Т 3(2)
Ї 90

ІСТОРІЯ ЛЬВОВА

в документах і матеріалах

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
АРХІВ УРСР У м. ЛЬВОВІ
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ІСТОРІЯ ЛЬВОВА

В документах і матеріалах

ЗБІРНИК ДОКУМЕНТІВ
І МАТЕРІАЛІВ

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1986

Сборник является первой научной публикацией комплекса документов по истории города от его основания до наших дней. Документы отражают развитие города на протяжении столетий, борьбу его населения против экспансии иностранных феодалов и Ватикана, развитие экономики, культуры и социальной борьбы в эпоху феодализма и капитализма, экономические, политические и культурные связи города с другими городами Украины и России, влияние Великого Октября на подъем революционной борьбы трудящихся за социальное и национальное освобождение и воссоединение с Советской Украиной. Широко освещен процесс превращения Львова в крупный промышленный и культурный центр Советской Украины.

Для научных работников, преподавателей вузов и студентов, учителей, краеведов.

Збірник є першою науковою публікацією комплексу документів з історії міста від його заснування до наших днів. Документи відображають розвиток міста протягом століть, боротьбу його населення проти експансії іноземних феодалів і Ватікану, розвиток економіки, культури і соціальної боротьби в епоху феодалізму і капіталізму, економічні, політичні і культурні зв'язки міста з іншими містами України і Росії, вплив Великого Жовтня на піднесення революційної боротьби трудящих за соціальне і національне визволення та возз'єднання з Радянською Україною. Широко показується процес перетворення Львова у великий промисловий і культурний центр Радянської України.

Для науковців, викладачів вузів і студентів, вчителів, краєзнавців.

Упорядники

У. Я. ЄДЛІНСЬКА, Я. Д. ІСАЄВИЧ, О. А. КУПЧИНСЬКИЙ, О. А. КІРСАНОВА, Я. С. ЛЯЛЬКА, Ф. І. СТЕБЛІЙ, С. М. ТРУСЕВИЧ, Л. С. ФЕДОРИШИН

Редакційна колегія

М. В. Брик (відповідальний редактор), *Н. Ф. Врадій, Я. Д. Ісаєвич, С. А. Макарчук, Л. М. Мінаєва, Ф. І. Стеблій* (заступник відповідального редактора), *М. П. Тесленко*

Рецензенти

В. О. Борис, М. М. Драк, М. К. Івасюта

Редакція літератури з соціальних проблем зарубіжних країн, археології та документалістики

І $\frac{0505040000-401}{М221(04)-86}$ БЗ-11-2а-86

© Видавництво «Наукова думка», 1986

ПЕРЕДМОВА

Львів — одне з найбільших і найдавніших міст Радянської України, економічний, політичний і культурний центр західного регіону республіки.

Початки міста сягають у темряву віків, про них немає письмових джерел. Але кропіткою працею археологи дістають з пластів землі предмети, які сьогодні дають уяву про життя стародавнього населення міста. Серед знайдених предметів — знаряддя праці, речі щоденного побуту й такі, що свідчать про грамотність колишніх горожан — писала, речі з написами, з позначенням літер, мистецькі прикраси. Серед знахідок є й залишки оборонних конструкцій і архітектурних споруд. Усі ці знахідки мають чітко виражений давньоруський характер, що свідчить про незаперечну культурну і етнічну єдність населення цього краю з населенням інших районів Давньої Русі. Почуття цієї єдності допомагало львів'янам протягом віків іноземного поневолення зберегти свою народність, культуру, свою гордість, своє обличчя аж до вистражданого моменту возз'єднання.

Загальноприйнята думка, що Львів заснував у середині XIII ст. князь Данило Галицький для свого сина Льва. Літописець вперше згадує Львів як місто при описі подій 1256 р. Незабаром Львів, який мав велике оборонне значення для західних рубежів Давньої Русі, стає центром Галицько-Волинського князівства, відіграючи велику роль у розвитку його економіки і культури.

Та вже з середини XIV ст. Львову на долю припало стати полоненником іноземних володарів. Але львів'яни ніколи їм не корилися. Трудове населення міста, як уміло і як могло, боролося проти міських патриціїв і феодалів. Боротьба широких кіл українського населення проти соціального гніту тісно перепліталася з виступами проти національно-релігійного гноблення, зокрема проти насаджування католицизму.

Львів завжди був осередком єднання західноукраїнських земель з усією Україною, важливим центром російсько-українських зв'язків. Великим був внесок у розвиток культури Львова першодрукаря Івана Федорова, талановитого публіциста Юрія Рогатинця, вчених-філологів Івана Борецького та Памва Беринди і багатьох інших передових діячів.

Середньовічний Львів славився високим рівнем ремесел, неповторною красою архітектурних ансамблів. Це була заслуга простих трудівників: ремісників, будівельників, майстрів різця і пензля, а влада феодалів і міських патриціїв, які спиралися на феодальні привілеї, була головною перепоною у розвитку міста. Тому глибоко прогресивний характер мали антифеодальні виступи трударів-підмайстрів, слуг, селян приміських сіл.

З появою перших мануфактур, а згодом і фабрик починається формування пролетаріату, який високо піднімає прапор класової боротьби. Вже у 1848 р. пролетарі стають на шлях барикадних боїв. Починаючи з 1870 р. не вщухає страйковий рух львівських робітників. У боротьбі проти капіталу дедалі міцніє й гартується інтернаціональна єдність українських і польських трудящих. Тут розгорнулась діяльність І. Я. Франка, М. І. Павлика, їх друзів і однодумців. Львів стає центром революційно-демократичного, а згодом і соціалістичного руху.

Важливими подіями, значення яких вийшло далеко за межі міста, були видання у 1881 р. «Програми галицьких соціалістів», перша маївка у 1890 р., сутичка страйкарів-будівельників з поліцією у 1902 р., масові демонстрації солідарності з російською революцією 1905—1907 рр., прокладення нелегального шляху ленінської «Искры» через Львів у революційну Росію. Недарма у цей час у Львові народилися такі твори, як улюблена пісня В. І. Леніна «Шалійте, шалійте, скажені тирани», пролетарські пісні-гімни «Вічний революціонер» та «Червоний прапор».

Велика Жовтнева соціалістична революція, яка викликала могутнє революційне піднесення в усьому світі, знайшла широкий відгук населення західноукраїнських земель, і зокрема Львова. Перші звістки про перемогу соціалістичної революції в Росії та створення Радянського уряду на чолі з В. І. Леніним, про декрети, прийняті II Всеросійським з'їздом Рад, долинули до Львова вже в перші дні цих знаменних подій.

Велика заслуга у поширенні ідей Великого Жовтня належала військовополоненим, що поверталися з Росії, а також лівим соціал-демократичним групам і організаціям. Певну роль у цьому відіграла Інтернаціональна революційна соціал-демократія (ІРСД) —

ліва група соціал-демократичної партії Східної Галичини. Вона палко вітала Жовтневу революцію, пропагувала серед трудящих декрети уряду Радянської Росії, ідеї дружби народів та інтернаціоналізму, виступала проти контрреволюційної політики української буржуазії.

Вже в листопаді 1917 р. у Львові відбувся ряд демонстрацій солідарності трудящих з революційним пролетаріатом Росії. Під впливом ідей Великого Жовтня революційні виступи трудящих Львова почали набувати політичного характеру боротьби за ліквідацію буржуазно-поміщицького ладу і встановлення влади Рад.

Найбільшим виступом робітників Львова, що розгорнувся під впливом Жовтневої революції, був загальний політичний страйк у січні 1918 р. на підтримку мирних пропозицій Країни Рад проти імперіалістичної війни. На масовому мітингу, який відбувся 27 січня 1918 р. у Львові, робітники вимагали негайного припинення імперіалістичної війни, заявляли про свою солідарність з Країною Рад.

Революційний рух трудящих Львова поступово наростав. 11 травня 1919 р. львівські будівельники на своїх зборах закликали трудящих міста за прикладом Росії стати на шлях революційної боротьби за владу пролетаріату. Протягом другої половини 1919 — першої 1920 р. робітники Львова провели ряд страйків і демонстрацій, вимагаючи покращання свого економічного і політичного становища. На масових першотравневих зборах 1920 р. у Львові було прийнято резолюцію, в якій робітники заявляли про свою солідарність з трудящими України і Росії, що стали на шлях будівництва соціалістичного суспільства, та закликали пролетарів усього світу виступати проти імперіалістичних зазіхань на Країну Рад.

18 жовтня 1920 р. відбувся у Львові загальний політичний робітничий страйк, який свідчив про ріст політичної свідомості робітників Західної України, які під впливом перемоги Жовтневої революції вперто прямували до соціального і національного визволення, до возз'єднання з Радянською Україною.

Від вересня 1939 р. веде своє літочислення радянський Львів. Роки розвитку Львова під зорею Радянської влади становлять цілу епоху в його історії. За цей час місто зазнало таких глибоких і всеохоплюючих змін, яких воно не мало за всю попередню багатовікову історію. Волею і розумом Комуністичної партії і Радянської держави за роки соціалістичного будівництва Львів перетворився у значний індустріальний і адміністративний центр, важливий осередок науки і культури Української РСР.

Промисловий потенціал сучасного Львова визначають новостворені галузі машинобудівної, автомобільної, електротехнічної, приладобудівної, хімічної, легкої, харчової промисловості, які представлені такими великими сучасними підприємствами, як автобусний завод, виробничі об'єднання «Автонавантажувач», «Кінескоп», «Електрон», ім. В. І. Леніна, ім. 50-річчя Жовтня, «Конвейєр», «Прогрес», «Маяк», «Світоч» та багатьма іншими. Сьогодні лише за два дні у Львові випускається стільки продукції, скільки за цілий 1938 р.

Індустрія міста становить невід'ємну частину народногосподарського комплексу УРСР і СРСР, має загальнодержавне значення. Одним із животворних джерел її розвитку є міцніючі з кожним роком братерські взаємозв'язки трудових колективів Львова та різних промислових центрів країни — Москви, Ленінграда, Ульяновська, Горького, Павлова, Ростова-на-Дону, Риги, Києва, Одеси та ін. Понад 70 країн світу одержують вироби з львівською маркою.

Трудова слава Львова нерозривно пов'язана насамперед з виробничими досягненнями 200-тисячного загону робітничого класу. Робітничі колективи неодноразово виступали застрільниками нових, прогресивних починань: за дострокове освоєння проектних потужностей, збільшення гарантійних строків служби приладів і машин, випуску продукції лише відмінної якості, ефективне використання вагонів та ін. Львівські трудівники були ініціаторами створення в країні радянських фірм — виробничих об'єднань, на яких знайшли практичне застосування нові принципи управління соціалістичною економікою, спрямовані на організацію промислових комплексів потужної індустрії.

Загальне визнання здобув набутий львівськими вченими і виробничими колективами досвід щодо прискорення науково-технічного прогресу, розроблена ними комплексна система управління якістю продукції (КСУЯП), яка нині успішно функціонує в місті не лише в промисловості, а й в будівництві, на транспорті, в сфері обслуговування і торгівлі, науки та охорони здоров'я.

Успішно здійснюється курс на гармонійний розвиток міста, що передбачає створення найкращих умов для життя і праці, відпочинку і духовного зростання трудящих. За роки Радянської влади у Львові побудовано різних промислових, житлових, соціально-побутових і культурних об'єктів у три рази більше, ніж за всю його 725-річну історію.

Багатогранним є культурне життя Львова. Тут працює 11 вищих учбових закладів, понад сто загальноосвітніх і спеціальних середніх шкіл і технікумів. Львів перетворився в крупний науковий центр республіки: Західний науковий центр АН УРСР об'єднує і координує наукову діяльність 50 академічних установ, галузевих науково-дослідних інститутів, вузів та інших організацій. Широкого розвитку набуває процес інтеграції науки і виробництва, створення і зміцнення міжгалузевих науково-виробничих комплексів, що забезпечують ефективне виконання народногосподарських планів

У радянському Львові створено небачені раніше можливості для розвитку художньої творчості трудящих, розквіту літератури і мистецтва. У різних музичних студіях, школах, гуртках художньої самодіяльності при клубах, Будинках і Палацах культури беруть участь тисячі робітників, службовців, студентів і учнівської молоді. До послуг трудящих сьогодні п'ять державних театрів, обласна державна філармонія, заслужена капела «Трембіта», цирк та сотні різноманітних культосвітніх закладів.

У Львові плідно працюють обласні організації творчих спілок письменників, художників, композиторів, міжобласне відділення Українського театрального товариства та інші. В їх складі сотні талановитих митців, які заслужили широке визнання далеко за межами республіки.

На прапорі Львова — найвища нагорода Батьківщини — орден Леніна, яким відзначено натхненну творчу працю тисяч і тисяч людей, їх гідний внесок у загальну справу зміцнення могутності Радянської держави.

Великі перетворення, що сталися у Львові за роки Радянської влади, є яскравим прикладом торжества ленінської національної політики КПРС, блискучим виявом глибокого демократизму соціалістичного ладу. Велич досягнень наших сучасників, їх значення усвідомлюється ще краще, коли глянути з перспективи історичного розвитку міста. Вони переконливо спростовують фальсифікації наших ворогів — українських буржуазних націоналістів.

Перші праці з історії Львова, які грунтувалися на писемних документах і частково наводили їх зміст, з'явилися ще в період середньовіччя. В другій чверті XIX ст. була складена «Хроніка міста Львова» українським істориком реакційного напряму Д. І. Зубрицьким. В ній наводилися або переказувалися уривки документів міського архіву Львова, в тому числі й окремих актів, які не збереглися до наших днів. Ряд архівних документів про середньовічний Львів видали І. М. Вагилевич. К. Расп, Ф. Бішоф, О. Чоловський. Наприкінці XIX — на початку XX ст. було опубліковано хроніку Львова В. Зиморовича, текст міських актових книг кінця XIV — початку XV ст., підбірки документів про окремі епізоди історії Львова [1]. Особливої уваги заслуговують публікації документів з історії Львівського Успенського та Ставропігійського братства [2], документів про події у Львові в роки визвольної війни українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького [3], найстаріших рахункових книг львівських купців[4]. Однак більшість цих публікацій подавались без перекладів і були доступні лише вузькому колу спеціалістів. За незначним винятком, в дорадянський час не публікувались документи про становище трудящих, про їх класову боротьбу. Зовсім не було наукових публікацій документів з історії Львова періоду капіталізму.

Після возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною розгорнулося планомірне дослідження історії Львова. Опубліковано ряд праць про соціально-економічні відносини і класову боротьбу в місті періоду феодалізму й капіталізму, про розквіт економіки і культури радянського Львова. Підсумки цих досліджень викладено в колективній монографії «Історія Львова» (1984), підготовленої до 725-річчя заснування міста.

Радянськими істориками та архівістами проводиться також велика робота по впорядкуванню архівної спадщини, науковому опису і публікації джерел з історії Львова. Неопубліковані документи Центрального державного історичного архіву в м. Львові покладено в основу збірника «Соціальна боротьба у Львові в XVI—XVIII ст.» (Львів, 1961). Діяльність у Львові Івана Федорова та безпосередніх продовжувачів його справи знайшла відображення в документах збірника «Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні» (Київ, 1975). Були опубліковані українські переклади Галицько-Волинського літопису, опис Львова, зроблений М. Груневегом, листи С. Кушевича та інші важливі джерела з історії м. Львова.

Участі львів'ян у революційній боротьбі присвячено збірник документів «З історії революційного руху у Львові, 1917—1939» (Львів, 1957); документи, що стосуються історії Львова періоду 1917—1939 рр., увійшли також до серії збірників «Під прапо-

---

[1] Перелік головних публікацій з історії середньовічного Львова див. у кн.: *Крип'якевич І. П.* Джерела з історії Галичини періоду феодалізму (до 1772 р.).— К., 1962, с. 33, 53, 64, 72—76.

[2] Monumenta Confraternitatis Stauropigianae.— Leopoli, 1895; *Крыловский А.* Львовское Ставропигиальное братство.— Киев, 1904; *Ковальский Н. П.* Источники по истории Украины XVI — первой половины XVII в. во львовских археографических изданиях XIX — начала XX в.— В кн.: Анализ публикаций источников по отечественной истории. Днепропетровск, 1978, с 21—48.

[3] Документи Богдана Хмельницького, 1648—1657.— К., 1961; Воссоединение Украины с Россией: Документы и материалы в трех томах. Т. 3. (1651—1654 гг.).— М., 1954; *Крип'якевич І. П.* Богдан Хмельницький.— К., 1954; *Грабовецький В. В.* Західноукраїнські землі в період народно-визвольної війни 1648—1654 рр.— К., 1972.

[4] *Крип'якевич І.* Матеріали до історії торгівлі Львова.— Записки Наукового товариства ім. Шевченка, 1905, т. 65.

ром Жовтня» (Львів, 1957—1966, тт. 1—3), «Становище трудящих Львова, 1917—1939» (Львів, 1961), «Боротьба за возз'єднання Західної України з Українською РСР, 1917—1939» (Київ, 1979), «Революційна діяльність західноукраїнських пролетарських письменників» (Львів, 1959), «Антифашистський конгрес працівників культури у Львові 1936 р.» (Київ, 1984).

Соціалістичні перетворення в економіці і культурі міста відбивають документи збірника «Радянський Львів» (Львів, 1956). Документи про економічне життя і розвиток культури радянського Львова опубліковано також у збірниках «Соціалістична культура Львівщини» (Львів, 1964), «Соціалістичні перетворення в західних областях Української РСР» (Київ, 1980).

Збірник «Історія Львова в документах і матеріалах» є першим виданням, яке охоплює всю історію міста від першої літописної згадки до сьогодення. За своїм характером він науково-популярний, призначений для широкого кола читачів, а тому має пізнавальне і пропагандистське значення. Документи збірника дають можливість простежити історію економічного, політичного і культурного розвитку Львова; боротьби народних мас разом з трудящими усіх західноукраїнських земель за соціальне і національне визволення, за возз'єднання з Радянською Україною у складі Союзу РСР; розквіту міста в умовах соціалістичного і комуністичного будівництва, дружби і братерства радянських народів під керівництвом Комуністичної партії.

Існуюча джерельна база історії міста неоднаково багата для усіх періодів. Численні ворожі напади, нищівні пожежі призвели до втрати документів давньоруського періоду історії Львова, яку доводиться відтворювати на основі тільки окремих грамот, записок у літописах і хроніках, складених часто на основі документів, що не дійшли до нашого часу.

Починаючи з XV ст. в ЦДІА УРСР у м. Львові зберігся систематичний актовий матеріал, у якому висвітлюється діяльність окремих установ, в першу чергу міського самоуправління («Магістрат м. Львова», ф. 52), зокрема зафіксовано єдину в своєму роді інформацію про господарське життя міста, про його будівництво, про склад населення тощо.

Різні аспекти соціальної боротьби в м. Львові відбито на сторінках книг Львівського гродського суду (ф. 9). Культурне життя українського населення Львова відображено у документах різних недержавних установ, товариств, різнопрофільних об'єднань, серед яких перше місце займають матеріали Львівського Успенського Ставропігійського братства (ф. 129).

З періоду панування на західноукраїнських землях Австрійської імперії (кінець XVIII—початок XX ст.) одним з найважливіших документальних комплексів є «Галицьке намісництво» (ф. 146). У ньому відображено період перетворення феодальної системи виробництва у капіталістичну, період зародження і розвитку промисловості, виникнення пролетаріату і впливу на нього західноєвропейського і російського революційного робітничого руху, поширення ідей марксизму-ленінізму. Майже всі ці процеси такою чи іншою мірою знайшли відбиття в документах «Галицького намісництва». Але всі вони складені з позицій панівних класів, в установі, яка на західноукраїнських землях здійснювала колонізаторську політику Габсбургів, політику держави, яка була одним з головних оплотів реакції в Європі. Це створює ряд труднощів в процесі підбору документів до збірника і вимагає від упорядників особливої пильності і уваги, доброго знання історичних фактів і всесторонньої їх оцінки з точки зору марксистсько-ленінської історичної науки.

Остання чверть XIX — початок XX ст. характеризується зародженням і діяльністю значної кількості політичних партій, угруповань, появою багатьох друкованих органів з широкою гамою найрізноманітніших політичних програм. Після всестороннього їх вивчення до збірника включено матеріали прогресивної та частково ліберально-буржуазної преси, а щодо періоду зародження робітничого класу і поширення марксистсько-ленінських ідей — матеріали із середовища робітничих соціал-демократичних і комуністичних партій. Тому, наприклад, з другої половини XIX ст. і до возз'єднання Західної України з Радянською Україною у 1939 р. в збірнику значно переважає газетний і листівковий матеріал, взятий із прогресивних друкованих видань. Офіціальні документи державних установ за цей період представлені менше.

Пильної уваги упорядників вимагали також факти, відображені в хроніках, записках, щоденниках, мемуарах, які досить часто подані неточно, з великою дозою суб'єктивізму. Проте це дуже цінні джерела, а іноді єдина інформація про деякі важливі події в історії міста.

У зв'язку з тим, що збірник присвячений історії одного міста, у ньому, природно, переважає матеріал з його життя. Але історія одного населеного пункту не відірвана від історії краю, в документах Львів виступає як культурний і політичний центр.

Для роботи над збірником документів такого типу, як «Історія Львова», велике значення мало визначення вузлових питань теми. Незалежно від державно-політичної підлеглості міста до 1939 р. червоною ниткою крізь його історію проходить доля українського населення Львова, його боротьба за соціальне і національне визволення, за утвердження єдності і нерозривного зв'язку з усім українським народом. Такий аспект історії міста обумовлює ідейно-політичне спрямування збірника і зосереджує особливу

увагу на таких моментах, як висвітлення давньоруського періоду історії, доля руського населення міста після захоплення його феодальною Польщею; заснування Львівського Успенського Ставропігійського братства та його роль у боротьбі з експансією католицизму, заснування братської школи, діяльність Івана Федорова, вихід у світ «Букваря» як доказ панування у цьому середовищі ідей гуманізму (вийшла у світ у Львові перша друкована книжка саме кириличним, а не латинським шрифтом); місто в час визвольної боротьби українського народу під проводом Богдана Хмельницького; відбиття подій буржуазної революції 1848 р.; нові аспекти боротьби українських і польських трудящих за соціальне визволення, діяльність прогресивних діячів культури, діяльність КПЗУ і врешті віками виборене возз'єднання українського народу у 1939 р. Ця дата розділяє збірник на дві структурні одиниці: Львів дорадянський і Львів радянський.

Підбір документів з радянського часу спирається на іншу джерельну базу, передбачає інший підхід до неї, інші проблеми і вузлові питання, які спрямовані на висвітлення становлення і розквіту радянського Львова. У цій частині першочергову увагу приділено створенню і дальшому зміцненню органів Радянської влади, залученню трудящих до державного управління, становленню Львова як адміністративно-політичного центра новоствореної Львівської області в складі УРСР, першим крокам трудящих на шляху соціальних перетворень.

Значне місце в збірнику відведено висвітленню важливих сторінок з історії Львова періоду Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу і післявоєнного відродження народного господарства під керівництвом Комуністичної партії і Радянського уряду.

Відповідне місце у збірнику займає питання відображення складних умов, в яких відбувався історичний процес соціалістичного оновлення Львова, умов, пов'язаних насамперед з подоланням опору класово ворожих буржуазно-націоналістичних елементів і ліквідацією наслідків хижацького хазяйнування гітлерівських окупантів.

Розкриття дальшого піднесення і всебічного розквіту Львова на шляху соціалістичного будівництва вимагало широкого показу багатогранного суспільного життя міста, всестороннього відображення процесу комплексного розвитку Львова на якісно новій основі, багатопланового характеру творчої праці трудящих, формування нової людини — будівника комунізму.

Львів може пишатися не тільки багатством архівних документів, але й великою кількістю документальних публікацій з історії міста. Тому і в цьому виданні майже всі основні події представлено вже раніше публікованими документами, без яких картина історії міста немислима. Але багато з них публікувалися за оригіналом латинською, польською чи німецькою мовами, зараз вони вперше появляються в перекладі на українську мову. Документи, повторно опубліковані в даному збірнику, супроводжуються сучасними коментарями, які відіграють у цьому виданні важливу роль. У них подано відомості про факти з того чи іншого питання, зафіксовані в документах, що не ввійшли в збірник, або про документи з іншою оцінкою факту. У коментарях є довідки про окремих історичних осіб, про архітектурні пам'ятки, маловідомі події, про які йде мова в документах, подано і політичну оцінку фактів, що випливає із їх розуміння на рівні найновіших досягнень радянської історичної науки.

Більшість документів і матеріалів цього збірника використано із архівів Львова.

В основу публікації покладено оригінали документів. При їх відсутності відбиралися пізніші списки або найвірогідніші копії. Частина включених у збірник документів, передусім новішого часу, основується на текстах, опублікованих у пресі.

Усі документи, вміщені в збірнику, систематизовані у хронологічному порядку.

Археографічне опрацювання матеріалів проводилося згідно з «Правилами издания исторических документов в СССР» (М., 1969).

Документи в збірнику датовано за новим стилем. У тих випадках, коли документ датований за старим стилем, на першому місці подається дата за новим стилем, у дужках — за старим. В усіх випадках відсутності дати в документі, спосіб її встановлення подається у підрядкових виносках. Матеріали хронік розміщено за датами подій, а не за датою складання хронік. Дати із штампів винесені у заголовки документів без застережень у підрядкових примітках. Скорочення у текстах з літописів, хронік і мемуарів наводяться без застережень у підрядкових примітках.

У заголовках документів пропущено місце написання, тому що абсолютна більшість їх складена у Львові. Не внесена географічна назва Львів (Львов) і її варіанти, наприклад, Левбург, Лемберг, Льовенберг у географічний покажчик, оскільки вона виступає майже у кожному документі.

До кожного документа збірника додається легенда, в якій вказано: місце зберігання документа (скорочена назва архіву або бібліотеки, номер фонду, опис, справа, аркуш або аркуші, сторінки) із вказівкою на характер документа і його автентичність (оригінал, засвідчена копія, копія, чернетка). Якщо документ був раніше публікований, то вказується назва видання.

Згідно з видавничою практикою науково-популярних видань, у збірнику застосовано науково-критичний спосіб передачі текстів. У першій частині — «Львів дорадянський» з відомих історичних причин переважають документи, писані латинською, польською і німецькою мовами. У збірнику всі вони публікуються тільки в перекладах на сучасну українську мову з відповідною вказівкою на мову оригіналу в легенді.

На сучасну мову перекладені також давньоруські тексти літопису і старослов'янський текст післямови до львівського видання «Апостола» І. Федорова, із збереженням специфічної лексики, характерної для даної епохи.

Тексти XV—XVIII ст., писані українською мовою, згідно з прийнятою на Україні археографічною практикою, використовуваною для науково-популярних видань, передаються способом транскрипції, згідно з вимогами сучасної графіки із збереженням граматично-лексичної системи староукраїнської мови. Розділові знаки і написання великих і малих літер пристосовано до сучасних правил.

Науково-довідковий апарат збірника складається з текстуальних приміток, приміток за змістом документів, переліку використаних архівних і бібліотечних фондів, списку умовних скорочень використаної літератури, іменного та географічного покажчиків, словника застарілих та рідковживаних слів, списку скорочень, переліку перейменованих вулиць і площ м. Львова, які зустрічаються у збірнику.

При підготовці деяких текстів документів та приміток брали участь О. Я. Мацюк, І. І. Сварник, І. Є. Яцкевич. Над складанням покажчика, списків фондів і літератури та над технічним оформленням тексту працювали О. В. Гайова, І. М. Микитишин, Д. І. Пельц, М. Я. Хомишин, Н. М. Царьова, М. М. Шраберман. Над перекладами документів з німецької мови працював Є. М. Гуменюк.

Документи, що зберігаються в ЦДАДА СРСР, виявив і подав для публікації М. П. Ковальський, у підборі документів брали участь В. С. Александрович, В. С. Вуйцик та Х. І. Горожанкіна.

Упорядники висловлюють щиру подяку всім, хто допомагав у підготовці збірника документів до друку.

ЛЬВІВ ДОРАДЯНСЬКИЙ

№ 1

*1256 р.** — ЗАПИС У ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОМУ ЛІТОПИСУ[1] ПРО ПОЖЕЖУ МІСТА ХОЛМА З ПЕРШОЮ ПИСЕМНОЮ ЗГАДКОЮ ПРО ЛЬВІВ

Року... 6767. Куремса[2] вирушив війною на Данила[3] і Василька[4]... І коли Данило і Василько збиралися до бою з татарами, трапилося таке, як кара за гріхи. Зайнявся Холм через окаянну бабу (потім ми опишемо про створення цього міста і прикрашання церкви і про його велике руйнування, всім на жаль), і полум'я було таке, що з усієї землі було видно заграву, також і з Львова, по Белзьких полях було видно, бо сильним було полум'я пожежі.

Бібліотека АН СРСР. Від. рук., спр. 16.4.4 (осн. 1264), арк. 280 зв.— 281. Список поч. XV ст.
Опубл.: ПСРЛ.— 1843, т. 2, с. 195; Ипат. лет., с. 557; ПСРЛ.— 1908, т. 2 (фототипічне відтворення: М., 1962), стовп. 840—841; Гал.-Вол. літ., с. 59 (переклад українською мовою).

№ 2

*1259 р.** — ЗАПИС У ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОМУ ЛІТОПИСУ ПРО СТАНОВИЩЕ КНЯЗІВСТВА ПІД ЧАС НАВАЛИ ОРД БАТИЯ ТА ПЕРЕГОВОРИ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКИХ КНЯЗІВ З ХАНОМ БУРУНДАЄМ ПРО РОЗІБРАННЯ УКРІПЛЕНЬ НАЙВАЖЛИВІШИХ МІСТ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЛЬВОВА

Року 6769... Прийшла звістка до князя Данила і до Василька, що наближається Бурундай[5], окаянний, проклятий. І засмутилися обидва брати. Бо Бурундай прислав послів з такими словами: «Якщо ви зі мною в мирі, зустріньте мене, а хто мене не зустріне — ті зі мною у війні». Василько князь з своїм синівцем Львом поїхали назустріч Бурундаєві. А Данило не поїхав разом з братом, а послав замість себе свого холмського єпископа Івана. І поїхав князь Василько з Львом[6] і з єпископом назустріч Бурундаю, взявши дари численні і напої. І зустрів їх у Шумську[7]. І прибули до нього Василько з Львом і з єпископом, а той дуже розгнівався на князя Василька і на Льва, і владика був у великому страсі. І тоді сказав Бурундай Василькові: якщо ви в мирі зі мною, розкиньте всі свої міста. Лев розібрав Данилів і Стожок, а звідтіля пославши [людей] розібрав Львів. А Василько послав людей і розкинув Крем'янець і Лучеськ[8].

Бібліотека АН СРСР. Від. рук., спр. 16.4.4 (осн. 1264), арк. 283. Список поч. XV ст.
Опубл.: ПСРЛ.— 1843, т. 2, с. 198; Ипат. лет., с. 562; ПСРЛ.— 1908, т. 2 (фототипічне відтворення: М., 1962), стовп. 849; Гал.-Вол. літ., с. 61—62 (переклад українською мовою).

---

* Документ датується на підставі контексту літописної розповіді. Дата 6767 р. «від створення світу» (1259 р. н. е.) додана до тексту пізніше, і як вказує перевірка дат подій, згаданих у цьому розділі літопису, є помилковою.

** Документ датується на підставі контексту літописної розповіді. Дата 6769 «від створення світу» (1261 р. н. е.) додана до тексту пізніше і є помилковою.

№ 3

*70-ті роки XIII ст.** — УРИВОК З «ХРОНІКИ ЛЬВОВА» ВАРФОЛОМІЯ ЗИМОРОВИЧА[9] ПРО БУДІВНИЦТВО КНЯЗЕМ ЛЬВОМ ДАНИЛОВИЧЕМ ВИСОКОГО І НИЗЬКОГО ЗАМКІВ ТА ЗАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МІСТА

...**Лев ...** дбаючи ретельно про власну безпеку і долю простого люду, що опинився між польським молотом і татарським ковадлом, завжди і літом і зимою у супроводі численних дружинників був готовим до бою. Оскільки жадібні до багатої здобичі татари щороку спустошували нападами Руську землю, чимало знатних панів будували на стрімких кручах або серед непрохідних болот сховища і укріплення для безборонного люду, розуміючи, що ворожі наскоки стримуються не лише військовими загонами, але й мурами укріплень. За їх прикладом і наш Лев також вирішив побудувати фортецю. 1270 року споруджено львівський замок[10]. Побачивши на самому кордоні своїх володінь вигідну у військовому відношенні гору, захищену знизу немовби кільцем вкритих лісом долин, і самою крутістю, яка... може стримати ворога, він негайно наказав побудувати на вершині нашвидкоруч фортецю зі зрубаних на тому ж місці дерев і оточити її загородами і міцним частоколом. Він наказав також розмістити у внутрішніх спорудах регалії княжої влади, замкову скарбницю, військову здобич і арсенал і вирішив перенести свою княжу резиденцію на цю гору, з вершини якої відкривався широкий краєвид...**

Але, перезимувавши одну зиму у своєму замку серед лютого завивання невщухаючого північного вітру і відчувши незручність житла на крутому схилі, по якому ледве піднімалась, задихаючись, тяглова худоба, князь був дуже незадоволений цим місцем. Поблизу, у заболоченій місцевості, він побудував інший замок — нижній, пристосований більше для життя, ніж для оборони, а верхній замок доручив охороняти численним вартовим і охоронцям, щоб заховані там скарби, призначені на випадок війни, були надійно захищені від приїжджих чужинців. А тоді княжа свита, домашня челядь, дружинники і всі придворні, щоб завжди бути готовими до виконання волі володаря, заселили у шатрах і наспіх збитих халупах місцевість між обома замками, по якій між ними був постійний рух. Так без попереднього задуму вони створили першу подобу підзамчанського поселення — проїжджий гостинець, пересічене вуличками. Відтоді майже аж до наших часів це підзамче густо заселене здебільшого русинами, а також вірменами і євреями. Тут найбільше їхніх храмів, оскільки за часів панування Льва їхні предки першими зайняли своїми будовами цю частину гірських схилів. В ті часи...** татари не припиняли руйнувати до кінця вже не раз спустошену ними Руську землю, плюндруючи поля і забираючи худобу. Тому селяни, втративши рідні оселі, з дня на день зтікалися юрбами до фортеці Льва, так що для їх оселення вже не було достатньо ні схилів гори, ані вибалків біля її підніжжя. Довідавшись про напливи різнорідної людності, щоб звільнити від такого великого скупчення прилеглу до замку землю, Лев виділив для майбутнього міста найближчу долину під мурами обох замків, густо порослу лісом...** Це скупчення біженців, що прагнуло лише врятуватись від пазурів скіфських гарпій і не задумувалось про майбутні небезпеки, вважаючи, що будь-яка гавань краща за розбитий корабель, тим не менше негайно стала за наказом князя до роботи, перш за все у густих лісах

---

* Дата події.

** Тут і далі у цьому документі пропущено художні домисли літописця.

і недоторканих гаях, надзвичайно багатих на дерево, придатне до будівництва.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1157, арк. 28—30. Копія. XIX ст. Переклад з латинської.
Опубл.: Zimorowicz, s. 67—70.

№ 4

*Між 1270—1282 рр.** — ЗАПИС У ЛІТОПИСУ АРХЕОЛОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА ПРО НАВЧАННЯ РУСЬКОЇ МОВИ У ЛЬВОВІ РИМОНТОМ, СИНОМ ЛИТОВСЬКОГО КНЯЗЯ ТРОЙДЕНА

І Тройден узяв собі за дружину дочку мазовецького князя і мав з нею сина, названого Римонтом [11]. І коли син його Римонт підріс, то батько його Тройден віддав його для навчання руської мови до Льва Мстиславича [12], який заснував місто в ім'я своє, Львів. І мешкаючи у князя Льва, Римонт навчився руської мови...

ДПБ. Від. рук., ф. Археологічного товариства [13], спр. 43, арк. 50 зв.— 51.
Опубл.: ПСРЛ, т. 35, с. 94.

№ 5

*1287 р.** — ЗАПИС У ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОМУ ЛІТОПИСУ ПРО ПОХОДИ ЗОЛОТООРДИНСЬКИХ ВІЙСЬК, ПЕРЕБУВАННЯ ЇХ НА ЛЬВІВСЬКІЙ ЗЕМЛІ І ОБЛОГУ ЛЬВОВА

Року 6791. Телебуга [14] хотів іти на Краків, але не дійшовши до нього повернув назад у Торжку. Бо прийшла звістка до нього, що Ногай [15] випередив його в поході на Краків. А про те була між ними велика незгода і, так й не зустрівшись з Ногаєм, пішов назад, на землю Льва, на місто Львів. І стояли у Львовій землі 2 тижні, харчуючись і не воюючи. І не давали з міста вийти за харчем. Хто ж виїхав з міста, одних убивали, інших брали у неволю, а деяких, пограбувавши. відпускали нагих, а ті від морозу помирали, бо була зима люта вельми... А по відході Телебуги і Ногая князь Лев полічив, скільки загинуло у його землі людей, скільки попало в неволю, скільки було вбито і скільки волею божею померло — [всього] дванадцять з половиною тисяч.

Бібліотека АН СРСР. Від. рук., спр. 16.4.4 (осн. 1264), арк. 296 зв. Список поч. XV ст.
Опубл.: ПСРЛ.— 1843, т. 2, с. 211; Ипат. лет., с. 589; ПСРЛ.— 1908, т. 2 (фототипічне відтворення: М., 1962), стовп. 894; Гал.-Вол. літ., с. 75 (переклад українською мовою).

№ 6

1334 р., лютого 11. — ЛИСТ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗЯ ЮРІЯ ТРОЙДЕНОВИЧА ІЗ ЛЬВОВА ДО ВЕЛИКОГО МАГІСТРА ТЕВТОНСЬКОГО ОРДЕНУ ЛЮДЕРА ПРО НАМІР ЗБЕРІГАТИ З НИМ МИРНІ ВІДНОСИНИ

Всім, що вірно вшановують знамено Христа, що читатимуть або оглядатимуть дані сторінки, Юрій [16], з дару бога уроджений князь і володар Русі [шле] вітання і [бажає] радості у Христі та приємності в досягненні жаданих насолод.

---

* Датування події приблизне, встановлюється на підставі років правління литовського князя Тройдена, близько 1270—1282 рр.

** Документ датується на підставі контексту літописної розповіді. Дата 6791 р. «від створення світу» (1283 р. н. е.) додана до тексту пізніше і є помилковою.

Прагнемо довести рядом документів до відома вашій світлості і всім загально, що з уваги на численні обгрунтовані і законні причини, а також [з огляду] на добро, що є незаперечним, відповідним та належним [всій] державі, ми та блаженної пам'яті наші найдорожчі попередники, а саме Роман[17], Данило, Лев, Юрій[18] та Андрій[19] разом із найсвітлішими знатними панами, колись генеральними магістрами Пруссії, починаючи з минулих часів від пана генерального магістра * і його наступників аж до часів славетного знатного пана з Браунтвейга, нині правлячого генерального магістра Прусської землі, і з їх землями, людьми та жителями звикли укладати та скріплювати союз постійного, усякого можливого миру та згоди, що видно як з документів цих же наших попередників, так і наших, складених у справі осягнення і дотримування згаданих угод. Бажаємо й ми такого союзу та згоди з преподобним паном Людером, славним вельможею з Браунтвейга, генеральним магістром Пруссії та його співнаставниками, його землями, його як знатними, так і простими людьми та жителями [з одного боку] та нашими боярами, а також військовими — Ходором, єпископом Галицьким, Дмитром Детьком[20], Хотьком, суддею нашого двору, Юрієм Лисим, Михайлом Єлезаровичем, Олександром Молдайовичем, Бориском Кракулою та нашими землями і людьми [з другого], без будь-якого прихованого підступу зберігати непорушно [союз та згоду] на вічні часи. Ми ж, щоб закрити рот наклепникам та брехунам і тим, що несправедливо шкодять умовам згаданого союзу, вважаємо за гідне, дбаючи про правду, відновити [нашу угоду] даним документом, щоб, набувши нового виразу та вигляду, вона втішалась більшою силою й обгрунтованістю.

На засвідчення цього всього ми веліли скріпити дані сторінки підвішенням нашої та наших бояр або військових печаток.

Дано і звершено у Львові, в найближчу п'ятницю перед першою неділею великого посту **, року від втілення бога 1334.

Опубл.: Болеслав-Юрий II, с. 153—154. Переклад з латинської.

№ 7

1340 р., після квітня 22 ***.— ІЗ «ХРОНІКИ» ЯНА ДЛУГОША — ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ЛЬВОВА ПОЛЬСЬКИМ КОРОЛЕМ КАЗІМІРОМ III

...Коли король Польщі Казімір[21] довідався про нього [смерть князя Юрія Тройденовича], він нашвидкоруч зібрав із своїх придворних і панів військо [і] після великодного тижня **** поспішно напав на Русь і облежив місто Львів. Деякий час мешканці Львова витримували облогу, але пізніше, придушені голодом, разом з руськими боярами, що обороняли Високий і Низький замки і саме місто, вислали до короля [парламентарів] з повідомленням, що готові йому скоритися, коли король твердо пообіцяє, що не заборонятиме їхньої віри та обрядів. А коли король погодився на такі умови (бо знав, що якби не пристав на це, русини завзято витримували б облогу і боронилися б до останнього), відкрили

* Ім'я в оригіналі не подане.
** 11 лютого.
*** Рік дати події встановлено на підставі «Хроніки», місяць і день — згідно змісту документа, саме слів «після великодного тижня». У 1340 р. великодень припадав на 14 квітня, а великодний тиждень з 14 по 22 квітня.
**** Після 22 квітня.

брами і впустили короля зі всім військом; а віддавши обидва замки, урочисто присягли йому на вірність і послух [22]. Король, зайнявши замки і місто Львів, знайшов там численні і дуже дорогі скарби, що лишилися по давніх князях Русі — золото, срібло, перли, дорогоцінні каміння і клейноди, серед яких було два золоті хрести з великими частками дерева господнього хреста, дві корони величезної вартості, оздоблені дорогими камінням і перлами, а також мантію і розкішний трон, всі в золоті і каміннях,— і забрав до своєї скарбниці [23]. Потім підступив під Володимир і як замок, так і місто, а з ними і всю Волинську землю загарбав. Нарешті львівський і володимирський замки, на той час дерев'яні, для охорони й оборони яких треба було значну кількість людей і зброї, спалив, щоб після його відходу ніхто не наважився повстати; у столиці львівської землі посадив свого старосту і лишив частину лицарів, щоб народ, який щойно склав присягу, принаймні страхом у вірності тримали. Сам, збагачений величезними жертвами і дарами русинів, переможно і без перешкод вертав до Польщі, поспішаючи з натхненням, щоб у Кракові скласти здобуті скарби, і ще більшою могутністю засяяв.

Опубл.: Dlugossi, libr. 12, p. 196—197. Переклад з латинської.

№ 8

1341 р., лютий—червень *.— ЛИСТ «ПРАВИТЕЛЯ, АБО СТАРОСТИ РУСЬКОЇ ЗЕМЛІ» ДМИТРА ДЕТЬКА ДО МАГІСТРАТУ І КУПЦІВ м. ТОРУНЯ ІЗ ЗАПРОШЕННЯМ ПРИЇЖДЖАТИ З ТОВАРАМИ У ЛЬВІВ, ЯК ЦЕ МАЛО МІСЦЕ ПІД ЧАС ВЛАДИ ПОПЕРЕДНІХ КНЯЗІВ

Славним мужам і гідним віри намісникам, радникам, купцям усієї громади в Торуні — Дмитро Детько, правитель, або староста Руської землі [бажає] постійного здоров'я в богові.

Пам'ятаючи велику таємницю цього святого вислову: «блаженні, хто перебуває в мирі, бо їм належатиме земля», ми усунули суперечку, посіяну з намови диявола між польським королем Казіміром і нами, й, натхненні животворним духом, подолавши спокусника людського роду, уклали союз згоди. Тому бажаємо, щоб усі, хто хоче їхати в Руську землю, знали, що згідно з правами наших попередників [кожен], нікого не лякаючись, може безпечно приїздити з товарами до Львова. А тим, хто вирішив приїхати сюди на стале перебування, уступаємо і даруємо вільну спадщину і ці лише мали б сплачувати річний податок, як то було раніше, а також повинні зважати на інші права. А шкоди, заподіяні львів'янами після смерті нашого володаря [24], блаженної пам'яті руського князя, беремо цим листом, як й іншими, на себе.

А на підтвердження обіцяного та на підсилення довір'я до нас, ми веліли скріпити цю сторінку нашою печаткою.

Дано у Львові, цього року.

Опубл.: CD Prussiae, t. 3, p. 83; Болеслав-Юрий II, с. 157. Переклад з латинської.

---

* Грамота писалася після укладення миру старостою Дмитром Детьком з королем Казіміром III, що відбулося, на думку А. Куника, «ніяк не пізніше весни 1341 р. або навіть кінця попереднього 1340 р.» (Болеслав-Юрий II, с. 120). Зважаючи на це, нижня межа дати може відноситися до кінця зими і початку весни, тобто лютий — березень 1341 р., верхня — не пізніше червня того ж року.

№ 9

1341 р., квітня 29.— З ЛИСТА ПАПИ РИМСЬКОГО БЕНЕДИКТА XII КРАКІВСЬКОМУ РИМО-КАТОЛИЦЬКОМУ ЄПИСКОПУ З ДОРУЧЕННЯМ ЗВІЛЬНИТИ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ КАЗІМІРА III ВІД ПРИСЯГИ ШАНУВАТИ ПРАВА І ЗВИЧАЇ НАСЕЛЕННЯ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА

Надзвичайна відданість апостольській столиці, що її проявив найдорожчий син во Христі славний король Польщі Казімір, заслуговує того, щоб і ми були прихильні і ласкаві до нього і до всього, що стосується спасіння його душі. З поданого до нас прохання цього короля ми недавно довідались, що, коли схизматицький народ русинів за допомогою отрути вбив Болеслава, князя Русі [25], сина віруючих батьків і двоюрідного родича згаданого короля, а також деяких інших християн, які були слухняними цьому князеві за його життя, тоді король, вражений цим злочином, і прагнучи помститися за кривду заподіяну християнській вірі, напав своїм військом на Руську землю, щоб завоювати цей народ, який і йому самому завдав багато шкоди...

Староста [26] цього народу звернувся до татарського хана Узбека, що йому, як стало відомо, цей народ давав данину, і добився, щоб той послав дуже велике татарське військо для завоювання і знищення Польського королівства. Зважаючи на те, що він не отримав би від навколишніх католицьких монархів необхідної допомоги, якщо б навіть просив її, враховуючи наслідки цього і знаючи про готовність старости і згаданого народу виконати його доручення, король уклав договір з цим старостою і народом, які засвідчили йому послуги і підданство. За цим договором король під присягою обіцяв, що збереже за старостою і народом всі їх обряди, права і звичаї [27]. Проте король висловлює сумнів, чи діятиме він цим самим згідно з волею бога. Тому він просив, щоб ми ласкаво звільнили його від цієї присяги.

Дбаючи про спасіння душі згаданого короля і маючи до тебе особливе довір'я в бозі, ми доручаємо апостольською грамотою, щоб ти нашою владою звільнив короля від присяги дотримуватися хибного договору, призначивши йому відповідну спасенну покуту.

Дано в Авіньйоні третього дня червневих календ * у третій рік нашого понтифікату.

Опубл.; Doc. Rom. hist. Ucr. p. 65—66. Переклад з латинської; Правда про унію, с. 25—26.

№ 10

1341 р.— НАПИС НА ВЕЛИКОМУ ДЗВОНІ ЮРСЬКОГО СОБОРУ У ЛЬВОВІ

В лѣто 6849 сольян бы колок [28] сии светому Юрью при князи Дмитриі игуменом Євъфимьем, а писал Скора Яков **.

Опубл.: Болеслав-Юрий II, с. 79; Жолтовський, с. 6.

---

* 29 квітня.

** Останні чотири слова написані навпаки: ɔʜoʜ ʜooʜo ɔʜeɔиша.

№ 11

1352 р., серпня 22.— ПРИВІЛЕЙ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ КАЗІМІРА III ЮРІЮ, РУПЕРТУ ТА МАРГАРИТІ — НАЩАДКАМ ЛЬВІВСЬКОГО ВІЙТА БЕРТОЛЬДА НА ВІЧНЕ ВОЛОДІННЯ МАЄТКАМИ ПІД МІСТОМ ЛЬВОВОМ — МЛИНОМ СІЛЬСЬКИЙ КУТ, СЕЛОМ МАЛІ ВИННИКИ І ХУТОРОМ ПІДБЕРІЗЦІ, НАДАНІ ЙОМУ В МИНУЛОМУ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКИМ КНЯЗЕМ ЛЬВОМ ДАНИЛОВИЧЕМ

В ім'я боже, амінь.

Оскільки в людській пам'яті затираються всі справи, якщо вони не закріплені урочистим оповіщенням документів і свідченням достовірних [людей], ми, Казімір, з ласки божої король Польщі, Краковії, Сандомирії, Ленчиці, Куявії, Померанії та Русі, доводимо до відома як сучасним, так і майбутнім [поколінням], що у нашій та наших баронів присутності з'явились [перед нами] поважні мужі Юрій та Руперт, брати і рідні сини доброї пам'яті Матія, колись львівського війта разом з панею Маргаритою, їх рідною сестрою. [Вони] достатньо і вірогідно повідомили нашу величність, що їх вищеназваний батько купив за певну суму грошей млин Сільський Кут з рибним ставом, розташованим у Львівському передмісті (а в цьому млині меляться або можуть молотися різні види зерна, крім одного проса), село, що зветься Малі Винники, з розміщеними у ньому млином, рибним ставом та шинком, разом з околицею, названою Підпреськ *, що належить до цього села, з усіма їхніми пожитками, доходами, правами, володіннями, прибутками, чиншами, які відтепер там існують, з оброблюваними, необроблюваними, а також уперше викорчовуваними полянами, лісами, ожинниками, гаями, місцями для ловлі птахів і мисливства, водами та їх стоками, лугами, пасовищами, як також з усім, що до них належить у межах згаданого села Малі Винники і вищеназваної околиці, які там є і які можна собі уявити в майбутньому. І ці маєтки визначаються як даровані визначному мужеві Бертольду, колишньому львівському війтові, їхньому дідові великим володарем, блаженної пам'яті Львом[29], князем Русі, за його вірну службу. [Вони водночас] ласкаво просять нашу світлість, щоб ми зволили присвоїти їм і підтвердити [за ними] нашим королівським привілеєм всі названі вище маєтки. Ми ж, дійсно бажаючи зберегти права наших підданих, і передусім, жителів нашого міста Львова, віднині присвоюємо, наділяємо і даруємо вищезгадані маєтки вищеназваним Юрію, Руперту і Маргариті та їхнім нащадкам і нинішнім актом затверджуємо [їх] на вічні часи з правом спадкоємства мирно посідати, мати, держати, продавати, вільно відписувати, як це їм буде до вподоби. Крім того, ми, зваживши на вірні послуги, що їх вищеназвані Юрій, Руперт і Маргарита неодноразово виявляли нашій величності у слушний час, а також з уваги на їхні уклінні просьби, постановляємо ласкаво до [них] віднестись і їм щедро віддячитись відповідною відплатою. Так, з нашої особливої ласки названі вірні наші Юрій, Руперт і Маргарита та їх нащадки зможуть піднімати і будувати свої вищезаписані млини, кожний з трьома і скільки б їм потрібно було колесами. Хай [вони] вільно всіляким способом краще придумують, як для розвитку цих млинів використати річки або стоки вод з гір і долин через ліси та поля, через луки і мочари; хай володіють повним правом творити без усяких перешкод з боку панів будь-якого стану і становища та їх управителів. Свідченням цієї нашої грамоти велимо також, щоб ніхто з суддів вище-

* Йдеться про місцевість (тепер село) Підберізці.

названого Королівства Русі не міг судити кметів і мешканців вищеназваного села Малі Винники, крім дійсних дідичів, а дідичі [за те] мають служити завжди одним каменеметальником, коли в землі Руській буде оголошено загальний похід.

Для засвідчення цієї справи ми веліли скласти даний [документ] і скріпити його прикладенням нашої королівської печатки.

Завершено і дано у Львові пізно в середу на Благовіщення славної святої діви Марії *, року божого 1352.

Присутні були діяльні та здорові: славний наш канцлер Генріх, віслицький каштелян, генеральний намісник Герман, староста Русі Авраам, наш кухмістр Прандота і Микола Далявський.

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 131, оп. 1, спр. 2. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: AGZ, t. 2, s. 1—3, N 1.

№ 12

1356 р., червня 17.— ГРАМОТА ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ КАЗІМІРА III ПРО НАДАННЯ МІСТУ ЛЬВОВУ МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРАВА

В ім'я господа, амінь.

Має залишитися тривким і навіки непорушним те, що королівська влада постановить зробити для блага підданих. Тому ми, Казімір, з божої ласки король Польщі, володар і спадкоємець земель Краківської, Сандомирської, Серадзької, Куявської, Поморської та Руської, доводимо до відома усіх, що за благочестивою згодою королівської величності, відвертаючи численні клопоти і труднощі нашого знищеного жорстокими ворогами міста Львова, прагнемо, щоб це місто процвітало і збільшувало свої вигоди, доходи, користі і добробут. Для втіхи згаданого міста і збільшення кількості його вірних мешканців надаємо і встановлюємо цьому місту на вічні часи німецьке право, яке звичайно називається магдебурзьким [30], усуваючи там усі руські права і всі руські звичаї, будь-ким ухвалені, які можуть якимсь чином стояти на перешкоді цьому німецькому праву. Також ми звільняємо вказане місто і його мешканців від усіх юрисдикцій каштелянів, воєвод, суддів, підсудків, возних і від влади будь-кого, яким би титулом він не користувався, так, щоб перед ними або перед будь-ким з них у великих і малих справах не відповідали, а лише міщани перед своїм війтом, а війт перед нами або нашим старостою, якому це ми доручимо тільки при умові, що буде запрошений листом нашим або нашого старости і відповідатиме тільки згідно свого німецького права. А в кримінальних справах чи будь-яких, що виникають, війтові вказаного міста надається повне і беззастережне повноваження судити, виносити вирок, надати, визначити, як передбачає і вимагає німецьке право.

Вищезгадане магдебурзьке право належить тим, що проживають у цілому вищезгаданому місті. Іншим народам, що живуть у цьому місті, а саме: вірменам, євреям, сарацинам, русинам та іншим будь-якого стану чи становища з особливої нашої ласки дозволяємо користуватися відповідно до їх звичаїв, зберігати необмеженими їхні права, надаючи одночасно їм можливість, щоб будь-які кримінальні справи, які виникнуть між ними самими або між ними і іншими, вирішувати за магдебурзьким правом і при війті відповідно до їхніх прохань. А якщо відмовлятимуться судитися за магдебурзьким правом, яким вищезгадане місто повинно користуватися, тоді вказані нації — вірмени, євреї, сарацини, татари, русини і всі інші нації, які є в цьому місті, мають можливість

* 22 серпня.

поставити і вирішувати будь-яке питання на суді своєї нації, але під головуванням міського війта.

Бажаючи також наділити і відзначити вищезгадане місто Львів спеціальною ласкою, визначаємо йому для його покращання сімдесят франконських ланів у лісах і виноградниках, луках і пасовиськах, відповідно до чого зможуть їх відміряти. Хочемо, щоб з них шістдесят ланів підлягали оплаті чиншу на день святого Мартина *, і щоб з кожного лану платився чинш 24 руських грошів. Після того як будуть викорчувані решта 10 ланів по сусідству з вищезгаданим містом у місцевості Білогощі, їх визначаємо на пасовища без будь-якої грошової оплати. А для більшого покращення вищезгадуваного міста з нашої спеціальної ласки та прихильності наказуємо, щоб жоден з землян, духовних, міських або будь-яких інших осіб не розташовував і не будував корчем в межах однієї милі від міста.

На свідчення цього всього, для повнішого доказу на вічну дійсність акту наказуємо підвісити нашу печатку.

Діялося в Сандомирі, у шостий день після октави свята п'ятидесятниці ** року божого 1356 у присутності цих наших вірних і милих свідків Яна Юрй, каштеляна краківського; Вільчека, каштеляна сандомирського; Добеслава, каштеляна віслицького, преподобного Флоріана, ленчицького канцлера; Петра, войського краківського; підкоморіїв Андрія краківського і Рафаїла сандомирського; преподобного Яна з Гнезна; доктора прав, гнезненського препозита і канцлера Русі, а також шляхтичів Руської землі, а саме Волчка з Дроговижа, Івана, названого Лой з Скаришева, Слунчка з Розбор'я, спадкоємців й інших численних гідних довір'я.

Дано й здійснено паном *Іоанном,* вищеназваним нашим канцлером Русі.

Опубл.: AGZ, t. 3, s. 13—18. Переклад з латинської.

№ 13

1360 р., грудня 28.— ПІДТВЕРДНА ГРАМОТА ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ КАЗІМІРА III АДМІНІСТРАТИВНОГО СТАТУТУ МІСТА ЛЬВОВА[31]

Ми, Казімір, з божої ласки король польський, сповіщаємо теперішнім і наступним [поколінням]: оскільки райці і судді нашого міста Львова згідно з нашою волею і за спеціальною нашою згодою вирішили точно дотримуватися статуту і насправді слід це робити.

Якщо будь-хто після складення угоди допуститься злочину, то не пізніше одного року і дня від вступу чи в'їзду до міста, в якому він цей злочин вчинив, повинен бути вигнаний.

Також, якщо хтось злочинно використає меч або ніж або наперед задумає неочікувано його витягнути, хай буде покараний карою половини фертона. Якщо це буде зроблено в присутності одного чи двох суддів або ж одного судді та іншого достойного чоловіка, навіть не судді, треба виновника покарати карою в один фертон.

Крім того, якщо хтось з суддів, прийшовши до тих, що сваряться, наказав і доручив їм помиритися, а ті не хотіли це зробити, то, мабуть, можна визначити кару до одного фертона.

Також, якщо під час пожежі або коли несподівано спалахне вогонь і будинок якогось громадянина названого міста буде зруйнований чи

* 4 липня.
** 17 червня.

пошкоджений, сусіди, що живуть в цій же частині і дільниці, куди також може сягнути вогонь, хай турбуються про відновлення цього пошкодженого будинку працею і надають допомогу.

Також, якщо хтось списом, рогатиною, балістою, луком або якоюсь іншою зброєю доведе справу до суду і незгоди, щоб захистити когось, то, мабуть, як і попереднє покарання одним фертоном, хай буде покараний для відновлення і покращення міста. А якщо хтось буде просити війтів або райців або якусь іншу особу за покараного, то він повинен бути покараний такою ж самою карою, що винний.

До того ж кожна жінка чи пані після смерті свого чоловіка повинна потурбуватися, щоб поділити порівну з родичами або знайомими свого чоловіка, незалежно від статі, все рухоме і нерухоме майно.

На свідчення цього та повну ясність даємо присутнім нашу підвісну печатку.

Писано в Кракові в день св. Інокентія * року божого 1360.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1, с. 1. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: AGZ, t. 3, s. 27—28, N 10.

№ 14

*1370 р., не раніше вересня 1 — не пізніше листопада 5 **.—*
ПІДТВЕРДНА ГРАМОТА ЛЬВІВСЬКОГО ВОЄВОДИ ЯКШІ БЛОТИШЕВСЬКОГО НА КУПІВЛЮ ПАНОМ ВЯТСЛАВОМ ДМИТРОВСЬКИМ ДВОРИЩА У ВАСИЛЯ СКИБИЧА, ЙОГО БРАТА ГІНКА ТА ЇХ ПЛЕМІННИКА ОЛЕНКА ЗА ШІСТЬ КІП ГРОШІВ СРІБЛОМ

Во імя отця і сина і святого духа божим істворіньєм у віки амінь. І сталося под державою великого кроля краковского Казимира і господаря руської землі і сталося при державі пана Оти старости руської землі, оже купил пан Вятслав Дмитровский дворище іс землею яко із віка слушало к тому дворищю вшитци вжиткове што днесь суть і потом могуть бити а што може причинити болше межи тіми вжитки на то своє поліпшіньє якож торговля і сталася. Купил пан Вятслав увіки у Василя єму ж річють Скибичь і в єго брата на імя у Гінка і в їх синовця у Оленка іже купил пан Вятслав во сіх триї то жь ту іменовани дал їм пан Вятслав s (т) коп грош вісного срібра. А дал їм всім трем то срібро посполною рукою. Тогди они пришедши виштуи і своїм племенем уздали пану Вятславу со всіма обьїзди того дворища по своєй доброи волі і за іниї молвили, аби в добром покої вжити тих вжитков пану Вятславу, яко вздали, при пану Блотишевском, воєводі ілвовском. А то свідці містичі пан Кнефль Михно войт Ярославский а се бояре Петр Мошенка, Ходко Лоєвич. А се попове дісні поп Юрко Кропишевич, поп Лой а се сусіде околниї Онисим а се дяці Степан Мелехович, Мелентій Куцевич, Семен Понахидич, Иван Кузмич а се бортниці Пашко бортик іс Ємелина, Юрко Мошнич, Тихно Великопольский, Голко Заліский. А виїздил ту землю Ходор Чеолчич. Тот обьїздил, от пана Оти старости. А інні то вшитко свідці а писана грамота тисяча літ по божьем рожестві, 300 лі[т] 70 літ і одно літо, а писал Грюдкович Іван. А писано у Кнефля в дому. У віки амінь[32].

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 131, оп. 1, спр. 5, арк. 1. Оригінал.
Опубл.: Грамоти XIV ст., с. 42—46, № 22.

* 28 грудня.

** Документ датується «тисяча літ по божьем рожестві 300 літ и одно літо», що відповідає 1371 р. Відомості про те, що акт купівлі дворища проходив під час панування Казіміра III, отже, не пізніше 5 листопада 1370 р. (дата смерті короля), вказують, що датування документа 1371 р. відповідає першовересневому початку року — тобто не раніше 1 вересня і не пізніше 5 листопада першосічневого 1370 р.

№ 15

1382 р., березня 12 *.— НАЙСТАРІШІ ЗАПИСИ ПРО МАЙНОВІ УГОДИ У АКТОВІЙ КНИЗІ МАГІСТРАТУ МІСТА ЛЬВОВА[33]

1. Генріх Пейт. У найближчу середу перед неділею свята померлих суд...** в особі Івана Амена, тодішнього війта і семи присяжних, нижченазваних Миколи Брігера, Івана Кереведира, Фрічкона зі Смотрича...** Петра Мельцера й Петра Штехера. На цьому суді Генріх Пейт з Кракова заявив претензії до всього рухомого й нерухомого майна кравця Гоблона на суму 12 гривен без 1 фертона і виграв справу.

1а. Того ж дня і на цьому ж суді Аслан [і] Абрам відреклися від свого будинку на користь Анни, [дочки] Довгого Якова з власної волі на основі законного продажу.

2. Михайло Едерер. Того ж дня і на тому ж суді Михайло Едерер з Кракова виявив претензії в сумі 11 1/2 гривен на дім, що колись належав Гоблонові на вулиці перед Малим замком.

3. Ватеруш-цирульник — Сакс-каретник. Того ж дня і на тому ж суді Ватеруш-цирульник від імені Єнка з Сандомира добровільно відрікся від дому по вулиці Татарській, який колись належав братові Геворку-ковалеві на користь майстра Сакса-каретника внаслідок законного продажу.

4. Гейнц Клемме — Якуш Купич. Того ж дня і на тому ж суді передбачливий і достойний Генріх Клемме відрікся від свого дому, який колись належав до Миця, зятя Корнева, що знаходиться на вулиці напроти лазні, на користь Якова Купича добровільно на підставі законного продажу.

5. Гейнц Полян з Торуня. Того ж дня і на тому ж суді Генріх Полян, громадянин Торуня, заявив у гайному суді так, як у свято благовіщення пресвятої богородиці і як зовсім недавно у книзі міста було записано, що він має у стіні [в домі] Ельріка [сховані] 5 гривен і з цих 5 гривен щороку на свято Івана Хрестителя йому належить видавати 1/2 гривни відповідно до проценту, аж доки згадані гривни не будуть йому виплачені разом з процентами. А [якщо] хтось відмовиться від спадщини і [того, що знаходиться в стіні], то [значить] він вважатиме маєток власністю Івана Гранди або його свекра.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1, с. 12. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Najstarsza księga miejska 1382—1389, s. 1—2, N 1—5.

№ 16

1383 р., не пізніше січня 7 ***.— УХВАЛА РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ПОРЯДОК БУДІВНИЦТВА ГРАНИЧНИХ МУРІВ МІЖ ПРИВАТНИМИ ВОЛОДІННЯМИ ГОРОДЯН

Про будівництво мурів[34] і нижче, аркуш 72 ****.

Той, хто захоче мурувати, повинен покликати до цього сусіда свого й вони повинні поставити мур посередині свого володіння. А якщо сусід не хоче й не має наміру мурувати, то повинен [дозволити] тому, хто мурує, поставити весь мур на володінні сусіда. А якщо сусід цього не

* Рік подається на підставі загального заголовка актової книги на с. 1, а день і місяць — на підставі змісту документа.
** Текст пошкоджений.
*** Документ датується на підставі запису в актовій книзі на с. 12—13.
**** Так в оригіналі.

дозволив, тоді той, хто будує мур, повинен поставити його посередині обох володінь, а сусід, якщо не має чим і не може заплатити за будівництво муру на своїй частині володіння, повинен тому, хто мурує, за будівництво муру платити від десяти гривен грошей одну гривну чиншу щороку.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1, с. 12. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Najstarsza księga miejska 1382—1389, s. 10, N 59; Barącz, s. 1—2 (переклад польською мовою).

№ 17

1383 р., не пізніше січня 7 *.— УХВАЛА РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ПОРЯДОК СВЯТКУВАННЯ ВЕСІЛЬ ГОРОДЯНАМИ

Давнє розпорядження про видатки на святкування весіль [35].

Окрім того панове райці разом з усією громадою так вирішили й постановили, що коли хтось захоче святкувати чи відзначити шлюб, повинен мати 16 осіб [гостей] і чотири страви, а не більше, і двох жартунів, а не більше, під загрозою [штрафу] чотирьох гривен.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1, с. 12, Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Najstarsza księga miejska 1382—1389, s. 10—11, N 60; Barącz, s. 2 (переклад польською мовою).

№ 18

1408 р., жовтня 8.— ГРАМОТА МОЛДАВСЬКОГО ГОСПОДАРЯ ОЛЕКСАНДРА ДОБРОГО ЛЬВІВСЬКИМ КУПЦЯМ НА ТОРГОВЕЛЬНІ ПІЛЬГИ

Милостью божією ми, Александр воєвода, господар землі Молдавської, чиним знаменито іс сим листом нашим усім, кто нань узрит ілі єго услишит, оже єсми доконали с радцями і с містчяни Ілвовского міста і с усім посполством їх і учинили єсми уставицтво о митах [36] у нашой землі і доконали єсми с ними; штобы ходили у нашої землі і с своїми торговлями. А мита єсми їм так поставили і улегчили, штобы давали у нашой землі мито так: найпервоє головноє мито сочавскоє, на іскладі, от сукна от гривну три гроші. А коли імуть купити татарский товар у Сочаві, ілі шолк, ілі перец, ілі камхи, ілі тебенки, ілі темьян, ілі грецкии квас, от гривну у Сочаві по три гроші. А коли імуть купити татарский товар у іних торгох наших, то імуть дати, где его купят, от гривну два гроші, а на головноє мито у Сочаві от гривну три гроші, та сміет єго продати, кому любит.

А кто ідет до Ілвова, на головноє мито у Сочаві: от скота один грош, от десять свиній один грош, от десять овець один грош, а от кобили по шесть гроші, а от каждого коня по шесть гроші, от сто білиць один грош, от ста лисиць десять гроші, от сто овчины суранный четири гроші, от сто кожі ягнячіїх два гроші, от сто кожі скотіїх пятнадесяте гроші. То мито сочавскоє.

А кто ідет до татарской стороні, от 12 кантари у Сочаві один рубель серебра, у Яси тридесяте грошь, а у Білий-город полрубел серебра; а кто не ідет на Білий-город, толко імет дати на Тягянякячу колко у Білом-городі, опроче перевозов, а на сторожу от каждого воза по дванадесяте грошь. А кто имет погнати скот до татар, на головноє мито у Сочаве от скота четири гроші, а у Яси два гроші, а на Тягянякячу два гроші; а от сто овець у Сочаві шестьдесяте гроші, а у Яси тридесяте гроші, а на Тягянякячу тридесяте гроші. То мито тім, што ідут до татар,

* Документ датується на підставі запису в актовій книзі на с. 12—13.

А постави сукна імают їх продати на ісклад у Сочаві, а у [иних] наших торгах не імают волю продати їх. А с тіми гроши волно ім ходити і торгувати собі по усіх торгах наших, што коли изнайдуть.

А до Угор і до Бесараб слободно ім вивозити сукна...* А кто повезет сукно до Бесараб, дати імет на головноє мито у Сочаві от гривну по три гроші, а на край, у Бакові, от гривну два гроші. А што привезет із Бесараб — ілі перець, ілі баволну, ілі будь што,— от 12 кантари у Бакові полрубель серебра, а на головноє мито у Сочаві от 12 кантари один рубель серебра.

А кто імет повезти сукно до Бистриці до Угор, у Сочаві от гривну по три гроші, а у Бани от гривну полвтора гроша, а у Молдовиці от гривну полвтора гроша. А коли ся воротят із Угор, от каждого терху у Молдовиці по два гроші, а у Бани от каждого терху по два гроші.

А кто імет повезти сукно до Брашова, на головноє мито у Сочаві от гривну три гроші, а у Бакові от гривну полвтора гроші, а у Тотруші от гривну полвтора гроша. А коли ся імуть воротити, от каждого терху на Тотруші по два гроші, а у Бакові от каждого терху по два гроші.

А коні із нашои землі, што по три гривни, слободни ім суть, і угорстіи коні слободни ім; а у котором торгу імуть їх купити, там імуть дати от каждого коня по четири гроші, а на склад у Сочаві от каждого коня по шесть гроші, а на Сирять от каждого коня по два гроші, а у Черновці по два гроші.

А кто імет повести коні ілі кобили до Камянци, што било дати єму у Сирять, то імет дати в Дорогині, а што било дати єму у Черновці, то імет дати у Хотині. Такоже єсть мито і от кобили, яко і от коні.

А кто імет купити скот ілі барани у Бакові, либо у Романові торгу, либо у Бани, либо на Німці, і либо у іних торгох наших, не надобі нигде мито дати, нижь там, где купил, і возмет печать от митника. А у котором торгу імет купити, там імет дати от скота один грошь, от десять овець один грош, от десять свиній один грош, от сто кожі волових десять гроші, от сто кожі ягнячїіх один грош, от сто кожі суранних два гроши, та ідуть на головном миті Сочавском.

А у Сирятьском торгу от крамних річех: от шапок, от ногавиці, от корди, от мечі,— от гривну по три гроші. А што коли ідет із землі черес Сочави на Сирят, колко давали на Сочаві, половина от того мита імуть дати на Сирят от усего, і от кожі, і от волни, і от овчини. То мито Сирятскоє.

А у Черновці от Німецкого воза мито чотири гроші, а от Ормінского воза шесть гроші; от скота один грош, от десять свиній один грош, от десять овець один грош, а от коні і от кобили по два гроші. А на перевози от Німецких воз цілих і от Орминских по четири гроші. То мито Черновьскоє. А у Черновці вози не стрясти, але купець дати свою віру, аже не имаєт заповіданий товар на свой воз: куниці, серебро, воск і коні добрії земстіи.

А имається поставити ціну сукні у Сочаві, яко во Львові.

А львовчяне, што імуть пойти до Брайлово по риби на крайнєє мито, ілі у Бакові ілі у Берладі, там імуть дати от гривну по полвтора гроша, а воза і риби не займати. А там возметь печать, та прійде слободно до Сочаві. Та імет дати на головном миті у Сочав[е] от гривни по три гроші, з воза і риби не займати. А на Сирят імуть дати от гривну по полвтора гроша, а риби і воза не займати. А у Черновці мито от воза.

А лвовчяне, што імуть принести сами із Угор серебро жеженое, от того серебра, што бихом ми купили собі, колко будет нам надобно, а іноє серебро, што останет, то ім слободно.

---

* Одне слово не прочитане.

А мунтянський воск і брашевский слободно ім єст. А мито імуть дати от камене у Бакові один грош, а на ісклад у Сочав[е] от камене один грош.

А угорстії куниці слободни ім. А мито імуть дати у Бані полвтора гроша от грив[ну], а на ісклад у Сочаві от гривну три гроші, а у Сирять полвтора гроша от гривну. А от тії куниці будуть нам надобни, а ми імем собі купити, а інії ім слободни.

А єще єсми ім дали волю, штоби собі держяли у Сочаві один дом, а у том дому корчьму не держяти, ні пива варити, ні мед, ні меснії клітки держяти, ні хліба продавати. Пак лі тот, што іметь жити у тот дом, би хотіл ніштo от тіх держяти, тогди мусить с містом терпіти.

А то єсми учинили купцем господаря нашего, короля полского, із усей Руской землі і іс Подолской. А то ми, іже есми вище писали, слюбуєм ім вічно удержяти, безо лсти і без хитрости, на віки вічния, ми і наші намістки, ніколи то не порушено, при нашой чти і при нашой вірі, подлуг крестьянского права.

А на то свідкове: пан Жюржь староста, пан Михайло Дорогунский, пан Влад Серетский, пан Оана дворник Сочавскій, пан Яцко і пан Иліяш чашник. А єще при том били посли с Левова, што с нами сесе діло доконали: Мичко Куликовьский і Зимирстан Ханис, и Ханис Верзьсть, и рус Никлюс, и писарь лвовский Ханис.

А на потверженіе тім усім веліли єсми нашему вірному Братяю логофету писати і привісити печать наша великая к сему листу нашему.

У Сочаві, у літо шестотисячное девятьсот і шестьнадесятоє літо, октября 8.

Державний історичний музей СРСР. Від. писемних джерел, ф. 17, спр. 41/23-а, арк. 11. Оригінал. Опубл.: АЗР, т. 1, с. 30—32. № 21; Науковий сб., с. 42—46; Головацкий, с. 28—32, № 28; Costăchescu, vol. 2, p. 630—633; Русанівський, с. 69—72, № 32; Исторические связи, с. 40—43.

№ 19

1442 р., вересня 1 *.— ІЗ КНИГИ ЗАПИСІВ ЛАВНИЧОГО СУДУ ПРО ТОРГОВЕЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ З СМОЛЕНСЬКИМИ КУПЦЯМИ[37]

Ігнатко русин **.

Росіянин *** Данило з Смоленська оскаржив Ігнатка русина **** з Вільна, говорячи, що він дав йому на віру в Данцігу товарів на п'ятдесят кіп чеських грошей і що призначив йому доглядачем Матвія росіянина *** з Смоленська. Тепер Данило говорить, що Ігнатко не віддав йому ні його товару, ні грошей за товар, ні не відповів йому. Це Ігнатко заперечив і виправдався своєю присягою, пояснивши судові. Суд виправдав його і [визнав] його вільним від оскаржень вищеназваного Данила.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 221, с. 181. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Księga ławnicza miejska 1441—1448, s. 93, № 722.

---

* Документ датується на підставі запису в актовій книзі на с. 181.

** В оригіналі «Ruthenus».

*** В оригіналі «Rewsse».

**** В оригіналі «Rewsse». Однак, за контекстом запису, йдеться, очевидно, про одного і того ж купця — Ігнатка русина (Ruthenus-a), який був зв'язаний з Вільном і мав відношення до Львова (оскільки його справа розглядалася у львівському лавничому суді), а термін «Rewsse» міг бути протиставлений за аналогією до терміну, що подавався при вищезазначеному імені Данила. Змішування цих термінів простежується у багатьох джерелах XV с.

№ 20

*1445 р.** — УРИВОК З «ХРОНІКИ ЛЬВОВА» ДЕНИСА ЗУБРИЦЬКОГО[38] ПРО БУДІВНИЦТВО ТА НАЗВИ ОБОРОННИХ ВЕЖ У МІСТІ ТА ПЕРЕДАЧУ ЇХ У ВІДАННЯ РЕМІСНИЧИХ ЦЕХІВ

...Після закінчення в цьому році будування веж навколо міста роздано їх ремісничим цехам, від яких вони пізніше і дістали свої назви, з обов'язком, щоб кожний цех свою вежу утримував, обладнав її потрібною зброєю та амуніцією, [і] на випадок необхідності оборони міста збирався до своєї вежі і обороняв мури.

Веж було 17, а саме: 1) Краківська брама належала до кушнірів; 2) Якщо йти в напрямку церкви св. Марії, то там була вежа хутровиків, миловарів і бляхарів, яку звали Струмиловою; 3) мечників; 4) ткачів; 5) шапників та сідлярів; 6) за вірменами — пиво- та медоварів; 7) на розі домініканів — римарська; 8) мулярів, поворозників і токарів, яку пізніше, очевидно, звали Королівською; 9) шевська, звана Бернардинською; 10) гончарів і котлярів, що була між бернардинами і Галицькою брамою; 11) Галицька брама належала до кравців; 12) Золотницька, де тепер будинки № 301 і 362; 13) різників; 14) столярів, бондарів і стельмахів; 15) ковалів, слюсарів та голкарів; 16) крамарів, а 17-а — Пекарська, залишки якої в 1836 р. розвалено для будівництва театру Скарбка (Фасц[икул] 282)**...

Опубл.: Zubrzycki. Kronika, s. 105—106. Переклад з польської та латинської.

№ 21

1448 р., квітня 6. — ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ КАЗІМІРА IV ГРАМОТИ ГАЛИЦЬКОГО КНЯЗЯ ЛЬВА ДАНИЛОВИЧА, ВИДАНОЇ НА ВОЛОДІННЯ ДВОРИЩАМИ, ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ТА ЛЮДЬМИ З ЇХ ПОВИННОСТЯМИ МИКОЛАЇВСЬКІЙ ЦЕРКВІ У ЛЬВОВІ

Во ім'я господа амінь. На довічну чинність акту. Щоб помилково не сталося шкоди через недбале ставлення до подій минулого і через те, що сенатори королів і володарів можуть прийняти інакше рішення, ніж це,— слід навічно скріпити те, що відбулося, писемним свідченням.

Тому ми, Казімір[39], з божої ласки король Польщі, володар земель Краківської, Сандомирської, Сєрадзької, Ленчицької і Куявської, а також великий князь литовський, руський і прусський, пан і спадковий володар Хелмінської землі, Ельблонга і Померанії, повідомляємо цим листом усіх і кожного, сучасників і нащадків, кому слід і хто виявить бажання про це знати, що благочесний Іван, священик храму Миколи-угодника у нашому місті Львові або його передмісті, звернувся до нас і просив, щоб ми дозволили перекласти з руської мови на латинську і удостоїли з нашої особливої королівської милості поновити, підтвердити й апробувати переклад листа чи привілею, ласкаво і довірочно наданого його предкам святої пам'яті князем Львом. Дослівний зміст згаданого листа чи привілею такий:

Я, Лев, князь земель Русі, син короля Данила.

Порадившись з нашою радою, як наш прадід, званий за руським звичаєм, цезарем Володимиром, також володар Русі й наш батько з своєї великої вдячності давав і дарував немало церквам чи радше божим храмам грецького обряду всюди на наших руських землях, так і ми на славу імені всемогутнього бога та на честь святих храмів, а саме [храмові]

* Датується на підставі контексту розповіді.

** Посилання автора «Хроніки» на джерело, яким він користувався при складанні запису. Зараз місцезнаходження документів, які зберігалися у фасцикулі № 282, не відоме.

святого Миколи, розташованому в львівському передмісті під Високим замком побіч гори, що в народі зветься Будельничою, при вулиці або ж при громадській чи спільній дорозі, яка проходить Львовом з Волині, відступаємо і даруємо навіки цій названій церкві святого Миколи догідні місця, тобто площі, а також дворища з обох боків згаданої вулиці та іншої, з Волині, яка йде від львівської міської брами, починаючи від храму [церкви] святого Миколи та його дворища, що [починається] навпроти храму з нижньої частини вказаної вулиці від дворища, відданого і подарованого дияконам, дякам, священикам та служителям храму святого Миколи. Це дворище навпроти храму святого Миколи, за дорогою що ззаду межує з вищезгаданою вулицею, частково прилягає до храму святого Федора і нижче до межі храму Воскресення нашого спасителя Христа аж до цієї дороги, яка веде від згаданого храму господа нашого Ісуса Христа, тобто його найсвятішого Воскресіння, і повертає нижче до ріки, а за храмом святого Федора аж до брами Львова і вищеназваної вулиці Волинської, від святого Миколи аж до святого Онуфрія; а також всі доми з обох боків цієї вулиці, городи, дворища, чинші, повинності, слуги з усіма підданими, іншими словами з лідлеглими, починаючи від храму і двору святого Миколи вздовж до монастиря Онуфрія, щоб подібним був [цей] маєток чи володіння або, по-іншому, грунт з маєтком або спадщиною монастиря цвинтаря, а також город [монастиря] святого Онуфрія і по тій же дорозі, повертаючи до [храму] святого Миколи, всю гору, що називається в народі Будельнича, при дорозі, яка проходить через гору Кальварію, що видніється на верхній частині [самої] гори Будельничої, разом з городом храму святого Миколи і на цьому городі [церкви] святого Миколи — вільне право брати тобто черпати воду, що протікає до нашого двору у місті Львові, а радше до Нижнього замку біля кухні. Так, отже, цій самій [церкві] назавжди і на вічні часи ухвалюємо і відступаємо право на [всі ці] володіння та користування ними. І в цих дворах [храму] святого Миколи вищезгаданої вулиці буде вільно всім всякого роду ремісникам і кожному зокрема займатися своїм ремеслом, саме кравцям, кушнірам, шевцям, ковалям, різникам і [людям] всіх видів ремесел, домагатися всіма способами своєї вигоди за міським звичаєм і користуватися всіма прибутками за звичаєм міщан і втішатися пожитками, як всім громадянам Львова, і торгівлею та всякого роду товарами, також і в інших частинах або районах з тією ж свободою, як і громадянам Львова. У місті також буде дозволено купувати, продавати, як львівським міщанам чи то в місті, чи то в своїх домах і відтепер вони не повинні здавати ніякого чиншу ні податків як із своїх вигод, так і з доходів, ні не повинні нічого давати від своїх товарів, ні жодної повинності чи то у княжу скарбницю, чи то до замкового уряду, чи то до міського, лише всі свої кошти і витрати повинні будуть складати на покращення, зміцнення та відновлення храму святого Миколи, на те, що вказує і поручить їм уряд даної церкви. Для цього уступаємо і даруємо храмові святого Миколи з вищеназваною вулицею і з усіх вулиць довкола Високого замку, біля гори Кальварії, починаючи від брами при храмі святого Миколи з обидвох боків вулиць, щоби кожен голова сім'ї, який очолює свій дім або заробляє на хліб, був зобов'язаний сплачувати два гроші кожного року, постійно і навічно на потреби дому цієї ж церкви святого Миколи і при всіх інших необхідностях, передусім духовних, і на вищеназваних вулицях та дворах батьки сімей тільки до цього храму святого Миколи грецького обряду, а не до іншого завжди, постійно і навічно повинні бути готовими [служити] і бути йому послушними.

Крім того, вищеназваній церкві та її настоятелю даємо, даруємо [право] вільного користування на всіх лісах і лугах, що прилягають до

міста, львівського замку для спорудження будівель та всіх інших потреб. Цей вищеназваний храм святого Миколи з усіма його прибутками і приналежностями надаємо і даруємо нашому писареві Жельдецькому Симеонові Івановичеві, дружині, дітям та його спадкоємцям назавжди і навічно, незалежно від того, чи будуть вони духовного сану чи ні. Однак хай буде йому дозволено мати інших священиків або духовних осіб, і щоб волею його не занедбувалася слава всемогутнього бога.

Нарешті, перше місце при їхньому єпископі, іншими словами, владиці надаємо і відступаємо Симеонові Івановичу та його спадкоємцям; у їхньому володінні буде згаданий храм святого Миколи і саме при [храмі] святого Миколи, і ніякому іншому чи то в місті чи поза містом Львовом, як і в усьому львівському окрузі ніхто не повинен бути в майбутньому заступником чи офіціалом. І львівські офіціали або вищеназваний заступник з каноніками, тобто крилошанами матимуть однакові прибутки, але вищеназваний офіціал буде зобов'язаний посвячувати стародавній храм, і це ніяк не належатиме до каноніків, ні до їхнього єпископа, по-іншому владики, а лише до вищезгаданого заступника або офіціала і до названого [храму] святого Миколи. Крім того, вищеназваному храмові святого Миколи і згаданому Симеонові Івановичу, шляхетному Жельдецькому та його спадкоємцям даємо і даруємо назавжди і навіки для більшої його користі [наділи] землі вшир і вздовж для сінокосу, які б назви їм не надавались, іншими словами землі, луг-об'їзд з урочищами: починаючи нижче ріки, що в народі зветься Полтва від першого місця, тобто від першого урочища, що зветься Лопушна і Німчиська, і до верхньої його частини, або поперек самого місця, що зветься Луг; а від ріки прямує до пагорбів, які називаються Холмиці і поміж вищеназваною рікою Полтвою і горбом, що зветься Холмець у тому самому місці, або, інакше, в Лузі, зараз доручаємо нашому управителю Михайлові Куропосику зробити рів, по-іншому рів * на знак постійної пам'яті. І там, по той бік від того рову до пагорбів через малий горб, що в народі зветься Холмець, і через глибоке болото, що називається Тисцельова Дебря і також через іншу місцевість, яка зветься Кривий Потік, і через Кам'яний горб, по-іншому званий Мохнатий, аж до доріг, що межують з собою через провалля, або до вивозів, що тягнуться від міста Глиняни аж до Львова і дальше дорогою, починаючи від верхньої частини до верху болота Руди, а звідси вниз потоком аж до ями, по-іншому — перекопу, що знаходиться над потоком, і від рову нижче прямо до верхньої частини, тобто Каменопольського броду, а далі від того броду Каменопольського нижче до монастиря святого Михайла, що стоїть над рікою Полтвою, і назад понад рікою Полтвою до першої місцевості, по-іншому — урочища Лопушни [і] Німчиська. І поміж тими місцями або урочищами згаданого наділу або грунту хай буде вільно [там] старатися про всякий прибуток та вигоду на свій розсуд, утримувати гаї або ліси, оселяти кметів, управляти для своєї потреби луги і поля і нехай вищеназваний Симеон та його законні спадкоємці користуються вищеназваними вигодами і прибутками, що належать до храму святого Миколи, не матимуть, одначе, жодного права їх передавати і зменшувати. З цих прибутків згаданий Симеон разом із своїми спадкоємцями не будуть зобов'язані до жодного чиншу [і] робіт нам і нашим наступникам, ні до війни чи військових повинностей, ані не будуть зобов'язані до яких-небудь видатків на єпископа, ні на його наступників; зобов'язаний буде тільки своїми молитвами благати бога за нас і наших нащадків. Рівно ж жодних перешкод [не чинитимуть] наші вельможі, як і підлеглі та діти наші і наступники, і ніхто

* В оригіналі «foveam alias Row».

цього не повинен буде відняти у згаданого храму святого Миколи та названих Симеона і його наступників.

Якщо хто-небудь порушить розпорядження і мою волю на цей довічний дар, то хай цього не допустить, хай це зганьбить та якнайсуворіше засудить бог, хай цю справу поміж мною і ним розсудить і хай буде [на ньому] постійно і навіки прокляття всемогутнього бога на цьому світі і на майбутньому страшному божому суді.

І в підтвердження цього даємо нашу грамоту, або привілей, і велимо прикласти нашу печатку в присутності достойного митрополита галицького Йосифа з Крилоса, Андрія, князя ярославського, князя Марка, пана Васька та інших багатьох гідних довір'я [осіб], що були присутні при вищевказаному.

Цей руський документ, по-іншому грамота, писаний у Львові, в п'ятницю дня восьмого, місяця жовтня року 6800.

Писар наш Вікторин.

Отже, ми, добре зваживши і перевіривши цей лист, доброзичливо розглянули правомірне і справедливе прохання згаданого священика Івана і вирішили, що немає підстав заперечувати його справедливому бажанню, щоб чинність цього листа за нашою згодою була підтверджена в усіх його пунктах, статтях і параграфах згідно з оригіналом. І ось цим самим ми його апробуємо і підтверджуємо, визнаючи збереження за ним повноважної чинності і ваги на вічні часи.

На очевидніший доказ цього листа ми наказали підвісити тут нашу печатку.

Дано в місті Городку, на четвертий день після Похвальної неділі року божого 1448.

Присутніми були: шановний в Хресті панотець Григорій, львівський архієпископ; вельможні і славетні панове [Станіслав] * з Остророга, каліський, Станіслав з Ходеча, руський; Михайло Мичило з Бучача, плоцький войський; каштеляни Добеслав Кміта з Вишнича, люблінський; Добеслав з Серадза, перемишльський; Павло зі Спрови, львівський; Петро з Шамотул; Михайло з Закшева; Ян зі Струтян, коронний маршалок, і інших якнайбільше при вищезгаданому було присутніх.

Дано рукою велебного Альберта з Жихліна, сандомирського кустоша, гнезненського, краківського, вроцлавського і познанського костьолів каноніка, коронного підканцлера щиро нам милого.

Реляція цього ж велебного Альберта з Жихліна, коронного підканцлера.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 354, с. 3391—3402. Засвідчена копія. Переклад з латинської.
Опубл.: Zubrzycki, s. 11—15; Зубрицкий, с. 10—14.

№ 22

1470 р., березня 19.— СТАТУТ КУШНІРСЬКОГО ЦЕХУ, ЗАТВЕРДЖЕНИЙ МАГІСТРАТОМ м. ЛЬВОВА

Ми...** райці міста Львова визначаємо явно, згідно з цим актом, всім і кожному, кому це належить, що перед засіданням нашої ради прийшов благородний цех кушнірів нашого міста Львова і просив нас затвердити їм, забезпечити й скріпити й засвідчити нашим актом нижчеподані розділи, статті й закони, яких вони певний час уживали на добро й благородну користь свого цеху [40]. Котрі розділи, статті й закони викладено нижче такими словами:

* Текст знищено. Ім'я реконструюється на підставі інших документів 40-х років XV ст.

** Одне слово не прочитане.

Перше — якщо якийсь майстер хоче стати членом цеху і досягне цього, повинен покласти одну руську чверть фунта і два бесмери воску та влаштувати майстрам прийняття, поклавши навколо напоїв дванадцять польських грошів.

Друге — якщо за всіма майстрами посилають, щоб вони зібралися разом, і котрийсь із них не прийде на це запрошення, він повинен заплатити за кару два польські гроші.

Третє — якщо хтось розкриє таємницю того, що діялося на ранковій нараді, і про це довідаються, повинен дати за кару два бесмери воску.

Четверте — якщо якийсь майстер перейме від іншого челядь, повинен дати один камінь воску.

П'яте — якщо якийсь майстер змушений буде переробити виготовлений виріб і на нього прийде скарга, судити його повинен цех.

Шосте — якщо челядник служить своєму панові чверть року, той повинен купити йому одне вбрання; якщо служить півроку, майстер повинен купити два вбрання; якщо служить три чверті року — три вбрання; якщо ж він служить рік — повинен купити йому чотири вбрання. Якщо ж за це майстер звелить своїй челяді відробити, що буде зроблено, то майстер повинен дати в цех півкаменя воску.

Сьоме — якщо підмайстер зі своєї власної волі не працює в понеділок, то повинен не працювати весь тиждень; якщо ж майстер звелить йому працювати на цьому тижні, то майстер повинен дати цехові два бесмери воску. Якщо підмайстер не працює один робочий день або півдня серед тижня, то за це слід вирахувати з його тижневого заробітку.

Восьме — якщо хтось принесе до майстра поганий товар, щоб той його дубив і протравлював, він не повинен за це братися, а мусить повідомити майстрів, хто ж замовчить і не повідомить про таке, повинен дати цехові два бесмери воску.

Дев'яте — якщо майстрів посилають супроводити тіло померлого і якщо хтось із них не з'явиться й не піде в дім цього самого покійного майстра, де знаходиться тіло, той повинен дати цехові півбесмера воску.

Десяте — якщо якомусь майстрові дається щось переробити, що б там не було, він повинен переробляти це й робити у себе дома в своїй майстерні, а не деінде. А хто цього не дотримується, той повинен дати цехові один бесмер воску.

Одинадцяте — якщо хтось на ранковій нараді вів злочинну мову й уживав лайливих слів, він повинен дати цехові п'ять кілограмів воску.

Дванадцяте — якщо якийсь майстер звинувачується перед цехом в заборгованості, признає її й пообіцяє перед цехом її сплатити, але не сплатить її негайно чи в призначений день, він мусить припинити роботу до того часу, поки не сплатить боргу.

Тринадцяте — якщо нами, райцями, видається наказ зібратися цеховим та іншим майстрам і якщо якийсь не прийде, той повинен дати цехові один бесмер воску.

Також двоє наймолодших майстрів повинні запалити свічки, й коли прийде ще молодший, то з цих двох старший повинен відійти, а новий погасити свічки.

Також русини в цеху повинні дотримуватися всіх правил і виконувати їх, як вище зазначено, за винятком похорону, так що вони не повинні нічого мати до нашого католицького похорону, а цех — до їхнього русинського.

Також не слід обирати жодного русина чи не-християнина цеховим майстром. Але в день божого тіла вони повинні бути при свічках і подавати їх в руки під час відправи служби.

Так ми затвердили, постановили і зміцнили на прохання вищеназваного цеху благородного наших кушнірів, зваживши це прохання мож-

ливим, порядним і згідним зі звичаями їхнього вищеназваного ремесла, розділи, статті й закони всілякого роду, як вони вище прозвучали. Й ми підтверджуємо, зберігаємо й скріплюємо це на основі й силою цього документа, а вищеназваний цех благородний повинен вживати цих самих розділів, статей впевнено, сильно й сукупно на честь свого цеху й на користь нашого міста, не обертаючи ні на яку шкоду.

Для більшої певності цього ми звеліли привісити до цієї грамоти печатку нашого раєцького уряду.

Дано в понеділок перед днем святого Бенедикта року милостивого господа тисяча чотирьохсотого і сімдесятого року рукою Георгія Гибеля, писаря цього благодійного міста.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 131, оп. 1, спр. 211. Оригінал. Переклад з німецької.
Опубл.: AGZ, t. 6, s. 139—140, № 97.

№ 23

1490 р.— УРИВОК З «ХРОНІКИ ЛЬВОВА» ВАРФОЛОМІЯ ЗИМОРОВИЧА ПРО БУДІВНИЦТВО ВЕЖІ РАТУШІ ТА БРУКУВАННЯ ВУЛИЦЬ МІСТА

...1490 роком завершено будівництво вежі ратуші, яку вкрито черепицею. Зверху на ній встановлено годинник з мелодійним боєм вагою 111 фунтів, щоб відраховувати ударами певні проміжки часу. Крім сурмача, сюди переводять спостерігача, що раніше ніс варту над Краківською брамою. Відтоді почали також вкривати бруківкою міські вулиці, які раніше вкривали дошками і колодами...

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1157, с. 69. Копія XVIII ст. Переклад з латинської.
Опубл.: Zimorowicz, s. 104.

№ 24

*1495 р.**— ЛЮСТРАЦІЙНИЙ ОПИС ВИСОКОГО І НИЗЬКОГО ЗАМКІВ МІСТА ЛЬВОВА

...** На перших воротах Високого замку [41] поставлені бомбарди, або піксиди, одна гуфниця зі знаком Одровонж, що називається півгуфниця. На бастеї біля перших воріт знаходяться такі самі зі знаком Леліва. Третя частина тарасниць зі знаком Леліва — тут на самому Високому замку. Четверта знаходиться на вежі того ж замку, тобто півтарасниці також зі знаком Леліва.

Гаківниць п'ять: дві залізні та три мідні; шість залізних стапелів для пристосування гаківниць; чотирнадцять рушниць, всі залізні; тридцять дев'ять бочок нового пороху, всі готові до вжитку і 15 бочок пороху неготового, простіше кажучи, нерозділеного; півбочки селітри; сірки три бочки вагою приблизно 10 каменів. Інша частина сірки розтерта, також вагою в десять каменів; чистого свинцю одна порція, вагою в два камені; свинцевих куль для тарасниць, які також можуть використовуватися для гаківниць і рушниць, готових до вжитку, дві повні скриньки; кам'яних кульок більшого калібру є 8 нумерованих ящиків; шість світильників-каганців; потужних арбалетів, або нищителів, шістдесят п'ять і старих фортечних арбалетів — сім. [Крім цього] шість бочечок наконечників, інакше, вістрів. Також інших вістрів декілька ящиків, у бочечках знаходяться також осадні, заново приготовані. Також без ліку стріл без наконечників, їх приблизно 1000 і багато сагайдаків; а старих панцирів 8 і нашийників 22; шоломів старого зразка, або, інак-

* Документ датується на підставі помітки «А[nno] 1495», що внесена пізніше від руки на перший аркуш опису.
** Титульна сторінка і заголовок опису не збереглися.

ше, шоловків 26. Старої зброї переліченого зразка 15 комплектів; також п'ять комплектів якихось майстерно виготовлених арбалетів і велика груда смоли вагою приблизно в два камені; також три коловороти для натягання арбалетів.

У приміщенні, де зберігається порох, знаходяться два товкачі з чотирма штемпелями і одне велике колесо, для них приготоване. Те ж є три жолоби для очищення їх від пороху і одна бочка, призначена для очищення панцирів.

У великому приміщенні, де знаходиться каплиця і де зберігаються всі речі для богослужіння, є олов'яний келих, ризи, стихар, наплічник, орар, маніпулярій з старим служебником.

У цьому ж приміщенні знаходяться чотири старовинні списи, копиниці та 3 старовинних шоломи; великий кусок заліза, що називається чопом для привода; теж один довгий і великий ланцюг для колодязя, або, інакше, ланцюг з двома залізними відрами; три міхи для води, але понищені; 9 канатів, або, інакше, линв, шість великих і три малих.

Також у цій же кімнаті знаходяться 150 свинячих окороків. Після підрахунку окороків видані для вжитку дві шинки і третя почата; 140 горщиків їжі, залитої салом. Перетопленого сала, або, інакше, смальцю, 26 горщиків, але не всі повні; лою 32 камені, після підрахунку для освітлення видано 2 камені лою на 5 тижнів; 76 горщиків масла, всі щільно наповнені, а після підрахунку видано для вжитку 2 горщики масла на 5 тижнів, 75 груд сиру, а після підрахунку видано 2 груди; сушеної риби 50 штук, після підрахунку видано 5 риб; напою з ячменю половина трунку, або, інакше, півколоди, після підрахунку видана 1 маца; меду колода з половиною, після підрахунку з'їли 1 хору меду; маку 10 трунків з 1,5 хори, після підрахунку спожили півхори; 3 хори черешень, або, інакше, черешні; гороху два з половиною трунки; конопляного насіння 8 трунків, після підрахунку спожили півхори. Також коломийською шпизою наповнена одна велика штуба, але тому, що вона стара і смердяча, не можна її підрахувати.

У приміщенні для збереження капусти 9 бочок і два горщики, крім свіжої капусти, з яких досі можна вживати два чи три горщики; 30 або 40 трунків цибулі.

У верхній коморі, де зберігається борошно: чотири глибокі засіки змеленого борошна, місткістю тисяча чи більше трунків, які легко не можна підрахувати. Також після підрахунку на п'ять тижнів для замкових потреб використано вісім трунків старого борошна, потім з млинів привезено 19 трунків свіжого борошна.

В іншій коморі, що знаходиться над нею: чотири великі корита, повні затверділого борошна з пшеничного зерна і одна велика діжка, також повна, також велика діжка, повна борошна, і половина фіри *, 12 великих фасс і півгорщика, повні солі. Також середнього розміру горщик, наповнений соленим свинячим м'ясом; два з половиною трунки і одна маца меду.

[Крім цього, там же] вісім замкових биків; двадцять вісім овець, взяті від єврея на сплату мита, інші [привезені] контрабандно, заколоті для харчування замкової челяді, які у зимовий час не можуть зберігатися; чотири свиноматки, яких тримають у замку заради поросят, а потім дві вбиті; три замкові колісниці, три сокири, одна мотика і залізна лопата.

На протязі п'яти тижнів після мого прибуття використані чотири каді пива для замкової челяді.

Ручний замковий млин.

У коморі [знаходиться] котел, два горщики, одні ночви (або, інак-

* В оригіналі «drays».

ше, корито) для зціджування, діжка, два-пивні бутелі, сипанка, сім пивних бочок, один підвісний котел, який підставляється під бочку під час бродіння.

У кухні [знаходиться] одна сковорода, п'ять дерев'яних мисок і сім тарелів.

Неможливо виміряти, яка тут велика кількість овочів.

Перед брамою Високого замку, або, інакше, перед замком, лежить багато дубових колод, приготованих для будівництва; два нашийники, або, інакше, куни з ланцюгами для заковування людей, також рублене приміщення для лазні і величезна кухня. Дві тисячі двісті десять трофеїв і три тисячі татарських трофеїв. Зброї — тисяча двісті. Дві замкові великі і три малі бочки пшениці, місткістю три колоди. Вівса...*

У Нижньому замку, розташованому в місті Львові[42], у великому сховищі [знаходяться]: чотири великі каді відбірного ячмінного борошна. Цього ж борошна неповна діжка; дві колоди з чвертю смоли; три колоди і півмірок пива; 36 колод жита.

У коморі 21,5 колоди пшениці; 65,5 колоди пшеничного борошна; п'ять великих горщиків солі і півдіжки; одна колода маку; тридцять колод овочів для дворазового вжитку.

Одна велика комора повна цибулі. Багато свіжої ріпки; сімнадцять порожніх бочок з-під пива; одна велика кадь для зберігання води; два цебри, двоє ночов, дві дерев'яні ваги, дві бочки; два залізні інструменти для заковування полонених, або, інакше, кути; дев'ятнадцять заряджених арбалетів, готових для облоги; одна велика порція воску; двадцять сім порцій дробленого каміння, приготованого та призначеного для розбивання бійниць; три червоних королівських намети з молдавського полотна; з того ж полотна дві завіси; також королівський намет з білим кріслом з завіскою, також з молдавського полотна; також й інші наметові завіски, пошкоджені блискавкою. Чотири королівських відзнаки, тридцять п'ять штук трофеїв; велика кількість соснового дерева, світильник, або ліхтар; чотирнадцять мішків, в яких везуть зерно до млина; дві великі і три малі замкові бочки пшениці, місткістю три трунки; вівса...**

Головний архів давніх актів.— Варшава (ПНР, ф. Архів скарбу коронного. № LI, ks. 1. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: ЗНТШ, т. 12, с. 4—8.

№ 25

*1507 р.****.— УРИВОК З «ХРОНІКИ ЛЬВОВА» ВАРФОЛОМІЯ ЗИМОРОВИЧА ПРО ВТЕЧУ ПОВСТАЛИХ КРАВЕЦЬКИХ УЧНІВ ВІД СВОЇХ МАЙСТРІВ, ЇХ КРИВАВУ СУТИЧКУ З МІСЬКОЮ СТОРОЖЕЮ І БУДОВУ КРАВЕЦЬКИМ ЦЕХОМ КОСТЬОЛУ св. АННИ НА ПАМ'ЯТЬ ПРО ЦЮ ПОДІЮ

...Будується костьол святої Анни — храм, присвячений імені святої Анни, матері богородиці діви, на границі дільниці, розташованої проти західної частини Краківської дільниці. Початок його зв'язаний із скорботним випадком.

Новаки кравецького ремесла, покинувши своїх майстрів, виходили тудою у світ. Проте, коли зустрілися тут з нічними ратушевими сторожами, вступили легковажно в бійку, бо ремісники цієї категорії над-

* Далі текст опису відсутній.
** Далі текст втрачений, починається опис сіл і міст, приналежних до львівського замку.
*** Документ датується на підставі «Хроніки».

звичайно бундючні [43]. Декілька з них під час втечі загинуло від ціпів сторожі, зубатих та гострих, неначе голки їжака. Ці ціпи не один [з тих], хто виправився від їх ударів, назвав «бичами грішників». На цьому місці усипано їм могилу і поставлено стовп з хрестом на пам'ять про цю подію. В наступні роки, ознаменовані моровим повітрям, поховані тут трупи плебейського населення збільшили пошану до цієї могили настільки, що виникла потреба не зневажати її більше для світських потреб. Нарешті, в цьому році кравецький цех побудував невелику каплицю з матеріалу, який постачав Магістрат міста з сусіднього лісу. Коли потім ворожий вогонь знищив її, цех відбудував її почасти з каменя, почасти з дерева...

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52. оп. 2, спр. 1157, с. 75. Копія XVIII ст. Переклад з латинської
Опубл.: Zimorowicz, s. 177—178; Соціальна боротьба, с. 15—16.

№ 26

1525 р., лютого 18.— ДЕКРЕТ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ СІГІЗМУНДА І ПРО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ МІЩАН УКРАЇНЦІВ

...* Ми, Сігізмунд...**, сповіщаємо цим декретом [44] усім, кому це потрібно, що минулого року, коли ми були у Львові, міщани руської віри цього нашого міста Львова, яких тут чимало, а саме ті, що сидять на тому ж праві, і ті самі, які нарівні з іншими міщанами, жителями цього міста, несуть міські тягарі, скаржилися нам, що зазнають з боку бурмистра і райців згаданого міста перешкод у купуванні й набуванні будинків, розташованих поза їхньою вулицею, в триманні корчм і в торгівлі та шинкарюванні вином і пивом, у продажу інших подібних речей, у відтинанні на лікті тканин, а також, що забороняють їм виконувати ремесло і належати до цехів і не допускають їх до них з великою їхньою втратою, шкодою і приниженням. Оскільки, з другого боку, самі райці й міщани католицької, або римської, віри докладно виклали свої важливі причини та серйозні підстави, чому вони це робили, ми, зайняті іншими, більшими турботами і справами, не змогли тих суперечок відповідно розглянути і вирішити, і відклали та передали той же спір на розгляд Генерального сейму нашого королівства. Згаданим сторонам, які повинні з'явитися перед нами на цьому сеймі, ми призначили певний термін. Коли він надійшов, з'явилися згадані сторони перед нами та наново представили нам свої обопільні скарги і докази. Ми разом з нашими порадниками, зібраними на цьому сеймі, розглянули докладно і належно скарги та докази згаданих сторін, ті й інші, висловлені і наведені перед нами як у Львові, так і на цьому сеймі. Також ми довідалися, що з давніх часів наші попередники нічого в згаданих справах ніколи не змінювали та нічого нового не ввели на користь вищезгаданих львівських міщан грецького, або руського, обряду, тому, враховуючи думку наших порадників, ми вирішили і цим листом постановляємо, що ті львівські міщани грецького, або руського, обряду повинні бути задоволені своєю територією і вулицями, призначеними з давніх часів там, у Львові, для їх будинків і мешкань, проте не можуть і зовсім не повинні займатися купівлею, набуванням та посіданням інших будинків, що містяться в інших місцях і вулицях, в яких раніше не проживали ні вони, ні їх попередники. Також залишаємо їх назавжди в однаковій мірі при давньому звичаї і забороні, якої дотримувалися досі

* Пропущено вступний протокол запису декрету у актову книгу Львівського гродського суду.
** Пропущено текст повного титулу короля.

у згаданому нашому місті Львові, щоб не приймати їх і не допускати до будь-яких цехів і ремесел, щоб вони не шинкарювали ніякими напоями та не відрізували на лікті і не продавали тканин, але щоб шукали вільно для себе прожитку і збільшення свого майна в дозволених їм віддавна заняттях. Проте ці ж райці та інші львівські міщани католицького обряду не повинні їм робити жодних труднощів і кривд ні в цих, ні в інших їх давніх заняттях, але відповідно до цього нашого декрету ставитися до них з сусідською любов'ю і прихильністю, бо справа збереження взаємного миру і згоди є справедливою.

Для підтвердження цього нашого листа завішується на ньому наша печатка.

Зроблено і дано на засіданні Пйотрківського сейму королівства найближчої п'ятниці після свята св. Валентина року божого 1525 *, нашого панування 19-го року.

...**Речі Посполитої віце-канцлер...** Реляція всечесного в Христі панотця Петра, краківського та познанського єпископа і віце-канцлера Польського королівства.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 350, с. 251—253. Засвідчена копія 1596 р. Переклад з латинської.
Опубл.: Supplementum HR, p. 457—458; Соціальна боротьба, с. 19—22: Хрестоматія з історії Української РСР, с. 144 (уривок).

№ 27

1527 р., червня 3.— ОПИС ПОЖЕЖІ МІСТА ЛЬВОВА НЕВІДОМОГО АВТОРА

Меморіал про пожежу нашого міста [45]

Описую сумну та злощасну подію нашого прекрасного славнозвісного міста, жалюгідну й навіть довговічну із-за болю руїну, яку треба оплакувати через безпощадність цієї пожежі. Адже тисяча п'ятсот двадцять сьомого року в понеділок після свята Вознесення господнього, о двадцять третій годині, несподівано з броваря дому якогось-то Григорія Шолтиса з Клепарова, що стояв напроти монастиря францисканів, на вулиці Пекарів [46], яка лежала поруч, вибухла величезна й раптова пожежа. Вистрибуючи неначе навальний вихор, розділений у двох напрямах, той [вогонь] негайно охопив усі доми, які були в його сусідстві й саму [вулицю] Пекарів і Краківську, Шевців [47] і Вірменську вулиці, а також ту, яка називається другою частиною кварталу, в одному ряді, а в другому напрямку, починаючи від монастирського будинку тих самих францисканів, за винятком костьола Святого Хреста, послідовно знищив доми, які були посередині, громадську лазню, костьол Святого Духа разом з лікарнею [48], ятками м'ясників, з іншими будинками, які були ззаду, аж до міського муру, а відтіля від дому шановних панів каноніків капітульних разом з іншими мешканцями костьольних священослужителів, і далі всі інші доми довкола і Галицьку, Зарванську, Руську та Єврейську [49] вулиці разом з церквою Святої Марії грецького обряду [50], з єврейською синагогою та міською стайнею і довкола всі, які тільки були будинки, від брами до брами розпалювався все жахливіше і багато домів знищив дощенту. Нарешті від того полум'я з м'ясних яток, що їх деякі власники не відмовилися розібрати, щоб тільки спинити навальну

* Розв'язання дати — 26 травня — у збірнику «Соціальна боротьба...» (с. 22) неправильне. У 1525 р. «найближча п'ятниця після свята св. Валентина» припадає не на 26 травня, а на 18 грудня. Цей день збігається з часом роботи Пйотрківського сейму. Закінчився сейм 24 лютого 1525 р.

** Одне слово не розшифроване.

силу пожежі, завалилася дзвіниця з усіма дзвонами разом з справжнім скарбом славнозвісного і прекрасного столичного костьола[51] святковим дзвоном, названим Зузанною, і з усім черепичним дахом, і будинком та будівлями згаданого столичного вищого костьола, і були знищені вогнем. А тоді ще склепіння і хори, зрушені в основі й розхитані частково, в багатьох місцях розвалилися і попадали. Також вежа Галицької брами, майстерно й коштовно збудована, завалилася разом з іншими вежами і двома міськими мурами, за винятком трьох [веж], які височіли довкола Низького замку, з усіма їхніми гарматами, мортирами, метальним порохом і зброєю, що там була, в той час як одна тільки Краківська [вежа], позбавлена лише даху, в цілому залишилася неушкодженою разом з цінностями, які в ній містилися. Від даху цієї Краківської вежі загорілася головна сторожева вежа на Високому замку, до того ж декілька домів у селі Знесіння від верткого і щораз дужчого вогню; крім того, також усі будинки, які були серед міських мурів, разом з укріпленням, званим Струмиловою Вежею, а також усі в центрі міста, так само крамнички бідні й багаті з будинком міської ваги й постригальнею та іншими житловими будинками, за винятком дерев'яної ратушної вежі та головної будівлі ратуші, врятованих волею божою і пильною сторожею,— все було перетворене в пожарище. Саме цей вогонь, шаленіючи в той спосіб, задавив багатьох людей і жорстоко винищив в'ючних тварин та дрібну худобу, зганяючи її звідусіль в одне місце на вулицю Єврейську. Власне через навальність цієї пожежі, у зв'язку з тим, що вона майже все місто затьмарила чорною кіптявою, сам вогонь розповсюдився раптово й несподівано на всі частини міста, так що жодна не змогла врятуватися, і, що найважніше, якщо б міські брами, зачинені в той час для того, щоб затримати народ для оборони, не були своєчасно відчинені, то, без сумніву, велика кількість [людей] загинула б від самого вогню; коли ця пожежа так шаленіла й усе більше і більше посилювалася, військові метальні знаряддя і гармати чи вогнестрільна зброя, що переховувалися були в міських вежах, заряджені порохом і кулями, вибухли на великий пострах народу та з небезпекою [для нього] і видали страшенний гук на подобу грому. Ось так усе це місто, як передвіщалося, за винятком одного дому Івана, колись Бороди, критого черепицею [і через те] названого вежею, дощенту з усіма своїми будовами повністю було зруйноване і залишилося неначе безлюдним, а нещасні громадяни були доведені до великого відчаю. А щоб їх місто прийшло колись знову до своєї величі та краси після такого гіркого і страшного нещастя і щоб ніколи більше не випала на його долю така або подібна нещасна подія, треба гаряче благати найвищого, найласкавішого бога.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 9, с. 736—738. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Badecki, s. 27—30.

№ 28

1546 р., липня 9 *.— ІНВЕНТАРНИЙ ОПИС ЛЬВІВСЬКИХ ПІДМІСЬКИХ СІЛ ЗАМАРСТИНОВА, ВОЛИЦІ Й ПОРІЧЧЯ, СКЛАДЕНИЙ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ЇХ В ОРЕНДУ ГАВРИЛОВІ АВЕДИКУ І ЗАСВІДЧЕНИЙ РУСЬКИМ ВОЄВОДОЮ ЄРОНІМОМ СИНЯВСЬКИМ[52]

...** Найперше піддані села Замарстинова: Яцько, Вавринець, Станіслав син Якова, Гайда Іванко, Панас, Станіслав Стахера, Шатан, Матвій Барткович, Гайда другий син Чупила, Солтис, Симонович, Васько,

* Дату взято із заголовка документа.
** Пропущено заголовок документа.

Олесько, Татко Яків, Валек Кравець, Станіслав Кравець, Кушко, Крепка.

Ці всі сидять на землі. Усіх цих підданих 18. Між тими людьми є дев'ять чоловік, що сидять на півланах, а ті, хто має луку, дають чиншу по 24 гроші. Один чоловік сидить на чверті лану, платить чиншу 12 грошів. Вісім чоловік, котрі теж сидять на півланах, але не мають луки, платять чиншу по 12 грошів. Ті всі дають по дві курки на святого Мартина *.

Загородники в цьому ж Замарстинові: Блажей Лентвійт платить чиншу грошів 7, Ходор грошів 6, Симонович грошів 6, Франчкова вдова грошів 12, Гомолька грошів 18, Дячок Мартин грошів 15, Валько грошів 15, Загайко Симко грошів 6, Вус грошів 6, Іван Пастух грошів 15, Станіслав купець грошів 12, Григорій грошів 4, Ткач грошів 4, Борсук грошів 4, Вавринець грошів 6, вдова Григорова грошів 6.

Всього загородників у Замарстинові 16. Всі ці загородники дають по дві курки на св. Мартина. Роботи жодної виконувати не повинні, лише на прохання на толоки на панських харчах.

Сума чиншу від земельних людей — золотих 10 грошів 24.

Сума чиншу від загородників — золотих 4 гроші 22.

Сума курей від всіх людей — 68.

У Волиці й Поріччі піддані:

Петро Лентвійт, Чиж, Карпінський, Василько, Богдан, Мутко, Федько Гордоступ, Петро Лис, Федаш Жижка, Тетліна, Червончина, Хома Токар, Симкова, Лентвійтова стара, Павло Герчин, Петро Кривущий, Іван Кудеравець, Стецько, Лесько Поповський, Петро Чижів зять, Анниха вдова, Мисько Токар, Тарас Фірман, Юшко, Василькова, Гембалінський, Каспринович, Мацькова, Валентин син Андрія, Яків Бліох, Труш Фірман, Стеценя Тесля, Леськова, Звядзінський, Юрко Ходорів, Панас Химчич.

Всіх тих людей 36. Ці люди повинні два дні на рік працювати по два робітники від кожного на панських харчах. Там же від трьох чоловіків ходять по три робітники на день. Всі вони дають чиншу на св. Мартина по грошів 15, по дві курки. Сума чиншу від тих підданих — золотих 18. Сума курей від тих же людей — 72.

Млинів три з усім необхідним.

Будівлі у Замарстинівському дворі:

Перш за все кімната біла, у ній двері на залізних завісах з двома засувами й скобелями з обох боків, клямка й ручка. В тій кімнаті троє вікон, в кожному вікні по три залізні прути й троє віконниць на залізних завісах. Піч зелена і комин у кімнаті мурований. В тій же кімнаті лави навколо, а на стіні смуга. З тієї кімнати ще кімната, до неї двері на залізних завісах, двоє вікон, в кожному залізні грати й залізні віконниці на завісах. З тієї кімнати ведуть двері на завісах. Перед кімнатою сіни, в тих сінях з двору [двері] на завісах залізних, з клямкою й засувом. У тих же сінях вікон шість, а віконниць залізних на завісах три, комин обліплений глиною й вогнище. В тих же сінях дві лави від кімнатних дверей аж до сінних. В сінях комора, двері на залізних завісах, з засувами й скобелями.

Пекарня. В ній чорна піч і дві лави. Двері на залізних завісах. Перед тою пекарнею, в тих сінях дві комірки. В обох двері на залізних завісах. З тих сіней дві пивниці, з першої хід в другу. У обох пивниць двері на залізних завісах, з засувами й скобелями.

Біля того ж дому дві комори, обліплені глиною з чотирьох боків. В обох комор двері на залізних завісах, скобелі й засуви.

---

* 11 листопада.

Де раніше була стайня, на подвір'ї ліплена кухонька з добрим комином. У неї двері на залізних завісах, віконниця теж на завісах.

На подвір'ї комора, зроблена з дерева, вкрита новою соломою, двері на залізних завісах, при дверях засуви й скобелі. Альтанка нова з балок, загороджена, наново обшита, при тій же альтанці обгороджений сад.

Стайня на тридцять коней, плетена з хмизу, драбини, ями, стійла. Біля тої ж стайні прибудова на дванадцять коней, крита соломою. До стайні [є] двері з залізним засувом.

За тією стайнею обора заокруглена, в ній чотири хліви для худоби, криті соломою, дійня, хлів для телят, чотири прикриті свинарники.

Комірка на подвір'ї неприкрита й недобудована, без даху. Псярня, перед нею комора, плетена з хмизу, або курник. У волівні, де стають воли, стане волів 30.

Тік. Стодола дерев'яна зрубна. Двоє воріт на бігунах, залізних, засуви й скобелі при обох дверях. Вкрита соломою. Оборогів 30. До току ворота на вигін з засувом і скобелем. З току ворота. При них засув і скобель. З двору ворота на залізних бігунах, засув і скобель. Двір і тік обгороджені навколо плотом. За током саджавка. Городів шість, засіяних городиною по-новому. П'ять обгороджених, а шостий ні.

Єронім Сенявський,
руський воєвода, рукою власною

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 492, арк. 19—22. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Кісь, с. 67—70.

№ 29

1572 р., квітня 14.— СТАТУТ ЛЬВІВСЬКОГО ЦЕХУ МУЛЯРІВ І КАМЕНЯРІВ

Ми, райці міста Львова[53], цим доводимо до відома всіх взагалі і кожного зокрема, кому про це належить знати тепер і на майбутні часи. Прийшовши особисто до нашого раєцького уряду, славетні й чесні майстри муляри і каменяри, львівські громадяни, прізвища яких подано нижче, заявили, що за взаємною згодою і порозумінням між собою домовилися про порядок своєї роботи у цьому місті Львові і бажають його мати тепер і на майбутнє, на зразок інших ремесел, з певними затвердженими правами.

Вони просили нас, щоб ми, згідно з стародавніми правами і привілеями цього міста, перш за все для хвали і честі найвищого і найдобрішого господа, а також для спільного добра того ж міста дозволили заснувати для вже згаданої їхньої мулярської і каменярської роботи братство або цех, а щоб ми тим самим записали і належно затвердили певні положення, які вони нам згідно з звичаєм запропонували на письмі.

Зміст тих положень такий:

1. Як стати майстром.

Перш за все, якщо хто-небудь захоче стати майстром їхнього фаху, повинен мати автентичні документи про своє законне народження і науку або рекомендації вірогідних громадян. Представивши ці документи або свідків урядові, повинен, перш за все, отримати право міського громадянства, а потім бути вписаний і прийнятий до цеху згідно з стародавніми звичаями інших ремесел. Зразу ж після вступу до цеху той новий майстер повинен дати і пожертвувати 5 флоренів польською монетою [як вони це називають «вступне»] до їх спільного фонду як на потреби цеху, так і на оборону міста, в якій йому теж слід брати участь. Після

внесення цієї суми йому зовсім не потрібно показувати свої вміння або влаштовувати своїм товаришам яку-небудь учту.

2. Про приймання замовлень.

Далі, коли хто-небудь з майстрів домовляється з громадянами про роботу, один одному не сміє перешкоджати і завдавати шкоди. Взагалі кожний повинен задовільнятися однією або найбільше двома роботами, третю роботу може взяти такий майстер, який має вже дві, але тільки на майбутнє, а починати цю роботу зможе тільки тоді, коли добре справиться з двома першими, а принаймні — з однією, і то під загрозою кари п'яти марок.

3. Положення про виконання будівництва.

Далі, під час роботи і при зведенні мурів кожний майстер повинен зважати на межі і границі не тільки сусідів, але і на такі, що відносяться до громадських шляхів та вулиць, щоб був приступ, дахи, доступ до підвалів і все те, на що майстер повинен зважати, щоб не заподіяти якоїсь шкоди місту або не зробити комусь кривди.

Що стосується винагороди і оплати за працю, то вона завжди буде встановлена і затверджена стосовно до часу і рішення раєцького уряду, а саме: в час від початку літа, тобто від великодня до св. Михайла майстрові за один день роботи належиться 6 грошей, товаришеві — 5 грошей, учневі — 4 гроші. Взимку майстрові належиться 5 грошей, товаришеві 4 гроші, а учневі — 3 гроші. В інших випадках майстрові вільно домовитися з замовником про оплату оптом за всю роботу або про іншу денну винагороду.

4. Про робочий день, приймання учнів і переведення їх у майстри.

Далі, кожний майстер з своїми товаришами і робітниками повинен ставати до роботи вдосвіта, як тільки відкриються брами міста, там у визначені години він має працювати з належною старанністю і матиме визначені вільні години: на сніданок — одну годину, в полудне — другу і, врешті, влітку перед вечером, о 22 годині, взимку — о 23 — закінчувати роботу, а своїх товаришів і помічників відпустити. Зрештою, товариші та учні в тому цеху мають вести себе згідно з нижчевказаними правилами. Коли який-небудь з майстрів приймає до себе учня в цех у присутності майстрів і товаришів, має засвідчити це прийняття одною міркою пива для цехових товаришів, а другою — для учнів.

Постанова щодо тривалості навчання має бути така: хто хоче присвятити себе мулярській справі, має заключити договір і бути прийнятий майстром щонайменше на три роки, а в каменярській справі — на чотири роки, і то виключно з метою служби і науки, без будь-якого винятку за гроші, що взагалі має бути забороненим і недопустимим.

Як тільки цей учень добре проявить себе в навчанні, то після закінчення терміну майстер повинен забезпечити його роботою в себе принаймні на 7 тижнів за таку винагороду, яку звичайно отримує товариш, а це більше всього з приводу учти, яку той, хто вписується на товариша, зобов'язаний за звичаєм влаштувати. А в тій справі старші майстри повинні вести рахунки і слідкувати, щоб не було пов'язане з великими витратами того, хто, як вище згадано, закінчив своє навчання.

5. Про прізвиська.

Далі, старші майстри повинні пильно слідкувати за тим, щоб товариші не надавали один одному поганих і образливих прізвиськ, під загрозою кари гривни на користь раєцького уряду.

6. Про приймання товаришів.

Далі, щоб усі майстри могли мати достатню кількість товаришів, то тоді, коли будь-який прийде до того міста, старші майстри повинні визначити йому місце в того майстра, який на той час або не має жодного товариша, або має їх найменше серед інших. Але якщо якомусь май-

строві необхідно мати для роботи більше товаришів, тоді він має їх випросити і отримати від інших членів цеху.

7. Про відхід з роботи у майстра.

Далі, якщо майстер утримував якогось товариша продовж зими, тоді той товариш повинен у нього залишитися принаймні до св. Івана Хрестителя, і про свій відхід має повідомити майстра за два тижні наперед.

8. Яку роботу можуть виконувати товариші та учні самостійно.

Далі, жоден товариш не має права самостійно взяти роботи більше як на 1 гривну, так само учень не може взяти роботи більше як на шість грошів; якщо ж робота оцінена більш-менш на 15 грошів, тоді її можна виконувати тільки з товаришем, під загрозою кари, яку старші майстри встановляли.

9. Про наймання невизволених товаришів.

Далі, якщо про кого-небудь з товаришів невідомо, чи виконав він цехові положення, то такого, був би він італійцем чи німцем або іншої національності, не можна приймати на роботу до майстра більше як на два тижні, поки не виконає цехових звичаїв і положень.

10. Про покарання товаришів.

Далі, товариш, який відмовлявся б працювати в понеділок, непокірний, бешкетник або недбалий у роботі, має бути відставлений до раєцького уряду з метою покарання його за проступок.

11. Про цехового старшину і цехові збори.

Далі, цехові старшини згідно з стародавньою практикою інших цехів таким самим способом і в такий самий час можуть бути обрані і представлені нашому урядові. Коли ж будуть обрані і затверджені, то [підлеглі] повинні їх слухати в дозволених і справедливих справах. На скликані ними зібрання всі і кожний зокрема як майстри, так і товариші, мають зібратися в одному приміщенні, щоб зібрання відбувалися регулярно кожні два тижні. І щоб на зібранні кожний сидів на своєму місці, у визначеному порядку, вів себе пристойно і поважно, без шуму, сварок і проклинань. Щоб кожний належно виконував свої справи, [рішення] нарад і свої обов'язки. Щоб завжди в будь-яку пору року всі були присутні на поминальних службах і на похоронах своїх співтоваришів, своєчасно платили цехові внески на ті чи інші цілі, а зокрема і головним чином, щоб завжди з охотою, невідкладно і з повною відповідальністю були готові до оборони міста від будь-якої небезпеки, зокрема від пожежі [борони боже].

Це все залишається пильній увазі і вірності майстрів і зобов'язується їх донести нашому урядові.

12. Затвердження вищеподаних положень.

Ми, райці Львова, сподіваємося, що розвиток таких ремесел, як і самої мулярської справи, може дуже спричинитися до спільного добра міста і його оборони як в інших містах, так і в тому, яке є головним містом на руських землях і майже прикордонним, вони дуже потрібні. Отже, ми тим мулярам і каменярам, які працюють в тому місті і бажають працювати, на підставі наших прав і привілеїв, ласкаво дозволили заснувати братство чи цех, і цим дозволяємо, одночасно приймаючи і затверджуючи їм вищеподані звичаї, надаючи їм права, ординації і статути. Їм самим дозволяємо новозаснований цех вести і керувати ним у добрих умовах, застерігаючи собі і нашим спадкоємцям право, в разі необхідності на збільшення або зміни цих статей, а також встановлення інших для загальної потреби. На підтвердження того на документі підвішуємо нашу печатку.

Діялося 14 квітня 1572 року в присутності і на вимогу славетних *Петра Касмура,* італійця *Станіслава Злого, Себастіана Щасливого,* сина

колишнього трубача, *Францішка Кротофілі, Адама Піцковського, Роха Шафранця,* італійця *Яна Бобрика, Себастіана Чешека, Андрія Підлісного і Яна Кренгліка,* мулярських і каменярських майстрів, львівських громадян.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 613, с. 213—217. Копія. Переклад з польської.
Опубл.: Kowalczuk, s. 17—24.

№ 30

1573 р., січня 26 *.— УХВАЛА УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА З ДОЗВОЛОМ ДРУКАРЕВІ ІВАНУ ФЕДОРОВУ НАЙМАТИ ПІДМАЙСТРІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ СТОЛЯРСЬКИХ РОБІТ У ДРУКАРНІ

Ухвала [в справі] між друкарем і столярами.

За львівською раєцькою ухвалою [54] друкар Іван не може тримати підмайстрів столярського ремесла і виконувати будь-яку роботу, належну до їх ремесла, але може, у разі необхідності, наймати собі на роботу підмайстрів від столярів і виконувати роботу разом з ними. При цьому застерігається, що коли підмайстер стане друкарем і зможе виготовляти собі речі, необхідні для цього ремесла, то може це зробити без перешкод.

Діялося, як вище.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 15, с. 1202. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Ptaszycki, s. 21; Першодрукар Іван Федоров, с. 17, № 1.

№ 31

1574 р., січня, не раніше 28 **.— З СПИСКУ МЕШКАНЦІВ ЛЬВОВА, ЯКІ СПЛАТИЛИ МІСЬКИЙ ПОДАТОК — «ШОС», СКЛАДЕНОГО ЛЬВІВСЬКОЮ МІСЬКОЮ КАСОЮ, З ЗГАДКОЮ ПРО СПЛАТУ ПОДАТКУ ДРУКАРЕМ ІВАНОМ ФЕДОРОВИМ

...***Бондар Адам — від усього будинку 1 золотий 24 гроші, «ухвали» — 22 1/2 гроша. Дав.
Мартин Страх — «ухвали» 22 1/2 гроша. Дав.
Друкар Іван [55] — «ухвали» 22 1/2 гроша. Дав...***

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 770, арк. 120. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл: Першодрукар Іван Федоров, с. 21, № 5.

№ 32

1574 р.— З ПІСЛЯМОВИ ДО ЛЬВІВСЬКОГО ВИДАННЯ «АПОСТОЛА» ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ КНИГОДРУКУВАННЯ У ЛЬВОВІ

...****І коли ми подорожували, великі скорботи й нещастя зустріли мене, не тільки з причин того, що дорога була тривала, але й тому, що люди хворіли чумою і в дорозі моїй це заважало мені, і просто сказати, все лихе і найгірше з гіршого супроводило мене. Отже, з ласки божої до богоспасеного міста, що називається Львів, прийшов і все, що в дорозі мені траплялося, ні в що поставив, щоб тільки до Христа ближчим стати. Все, про що я розповів, подібне до сновидінь і тіні, все воно ми-

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 1197.
** Документ датується на підставі заголовка документа, вміщеного у книзі на арк. 137, про те, що ухвалу про податок прийнято 28 січня 1574 р.
*** Пропущено імена і прізвища мешканців інших будинків.
**** Пропущено три перші сторінки.

нає, як дим на повітрі, і добре, і недобре розходиться. Як апостол хвалиться в скорботах, тому що скорботи породжують терпіння, а терпіння — надію, надія ж не посоромить тому, що любов божа запалилась у серці моєму духом святим, даним мені.

І розміркувавши, я втихомирився. І коли я поселився в славнозвісному Львові і став ходити по слідах, протоптаних одним богообразним мужем, я почав собі проказувати таку молитву ...*

І помолившись, я почав присвячене богові діло своє до налагодження навертати, щоб боговдохновенні догмати поширювати. І пообходив я багатих і благородних серед мирян, помочі просячи від них, і падав на коліна перед ними, і припадав лицем до землі, і сльозами своїми, які серце моє викликало, ноги їх обмивав, і це не раз, і не два, але багато разів робив я.

І просив священика, щоб він у церкві всіх голосно оповістив про це. І не випросив я нічого благаючими словами, не вимолив своїми слізними риданнями, не виклопотав ніякого пожертвування з допомогою священиків. І заплакав я гіркими сльозами, що не знайшов ні любителя, ні помічника не тільки серед руського народу, але й серед греків [що проживали у Львові].

Але знайшовся дехто з нижчого духовенства і з простих мирян, що подали мені допомогу. Не думаю, щоб вони це зробили від надлишків своїх, скоріше, мабуть, як та убога вдовиця, що два останні гроші свої пожертвувала. Всім же, що на цьому світі перебувають, вони повернуться до них, а в майбутньому посмертному житті від багатодавця бога сторицею відплатиться.

...**А почала ця книга, названа «Апостол» [56], друкуватися в богом береженому місті Львові, в якій діяння апостольські, і послання соборні, і послання святого апостола Павла після втілення господа бога нашого Ісуса Христа року 1573, лютого в 25 день, і завершилася [друкуванням] року 74-го, того ж місяця в 15 день. Просимо ж вас, всі раби благословенного бога нашого, любов'ю духа господа нашого Ісуса Христа, що віддав себе за наші гріхи. Якщо доведеться кому-небудь у цю корисну для душі апостольську книгу заглянути, то перш за все першопричині всього доброго, що є на світі,— творцеві життя нашого богові подяку хай складе, а також його милості панові Григорієві Олександровичу Ходкевичу, вічної пам'яті і поселення та сукупного життя з святими рівнопрестольними, що від віку догодили богові, одержати хай просить. А потім синам його милості Андрієві Григоровичу Ходкевичу — панові підстолому Великого князівства Литовського, старості могилівському, а також його милості панові Олександрові Григоровичу Ходкевичу, старості городенському, державцеві мінському, хай просить спасіння душі і багаторічного здоров'я, тому що вони спричинилися до такої користі.

А для нас же непотрібних, що дерзнули почати, прощення і позбавлення гріхів хай просить. Хай же і ви благословіння і прощення гріхів сподобитеся і як щось з огріхами знайдете, то ради бога виправляйте, благословіть, а не проклинайте, бо ж це писав не дух святий і не ангел, але рука грішна і тлінна, як й інші непокарані.

Видрукував я цю корисну для душі книгу «Апостол» в славнозвісному місті Львові і на славу всемогутньої і живоначальної тройці отця і сина і святого духа, амінь.

Опубл.: Апостол—Львів, 1574, арк. 260—264; Щепкина, с. 234—247 (переклад російською мовою); Запаско, Ісаєвич, с. 98—106; Хрестоматія з історії Української РСР, с. 174—175 (переклад українською мовою).

---

* Пропущено слова молитви.

** Пропущено звертання до львів'ян.

№ 33

*1576 р.** — СКАРГА ГРОМАДИ І ЦЕХІВ ЛЬВОВА ПОЛЬСЬКОМУ КОРОЛЕВІ СТЕФАНУ БАТОРІЮ НА УРЯД РАДИ МІСТА ЗА САМОВІЛЬНЕ НАКЛАДАННЯ ПОДАТКІВ, НЕЗВІТУВАННЯ ПРО МІСЬКІ ПРИБУТКИ, ПРИЗНАЧЕННЯ РОДИЧІВ НА ПОСАДИ МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ТА ІНШІ ЗЛОВЖИВАННЯ[57]

**Ми, найпокірніші піддані й слуги Вашого с. к. м.— міщани, уся громада і цехи міста Львова, зазнаємо великого утиску від райців і всієї їхньої колегії, пригнічені їх різноманітною сваволею. Під виглядом добра вони чинять зло, під виглядом справедливості — кривди. За посередництвом уряду міської Ради, яка й так нелегальна, чужинці присвоюють собі справжнє панування над тим містом. Під загрозою позбавлення життя і майна суворо вимагають, щоб ми їх вважали за таких [панів]. Крім тої контрибуції, яку охоче даємо й будемо давати Вашому с. к. м., гноблять незвичайними, незносними податками і вимушують їх силою; вважаючи нас за своїх підданих, вони ставляться до нас грубо, з суворими та непристойними словами. Звіт про адміністрування та про прибутки міста, не знаємо який, подають, всупереч законам королівства, не нам, а своїм родичам, які їх потайки схвалюють. На уряди радних, війта, лавників та цілої їхньої колегії не призначають їх ні с. к. м., ні хто-небудь інший з достойників королівства, ні поспільство міста Львова, але самі вони себе влаштовують, призначають своїх синів і обирають родичів, щоб ті після них займали в уряді та в їхній колегії [місця] для панування над цим містом і щоб потай приховати порушення міських прав. Самі на себе витрачають прибутки від деяких сіл, що належать місту. Розсівають незгоди, сварки, змови проти шляхти і через це вкорінюють у нас ненависть. Протиставляються сеймовим постановам королівства. Відбирають у нас способи здобуття прожитку, самі розділяють усе між собою. До торгівлі, яка може приносити Речі Посполитій, всьому королівству користь або втрату, вони ставляться недбало і байдуже; місто занепало. При висилці рішень з їхнього суду домагалися для себе незаконно та несправедливо супроти прав королівства та міста якогось права ротулів. При цьому кожен з нас мусить платити від кожної початої справи та від винесеного рішення по 14 золотих. Для того щоб їх рішенням не чинили опору, вони не дозволяють переглядати акти після їх закриття, а відсилають до трибуналу Вашого с. к. м. і пишуть те, що тільки хочуть. Утискають нас і гноблять; зміцнюють свою владу підтвердженням їхнього рішення [з боку короля], і в цьому вони зухвалі і чванливі. І роблять вони багато іншого з ненависті, доводять нас, нещасних, до нужди, а коли вимагаємо того, що слушне, вони фальшиво присягають. Натомість ми, світлий і найясніший королівський маєстате, найпокірніші піддані й слуги, постановили благально просити с. к. м., нашого найяснішого пана, на якого звернені надії та очі всіх як на могутню владу, про те, що є цілком ясне та справедливе. Пригноблені настільки великими кривдами та утиском, найпокорніше просимо, щоб Ви за допомогою авторитету Вашого королівського маєстату допомогли нам полегшити це. Будьте добрі у Вашій великій благодійності надати цехам та всьому львівському поспільству силою цього Торунського сейму привілей, щоб все поспільство згідно з міським правом обирало та висувало щороку з-поміж себе до

---

* Документ датується на підставі помітки «z г[oku] 1576», що додана пізніше від руки на першому аркуші скарги.

** Пропущено заголовок документа.

уряду міських радних та до інших урядів справедливих і гідних мужів, а не родичів, при збереженні за Вашим королівським маєстатом права виправити та поліпшити, якщо захочете, для вигоди й користі Речі Посполитої. Адже прийшла пора на ці справи, змінюються часи, хай зміниться і панування райців з огляду на майбутні небезпеки. Хай вибирають міських райців для управління містом, не для панування та гноблення, а для користі та загального об'єднання всіх у любові. Їх повинно бути шість, а вони настановили собі дванадцять райців. Більше шкодять місту дванадцять, ніж шість. Лавників повинно бути дванадцять, але не родичів. Їх присяги ніколи не чуємо прилюдно, не знаємо, присягають вони чи ні. Крім того, покірно просимо, щоб світлий королівський маєстат зволив направити до поспільства комісарів, аби ми могли тут, у місті Львові, доповісти їм про всі наші кривди, про те, чого нам нестає у зв'язку з витратами, щоб вони були суддями поміж поспільством і радними та їх колегією, щоб вони все постановили й вирішили. Крім того, щоб світлий королівський маєстат, наш найласкавіший пан, не дозволив виносити рішення без нас, на підставі закритих ротулів, але щоб кожному, хто вносить апеляцію, можна було з'явитись особисто разом з другою стороною для особистого захисту своєї справи перед судом Вашого світлого королівського маєстату, боронитися згідно з вказівками закону, щоб ми не дійшли до крайньої скрути внаслідок злочинств райців та їхньої колегії. Через право закритих ротулів замкнена для нас дорога справедливості, хоча ми пригноблені такими великими видатками. Ми, на жаль, змушені, подумавши про витрати, облишити свої права й не домагатися їх. Хай світлий королівський маєстат змилосердиться над нами, бо надто довго було б перераховувати королівському маєстатові всі кривди. Разом з тим ми, найнижчі слуги та піддані, віддаємося ласці Вашого світлого і найяснішого королівського маєстату, нашого найласкавішого пана.

Найпокірніші та найнижчі слуги й піддані Вашого світлого і найяснішого королівського маєстату — цехи та громада міста Львова.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 97, арк. 34. Копія XVII ст. Переклад з латинської. Опубл.: Соціальна боротьба, с. 36—39.

№ 34

*1578 р., червня 12 — липня 12 **.— ПОВІДОМЛЕННЯ ІТАЛІЙЦЯ ФІЛІППА ТАЛДУЧЧІ З КРАКОВА ДО ФЛОРЕНТІЙСЬКОГО ДВОРУ ПРО СТРАТУ ІВАНА ПІДКОВИ ТА ОБУРЕННЯ З ЦЬОГО ПРИВОДУ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

В листі від 12 минулого місяця я у відповідь на два листи вашої милості вже повідомив вам усі новини, а з того часу не мав ні можливості, ні нагоди писати вам, аж до сьогоднішнього мого листа, з якого ви перш за все дізнаєтеся, що у Львові врешті-решт відтяли голову тому самому Підкові[58], про якого я писав вашій вельможній милості вже кілька разів, що він встиг зайняти Молдавію. Те, що я зараз вам повідомлю, сталося майже чотири тижні тому, та лише днями я дізнався про цю подію, оскільки новина ця така, що не робить честі цій нації і зачіпає короля, і про неї неохоче говорять, тому я буду вдячний, якщо ніколи не буде згадано про те, що я повідомив про цю подію. Я повідомляю вашій вельможності про все так, як мені передала одна особа, що заслуговує на довір'я. І при цьому додаю: після тої страти не чути

* Нижня межа дати — 12 червня — основується на згадці про написання листа «12 минулого місяця».

вже жодних чуток і тверджень, що виходили від низових козаків, які погрожували, буцімто, що коли його стратять, вони перейдуть на бік Московської держави й будуть тривожити королівство більше, ніж татари. Можливо, саме у зв'язку з цими погрозами тут балакали, буцім вони напали на чауша і вбили його. Одначе ця звістка згодом не підтвердилася, але посланець Молдавії, дуже налякавшись, затримався у Львові, очікуючи моменту, коли зможе проїхати безпечно.

Краків, 12 липня 1578 року.

Його величність король, від'їжджаючи з Варшави, наказав, аби Підкову, колишнього молдавського господаря, відправили в Раву Мазовецького повіту і щоб він перебував тут під надійною охороною; звідти він наказав відправити його у Львів, куди прибув чауш, у якого, як тут прямо говорили, не було іншої мети, як вимагати голову Підкови. З цією ж метою згодом з'явився і посланець молдавського господаря, який подарував королеві 50 биків, 4 діжки вина, дві діжечки маринованих лимончиків і доброго коня. В понеділок 16 червня його величність раненько виїхав з міста під тим приводом, що вирушає на полювання, і буде відсутнім два дні. Виїжджаючи, він дав наказ, аби всі у фортеці були при повному озброєнні — так наказав він і гайдукам його особистої охорони — і щоб фортеця була замкнена. Попередньо випровадили чауша, щоб цей чауш був у безпеці, а також, аби розвіяти підозри щодо того, що мало відбутися, оскільки він не був вільним від підозри, викликаної напливом великої кількості озброєних людей, що прибули сюди, з одного боку, для вшанування його величності, а з другого — можливо тому, що їм стало відомо про прибуття Підкови у Львів.

Після від'їзду його величності, коли було виконано всі необхідні розпорядження, перед 14 годиною нещасного господаря привели на площу. Він не був зв'язаним, і ніхто не тримав його рук за спиною, що йому дозволили з королівської ласки. При оголошенні смертного вироку, коли він прибув на площу, стояв великий гамір через гуркіт барабанів і гомін людей. Підкова обійшов два рази площу, погладжуючи бороду й дивлячись на люд, і показуючи, що нітрохи не боїться смерті. Він попросив тиші і, досягши цього, мовив такі слова: «Панове поляки! Мене привели на смерть, хоча в своєму житті я не вчинив нічого такого, за що заслужив би такого кінця. Я знаю одне: я завжди боровся мужньо і як чесний лицар проти ворогів християнства і завжди діяв на добро й користь своєї батьківщини, і було у мене єдине бажання — бути їй опорою й захистом проти невірних і діяти так, аби вони лишалися в своїх краях і не переходили Дунаю. Але цей мій добрий намір не міг бути виконаним, і один бог знає чому; особливо ж мені заважав той, з чиєї волі мене привели сюди на страту, та я надіюся на бога, що мине небагато часу, і він, продажний хан, дістане відплату за мою невинну кров. Мені нічого не відомо, окрім того, що я повинен вмерти від його руки [вказуючи на ката], тому що турок, невірний хан-язичник, наказав вашому королеві, його підданому, здійснити страту, і ваш король дав таке розпорядження. Та врешті-решт це для мене не має жодного значення, одне запам'ятайте, що мине небагато часу, і те, що діється зараз зі мною, станеться і з вами і з вашим добром, і голови ваші й ваших королів відвезуть у Константинополь, як тільки невірний хан-бусурманин таке накаже»; помовчавши трохи й обернувшись до восьми своїх людей, що оточували його, додав: «Прошу вас, аби цим моїм слугам і товаришам, таким чесним, як і я, після моєї смерті не чинили жодних перешкод, тому що, по-перше, вони порядні люди. Крім того, вони чесно служили республіці, отже, заслуговують не лише того, аби ніхто не завдавав їм образи, але й того, щоб їх нагородили за їх доброчинні заслуги». Тоді ще додав: «І ще прошу вас, оскільки ця безчесна людина [вказавши

на ката] негідна торкатися мого тіла при житті, не дозволяйте йому доторкнутися до нього і після смерті, лишивши це моїм людям, які перебувають тут лише для того, аби віддати мені цю останню послугу». Після цього він замовк, а у присутніх людей з народу покотилися сльози, особливо у багатьох з тих воїнів, що прибули сюди, очевидно, лише заради нього, але через вжиті серйозні заходи не змогли йому нічим допомогти. На їх обличчях, однак, можна було прочитати біль, що наповнював їх серця. Один з них підійшов до нього з великою шклянкою вина,— дехто казав, буцімто за його проханням,— і подав шклянку, яку він взяв з радістю й надпив великий ковток. Тоді, звертаючись до того, від кого взяв шклянку, він, за звичаєм його батьківщини, сказав, що п'є за його здоров'я і всіх його товаришів. Після цього він знову пройшовся туди й назад і пішов до місця страти. Побачивши жмут соломи, на яку він мав стати колінами, він голосно мовив: «О господи, невже я негідний схилити коліна на щось благородніше?» — і, повернувшися до своїх людей, сказав: «Підіть до моїх речей і принесіть мені килимок, який у мене ще лишився». Це негайно виконали. Тоді він схилив коліна, прочитав молитву й перехрестився за руським звичаєм, бо він був цієї віри, й закрив очі, чекаючи смертельного удару. Але оскільки кат не завдавав удару, він повернувся і спитав у нього: «Що ж ти?». На це кат відповів: «Твоя милість, потрібно закотити одяг, аби він не заважав удару». Почувши це, він сказав: «Дуже добре». Він сам розправив свій одяг як належало, сказавши кату, аби робив свою справу, і, здавшися господу, прийняв смертельний удар з великим спокоєм. Один з присутніх, що знаходився там, як гадають, саме для того, щоб показати, що вирок виконано, взяв його голову і тричі показав її народу. В цю мить виявилося й велике народне співчуття і настільки сильне ремство, що якби не було вжито серйозних заходів, можна було б побоюватися повстання. Гайдуки, чекаючи будь-чого, стояли з аркебузами напоготові; та врешті-решт так нічого й не сталося. Відомо, що ця подія викликала в народі велике невдоволення, але, очевидно, все входить в свою колію і все забувається. Люди Підкови взяли його тіло і пришили до нього голову, поклали тіло в зелену скриню, яку, кажуть, він сам собі приготував, і віднесли в українську церкву поблизу; про щось інше більше ніхто нічого не каже.

Королівський державний архів м. Флоренції. Листи Строціане, filza 301, арк. 144—146. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Veress, p. 151—154; Исторические связи, с. 155—163.

№ 35

*1579 р.** — ІНВЕНТАРНИЙ ОПИС ОБОРОННОЇ ВЕЖІ ПРИСЯЖНИХ МІСТА ЛЬВОВА

Інвентар вежі панів присяжних

Гаківниці спочатку — 7 штук; рушниці короткі...— 11штук; фляшки для гаківниць, великі, повні пороху — 7 штук; миски — 2 пари; блютерази червоні, облямовані білим,— 12 штук; також рукави — 12 штук; мечі — 11 штук; блютерази чорного сукна — 16 штук; рукави — 14 пар; сефеліни довгі — 4 штуки; алебарди — 2 штуки; сефелінок малий — 1 штука; порохівниці малі — 5 штук; фаска з порохом — 1 штука; форми для гаківниць — 2 штуки; рушниць — 8 штук.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 446, с. 372. Оригінал. Переклад з польської.

* Документ датовано на підставі попередніх записів у книзі на с. 365.

№ 36

1580 р., травня 7.— ДЕКРЕТ УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА З ПЕРЕЛІКОМ ТОВАРІВ, ЯКІ ДОЗВОЛЕНО ПРОДАВАТИ БІДНИМ КУПЦЯМ

...* Діялося в суботу перед неділею «Рогаціонум» ** року божого 1580. Між славними багатими, з одного боку, й бідними купцями [59]— з іншого, львівськими громадянами, в присутності обох сторін в термін виконання декрету священної королівської милості і його законного продовження суд Львівського магістрату веде розгляд справи...***

Нинішній раєцький уряд дозволяє продавати убогим купцям на їхній список:

Яничарки прості немальовані, але не дорожчі одного золотого, повсті, прості, начільники до яничарок прості немальовані, стремена різні, сумки шкіряні, сагайдаки прості й луки зі стрілами немальовані, упряж московську чи литовську, ремінні попруги прості нефарбовані. Череси, ранці, шапки повстяні й візницькі, ножі барацькі, свидницькі й краківські, шевські ножі й бритви, пояси й тканини напівоксамитні, пояси з латунними й цинковими бляшками й шкіряні литовські, батоги всілякі, крім шовкових, гамани й калитки московські й литовські, серпанки або вуаль руську, шкарпетки полотняні й мішки готові пошиті, рукавиці, крім італійських і німецьких, хустки турецькі, перець, шафран, рис, олію, ізюм великий і малий, але не на фунти чи вагу, а згідно зі старим звичаєм мірками й купками. Далі сливи-угорки, далі порохівниці, далі остроги, скребниці й замки всілякі. Далі залізні штаби, лемеші, чересла й коси, але поштучно, а не в'язками чи десятками, сталь штуками, а не на вагу, цвяхи для мостів великі, а також гонтові на копи, а не фасками, цвяшки всілякі, вовна мотками, а не фунтами, стрічки різні, крім шовкових. Папір всілякий на лібри, на аркуші, а не на стоси, аркуші нюрнберзькі і звичайні малі. Нитки всілякі й кольорові, крім вроцлавських. Віск плавлений шматками, а не на вагу. Потім галлський горішок, купорос, селітру, сірку, олово, алун, лавр, мило барське, крохмаль— все це штуками, міркою, а не на вагу. Далі дзеркала прості нюрнберзькі й мальовані турецькі, дзвінки, але звичайні, а не литі. Далі хомути, тайстри волосяні, шлеї, шнури для батогів, посторонки й мотузки, шлеї конопляні, козуби, коробки, мазниці, кошики, решета, коші, вар, голки, шпильки, наперстки, пилки, кулі, чорнильниці, дзиги веретена, пряслиця, самоловки для мишей, клей в штуках, а не на вагу.

Окрім цього обмеженого списку, уряд додає ще і дозволяє продавати: камені для згортання складок, окуття до кордів, шнури напівшовкові й нитяні, тілогрійки вовняні, щітки для чистки болота, мило пахуче турецьке, свердла малі й великі, наконечники для стріл, відлоги прості латунні, свічки сірчані, всілякі вироби з білої бляхи, заступи, лопати й вила — все з заліза, точила з турецької сталі, щітки для чесання льону і всілякі чесала, терки для ріпи й сирів різноманітні, солом'янки, тасьму нитяну, персні латунні й рогові, іграшки всілякі й нюрнберзькі ляльки. Дримби, дудки, сурми, струни різні, сухозлітку білу й жовту, шнурки чорні, оковані з обох кінців, рукавиці повстяні візницькі, камені для миття в лазні, живицю, ложки олов'яні і дерев'яні турецькі розмальовані, шлеї з лика, миски прості, гребені дерев'яні мальовані й рогові, барвисті ремінці, намисто і шпильки руські.

---

* Пропущено заголовок документа.
** 7 травня.
*** Пропущено юридичне обгрунтування продажу товарів убогими купцями.

Щоб згадані бідні купці були вже вдоволені цими переліченими й названими товарами й речами, як уже сказано вище, в попередньо названих розпорядженнях і обмеженнях, і не думали й не насмілювалися в майбутньому втручатися чи виставляти на продаж інші речі й товари, що знаходяться в крамницях багатих купців, в силу згаданих декретів священної королівської милості і авторитетом та власними розпорядженнями цього суду заборонено під загрозою їх конфіскації.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 17, с. 1384—1387. Оригінал. Переклад з латинської та польської.

№ 37

1585 р., жовтня 2 *.— СВІДЧЕННЯ ВІЙТА АЛЬБЕРТА ПЕДІАНА ТА ЛАВНИКІВ СТАНІСЛАВА СМЄШКА, КАСПАРА ГУЛИНСЬКОГО І СТАНІСЛАВА АНСЕРІНА В УРЯДІ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО МАЙНО ІВАНА ФЕДОРОВА, ЩО ЗБЕРІГАЄТЬСЯ У БУДИНКУ ІВАНА БІЛДАГИ У ЛЬВОВІ

Оцінка руської друкарні покійного Івана Москвитина

З'явившись особисто до приміщення нашої ради, чесні пани магістр Альберт Педіан, війт, а також присяжні лавники міста Львова Станіслав Смєшек, Каспар Гулинський і Станіслав Ансерін своїм офіційним свідченням зізнали, що на наполегливе клопотання аптекаря Єроніма, львівського міщанина, і чесного Сенька Корунки, русина, вони зійшли в погріб кам'яного будинку львівського міщанина, обачного Івана Білдаги, де знайшли і списали книги, надруковані руською мовою, та необхідні інструменти для друкування книг, власність покійного Івана Москвитина, друкаря руських книг. Вартість їх [книг] разом з інструментами була оцінена і визначена запрошеними для оцінки всечеснішим Григорієм, намісником церкви Успення пресвятої діви Марії у місті Львові, і Йосипом, священиком церкви святого Федора у львівському передмісті, а згодом — також запрошеними для оцінки інструментів Томою Сикстом і Іваном Кавкою, майстрами столярного ремесла, так:

Насамперед, вся столярська робота, тобто друкарський прес з усіма приналежностями лише з дерева — 90 польських золотих. Далі великий відлитий мідний гвинт з нагвинтником і пластиною, якою притискають літери, і рама, в яку вставляють літери,— всього 5 мідних речей, які важать 8 каменів і 7 безмінів [60]. Якщо рахувати за камінь з роботою по 6 золотих, вся сума становить 52 польських золотих і 6 грошів. Далі 120 повних Біблій, в зошитах [вартістю] кожна по 4 польських золотих, та 80 неповних Біблій по 2 золотих 15 грошів. Олов'яних літер не знайдено, крім закладених у раму на один друкарський аркуш, які не оцінювалися.

Це зізнання панів лавників було дане в присутності чесних *Сацька,* сідляра, і *Сенька Корунки.*

Діялося і т. д., як вище.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 19, с. 233—234. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Bostel, s. 300; Немировський, с. 13 (переклад російською мовою); Першодрукар Іван Федоров, с. 79—80

---

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 231.

№ 38

1585 р., листопада 18.— ПОСЛАННЯ ЛЬВІВСЬКОГО ЄПИСКОПА ГЕДЕОНА БАЛАБАНА ДО УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ З ЗАКЛИКОМ СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ НА ВИКУП ДРУКАРНІ ІВАНА ФЕДОРОВА

Преосвященим и в бозє вєлєбним их милостям архиєпископом, єпископом честним архиманьдритом, игуменом, протопопом, священиком и всему причту церковьному, ясне вельможним їх милости княжатом, паном воєводам, кашталяном старостам, зацне врожоним паном подстаростим і всякому врядови належачому также всему стану рицерскому: славетним паном воитом, бурмистром, радцам и всім вобец повсуду православним християном.

Се аз Гедион Болобан єпископ галицкий лвовский і Каменьца Подолскаго, молитви моя залецаю до милостивое ласки вашоє милости всех вобец и ознаимуєм сим нашим листом, иж за волею божиєю никоторих часов недавно прошлих устроїлося било писмо друкарское через Ивана Москвитина друкаря, памяти добре годного, споможениєм благочестивих панов а православних християн а найболше его милости христолюбиваго и благочестиваго княжате пана а пана Костянтина княжате Острозкого, воєводи києвского, которого устроєнного писма благодатию божиєю показалися церквам божиїм на потребу и православним християном ко науці книг не мало. Но иж тои Иван друкар помислил бил больше книг ремесла своєго друкарского на потребу церквам святим розмаитих для хвали божеї а науки православним християнам видати, на що зближился бил зо всіма варстати своими до міста славнаго Лвова. В том волею божиєю пришол час скончатися животу его впадши в болезнь ко сомерти. И ку тои потребі своєи оныя варстати усі зо всіми належачими штуками, заставил в згиненоє имя до жидов в суме не малой, в полтори тисячи золотих, щого тиж и долги своя платил. І по скончанії живота его знашлися таковие купчикове хотівши ониє усі матреци и приправи друкарскиє купити а до Московскоє землі с панств єго королевскоє милости вивезти, скарб особливии загубити и з шкодою немалою церквам божиим и всему православию закону святого греческого. Ино я ужалившися таковоє шкоды, аби тои скарб до чужеи землі не виношался хотячи тиж послужити в том господу богу и всему православному християньству, чинячи повинности своєй єпископской досить, хотяиже немаючи на то доходов, но надіючися на господа бога а на православния християни, купили єсмо тиє всі приправи друкарскиє до друкарні належачиє за туюж суму, яко і заведени били, зо полтори тисячи золотих весполонь с пани мещани лвовскими. Которие тие инструмента всі, сторговавши у жида, взялисмо їх до рук своїх в скарьбницу церковную, давши на себе запис жидови з великим варованям тиє полтори тисячи золотих дати на часи певниє. Прото тую справу до відомости вших милостей всім вобець доношу і утікаюся с покорною прозбою до милостивоє ласки ваших милостей благочестивих и христолюбивих православних християн о споможениє заплати того святобливого діла, чим кого господь бог научит и воразумит по силі вашей милости, а то для размножения хвали бога вседержителя и для науки святому православию за своє отпущениє грехов и вічноє богомолство, за що заплата будет вашим милостям во царствиї небесном от Христа спаса и владики бога нашого. С которим то писаниєм своїм послалисмо ко вашим милостям православним християном Мину чернца, за которим посланцем ваших милостей прошу жеби ваша милость рачили єго до себе вдячне принявши ласкаве от себе отпускати. А я естем повинним богомольцем ваших милостей во вся дни живота моєго, а с тим милость божия и пречистоє его матере

благословение божие и молитва моя уставичная з вашими милостями есть.

Писан во Львові місяца ноєбра 18 дня, року божого тисяча пятсот осмьдесят пятого.

Гедион єпископ, власною рукою.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 67, арк. 1. Оригінал.
Опубл.: Zubrszcki. Historyczne badania, s. 72 (публікація латинським шрифтом); Петрушевич, с. 138—140; MCSL, с. 111—112; Романовський, с. 48—49; Першодрукар Іван Федоров, с. 80—82

№ 39

1586 р., січня 11 (1). *— ГРАМОТА АНТІОХІЙСЬКОГО ПАТРІАРХА ЙОАКИМА ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТАТУТУ БРАТСТВА УКРАЇНСЬКИХ МІЩАН ПРИ УСПЕНСЬКІЙ ЦЕРКВІ

Іоаким божією милостію патріарх великіа Антіохіа і Кіликіа, Иверіа, Сіріа і по всему востоку солнца...** І пришедшу ми во град Ілвов во єпископію галицкую лвовскую і Каменца Подолского за єпископства Гедиона Болобана в літо от созданія миру 7094 а по рожестві господа нашего Ісуса Христа 1586 місяца генуарія в первий ден. В то время пришли пред нас і пред наше право духовноє мещане львовскіє всі посполе ктитори храма успенія пречистия божия матере в граді Лвові, хосячи братство устроїти...***[61] смиренії по дару светого духа повеленієм господа нешего Ісуса Христа світом богодухновених светих писаній пастирским строєнієм повеліваєм і благословляєм їх на сиє братство духовноє утвержающе їх євангелски жити по апостолским і светих отец правилом і ученієм...*** Сие богоугодноє законноє братство вишшеї писаноє і нижеї реченния обичая повинни так держати: ...*** А мают ся сходити за обсиланем знамене братского в четири неділи іли як потреба і час прилучится. І повинен кождиї брат в четири неділи пол гроша даги до скриньки братскоє. А хто би хотел вступити в сіє братство іли мещани іли шляхтич іли предмещанин іли посполитих людеї вшелякого стану як тутешнії так сторонніі, маєт дати вступного грошей шест. А которії би брат мешканє мел далекоє от сего братства, тогди в рок по шести грошей маєт давати до скринки братскоє. А братя спольнє кождого року мают вибирати змежи себе старших четири брати поручаючи їм все старійшинство церковного братства. Скринка братская маєт бити у старшого брата а ключ в молодшого. Лічбу мают чинити старшиї братя перед всіми в рок отдаючи уряди свої, а єстли хто хочет старії бити, да будет всіи слуга по христову євангелію. А кого би братя вибирали на старійшинство, а би ся зборонял без причини слушноє, винен дати три безміни воску. А братя старшиї мают пилне перестерегати повинности своєї, проклят бо всяк творящи діла господня с небреженієм. Казнь всім посполитая на звонниці сидіти. А єстли би брат брата словом в братстві наганьбив, маєт бити карань сідяням а вини камень воску маєть дати, і брата перепросити не отходячи і все братство перепросити. Слова непотребниї корчемниї хто би мовил в братстве, вини фуньт воску, всяко слово гнило да не ісходит із уст ваших і пребивая всує словиих ваших і глумлени їх душею і тілом блудник єст. Сходячи ся до сего братства в справах упорожнившися книги законниє почитати і друг другу с послушанієм віщати. Которії би брат відал брата виступного,

---

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 231.
** Пропущено частину титулу патріарха.
*** Пропущено вставки з переказом святого письма.

не мает єго таїти але мает оповісти єго в братстві, жеби бил каран, а хто би таїл злости, мает бити при винном каран, як братя знайдуть...*

І теж єстли би где в которомколвек місте било братство а не справовалибися водле права сего церковного братского, которое ми першее ве Лвове старійшинство законне подаєм. І да неспротивляються єму никтоже, ниже отпираєть давними братстви несовершено от нікоїх єпископ уставлеными. Повеліваєм же да сему братству лвовскому всі повсюдю (!)...** Благословение...*** Іоакима патриарха великия Аньтиохія о Христі Ісусі господе нашем, єму же слава в віки віком амінь.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 68. Оригінал.
Опубл.: MCSL, p. 113—119.

№ 40

1586 р., січня 25 (15).— ПОСЛАННЯ АНТІОХІЙСЬКОГО ПАТРІАРХА ЙОАКИМА ДО УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ З ЗАКЛИКОМ ДОПОМОГТИ В БУДІВНИЦТВІ ЦЕРКВИ, ШКОЛИ, ДРУКАРНІ І ШПИТАЛЮ У ЛЬВОВІ

Иоаким божією милостію патріарх великія Антіохія и Киликія, Іверія, Сирія і по всему востоку солнца.

Преосвещенним і в бозе велебним архієпископом і єпископом, честним архімандритом, ігуменом, протопопом, свещеником і всему причту церковному, ясне велможним їх милостям княжятом, паном воєводам и кашталяном, старостам, зацне урожоним паном подстаростим і всякому вряду належачому. Также всему стану рицерскому, славетним паном войтом, бурмистром, радцам і всім повсюду православним християном.

Ознаймуєм сим нашим листом, іж ве Лвове в місте християнская церков хочет строєнієм поновлятися, то єст наукою писма светого і хотят с помочю божею панове мещане лвовскіє школу закладати для наученья дітем християнским вшелякого стану, которие би міли учитися писма светого грецкого і словенского, да не будет род їх християнский, аки безсловесен ненаучения ради. І теж купили друкарню писма словенского і греческого ку тойже школе потребную, в полтори тисячи золотих заставленую. І теж церков хотят муровати новую і дом на школу і дом на друкарню і дом на шпитал просто все поновляючи законное строєніє.

Протож тую справу до відомости ваших милостей всім доносим, вдаючися с покорною прозьбою до ласки вашех милостей благочестивих и христолюбивих православних християн, просячи о споможене богоугодних сих діл для розмноженія хвали бога во тройци єдиного і ко вашей посполитой потребі вам і дітем вашим, понеже ненаученія ради умалісте всіх благ небреженія ради закона божия, забил єси закона бога твоєго забуду тебе і аз рече господ, і спитайте, рече писанія, да поживете богоугодно о Христі Ісусе господе нашем. Благословеніє божие і благодат светого духа буди со всіми вами і благословеніє Іоакима патріарха великія Антиохія. Амін.

Писан ве Львов[е], місяця ген[варя] 25 рок[у] бож[ого] 1586.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 69, арк. 1. Оригінал.
Опубл.: Юбилейное издание, с. 57; Першодрукар Іван Федоров, с. 82—83.

---

* Пропущено правила поведінки членів братства і міри покарання на випадок їх порушення.

** Пропущено розповідь про обов'язки членів братств, заснованих в інших містах.

*** Пропущено частину титулу патріарха.

№ 41

1586 р., березня 19.—ДЕКРЕТ УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СІДЛЯРАМ ЮРІЄВІ ТА ІВАНОВІ КОЗЬМИЧАМ РОГАТИНЦЯМ ПРАВА НАЗИВАТИСЯ МАЙСТРАМИ НА ПІДСТАВІ ВИГОТОВЛЕНИХ НИМИ ВИСОКОХУДОЖНІХ Й ОРИГІНАЛЬНИХ СІДЕЛ

Козьмичі сідлярі — Цех сідлярів і поворозників

...* У справі вирішення суперечки між Юрієм та Іваном Козьмичами з Рогатина[62], сідельниками, з одного боку, та між майстрами спільного цеху поворозників, сідлярів і попружників міста Львова — з другого. Суперечка виникла з того, що два рідні брати представили майстрам і цехові на підтвердження своїх здібностей новий витвір сідлярського ремесла, ними самими винайдений і створений, а ті його [не розглянули]. З ним ознайомився [наш уряд] і після законного розгляду видав у цій справі рішення для погодження вищезгаданих сторін. Тому недоцільно надалі порушувати між ними це питання. На нашу думку та на думку вищевказаного цеху, це подвійне сідло, виконане, без сумніву, братами Козьмичами, може називатися шедевром і заслужило на належну похвалу всіх без винятку. Обидва брати Козьмичі можуть користуватися своїм витвором для свого власного блага. Члени цеху висловили побажання, щоб [сідло], як справжній шедевр, було передане з приміщення нашого суду до їхнього цеху на зберігання. Але оскільки воно більш потрібне для вжитку Козьмичам, тому повернено їм, хоч нашим судом воно було визнане як ознака [належності] до цеху. Отже, вирішили так, що обидва [Козьмичі] з власної волі, як очевидне свідоцтво й гарантію, свій шедевр передають цехові і бажають цей затверджений взірець у такій формі продовжувати виробляти. Самим же цехмистрам, які побачили його й описали, треба внести це до наших нинішніх книг і слідкувати, щоб це виконувалося належним чином.

Два сідла одне в одному, тобто димид в ярчаку, обидва складені з п'яти шматків дерева, склеєні й прошнуровані жилами. Димид облямований ослиною шкірою і помальований: на золотому полі різні турецькі квіти, між цими квітами витиснено випуклі прикраси і по краю мальована облямівка. Димид вкритий брунатним сап'яном з брунатною облямівкою, вишитою різним шовком, а на облямівці латунні позолочені цвяхи. Передній і задній луки ярчака обкладені по краю оленячою кісткою і з'єднані без цвяхів. Весь [димид] вкритий берестом, набитим золотом, з мальованою поверх золота облямівкою. Він прикритий чорним сап'яном з вишитими шовком узорами і з такими ж вишитими кишеньками. Рачок брунатний, вишитий шовком, навколо ярчака чорна облямівка; сумки, вишиті різним шовком, облямовані по краю чорною й зеленою барвами. Бляшки також латунні, позолочені, прибиті по три вкупі, також і біля кістки цвяшки дуже дрібні латунні, прибиті також по три. Крила до ярчака з чорного сап'яну, вишитого по всьому полю квітами з різного шовку, облямований навколо ланцюжком з дуже тонкого срібного дроту, інше ж шиття на всьому виробі з крученого шовку з нитяним золотом, нашитим де-не-де поміж квітками, зрештою й на крилах у деяких місцях нашито золото, а в деяких срібло. Другі крила, до димида, розмальовані фарбою: на оранжевому полі турецькі квіти. Пара стремен також помальовані оранжевою фарбою. До цього ж повсть, підшита сукном, а поверху брунатна ворсиста шкіра, бита золотом, і покриття на сідло зшите з двох ворсистих шкір.

---

* Пропущено заголовок документа.

Цей шедевр, щойно зараз винайдений і без усіляких заперечень цехом і нашим урядом визнаний за ознаку майстерності й схвалений, вони самі [Козьмичі] зі своєї доброї волі віддали до цеху як перший і новий [виріб].

А крім того шедевра, вони з-поміж інших нововиготовлених сідел, показаних нашому урядові для ще кращого висновку про свої роботи, дали містові й залишили у цехгаузі в'ючне сідло, яке по-татарськи звуть самари, склеєне з п'яти шматків дерева, стягнуте жилами й покрите тисненим берестом, зверху покрите хозом простим і скрізь по краях обкладене латунню, на якій вбито десять залізних кілець з чотирма підмогами, прибитими зверху на обидва боки. До цього ще мала повсть, обшита сукном і ремінцями, підв'язана на обидва боки.

Діялося дня четвертого після останньої неділі «Летаре» сорокаденного посту *, року божого 1586.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф 52, оп. 2, спр. 19, с. 399—400. Оригінал. Переклад з латинської і польської.

№ 42

1587 р., жовтня 8.— СТАТУТ НОВОУТВОРЕНОЇ ШКОЛИ УСПЕНСЬКОГО БРАТСТВА У ЛЬВОВІ З ПРОГРАМОЮ ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Волею божією, совітом і повелінієм святійшаго Іоакима, патріарха великия Антиохія, і благословенієм Гедиона Болобана, єпископа галицкого, лвовского і Каменца подолского в місті Лвові при церкві Успенія пречистия божія матере составися школа грецкая і руская ведле стародавних обичаєв і порядков святих отець закону греческого, великим стараньєм і накладом і пилностю мещан лвовских руского народу, святого закону грецкого, і милостинями всіх православних християн, як стану духовного, также особ княжецких (!), панских, шляхетских і всего посполитого народу даже і до убогих вдовиц, промишляючи о всяком недостатку законноє науки [63]. Нерадивих чоловек подвизающе, противних же уста загражающе, даби отсюду злобі ізмінившеся, благих начало восприяти і по всей братії спасенію распространитися. Изміненіє бо злоби начаток есть во спасеніє. Близ біди спасеніє.

Даскал ілі учител сея школи маєт бити благочестив, разумен, смиреномудрий, кроток, воздержливий, не піяница, не блудник, не лихоімець, не гнівлив, не завистник, не сміхостроїтель, не срамословник, не чародій, не басносказатель, не пособитель єресем, но благочестію поспішитель, образ благих во всем себе предпоставляюще і всицевих добродітелех да будут і ученіци якоже учитель їх.

Таковому учителю кождий приводячи і даючи сина і приятеля і прочих на науку, маєт взяти з собою сусіда єдинаго ілі двох, да при устіх двою і трієх свідителей станет всяк чоловек. І чинити з даскалом постановеня о науці і о всем порядку, ведле реїстру сего нижеписаного. І маєт єму найпервіє той реєстр прочитатися, аби відал, яковим способом будуть сина єго учити. І яко би міл єму в том порядку не прешкажати, але помагати всяким способом дітину ку науці і послушенству даскаловому приводячи, як правдивий отець, хотячи потіху і по праци благий плод видіти. І маєть в реєстр по обичаю вписатися.

І даскал, взявши порученоє єму дітище, маєть єго учити с промислом доброє науки. За непослушенство карати, не тиранский, но учителский, не вишше, но по силі, не роспустне, но покорне і смиренне, не толико мирский, но і вишше мирских. Аби тиж непилностю своєю ілі зазд-

* 19 березня.

ростю, ілі лукавством не зостал винен ні за єдиного богу вседержителю і потом родичом єго і єму самому, кгдиби час єму зволок, а єго от іного чого забавил. Писано бо єст: злий, лукавий, лінивий рабе, почто не отда сребро моє торжником, да пришел аз взял бих со лихвою. І паки шадяй жезла ненавидит сина. І аще без наказанія били бихом, убо любодійчища бисте били, а не синове.

Сідати мают каждий на містци своєм певном назначеном ведле науки, который болше умієт, сідіти будет вишше, би і барзо нищ бил. Который менше уміти будет, на подлійшим містци сідити маєть. Речено бо: імящему везді дано будет.

Богатий над убогих в школі ничим вишший немают бити, толко самою наукою, плотію ж равно вси. Вси бо єсми о Христі братія, Христа глави єдиної удй. Ні єдин же уд — око руці і рука нозі реши может: не требі ми єси.

Учити даскал і любити маєть діти вси заровно, як синов богатих, так і сирот убогих, і которії ходят по улицам живности просячи, як который ведле сили научитис может, толко не пилній єдиного ниж другого учити. Писано бо: всякому просящему у тебе дай, і хотящому у тебе взяти не возбрани, хощу бо всім спастис і в разум істинний прийти.

Сходитися мают хлопята до школи на годину певную, то есть дня великаго на 9-ю годину, аби вси стали. Также тиж і інших дней менших, яко постановит даскал. І пущати їх по науці додому в певную годину. Писано бо: все да дійствуєм во славу божію і в подобноє время.

В каждий поранок маєть пилне смотріти даскал, єсли которого би хлопца не било, маєть по него послати зараз і довідатис причини, для которое не пришол. Єсли б не забавил інде ігранєм, ілі дома ся обленил, ілі над потребу спал і затим би до школи не пришол, довідатися всего і привести єго мают. Бо писано: і іних страхом і нуждею спасай.

Рано ся зшедши всі на годину назначеную, не мают почати ся учити, аж молитви і предсловіє обични проговорять. Речено бо: в началі діла твоєго бога поминай.

В школі мают бити діти розделени на троє. Єдини, которії ся будут учити слов познавати і складати, другії которії ся будут учити читати і напамять многих річий ся учити. Третії будуть ся учити читаючи викладати, розсужати і розуміти. Рече бо Павел святий: єгда бих младенец, младенческая мудроствовах и смишлях, єгда же достигох во муж совершен, млека не потребую.

Порану напервіє по молитвах мают мовити каждий вчерашнюю науку свою і писмо своє, што дома писал, виклад науки своєї показовати мают. І потом учитися мают друбли, псалтири ілі граматики з розвязованьєм єї і іним многим потребним наукам, яко обачить на тот час ведле потреби.

По обіді мают хлопци писати собі самі на таблиці каждий свою науку, виданую їм от даскала, кромі малих, которим сам винен будет даскал писати. А в школі научившися о трудних словіх спитовати маєт єдин другого додому отходячи ілі до школи приходячи. А увечер, з школи пришедши додому, діти мают пред родичми своїми ілі посторонії діти всякого стану живучи у господах, пред господарем своїм науку тую, што в школі учили, прочитати повинни з викладом, по обичаю науки школьноє. А што учили того дне, мают увечер дома написати і до школи принести порану, показати пред даскалом своїм, даби всякий плод науки познавался. Всяко бо древо от плода познавати подобаєть.

Повинен будет даскал учити і на письмі їм подавати от святого євангелія, от книг апостольских, от пророков всіх, от отець святих ученія, от философов, от поетов, от гисториков і прочая. Вся бо єлика аще писана суть, і нашему наказанію писана суть.

В суботу мают поновляти всіх річий, котрих ся учили през тиждень і учити ся мают пасхалій і луннаго теченія, і личби, і рахованя ілі мусик церковного пінія, вся бо писанія богодухновенна і полезна суть к наученію.

По обіді в суботу маєт даскал з дітьми намовлятися час немалий болше, нижли во дни иниє, учачи їх страху божієму, і обичаєм встидливим младенческим, яко мают бити во церкви против богу, дома против родичом своїм і инде іним цноту і встид заховивати, богу мовно і єго святим честь и страх, родичом і даскалови послушенство, посполите против всім покору і уваженє, собі самому встид і цноту. І тиє річи знову вливани в дітинку мают бити. На што їм памятного маєт не боронити по чаши школной іспити. Писано бо єсть: любяй сина прилежніє наказуєть, а не любяй щадить жезла. І паки отрочатю безуміє на сердци привязано, жезлом же ізженеши є. Новоє бо вино во міхи новиє вливают, і обоє соблюдется.

В неділю і в праздники господськія со всіми маєть даскал поки пойдуть до литоргії розмовляти і їх учити о святі і празднику том. І увити їх волі божії. А по обіді євангелію і апостолу праздника того маєт всіх научити. Блажен бо, рече, поучаяйся закону господню день і нощь.

Двох ілі чотирьох хлопцов, на кождий тижден іншій, порядком, мают на сохраненіє виставляти з чогося ні єдин вимовляти может, кгди на него черга прийдеть. Діло їх будет раній до школи прийти, школу помести, в печі затопити і у дверей сідіти, а котриї виходять і входят, о всіх відати. І котриїся би не учили, пустовали ілі в церкві нерядне стояли, ілі додому йдучи обичайне би ся не заховали, написовати і оповідати їх мают. Речено бо: блюдітеся, како да опасно ходите. Не яко немудри, но яко премудри, іскупующе врімя, яко дніє лукави сут.

Кгди би тиж хлопец во єдин день до школи ходил, а другий день занедбавал, і так єдно час би собі тратил в речи при школі, таког болще не приймати, бо і барвір кгдиби хорог[о] во єдин день лічил, а в другий занедбал, місто зліченя в болшую би хоробу єго приправил. Рече бо: всякого брата, не по чину ходяща, отрицайся.

Отцеве о дітех їх ілі господареве о порученних їм і дітех сторонніх мают міти упоминаня от даскала, і от братей строїтелей школних, аби діти в доміх ведле порядку науки школноє справовалися, цвиченє і людскост повинную часов своїх показуючи всякому стану. А єсли би ніштo науці спротивного в дітех ся найдовало, досвітчено маєть бити. Єсли би даскал непилностю якою ж ілі родича ілі господаря непорядком своїм в навці і обичаєх добрих би прешкажали, маєт то бити повинному присужено.

Кгди би тих кто хотіл от даскала сина своєго на потребу іную взяти, теди не безочне, ані през кого іного, толко сам своєю особою і притом же чловеку єдином ілі двох, при которих єго отдал на науку, взяти єго маєт, аби ся тим уближеня не діяло учню і єму самому за непорядноє поступованіє, так тиж і даскалови, от которого би неотповідне учня взял, кгди ж тот порядок всі іниї ремесници мают, кгди при людех і порядне не толко сина, але і слугу до ремесника приказують. І потом, кгди ся чого научить, тим барзей занехати того не хотят, многих зобравши, статечност і терпливость родичої і єго залецают, отколя і містрови великая потіха, кгди видить учня не подлійшаго, што далеко болше в школах і людей христіянских міти потреба. Писано бо: всяк, делаяй злая, не приходить ко світу, творяй же істинну грядет ко світу, да явятся діла єго яко о бозі суть соділанна.

Єсли би і сам учитель ілі от ученик єго нікто бил творцем річей тих, їх же закон не повелівает, но обаче і претит, сирічь блудник, піяница, тать, кощунник, нерадив, сребролюбец, клеветник, величавий, таковаго

не толико учителем, но ниже жителем зді отинюдь да не будет. Да не соблазните, рече, ні єдинаг[о] от малих сих вірующих во імя моє. Поне сам сопротивен сий заповідем господним, како ініх у ціломудрити і на ползу наставити может. Сам бо господь рек: не можете добрі глаголити злиї суще. І паки, всяку лозу, не творящу плода добра, посікают і во огнь вомітають.

Школи лвовскоє наука починаєтся. Напервей научившися складов литер, потом к грамматики учать, при том же і церковному чину учать, читанью, спеванью. Также учать на кождий день, аби діти един другого питал по-грецку, аби єму отповідал по-словенску. І тижь питаются по-словенску, аби їм отповідано по простой мові. І тиж не мают із собою мовити простою мовою, єдно словенскою і грецкою. А так нині тому учатся, до болших наук приступуючи, ко диалектице і реторице, которие науки по-словенску переведениє, винайдено в школі Львовской, руским язиком списано, диалектику і реторику і иниє философскиє писма, школе належачиє. А обичає всея школи і порядки всі в сем листе много би писати.

Волею Божією вси купно братіа о Христі храма Успеніа пречистия божіа матере гражане львовскиї, желающе іміти строєніє ізрядноє во училищи сем, в нем же учащим писанію словенску і руску. Вдахом к сим от братіа нашея мужа два ради всякого бреженіа і всяко не по узаконенію строєніа сего безчиніє ісправляти. Творен ми же і гласен ми, да достовірно будеть всякому, хотящу испитно відіти, училища сего строєніє, ілі отрока своєго ко наученїю отдати.

В літо от созданіа миру 7096, а от воплощенїа господа нашег[о] Ісуса Христа 1587, месяца октевріа 8 дня.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 87, арк. 1—9. Оригінал.
Опубл.: Diplomata Statutaria, p 21—29.

№ 43

*1593 р., не раніше січня 7 *.*— ІЗ СКАРГИ ЛЬВІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО БРАТСТВА ЛЬВІВСЬКОМУ ГРОДСЬКОМУ СУДОВІ НА УРЯД РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ЗА ЗНУЩАННЯ НАД УКРАЇНСЬКИМ НАСЕЛЕННЯМ

...Насамперед змушувала [Рада м. Львова] великим насильством нас, осілих міщан, наших дітей і нашу челядь, до послуху папському костьолові, до свят нового календаря, мордуючи в'язницями і караючи штрафами. Вранці, в день св. Маргарити **, пославши своїх міських слуг, насильно виволокли і вкинули до темної в'язниці у вежі під ратушею Василя, учня сідляра Юрія Рогатинця, а також челядників, кушніра Юська, кушнірчика Івана та учня Іванка. Майстри і челядники прийшли до пана бурмистра, питаючи, з якої причини їх слуг з дому похапали під час їхньої відсутності. На це пан бурмистер відповів: «Причина та, що ви не святкуєте наших свят, не буваєте на казаннях в нашому костьолі і не слухаєте, коли ксьондзи заповідають свята. Отже, ідіть і ви сидіти». Потім, на прохання і вимогу наших братів та своїх сусідів, [арештовані] були випущені. Однак вони [члени Ради] обіцяли самі зберегти мир лише при тій умові, якщо ті [звільнені з-під арешту] під страхом суворої урядової кари не протестуватимуть і не почнуть судової справи. А такого навіть у поганській державі не терпить християн-

* Річна дата подається на підставі записів у актовій книзі на с. 1714—1715, день і місяць — змісту документа.
** 13 липня

ський народ. Не дотримавши обіцянки про мир, назавтра після свята трьох королів * посадили до в'язниці Дмитра Красовського і Лукаша [Губу]...**

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 206, арк. 1715—1716. Чернетка. Переклад з польської. Опубл.: Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, с. 87; Правда про унію, с. 27—28, № 12.

№ 44

*1596 р.****— УРИВОК З «ХРОНІКИ ЛЬВОВА» ВАРФОЛОМІЯ ЗИМОРОВИЧА ПРО ЖОРСТОКУ РОЗПРАВУ НАД СЕВЕРИНОМ НАЛИВАЙКОМ

...Перш ніж закінчився цей рік, Наливайко [64], що здійняв на Україні бурю, закутий у кайдани Яном Замойським під суворим наглядом невсипної сторожі вперше і востаннє побачив Львів. Звідси його відвезли до Варшави і четвертували. Його спільники Гутлубій і Лобода [65], щоб не попасти живими у руки ворога, загинули, чинячи відчайдушний опір...

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1157, с. 106. Копія XVIII ст. Переклад з латинської. Опубл.: Zimorowicz, s. 254.

№ 45

1598 р., червня 8 ****.— РІШЕННЯ УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ПОРЯДОК ВИКОНУВАННЯ РЕМЕСЛА ПІДМАЙСТРАМИ МУЛЯРСЬКОГО ЦЕХУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОСТІЙНИМИ СУПЕРЕЧКАМИ МІЖ НИМИ Й МАЙСТРАМИ

...*****З декрету Львівської міської ради, оголошеного в справі спору між чесними товаришами мулярського ремесла, як позивачами, та славетними старшими і всіма молодшими майстрами того ж ремесла і цеху, як відповідачами [66], з приводу деякої несправедливості, допущеної обома сторонами всупереч прийнятим звичаям і проти думки привілею про заснування згаданого цеху.

Згаданий привілей повинен залишитися цілим і непорушеним разом з усіма умовами та з застереженою для управління можливістю виправлення помилок, якщо вимагали б цього обставини часу.

Щодо четвертого артикулу, вміщеного у згаданому привілеї, то він зараз звучить так: товариші не повинні найматися до робіт вартістю понад вісім золотих, а прийняті мулярські роботи і будови повинні виконувати з власного матеріалу, не з чужого, і то за відомом когонебудь із старших, під загрозою кари, яка внаслідок донесення з боку майстрів накладатиметься цим урядом на того, хто робить інакше, відповідно до роду провини.

Натомість на передмісті цього міста товариші не сміють виконувати робіт при будуванні мурів під загрозою втрати і позбавлення ремесла. Також товариші не повинні утримуватися виключно з приватних робіт, так званого трункалю, і відмовлятися від роботи у майстрів. Не повинні теж ті товариші самовільно залишати майстрів, згідно з давнім звичаєм. Заробіток за один день праці досвідченого в ремеслі товариша ста-

---

* 7 січня.

** Пропущено зізнання про захоплення і ув'язнення слугами бурмистра колядників-русинів.

*** Документ датується на підставі «Хроніки».

**** Документ датується на підставі заголовка запису у книзі на с. 995.

***** Пропущено заголовок документа.

новитиме вісім грошів, не більше, і триватиме доти, доки захоче цей уряд.

Даний декрет, який відповідає справі доброго ладу у цьому місті, про що піклуватись доручено урядові, прийняли сторони як закон. На [підтвердження] цього тощо.

Діялось, як вище.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 24, с. 995—996. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Соціальна боротьба, с. 57—59.

№ 46

1559 р., березня 3 *.— РІШЕННЯ УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ВІДМОВУ ПРИЙНЯТИ ДО КРАВЕЦЬКОГО ЦЕХУ КРАВЦЯ ДМИТРА КРАСОВСЬКОГО І СКАРГА МАЙСТРІВ-КАТОЛИКІВ ЦЬОГО ЦЕХУ НА МАЙСТРІВ-УКРАЇНЦІВ ЗА ПІДБУРЮВАННЯ НЕЦЕХОВИХ КРАВЦІВ ПРОТИ ЦЕХУ

...** Коли славетний Дмитро Красовський, львівський міщанин, позивач, скаржився на відповідачів, славетних старших цеху львівських кравців, що вони без усякої причини не допускають його до свого цеху, а відповідачі захиталися під присягами, складеними перед своїм старшинським урядом, тим, що він перейшов до іншого цеху, а саме до крамарів, і протягом року й шести тижнів нехтував належними цеховими повинностями й не виконував їх, уряд вирішив, що той же Дмитро Красовський, позивач, не повинен бути допущений до цеху з причин, наведених відповідачами, а саме: тому що він, прийнятий до іншого цеху, не виконував вчасно для цеху приписаних повинностей відповідно до статутів згаданого цеху. Крім того, цей уряд вказав, що той, хто відмовився від якогось цеху, не може більше ні повернутися до нього, ні належати до двох цехів.

Сюди ж з'явилися особисто славетні цехмістри та інші старші й молодші майстри кравецького цеху міста Львова католицької релігії і в присутності майстрів-кравців грецької віри, належних до їх цеху, в звичайний спосіб протестували проти них з приводу того, що згадані кравці-русини, всупереч цеховим правам і привілеям, непорушність яких зобов'язалися перед цехом під словом зберігати і в цілості дотримувати, сміють проводити таємні збори з підзамковими мандрівними і невизнаними правом кравцями та зраджувати й поширювати перед ними таємні наради, які заслухали в цеху, та підбурювати їх на порушення цехових прав і привілеїв. Це, як говорили, ясно видно хоч би з того, що коли сьогодні підзамкові кравці позвали до цього суду тих же протестуючих і скаржилися на них з приводу недопущення їх до цеху, вищезгадані кравці-русини, належні до їх цеху, відокремилися від них і пристали до підзамкових кравців та спільним зусиллям і нарадами скерували скаргу проти них [католиків]. Тому тепер вони урочисто протестують проти тих же русинів [і заявляють], що вже більше не хочуть терпіти їх у своєму цеху або допусти їх на цехові наради, і просили вписати цю свою протестацію в ці книги; уряд її прийняв.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 25, с. 121. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Соціальна боротьба, с. 69—71.

---

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 120.
** Пропущено заголовок документа.

№ 47

1599 р., жовтня 1 *.— СКАРГА УКРАЇНСЬКИХ РЕМІСНИКІВ КРАКІВСЬКОГО ПЕРЕДМІСТЯ НА МІСЬКИХ РАЙЦІВ І ЦЕХМИСТРІВ-КАТОЛИКІВ ЗА ЗНУЩАННЯ, УВ'ЯЗНЕННЯ І ВІДМОВУ ПРИЙМАТИ ЇХ ДО ЦЕХІВ

...** З'явившись особисто перед урядом і львівськими гродськими книгами, чесні Олександр Степанович, Хома Капустка, Заруцький, Михайло Красовський, Грицько Тимович скаржилися від свого імені і від імені всього руського поспільства різного ремесла з Краківського передмістя, з-під юрисдикції львівського замку, на п. Станіслава Ансеріна, тодішнього львівського бурмистра, та на пп. радних за те, що вони не покликають до відповідальності цехмистрів різних ремесел.

«Ми, діючи згідно з давніми звичаями, декретом бл. п. короля Стефана і наказом декрету вельможного й. м. п. Юрія Мнішка, сандомирського воєводи, нашого львівського старости, вступали до старих звичайних цехів усякого ремесла відповідно до наших професій. Навіть через шановних людей ми закликали і просили, щоб, всупереч давнім звичаям і старим правам, підтвердженим присягою й. м. п., не чинити безправ'я і не погорджувати нами, чесними, старовинними християнами.

Однак ті пп. цехмистри не зважають ні на божу кару і християнський обов'язок, ні на присягу й. м. королеві, пану нашому милостивому, і наполягають на тому, щоб нас позбавити прав і наших давніх вільностей, наводячи якісь несправедливі причини. Вони звели нанівець і злегковажили унію, яку й. м. король підтвердив присягою для обох народів, польського і руського, зберігаючи їх при давній вільності і грецькій релігії за прикладом попередніх королів, панів наших, і прав та старших привілеїв, на підставі яких з давніх сторіч на цих руських землях сенатори в коронній раді, земські урядники, магістрат і ремісники в цехах, бо ж ми не пройдисвіти, але на руській, рідній землі на підставі унії живемо спільно з поляками та у старовинній правдивій апостольській вірі. Завжди з дідів та прадідів аж до цього часу ремісники нашої грецької віри вільно займалися в різних цехах ремеслом, а саме: крамарським, пекарським, різницьким, шевським, кравецьким, кушнірським, золотарським, слюсарським, столярським і всіма іншими ремеслами, які лише були в Короні. Перебуваючи в цехах, ми зберігали вірну слухняність королеві Речі Посполитої, нашому панові, і проти прав, встановлених відносно порядку, як колись наші предки, не виступали, так і ми зараз не виступаємо, тим більше проти порядку, який є між нами, ремісниками. Також ми не зрадили пп. поляків ні в чому, але завжди в однаковому ладі жили і до цього часу користувалися правами і вільностями.

Це ми доводили старими привілеями, декретами й. м. короля і останнім декретом й. м. п. Юрія Мнішка, сандомирського воєводи, нашого львівського старости.

Ми навіть хотіли це там, у львівській ратуші, довести книгами і далі покажемо, що від ста і кількадесяти років Русь, люди грецької віри, були у Львові цехмистрами та іншими урядниками, а учнів русинів, як і поляків, нарівні навчали і визволяли. Також і поляки навчали спільно русь і поляків, приймали їх і визволяли. Також і товаришів у себе на верстатах тримали, як одне тіло.

Ми просили, щоб нам дали виборчі книги для посвідчення і доведення цієї нашої справи. Але нам відповіли: «Не дамо, хоч русинам, нашим предкам, ми давали, а тепер вже вам не дамо».

---

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 2327.

** Пропущено заголовок документа.

Ми покликали їх самих як свідків цієї кривди і просили, щоб це було записано в акти, але це не було виконано. Там же зараз ми протестували через возного і шляхтичів, а саме обачного Павла Сокольницького і двох шляхтичів — Христофа Горлицького і Івана Стрембоша, проти невидачі книг і неприйняття протестації проти пп. райців. Вони свідчили і доводили декретами, показували привілеї і листи. Далі ми просили справедливості у відношенні до цехмистрів відповідно до прав і справедливості, але п. бурмистр і райці не тільки не залишили нас, передміщан, при старих звичаях і правах, даних декретом бл. п. короля Стефана, але навпаки, міщан, своїх сусідів руського народу, які з давніх часів є в цехах, мучать у в'язниці, несправедливо і незаконно карають, насильно привертаючи їх до своєї релігії, що докладно підтверджують протестації.

Ми бачили таке порушення справедливості, привілеїв та наших стародавніх вільностей, що п. бурмистр і пп. райці похвалили цехмистрів та охоче дозволили їм це насильство над нашими правами, хотіли нас, своїх сусідів-міщан, мучити безправ'ям; про те ми скаржилися на них через вищезгаданих возного і шляхту і просимо це записати».

І зразу поставили перед цим львівським гродським урядом вищезгаданого генерального возного, обачного Павла Сокольницького разом з вищеназваною шляхтою.

Ці, з'явившись прилюдно, заявили силою своєї вірної реляції, що вони при всьому, вище поданому, були в ратуші міста Львова в суботу перед святом Воздвиження чесного хреста * і підтвердили, що там же заявлено перед ними протест проти тих же бурмистра і райців. Про це вони склали свою реляцію.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 353, с. 2333—2334. Засвідчена копія. Переклад з польської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 87—90.

№ 48

1600 р., квітня 5 **.— СКАРГА ЛЬВІВСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ЄПИСКОПА БАЛАБАНА НА КАТОЛИЦЬКУ ГРОМАДУ МІСТА ЛЬВОВА ЗА ОЗБРОЄНИЙ НАПАД НА ЮРСЬКИЙ СОБОР ПІД ЧАС ВЕЛИКОДНІХ БОГОСЛУЖІНЬ

До уряду і львівських гродських книг прийшов всечесний Гедеон Балабан, львівський владика, і з жалем скаржився в такий спосіб: «У святковий день, великодній понеділок *, коли ми обходили як треба, по-християнськи, побожно і статечно ті великі і світлі свята, зібрані в церкві, відправляли богослуження, майже в середині служби божої раптово напала велика юрба людей з міста Львова, що в мурах, і з обох передмість,— ремісники золотарського, лимарського, замшового цехів та інші ремісники з міського поспільства римської віри — до двохсот чоловік. Вони підготувалися до цього, як до бою, зі зброєю: шаблями, кордами і півгаками, набравши каміння. З тим задумом вдерлися насильно на кладовище столичної церкви св. Юра і пробивалися гвалтовно до церкви. Несучи з собою кості тварин і чимало інших обридливих речей, намагалися збезчестити та зневажити святе місце і божу хвалу. Але в цей час

* 14 вересня.
** Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 2853.
*** Пропущено заголовок документа.
**** 24 березня.

на богослуженні зібралося чимало людей, які, зауваживши те, замкнули церкву та у великій тривозі відправили богослуження.

Оскільки їх [напасників] у церкву не пустили, вони з грюкотом ломилися в двері, потім ходили кругом церкви з гуркотом і гармидером, з безсоромними та розпусними словами, били і гримали в церкву.

Відтак добивалися до службового будинку, відбили двері, поламали і повіддирали гонти на будинках і парканах, напали на школу, і коли б не те, що [це діялося] під час того, як християнські люди слухали богослуження, мусило дійти до дуже великого кровопролиття; незважаючи на це, було і так декількох поранено і закривавлено.

За це насильство і напад на божий дім скаржуся й прошу, щоб у мене цю скаргу прийняли й записали у львівських гродських книгах».

Для підтвердження вищезгаданого представив цьому урядові шляхетного Іванка Розбосицького, який живе біля церкви св. Юра. Він показав Урядові, що йому під час заколоту здерли шкіру з лівого вуха. Також представив чесного Петра Тесельчика, який показав розтяту криваву рану на долоні лівої руки. Теж чесного Кузьму, який показав на вказівному пальці правої руки розрив шкіри від удару каменем. Вони твердили, що ті рани завдали їм внаслідок нагального нападу у згаданому заколоті. Уряд оглянув ці рани і, спираючись на загальне право, що і реєстратор, підтвердив.

Згаданий позивач ще і ще раз скаржився проти насильства і зневаги святощів, що з приводу вищезгаданого буде судитися з тими, з ким належить.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 354, с. 2859—2860. Засвідчена копія. Переклад з польської та латинської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 91—93, № 30.

№ 49

1600 р., вересня 13 *.— ІЗ СКАРГИ УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ТА РЕМІСНИЧИХ ЦЕХІВ НА ЛЬВІВСЬКОГО СТАРОСТУ І БУРГГРАФА ЗА НЕВИКОНАННЯ КОРОЛІВСЬКОГО ДЕКРЕТУ, ВИДАНОГО ПРОТИ ПЕРЕДМІСЬКИХ І ПІДЗАМЧАНСЬКИХ НЕЦЕХОВИХ РЕМІСНИКІВ

...Особисто з'явившись перед урядом та цими львівськими гродськими актовими книгами, генеральний возний обачний Христофор Горлицький, цьому урядові добре відомий, разом із шляхетним Станіславом Собанським та Станіславом Марцінковським, приданими йому для кращого свідоцтва, публічно і свобідно заявив силою своєї правдивої та вірної реляції, яку повинен складати на кожному місці, що цього року, минулого понеділка після свята святої Маргарити **, а пізніше в середу, напередодні свята святого мученика Лаврентія ***, він був у львівському нижньому замку особисто присутній при тому, як славетні бурмистер, радні м. Львова та цехові ремісники після вручення листа від вельможного п. старости знатному Ігнатію Потоцькому, бургграфу нижнього львівського замку, домагалися від нього остаточного виконання королівських декретів, виданих у справі поміж цими радними, позивачами та між світлим і величним п. Юрієм Мнішком з Великих Кунчиць, сандомирським воєводою, львівським і т. д. старостою, як відповідачем у справі ремісників, що мешкають під замком та займаються різним ремеслом

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 3393.
** 17 липня.
*** 9 серпня.

поза цехами, яких особисто позвав у суд слуга його [бургграфа] згідно з записами, виготовленими йому майстрами — цеховими ремісниками.

Спочатку славетний Вальтасар Гас подав нищевказаний реєстр від імені цеху різників.

Зміст реєстру.

Різники: Васько русин, торгує перед Станіславом, золотарем; Прокіп русин — на цьому ж місті, перед золотарем; Матис Великий — на цьому ж місці, перед золотарем; Яків поляк — на цьому ж місці, перед золотарем. Ці чотири перелічені шкідники домовилися за певну суму з п. Потоцьким, щоб їм вільно було торгувати. Войтіх Мазур з Підгороддя торгує на триті; Войтіх, зять Горчичина, мешкає біля монахинь монастиря всіх святих; на цьому ж місці біля монастиря монахинь проживає другий Войтіх, і вони обидва торгують на триті. Іван Здохлий, який живе у дворі й. м. п. воєводи, торгує на триті. В цьому ж місці, у дворі цього ж Івана, мешкає Войтіх Зьоло, торгує на триті; Мартин, зять Ленартовича, мешкає у дворі п. Жолкевського, торгує з двома іншими на триті. Печковський торгує на ринку, мешкає у дворі й. м. п. Жолкевського. Іван Гамал мешкає на цьому ж місці, Іван Кендзежавий мешкає на цьому ж місці. Станіслав Карась мешкає на цьому ж місці під замком, торгує на триті. Мешкають під замком, а торгують біля костьолу святого Яна Дмитро, Іван, Катря, Петро, Олекса, брат Петра, Пилип — русини.

Другий поданий нижче реєстр навів від імені цеху пекарів славетний Станіслав Люшня, пекар.

Зміст реєстру.

Пекарі: Петранчиха, Лесько Сайкова, Іван Сесевка, Ерадек з комірником Зеньком, Данило Сирота, Ракас, Федір, Левкова, Лесько Кот, Лесько з Канонічного, Іван Печифіра, Іванко — у Підвойського, Олекса, Іван Лаба, Войтіх, зять Гончишина, Фуярник Крисько.

Третій реєстр такого змісту подав від імені цеху шевців [67] славетний Станіслав Тарик...*

В кінці Христофор, міський підстригач сукна, доніс про якогось Нестора русина, який займається підстриганням сукна на Підзамчі.

Відносно всіх і кожного зокрема з цих людей, записаних у поданих реєстрах за прізвищами так, як вищевказано, цей возний і вищезгадана шляхта зізнали, що вони разом з старостинськими слугами, найперше з Іваном Пшеворським, а потім з Каспром Скубіком, яких для того визначив бургграф, зостали і бачили їх, коли вони займалися ремеслами.

І коли вони домагалися від бургграфа, щоб той не дозволяв поданим та названим ремісникам займатися ремеслами поза міськими цехами як у будинках, так і в дворах шляхтичів замкової юрисдикції і щоб довів цю екзекуцію до кінцевого та належного результату, тоді той же бургграф відклав цю екзекуцію та її термін переніс на найближчий понеділок **.

Коли настав день, призначений на екзекуцію королівського рішення, і коли пп. радні разом з ремісниками очікували в нижньому замку на вищезгадану екзекуцію довше, ніж належало, цього ж дня цей же п. Потоцький пішов невідомо куди та не провів екзекуції. За непроведення цієї екзекуції і за невизначення належної кари внесли протест проти вельможного п. старости...***

---

* Пропущено реєстри ремісників цеху шевців, кушнірів; ковалів, слюсарів та мечників; ткачів, кравців; столярів і боднарів; римарів і сідлярів; чимбарів; малярів; цирульників.

** 14 серпня.

*** Пропущено абзац про канцелярські заходи Ради міста в справі проведення екзекуції.

Після внесення того протесту, коли його вельможність львівський староста запевнив, що п. Потоцький, бургграф львівського нижнього замку, приведе ті королівські декрети в дію, якщо він вишле до нього від себе листа, радні — визначні Станіслав Ансерін і Каспар Пшездзецький,— як тільки отримали лист від імені його вельможності п. старости, повернулись у Львів та від імені ради і старших цехів пішли в минулу середу, перед святом народження пресвятої діви Марії *, до п. Потоцького, бургграфа. Вручивши йому лист старости, домагалися остаточної екзекуції, дорученої п. бургграфу на підставі королівських декретів як у справі ремісників з Підзамча, що поза цехами займалися ремеслом і яких застали возний, шляхта та призначений для цього старостинський слуга, коли вони займалися ремеслами, і які поіменно подані у вищезгаданих реєстрах, так і в справі ліквідації нового ринку. Вищезгаданий п. Потоцький обіцяв у тій же об'яві, яку оголосив через возного, виконати рішення відносно ремісників католиків; відповів, однак, що відносно ремісників грецької, або руської, віри на підставі листа його вельможності п. старости рішення не може виконати. Далі, що стосується нового ринку відповів, що не може його знести через об'яву, оголошену возним, але він ніяк не може заборонити торговцям продавати у вікнах будинків.

Після отримання від п. бургграфа такої відповіді, як подано, внесено урочистий протест від імені радних та особливо від імені всіх цехів проти його вельможності п. старости, бо він у дійсності не виконує королівських декретів, виданих проти усіх загалом та окремих ремісників як католиків, так і русинів, що проживали в шляхетських будинках і в дворах його юрисдикції, які перелічені та яких застали під час праці в ремеслах поза львівськими цехами, у той час коли на підставі королівських декретів було доручено його вельможності п. старості провести цю екзекуцію без усякого зволікання та шуму, відкрито, без труднощів та без всякої затримки. Одночасно протестуючі попередили, що вони хочуть почати судову справу від імені цехів з причини непроведення екзекуції, а також невимірення належної кари. Крім того, щодо нового ринку пп. радні внесли протест проти його вельможності п. старости, бо він дозволяє торговцям на явну продаж з вікон передміських будинків, тоді як передміщанам на підставі постанови, прийнятої на зборах, дозволено переховувати продукти загального користування в своїх власних будинках та в заїздах для потреб своїх і своїх гостей та для їх продажу в тому ж місці.

Тому ще і ще раз внесено протест з причини невиконання того рішення як загалом, так і в його частинах, а також з причини всього вище поданого.

При цьому цей же возний разом з шляхтою зізнав, що минулої неділі **, після оголошення возним об'яви, що замість екзекуції, призначеної на середу перед святом народження пресвятої діви Марії ***, бачили в багатьох місцях нового ринку, перед Краківськими воротами, ремісників, які продавали: шевці — черевики, пекарі — хліб, різники — м'ясо, і перекупників, які торгували різного роду продуктами. Возний також зізнав, що вони бачили навіть, як у підзамчанського передміщанина Карпа продавали привізне перемишльське пиво. Потім він зізнав, що в понеділок і вівторок, які тільки що минули, перед святом чесного хреста вони самі були присутні та бачили, як передміські ремісники займалися своїми ремеслами; з приводу цього всього також внесено протест.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 354, с. 3394—3402. Засвідчена копія. Переклад з латинської.

Опубл.: Соціальна боротьба, с. 93—100.

* 6 вересня.

** 10 вересня.

*** 6 вересня.

№ 50

Близько 1601—1606 рр.— УРИВКИ ІЗ ЗАПИСОК МАРТИНА ГРУНЕВЕГА[68] ПРО ЗАСНУВАННЯ, РОЗТАШУВАННЯ ТА ЗАБУДОВУ МІСТА ЛЬВОВА

...Львів...* лежить у такому місці, неначе це альтана посеред раю. Дуже гарні околиці... Як тільки трохи перейти через поріг, натрапиш на стільки дивовижних речей, що де-інде треба було б подорожувати сто миль, щоб таке побачити. Тут широкі поля, гори і долини, пагорби і верхи, чагарники й ліс. Відразу за міською брамою все це не тільки можна оглядати, але й досягти руками. Не знаю міста у всьому королівстві, яке було б багатше на садки. Тут ростуть горіхи і сливи, розміром з куряче яйце. Їх пакують у великі бочки і вивозять аж до Москви. Виноград з тутешніх садів не тільки носять кошиками на ринок, але й роблять вино до погребів по 50—60 бочок з одного преса. Завдяки умінню і пильності виноробів їхнє вино міцніє з року в рік, так що деякі вина приймають за привезені, а не місцеві... Кипариси і розмарин тут побачиш не тільки в вазонах, але й на ділянках. Гарні каштани, дині, артишоки та деякі інші іноземні рослини тут не дивина. І вони не лише квітують, але й дають плоди... Запашні нагідки, найкращі фіалки та інші свіжі квіти можна знайти тут в будь-який час цілий рік. І городи вони мають не тільки для пожитку, але й для забави — у городах є гарні альтанки, ставки, навіть майданчики для кеглів.

...Вся худоба, що її женуть з Поділля і Молдавії до Італії, проходить через це місто. А тутешніх щупаків їдять і у Відні, хоч там і протікає під семи мостами багатий на рибу Дунай.

Я об'їхав пів-Європи, побував у найславніших містах світу, але в жодному не бачив стільки хліба, як тут щодня приносять на ринок, і майже кожний чужинець знайде таке печиво, як у своїй країні,— хліб, струцлі, тістечка, чи як ще їх назвати. Тут величезна кількість пива і меду, не тільки місцевого, але й привезеного. А вино їм привозять також з Молдавії, Угорщини, Греції. Інколи на ринку можна побачити в стосах більше тисячі бочок вина — там його склад.

У цьому місті, як і у Венеції, стало звичним зустрічати на ринку людей з усіх країн світу в своїх одягах: угорців у їхніх малих магерках, козаків у великих кучмах, росіян у білих шапках, турків у білих чалмах. Ці всі у довгому одягу, а німці, італійці, іспанці — у короткому. Кожен, якою б мовою він не говорив, знайде тут і свою мову. Місто віддалене понад сто миль від моря. Але коли побачиш як на ринку при бочках малмазії вирує натовп кріпян, турків, греків, італійців, зодягнених ще по корабельному, видається неначе тут порт відразу за брамою міста.

Щотижня буває три торговельних дні — по середах, п'ятницях, неділях... Але торг тут щодня, бо щоденно прибувають крамарі з усієї Русі, Поділля, з Молдавії і Волощини. Отже щодня знайдеш тут різні товари, які тільки можна придумати. Є також різноманітні добрі ремісники, навіть друкарня. І хіба не кожному відомо, як багато крамниць у Прусії, Сілезії, не кажучи про всю Польщу, тутешні вірмени заповнюють своїми товарами...

...Свою назву місто має від гори, під якою воно лежить... Недалеко від левової яскині[69], на віддалі пострілу, є ще одна гарна гора. На цій горі князь Лев надумав спорудити замок і там встановити своє владарювання. І справді, це не тільки гарна гора, але й чудо світу. А у той час вона була ще більшим чудом, поки їй не зняли вершину. Гора височить посеред вільного простору, її з усіх боків далеко видно. З сторони Любліна вона помітна ще перед Белзом, віддаленим понад 10 миль. Поки не

* Тут і далі у цьому документі не прочитані місця.

було збудовано замок на горі, вона мала вигляд зрізаної піраміди, і здіймалася наче гора Сінай посеред пустелі. А тепер вона виглядає, як ніби їй зняли капелюх і замінили короною, як це видно на малюнку поруч... Хоч тепер замок виглядає зле, все ж видно, що князь Лев спорудив його з великою пильністю і великим накладом коштів. Він мав свій двір лише там.

Замок займає весь верх гори... Дорога туди, викувана в скелі... входить з південного боку на довгу і досить широку рівнину... Там нема жодної будови, лише замкові мури. Тільки ліворуч, з заходу, стоїть на краю дерев'яний цейхгауз позначений № 2. А праворуч від брами глибокий рів у твердому камені. Понад ним — зведений міст до княжого палацу, який стоїть, покритий гонтами, неначе великий будинок посеред замку і з'єднується з обох сторін з мурами. У цьому будинку є чудові зали, кімнати та інші приміщення усякого виду. Зверху велика каплиця, прикрашена на руський спосіб, у якій молився князь. Лише за нею, з сторони міста, є капличка з католицьким вівтарем. Обидві зараз пусті.

Всі двері, брами, дорога, вікна прикрашені різьбленим каменем. Коли перейти згаданий міст, то під палацом веде прохід з брамою поза будинок. Тут опиняєшся на гарній і великій чотирикутній площі, в кінці якої замок завершується двома великими півкруглими вежами... Ця площа, чи двір, має навколо по мурі хід, вид з якого дає очам більшу насолоду, ніж можна було б уявити... У замку є велика маса староруської зброї — різних арбалетів, щитів, списів, шоломів тощо. Коли князь закінчив замок і там став перебувати як на недоступному місці, люди стали називати за іменем володаря цей замок Львовом.

Що ж стосується знаменитого міста, яке виникло під цією горою, я чув від старих людей таке. Якраз тоді, коли Лев готував для замку місце недалеко від гори Льва, його слуги з іншої гори напроти замку помітили ще одну високу гарну гору. Коли вони з нею знайомилися, натрапили на страшного дракона. Як тільки князь про нього довідався, учинив раду і погубив цього жахливого змія. Наказав також негайно на горі, де змій мав лігво, змурувати церкву на честь св. Юра (оскільки той також знищив подібного змія). Цю церкву надав він своїм руським священикам як парафіяльну. Вона віддалена від замку приблизно настільки, як гданська Висока брама від Мотлавської брами... Недалеко від церкви показують у скелі печеру згаданого дракона, яку називають тепер Змієвою ямою. Церква разом з будівлями духівництва займає весь верх гори. Там і тепер має резиденцію український єпископ; називають церкву «столичною», що означає «кафедральна церква», або «собор» (хоч у місті є більша і краща українська церква). Церква св. Юра приблизно дорівнює гданській церкві св. Варвари, але побудована на український спосіб. За моїх часів вона була повністю перемурована [70] і прикрашена деякими новими образами, що їх намалював дуже старанно український митець Федько [71]. Якщо хочеш побачити гарний, добре прикрашений храм, зайди в середину до цієї церкви. Назовні вона не така, хоч вже має бляшану покрівлю.

Під час будови цієї церкви почали збиратися люди..., аж поки не виросло велике село, яке ще й нині є на передмісті. А князь побачив, що було б неважко спорудити місто. Йому сподобалася долина під замком — рівне місце, оточене горами.

Як видно, церква Юра була першою будовою міста після замку... Оскільки в ті часи Полтва блукала по долині і утворювала в лісі під узгір'ям велике болото, князь розпорядився збирати воду в рів і відпроваджувати її, осушувати землю, викорчовувати ліс. А тоді князь Лев почав під своїм замком вимірювати місто, проголосив для нього вольності і подбав також, щоб місто навічно користувалося його ім'ям і гербом...

Побачивши, що це місто ростиме великим, що воно багате на воду і дерево, люди почали туди сходитися... Від того часу дотепер місто так поширилося, що його передмістя тягнеться аж до [церкви] св. Юра. І з усіх сторін міста є такі передмістя, а в них є чудові вулички. За моїх часів місто зросло настільки, що коли я від'їжджав звідтіля, то супроти того міста, до якого я прибув, неначе виникло друге таке саме місто.

Під цією церквою гора кінчається і далі йде в іншому напрямі. На північ простяглося велике передмістя, початок якого на плані позначено хрестиком. На цій вулиці справа, біля підніжжя гори мурований храм св. Івана [72]. А далі гарна мурована українська церква, названа Монастирем [73], бо там є гарний мурований будинок для їхніх ченців. Дотепер їх живе там один чи два. Кілька років тому почали вести чернече життя також українські монахині. І ця церква за моїх часів була цілком перемурована і прикрашена гарними мальовилами. Далі на цій вулиці мали українці стару церкву, яка недавно була розібрана, а на її місці споруджена нова, дуже гарна, з дерева. За українським монастирем трохи далі є вірменський монастир. Це також великий мурований будинок, при якому є і дерев'яна будівля. У монастирі стоять одна за одною дві муровані церкви — св. Марії і св. Якова. Ще, крім того, у садку одного вірменина вони мають гарну дерев'яну церковцю. Її називають «при св. Хресті», бо у тому садку знайшли яблуко з розпяттям.

Місто Львів (середмістя) збудовано чотирикутником... Розміром дорівнює Торуневі. Воно має навколо два міцні мури. Перший високий і з усіх боків на ньому багато високих веж. Муром під гонтовим дашком можна дійти аж до замку. Цей Нижній замок [74] служить королівським палацом, або двором, бо він підготований лише для житла, а не для оборони міста... [На дворі замку] стоїть церква св. Катерини. Вона була раніше руською, як ще й тепер свідчить вся її будова. Всередині, починаючи з підлоги, прикрашена мальовилами євангельських історій і святих, все на руський лад... Змурована вона дуже старанно, з особливо міцної цегли.

Цей [високий] мур оточено ще другим муром, від замку (починаючи з великої бастеї), північною стороною до Галицької брами на ньому багато високих веж. Вони напівкруглі і відкриті ззаду, але мають високі дахи з гонтовою покрівлею. Недалеко від Краківської брами між обома мурами мають міщани стрілецький город з приємною альтаною. А з сходу мають великий гарний цейхгауз [арсенал], сповнений доброї зброї та іншого військового обладунку,— і все це зберігається в порядку і чистоті. Далі доходимо при Галицькій брамі до майстерні ливарника гармат, яка рідко буває бездіяльною.

Хоч місто з сходу лежить на підвищенні, навколо цих двох мурів викопано широкий рів. А за ровом іде ще вал від одної до другої брами, східною стороною. На валах палісад, або бруствер, зроблений з дерева і покритий глиною. На ньому густо стоять восьмикутні дерев'яні вежі, а також три міцні муровані бастеї. Цей палісад тягнувся ще за моїх часів далі, від Галицької брами до замку і включав там також дві муровані бастеї. Бастеї ще стоять, але палісад розкидано і на його місці насипано великий і широкий вал, який вже тепер висотою дорівнює міському мурові. Зростає він тільки за рахунок сміття і будівельного лому, що їх викидають з міста. За цим валом йде ще один широкий рів. Цим новонасипаним валом можна дійти до міської хвіртки, при якій відразу справа є платна лазня. Ще одна [є] на передмісті, під церквою Марії... Обидві брами стоять напроти одна одної, проте від однієї брами іншої не видно. На обох ще й тепер є образи святих у священицькому одягу, намальовані на руський або грецький вигляд.

В цілому Львів — гарно муроване місто, на усіх вулицях багато мурованих кам'яниць, прикрашених різьбою і малюванням. Проте всі будинки вкриті тільки гонтою. Найкраща забудова на ринку і Вірменській вулиці... Навколо ринку перед будинками йде тротуар, гладко викладений тесаним камінням. Він такий широкий, що можуть йти чотири особи разом, або дві пари назустріч одна одній. З Ринку ведуть східці під цим тротуаром в погреби будинків. Над дверима погребів утворюється ніби уступ, з якого видно весь ринок. Якщо хочеш посидіти, знайдеш в багатьох місцях, на цьому уступі і перед будинками вмуровані лавочки. Тротуар на кілька ступенів піднято, і це не допускає туди возів і коней.

Посередині ринку гарна велика ратуша... покрита жовтою та зеленою полив'яною черепицею. Над його сходами чи то сінями за моїх часів замість дашка вимурувано гарну велику кімнату. А на високо піднятому наріжному камені вміщено кам'яного лева з короною і з королівським гербом у лапах. Перед сінями за моїх часів влаштовано стовп ганьби... При ратуші з заходу стоїть гарна висока вежа, знизу чотирикутна, а зверху восьмикутна, яка ще не готова... Звідти вранці, опівдні і увечері грають на трубі. До ратуші прибудована постригальня сукна, далі є вага, за нею корита для рибного торгу... Далі хлібні рундуки, шевські ятки, будинок гончарів. Тоді вуличка з будинками шинкарів, за ними бідні крамниці з дерева і муровані багаті крамниці. За моїх часів вуличка багатих крамів була підмурована склепінням.

...Крім фарського найкращий храм божого тіла [75] (перша з його каплиць має вівтар), у якому був тоді образ Марії, з головою, загорнутою плащем, і з дитям на руках. Хоч цей образ і тепер гарний, він, я думаю, пам'ятає початки храму: раніше він, без сумніву, був у пошані в русинів і греків. Образ намальовано на руський спосіб, є на ньому і їхні літери.

Українці мають храм богородиці, яку вони називають пречистою. Він має високу дзвіницю [76] з суцільного квадратного каменю, покриту свинцем... Її дав спорудити з власних коштів Костянтин Корнякт... Українська церква не набагато більша від гданської св. Варвари. Тепер її будують від підстав [77], з гарного і суцільного квадратного каменю. При мені була виведена вже до склепіння.

...Вірменська церква [78] теж має назву богородиці, вона більша від української. Верх хрестовидний, критий свинцем, і має посередині надбудований ліхтарик... друга частина церкви покрита такою полив'яною дахівкою, як ратуша. За моїх часів Бернатовичка замовила вірменському митцеві Богушу вималювати церкву гарними зображеннями євангельських історій. Ця церква має гарну дзвіницю, криту свинцем. Недалеко від неї вірмени мають свій шпиталь. А шкіл у Львові тільки три [79]: при фарному костьолі — католицька, при українській та вірменській церквах — їхні школи... *

Гданська бібліотека Польської академії наук, рукопис 1300, арк. 441—453. Оригінал. Переклад з німецької.
Опубл.: Ісаєвич, с. 109—114.

№ 51

*1603—1605 рр.*** — УРИВКИ З «ОПИСУ МІСТА ЛЬВОВА» ІОАННА АЛЬНПЕХА [80] ПРО ПРИРОДНІ БАГАТСТВА, РОЗТАШУВАННЯ І ЗАБУДОВУ МІСТА, ЛЮДЕЙ ТА ІХ ОСНОВНІ ЗАНЯТТЯ

...***Це місто має найкращі каменоломні в порівнянні з іншими містами Польщі, чотири цегельні, багато печей для виробництва вапна, а та-

* Далі текст не стосується Львова.
** Дата складення «Опису».
*** Пропущено текст про пожежу міста і її наслідки.

кож велику кількість дерева, придатного для будівництва. У навколишніх горах є також поклади гіпсу і гарного прозорого алебастру, якого мало де можна знайти. Місто має архітекторів і найдосвідченіших будівничих — поляків, німців, італійців, і в кожній професії настільки чудових майстрів, що ніде в Польщі не можна б краще озброїти військо, як тут...*

Ринок служить як для справ громадських, де вирішуються адміністративні питання і спори, так і для купецьких, де виставляються на продаж всі потрібні товари. Він становить обширну квадратну площу, оточену чудовими високими мурованими кам'яницями; у східній стороні ринку височить вишуканий будинок архієпископа. Можна побачити натовп купців усіх народів, які напливають до цього міста майже з цілої Європи і Азії, найбільше греків, турків, вірмен, татарів, волохів, угорців, німців та італійців. Тут розбещений натовп празних євреїв — вигнанців цілого світу,— тут — майже їх «земля обітована». Саме вони, спокійно дрімаючи на міських бруках, заробляють своєю запобігливістю більше, ніж інші купці...** Хоч внаслідок сусідніх воєн Львів як торговельний центр дуже підупав, однак сюди продовжують приїжджати купці з Туреччини, переважно греки, які перебувають під пильним наглядом присяжного міського товмача, щоб запобігти обдурюванням. Щороку вони продають приблизно 500 бочок малмазії. Це місто в достатній кількості постачає цілому польському королівству різні шовкові тканини, килими і пахуче коріння [81]. У Львові також є воскобійні, які зайвий віск постачають німцям, італійцям та Іспанії. Восени солять тут також варті похвали щупаки, які можна порівняти з тими, які колись ловили між двома мостами у Тибрі і дуже їх цінили римляни. Навколо є багато великих ставків, де ловлять коропів, піскурів та окунів; вони смачні і дешеві. Привозять сюди угорські і молдавські вина, але вони дуже дорогі, тому населення п'є переважно солодкий мед, заправлений хмелем, і пиво — напої не тільки смачні, але й корисні для здоров'я. Є у Львові також міделиварня, де відливають військову зброю. Є великий арсенал, заповнений всякого роду військовою зброєю. У громадському шпихлірі зберігається такий великий запас зерна, що його вистачить на довгі роки. Місто це має друкарню і папірню [82] і все, що тільки потрібно для людського упожитку; до того ж тут незрівняно низькі ціни на продукти, що притягає до міста велику кількість людей різних національностей і професій, а одночасно запроваджує також різноманітніші пустощі і розваги.

Місто має дві брами: краківську, звернену на північ, і галицьку — на південь; стільки ж є передмість, де збудовано приблизно 1500 будинків, які магістрат наказав будувати з цегли, щоб у випадку нападу неприятелів могли бути легко знесені. На тих передмістях височить багато римо-католицьких і грецьких [83] храмів. Місто огинає річка, яку звичайно називають «Полтва» і яка випливає з малого джерела біля цегельні Гольдберга (на Кульпаркові). Вона перепливає попід мури міста, від півдня до півночі, далі тече між горами, через гаї і долини і, круто повертаючи, широким розливом впадає до ріки Буг під містом Буськом. У місті є сади, повні різних і розкішних фруктових дерев, декілька виноградників, які постачають ледве 100 бочок терпкого вина, багато пасік і родючі поля...***

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1153, арк. 6—7, 14—15. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Rachwał, p. 16—17, 21—23.

---

* Пропущено розповідь про осілу в околицях Львова шляхту.

** Пропущено розповідь про ратушу, культові споруди та про особливості церковної обрядності українців та вірмен.

*** Далі йде розповідь про герб міста.

№ 52

1604 р.— ЗАПИС У КНИЗІ ПРОТОКОЛІВ ЛЬВІВСЬКОГО СТАВРОПІГІЙСЬКОГО БРАТСТВА ПРО ПРИЙНЯТТЯ ДО БРАТСЬКОЇ ШКОЛИ ВИКЛАДАЧАМИ І. БОРЕЦЬКОГО ТА Ф. СИДОРОВИЧА

Прийнятий бил от всего братства до школи за ректора Іоан Борецкий, которому братя подали в моц школу, також и порядки школние. І поступили му на каждий квартал давати по золотих полских 10. За що он подяковавши братіям таковую контентацію завдячне принял і офіровался дітей кгрецкого і латинского язика учити.

Тимже теж обичаєм приняли братія Феодора Сидоровича так до церковноє праци, як теж до ученія дітей язика словенскаго. За що му контентацію наменили на каждий квартал по золотих полских — 5. Так же теж і тот от братій таковую контентацію завдячне принял.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 1043, арк. 8 зв. Оригінал.

№ 53

1605 р., січня 22 (12).— ЛИСТ МОЛДАВСЬКОГО ГОСПОДАРЯ ЄРЕМІЇ МОГИЛИ ЛЬВІВСЬКОМУ СТАВРОПІГІЙСЬКОМУ БРАТСТВУ З ПРОХАННЯМ ДОПОМОГТИ КУПИТИ ПАПІР І ПІДШУКАТИ ДЯКІВ ДЛЯ ПЕРЕПИСУВАННЯ КНИГ

Єремія Могила [84] воевода, божиєю милостиєю господар земли Молдавскоє.

Славетним паном братству Лвовскому здоровє и всего доброго от господа бога зичимо.

Ознаймуємо вашим милостям иже смо послали до Лвова дяка нашего Андрея для купованя папіру на писанє книг, так тиж и для дяков до писаня книг на потребу нашу. Прето жадаємо ваших милостей, иже бисте єму ваша милост били помочни яко купованє того папіру, так тиж и для одшуканє дяков до писаня книг.

Сторони справи вашей до короля его милости, теди єсмо через посли наши в конструкциї до єго королевскоє милости подали, так тиж и устноє мовенє до короля его милости послом нашим єсмо злицили. При том здоровє і всего доброго от господа бога вашим милостям зичимо.

Дат з Сочави, 12 генвара року 1605.

Єремій воєвода господар.

Также и лист наш посилали черес посли наше до его королевское милости, причинии за вами усими *.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 396. Оригінал.
Опубл.: Юбилейное издание, с. 34, № 49; Hurmuzaki, supl. 2, vol. 2, p. 343; Исторические связи, т. 1, с. 259—260, № 83.

№ 54

1605 р., червня 1 (травня 22).— ЗАПОВІТ ЛЬВІВСЬКОГО МІЩАНИНА ЮРІЯ РОГАТИНЦЯ ПРО ВИЗВОЛЕННЯ СВОГО УЧНЯ ВАСИЛЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА СІДЛЯРСЬКИМ РЕМІСНИКОМ

Во ймя отца і сина і светаго духа, амин.

Я, Георгий Козмич Рогатинец [85], сідлар і мещанин лвовский, будучи на смертельной постели, даю тоє писане своє Василю Олексеєвичу, уч-

* Останнє речення написане великим логофетом (канцлером) Молдавського князівства Лукою Строїчем, який підтримував тісні зв'язки з Львівським братством.

неви своєму под юриздици замковоє во Львове, для небеспеченства смерти своєє тесстаментовим обичаєм визволяю єго в ремесле сідлярском і лета єму признаваю, иж во всем добре і цнотливе і статечне всем летом досит учинил, як за учня і робенца, так теж і товариша ведлуг ціхового обичаю. А вшакже єще тоє писаниє своє хочети достатечне зконфирмовати, далем собі ціху римарскую і седларскую, братю свою, як едино тело будучую со мною, пану Малхерови Стиборови, на той час ціхмистрови римарскому будучому през Івана, братанича своєго, обослати, которий в суботу близко прешлую обецал бил на годину осмнадцетую обослати. А потом, кгди пришла година осмаянадцять, отложил знову до цуганту близко пришлого, то єст аж до всеє цехи пана Івана слюсара с передместя Краковского, і Івана, братанича своего просячи ціхи, аби до мене, яко до хорого, для визволеня учня моєго пришли, не слухавши цеха поселства, і шли, откладаючи тую справу аж до недели другоє, што я видячи їх таковие зволоки, небеспечен будучи здоровя і теж нижели мнишеский образ на себе возму, протож, не ждучи так далекого часу і їх откладаниа, нине тоє писанє с подписом руки моєє Василеви, учневи своєму, отдаю при битности опатрного Андрея Стратина [86], генерала коронного, і шляхетних Яна Голговского и Станислава Красовского.

Деялося ве Львове месеца мая 20 втор. рок 1605.

Юрей Козмич Рогатинец, седлар і мещанин лвовский, рука власная.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 360, с. 621—622. Засвідчена копія.

№ 55

1605 р., грудня 19 *.— ПОСТАНОВА УРЯДУ РАДИ МІСТА ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ МІСЬКОГО ПРАВА МІЩАНИНА ІОАННА АЛЬНПЕХА ЗА ОБРАЗИ ТА ПІДБУРЮВАННЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ МАГІСТРАТУ МІСЬКОГО ПОСПІЛЬСТВА

...**Львівський магістрат, розглядаючи провину славетного Іоанна Альнпеха, львівського міщанина, яка полягала в тому, що вищезгаданий Іоанн Альнпех, незважаючи на свою присягу, складену урядові, посмів самовільно показати цьому урядові відчинені двері та проголосити міський уряд позбавленим влади, а крім того, в давніших часах його впіймали на розголошенні таємниць, застережених для міста, а уряд чекав протягом чималого часу, що він опам'ятається, але він не хотів ні покаятися, ні просити в магістрату пробачення, хоч багато чесних громадян радили йому, а навіть показав себе бунтівником супроти магістрату, тому, щоб утримати інших міщан у послуху, магістрат позбавив і тепер своїм декретом позбавляє згаданого Іоанна Альнпеха міського права аж до часу, поки він опам'ятається [87].

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 27, с. 1193. Оригінал. Переклад з латинської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 127.

№ 56

1609 р., січня 12 (2).— ІНСТРУКЦІЯ ПРЕДСТАВНИКАМ УСПЕНСЬКОГО БРАТСТВА, ПОСЛАНИМ ДО КОРОЛЯ СІГІЗМУНДА III З СКАРГОЮ НА ПРИГНІЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА КАТОЛИЦЬКИМ ПАТРИЦІАТОМ

...***Пленіпотенцию, то єсть зуполную моц, албо порученство вшелякоє ми, всі веспол єден за єдного народ росскиї релії кгрецкоє, мещане і

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 1192.
** Пропущено заголовок запису.
*** Пропущено заголовок документа.

предмещане, обойга урядов и юрисдициї, замковоє и місцкоє будучиє люде лвовяне. Подаємо посланцом своїм, пану Стефанови Хомичу и пану Иванови Бабичу, мещаном лвовским, так теж пану Семиону Красовскому, ковалеви і пану Миколаєви Добрянскому, мещанину, предмещаном лвовским, до права, о котроє пред єго королевскою милостю контровертуємо з народом полским, о ровную волность и уживане прав ремесл и обходов вшеляких Лвововови, от святоє памяти кролев полских нам веспол за єдного чловека з народом полским рускому фундованих. Обецуєм все тоє, штоколвек з декрету єго кролевскої милости будет наказано, завдячне приймити. Протож и для лепшої вери подаєм їм права, привилейа і мунімента вшелякиє до права того приналежниє, і статус каузи [88]. Для лепшоє віри печат приложилисмо і руками подписали.

1. І тоє на самий прод злецаєм їм мовити, просити єго кролевскую милост, аби в ровних волностях права от святоє памяти кролев полских Лвововови фундованих и наданих, нас, яко і народ польский, заховати рачил. Поневаж єстесмо з народом полским єдного права і єднако онера во вшистком носимо, і от фундациї Лвова справе пропоноват мают пред єго кролевской милостю.

Затим привилейа з уніи наданиє подати, а просити то по не, аби нас ведле тих заховати рачил.

2. Просити єго кролевскую милост, аби нас ведле процесу релії нашоє кгрецкоє і во волном уживаню процесиї з сакраменти і іншими обряди в Ринку і в улицах уживати волно заховати рачил. Понекоид маєми доми свої дідичниє в Ринку под ратушем, до котрих із сакраментами ходити до хорих учтиве по-християнску мусимо.

3. Просити єго кролевскую милост, аби нам волноє било купованє домов и крамов от тих, кто би нам колвек в Ринку і в улицах продавати хотіл. І до того просити, аби прешкрипция на добрах стоячих наших руских не била. А звласча на тих, котрие до рук орменских і жидовских якимколвек способом заведениє сут, тиє аби нам шацунком от них волно било викуповати, яко власниє свої руские, нам ку содержаню належниє.

4. Просити єго кролевскую милост, аби і то нам в привилей вложити росказал, если би кто з народу нашого руского хотіл ново приймовати місцкоє право, албо цехи якиєколвек, той аби не през инших націй людей, але през самих старших наших руских мещан и предмещан бивал залецан. А то найбольше для того, аби била кауция така, и жеби незнаємец який приймован не бил.

5. О Димидецкого Яна, Духнина сина, лвовчика привилейу, єсли ся где с ним покажут, пилно памятати а тоє наганити. Іж он, приформовавши собі руку свою ведле руки кроля Стефана Баториа, права і привилейя на розниє місца давал, яко би с подписом руки єго кролевское милости. Которих привилейов таких набили собі от него цехове лвовскиє, чого доведено на цех кравецкий во Лвові на ратушу пред пани райци. Так теж і в Городку, містечку єго кролевскоє милости, іж зе Лвова с цеху кравецкого копію того ж права Димидецкого на виплеваня народа руского с привісистою печатю своє цеховою і с подписом рук своїх панове цехмистри кравци лвовскиє подали і тим народ на народ побунтовали. Котрий то лист такий за доводом нань уряд Городецкии замковий і місцкий скасовали. І показат тоє автентице, за цо єст скаран.

6. О процесиях неволі, против того самим так належит мовити, а заж Христу богу по стежках дороги посполитоє, по котрих і найспроснійшиє бестиї ходят, ходите забороните; то сурова и нехристиянска. А же с пренасвятшим сакраментом до хорих през Ринок і улицу явне пойти в убирі свещенническом і з запаленими свічами боронят, так теж і мертвих тіл до гробов провадити по-християнску боронят, але по-жидовску іли по-сараценску нам християном мовчки скрите то отправовати нас убі-

жают и примушают. І за еден раз звоненя до службы божей вязеням окрутне і виною по тридцат гривен з нас беручи карут. На що і протестанциє показуєм.

7. А претож просити кроля єго милост, аби нас с той неволі визволити рачил а до ровних волностей християнских так духовних, ведле процесу релії нашоє кгрецкоє, яко і свіцких уживаня припустити рачил. Поневаж і лявде прав на кождий рок платимо, і гонер вшелякий носимо, а того заживати нам боронят панове поляци.

8. За переводом права о наклади припоминати і презиски на зданю і росказ єго королевскоє милости припустити.

9. О порядках і засіданю до скринки, і старшого столу, і на цехмистровство обойга, то єст полского і руского народу. На што акта електовиє и фундация цехов або братств ремесных ремесл вшеляких. Іж в ровной чти і уживаню били з собою, тих нам книг електових боронят. А єднак илесми змогли дойти, на голой карті нам подано. Так теж у приймованю до цехов брата суми над постановене и фундиши свої обтяжливиє барзо вкладают и колациями до знищеня брата и скринку приводят. Тоє аби ведле фундаций отдавано і отправовано било просити...*

10. Если би теж заносили декрета якиє, албо инконтумациє, так на подзамчани, іж не мают бити єдно по два ремесники каждого ремесла на позамчу, яко теж і в місцкой юрисдициї, народ руский аби бил осужон, здекретован албо инконтумациам здан, на то так отказовати, і того так довести.

11. А то єст решти албо остаток. Єсли би чого, брон боже, декрет який противний нам з неласки кроля его милости статися міл, напрод просити, абисми от шкод, презисков и накладов адверсаром не платячи, волни били.

12. Затим просити єго кролевскую милост, аби и нам ту во Львове особноє своє руское право і цехи, і уживаня обходов місцких, яко в Каменцу Подолском народови рускому, так і нам ту во Лвове надати рачил.

13. А если би, бронь боже, і так бити не могло, то поне яко орменом лвовским, приходнем ту до паньств єго кролевскоє милости, право и нам надати рачил.

А єсли би, брон боже, і того не хотіл, то поне як жидом зоставшис при обходех купецьтв и ремесл присуд свой руский, як жидом свой жидовский во Лвове, надати рачил. А до присуду для ремесников цехов два, в которих вшелякого ремесла згажатися і споряжати би міли, тоє просити аби надати рачил.

Понеконд суд полский кривди нестерпимиє вигубляючи нас с потомстви нашими нам народу рускому чинят і біди неслиханиє котрими утяжени єстесмо над ярмо єгипской неволі.

14. А єсли би, бронь боже, і так не хотіно як жидом волности нам допустити, ради на то німаш, толко волного листу о перестя до Волох на бит просити. Леч то жарт, але злий то жарт, пане Познанский.

Лямент, албо мова до кроля єго милости

Наяснейший милостивий кролю

Чтирей народов в самом мурі міста Лвова сут фундовани, которие і тераз помешканя свої, так теж костели, церкви и навет божниці свої жидове мают. То єст, напрод старожитний натуралний народ наш руский маєт своє вівум і церков набоженства своего во Лвові. Затим пол-

* Пропущено абзац, написаний латинською мовою кириличними літерами, про керівний склад кравецького цеху в 1487, 1493 рр.

ский, орменский і жидовский. Полский народ веспол з руским єдного суть права и єдни онера носят. Орменский зас свой особний і жидове потом свой особний ряд і присуд мают.

Утяжени єстесмо ми, народ руский, от народа полского ярмом над єгипскую неволю, же нас леч без меча, але горій ніж мечем с потомстви вигубляют, заборонивши нам пожитков і ремесл обходов вшеляких, чим би толко чловек жив бити могл, того неволен русин на прирожоной земли своєй руской уживати в том то руском Львові.

Маємо екземпля, албо указ войска вашой крюлевской милости досит огромног і страшливого каждому околичних панств неприятелеви, в котрих то войсках видимо, же бивали і сут гетмани, ротмистрі, полковники, сотники, десятники ец *, і о єден бок з народом полским становши, завше вірне і менжне вшеляких неприятелев коронних і маєстату вашої кролевскої милости громят.

А заж панове цехмистрове і ремесници лвовскиє, шевці, кравці, різники, поворозники, горчари, ец, ец, ец *, цос зацнійшого о собі над войска вашой кролевской милости бити розуміют, же нас в цехах своїх веспол з собою міти не хотят. Видимо и щось болшого, то ест маєстат вашой кролевской милости, яко рай божий, розмаїтих народов древи уквічениї. Межи котрими напрод росский достоїнства місц сенаторских, воєводства, кашталяне і инших преложенств на собі вірне носят і бок вашой кролевской милости атоли сут. А заж панове райци лвовскиє і цехове лвовские цос болшого над то себе бити розуміют, же нас, народу руского при боку своєм міти не хотят, але с потомстви нас вигубляют.

Наяснейший милостивий кролю

Бисми били і немотноє бидло альбо овци якиє, предсяж до вашой кролевской милости волати бисми мусіли. Брон нас, пастиру добрий от тих, што нас фортельми с потомстви вигубляют. А дай нам пашу якую, а бери з нас дани, то єсть волну, молоко і нас самих ку потребі ведле уподобаня своєго, поневаж єстесми і ми понеконд добро Речи Посполитоє.

Просим справедливости светоє і ратунку, абисми до ровних волностей з народом полским били припущени.

До їх милостей панов сенаторов і до панов послов земских о помоч і о причини, аби суду на том сеймі ся дожебрати, а за двором не нищати, пилно инстанциє чинити. А если би, бронь боже, суду на сеймі бити не могло, то знову зас до другого сейму лимітациї жебрати.

Если би теж суду і декрету щасливого і по нас дал ся бог дочекати, указала би того потреба грошей, тих би теж і на лихву набити, ста іли двох золотих позваляєм.

Єсли би прокуратор не хотіл албо омилял, іли ся надражал і не ставал для того, іж єст палиста, то удатися до євангелицких прокураторов, і так для перестороги міти при папежнику і євангелика.

Протестация гарбарскую, што сажано з мандатом, потреба єй завше на памяти і в руках про контроверсиї готовую міти.

Информация, котрая била межи клеросом лвовским а межи Ісаиєю Балабаном о вибитя їх от светого Юря і о пойманя намістника, тую отискати в канцеляриї ксяндза Ширбича пилно.

У ксендза Фірлея, референдара єго королевской милости о певном а неомилном часу приволаня ся справи тоєї нашей до суду кролевского довідовати, бо теж му єдно даровати, а другоє обецати. А самим завше пилновати.

---

* ец — et cetera (лат. мова) — і так далі.

Остаток лепшости вшелякой бут вседержителю, в руки єго светиє і пилности послом нашим полецаєм. Пис дня 2 генвар року 1609.

Іоан Красовский
Андрей Білдагович

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 421, арк. 1—4. Оригінал.
Опубл.: Крыловский, с. 31—37, № 17.

№ 57

1615 р., січня 3, травня 18.— ЗАПИСИ У РАХУНКОВІЙ КНИЗІ СТАВРОПІГІЙСЬКОГО БРАТСТВА ПРО СПРОБУ УНІАТСЬКОГО МИТРОПОЛИТА В. РУТСЬКОГО ЗАХОПИТИ ОНУФРІЇВСЬКИЙ МОНАСТИР, В ЯКОМУ ЗНАХОДИЛАСЯ ДРУКАРНЯ, І РІШЕННЯ МІСЬКОГО СУДУ З ЦЬОГО ПРИВОДУ

Року 1615, генваря 3.

Пан Руцкій з Мурохувским кгди до монастира кгвалтом нашедши, где сталася битва і дзвонили на кгвалт, котрого кгвалту правнє на нас доходил і коштует то немало.

Напрод пану старості далисмо злотих 7 і грош десят.

Прокураторови Сухорабському чирвоних злотих 2.

Прокураторови в замку другому — копу і грош 5.

Пану гетманови чирвоних злотих — 5.

Пану Руцкому самому коберец і за колоду овса грош — 80.

Слугам пана Морохувского басарунку далисмо злот — 40.

От квіту в замку далем грош — десят.

Тогож року, мая 18.

Староста посажал предмещан, а мещан на ратуш позивал, повідаючи жесте гвалт учинили на манастири і пана Руцкого хотілисте забити і мусилисмо откуповатися і видалисмо:

Напрод посполитих пінязій, котриє зложены били на оборону правную до Варшави на сейм злотих — 92.

Еще до тоїж суми приложилисмо власних братских пінязій з скарбу містцкого злотих — 18

і далисмо всего старості чирвоних злот — пятдесят.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 1047, арк. 4 зв. Оригінал.

№ 58

1618 р., листопада 30.— РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО СТАРОСТИ С. Б. МНІШКА ПРО ЗАСНУВАННЯ ОКРЕМОГО ЦЕХУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ШЕВЦІВ У КРАКІВСЬКОМУ ПЕРЕДМІСТІ

...*До уряду і цих львівських гродських старостинських книг прийшовши особисто, чесні Павло Чиж і Петро Рей принесли тому урядові нижчеподану письмову ординацію, підписану власною рукою вельможного Станіслава Боніфатія Мнішка, львівського старости, і підтверджену його печаткою, та просили прийняти її в акти того уряду. Уряд, схиляючись до їх бажання, прийняв її і наказав вписати до своїх актів та ого-

* Пропущено заголовок запису.

лосити генеральному коронному возному, обачному Амвросію Єжику, який зізнав, що її оголосив.

Зміст цієї ординації такий:

Станіслав Боніфатій Мнішек з Великих Кунчиць, генеральний львівський староста і т. д. Повідомляю всіх взагалі й кожного зокрема, кому про це треба знати, сьогодні і на майбутнє, що, керуючись моїм обов'язком старости, бажаю, щоб у львівському старостві і в моїй оренді, яку мав з ласки й. к. м., пана мого ласкавого, був порядок між підданими моєї юрисдикції. Поважаючи декрети бл. п. королів про усунення партачів-ремісників у Львові на Краківському передмісті, погоджуюся з ординацією покійного й. м. п. Юрія Мнішка з Великих Кунчиць, сандомирського воєводи, львівського старости, мого батька, якою він для усунення ремісників-партачів надав ординацію і заснував новий цех для ремісників, здібних до ремесла, і цю цехову ординацію зволив й. кн. м. своїм привілеєм затвердити. Оскільки шевці з Краківського передмістя, особливо русь грецької віри, а таких підібралось сорок добрих майстрів, придатних до цеху, яких католики з міста не хочуть прийняти до свого цеху, прохали мене вказати і визначити їм місце для відкриття шевських яток, щоб опісля могли заснувати свій цех і робити згідно з привілеєм, наданим їм й. к. м., за звичаєм, описаним у привілеї, як це буває в інших містечках і містах, де є цехи, а також тут, у місті Львові звичайно ведеться, визнаючи, що їх прохання справедливе, і бажаючи мати тих ремісників у доброму порядку, я вказав їм і визначив місце перед Краківською брамою на тому ж передмісті поблизу місця, де зваричі звикли з сіллю ставати, щоб вони собі збудували і поставили сорок крамів у два ряди, в одному двадцять яток, а навпроти, в другому, ще двадцять яток. Кожна ятка повинна мати три лікті в ширину і в довжину, а в середині між ятками місце шириною в чотири лікті. Ці крамнички разом з їх площею повинні служити тим же шевцям-русинам, ремісникам грецької віри, їм та їхнім нащадкам, на вічні часи. Кожному з них буде вільно свою ятку дати, подарувати, заставити, продати і використати з найбільшою користю для себе, однак з застереженням, щоб вони дісталися ремісникові, доброму майстрові, придатному до цеху.

Що стосується місця, то від кожної ятки повинні платити податок, який належить замкові, у свято св. Мартина 11 листопада, по шість грошів, а від ремесла — від кожної ятки — щокварталу по дванадцять грошів, а щоб вели своє ремесло спокійно, в доброму цеховому порядку, дозволяється їм усувати і забирати всіх інших партачів, які будь-коли були б на Краківському передмісті. В тому я повинен і буду зобов'язаний подавати їм допомогу в замку і наказую моєму гродському урядові, щоб також на час моєї відсутності, якщо б їм було потрібно, давав їм поміч проти тих партачів і в тому не робив жодної перешкоди. Коли б у когось з тих партачів забрали, тоді половина забраного належатиме їм, а половина — потребам замку. Дозволяється їм здобути собі підтвердження цього всього у й. к. м. Для більшої віри даю цей дозвіл мій з власноручним підписом і притиснутою печаткою.

Діялося у Львові дня 30 місяця листопада р. б. 1618.

Станіслав Мнішек, львівський староста.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 372, с. 632—635. Засвідчена копія. Переклад з польської та латинської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 178—181.

№ 59

1619 р., листопада 9 *.— СКАРГА УКРАЇНСЬКИХ РЕМІСНИКІВ-ПЕРЕДМІЩАН НА СТАРОСТУ С. Б. МНІШКА ЗА УТИСКИ ТА ЗАБОРОНУ ПРОДАВАТИ СВОЇ ВИРОБИ

...**До уряду і львівських гродських книг прийшли особисто чесні Сенько Коваль, Красовський, Хома Зарудський, Капустка, Микола Сап'янник, Лукаш Кравець, Лукаш Кушнір і від свого імені та від імені всіх громадян міста й передмістя та всіх львівських ремісників різного ремесла руського народу і грецької віри жалібно скаржилися перед цим урядом на вельможного пана Станіслава Боніфатія Мнішка з Великих Кунчиць, місцевого старосту і т. д., що й. м. п. староста, не зважаючи на права, декрети й мандати й. к. м., згідно з якими судова справа, що почалася багато років тому між скаржниками й цехами цього міста Львова польської нації в справі прийому ремісників до польських цехів цього міста і виконування всіляких ремесел руссинами, залишилася ще не вирішеною королем. Не отримавши ніякого попереднього рішення й. к. м. проти них, одного дня видав возним цього замку едикт і суворо заборонив, щоб вони не наважувалися на Краківському передмісті не лише займатися своїм ремеслом, але й продавати всілякі вироби. Міські цехи, підбадьорені тим едиктом виганяють їх з верстатів *** за допомогою замку, забирають в них всілякі вироби та б'ють їх. Цим вони не лише зневажують їх права, але й завдають великої шкоди їм самим, позбавляючи їх убогого домашнього прожитку, і його королівській милості, бо ж при тому пропадає для Речі Посполитої кварта для замку й податки від ремесла. А поспільство усіх передмість і цього міста, а також і громадяни шляхетського стану зазнають великої нестачі харчів, одягу та інших речей, потрібних для життя й війни, зазнаючи в цьому великого безправ'я. Міські цехи довели до нестачі того всього й зростання дорожнечі; проти тих образ, кривд і гноблення протестують вже вдруге, з чим звертаються до й. м. короля, під його опіку, як покривджені піддані.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 372, с. 1232—1233. Засвідчена копія. Переклад з польської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 183—184.

№ 60

1623 р., не раніше серпня 30 (17) ****.— УРИВОК З «ЛЬВІВСЬКОГО ЛІТОПИСУ» ПРО ПОЖЕЖУ МІСТА

...Мур бул ве Львові великий; почалося по святом Петрі ***** а по матці божой, бо було святої пречистої в п'ятницю ******. А в неділю ******* вночі вигоріло передмістя Краковское вшистко, і церквій згоріло 3: святого Феодора, святого Онуфрія, святого отця Николи; костелов 3: святого Яна, панни Марії, всіх святих; ормянських 3: монастир, святого Якуба і святого Крижа; і жидовськая божниця єдна. Шкода незлічаная була вшистким...

ЦНБ АН УРСР, Від. рук., ф. Колекція Університету св. Володимира, № 206 (27). Оригінал.
Опубл.: Львівський літопис, с. 105.

---

* Документ датується на підставі заголовка запису у книзі на с. 1232.
** Пропущено заголовок запису.
*** Очевидно, йдеться про майстерні.
**** Рік подається на підставі запису у «Літописі», день і місяць — за його змістом.
***** 29 червня.
****** 15 серпня.
******* 17 серпня.

№ 61

1636 р., лютого 26 *.— РІШЕННЯ МАГІСТРАТУ І КОМІСАРСЬКОГО СУДУ В СПРАВІ ВИСТУПІВ СЕЛЯН ЛЬВІВСЬКИХ МІСЬКИХ СІЛ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ ЗБІЛЬШЕННЯМ ПАНЩИНИ

Уряд Львівського магістрату в присутності я. в. й. м. ксьондза Станіслава Гроховського, львівського архієпископа і сецехівського абата, в. й. м. п. Ремігіана Залеського з Отока, коронного референдаря, а також шляхетного й. м. п. Петра Ожги з Осси, львівського земського писаря,— комісарів, призначених й. м. королем для вирішення деяких громадських справ, які стосуються міста Львова, а також для виконання декрету й. м. короля, виданого щойно минулого року, в справі підданих усіх міських сіл, взявши до уваги декрет й. м. короля, оголошений всім сільським громадянам і датований: Львів, понеділок, наступного дня після неділі великого посту ремінісцере ** того ж року,— і точно розглянувши проведене слідство, наочне зведення та часті нагадування з часу оголошення [декрету] аж до цієї пори — про виконання та відбування панщини, до якої зобов'язує декрет й. м. короля, обміркував спочатку справу, щоб її вирішити, і видав таке рішення про примусове виконання.

Виявилося зі слідства, проведеного самим урядом магістрату перед цим актом комісії (це підтверджують документи), з того, що [селяни] під час наочного зведення при теперішньому акті комісії призналися, а також з самих фактів виходить, що всі піддані міських сіл не хочуть в жоден спосіб відробляти по 4 дні на тиждень від лану згідно з декретом й. м. короля ні місту, ні міським пп. орендарям, піднімають явні бунти, заворушення та повстання серед громад, одні відвертають інших від робіт, від послуху та повинностей, які до них належать, не звертають ніякої уваги на часті урядові нагадування. Нижченазвані призвідці і ватажки доводять підданих усіх сіл до значних складок для підтримки своїх бунтів. Внаслідок згаданого підбурювання громади вперто не з'являються навіть до нинішнього акту виконання декрету й. м. короля, хоч були декілька разів покликані та повідомлені возним, орендарями, а також лентвійтами. Доходять навіть до такої зухвалості, свавілля, що коли уряд магістрату нагадує їм через міських сторожів та слуг про належні роботи, вони на них у бурхливому заворушенні вороже наступають, дзвонять на тривогу і биттям у дзвін подають сигнал, щоб скоріше зійтися та згромадитися. Зі слідства та наочного зведення ясно виходить, що найголовнішими проводирями та призвідниками того непослуху, бунтів, заколоту та змови є Гресько Слимак, колодій,...*** Дроб'яг і...*** Шкурлят, а також їхні помічники Матвій Мацістий, Іван Облесний, Іван Пекар, Кисіль з Головська Великого, Андрій Білогорський, Іван, син Дроб'ягів,...*** Зборовчик, Іван Мазур,...*** Воронка, Грицько Худий, Гаврилко Максимович, або Коперняк, Процик Гаврилів, з-поміж яких одні особисто з'явилися, інші зухвальці та бунтівники не прийшли, ще інші відсутні. Отже, що стосується насамперед відсутніх або тих, що є в дорозі, а саме Греська Слимака і...*** Дроб'яга, оскільки зараз важко визначити їм кару, відповідну до їх злочинів, проведення судової справи проти них залишається міському урядовому обвинувачеві і призначається та встановлюється цим відсутнім обвинуваченим термін для виправдання на восьмий тиждень, рахуючи від сьогодні.

Щодо тих, хто, незважаючи на часті повідомлення, позови та нага-

---

* Документ датується на підставі заголовка запису у книзі на с. 121—121 зв.
** 17 лютого.
*** Ім'я не прочитується.

дування, вперто не з'являється, а саме Шкурлят, Андрій Білогорський, Зборовчик, Іван Мазур, Воронка, Грицько Худий, Гаврилко Максимович, або Коперняк, Процик Гаврилів, то уряд магістрату наказує їх ув'язнити, аби вони понесли кару, що на них, як на бунтівників та порушників спокою, має бути накладена і визначена урядом згідно з його присудом.

Щодо присутніх, а саме: Матвія Мацістого, Івана Облесного, Івана Пекаря, Івана, сина Дроб'яги, Киселя, всіх п'ятьох, хоча вони й заслуговують на смертний вирок, уряд, зм'якшуючи суворість кари, наказує покарати насамперед посторонками на сходах ратуші, а пізніше — в'язницею на такий строк, поки не зобов'яжеться відробляти панщину під загрозою смерті та конфіскації всього майна. Те невідкладно треба застосувати щодо кожного з них у випадку невиконання зобов'язання.

А оскільки з проводирями-бунтівниками зв'язано багато спільників і товаришів, усіх головніших, яких перелічать орендарі, уряд наказує насамперед спіймати і одних ув'язнити, інших до колоди, третіх на орчик, а ще інших збити посторонками в ратуші.

Крім того, оскільки ясно випливає зі слідства та з добровільного признання Яцка з Малого Головська, зятя Івана, що він свідомо наказав Грицькові Шербі, сторожеві, вдарити в дзвін на тривогу проти міських сторожів та слуг, яких вислали у міське село Головсько, і деякі громади, зібравшись на цей удар, наступили на них великим штурмом, [чим] викликав замішання та гвалт, підніс руку на уряд як на керівну владу і як на своїх панів, а також чинив опір декретові та волі й. м. короля, тому наказуємо його за такий великий злочин покарати смертю.

А далі з огляду на те, що нагодою та приводом до тих бунтів і непослуху були у них привілеї, здобуті нечесним шляхом і навічно скасовані декретом й. м. короля, уряд наказує під загрозою смертної кари, щоб заступники війтів разом зі старшими заприсяженими всіх міських сіл склали в цьому уряді протягом восьми тижнів визначеного терміну ті вже скасовані привілеї та все інше, що мали б незгідне з декретом й. м. короля, виданим у зв'язку з дійсно спірними справами між сторонами.

Врешті, щоб сумлінно виконати декрет й. м. короля згідно з мандатами й. м. короля, наказується громадам всіх сіл віддати та відробити панщину, якої не виконували з часу оголошення декрету й. м. короля, тобто від понеділка, наступного дня після неділі ремінісцере * цього ж року, рахуючи щотижня по 4 дні від лану, від півлану 2 дні і від чверті лану один. А надалі, щоб раз і назавжди відмовилися від бунтів, заворушень та всякого непослуху і щоб у всьому виконували декрет й. м. короля, щоб кожен сам особисто або з тяглом, залежно від потреби, відробляв повинності 4 дні на тиждень від лану, 2 дні від півлану, а один щотижня від чверті, починаючи від сходу аж до заходу сонця, та щоб відбували належну сторожу.

Ось так магістрат продуманими карами карає в силу цього декрету, виданого в цій справі.

Коли згадані ї. мм. пп. комісари, керуючись декретом й. м. короля і мандатами комісії, взяли під увагу судові допити, наочні зведення, нагадування підданим як свої, так і уряду магістрату, коли розглянули бунти і заворушення, викликані між громадами, а також великі непослухи, і бачили ясно, що це було б важко і неможливо привести їх лагідністю і переконуванням до стриманості і до послуху, вони визнали та визнають декрет уряду магістрату як декрет пана над підданими усіх міських сіл, правильним і справедливим, і не бачать у ньому ніякої кривди для підданих, а, навпаки, залишають його в своїй силі, щоб був у присутності ї. мм. дійсно виконаний, а на майбутнє за владою й. м. короля, згідно з

* 17 лютого.

правами та декретами й. м. короля, залишають цим же пп. райцям, як безпосереднім панам, абсолютну владу, юрисдикцію і екзекуцію цього рішення щодо підданих усіх сіл з тим поясненням, що коли б двоє хотіли спрягатися на відробіток від чверті [лану], тоді ці два спряжені відроблятимуть повинності два дні від чверті, і в такий же спосіб далі.

А також коли б котрийсь із підданих відробляв один день панщини на тиждень від чверті, не спрягаючись, а лише своїм власним тяглом, тоді, згідно з декретом й. м. короля, повинен мати інші дні в тижні вільні від тягла та робіт. Для кращої вірогідності того ї. мм. пп. комісари власноручно підписали та підтвердили печатками цей комісарський акт.

Діялося, як і списано, як вище.

Станіслав Гроховський, львівський архієпископ, в. р., *Ремігій Залеський* з Отока, референдарій королівства, в. р., *Петро Ожга* з Осси, земський писар, в. р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 619, с. 121 зв.— 123 зв. Оригінал. Переклад з польської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 240—246.

№ 62

1646 р., травня 12 *.— ПОЗОВ ЛЬВІВСЬКОГО СТОЛЯРСЬКОГО ЦЕХУ ПРОТИ РІЗЬБЯРА ПО ДЕРЕВУ ЄРОНІМА СТРИЇНСЬКОГО ЗА ВИКОНАННЯ ЙОГО ЧЕЛЯДДЮ СТОЛЯРНИХ РОБІТ

...**Львівський магістрат в справі і за позовом між шановними Петром Снопеком і Петром Гандзльовчиком, членами львівського столярського цеху, цехмистрами та іншими майстрами та членами [цеху] присутніми, ім'ям цілого цеху довіреними позивачами, та шановним Ієронімом Стриїнським, львівським різьбярем, покликаним з приводу столярських робіт, виконаних незаконно залученими членами столярського цеху у його майстерні, а також з приводу залучення до різьбярських робіт членів столярського цеху в справі, що була порушена і не раз розглядалася у згаданому суді. Після [того, як] були уважно вислухані і зважені суперечки, зважаючи на попередні рішення цього суду, а також [на] декрети його Королівської Величності між столярами і різьбярами, внесені його іменем до згаданих актів засідаючого суду, щоб згадані сторони в даній справі разом згідно з попередніми вищевказаними декретами як свого суду, так і його Королівської Величності між собою вели процес (полагодили справу), виніс рішення силою даного декрету, що обидві сторони прийняли за закон.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 58, с. 341. Оригінал. Переклад з латинської.

№ 63

1647 р., березня 13 ***.— ЗАЯВА ПРЕДСТАВНИКІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ВІРМЕНСЬКОЇ ГРОМАДИ У ЗВ'ЯЗКУ З СУПЕРЕЧКАМИ В РАДІ СТАРІЙШИН, ЗАГРОЗОЮ ВТРАТИ ПРИВІЛЕЇВ ТА ПОСИЛЕННЯМ ЕКОНОМІЧНИХ УТИСКІВ ПАТРИЦІАТУ

...**** У присутність та до львівських гродських актів з'явилися славетні Григорій Голубович, Андрій Лазарович, Аведик Бернатович, Кшиш-

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 336.
** Пропущено заголовок запису.
*** Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 442.
**** Пропущено заголовок.

тоф Кабачковський від свого та усіх простих людей нації вірменської міста Львова імені з тим, що заявили протест, покликаючись на ім'я його величності короля проти своїх панів старійшин і присяжних права нації вірменської з приводу того, що вони разом з усіма простими людьми громади львівських вірмен, спостерігаючи великі чвари і розкол між панами старійшинами своїми, які ось уже декілька років так уперто продовжують приватні свої суперечки та ворожнечу, що жодними людськими засобами не могли заспокоїти, бо вони не тільки між собою піднімають крики й сварки, але й до судових тяжб та брехні між ними доходить.

Виходячи з усього цього, вони, побоюючись, щоб бідні прості люди не попадали у ще більше руйнування, а тим більше, щоб з цієї причини не було шкоди правам, набутим ще їхніми дідичами, вносять до актів своє попередження і протест, що вони не хотять чути ні про жодні побори, підводні повинності, службу та грошові побори, накладені панами старійшинами на бідних простих людей. І якщо буде виявлено винуватця цих чвар та сварок серед панів старійшин, з такими залишають за собою повне право поступити відповідним шляхом, залишаючи за собою також й за вірменським поспольством повне право теперішню заяву виправити в любому пункті, вияснити збитки, несправедливість та інші претензії нинішнім своїм попереднім протестом.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 397, с. 443—445. Засвідчена копія. Переклад з польської.

№ 64

1648 р., вересня 7.— ЛИСТ ПИСАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МАГІСТРАТУ САМІЙЛА КУШЕВИЧА ВАРШАВСЬКОМУ ШЛЯХТИЧУ ПРО НАРОДНІ ПОВСТАННЯ НА УКРАЇНІ З ПРОХАННЯМ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ МІСЦЕВІЙ ШЛЯХТІ

...*Через небезпеку вторгнення від нас до Варшави виходить надзвичайна пошта. І в цей гарячий час я не хотів лінуватися в писанні. Відразу ж повідомляю, що у нас діється. Ворог пустошить Волинь, найродючіший край, взяв і сплюндрував Олику, дуже добре захищене місто князів Радзивіллів з замком. Луцьк, столиця Волині, не стримав натиску збунтованого гультяйства і впав, спустошений, на вічний наш сором. З Луцька бунтівники рушили на Володимир і досі, напевно, вже взяли його. Під Сокалем зі зброєю стало згуртоване селянство. Зрада, що виникла в самому місті, відразу ж була покарана мечем. Що там було далі, ще не знаємо. В Камінці Струмиловій **, за п'ять миль від Львова, бунт спалахнув відкрито. Вбито католиків, замучено ксьондзів, потоптано святощі. Вже стало небезпечно по селах і шляхах через бунти всієї Русі, яка з непримиримою ненавистю до католиків і поляків вбиває і жахливо мордує піших і кінних. Вже і у нас з'являються змови, багато гультяйства вже по ночах приїжджає й від'їжджає. Відбуваються різні збори то по церквах, то в передміських закутках і долинах. Русь вже відмовляє нам у послуху з великими докорами. Сьогодні викликаємо їх у Ратушу, аби відразу запобігти заколоту.

З нами покінчено. Солдатів немає. Посилаємо до королевича й. м. Кароля, прохаючи для підкріплення недобитків з Бару людей, набраних на кошти й. м. королевича й. м. паном Казановським. Спробуй, в. м., м. п. дістати листа, написаного королевичеві й. м. львівською шляхтою, і з нього зрозумієш, не без великого жалю, про наші нещастя і втрати.

* Пропущено заголовок запису.
** Зараз м. Кам'янка Бузька Львівської області.

Татари вже знову з'єдналися з козаками. Наші діють ліниво, між знаттю велика незгода і заздрість. Ніхто не думає, яким би чином додати нам рятунку. О, нещасні часи! Нелад поїдає працю наших батьків від наших юних днів, череди їхні і їх отари, синів їх і їхніх дочок. Будемо спати в неладі нашому і вкриємося неславою нашою, бо прогрішилися перед господом богом нашим ми й батьки наші від юності нашої аж до сього дня, і не чули голосу господа бога нашого. Отак ридаємо з пророком Єремією.

У нас вийшла постанова, аби ніхто не зважувався виїжджати з міста під [загрозою] позбавлення честі й конфіскації [майна], за винятком покірної й слабкої статі; але й ті мусять лишатися через подорожні розбої й бунти. Хто хотів би обминути Харібду, потрапить до Сцілли. Та дарма, тут потрібно або перемогти, або загинути, коли Річ Посполита так мало про нас дбає. Колись, після нашої загибелі, їй приємно буде згадати це. Не треба сумніватися в нашій вірності: вороги міст побачать, як їх треба боронити. Ті, хто на сеймах і сеймиках так затято нападався на нас, нехай прийдуть зараз і замінять нас!

Згодом напишу більше, а зараз ввіряюся приязні в. м., м. п., залишаючись покірним слугою в цьому нашому Львові, де мстиві печалі встеляють ложа турботами. Будьте здорові!

Дня 7 вересня * 1648 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 60, с. 333—334. Засвідчена копія. Переклад з польської та латинської.
Опубл.: Жерела, т. 4, с. 65—67, № 18; Соціальна боротьба, с. 283—285.

№ 65

1648 р., листопада 4 **.— ЛИСТ ПИСАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МАГІСТРАТУ САМІЙЛА КУШЕВИЧА ВАРШАВСЬКОМУ ШЛЯХТИЧУ ПРО ОБЛОГУ ЛЬВОВА СЕЛЯНСЬКО-КОЗАЦЬКИМИ ТА ТАТАРСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ НА ЧОЛІ З Б. ХМЕЛЬНИЦЬКИМ

...***Відомо вже усій Короні, як їх мості панове регіментарі коронного війська з їх мостями панами комісарами Речі Посполитої, з'їхавшися після погрому [89], оголили нас ледь не з усіх достатків, клятвенно пообіцявши оборонити наше місто як власність Речі Посполитої від наступу ворога. Але, врешті, несподівано залишили нас зі всім військом п'ятого дня місяця жовтня (це був понеділок), потаємно діставши відомості, що в околиці з'явилися вже й татари і запорізькі війська з вогнистою зброєю. Виїхавши за рогатку, напали на орду, яка вже була на львівських полях, але ми цього не знали. Їх мості щасливо пробилися через орду й пішли на Замостя, лише з поля сповістивши нас про близьку небезпеку через пана Андрія Ціковського, якого, мов на глум, призначили з загоном у шістдесят чоловік боронити місто. Ми відразу ж вистрелили кільканадцять разів з гармат, показуючи ворогу, що ми про нього знаємо; було це майже перед вечором. Вночі ми чекали якогось нападу, тому провели її без сну на валах, готуючи все звичне для війни. Однак ворог не наступав тої ночі, спалив лише міське село Брюховичі за милю від Львова, вирубавши чоловіків і забравши в неволю білоголову стать, зупиняючи всіх, хто тікав з маєтків. Разом з наступним днем з'явилася й орда під самим містом і через різні шляхи пробувала втрапити до передмість, однак передміщани, відстрілюючись, поклали на міс-

* В рукописі помилково «17» вересня.
** Рік документа подається на підставі заголовка запису листа, день і місяць — кінцівки його змісту на с. 1569 і 1578.
*** Пропущено діловодний заголовок запису.

ці немало ворогів. Стріляли й міські, і замкові гармати по тих, хто з'являвся на горбах, завдаючи їм значних втрат; серед них насмерть підстрелили сестринця самого Тугай-бея. Переживши щасливо цей день, ми, з ласки нашого добродія господа бога, зміцніли серцями проти ворога. Настала ніч, а ворог не пробував захопити рогатки, палячи, за своїм звичаєм, села навколо Львова з усіма токами й достатками. Рано в середу почались нові сутички при рогатках, і передміщанам, які мужньо відганяли й били ворога вогнепальною й ручною зброєю, довелось стримувати сильний натиск татар. Того дня Тугай-бей двічі посилав зі Збоїськ (це село під самим Львовом) до міста, вимагаючи, аби львівський староста його мость пан Сенявський, який, на його думку, був у Львові, прислав до нього на розмову. Слуги його мості, які були в нашому замку, написали Тугай-беєві листа, повідомляючи про відсутність свого пана й обіцяючи при цьому, що той виявить належну вдячність за добре ставлення до нього й дотримає слова щодо викупу. Вночі над Львовом знову з'явилася велика заграва й ми подумали, що татари запалили якесь поблизьке містечко, та згодом виявилось, що то підходив величезний табір Запорізького Війська. І в четвер рано Хмельницький зі всім своїм військом (його було, як показували на муках полонені, двічі по сто тисяч, в тому числі п'ятнадцять тисяч румельців [90], турецького війська та волоський полк) став на Вовчій горі, розташувавши згодом у різних місцях тридцять і п'ять полковників, не рахуючи незліченної черні, яка дуже зросла останнім часом за рахунок селян. Татари знову великими силами нападали на шляхи, але не досягли успіху, спаливши лише дві пасіки з будинками. В той же день Хмельницький, розставивши по горах козацьку й татарську сторожу для припинення безладних нападів, об'їжджав місто на білому коні, вибираючи краще місце для штурму. Саме у вибраному місці, як він признався потім, прощаючись з нашими послами, куля вдарила під самого коня. Настала ніч, для нас сумна й неспокійна. Передміщани, які не могли більше боронити шляхи через великий натиск татар і козаків, відступили, й місто наповнилося громадою передміського поспільства, яке згодом через нестачу харчів (прийшли ж-бо лише з життям), від холоду й знегоди вмирало всюди повсюди по вулицях; та й досі вмирає щодня по кільканадцять осіб. У п'ятницю козаки вже великими, воістину, незліченними силами оволоділи передмістями і з монастирів, з кам'яниць, з будинків (в яких засідали), з дворів почали шкодити нашим на валах. У цей час на Ринку крикнули, що ворог, буцімто, взяв Галицькі ворота, й жінки, зчинивши в місті крик, кинулись зі своїх домівок з малими дітками до костьолів, прагнучи там, серед святая святих, вмерти від рук ворога. Однак чоловіки на валах і вежах боронилися досить мужньо, кладучи дуже багато ворога. А врешті у нас дійшло до такої відваги, що ми, йдучи в цьому за порадою його мості пана Кшиштофа Арцішевського, генерала коронної артилерії, наказали підпалити передмістя, пообіцявши щедру нагороду тому, хто це зробить. Знайшлися такі, які близько двадцять першої години за великим годинником кинули вогонь по різних місцях і він, швидко розгорівшись, охопив і обернув на попіл всі будинки навколо. Ворог мусив відступати з вогню, марно й безжально вбивши сто дев'ятнадцять осіб у шпиталі, кількадесят в монастирі Марії Магдалини, тридцять у шпиталі святого Станіслава, не рахуючи тих, хто не міг вийти з будинків, а вкінці у церкві святого Юра повбивали немало чоловіків, викидаючи їх з вікон і, приставляючи драбини, стріляли в людей, як у зубрів, а здобувши церкву, жінок, навіть грецької віри, продали в неволю татарам. Вчинивши це, там розташувався зі своїм полком полковник Головацький. Вночі ворог залишив нас у спокої, але вогонь, повернений вітром в бік міста, завдав нам великого страху й неприємностей. Однак у цьому допомогла нам

ласка нашого добродія господа бога, який несподівано послав нам великий дощ, щедро окропивши всі дахи. В суботу ворог, зокрема полк Кривоноса, що стояв на Тарнавці зі своїм пораненим і хворим полковником, намагався взяти Високий замок і, незважаючи на досить дошкульний обстріл з міста, вийшов на саму гору й підкопував замковий мур. І тут, за допомогою господа бога, ворог, через свої значні втрати, хоч-не-хоч мусив відступити. А нам в той день, під час великого наступу на місто черні й козаків, перерізано воду з допомогою деяких людей грецької віри з Краківського передмістя, які перейшли до козаків і показали труби в полі. Воду, яка була в місті, між мурами, через необережність нашої сторожі підкопували вночі деякі зрадники. Зауваживши це, в неділю вранці якимось чудом ми якнайшвидше завалили [підкоп] і затримали воду. Потребуємо, однак, криничної води, й через це коло неї, із-за великої тисняви різного люду, частенько здіймається галас. Тої ночі самі козаки, побачивши, що вітер віє на місто, підпалили деякі будинки, що ще вціліли під містом, але ми знову відчули особливу божу опіку, хоча й були у великій небезпеці від вогню. В неділю весь день намагалися взяти замок і опанувати валами, вилізаючи на них при допомозі зроблених для цього дванадцяти возів-драбин. Замок, діставши уночі з міста і з королівського арсеналу куль і пороху, боронився добре, та й наші на валах давали відсіч з мужністю. Хвала богові, що дав нашим такої мужності, що, незважаючи на заборону залишати вали під страхом смерті, скакали з валів на передмістя, стріляли й били козаків, роздягаючи вбитих, на великий подив козаків, та й нас, які дуже боялися за тих очайдухів. Козаки пробирались у закіпчені стіни передміських монастирів, але і звідти мусили відступати з соромом (в монастирі гончарських кармелітів [91] п'ятнадцять ченців і триста вісімдесят і вісім іншого поспільства жахливо вбивши, а одного ченця на прізвисько Конвірш Моравець віддавши в неволю татарам), лишаючи здобич. Аби в цей час хтось вдарив з тилу — здобув би значну перемогу над ворогом. Але Річ Посполита так глибоко забула про нас, що й досі, на наш жаль і подив, не дає жодної підмоги, хоча в першому повідомленні про смерть святої пам'яті короля Владислава Четвертого стани Корони обіцяли пильно тримати нас на оці й боронити в якнайбільшій небезпеці. Та повертаюся до початої мови. Хмельницький, бачачи відвагу міста й готовність нас усіх стояти відважно й насмерть, написав до нас по-руськи, погрожуючи останнім штурмом і наказуючи русі закриватися в церквах, а від нас вимагаючи видати князя Вишневецького, коронного хорунжого і з ними всі їх недобитки [92]. Відписали ми, що ані згаданих панів, ані недобитків у місті немає, а боронимо ми самих себе за віру і згідно присяги, яку давали Речі Посполитій. Там же просили ми Хмельницького не прагнути пролиття християнської крові, якої вже достатньо невинно пролилося в цій війні. Хмельницький написав на другий день по-польськи, даючи нам віру, що в місті немає ні князя, ні недобитків... й додаючи про гроші на виплату Запорізькому Війську. Ми відповіли...

Тоді Хмельницький через священика Федора Радкевича, свого сповідника, капелана і швагера, знову передає листа, аби ми готували двічі по сто тисяч червоних золотих для татарського царя (який щойно в той день підійшов до Львова зі своєю ордою), для султана-калги, для Тугайбея, для царика і для всієї орди, погрожуючи нам всіляко й наводячи приклади загибелі інших міст. На лист Хмельницького нічого докладно не відповівши, ми попросили глейт для безпеки наших послів, які усно зможуть краще вести переговори. Затримавши в місті згаданого священика, ми послали з нашим листом до Запорізького Війська в супроводі міського сурмача ксьондза Андрія Ганцля Мокрського, монастирського каноніка, який вже мав певне знайомство з Хмельницьким, і той, повер-

нувшись безпечно, привіз нам той глейт. Тоді зібралися всі міські стани, включаючи й шляхту, яка була на той час в місті, в присутності двох з достойного капітулу і [представників] всіх [чернечих] орденів, і без зволікань, як і личить обложеним, які не можуть відкладати, вибрали з-поміж себе повноважних і повновладних послів до Війська Запорізького й татар. Від райців обрали Андрія Вахловича, від присяжних — Самійла Кушевича, з вірменів — Христофа Захновича, з греків * — Павла Лавришевича, від поспільства — регента Андрія Чеховича, супроводжувати яких поїхало немало гарної як католицької, так і вірменської молоді. Попрощавшись з друзями й домашніми й очікуючи навіть зневаги до загального права всіх народів з боку Хмельницького, який нещодавно ув'язнив посланих до нього пана Чарнецького й інших, їхали наші посли через саме згоріле передмістя. Відразу ж від міської хвіртки аж до рогатки за церквою святого Петра, зліва від якого розташувалася величезна купа татар, а справа жив у господі Хмельницький разом з Тугай-беєм, нас супроводжувало двоє осавулів. Зсівши з коней, ми застали лише полковника Остафія й за порадою останнього поїхали до Лисинич (за милю від Львова), переправляючись через великі татарські й козацькі полки і з жалем дивлячись на полонених християн. Тринадцятого дня місяця жовтня ми опинились у ворожому таборі. Допущені до Хмельницького, ми були прийняті охоче й людяно, посаджені за стіл біля нього й почастовані горілкою. Розмовляли з ним довго, просячи виявити повагу до столичного міста Русі, та й до нас, які вже позбулися всього через наших солдатів. Заплакав на нашу мову й виклав нам всі кривди, яких зазнав він сам і Військо Запорізьке від різних осіб, а зокрема від й. м. п. коронного хорунжого. Але від вказаної суми викупу не хотів відступитися ніяким чином, кажучи, що немає чим платити татарським ордам, найнятим на свою потребу, згодом посилався в цьому на своїх полковників, а вкінці казав нам повернутися до Остафія й там чекати його самого з остаточною відповіддю. Їдучи назад, ми придивлялися до озброєння запорожців і до військ, дуже велика кількість яких розташувалася в полях. В цей час Хмельницький поїхав під Робертівську пасіку й зо дві години розмовляв там з Тугай-беєм, а ми в цей час, сидячи з полковниками й іншими урядниками в господі Хмельницького, розмовляли про різні речі. Розповідали нам з великою охотою, як без будь-якої причини коронне військо ганебно втікало під Пилявцями, як знайшли у нашому таборі великі достатки, одних возів з майном нарахувавши шість тисяч чотириста шістдесят, як булаву його мості князя Домініка знайшли в кареті, зараз же показавши її нам. Булава велика, позолочена, обсаджена туркусами й яшмою, однак ціна її лише сто твердих талярів, як визначили наші вірмени. Сказали нам, що готові запросити собі на поміч в майбутній війні турецького султана, що й. м. князя Вишневецького, де б він не був, хоч і в самому Гданську, будуть діставати, кладучи на нього всю вину за те, що трактати не відбулися. Казали нам, що коли прийдуть до Вісли, будуть готувати чайки й попливуть ними до Варшави, а тоді й далі, якщо не будуть уконтентовані. Тоді на подвір'я в'їхав Хмельницький, і всі полковники, які сиділи разом з нами, вийшли йому назустріч, заборонивши нам виходити. Першим до кімнати увійшов Тугай-бей з калгою й пірі-агою (привітавшись із нами за руку), а за ними Хмельницький зі своїми полковниками, кожен з яких тримав у руці позолочену булаву, оздоблену каменями. Сіли за столом, пустивши на перші місця татар. Хмельницький через військового тлумача перекладав Тугай-бею причину нашого приїзду, котрий у всьому пустився на волю Хмельницького, а на нас накинувся з суворими словами, що ми завдали шкоди

* Тобто, з українців.

його молодцям, і обіцяючи щедро помститися. Додав, що коли б навіть найглибше в землю закопались, все одно він буде нас шукати й добувати, а добувши, візьме з нас за свою кривду. Згадав при цьому якось і його мость п. Сенявського, який не стримав даного йому слова про викуп. Наш тлумач пан Христоф Захнович, попросивши дозволу, відповів Тугай-беєві, що якщо й загинули якісь татари від наших рук, то сталося це при захисті, на який кожна людина має право від народження, наступні ж удари й помсту слід віддати в руки господа бога, оскільки сили наші ще не пропали. Заскреготів зубами Тугай-бей на ці слова, а ми почали виправдовувати (прагнучи повернути розмову на інше) його мость пана Сенявського, подаючи законні причини, які перешкодили його мості, однак він не давав їм віри, щоразу погроджуючи помстою. По різних мовах і розмовах зійшлися на тому, що ми повинні скласти йому певну суму як грішми, так і різними товарами, на що ми, пам'ятаючи мудрий вислів політиків: «Ознакою величі душі є як зневага до небезпеки, яку можна відвернути, так і твереза оцінка лиха, якому не можна зарадити», мусили погодитись. При іншій можливості опишу причини, що змусили нас до такої угоди. А поки що мудрому досить. Для перегляду товарів разом з нами поїхав до міста полковник Петро Головацький, татарин пірі-ага та кілька інших осіб, які пізніше жили в місті цілих два тижні, поки збиралася грошова сума і складались по заниженій ціні товари. Потрібно відзначити, що весь час, поки діялись ці речі, тривав безперервний натиск ворога на місто й замок, настільки великий, що Високий замок (який, зрештою, без крайньої необхідності, залишив спочатку пан бургграф дня чотирнадцятого жовтня, а наступного, тобто п'ятнадцятого дня жовтня і каптуровий поручик Рибінський з піхотою) був захоплений полком Кривоноса, який жорстоко вбив там понад тисячу вбогого люду обох статей і різного віку. Поки це діялося, до Хмельницького приїхали посли московського царя й Ракоці, вимагаючи підтримки своїх кандидатів на королівство польське, яким [Хмельницький] відповів, що віддає перевагу королівській крові, тобто королевичу його мості Казимиру (який явно стоїть найміцніше). Між тим возили як міське, так і костьольне срібло, за дозволом всього костьольного й монастирського духовенства, гроші й товари до Хмельницького. Приймав його сам Тугай-бей, уважно приглядаючись до ваги й цін, а з нашими послами поводився то лагідно, то погрожував. Слід згадати, що в цей час приїхав до Хмельницького піп з Крехова і в нашій присутності віддав йому лист від крехів'ян і дерев'яний хрестик, закликаючи й запрошуючи його до Крехова. Поцілувавши хрестик, Хмельницький не захотів читати листа при нас, насваривши попа, який в такій важливій справі діяв так необачно. Відразу ж після попа прийшов хлопець, якого Хмельницький посилав до Варшави для вивідування коронних справ, і так само необережно розповідав важливі речі про своє завдання (про велику незгоду між станами Корони). Після догани, отриманої від Хмельницького, його провели в окреме місце. Цими днями татари захопили варшавського поштаря, який ніс листи до Львова, пов'язали його й надіслали до орди, а листи віддали Хмельницькому. Розпечатавши, він їх перечитав (дуже необережно був написаний лист його мості ксьондза львівського архієпископа до пана Гайдера) і, на глум, вислав нам. Тоді ж прийшла новина, що хоругва пана Барановського, виїхавши з Замостя на розвідку до Львова, вся потрапила до ворожих рук. В той час, як ми щодня бували у Хмельницького, ведучи з ним переговори про нашу безпеку, деякі нерозважні і безрозсудні ченці підбурили проти нас міщан і шляхту, твердячи, буцімто ми більше клопоталися у козаків за свою особисту, ніж за громадську безпеку. Через це зазнали ми великої небезпеки від грубого плебсу, і його мость пан Арцішевський своїми аргументами ледве вгамував безумство, а зго-

дом і час, цей великий тлумач справ, показав нашу невинність. Будучи у Хмельницького, ми бачили, як Тугай-бей відправляв молебен за душу свого вбитого сестринця на чотках, які вживаємо й ми, щось бурмотів, а руки й очі щораз підносив до неба.

Двадцять третього жовтня султан-калга з усім награбованим і полоненими відступив всією своєю ордою на Кам'янець, а орда Тугай-бея рушила на Замостя. Двадцять четвертого жовтня Хмельницький наказав двадцять разів вистрілити зі своїх гармат, буцімто на привітання, а насправді, як визнали й самі козаки, що були в місті, аби випробувати гармати, спрямовані на місто. Одне ядро вдарило в кам'яницю його милості ксьондза львівського архієпископа, друге в єврейську кам'яницю, а третє, не без загрози для мене пролетіло повз вежу ратуші, де я стояв, спостерігаючи, як починають виступати ворожі полки. В той день, як і в наступний, тобто, 25 жовтня, чернь удень і вночі попалила ще багато будинків, які залишились, порушуючи волю й наказ Хмельницького. Останній розіслав своїх отаманів і осавулів на вгамування того свавілля, застерігшись перед нами, що львівські передмістя попалено без його волі й наказу, а з вини й причини нас самих. В понеділок рано (був це день двадцять шостий жовтня) сам Хмельницький з артилерією виступив на Замостя, лишивши нам у місті для нагляду Захарія Хмельницького, свого двоюрідного брата, й кількох осіб при ньому...*

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 60, с. 1569—1578. Засвідчена копія. Переклад з польської.

Опубл.: Жерела, т. 4, с. 96—107, № 28.

№ 66

1651 р., травня 22.— УНІВЕРСАЛ КОРОЛЯ ЯНА КАЗІМІРА ДО МАГІСТРАТУ ТА НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА З ЗАБОРОНОЮ ЗАЛИШАТИ МІСТО ДО КІНЦЯ ВІЙНИ ПІД ЗАГРОЗОЮ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА ТА ІНШИХ ПОКАРАНЬ

...** Ян Казімір, божою милістю король... ***

Всім взагалі й кожному зокрема, кому це належить знати, а особливо бурмистрові, райцям, війтові, лавникам, а також вірменам і євреям і всьому поспільству мешканців міста нашого Львова вірному й милому нам королівська ласка. Донесено нам, вірні наші й милі, до нашого відома, що дехто з ваших вірних через нинішні тривоги й небезпеки всупереч рішенню, в році тисяча шістсот сорок восьмому вашими ж вірностями прийнятому, а нами апробованому, і особливим рескриптом навіки затвердженому, з міста тамтешнього виїжджати й виходити надумали, нітрохи не зважаючи не лише на вірність, в якій присягалися нам і місту цьому, але й на кару, передбачену згаданим рішенням. Тому ми, прагнучи, щоб згадане рішення у своїй силі й значенні цілком залишалося, а також щоб із згаданого міста різні люди не наважувалися виходити й виїжджати, і щоб місто, врешті, не було позбавлене оборони, наказуємо всім взагалі й кожному зокрема, щоб ніхто ні під яким приводом і виправданнями не вирушав з міста до того часу, поки ця нинішня війна, дав би бог, щасливо не закінчилася. І це не лише заради нашої ласки, але й покарань, передбачених звичайним правом, а також згаданою постановою перелічених. А хто б противився цьому нашому універсалові, до того неминучо швидко й дієво будуть застосовані [відповідні стягнен-

* Пропущено розповідь про організацію польським патриціатом богослужінь в честь відступу військ Б. Хмельницького.

** Пропущено заголовок і вступний протокол запису документа.

*** Пропущено повний титул короля.

ня]. А щоб цей наш універсал дійшов до відома всіх, від урядів гродського й міського львівського вимагаємо, аби його звичайним способом опублікували й оголосили до загального відома якнайшвидше, не чинячи інакше для нашої ласки й за своїм обов'язком.

Дано в таборі під Сокалем дня 22 травня місяця р. б. 1651, панування нашого королівського польського третього, а шведського четвертого року.

Ян Казімір, король.

Альберт Кадзідловський, секретар королівської величності.

Місце великої печатки королівської канцелярії.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 401, с. 1125—1127. Засвідчена копія. Переклад з латинської та польської.

№ 67

1655 р., жовтня 3 *.— ЛИСТ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО З ТАБОРУ ПІД ЛЬВОВОМ ДО МАГІСТРАТУ МІСТА ЛЬВОВА З ПОВІДОМЛЕННЯМ ПРО РОЗГРОМ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК ПІД ГОРОДКОМ І ВИМОГОЮ ЗДАТИ МІСТО ДЛЯ УНИКНЕННЯ КРОВОПРОЛИТТЯ

Від мене, Богдана Хмельницького, гетмана його царської милості Військ Запорізьких, вам, Магістратові міста Львова і людям всіх станів, які в цей час там перебувають, бажаючи доброго здоров'я, посилаємо цей наш лист.

Самому богові ясно, що ми ніколи не бажали пролиття християнської крові, і до усіх цих дій. Якщо наші війська прийшли сюди, то зробили це тому, що був даний привід з боку коронних військ. Адже і в минулі роки ми йшли за Вишневецьким і, прибувши сюди, виявили до вас нашу ласку. А тепер, коли господь всевишній дозволив нам повністю розгромити коронне військо під Городком, ми з християнського обов'язку (хоча вашої покори не бачимо) вимагаємо, щоб ви, якщо бажаєте залишитися здоровими, уже нізвідки не маючи ні підтримки ані підмоги, не слухаючи нічиєї поради, негайно дали нам відповідь, нітрохи не сумніваючися в тому, що після підкорення зазнаєте нашої особливої ласки. А якщо зробите інакше, непокорний, за те, що він чинитиме опір, безумовно, дістане по заслузі. А ви, тим часом, дайте відповідь.

Ваших милостей прихильний приятель *Богдан Хмельницький,* власною рукою.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 132, оп. 1, спр. 2, арк. 1. Оригінал. Переклад з польської. Опубл.: Supplementum HR, p. 193—194; Жерела, т. 4, с. 125; Документи Богдана Хмельницького, с. 443—444, № 328.

№ 68

1679 р., березня 14 **.— ПРОТЕСТ ЛЬВІВСЬКИХ ЦЕХІВ І ВСІЄЇ ГРОМАДИ ПРОТИ БУРМИСТРА, РАЙЦІВ І ВСЬОГО МАГІСТРАТУ ЗА СВАВІЛЬНЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ В МІСТІ, КОНТРИБУЦІЇ ВСУПЕРЕЧ ПРАВАМ, НЕНАЛЕЖНІ ТЯГАРІ ТА ІНШІ КРИВДИ

...***До уряду і цих львівських гродських старостинських актів прийшли особисто старші і цехмистри цехів славетні Франтішек Вольський і Блажей Вільчек — різничого, Валентин Сментек і Григорій Вайдило-

* Документ датується на підставі діловодної помітки.

** Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 581.

*** Пропущено заголовок запису.

вич — пекарського, Каспар Ланцетний і Яцко Майдзевич — шевського, Григорій Лятинович і Іван Мільнер — золотарського, Григорій Вишинський і Яків Єнджейкович — кушнірського, Вацлав Вуйцик і Йосип Клюскевич — кравецького, Бальцер Дернер — слюсарського, Франтішек Конецький — мечничого, Павло Гняздушка і Андрій Скальміський — ковальського, Войтех Субович і Семен Левкович — сідлярського, Вавринець Марвський і Мартин Брдовський — бондарського, Станіслав Русин і Андрій Рурикович — теслярського, Матвій Зємба і Севастіян Виправний — мулярського, Мартин Грушка і Войтех Стрижовський — медоварного, Кузьма Вадяк та Іван Башкевич — чинбарського, Данило Ясевич і Станіслав Котович — позументного, Войтех Лісовський — ткацького, Франтішек Купійович і Семен Нізюкович — котлярського, Григорій Дродзіцький і Блажей Дашкевич — гонтарського цехів. Жалібно скаржилися від свого імені, від імені своїх колег, інших цехів і всього поспільства міста Львова, як тих, що в місті, так і тих, що на передмістях живуть, на шляхетних пп. бурмистра, райців, війта і на весь Львівський магістрат, ледь не з важкими сльозами протестували проти них перед тим же урядом і актами в спосіб поданий нижче:

Згаданому шляхетному Львівському магістратові добре відомі всі привілеї, права і вільності міста Львова і всього поспільства, надані ласкаво цьому місту і його жителям найяснішими королями, панами і монархами польської корони. Ще свіжа в пам'яті лібертація, постановлена новою конституцією за дозволом станів і схвалена всіма станами за особливою увагою і майже батьківським піклуванням найяснішого, нам щасливо пануючого короля і пана. Задля і з уваги на втрачені достатки і маєтки та спустошення добра під час теперішніх ворожих наїздів, поспільство міста Львова було звільнене на десять років взагалі від всяких податків, щоб місто і його жителі могли радіти такою великою послугою, даною всією республікою. Пп. райці не звертають зовсім уваги на знищені і зруйновані маєтки всіх громадян міста Львова в цей найбільш згубний час. Вони також не зважають на їх заслуги і посвяту, зроблені ними і стільки разів показані в різних випадках — у численних війнах і під час різних ворожих наїздів, під час важкої облоги цього міста,— ведені тільки одною любов'ю до батьківщини. Як колись, так і тепер при постійних нападах, у важких і голодних облогах вони не жаліли не лише свого майна на захист міста, але й свого здоров'я та власної крові для його оборони. Один тільки плебс — самі теперішні позивачі і цехи вдержалися при фортеці, при його костьолах на захист божої слави та залишилися вірні найяснішому своєму пану, якому склали присягу. У той час шановні райці були відсутні. Вони ж зі своїм майном, жінками і коханими дітьми покинули місто, зломили віру у колись складену своєму панові присягу, лишили поспільство, наче на сміх, на всякі небезпеки та десь здаля оглядали жалібний кінець, або, вірніше, раділи загибелі протестуючих. Врешті, зневажаючи права, вільності і привілеї, здавна надані громадянам цього міста, ніяк не дбаючи про посполиті права, не боячись суворого покарання порушників закону і королівської конституції, хоч знали добре, що цехи у всьому виконують свої обов'язки і служать своєму урядові, що кожний цех, крім свого обов'язку, забезпечує башти не тільки амуніцією, снарядами і зброєю, але також щодо постачання продовольства забезпечує їх усяким харчуванням і виконує свої повинності. Вони не рахувалися з цим, але щоб ще більше гнобити і шкодити теперішнім позивачам, усім цехам, їхнім колегам і всьому поспільству цього міста, змовлялися в різні часи, порозумівалися нишком між собою, майже напосівшись на дальшу згубу і справді вже останню руїну протестуючих. Вони шукали всяких засобів, якими б могли привести виснажений народ до краю безодні, і їх завжди знаходили в контрибуціях,

постійних нестерпних та вигаданих примусових стягненнях і податках. Які тільки в різні часи могли вишукати способи, щоб зруйнувати поспільство або поневолити бідних людей, на це спрямовували усі ті засоби, всі свої бажання, думки і підступи і до такої міри винищили і привели до падіння майже вкрай замучене поспільство, що є багато таких, які з їхньої вини живуть з жебрацтва і милостині, оплакуючи свій занепад у кривавих часах. Не досить того, що згадані ї. мм. пп. райці вигадують важкі і часті примусові сплати податків, накладаючи їх на цехи і простий народ своєю власною нахабністю і вигадкою, але ж вони забирають у свою особисту користь данини і податки, витискаючи насильно з бідних людей майже останню кров. Не досить того, що примушують до паскудних і невідповідних особистих послуг хоч бідніших, але своїх громадян, надають різним — різні завдання, згідно з ремеслом і знанням, не дають їм за працю жодної винагороди, або дуже мізерну, але для більшого гноблення бідних людей дуже часто обтяжують їх і силоміць примушують до того, від чого повинні бути, за божим і людським законом, завжди вільні. Перш за все наказують, навіть надмірно всіх примушують, наново лагодити міські мури, вежі і брук на передмістях, зруйновані і знищені почасти довгим часом, почасти їх недбальством, за власні кошти протестуючих і всіх цехів, за їх старанням і коштом, хоч лагодження за законом, ніколи до них не належало і не належить, бо для цього призначені інші прибутки. Вигадуючи з будь-якої нагоди і часті, незносні стягнення, накладають їх на цехи і поспільство, а дуже часто з-за однієї нагоди і на одні і ті ж потреби тричі збирають суми. Незважаючи ні на спроможність людей, ні на дуже малі й нечисленні цехи, ні на прохання й гарячі протести, наказують складати великі, неймовірні суми; наказують опечатувати пивниці, квартири й худобу; обтяжують довгим і важким ув'язненням. Без усякої поваги лають людей і зневажають непристойними словами в присутності гідних людей, навіть шляхетського стану. Крім того, затримують їх у в'язниці по кілька тижнів або по кільканадцять днів і не звільняють їх раніше з ув'язнення, хіба за великі гроші й пені, які стягають собі за своєю волею, а не накладають по справедливості й чесно. І коли якийсь з міщан, скривджений важким присудом, хоче апелювати проти того несправедливого присуду, не тільки не допускають жодної апеляції, яка за законом повинна йому дозволятися, але, нагодувавши і образивши досхочу ущипливою лайкою, саджають у в'язницю і мучать голодом і спрагою та для погрози іншим примушують платити незносні пені. Отож і ця жорстокість не менш важка, а ледве терпима як для самих протестуючих, так і для всіх їх колег, цехів і цілого поспільства, коли з якої-небудь, а часто без жодної причини наказують міським слугам ловити прилюдно по вулицях і площах, гонити по вулицях, витягати та виволікати з будинків як підозрілих, ніби гультяїв, жителів міста, заприсяжених та власників майна, дивуючи цим чужих людей і приїжджих купців різних народностей і країв, наказують проти звичаю вартувати на валах, хвіртках і брамах, де бідні люди перебувають безсонні ночі і дні на сильних морозах, зазнаючи великих втрат і шкоди в своїх ремеслах і заробітках. А коли хтось з поспільства, скривджений, скаржиться на якогось з ї. мм. пп. райців і просить справедливості, не тільки її не отримає, але дуже часто карають його за те, що виступає проти влади. Не меншим тягарем для бідних людей усіх цехів і поспільства є також і те, що їх примушують вивозити гній з міста своїм коштом і за свій рахунок, і те, що повинно йти за рахунок державної казни, що належить до обов'язків міських довколишніх сіл, які знаходяться під володінням ї. мм. пп. райців, вони накладають на бідних людей, а з зібраних звідти великих сум дуже мало дають на загальні потреби, все беруть для свого приватного вжитку. Ось недавно, кілька

тижнів тому, всі цехи і поспільство, за рішенням і наказами ї. мм. пп. райців, склали певну суму на дорогу до Гродна, на сейм; кілька тисяч відрахували і віддали в розпорядження в надійні руки тих же ї. мм. пп. райців. Не відпочивши ще добре після першого випадку, знову примушують усі цехи загалом скласти і віддати вдруге таку ж суму, яку не розподіляють вірно і справедливо між цехами, а за своїм власним розсудом накладають певні суми на кожний цех окремо і стягають їх силою від усіх, погрожують і лякають в'язницею. І дійсно ув'язнюють, напосідаючись на життя бідних людей, зневажають прилюдно і особисто та обіцяють ще щось важче і трудніше для пригноблення бідних людей. Тому названі протестуючі у зв'язку з цими та іншими подібними насильствами, кривдами, шкодами і претензіями вносять цю свою жалібну протестацію від свого імені, усіх колег, цехів і поспільства проти шляхетного Львівського магістрату, який до них дуже несправедливий та кривдить їх, і заявляють, що тих усіх кривд, утисків і насильств, про які на судовому процесі докладніше розкажуть, будуть доходити судом перед королівським двором зі збереженням, якщо і оскільки буде потрібно, повністю можливості поліпшення її, поширення або обмеження.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 9, оп. 1, спр. 438, с. 587—594. Засвідчена копія. Переклад з польської.

Опубл.: Соціальна боротьба, с. 305—310.

№ 69

*70-ті роки XVII ст.** — УРИВОК ІЗ «КНИГИ ПОДОРОЖУВАНЬ» ТУРЕЦЬКОГО МАНДРІВНИКА ЕВЛІЇ ЧЕЛЕБІ[93] ПРО МІСТО ЛЬВІВ

...Про форму фортеці Львів. Ця фортеця, що утворює величезну округлість в долині, вкритій луками і встеленій тюльпанами, й лежить далеко від підніжжя Львівських гір, нагадує столицю Аравії. Фортеця побудована поряд з містом і є міцним, надійним і сильним укріпленням. Вона невелика, в ній є лише п'ятсот будинків, башти, всі вкриті тесом, церкви з дзвіницями. Арсенал і гармати ізольовані одні від одних і дуже великі, бо це місто має дуже багато ворогів. Навіть король Ракоці, зазіхнувши на це місто й прагнучи завоювати його і зробити своїм престолом, згубив у цій битві все своє військо і ледве врятувався сам. Є сорок п'ять укріплених веж, але скільки кроків вони мають в окружності, ці внутрішні фортеці, я не знаю.

Місто. Це величезне місто розташоване в просторій низовині, навколо огороджене рядом ровів і в окружності становить рівно тридцять сім тисяч кроків. За розмірами воно рівне фортеці Антак'є в країні арабів. Є всього двадцять шість воріт. Всього в стінах сімдесят кутів, і в кожному з них є укріплення з амбразурою. Оскільки через незвичну метушню, що панувала у війську, я не зміг як слід оглянути це місто, я розпитав про нього одного корсара. Всього в ньому вісімдесят чотири тисячі дерев'яних і вкритих тесом упоряджених палаців. Та є й маленькі будиночки злидарів без виноградників і садів. Всього на базарі сім тисяч крамниць, і в кожній з них кілька сонцеподібних дівчат, винісши на базар свій товар — свою красу, займаються торгівлею. Як сказав поет:

Базар чудовий той навкіл я обійшов.
Нема тут ворогів, лиш друзів я знайшов.

Є близько ста малих церков і сорок монастирів з дзвіницями, в кожному з яких по двісті, триста ченців. Є сорок прегарних, чудових заїжджих дворів, шість пічних лазень. У благотворному кліматі тутешніх

* Дата написання «Книги» Е. Челебі.

місць дівчата настільки гарні, що побачивши їх, одягнених у шовковий різнобарвний одяг, сонцеликих, з очима лані, газелі, сарни, чоловік втрачає голову...

Опубл: Челеби, с. 75.

№ 70

1689 р., серпня 1 *.— СПИСОК ТОВАРІВ, КУПЛЕНИХ ЮРІЄМ БРАГНОВИЧЕМ У МІСТІ СВЕНСЬКУ, НА КОРДОНІ З РОСІЄЮ, ПРИВЕЗЕНИХ І ПРОДАНИХ У ЛЬВОВІ

...**насамперед були куплені соболі: 2 рази по 40 соболів за 1800 левкових талерів що дорівнює за поточним курсом 10800 польських злотих; 4 пари соболів за 200 левкових талерів — 1200 польських злотих; 10 разів по 40 соболів за 3700 левкових талерів — 22200 польських злотих. Отже, куплено, як вище сказано, 488 соболів, за що сума грошей становить 5700 талерів, або, згідно з поточним курсом, 34000 польських злотих.

З тих соболів продано у різний час в'язками по сорок штук парами і по двадцять штук, частково за готівку, частково в борг багатим панам: за 81 соболів отримано 6248 польських злотих; за 11 соболів 1551 польських злотих; за 112 соболів 10774 польських злотих; 5 соболів було продано за 520 польських злотих.

На торгівлю турецькими товарами віддано: 50 соболів за 2700 польських злотих; 60 соболів, що становить 4800 польських злотих; 112 соболів продано взамін за грубрин 8400 польських злотих.

Того грубрину було 260 штук. Якщо кожну рахувати по 55 польських злотих, то за ті соболі отримано 14300 польських злотих, до того за грубрин було додано готівкою 5900 польських злотих.

Залишається ще 49 непроданих соболів на суму 5000 польських злотих.

Таким чином, за продані соболі кількістю 488 штук, а також за ті, що залишаються, належиться 39993 польських злотих. А від усіх соболів прибутку виходить 5993 польських злотих.

Тоді ж було куплено у Свенську й інші хутра: 1 хутро із соболиних спинок за 270 левкових талерів — 1620 польських злотих; 4 соболиних пупки за 260 левкових талерів — 1560 польських злотих; 2 соболині пупкові шкурки за 360 левкових талерів — 2160 польських злотих; 10 в'язок по 40 горностаїв за 70 левкових талерів — 420 польських злотих; 20 шкурок вовчків за 160 левкових талерів — 960 польських злотих; 6 шкурок чорних вовчків за 72 левкових талерів — 432 польських злотих; 26 шкурок білих зайців за 40 левкових талерів — 240 польських злотих; 12 шкурок вовчкових животиків за 32 левкових талерів — 192 польських злотих.

Це становитиме 1264 талери, або згідно з поточним курсом, 7584 польських злотих.

Усі ці хутра продалися за суму 8623 польських злотих.

Прибутку з цих хутер — 1039 польських злотих.

Як вище сказано, було продано соболів та хутер за 6964 левкових. На ці товари, як і на хутра, мита заплачено 456 левкових, тоді обидві суми становлять у перерахунку з левкових на польські злоті 44320.

Ці товари — як соболі, так і інші хутра — були продані за готівку, а також у борг, що і вказано вище, на суму 48616 польських злотих.

Отже, відрахувавши суму грошей на купівлю, а також на інші витрати, прибутку залишилося 4296 польських злотих.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 371, с. 923—924. Оригінал. Переклад з польської.

---

* Документ датується на підставі заголовка.

** Пропущено заголовок документа.

№ 71

1692 р., червня 16.— ІЗ ЗВІТУ РОСІЙСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В ПОЛЬЩІ БОРИСА МИХАЙЛОВА ПРО СТАНОВИЩЕ У ЛЬВОВІ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ЛЬВІВСЬКИМ БРАТСТВОМ

Шел посланник изо Львова для отезду в Яворово Львовским предместьем: и за езувицким костелом встретился руские веры шляхтичь стар гораздо и зело муж честен, имянем Юрья Попара, и, поздравя посланника, говорил, что ему есть молвить слова в тай. И шел с посланником до стайни. А в стайне на уединении говорил с великим воздыханием, что бывал он Москве блаженныя памяти, при великом государе, царе и великом князе Михайле Федоровиче всея России и целовал его царского величества руку не по одно время. А при державе блаженныя памяти великого государя, царя и великого князя Алексея Михайловича всея Великия и Малыя и Белыя Россиия самодержца. З боярином Артемоном Сергеевичем Матвеевым о всяких тайнах имел обсылки многие годы. И будто ево службою на уложенный срок в андрусовских договорех город Киев царского величества в стороне одержан и поляком не отдан. И о том-де ево радении ведомо на Москве в польском приказе. И в те-де годы, им всем в православии будучим, была спокойность великая и принужденья ко унии им от кого не было и всех руских людей поляки почитали и ничем обидит не смели, опасаясь царского величества на себя гневу.

А как учинен вечный мир и на Москве езувитом веру свою разапространять позволено: тоде от того часу уж их ни во что обернули, и восстало на церквии божии гонение великое и болши 700 церквей во унию обратили. А ныне-де и, последнюю львовскую епископию и удет во унию...* Епископ Шумлянский на епископство возведен силою, и обороною, и хотением нынешнего короля, когда он был еще гетманом: и при постановлении обещался конечно быти во унии. А перемышлского-де епископа ставил он Шумлянский при таком же обещании, что и ему быти во унии. И прошлого-де году тот ево становленик, перемышлский епископ унию принял. А и Шумлянский втай уният же конечно, а явно не присягает за тем, что братство крепко стоит...**

Июня в 16 ден 1692 года.

ЦДАДА, ф. 79, спр. 242, арк. 177 зв.— 181 зв. Засвідчена копія.

№ 72

1700 р., не пізніше травня 19 ***.— ІЗ ЗВІТУ РОСІЙСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В ПОЛЬЩІ І. НІКІТІНА ПРО ЙОГО РОЗМОВУ З ЧЛЕНАМИ ЛЬВІВСЬКОГО БРАТСТВА

...**У Судейкине были для слушания Божественной литории львовцы Георгий Корендевич, Стефан Ласковский, Георгий Коун Драгоновичь.

И от службы божии пришли к посланнику в светлицу и говорили, это-де им и протчим благочестивым грекороссийские веры людем обретающимся из древних лет в полском государстве, в благочестии от бискунов и езувитов и от доминиканов и от униятов гонение и всякое утеснение великое и грозят непрестанно и ныне-де последнюю львовскую епископию нудят в унию ж и львовский-де епископ Иосиф Шумлянской

---

* Три слова не прочитано.
** Пропущено текст, який не відноситься до теми.
*** Дата встановлюється на підставі діловодного запису в книзі.

приехал тоже в Варшаву для того, чтоб ему к унии приступить и шляхту и мещан русских в то же соединение привесть.

Однакож-де они, сколько их мочи будет, никогда добровольно во унии быть не желают, толко-де конечно здесь, несмотря на договор, вечного миру гонят благочестивые безо всякого опасения, а мирским благочестивой вере людям потому ж всякое ненавидение творят, церквей божих не только вновь строить и древних починивать заказано и чтоб конечно благочестие в Полше до статку известь.

ЦДАДА, ф. 79, спр. 255, арк. 61—62.

№ 73

1704 р., вересня 6.— УРИВОК З «МОГИЛЬОВСЬКОЇ ХРОНІКИ»[94] ТРОХИМА СУРТИ Й МИХАЙЛА ТРУБНИЦЬКОГО ПРО ПОГРАБУВАННЯ ШВЕДСЬКИМ ВІЙСЬКОМ ЛЬВОВА

Року 1704. Дня 6 вересня шведський король з своїм військом підійшов під Львів, в якому, як він чув, мав знаходитися скарб короля Августа і куди також найзнатніші пани позвозили своє найкоштовніше рухоме майно. Згаданого дня і року взяв штурмом місто і знайшов там далеко більше, ніж сподівався. Дуже багато людей вирубав упень, цілий гарнізон забрав у неволю, 116 штук металевих гармат наказав порохом підірвати, бо через нестачу коней не можна було їх зі собою вивезти. 24 штуки на прохання короля Станіслава залишилися цілими. Крім пограбування, наклав на місто податок чотири по сто тисяч талярів, через що Львів зубожів...

ДПБ, Від. рук., Польські [матеріали], f. IV, 273, арк. 39. Переклад з польської.
Опубл.: ПСРЛ, т. 35, с. 253—254.

№ 74

1704 р., не раніше вересня 6.— УРИВОК З «ДІАРІУША» ЯНА ЮЗЕФОВИЧА ПРО ПОГРАБОВАНЕ ШВЕДАМИ МАЙНО У ЛЬВІВСЬКИХ МОНАСТИРЯХ, ДУХОВНИХ ОСІБ І МІЩАН[95] ТА ЙОГО ОЦІНКА В ГРОШАХ

У його милості львівського декана уже по привітанні крім вин, забрано . . .	7000 талярів битих;
у того ж його милості забрано різного срібла на	7000 талярів битих;
У його милості архідіякона в канонікаті забрано речей на	1000 талярів;
У його милості львівського схоластика забрано речей на	9000 талярів битих;
У його милості ксьондза Суфрагана забрано	1000 талярів битих;
У його милості ксьондза Юзефовича забрано п'ятдесят червоних злотих, що становить	100 талярів битих;
У того ж взято	24 талярів битих;
У того ж забрано речі, які дотепер оцінити важко; у того ж взято четверо коней, які отаксовано на бо так за них заплачено .	130 талярів битих;
У вікарії забрано срібла Наварійського костьола на	500 талярів битих;

У його милості архієпископа вірменського забрано різних речей на . . . . . 1500 талярів битих;
У його милості єпископа вірменського взято . . . . . 30 талярів битих;
У монашок вірменських взято . . . . 80 талярів;
У сповідника ярославських монахинь взято речей на . . . . . 20 талярів;
У монахинь взято шляхетську скриню з грішми, в якій було багато не означених вкладок, так що троє чоловік її ледве понесли . . . . . .
У інших вірменських монахинь взято . . 30 талярів;
У його милості вірменського пароха взято речей на . . . . . 200 талярів;
У ксьондза Голубовича взято речей на . 60 талярів;
В монастирі оо. черевичних кармелітів одних лише монастирських речей забрано на . . . . . 700 талярів битих;
Там же забрано депозитів різних людей на . . . . . 1000 талярів;
У монахинь черевичних кармеліток взято на . . . . . 70 талярів;
В монастирі босих кармелітів взято речей монастирських на . . . . . 100 талярів;
В монастирі босих кармеліток взято . . 406 талярів;
В монастирі оо. францішканців у місті забрано гербовий щит, оздоблений коштовним камінням, і оздоблений в середині коштовним камінням каламар, подані монастиреві в заставу його фундаторами, їх милостями князями Вишневецькими в рахунок фундаційної суми в розмірі п'ятидесяти тисяч; ціна того всього виносить найменше . . . . . 20000 талярів;
В тому ж монастирі взято також одних монастирських речей в келіях ризниці на 2860 талярів;
Там же шляхетських депозитів не означеного складу забрано п'ятнадцять скринь
В монастирі оо. францішканців у св. Антонія самих монастирських речей забрано на . . . . . 140 талярів;
В монастирі оо. бернардинів самих монастирських речей взято на . . . . . 4760 талярів;
Там же взято шляхетських депозитів на 3000 талярів;
В монастирі пань бернардинок одних монастирських речей забрано на . . . . 100 талярів;
В монастирі оо. августинів як в самому монастирі, так і в камениці взято . . . 600 талярів битих;
В монастирі оо. тринітарів взято грошей і речей на . . . . . 1000 талярів;
У його мосці ксьондза Бальзама взято речей на . . . . . 2676 талярів;
У ксьондза Яна Августиновича взято речей на . . . . . 20 талярів;
В монастирі у оо. боніфратрів взято церковного інвентаря на . . . . . 1160 талярів;

У пана Анастасія, молодшого брата міського братства св. Онуфрія взято речей на	2000 талярів;
В монастирі у оо. домініканців у місті взято самих монастирських речей на . .	960 талярів;
В монастирі пань бригідок взято монастирських речей на	859 талярів;
Також оо. єзуїти склали реєстр [на] . .	660 талярів і 4 тинфи
Загальна сума [становить]	64802 талярів, 4 тинфи

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1166, с. 58—59. Оригінал. Переклад з польської.

№ 75

1706 р., листопада 15.— ВІДПОВІДЬ О. Д. МЕНШИКОВА НА ЛИСТ ЛЬВІВСЬКОГО МАГІСТРАТУ ПРО СТОСУНКИ МІЖ МІСТОМ І СОЛДАТАМИ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ

На прохання міста Львова, подане його милості князю Меншикову[96], генеральному губернаторові Інгрії і Естонії, генералові кавалерії.

До пункту 1: його милість князь звільняє підміські села від зимових постоїв війська та постачання хлібом і харчами солдат, які вимагали б цього, проходячи через ці села.

До пункту 2: щоб обіцянка його милості князя мала бажані наслідки, його милість князь обіцяє поставити в місті і селах стільки солдат, скільки забажає місто.

До пункту 3: полковникові Михайлові Остаповичу Зубіну його милість князь уже дав розпорядження нічого не вимагати від міста і підміських сіл і сьогодні же звідти відступити.

До пункту 4: наші подорожні люди, що проїжджають через Львів, повинні жити за свої гроші, за чим поставлені солдати мають пильно наглядати.

До пункту 5: його милість князь не пише до його милості пана коменданта Львова з тієї причини, що наші люди не будуть підлягати його милості, але відрядженому в місто офіцерові буде даний наказ охороняти від усяких обтяжень як місто, так і все, що до міста належить, а свавільних і порушників відсилати на суд його милості.

Крім того, його милість князь вимагає, щоб у місті відбувалися звичайні торги і щоб наші люди могли там купувати. А коли у наших солдатів немає талерів і тимфів, то його милість князь наполегливо вимагає, щоб ніхто не зважився нехтувати копійками, не брати їх або не продавати за них товару, коли хтось не матиме талерів, щоб ці побажання його милості князя усім були відомі, магістрат міста Львова повинен оголосити їх, згідно з звичаєм, трубою.

Дано у Жовкві, 15 листопада 1706 року.

Олександр Меншиков

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 132, оп. 1, спр. 758, арк. 1. Оригінал. Переклад з польської.

№ 76

1709 р., липня 14.— КОНТРАКТ ЛЬВІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО БРАТСТВА З МІДЕЛИВАРНИКОМ ГНАТОВСЬКИМ ПЕТРОМ ПРО ПЕРЕЛИТТЯ ДЗВОНА УСПЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ, РОЗБИТОГО ШВЕДАМИ

Між шляхетними їхмостями панами Львівським міським братством Успення найсвятішої матері божої, з одного боку, і п. Петром міделиварником, з другого боку, укладено певний і незмінний контракт та-

ким чином: згаданий п. Петро береться наново перелити їхмостям дзвін, який розбили шведи, причому цілком у такій пропорції, як є зараз, виготовити, як бог дасть, на наступне свято матері божої, тобто на день 15 серпня старого стилю року нинішнього 1709-го. За це перелиття їхмості повинні заплатити йому від кожного каменя по сім злотих, дозволяючи йому вираховувати на вигорання по три фунти з кожного каменя, щодо решти більше давати не мають. У свою чергу п. міделиварник обіцяє їхмостям на цю роботу з дзвоном подарувати, на славу божу, півтора камені своєї бронзи. Якщо б, не дай боже, після перелиття того дзвона виявилася якась вада, то її має відшкодувати сам п. Петро міделиварник, а не їхмості панове братство, і перелити його знову своїм коштом. Що має зробити й у цілому дотримати разом з нижчепідписаними особами, які ручаються за це, а для більшої безпеки і усунення всіляких випадковостей рукою своєю, для ще більшої ваги й певності, підписуються.

Діялося у Львові року 1709-го, дня 14 липня.

Не вміючи писати, згідно з вищенаведеним листом, взятим на себе, ставлю знак святого хреста. Петро Гнатовський, міделиварник +.

Я також не вмію писати. Ставлю святий хрест. Тимофій Стефанович +.

Я також не вмію писати. Ставлю знак святого хреста. Федір Іванкевич +.

Будучи при цьому у власних інтересах і й. м. п. Ляшковського, м. м. пана підписуюся

Михайло Савич

На цю роботу дня 19 липня 1709 беру злотих сто п'ятдесят, в чому підписуюся святим хрестом + ...*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 781, арк. 1. Оригінал. Переклад з польської.

№ 77

1748 р., жовтня 25 **.— СКАРГА СЕЛЯН МІСЬКОГО СЕЛА ЗАМАРСТИНОВА НА ОРЕНДАРЯ АНДРІЯ ДЗЬОКОВСЬКОГО ЗА КАТУВАННЯ І ЗМУШУВАННЯ ЇХ ВИКОНУВАТИ НЕНАЛЕЖНІ ФЕОДАЛЬНІ ПОВИННОСТІ

Петро Шкляр, замарстинівський заприсяжений, Валентин Борович, Хома Шуварт, мешканці того ж села, виступають як позивачі проти шляхетного Андрія Дзьоковського, орендаря невідомо з якої рації, того міського маєтку, з тієї причини, що він, не маючи ніякого права й підстави до замарстинівських підданих, які виконують усякі повинності й роботи згідно зі своїм обов'язком, спираючись на декрет шляхетного магістрату та й. м. короля, виданого в справі між сільськими громадами і тим же магістратом, використовуючи сили згаданої громади, змушує тих же підданих цього села, всупереч давнім інвентарям цього села, до надзвичайних робіт, а саме — до непотрібних шарварків і підвод, званих шарварками, та наганяє їх і примушує до того за допомогою військової екзекуції.

Коли внесли з причини поданих вчинків покірну письмову скаргу світлому й гідному Бенуа, королівському інстигатору, він закипів гнівом і, покликавши підступом до свого дому працьовитих Якова Свиту і Андрія Борсука, наказав побити їх різками із зв'язаного пруття, званими звичайно киями, дуже страшно і жорстоко, незважаючи на похилий вік,

* Пропущено розрахунок з міделиварником.

** Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 523.

з ненависті за те, що подали свою письмову скаргу на нього і підписалися на ній, та для порядку спровадив військову сторожу й інших помічників, свавільних людей, щоб виконали його накази.

Ці спроваджені за вищезгаданим дорученням названого шляхтича Дзьоковського, власника села Замарстинова, замкнули двері будинку і, покликавши військову сторожу, побили тих працьовитих підданих аж до виливу крові та до великих ран і привели до крайньої небезпеки, яка загрожує життю до того ступеня, як це докладніше показує інша реляція про огляд їх побитих тіл, бо згадані жорстоко побиті, а особливо працьовитий Яків Свита, чоловік похилого віку, який наражений на небезпеку смерті, будучи в небезпеці життя, дістав усі релігійні тайни і прийняв останнє помазання, а другий дотепер лежить на ложі страждання.

Невдоволений цим, він погрожує, що проти інших, а саме скаржників і проти всіх перелічених у письмовій скарзі, чинитиме подібно і ще більше їх поранить та вживає згаданих способів, аби покликаних під яким-небудь приводом до себе покарати подібним катуванням і з невблаганної ненависті проти них помститися як за попередні заяви, так і за пізніші скарги, щоб робити їм вищеописані кривди і змусити їх жорстокістю до незвичайних панщизняних робіт.

З цієї причини вищезгадані присутні іменем власним та від імені всієї громади села Замарстинова знову й знову протестують і урочисто заявляють проти шляхтича Дзьоковського, жорстокого і нахабного власника скаржників та порушника прав, привілеїв і декретів, виданих їм найяснішими королями, зберігаючи за собою право на збільшення, поліпшення і зменшення такого протесту і скарги, та попереджають, що будуть виступати в згаданій справі у суді.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 119, с. 525—526. Оригінал. Переклад з латинської. Опубл.: Соціальна боротьба, с. 391—393.

№ 78

1753 р., липня 30 *.— УХВАЛА УРЯДУ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА ПРО ПОКАРАННЯ ШТРАФОМ ПІДМАЙСТРІВ КРАВЕЦЬКОГО ЦЕХУ З ПРИВОДУ ЇХ ВИСТУПІВ ПРОТИ СВАВОЛІ ЦЕХМІСТРІВ І МАЙСТРІВ

У справі і спорі між славетними Іваном Габіхтом, Василем Василустою — цехмістрами, Лоренсом Кемпкою, Іваном Войтіховським — майстрами, які виступають від свого імені і від цілого кравецького цеху, з одного боку, та чесним Яковом Майовським, Йосипом Сильвестровичем, Михайлом Пасаневичем, Павлом Журовським, Мартином Грудзінським й іншими товаришами цього кравецького цеху, відповідачами, з другого боку, з приводу того, що вони, всупереч правам і привілеям найясніших королів, милостивих панів, а також всупереч декретам, підтвердженим авторитетом цього уряду, які стосуються кравецького цеху, і всупереч ординації шляхетного Львівського магістрату відносно челяді, [складеної] на пергаменті, званої інакше «вількир», або порядок, сміли ображати і легковажити тих позивачів, славетних цехмістрів і своїх майстрів, яких повинні шанувати, як батьків, як таких, що мають над ними владу. Не дотримуючись послуху, виступили проти тих же своїх майстрів на публічній цеховій сесії без усякої причини. Не шануючи їх, внаслідок поганої відваги збунтувалися проти своїх майстрів, відважилися відійти з призначених собі верстатів і, покинувши роботу, в різних місцях, монастирях забавлялися. Через те допустилися порушення прав

* Документ датується на підставі попереднього запису у книзі на с. 362.

і королівських привілеїв. А кравецька челядь, навпаки, скаржилася на своїх майстрів, що вони не ставляться до них чесно, і тому мусили відійти з верстатів, заявивши, що до цих верстатів повернуться за наказом президентського уряду, виправдуючись, що вона [челядь] не винна.

Той же уряд Ради м. Львова вислухав докази і протиставлення обох сторін, також розважив слідство, проведене між сторонами, і прочитав декрети, що стосуються обох сторін, оскільки виявилося із слідства, що згадана челядь, а саме Яків Майовський, старший товариш, чинила опір ординації в пункті, зазначеному такими словами: «А коли б який-небудь товариш спричинився до сварки, підбурювання і намовляння челяді проти майстрів і це було б йому доведено, такий буде покараний тривалим ув'язненням і пенею». Якраз чесний Яків Майовський, старший товариш, порушив власне цей пункт, бо наступного дня після свята божого тіла в цьому 1753 р. після покарання в цеху якогось партача, змовившись з цим же партачем, відійшов з дому майстра і, незважаючи на попередження свого майстра, не ночував дома. З тим же партачем вдався до різних зловживань, а наступного дня підбурив усю челядь кравецького ремесла, щоб вони відійшли з верстатів своїх майстрів без повідомлення батька господи і бальцесорів. У цьому бунті і виступі першими призвідцями були Іван Мацевич, челядник пана Габіхта, Михайло Пасаневич — пана Зиткевича, а за їх прикладом уся челядь пішла з верстатів. Яків Майовський сховався в монастирі у велебних отців бернардинців як утікач, а інші втекли до велебних отців августинів. Повернувшись звідти, на допит батька господи, хто був призвідцем цих бунтів, відповіли: «Ми всі».

Внаслідок того [уряд] признає, що вони підлягають карі і наказує, щоб ті, хто був першим призвідцем тих бунтів, а саме Яків Майовський, Іван Мацевич — челядники пана Габіхта, Михайло Пасаневич — пана Зиткевича, за якими уся кравецька челядь, наслідуючи їх поганий приклад, збунтувалася і, не звертаючись до уряду його милості пана президента, пішла і протягом кількох днів по-бунтарськи блукала, за кару відсиділи два місяці у в'язниці і при вступі та виході дістали по сто обичаїв.

Щодо інших співучасників, то [вони] повинні відсидіти у в'язниці продовж двох тижнів, а при вступі та виході дістати по 25 обичаїв. На майбутнє наказав під суворішими карами утримуватися від всіляких надуживань, шанувати своїх майстрів, бути послушними, ночувати вдома у майстрів, ніде не волочитися, не понеділкувати, більше двох годин не перебувати у лазні. Оскільки чесний Григорій Голковський відійшов без повідомлення з цеху, повинен бути покараний пенею, зазначеною у «вількері», і визнаний за знеславленого. Що стосується панів цехових майстрів, які були в цеху при битті партача, то хоч пан Ян Габіхт, старший цехмістер, на цей час захворів і [там] не був та не служив причиною побиття партача, однак дав привід своїй челяді до непослуху, бо його пані дружина погано ставилася до челяді і заходила до господи на цехову гайну сесію, як це виявилося із слідства, щоб за кару за нестриманість своєї супруги віддав до кравецького вівтаря 4 фунтові свічки на президентський уряд та щоб своїй жінці пригадав [необхідність] ставитися до челяді, як треба. Що ж до другого пана цехмістра — Василя Василусти, то оскільки виявилося із слідства, що він під час свята божого тіла, коли поспільство однодушно було зібране, покликав до господи кравця-партача і покарав його плягами без старшого цехмістра, який у цей час хворів,— чому чинив опір пан Лоренс Кемпка,— тому, звільнивши пана Лоренса Кемпку від усякої кари, наказує, щоб пан Василь, який спричинився до всяких сварок, з яких могли виникнути більші неполадки, підлягає покаранню, [щоб пан Василь] пішов під замóк до в'язниці на 6 тижнів

і відсидів там, а його самого позбавляє цехмістерства аж до наступних виборів. Замість нього обов'язки другого цехмістра виконуватиме старший столовий. Також присудив, що він повинен у додаток заплатити президентському урядові 10 гривень пені і 4 фунти воску до церкви св. Івана. А оскільки пан Войцеховський, цеховий референдар, у подібний спосіб спричинився до неполадок, признає його підлеглим подібній карі: щоб відсидів впродовж 4 тижнів у в'язниці і заплатив урядові 10 гривень. [Уряд] силою свого декрету наказав, щоб Франциск Мруз Сікорський, Степан Шустаковський, Степан Грудзінський, Яків Вітковський, Тиміш Йорданський, Валентин Томчиковський, що знаходилися при тому в цеху і були співучасниками події, замість кари трьох днів у в'язниці на «Шалі» заплатили тому урядові по 5 гривень кожний від особи, а в майбутньому щоб стереглися подібних зловживань.

Позивачі приймають з проханням віддати декрет негайно для виконання. Відповідачі просять про полегшення.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 7, с. 363—366. Копія. Переклад з польської.
Опубл.: Соціальна боротьба, с. 408—411.

№ 79

1765 р., жовтня 31 *.— З ОПИСУ НИЗЬКОГО ЗАМКУ В ЛЮСТРАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО СТАРОСТВА

...** 1. Брама мурована, стара, добра, зі склепінням від в'їзду з міста. На ній архів гродських книг, також з добрим склепінням, з одним вікном на подвір'я з залізними гратами, двері також залізні, дах гонтовий старий. 2. Ліворуч, ідучи від брами, в'язниця, до якої малі сіни з дерев'яною стелею, з тих сіней наліво темниця для ув'язнення карних злочинців з одним віконцем в мурі, що дивиться на браму, зі склепінням і залізними дверима; з тієї темниці друга камера з гратами в мурі, що виходить на подвір'я, з дерев'яними дверима й стелею. В тій в'язниці мури старі спорохнявілі й небезпечні настільки, що кілька років тому втекли в'язні, пробивши мур. Лише за теперішнього й. в. старости мур в'язниці від вулиці, що прилягає до входу, зміцнили новою прибудовою з тесаного каменю. 3. Праворуч від брами тягнеться безперервно мурована гродська канцелярія. Коли входити від брами до канцелярії, [є] дерев'яний ганок з мансардою, що виходить на подвір'я з золотими літерами, або написом, столярної роботи прибитими й частково затертими. Стіни з тесу, вгорі, під ринвами, у вигляді штахет, фігурних старих, вони вже розсипаються. Дах гонтовий спорохнявілий. 4. По обидва боки від ганку перед вікнами канцелярії сад, відгороджений від подвір'я дошками, вирізаними вгорі подібно до штахет, але частково розібраними, завширшки на 6 ліктів від вікон канцелярії. 5. Входячи до канцелярії, спочатку сіни, перегороджені дошками для кухні, справа в канцелярії кімната при самій брамі, де розміщаються ї. мл. пани гродські регенти, з розваленою кахельною піччю й такими же каміном, великою коміркою, відгородженою дошками й поперечною перегородкою від меншої комірки. Підлога дерев'яна, спорохнявіла й місцями повипадала, такий поганий стан і стіни з двома вікнами в хрестових дубових рамах, коло них добрі кам'яні портали. Одне має попсовані залізні грати, друге без гратів. 6. Вийшовши з тієї кімнати, навпроти через сіни [є] кімната з довгим столом для пишучих ї. мл. панів палестрантів, без печі, зі зруйнова-

* Дата складення люстрації Львівського староства.
** Пропущено заголовок люстрації.

ною підлогою, що місцями повипадала, з чотирма старими хрестовими дубовими рамами й попсованими шибами. Стіни в цій кімнаті, особливо стіна, звернена до міста, спорохнявіли й під час сльоти настільки пропускають воду, що внизу вода просочується в канцелярію, інші стіни, від подвір'я, хоча й кращі вгорі, але знизу прогнили й сипляться. 7. З цієї кімнати [можна потрапити в] кімнатку, в якій приймальня з одним вікном, що виходить на двір, з добрими залізними гратами. Мури такі ж, як і в кімнаті зі старою кахельною піччю, двері нові. 8. Дах над канцелярією, дещо вищий від брами, й над в'язницею гонтовий потрухлий, латаний, крокви порохняві. 9. Біля самої приймальні тієї ж канцелярії дерев'яна возівня з воротами, замками, дахом і т. п., зовсім нова, збудована за держави ясне вельможного князя його мості Радзивілла. 10. До рогу возівні прибудована стайня, яка одним причілком приперта до північного муру міста, другим — до офіцин. Лише одна стіна її від подвір'я дерев'яна, нова, збудована, як і возівня, за держави, як вище, під новим гонтовим дахом. 11. По цьому ж боці офіцини муровані аж до великих покоїв, перед тим зруйновані, а за держави нинішнього я. в. старости добре відбудовані два роки тому. В них два середніх приміщення з кахельними печами, камінами, паркетами новими, з пекарнею, оснащеною двома паштетними печами, які мають комини, що виходять над дахом ганку перед тими офіцинами, великою кухнею з великим комином на чотирьох мурованих стовпах. Стіна кухні від рову осипається й потребує ремонту. 12. Від кухні починаються приміщення на двох поверхах, перероблені за теперішньої держави на кімнатки для кухонної челяді й комори. Внизу двері до першого приміщення, перегородженого стіною на три кімнатки, з вікнами, стелями, дверима, стінами, оздобленими малюванням. Там же сходи до верхніх кімнат...*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф 52, оп. 1, спр. 1024, арк. 1—2. Засвідчена копія. Переклад з польської.

№ 80

1772 р., вересня 15.— З ДОНЕСЕННЯ ГЕНЕРАЛА А. ГАДІКА ДО ВІЙСЬКОВОЇ РАДИ У ВІДНІ ПРО ОКУПАЦІЮ МІСТА ЛЬВОВА АВСТРІЙСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

...** У зв'язку з тим, що сьогодні нарешті, після 12 години російські царські війська разом з паном генералом Сірковим повністю відійшли зі Львова, то я вважав за необхідне належним чином їх замінити і наказати батальйону гренадерів вступити в місто, а двом батальйонам з полку його величності Фердінанда в Краківське і Галицьке передмістя...**

15 вересня 1772 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 1, спр. 7, арк. 7—8. Оригінал. Переклад з німецької.
Опубл.: Pawłowski, s. 77. Переклад з німецької

---

* Далі пропущено докладний опис кімнат та інших будинків замку.
** Пропущено текст, який не відноситься до Львова.

№ 81

*1774 р.** — ІЗ ВІДОМОСТІ 3-го ДИСТРИКТУ ЛЬВІВСЬКОГО ОКРУГУ ПРО МАЙНОВИЙ СТАН ЛЬВІВСЬКИХ ПЕРЕДМІСТЬ І ПРИМІСЬКИХ СІЛ

№ п/п	Домінія або ключ	Належні до нього: населені пункти	Належні до нього: міста	Належні до нього: села	В них знаходиться: міських будинків: християнських	В них знаходиться: міських будинків: єврейських	В них знаходиться: селянських дворів: з тяглом	В них знаходиться: селянських дворів: без тягла	Їх тягло: коні	Їх тягло: воли	Належать до: парафії	Належать до: міста	Прізвища: поміщиків чи власників	Прізвища: тих, що тримають: в заставі	Прізвища: тих, що тримають: в оренді	Церковні шпиталі	Мають: млинів	Мають: станів
155	Львів, королівщина	Столиця Галичини Львів	1	—	419	42	—	—	50	—	Львів	Львів	Королівщина	—	—	2	—	—
		Краківське передмістя: Належить до міста	—	—	451	126	—	—	65	3	»	»	»	—	—	—	—	—
		Краківське передмістя: Належить до Львівського староства	—	—	188	171	—	—	50	9	»	»	»	—	—	—	4	—
		Галицьке передмістя, належить до міста	—	—	802	200	—	—	310	33	»	»	»	—	—	—	12	—
156	Те ж	Клепарів	—	1	—	—	42	15	79	6	»	»	»	—	—	—	1	—
157		Голоско Мале	—	1	—	—	26	11	32	8	»	»	»	—	—	—	—	—
158	»	Голоско Велике	—	1	—	—	34	—	85	46	»	»	»	—	—	—	2	—
159	»	Брюховичі	—	1	—	—	57	—	39	91	»	»	»	Бенедикт Августинович	—	—	7	—
160	»	Замарстинів	—	1	—	—	16	25	30	2	»	»	»	—	—	—	3	—
161	»	Білогорща	—	1	—	—	17	4	22	12	»	»	»	Казимир Чечевич, радник	—	—	—	—
162	»	Кульпарків з Персенівкою	—	1	—	—	15	—	41	10	»	»	»	Ігнатій Бем, радник	—	—	—	—
163	»	Малехів	—	1	—	—	46	2	91	16	»	»	Шпиталь св. хреста у Львові	—	Ігнатій Бем, радник	—	2	2
164	»	Скнилівок	—	1	—	—	9	5	18	—	»	»	»	—	Іоанн де Сігніо, купець	—	—	—
165	»	Сихів	—	1	—	—	46	—	75	45	»	»	м. Львів	—	—	—	1	—
166	»	Зубря	—	1	—	—	148	—	253	89	»	»	Старші радники м. Львова	—	—	—	1	—

* Дату встановлено на підставі аналогічних документів, що складалися австрійськими властями у 1774 р. під час загального опису земель і майна Галичини.

№ 82

1778 р., грудня 17.— АКТ ОЦІНКИ ОБОРОННОЇ БАШТИ І МУРУ ПОБЛИЗУ КРАКІВСЬКОЇ БРАМИ У ЛЬВОВІ, СКЛАДЕНИЙ ЦЕХМІСТРАМИ МУЛЯРСЬКОГО ЦЕХУ

На вимогу їх милостей панів економів, цехмістри мулярського цеху зібралися дня 17 грудня 1778 року для оцінки башти і муру, що знаходиться між Краківськими брамами, ліворуч, коли йти з міста, і будинком вдови Шершеневичевої, який стоїть при воротах, що виходять на вал, праворуч від муру.

Найперше, довжина башти від вулиці — 10 локтів, ширина 8 локтів, висота разом з фундаментом 15 локтів, товщина муру — 2 локті; в тій же башті мур від вулиці перебудований і має товщину лише на 1 прусську чверть. Мур, що тягнеться від башти до будинку Шершеневичевої, має довжину 22 локті, висоту з заглибленням 11 локтів і товщину 1 локоть. Поперечний мур від будинку Шершеневичевої має вздовж 7 локтів, висоту однакову, а ці мури, як і башта, придатні лише на розбір, бо вже розсипаються.

Ті мури і башта варті злотих польських 386 (триста вісімдесят шість).

В чому ми, цехмістри, власноручно підписуємось.

Йосиф Дубльовський
Йосиф Лясковський

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 49, арк. 2. Оригінал. Переклад з польської.

№ 83

*1784 р.**— З ОПИСУ МІСЬКИХ ЦЕХІВ ЛЬВОВА, ПРО ЇХ ОКРЕМІ СТАТУТИ І ПРИВІЛЕЇ ТА КІЛЬКІСТЬ РЕМІСНИКІВ

...Перше питання. Чи місто забезпечене фахівцями і ремісниками? Відповідь: місто є забезпечене людьми, як це буде показано у 3-му питанні.

Друге питання. Чи ремісники мають цехи і чи останні забезпечені статутами? Відповідь: окремі цехи всіх нижчеперелікованих ремісників забезпечені статутами, встановленими Магістратом і схваленими світлими королями. Привілеї про їх заснування зберігаються в архіві Магістрату. А саме: перший привілей світлого Сігізмунда, який схвалює [цехи] львівських ремісників разом з їхніми підмайстрами, учнями та правами і говорить про те, що вони незалежні від краківських майстрів. Привілей складений року божого 1525, знаходиться в фоліанті 61. Другий — цього ж світлого короля, підтверджує права і привілеї, надані львівським цехам, виданий року божого 1540, знаходиться у фоліанті 33.

Щоб краще пізнати різні права кожного ремісничого цеху, корисно буде познайомитися з комісарським декретом, виданим найзнаменитішим князем Чацьким, королівським комісаром й надрукованим у друкарні року божого 1758 в справі, що велася між містом Львовом і євреями — мешканцями міста, де вони [права] є докладно подані.

Третє питання. Які є цехи і скільки їх є, а також скільки майстрів входить до їх складу?

---

* Документ датується приблизно на основі опису справи «Прав і привілеїв» міста Львова, у яку включений.

Перелік цехів з даними про кількість осіб, які до них належать: 1. Золотарі — 6; 2. кравці — 46; різники — 25; кушнірі — 3; 5. муляри-майстри [та] їхні підмайстри — 8; 6. теслярі-майстри [та] їхні підмайстри — 8; 7. гончарі — 7; 8. різьбарі — 2; столяри — 20; 10. шевці — 115; 11. грабарі (дубильники)—4; 12. ливарники — 3; 13. мечники — 10; 14. пекарі — 40; 15. сідлярі — 8; 16. годинникарі — 5; 17. ткачі — 42; 18. канатники — 3; 19 — гребінники — 2; 20. токарі — 12; 21. боднарі — 12; 22. римарі — 3; 23. медовари — 4; 24. ковалі — 18; 25. рукавичники — 2; 26. колісники — 8; 27. гаптарі — 3; 28. склярі — 2; 29. мідники — 2; 30. бляхарі — 2; 31. миловари — 2; 32. рушничники — 3; 33. палітурники — 7; 34. цирульники — 5; 35. слюсарі — 17; 36. котлярі — 2; 37. калитники — 3...*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 647, с. 54—56. Оригінал. Переклад з латинської.

№ 84

1789 р., вересня 10.— З ОПИСУ СЕЛЯНСЬКИХ ПОВИННОСТЕЙ У ЛЬВІВСЬКОМУ ПІДМІСЬКОМУ МАЄТКУ — СЕЛІ ЗНЕСІННЯ

...Ця громада [Знесіння] підлягає тільки одній владі. Повинності громади записані в давніх інвентарях, складених під час передачі її в заставу теперішньому заставному власникові, вельможному Павлові Пйотровському.

Перше. Кожний підданий, який має чверть грунту і держить худобу, повинен відбути 52 «тяглові» дні на рік, а якщо ж не має тяглової худоби, тоді той же підданий повинен відбути 52 «піших» дні; крім того, цей же [має давати]: а) одну курку щороку або замість неї 7,5 крейцара; б) чинш з грунту 2,5 крейцара.

Друге. Півчвертники повинні відробити таким же способом 26 днів, а загородники мають відбути щороку 16 «піших» днів. Півчвертники, як і загородники, зобов'язані давати щороку не менш як: в) півкурки і г) чинш з грунту 1,25 крейцара.

Трете. Тут проживає двоє підданих, що згідно з складеною угодою платять дворові чинш і мають від двору поставлені хати і невеличкі городи.

Четверте. Тут живе також один селянин, який згідно з інвентарем відробляв 16 днів на рік, але оскільки його город дає дуже мало користі, він належить до категорії халупників.

П'яте. Також є у цій громаді один чиншовник, що взагалі не має землі, тільки хату, поставлену за рахунок двору, з якої платить чинш, але, оскільки ця хата поставлена на двірському грунті і при ній немає ні куска городу, то вона не включена у теперішні підрахунки.

Шосте. Тут же проживає мірошник, який орендує частину двірської луки і млин, але, оскільки ця лука належить до домінікального грунту, то чинш з неї також у теперішніх підрахунках і поправках не буде рахуватися.

Сьоме. Війт і присяжний за послуги, що роблять для двору і громади, від своїх повинностей звільнені.

Восьме. У тій громаді здавна була в селі двірська корчма, в якій продавалися панські напої, однак громада, не бажаючи мати в селі жодної корчми, уклала з двором добровільну угоду про виплату йому щороку «сухого» податку 125 ринських золотих, що підтверджено в люстрації. Цю суму грошей громада сплачує вже десятки років і жодної корчми в селі немає, а оскільки цей податок не підпадає урегулюванню урбарії, то і в наведених підрахунках не фігурує.

* Далі подано опис земельних володінь міста.

Дев'яте. Парох...* від тутешньої громади не одержує нічого; він повинен утримуватися тільки з церковної землі.

Десяте. Жодного загальногромадського пасовища тут немає, а випасали худобу досі на двірському, за що кожний відбував 6 днів влітку.

Одинадцяте. Ані двір, ані громада не мають тут жодних лісів.

Дванадцяте. Тутешній пан ніколи не побирав ані десятини від бджіл ані «очкового».

Тринадцяте. Панщина тутешньому дворові для обробки землі потрібна тому, що це село, як вище говорилося, є в заставі, а посесор не повинен обробляти грунт своїми людьми і плугами.

Оскільки тутешні піддані, згідно з вищезгаданим описом, з своїх неоднакових земель мають неоднакові повинності, тому треба, щоб при дальших підрахунках враховували цю різницю повинностей і можна було бачити, наскільки теперішня нововизначена повинність перевищує колишню...**[97]

10 вересня 1789 р.

П. Пйотровський

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф 146, оп. 18, спр. 1740, арк. 1—3. Копія. Переклад з польської.

№ 85

*1805 р.**** — ІЗ СПОГАДІВ РОСІЙСЬКОГО ОФІЦЕРА Ф. М. ГЛІНКИ ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У ЛЬВОВІ

Город Львов

Я был в том городе, который немцы называют Лембергом, французы Леополем, а русские Львовом. Львов достоин именоваться столицею Галиции. Это прекрасный и богатый город. Мы в нем дневали. Я был в театре и в маскараде, был в академии [98], где показывали нам библиотеку, содержащую в себе более ста тысяч книг и между прочими древнюю рукопись — славянское евангелие; также видели мы там хороший кабинет анатомический.

Город Львов построен в 1245 году [99] сыном самодержавного князя России [100] Даниила Романовича Львом Даниловичем. Сей последний женился на дочери венгерского короля Беллы [101], и новопостроенный город назвал своим именем. Львов принадлежал потом многим российским князьям, у которых отбит поляками, а в 1654 году знаменитый Хмельницкий осадил и взял сей город казацкими войсками [102].— Так переходят города из рук в руки! Не только Львов, но большая часть Галиции принадлежала России. Обширна была держава Русская!..

Опубл.: Глинка. Письма, с. 186—187.

№ 86

1822 р., січень ***.— ІЗ СПОГАДІВ РОСІЙСЬКОГО ВЧЕНОГО П. І. КЕППЕНА [103] ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У ЛЬВОВІ

Львов. Наконец мы подъезжаем к окруженному горами Лембергу. На заставе нас пропустили. Но атака безбожных таможенных до-

---

* Два слова не прочитано.

** Пропущено цифрові дані про діючі панщинні повинності і нарахування нових повинностей на підставі патенту від 10 лютого 1789 р.

*** Дата події.

смотрщиков стоила нам несколько флоринов, невзирая на то, что у меня распечатали два письма, в числе коих одно следовало к даме. Также-де распечатают сердца ваши на том свете закоснелые досмотрщики * и души, если вы не бездушны!

Мы в городе квартируем в гостинице Hotel de l'Europe[104]...**

Проживши несколько дней в Лемберге, *мне хотелось* узнать что-нибудь об истории сего места. Но это было дело весьма не легкое. Наконец я узнал, что существует латинская рукопись: Codex archivialis Metropolitan [ae] leopoliensis (134) ex originali transumptus anno 1735 et recognitus authoritate de voce ad vocem***. Сия история сочинена львовским бургомистром Варфоломеем Зиморовичем (Jos[ephus] Barthol[omeus] Zimorowicz)[105] между 1640 и 1660 г. Рукопись, которую я видел у ректора львовского университета [М.] Гриневецкого[106] (прокуратора всех униатских монастырей в Галиции), принадлежит Онуфриеву монастырю. Она писана на бумаге в лист и есть список с хранившегося в львовской ратуше, но ныне затерянного подлинника. Копии с сей истории имеют: граф Оссолинский в Вене[107], профессор Лоди[й] в С[анкт]-П[етербурге]****[108], Harasewicz в Варшаве[109], епископ холмский (Порфирий Важинский)...*****

Главное заведение во Львове есть университет, основанный в 1784 г. императором Иосифом II. Постройка оного доказывает, что он основан иезуитами, большие коридоры, двуглавый костел и т. д. вся наружность соответствует сему[110].

Физический кабинет довольно порядочный; в оном, между прочим, есть электрическая машина, сделанная наподобие большой...****** с двойными стеклянными колесами или кругами. Собрание машин и моделей также заслуживает внимания, но недостаток в месте не дозволяет расставить все порядочным образом. Один инструмент закрывается другим, почему и нельзя иметь хорошего понятия о том, что есть и чего нет. В зале, где преподается сельское домоводство, есть еще небольшое собрание экономических предметов, наконец и музеум не пуст. Собраний растений и насекомых я не видал; говорят, что последние собираются самим профессором, любителем энтомологии. В числе четвероногих покажут вам здешние дикие козы, вепря и здешних бобров, несколько уродов, небольшое собрание конхилий, окаменелостей и минералов Галиции, между коими нельзя не заметить каменного угля.

Более всего занимало меня собрание университетских рукописей. Я здесь нашел оных не более 23. К историческим можно причислить две только: 1 — Патерик печерский[111] 1619 г., писаный уставом, иеромонахом Игнатием и 2 — Летописец о србских кралех и о архиепископах, како кто свое житие завода. Первоначальное заглавие: Житие и жизнь повести б-го угодни деянии христолюбивых краль сьрбскіе и поморскіе земль. Куплена была 7083 (1575) г. На бум[аге] в лист.

Но первая из сих книг давно уже издана, а последняя история вся уже вошла в состав сербской истории Раича[112]. Таковую же сербскую историю видел я в числе рукописей Дерптского университета, которому оная поднесена была каким-то богемцем. Время Дерптского экземпляра можно бы определить значущимися в списке сербских королей и турецких султанов последними лицами.

---

* Зверху над рядком дописане слово «Zöllner» — Митник (нім.).

** Пропущено короткий історичний огляд про Галичину й Володимирщину, а також переказ видавця про використану П. Кеппеном літературу з цього питання.

*** «Архівний список історії міста Львова (134), перекладений з оригіналу в 1735 р. й переданий слово в слово» (лат.).

**** Цим примірником користувався М. М. Карамзін (прим. видання).

***** Пропущено розповідь про інші видання.

****** Так у тексті видання.

Прочие рукописи суть: Харатейное Евангелие, пис[ано] чист[ым] уставом 7123 (1615) г.; Псалтырь толкованная (или последованная); 2 экз. Деяний св. апостолов из коих одно 7048 (1540) г.; Поучения (ascet) или Слова преподобных отцов (на поле — в числе коих Тактикон препод[обного] Никона 7126 (1618) г., Духовныя беседы (Homile Etica); Минеи (март и апр[ель]); Ирмологион, Типик церковной службе; несколько полемических сочинений и наконец Стеф[ана] Яворского Камень веры в рукописи 1713 г. [113] (по которой напеч[атан] в Киеве, 1730?).

Вот сколь богата или, лучше сказать, сколь бедна Львовская университетская библиотека русскими рукописями. Библиотека имеет 30—35 или 40 тысяч книг; и читателей в оной много.

Самое большое и богатое собрание русских рукописей находится при Львовском Бернардинском монастыре, в коем, по словам М. Гриневецкого, хранится весь архив Галиции [114]. Но я оного не успел видеть. Уверяли же меня (и сам М. Гриневецкий), что в оной харатейных рукописей, а особливо грамот нет ни одной, но все писаны на бумаге, почему и не могут бть старее половины XIV века...*

У М. Гриневецкого видел я подлинную (?) грамоту, пожалованную (Галицким?) князем Львом Даниловичем, который сидел сперва в Галиче, а потом во Львове, Лаврову преподобного отца Онуфрия монастырю, sω-го года октября 8 дня. Грамота сия пожалована на землю с польми, лесом и ставы и млинами и медовыми даньми. Она писана на пергамене уставом XIII века; печать не уцелела, остался один только шелковый шнурок [115]...**

Опубл.: Кеппен. Путевые заметки, с. 126, 127, 129—131.

№ 87

*1833 р.****— УРИВОК З КНИГИ АВСТРІЙСЬКОГО ГЕОГРАФА І СТАТИСТИКА В. БЛЮМЕНБАХА [116] «НАЙНОВІШИЙ ОПИС АВСТРІЙСЬКОЇ МОНАРХІЇ» ПРО РОЗТАШУВАННЯ, ЗАБУДОВУ, УСТАНОВИ, ЗАКЛАДИ ТА НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА

...7. Львівський округ

Майже посередині цього округу розташоване головне місто Галичини — Львів (по-польськи Львув) — у вузькій котловині, що тягнеться з південного сходу на північний захід, обвиваючись навколо нанесеного піщаного узвишшя, і там поступово розширюється в рівнину, що простягається уздовж потоку Полтва [117], який влітку часто пересихає. Само по собі таке розташування, мабуть, приємне й романтичне, але не годиться для великого міста. Ще належачи Польщі, Львів був забудований вкрай погано і складався переважно з дерев'яних будинків. З того ж часу, як влада перейшла до Австрії, місто незвично погарнішало, і зараз у ньому багато гарних будівель і добре вимощених вулиць. Власне, внутрішнє місто, колись оточене стінами й ровами, вали від яких переважно перетворені в місця для прогулянок, невелике за розміром. Посередині є чотирикутна площа Ринок, а місто, через рівні проміжки, перерізане багатьма прямими вулицями. Зверху й знизу до міста прилягають 4 передмістя, переважно добре забудовані й перетяті брукованими проїжджими дорогами. Кілька років тому внутрішнє місто налічувало 314 будинків,

* Пропущено текст про спостереження П. І. Кеппена щодо графіки рукописів, а також про акт церковної унії, що знаходиться в кафедральному соборі.

** Пропущено відомості про грамоту Лаврівському монастирю та ін.

*** Дата видання книги.

перший район (Галицьке передмістя) — 696, другий район (Краківське передмістя) — 550, третій район (Жовківське передмістя) — 447, четвертий (Бродівське передмістя) — 472. Тобто у всьому Львові було 2479 житлових будинків з 49245 мешканцями (30470 християн в 6992 сім'ях, 18 770 євреїв у 4325 сім'ях). В 1831 році без військових та іноземців у місті налічувалося 15 120, на передмістях 35 416, разом 50 536 мешканців (з них 30 045 католиків, 410 некатоликів, 20 073 євреїв). Більшість будинків у місті, а частково й на передмістях — одно-, дво-, три- і навіть чотириповерхові, і майже всі збудовані в сучасному стилі. Цілком старих будинків видно небагато. Але оскільки в місті під будинки відводиться дуже мала площа, великі будинки знаходяться переважно на передмістях. Іноземцю дуже впадає в очі, що більшість цих гарних і загалом досить солідних будинків крита лише гонтою. Причиною цього, як пояснили, є те, що покрівельна черепиця тут дуже дорога, а крім того, через свою вагу, вимагає міцніших стін.

У Львові налічується 14 католицьких церков, серед яких 9 парафіяльних і одна капеланська, один вірменський [118] і один грецький — кафедральний собор [119], один євангелістський молитовний дім і дві синагоги, а також 4 латинських чоловічих і 3 жіночих монастирі, один вірменський жіночий монастир і один греко-католицький чоловічий монастир. В місті заслуговують на увагу кафедральний собор [120] і домініканський костьол [121]. Останній є копією собору Карла у Відні, але в ньому є чудовий пам'ятник графині Дунін-Борковській, виконаний Торвальдсеном [122] з каррарського мармуру [123].

Колишній костьол єзуїтів використовується для богослужінь, призначених для військових та учнівської молоді. Із світських будівель варто назвати колишню колегію єзуїтів [124] (зараз приміщення трибуналу), резиденцію вірменського єпископа, велику казарму у Жовківському передмісті, загальну лікарню, дім губернатора. На піщаній горі ще стоять руїни львівського замку [125].

Львів є місцем перебування губернаторства й окружного управління, галицького апеляційного та вищого кримінального судів, вищого військового командування, крайового меркантильного й вексельного судів та багатьох інших установ, трьох архієпископів, одного євангелістського суперінтенданта та старшого крайового раввина. Тут є університет з публічною бібліотекою та невеликим кабінетом природничих колекцій, станова академія [126], сільськогосподарська крайова виставка, одна латинська й одна греко-католицька семінарія, дві гімназії, одне реальне училище, вчительська семінарія, дві народні школи вищого ступеня, одна євангелістська школа, одна народна школа вищого ступеня для дівчат при монастирі бенедиктинок, п'ять початкових шкіл, одна школа для дівчаток з освічених станів при вірменському жіночому монастирі, військовий заклад для виховання хлопців і військова школа плавання. При монастирі сестер милосердя, крім школи для сиріт, збудованої в 1744 р., є ще шпиталь (в 1822 р. прийнято 1764) *. Крім того, у Львові є загальна лікарня (в 1822 р. прийнято 1411), єврейська лікарня (в 1822 р. прийнято 622), шпиталь для престарілих і вбогих (на 38 чоловік), військовий госпіталь (на 180 чоловік), 2 бальнеологічні заклади, один добре влаштований притулок для бідних, одне товариство благородних жінок, один добровільний робітний дім (в ньому щоденно обробляють грубу овечу вовну 20 чоловік), один виправний будинок для політичних в'язнів (в 1823 р. прийнято 974).

Останнім часом промислова індустрія досягла прогресу. У всіх львівських промислах на 1823 р. було зайнято 2187 майстрів і власників (з

* Йдеться про кількість хворих й престарілих осіб.

них 874 євреї), 1450 продавців і підмайстрів (з яких 290 євреї) і 937 учнів (з них 132 євреї). Серед них — 128 кравців, 161 швець (з яких 3 євреї), 36 ткачів, 39 слюсарів, 14 ковалів, 6 мідників, 48 кушнірів (з них 45 євреї), 50 теслярів, 17 бондарів, 12 каретників, 13 сідлярів, 7 шорників, 11 оббивальників, 21 жерстяник, 13 поясників, 8 дубильників, 13 пивоварів, 51 золотар (з них 44 євреї)*, 6 оптових торговельних підприємств, 299 роздрібних торговельних підприємств (серед них 234 єврейських), 294 малі торговельні точки (з них 274 єврейські), 391 шинок (з них 103 єврейські), 85 трактирів (з них 47 єврейських) і т. д. Торгівля, якщо взяти до уваги комісійні угоди й експедиційні підряди, відіграє досить значну роль, особливо під час великих ярмарків на свято трьох королів **. Велике пожвавлення також під час контрактного періоду, який продовжується 6 тижнів з 14 січня і сприяє великому напливу людей, християн і євреїв у головне місто.

У цьому місті не бракує і розважальних закладів. Є театр (для нього використали монастирську церкву) [127], з'єднаний з ним танцювальний зал, у передмістях і в околицях багато гарних садів, серед яких Гехтівський[128], або Єзуїтський сад, як місце для розваг, займає перше місце...***

Відоміші села: Винники, на південний схід від Львова, де знаходиться галицька тютюнова фабрика. На цій фабриці в 1817 р. працювало 498 робітників, а річна продукція налічувала 19 200 центнерів ****, з яких 15 400 центнерів курильного тютюну й 3 800 центнерів нюхального...*****

Опубл.: Blumenbach, S. 144—147. Переклад з німецької.

№ 88

1834 р., травня 10.— ЛИСТ ЗАВІДУВАЧА ПРИДВІРНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ У ВІДНІ А. МІТРОВСЬКОГО КЕРІВНИКОВІ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ Ф. КРІГУ ПРО ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИЯВЛЕННЯМ СЕРЕД МЕШКАНЦІВ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЛЬВОВА РЕВОЛЮЦІЙНОГО ТОВАРИСТВА

Вельможний бароне!

Згідно з найвищим рішенням від 9 цього місяця його величність зволила прийняти до високого відома повідомлення від 24 минулого місяця за №№ $\frac{536 \text{ і } 537}{\text{г}}$ ****** про висловлення одного неназваного мешканця Львова в справі існування серед львівських мешканців, студентів і інших приватних осіб революційного товариства. Одначе я одержав розпорядження дати вашій ексцеленції вказівку потурбуватися про те, щоб ви, а також пан президент апеляційного суду фон Енцендорфер і замісник, або помічник, командуючого, пан лейтенант-фельдмаршал барон Лянгенау негайно повідомляли себе взаємно про одержані відомості, які стосуються спокою краю, і пізніше, у кожному випадку вживали відповідні заходи або їх пропонували.

Прошу вас, ваша екцеленціє, в усіх випадках найточніше додержуватись найвищого наказу і тільки ще додам, що я одночасно про це най-

* Про кількість ремісників у 1784 р. див. док. № 83.

** 6 січня.

*** Пропущено опис малих містечок Львівського округу: Городка, Наварії, Янова

**** Австрійський центнер дорівнював 56 кг.

***** Далі пропущено текст про інші приміські місцевості.

****** Повідомлення у справах відсутнє.

вище бажання повідомляю пана президента ц.-к. верховного суду графа фон Тааффе і пана віце-президента ц.-к. придворного військового радника, генерала кавалерії графа фон Гардейга.

Зрештою, оскільки згадані висловлювання містять наприкінці також вказівки, які стосуються поширення сектанства серед львівського гарнізону, я доручаю вашій ексцеленції згідно з найвищим наказом передати дані, які мають відношення до цього, пану замісникові командуючого лейтенанту-фельдмаршалу барону Лянгенау для дальшого службового використання.

Маю честь залишитися з глибокою пошаною, покірний слуга вашої ексцеленції

Мітровський

Відень, 10 травня 1834.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 6, спр. 41, док. 756. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 89

1834 р., червня 17.— ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ДО ВИЩОГО ДУХОВЕНСТВА ГАЛИЧИНИ В СПРАВІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОТИ ПРИЙОМУ ДО ЛЬВІВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ РЕВОЛЮЦІЙНО НАСТРОЄНОЇ МОЛОДІ

...*Згідно з найвищим власноручним листом від 18 травня цього року, одержаним його милістю паном верховним канцлером, дійшло до відома його величності, що студенти в Галичині присвячують себе духовному стану тільки з тією метою, щоб використати своє становище і як змога більше агітувати народ проти уряду та виховувати його в дусі революційної пропаганди. З цього приводу його величність зволила запропонувати вам висловити свою думку про те, чи з огляду на вищезгадане при прийомі і навчанні кандидатів теології в Галичині і поза її межами слід вживати особливих запобіжних заходів.

В результаті розпорядження високої Президії Придвірної канцелярії від 25 минулого місяця № 3133 маю честь у строго службовій тайні просити ваші [вельмишановності], єпископські ексцеленції, зволити по можливості скоро, уникаючи всякого розголосу, доповісти мені свої цінні, добре обгрунтовані міркування з приводу пунктів запиту його величності. При цьому ваші [єпископські ексцеленції] зволять ширше висловитися, головним чином, про те, чи і які зроблені спостереження, що підтверджують вищезгадані факти, доведені до відома його величності, або їм суперечать. На що саме звертається зараз увага при прийомі кандидатів теології, щоб створити собі відповідну думку про їх моральність, а також про їх політичні погляди; чи, враховуючи вищеназвані факти, слід вживати запобіжних заходів і яких; вкінці, які існують сьогодні заходи або які слід ввести, щоб при навчанні кандидатів теології в семінаріях і поза їх межами діяти в цьому напрямку, щоб виправити їх політичні погляди, очистити [їхні] принципи, а їх самих вивчити на гідних священиків і громадян, вірних і відданих його величності.

Прийміть ваша... і т. д.**

Львів, 17 червня 1834.

Кріг

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 6, спр. 41, док. 886. Чернетка. Переклад з німецької.

---

* Пропущено заголовок і звернення з назвами осіб і їх титулами.

** Так у документі.

№ 90

1837 р., квітня 24.— ДОНЕСЕННЯ КЕРІВНИКА ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ Ф. КРІГА МІНІСТРУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ Й. СЕДЛЬНІЦЬКОМУ ПРО ВИЯВЛЕННЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІЙ СЕМІНАРІЇ СТАТТІ РЕВОЛЮЦІЙНОГО ЗМІСТУ ТА ПРО ВЖИТІ В ЗВ'ЯЗКУ З ЦИМ ЗАХОДИ

Вельможний графе! Невдовзі після того, як я своїм звітом від 12 квітня ц. р., № 495, повідомив вас про знайдену в Снятині революційну статтю, писану руською мовою [129], у львівській греко-католицькій митрополичій семінарії виявлено другу подібну статтю, переклад якої я долучаю. Зміст цієї статті перевищує зміст попередньої своєю мерзотністю, а, оскільки він викладений менш абстрактно, перевищує також і шкідливістю.

Вона являє собою не що інше, як розраховане на життєві обставини руського народу наслідування «Слів віруючого» Ламене [130] і вийшла, як видно з виразних натяків у ній, з-під пера поляка [131]. Існування двох таких виплодів революційного фанатизму, похожих на себе якістю і тенденцією, вказує на заплановану обробку руського народу і вимагає якнайстараннішого розслідування, щоб натрапити на слід автора і найсуворіше покарати тих, що виявляться скомпрометованими.

Мета цієї статті — сприяти об'єднанню польського і руського народів для революційних цілей, знищити любов і прихильність народу до монарха, що, безперечно, наявні, і зобразити його як безпосереднього винуватця усіх тягот і страждань народу, а шляхту, духовенство, вищих офіцерів і чиновників — як його платних помічників. Добра обізнаність автора цього твору з порядками у цій провінції, що їх він старається зобразити в найнеприємнішому світлі, дає підставу вважати, що він галичанин і, дуже ймовірно, член якогось таємного товариства.

Знайдену тепер у греко-католицькій семінарії статтю слухач хірургії Монцібович передав у приміщенні Львівського університету вихованцеві семінарії Іванові Охримовичеві. Останній разом з вихованцями Котовичем, Ізидором Винницьким і Каєтаном Станкевичем, зняв з неї копію, яку дав читати вихованцеві Миколі Проскурницькому, у якого під час занять у читальному залі семінарії помітив її і відібрав префект Ільницький. Оригінал Охримович повернув Монцібовичеві.

Як тільки я отримав повідомлення про цей випадок, я розпорядився зробити у Монцібовича обшук, але він не дав наслідків. Тепер я направляю цю справу в кримінальні органи, тому що цей злочин є порушенням громадського спокою. Згадані теологи виключені митрополитом з духовної семінарії і, як і Монцібович, знаходяться поки що в поліційному арешті.

Дозвольте... і т. д.*

Кріг

Львів, 24 квітня 1837 р.

Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 64—65. Переклад з німецької.

---

* Так у тексті видання.

№ 91

1837 р., червня 28.— ДОНЕСЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПРО ПОШИРЕННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЛЬВОВА «ВІДОЗВИ ДО РУСЬКОГО НАРОДУ» ТА РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Вельмишановна цісарсько-королівська крайова президіє!

Як тільки попала мені секретним шляхом революційна «Відозва до руського народу», я рекомендував своїм агентам звернути якнайпильнішу увагу на поширення подібної писанини, яка має на меті розклад цього, у політичному відношенні досі ще благонадійного, народу.

Вісім днів тому я одержав достовірну відомість, що в колі деяких студентів, а саме: юриста Маєвського, сина ц.-к. окружного секретаря в Самборі, обох Тюрманів, синів покійного ц.-к. губернського радника, Сілецького, сина одного податкового службовця в Станіславі, обох Дунаєвських, синів ц.-к. окружного комісара в Санчі, Альбіна Шлегеля, сина секретаря ц.-к. апеляційного суду, Бабірецького і Кляйна, слухачів хірургічного відділу та інших, поширюється не тільки відома «Відозва до руського народу», але також багато руських пісень особливо небезпечної тенденції, автором яких має бути відомий революційний поет і емігрант Мирослав Гославський [132].

26 вночі я одержав достовірне повідомлення, що, провівши суворий обшук у згаданих осіб, можна надіятись на певний успіх, і це спонукало мене зараз наступного дня взятись за справу.

Із 1-го, 2-го і 3-го доданих рапортів поліцейських комісарів Лоренса і Альтмана, а також концепіста-практиканта Кривальда вельмишановна ц.-к. Крайова президія зволить звернути увагу на те, що:

1. У Сілецького [знайдено] у всякому відношенні дуже непристойні і підозрілі руські пісні, розраховані на революціонізування найнижчих народних класів: а) «Знайте біду вашу»; б) «Вина чия?»; ц) «Чому ваша вина?»; д) «Годі тому»; е) «Місто Кію (Київ)»; ф) «Рекрутка»; г) «Затужім», до яких додається переклад, а також початок «Відозви до руського народу» [133].

2. У Маєвського було знайдено кінець цієї відозви, з чого безсумнівно виходить, що він брав участь у написанні цього твору ще до Сілецького, а останній був зайнятий тільки копіюванням пісень. Маєвський ще раніше запевнив, що ці пісні він одержав на спогад від дуже вірної особи. Вони були переписані невідомою рукою і складені М. Гославським.

Тільки що названий емігрант повинен би дійсно знаходитись у краю; його теперішнє місце перебування невідоме, однак, спираючись на зовсім надійний авторитет, можу запевнити, що «Відозва до руського народу» появилась ще в 1835 році в Станіславському окрузі і вже в 1836 році почала поширюватись в краю; пісні, навпаки, до того часу були невідомі і вперше їх побачили у Маєвського.

Проте на основі слідства у справі особи Гославського виявились певні дані, одержані від інших осіб, що в краю під прізвищем Козловський вештається емігрант і відомий поет Гощинський [134]. У минулому році він перебував якийсь час, а навіть протягом цілих тижнів у Вінцента Рогалінського в Кошицях Тарнівського округу, а також на зміну в інших поміщиків, а пізніше пішла навіть чутка, що він виїхав на Угорщину. Однак за новішими донесеннями це не є правдою, він надалі тиняється в краю і має намір приїхати до Львова, щоб під час напливу іноземців на контракти перебути тут декілька днів. На випадок його появи зроблено відповідні заходи щодо його арешту.

Гощинському від 34 до 36 років, середньої коренастої будови тіла, має темно-коричневе волосся, правильне обличчя без вусів, темні очі, обличчя позначене віспою, одягається ясно, просто, в поведінці є дуже приємний і привабливий.

3. У Маєвського, крім цього, знайдено алфавітний список прізвищ, в якому прізвища найвизначніших державних службовців виступають поряд то з підозрілими особами, то з найбільш відомими поміщиками і студентами; подані числа, здебільшого, в порядку від 10 до 16 можуть мати якесь таємне значення. Разом з іншими підозрілими речами були також знайдені дві заборонені книги.

4. У Фердинанда Тюрмана, слухача четвертого року юридичного факультету, знайдено старанно заховані два революційні вірші французькою мовою, «Молитва паломника» з «Книг польського народу» [135] і якась реліквія, тобто кусочок бархату від покривала саркофагу генерала Шептицького; на цій основі попередні донесення про неблагонадійні погляди цього молодого чоловіка повністю підтвердилися. Із донесення комісара поліції Альтмана видно, що Тюрман вів себе дуже грубо і коли перший, обурений легковажним вчинком з клаптиком бархату, зробив йому зауваження, що це разюче, як німець, якого мати бере пенсію, а він сам користується [грошовим додатком] на виховання, міг так відректись своєї національності, одержав відповідь: «Ви замалі, як поліцейські службовці, щоб вирішувати питання національності».

5. Нарешті, у хірурга Кляйна знайдено багато революційних віршів.

Інші обшуки не дали результатів. Про це я з глибокою пошаною повідомляю для дальшого високого розпорядження та зауважую, що Маєвський і Сілецький були арештовані на основі відкритого наказу його ц.-к. величності, високодостойного пана ерцгерцога генерал-губернатора з дня 27 травня цього року, число 705/ггг, зрештою, дозволю собі усно повідомити пана президента губернаторства про дальше відношення і поведінку обох арештантів.

Львів, 27 червня 1837 р.

Захер

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 5, спр. 793, арк. 1—8. Оригінал. Переклад з німецької. Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 108—109.

№ 92

1837 р., липня 18.— ІНФОРМАЦІЯ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ МІНІСТРУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ Й. СЕДЛЬНІЦЬКОМУ ПРО НАДІСЛАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ЗБІРКИ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ВІРШІВ ТА ПРО АРЕШТ СТУДЕНТІВ, ЗАПІДОЗРЕНИХ У ІХ РОЗПОВСЮДЖЕННІ

Високоповажаний графе!

У зв'язку з моїм повідомленням від 12 квітня ц. р. за № 495/ггг і від 24 ц. м. за № 541/ггг представляю вашій ексцеленції до високого відома поданий дирекцією поліції короткий переклад збірки руських революційних віршів, яка була знайдена у одного студента, і при цьому додаю, що цей студент, на прізвище Сілецький, арештований. При цьому ж студентові знайдено також уривок вже раніше відомої відозви до русинів, а при студентові Маєвському — другий уривок. Маєвського також заарештовано, і я веду найстрогіше слідство цієї справи та розшук згаданого у вищевказаному повідомленні Гощинського.

Відданий вашій ексцеленції...*
Львів, 18 липня 1837 р.

Кріг

[Помітка] Ознайомився. Ерцгерцог Фердінанд. 1 серпня 1837.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 5, спр. 793, арк. 41—42. Чернетка. Переклад з німецької. Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 109.

№ 93

1837 р., липня 18.— РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ЛЬВІВСЬКІЙ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ У СПРАВІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ТВОРІВ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Директору поліції!

Пред'явлені у донесенні від 28 червня ц. р. за № $\frac{238—240}{г}$ вірші руською мовою, а також наявні при цьому уривки твору, метою якого є [викликати] руське народне повстання, заслуговують на дуже серйозну увагу з боку уряду, тому що не тільки їх зміст має дуже небезпечний характер, але й тому, що подібні революційні твори появлялись вже раніше і заслужено звернули на себе увагу його королівської величності світлішого ерцгерцога генерал-губернатора і пана президента придвірної поліції.

Посідання таких творів стало вже само собою достатньою підставою для того, щоб на осіб, при яких вони були знайдені, навести підозріння участі в політичних інтригах.

Але в даному випадку таке підозріння могло бути прийняте тим певніше, оскільки згідно з запевненням директора поліції прийшла точна відомість, що згадані твори поширились серед таких студентів, які здебільшого були вже [поліцією] відмічені, і тому передачу твору, [спрямованого] на підготовку руського повстання, треба розглядати у зв'язку з обставиною, що він був знайдений у двох різних студентів в уривках, які належать до одного і того ж твору.

З огляду на ці обставини можна було зробити висновки, що тут мав місце факт порушення внутрішнього спокою в державі. Отже, до директора поліції [маємо] прохання [провести] передусім т. зв. допит в дусі скороченого судового процесу, ясніше висвітлити дані про поширення згаданого руського твору з небезпечною для держави метою, як і встановити взагалі ближчі дані про його походження і використання, а також на підставі тутешнього розпорядження від 1 березня 1835 р. за № $\frac{131}{ггг}$ розглянути найкоротшим способом разом з кримінальним судом у Львові питання про доцільність судового розгляду цієї справи кримінальним порядком, і коли б така потреба була визнана, слід передати акти кримінального суду. У протилежному випадку ці справи [потрібно] довести до кінця адміністративним порядком, а пізніше подати сюди пропозиції щодо покарання винних. Що стосується інших пред'явлених документів, то просимо пана директора поліції вияснити їх походження і використання, тобто подати результати відповідних допитів, а щодо книжок — особливо треба старатися, щоби дізнатися про способи їх одержання. Після цього повідомте, будь ласка, про кінцевий результат. Треба ще подати декілька спеціальних зауважень.

---

* Так у тексті документа.

1. Польський біженець Гославський *, який, мабуть, є автором революційних віршів і перейшов з російської армії на сторону польського повстання, повинен був до 1834 р. і протягом частини цього року затриматися тут під прізвищем Моріца Ясінського. Під цим прізвищем він був пізніше ув'язнений Станіславським кримінальним судом через фальшиве свідоцтво про народження і помер приблизно в кінці 1834 р. у слідчій в'язниці. Якщо пану директору поліції треба з метою прискорення слідства використати рукопис цього біженця, який займався також поезією, тоді прошу звернутися до вказаного кримінального суду.

2. Уривок твору про школу в Рівному, здається, взятий з цього ж рукопису, який згадувався в розпорядженні від 25 травня ц. р. № 3034 до обер-комісара поліції і цензора польського твору барона Ноймана. Цей рукопис стосується саме цієї школи, яку один із священиків, Андрій Чикі, заснував у Рівному, Сяноцького округу, за методом навчання Ланкастера [136]. Оскільки Крайове губернаторство наполягало на незастосовуванні цього методу в згаданій школі, то це протизаконно. Заслуговує, однак, уваги зараз те, що існування такої школи в Рівному, хоч видається так нецікавим для суспільності, привернуло увагу студентів. Це могло статися тільки внаслідок їхньої симпатії до всіх починань конституційних і республіканських зарубіжних країн, і директор поліції зволить особливо звернути свою увагу на цей пункт, щоби дослідити, чи ця школа в Рівному не мала подібних підозрілих основ виникнення.

3. Список прізвищ, здається, зроблений на підставі одного із новіших річників провінціального шематизму, бо багато цих прізвищ у покажчику шематизму проходить майже в тому самому порядку. Але дивне є об'єднання таких прізвищ, саме студентів, яких супроводжують особливі позначки, тим більше що подібний список був також знайдений у латинських семінаристів.

4. Примірник «Співи Януша»[137], здається, записаний самим автором або за його безпосередньою участю, тому що всі місця, закреслені в ньому і зазначені пунктами якоюсь цензурою, були дописані чорнилом, що могло бути зроблене тільки з рукопису автора. Арештованих осіб треба надалі тримати у в'язниці. Додатки донесення повертаються, за винятком перекладу.

Львів, 18 липня 1837 р.

[Помітка] Проте за одним заходом починається в краю слідство в справі відомого Гощинського (Козловського) *.

ЦДІА УРСР у м. Львові. ф. 146, оп. 5, спр. 793, арк. 35—41. Чернетка. Переклад з німецької.

№ 94

1837 р., листопада 25.— ЛИСТ КЕРІВНИКА ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ Ф. КРІГА МІНІСТРОВІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ Й. СЕДЛЬНІЦЬКОМУ ПРО ПУБЛІКАЦІЮ АЛЬМАНАХУ «РУСАЛКА ДНІСТРОВАЯ» БЕЗ ДОЗВОЛУ АВСТРІЙСЬКОЇ ЦЕНЗУРИ

Вельможний графе!

У відповідності з високим розпорядженням від 24 жовтня цього року пересилаю в додатку вашій ексцеленції руський твір «Русалка Дністровая» разом з цензурним висновком про нього та про обмін думками з приводу цього безцензурного видання.

Ця праця складається з деяких, написаних тутешніми теологами

* Див. док. № 91.

Мартином * Шашкевичем [138], Іваном Вагилевичем [139] та Яковом Головацьким [140] або перекладених з сербської і чеської на українську мову народних пісень, і в політичному відношенні не має в собі, за винятком деяких місць, що допускають двозначне тлумачення, нічого сумнівного. За отриманими шляхом розслідування даними, Головацький збирав пісні і внески на кошти видання, і отримав для цього 60 флоренів від директора окружної школи в Коломиї Верещинського [141] та 15 від теолога Шашкевича і з цими засобами влаштував друкування згаданого твору в 1835 р. в Офені [142], коли був у Пешті студентом першого року філософії. Статті Вагилевича включені до цього твору начебто проти його волі.

Головацький тому віддав його до друку в Офені, що там, як було сказано, кошти видання менші і що він не бачив у тому ніякої зі свого боку провини, бо і сам він проживав у Пешті, і твір попередньо подав до угорської цензури, яка його друк мала дозволити.

Наміри трьох теологів при складанні та збиранні цих пісень, за наявними даними, були літературними і ставили своєю метою піднесення руської мови. Особливо Вагилевич, який з московським проф. Погодіним та чеським мовознавцем Шафариком підтримує наукове листування [143], здається, поставив собі за мету шляхом грунтовного вивчення руської мови сприяти слов'янським мовним дослідженням.

Дозвольте і т. д.*

Кріг

Львів, 25 листопада 1837 р.

Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 113—114. Переклад з німецької.

№ 95

1837 р., грудня 6.— ДОНЕСЕННЯ КОМІСАРА ПОЛІЦІЇ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ ПРО НАСЛІДКИ ОБШУКУ В КВАРТИРІ СЛУЖБОВЦЯ БУХГАЛТЕРІЇ Ю. ГОРОШКЕВИЧА, ЗАПІДОЗРЕНОГО У ВЕДЕННІ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ПРОПАГАНДИ

Ваша ексцеленціе!

Зразу після отримання від вашої ексцеленції вчорашнього дня високої вказівки, я направився разом з оберкомісаром Лоренсі в квартиру вказаного писаря державної бухгалтерії Юліана Горошкевича [144], ім'я якого мені часто зустрічається серед осіб, що вважаються особливо підозрілими, і стосунки якого з людьми пагубних поглядів змусили встановити над ним особливий нагляд.

Там я зробив суворий і докладний обшук, який дав задовільні наслідки. Знайдено цілу масу дуже сумнівних паперів, листи, які вказують на зв'язки з іншими сумнівними людьми, вірші революційного змісту, свого роду повчання для селян і т. д., значення яких вияснить лише офіційне розслідування. Але особливо важливим видається виявлення в подвійному дні його скрині повного літографічного пристрою разом з масою свіжо відбитих екземплярів однієї революційної пісні руською мовою [145], один з яких я разом з німецьким перекладом покірно долучаю **.

Виявлено також камінь, на якому були ще рисунок і шрифт, а по куску пемзи, який тільки що вживався для зачистки каменя, можна зробити висновок про його часте вживання.

---

* Так у тексті видання.

** У справі зберігся текст пісні та її переклад німецькою мовою, арк. 41—45. Див. також док. № 96.

Я не сумніваюсь, що ця знахідка приведе до важливих роз'яснень про складачів різних опусів руською мовою, які то тут, то там виявляються в краї і мають демократичний напрямок.

Нарешті, відносно високого усного наказу вашої ексцеленції я переговорив безпосередньо з ц.-к. карним судом, і Горошкевич разом з знайденими у нього паперами сьогодні туди переданий.

Львів, 6 грудня 1837 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 5, спр. 730, арк. 37—41. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 96

1837 р., грудня 15.— ДОНЕСЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПРО ВИЯВЛЕННЯ У ВДОВИ Ю. СЕНКЕВИЧ ЛІТЕРАТУРИ ТА РУКОПИСІВ РЕВОЛЮЦІЙНОГО ЗМІСТУ

Високоповажана ц.-к. Крайова президіє!

Секретним шляхом мене повідомлено, що пані Семенська отримала від якогось Шнауферта, що перебуває тут як майстер по виучці шпаків, частину паперів Горошкевича і передала їх на збереження вдові по юстиціарові Юзефі Сенкевич, яка проживає [у будинку] під № 7.

Отримавши безпосередньо від хвальної ц.-к. Крайової президії вказівку, я разом з обер-комісаром Лоренсі провів у неї вчорашнього дня докладний обшук, під час якого у ліжку згаданої вдови було знайдено ось які предмети:

1. Гаманець з багатьма адресованими Люціанові Семенському[146] листами і декількома віршами, серед яких один з перших — французькою мовою. Він, можливо, міг би дати якусь приблизну вказівку на його (Семенського) національність, бо я чув від довірених людей, що Семенський повинен бути емігрантом. Між записками знаходиться також рецепт французькою мовою, і більш нічого вартого уваги.

2. Рукопис руською мовою, який містить статтю революційного змісту, що закликає русинів до визволення Польщі, а також два вірші. Ці опуси уже знайомі високій Крайовій президії з іншого приводу, і, як я довідався секретним шляхом, повинні бути написані рукою Юліана Горошкевича *, який знаходиться під судово-кримінальним арештом.

3. Відому брошуру «Вечори пілігрима», Париж, 1834;

4. Іншу брошуру «Організація ополчення», Варшава, 1831;

5. Рукопис «Про партизанську війну» незнайомим почерком.

У складеному з цього приводу протоколі допитана вдова Сенкевич посвідчила, що вона отримала ці папери від пані Семенської приблизно чотири тижні тому з зауваженням, що та побоюється обшуку і тому хоче сховати ці папери у неї.

Оскільки найбільш підозрілим тут [є] згаданий рукопис руською мовою, а його ймовірний переписувач знаходиться під судово-кримінальним слідством, я не вважаю для себе можливим далі займатися цією справою і прошу високу Крайову президію переслати його [рукопис] кримінальному судові, який, враховуючи ту обставину, що літографований Горошкевичем вірш написаний також по-руськи і в тому ж дусі та напрямку, зможе вбачати в цьому привід для дальшого прослідкування походження цих опусів.

Львів, 15 грудня 1837 р.

[Підпис нерозбірливий]

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 5, спр. 730, арк. 50—51. Копія. Переклад з німецької.

---

* Див. док. № 90, 95.

№ 97

1837 р., грудня 22.— ОБІЖНИК ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ СТАРОСТАМ ОКРУГІВ ПРО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ВІРША УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ З ЗАКЛИКОМ ДО СЕЛЯНСЬКОГО ПОВСТАННЯ

У зв'язку з проханням Львівського кримінального суду звертаємо вашу увагу, пане окружний старосто, на те, що у Львові видано літографічним способом короткий революційний вірш руською мовою з початковими словами «Понад горами, понад борами» *, як припускаємо, для поширення його в краї. Він складається з одного листка і має вгорі віньєтку, на якій зображено чотирьох галицьких селян, озброєних косами **.

Ви, пане окружний старосто, повинні шляхом відповідного нагляду розслідувати, чи цей літографований вірш не поширюється в тамтешньому окрузі, і про результати мені якнайскоріше повідомити.

Львів, 22 грудня 1837 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 5, спр. 730, арк. 66. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 98

1838 р., вересня 1.— З ЛИСТА КЕРІВНИКА ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ Ф. КРІГА МІНІСТРУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ Й. СЕДЛЬНІЦЬКОМУ В СПРАВІ ДОНОСУ Д. ГРЕЧАНСЬКОГО ПРО НАЛЕЖНІСТЬ СЛУХАЧІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ СЕМІНАРІЇ ДО ТАЄМНОГО ТОВАРИСТВА

Адміністратор греко-католицької парафії Грабівка Стрийського округу Дезидерій Гречанський добровільно, оскільки зрілий вік і роздумування привели його до кращих поглядів, склав калуському камеральному юстиціарові Павловичу дуже важливі зізнання про склад таємного товариства, яке повинно мати поширення також серед греко-католицького кліру.

З них [зізнань] виходить, що тодішній студент Сілецький, який перебуває тепер у Франції, відомий у зв'язку зі справою студента Шайнохи, у 1834 [147] р., під час свого перебування у львівській греко-католицькій семінарії познайомив його [тобто Гречанського] з республіканськими ідеями і давав йому читати книги, написані в такому дусі.

Пізніше він йому признався, що є членом таємного республіканського товариства [148]. В одному львівському будинку врочисто, при читанні статуту, його прийняли в члени цього товариства. Цей статут встановлює рівність в правах, республіканську форму правління, скасування панщини, передачу землі селянам, розповсюдження цих ідей, розумну поведінку супроти чиновників, збирання готівки. Сілецький був головою товариства. Після його виїзду до Франції його місце перейняв греко-католицький священик Ромуальд Крижановський. Членами числилися греко-католицькі священики: Мійський, Константинович, Гадзинський, Станчак, Кульчицький, Охримович, Мінчакевич і Покинський, далі вихованці львівської латинської семінарії Шмельц і Кущикевич,

* Див. док. № 95.

** Примірник листка з текстом пісні (писаної латинським шрифтом), під заголовком: «Dumka na nutu: koby tak tobi, jak teper myni», оздобленим віньєткою, знаходиться у справі: арк. 41. Тут же зберігається переклад цієї пісні німецькою мовою, арк. 43—45.

юрист Кордашевський і львівський пивовар Прохаска. Як близькі знайомі Сілецького були названі юрист Чеслав Кобузовський і Хшонстовський. Врешті, товариство мало бути ще більш поширене. Його зв'язки були усними і за зраду була встановлена смертна кара.

Товариство проводило збори, на яких головним чином приймали нових членів, обмінювалися думками та читали книги. Члени повинні постійно бути готовими до повстання.

Львів, 1 вересня 1838 р.

Кріг

Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 118—119. Переклад з німецької.

№ 99

1838 р., жовтень *.— З МАНДРІВНИХ ЗАПИСОК НІМЕЦЬКОГО ВЧЕНОГО ЙОГАННА КОЛЯ[149] ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У ЛЬВОВІ

...3. Львів

Львів лежить у глибокій й дуже малій гірській котловині, стіни якої оточують місто якраз на такій відстані, що воно може серед них розташуватися. Його передмістя тягнуться по схилах котловини вгору, так що уся вона виповнена будинками й вулицями, подвір'ями й садами...

Був день 20 жовтня, який тут, всупереч сподіванням, вдався дуже милим і лагідним; приязно світило сонце. Ми мандрували довгими вулицями міста, щоб добратися до коренів усієї цієї рослини, до матерної породи, на якій осіла ця кристалізація з не менш як 6.000 будинків і 80.000 мешканців. Я маю на увазі — до руїн старого Левбурга, які з однієї вершини над котловиною всюди дивилися вниз на відкриті площі Львова. Це досить стрімка, висотою від 500 до 600 футів **, піщана гора, на вершині якої стоять руїни збудованого близько 500 років тому замку одного з галицьких князів на ім'я Львів[150]. Тому місто, яке скоро виникло під захистом цього замку, отримало назву Львів, або по-німецьки Льовенберг, а скорочено Лемберг. Руїни не дуже значні. Лише деякі мури старого княжого замку ще стоять, але весь схил гори всіяний більшими й меншими уламками мурів, які, як і розбиті вежі Гейдельберга, тримаються купи більше за рахунок вапна, ніж завдяки природній міцності скелі. Пагорби зайняті тепер багатьма маленькими будинками, в яких австрійці переховують порох від угорських солдатів. З цих руїн найкраще і найзручніше оглядати всю округу цілої гірської котловини та місто.

Котловина є однією з найправильніших, які мені будь-коли зустрічалися в горах. В усіх вимірах свого майже правильного кола вона має в поперечнику одну годину пішої ходи. Стіна, що її оточує, здіймається всюди на висоту від 300 до 400 футів над дном котловини, яка, в свою чергу, лежить на 102 віденські сажні *** вище рівня моря, і в усіх напрямках опускається під тим самим кутом до її середини. Місто Львів лежить якраз посередині котловини, як курка у гнізді. Деякі частини передмість ще піднімаються по схилах вгору, а верхні краї схилів увінчані кладовищами, монастирями й руїнами замку.

Далі поза краями котловини видніються чотири головні шляхи, що зв'язують Львів з рештою світу й ведуть: один на Краків, другий на Варшаву, третій в Росію й четвертий в Карпати (Угорщину). З них

* Дату встановлено на підставі змісту документа.

** Фут — міра довжини, яка коливається від 28,3 до 32,48 см.

*** Віденський сажень приблизно дорівнює 1,9 м.

найбільш занедбана дорога на Варшаву, дорога на Угорщину також мала колись більше значення, а найважливішою зараз є дорога, що веде до Кракова й Відня. В новітні часи найбільш пожвавилася дорога на Броди і в Росію.

...*Що стосується архітектурного стилю Львова, то перш за все слід зауважити, що насправді він, мабуть, вдесятеро кращий, ніж постає в німецькій фантазії на основі звичних у нас уявлень про Польщу. Він зовсім непоганий не тільки в цьому відносному розумінні, але й взагалі взятий абсолютно, і, без сумніву, є набагато кращим і приємнішим, ніж архітектурний стиль деяких великих німецьких міст. Вільні площі тут великі, місця для прогулянок, бульвари й парки — значні. Будинки, церкви, розташування споруд, розгалуження вулиць — все це, як і взагалі у великих польських містах: Вільні, Кракові, Познані, Гнєзні, Станіславі і т. д.— має дуже багато спільного з характером старих німецьких міст, що виникли в середні віки, в усякому разі значно більше, ніж, наприклад, з характером російських міст. У Львові є багато місць, де здається, що знаходишся в Магдебурзі, Нюрнберзі чи Франкфурті-на-Майні. Це легко пояснюється довголітніми стосунками і зв'язками поляків з західними німцями. Місто багате також на церкви та дзвіниці, на великі й часом розкішні будівлі.

Львів здобув таке значення відразу після падіння Галича, коли за польського панування все життя з Галича перейшло в мури Львова. Тому в ньому немає ніяких старовинних будівель, що свідчили б про його раніше значення.

...**Львівська ратуша [151] є настільки показною й гарною будівлею, що можуть нею похвалитися лише нечисленні німецькі магістрати. Вона охоплює своїми чотирма високими й майже однаковими за довжиною крилами чотирикутний двір. Довкола будівлю оточує забудоване найкращими міськими будинками й крамницями міське «кільце» [152], завжди, як правило, заповнене покупцями й продавцями. Чотири крила будівлі прорізають чотири брами, якими туди й сюди безперервно тече людський потік. По чотирьох кутах будівлі розташовані чотири великі кам'яні басейни з колосальними, дуже гарними статуями Нептуна і Діани посередині, до ніг яких леви й морські чудовиська, що несуть на собі п'єдестали, випльовують воду. Лейпцігський і Дрезденський ринки у нас зображалися безліч разів, тоді як з Львівським цього ще ніколи не було, а він дав би значно цікавішу картину, ніж ті.

...*** Місто має всього триста чиновників, отже, один припадає на 200 мешканців.

...**** Львів має кращі і елегантніші кафе, ніж Дрезден і деякі інші німецькі міста такої ж величини...*****

Всі тут, як і в цілій Польщі, одягаються тепер по-французьки або по-німецьки...******

Всюди у Львові німецька нація йде поруч польської. Усі написи на вулицях і громадських площах, як і всі вивіски й оголошення в купецьких крамницях німецькі і польські. У книгарнях німецьких книг стільки ж, як і польських, і на вулицях постійно чути тільки ці дві мови, так що тут усе завжди бачиться в подвійному образі, як через бінарні окуляри.

Опубл.: Kohl, S. 84—89, 103, 105, 106, 108. Переклад з німецької.

---

* Пропущено текст з докладним описом ландшафту Львова.

** Пропущено опис розміщення будинків у центральній частині міста.

*** Пропущено опис міського управління, судів, міських урядів тощо.

**** Пропущено текст із переліком кав'ярень, кондитерських, більярдних, винних, пивничок та інших розважальних закладів.

***** Пропущено опис кафе Вольфа на пл. Ринок.

****** Пропущено внутрішній опис однієї з львівських кав'ярень.

№ 100

*1841 р.** — ІЗ СТАТТІ Я. Ф. ГОЛОВАЦЬКОГО «ВЕЛИКА ХОРВАТІЯ АБО ГАЛИЦЬКО-КАРПАТСЬКА РУСЬ» ПРО СКЛАД ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТІ ТА ГІМНАЗІЇ У м. ЛЬВОВІ

...** Львівскоє всеучилище (Universitas Franciscae) [153] воздвижене імператором Францом I 1818 года с трома факултетами (приділи). Межи 25 ректорами сего училища (rector magnificus) було 8 русинів.

При богословськім факултеті єсть 7 професорів, 1 ад'юнкт, меж ними три русини. Докторів богословія єсть 21, межи ними 12 русинів.

При юридическім факултеті єсть 8 професорів, 1 ад'юнкт, межи ними бувало колись по 3—4 русини. Послідній недавно помер. Докторів права єсть 95, меж ними 14 русинів.

При любомудрецкім (філософскім) факултеті єсть 9 професорів і 2 ад'юнкти, 1 русин. Межи 33 докторами любомудрія єсть 5 русинів.

Медицинско-хірургіческії студія іміють 8 професорів, 2 асистенти. Докторів медицини в Львові єсть 57, меж ними русинів 6.

Філософіческо-богословскоє заведеніє для католических монахів в Львові числить 8 професорів — русин один...***

Гімназії:

1. Академіческая гімназія в Львові числить 8 професорів, 1 ад'юнкта, межи ними русин один.

2. Другая гімназія в Львові іміє 8 професорів, межи ними 3 русини...****

Реальная академія в Львові іміє 9 професорів.

Подлі тих численій було 1842 года учеників на львівскім всеучилищі:

В богосл. факульт.

I года	65	межи ними русинів	46
II	69		52
III	78		63
IV	83		76
Разом	295		237

В юридич. факульт.

I года	127
II	96
III	86
IV	83
Разом	392

В філософ. факульт. було 400

В хірургіческих студіях

I года	45
II	32
III	20
Разом	97

Акушерок у Львові і Чернівцях 63

Число всіх учеників університета львівського 1842 года 1182. Возвишено було в доктори богословія 2; права 11; філософії 4; дипломи хірургіческії получило 13; акушерок 31...*****

Опубл.: Альманах «Вінок русинам на обжинки». Ч. 2.— Відень, 1847, с. 193—196.

---

* Дата встановлюється на підставі першої публікації статті в ж. «Москвитянин», 1841, № 11, с. 213—232; № 12, с. 457—467.

** Пропущено огляд інших шкіл в Галичині.

*** Пропущено відомості про навчальні заклади Перемишля, Тарнова, Чернівець та інших міст.

**** Пропущено відомості про гімназії інших місцевостей.

***** Пропущено відомості про духовні заклади.

№ 101

1842 р., вересня 16.— З ЛИСТА КЕРІВНИКА ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ Ф. КРІГА МІНІСТРУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ Й. СЕДЛЬНІЦЬКОМУ В СПРАВІ СУДОВИХ ЗІЗНАНЬ ДМИТРА МОХНАЦЬКОГО ЩОДО ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. ШАШКЕВИЧА

Вельможний графе!

Покликаючись на високі розпорядження від 24 червня і 4 липня ц. р., маю честь переслати вашій ексцеленції отриману мною від теперішнього президента карного суду повну копію звіту про зізнання, які склав 20 минулого місяця оскаржений в державній зраді Дмитро Мохнацький відносно нібито існуючої серед греко-католицького духовенства в Галичині і діючої в інтересах російського уряду партії...*

Зрештою здається, що підставою зізнань Дмитра Мохнацького є розслідування, яке велося у 1835 році з приводу укладеного Шашкевичем українського твору «Зоря» [154]. На вимогу вашої ексцеленції цей твір був розглянутий професором моральної теології тутешнього університету Венедиктом Левицьким [155] і митрополитом, і після того, коли вони обидва визнали її друкування недопустимим, ваша ексцеленція розпорядженням від 31 липня 1835 р. заборонила її видавання. В додатку я знову подаю на високий розгляд надісланий у цій справі митрополитом звіт, оскільки з нього та з долученого до нього відгуку цензора Левицького виходить, що цей твір міг викликати спогади про релігійні і політичні утиски українців, яких вони зазнали від польського уряду внаслідок впливу єзуїтів, і пробудити в них гіркі почуття, а також міг спричинити прихильність греко-католицького кліру до Росії і неуніатської церкви, чим обгрунтовувалися певні підозри до його автора Шашкевича в тому, що він мав намір викликати цією книгою неприхильність до латинського кліру і до унії і досягти зближення з російським урядом і церквою. Те ж, що цей твір був пізніше виданий в Офені чи Пешті, не вірно, і здається, що підсудний знову переплутав його з іншою книгою, яка в обхід існуючих приписів була видана в Офені стараннями теологів Шашкевича, Вагилевича і Якова Головацького під назвою «Русалка Дністровая», про що я мав честь на основі високого розпорядження від 24 жовтня 1837 р. подати вашій ексцеленції офіційне донесення від 25 листопада 1837 р. № 8972...**

Якщо шляхом мого пильного зацікавлення до цього предмету я осягну вартих уваги результатів, то не забарюся надіслати вашій ексцеленції повідомлення про це.

Прийміть вислови найвищої поваги, з якою маю честь бути вашій ексцеленції найпокірнішим слугою

Кріг

Львів, 16 вересня 1842 р.

Опубл.: Укр.-рус. архів, с. 173—174, 182—183, 189. Переклад з німецької.

---

* Пропущено текст, який торкається церковних відносин в Галичині.

** Пропущено текст, у якому характеризуються окремі галицькі культурно-освітні і церковні діячі та їх зв'язки.

№ 102

1846 р., лютого 23.— З ПРОТОКОЛУ ЗІЗНАНЬ УЧНЯ ТОКАРНОГО РЕМЕСЛА КОСТЯНТИНА БАБИЧА ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ ПРО ПОШИРЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ІДЕЙ СЕРЕД РЕМІСНИКІВ м. ЛЬВОВА ТА СПРОБИ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПОВСТАННЯ ПРОТИ ГАБСБУРГІВ [156]

...* Мабуть, за тиждень до різдва минулого року ** Густав Кречмер, який крім мене працював у майстерні Шумана, покликав мене, а вірніше, підійшов до мене в токарню і запитав мене, чи я буду разом з ними держатися, коли битимуть німців, та одночасно промовив до мене — ти добрий хлопець, будеш триматися з нами і не видаси нас. Я тоді вперше в моєму житті чув про подібні речі і ще добре не знав, про що йдеться, лише сказав: добре, добре, я вже знатиму...*** Тоді, коли Кречмер втретє до мене в цій справі звернувся, я сказав йому: добре, я буду при цьому. За четвертим разом Кречмер, який почув про те, що його відмітили в поліції, сказав мені, що коли нас, тобто його і Шнауферта, візьмуть, тоді маю піти до Смялковського, студента, який проживає по вул. Єзуїтській, який був у тісній дружбі з цими двома і який деякий час ходив до майстерні на практику.

В той час, коли Кречмер ще вдома разом з нами був, Шнауферт про ці справи зі мною зовсім не розмовляв. Щойно тоді, коли Кречмер на початку місяця лютого відійшов від пана Шумана, Шнауферт сам зголосився до мене і сказав мені, щоб я ще раз його запевнив, чи піду з ними, бо я тепер до нього належу, і тому я, Константа Бабич в усіх справах цієї змови повинен вдаватися до нього. Потім, через три дні, прийшли арештувати Шнауферта; коли комісари поліції наблизилися до будинку, Шнауферт відразу догадався, що це йдуть по нього, і сказав мені, що під шліфувальним каменем лежить його стилет, а малий гаманець за вікном, показуючи мені, щоб заховати стилет, що я і вчинив, гаманець поклав у свій сундук, а стилет поламав, але пізніше, коли мені прийшла думка піти на поліцію, я зібрав куски і після мого усвідомлення на поліції, віддав я їх пану Шуманові. У малому гаманці не було нічого, крім кількох малих листочків кольорового чистого паперу і на двох більших листках були написані якісь побажання для дівчини. Крім того, я мав при собі папери і різні листи Шнауферта, які він тоді ж мені дав, коли пару днів перед арештом свій сундук продав парубкові...**** В справі згаданої змови я більше нічого спільного не мав із Шнауфертом і Кречмером, крім того, що однієї неділі, здається, два тижні перед арештом Шнауферта і вже після відходу Кречмера, Шнауферт сказав мені, щоб я і Антон Чижевич прийшли ввечері до шинку Маршаля на Зеленій, тому, що так наказав Кречмер. Я це сказав Чижевичеві і він туди пішов, я не зміг піти тому, що вдома мав інспекцію. Антон Чижевич повернувся звідтіля перед вечерею і сказав мені, що там бачився з Кречмером, який нагадав йому, щоб ми готувалися, бо вже ось-ось вибухне повстання. Цей же Антон Чижевич, як він мені сам сказав, належав до Шнауферта, тобто Шнауферт прийняв його до змови, і Чижевич також арештований.

Крім нас двох, як мені здається, Шнауферт і Кречмер нікого з наших челядників не завербували, принаймні я про це не знаю. І мушу ще додати, що навіть Кречмер і Шнауферт сказали мені виразно, щоб я

---

* Пропущено частину протоколу з викладом біографічних даних обвинуваченого.

** 30 грудня 1845 р.

*** Пропущено частину зізнань Костянтина Бабича про те, як Густав Кречмер поступово втягав його в коло своїх політичних інтересів.

**** Пропущено опис листів та фотографій, які належали Шнауфертові.

остерігався Бекенгейма і Кушого, оскільки вони німці і їм довіряти не можна. З ким Кречмер і Шнауферт, які часто виходили з дому, мали справи, того не знаю. Можу лише сказати, що вдома зауважив, і так знаю, що кравець Бучинський раз у них ночував і що якийсь маляр Заревич до них приходив, який висловився про те, що добре було б, якщо б то була єдність у праці і прибуткові з неї[157]. Крім того, приходили до Шнауферта два молоді чоловіки, які були братами, один з них заробляє уроками, а другий десь писарем працює. Обидва носять темно-зелені бурнуси, смагляволиці, без вусів. Ці люди, яких я тепер згадав, також читали газети із Шнауфертом, а саме кілька аркушів польської газети «Pszonka» [158], яка виходить у Франції.

Правда, я чув також, як Кречмер і Шнауферт читали вголос, але змісту собі цілком не пригадую...

Йоганн Дренкель;
засідателі: *Антон Вецль, Левінський, Отанський*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 152, оп. 2, спр. 6964, арк. 1—9. Оригінал. Переклад з польської і німецької.

№ 103

1848 р., березня 21.— ДОНЕСЕННЯ ГУБЕРНАТОРА ГАЛИЧИНИ Ф. СТАДІОНА ПРИДВІРНІЙ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ У ЛЬВОВІ, ВИМОГИ НАРОДНИХ МАС ЗВІЛЬНИТИ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ ТА СТВОРИТИ ОЗБРОЄНУ НАЦІОНАЛЬНУ ГВАРДІЮ

Найпокірніша доповідь галицького губернатора графа Стадіона про події у Львові.

Високошановний пане!

18 цього місяця до Львова прийшла звістка, що ваша величність найласкавіше зволив скасувати цензуру і оголосити про створення національної гвардії та про озброєння студентів [159]. Уже ця звістка напружила очікування і надії тутешнього населення.

Але коли 19-го вранці розійшлася звістка, що придвірна комісія у Кракові в порозумінні з тамтешнім дивізійним військовим командуванням і головою комісії для розслідування антидержавних вчинків під натиском обставин видала розпорядження відпустити на поруки обвинувачених, які були арештовані за політичні злочини [160], населення не можна було більше стримати.

У багатьох пунктах, а саме в університеті і в приватному помешканні зібралися студенти і [окремі] громадяни, щоб скласти письмові звернення і прохання до його величності, які зразу же після виготовлення були проголошені-таки на вулицях і з балконів зібраній товпі народу.

В полудні створено із студентів та інших верств громадянства дві депутації і о шостій після обіду вони постановили передати мені це письмове звернення разом з німецьким перекладом [161], щоб я поклав його до ніг його величності.

Незважаючи на те, що перед помешканням губернатора о точно визначеній годині зібралася велика кількість людей, вибраних депутатів без штовханини пропустили до мене.

Письмове звернення, яке я прийняв, передаю з найглибшою пошаною і вважаю за необхідне окремі його пункти обговорити в спеціальній вірнопідданій доповіді.

Однак завданням депутатів і [зібраної] товпи народу було не тільки передати листа, а були ще дві просьби, про швидке задовільнення яких мене тактовно, але настирливо просили. Одна з них стосується звіль-

нення обвинувачених у державних злочинах на зразок того, як це у Кракові було дозволено; друга — створення національної гвардії і особливо озброєння і організації студентів як мобілізованого корпусу.

Оскільки я уже ранком того дня отримав повідомлення від пана придвірного комісара у Кракові, що там політичні в'язні звільнені з-під арешту, я домовився відразу з президентом апеляційного [суду] фон Кронвальдом і командуючим генералом бароном Гаммерштейном, і ми з участю другого губернського президента барона Краузе уже наперед прийняли рішення задовольнити цю просьбу, якщо вона буде подана таким способом, як вона була вирішена у Кракові, і саме з таких самих мотивів, які були викладені вашій величності придворним комісаром і комендантом тамтешньої військової дивізії.

Виконуючи другу просьбу, я роздумував ще менше, тому що переді мною був лише приклад з Відня, і дотепер я не отримав жодних інструкційних наказів; про те, що відбувалося у Відні, я сам нічого більше не знав, крім того, про що повідомлялося у «Wienerzeitung» і «Österreichischer Beobachter» *, саме в організації студентів я вбачаю найбільш надійний засіб, щоб відмежувати їх від усіх згубних впливів. Задовольнення цих двох прохань зробило на зібраних людей і в усьому місті особливо радісне враження, чути було лише вигуки вдячності. Натовп, що зібрався перед будинком, розійшовся в найкращому спокої і порядку. Увечері місто було освітлене і ніде не бачив я іншого настрою, крім веселого; панувало загальне задоволення. Жодного найменшого порушення громадського порядку не спостерігалося.

20-го почалася організація озброєного корпусу студентів. Керівники його були вибрані з професорського складу.

Створення національної гвардії обмежилось списком прізвищ, тому що я не мав наміру мобілізувати її, адже ж обмундирована громадська міліція і студенти, як помічники при утриманні спокою, більш підходять для активної служби, ніж ті, а список передбачає такий, вищою мірою важливий момент, як уважне слідкування за [окремими] особами та виявлення підозрілих елементів.

Вчора також місто було освітлене і в освітленому театрі публіка співала народний гімн.

Вчора, так само як і попереднього вечора, ніхто нітрохи не порушив спокою.

Сьогодні, однак, виступили польські демократичні елементи; багато промовців на публічних площах виступало перед зібраними товпами народу. Був утворений комітет [162] з мало або й зовсім не знайомих людей. Вони проникли до магістратської канцелярії і заволоділи залом ради. Опубліковане мною звернення, яке закликало до спокою і порядку, і в якому я забороняв самовільні зібрання народу, було відкинуте, до мене прислали депутацію з вимогою, щоб підмайстрам і не мобілізованій національній гвардії можна було озброїтися.

Збудження стало повсюдним, і треба боятися, що це може привести угрупування до дії.

Тому я не тільки категорично відхилив поставлені мені вимоги, посилаючись на закон і патент його величності від 15 ц. м. [163], але також привів до присяги студентів, дух яких дотепер виявлявся добрим і які трималися здалеку від революційної партії і надалі могли б виявитись такими. Одночасно з цим, порозумівшись з командуючим, ми розмістили військо так, щоб воно могло справити враження на товпу, що буде застосована зброя, хоча насправді на це не розраховувалося. Міська міліція також озброєна і в доброму стані духу. Крім того, кожний у місті, хто

* «Віденська газета» і «Австрійський спостерігач» — назви газет (нім.).

боїться щось втратити, є цілковито за збереженням порядку та спокою, і він також не відхилиться від підтримки уряду, якщо дійсно повинно дійти до серйозного конфлікту, чого не дай боже.

З копії вірнопідданого донесення [164], яку я тільки що скерував для вирішення, зволить його величність ласкаво зробити висновок про те, що, від 18 цього місяця починаючи, відбулося у Львові і в якому стані напруження в даний момент знаходиться місто.

Одночасно додаю німецький переклад письмового звернення до його величності.

Львів, 21 березня 1848 р.

[Підпис нерозбірливий]

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф 146, оп. 7, спр. 2715, арк. 1—3. Чернетка. Переклад з німецької.

№ 104

1848 р., березня 22.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОКРУЖНИМ СТАРОСТАМ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ У ЛЬВОВІ

Всім окружним старостам!

Як я повідомляв вашу вельможність моїм листом від 20-го ц. м., в місті Львові мали місце значні заворушення. Збільшилась кількість зборів, які скликалися і на яких обговорювано громадські справи, виголошувались промови до народу у публічних місцях, спокійні і миролюбні громадяни почали допускатися зловживань.

У зв'язку з тим я видав ранком вчорашнього дня відозву в одному екземплярі, яка закликає мешканців Львова до спокою. Однак раннім ранком виступив польський демократичний елемент, моє оголошення відкинуто геть і в промовах закликано народ домагатися скорого загального озброєння. У будинку ратуші комітет, члени якого мало або зовсім невідомі, зайняв зал засідань і розпочав офіціально обговорювати громадські справи.

Численні депутації, серед них також депутація ремісничих підмайстрів, приходили до мене і домагалися зброї. Отже, наспів момент енергійно виступити проти цих підозрілих починань.

Через те я не тільки якнайрішучіше відхилив поставлені мені вимоги, посилаючись на закон і патент його величності від 15 цього місяця, але ще перед обідом я урочисто обіцяв студентам, що вони будуть вживати зброю тільки для вдержання спокою і порядку. Однак я зразу ж розпорядився в порозумінні з командуючим, щоб негайно виставити війська у вигляді, який зробив би враження на маси, без обов'язкового вжиття зброї, крім випадку нападу.

Цілу ніч одна частина військ була при зброї.

Спокою, однак, уже не порушено. Вночі були заарештовані тільки деякі особливо підозрілі особи.

Сьогодні ранком я видав оголошення, подане під № 2, і дирекція поліції видала оголошення, яке має № 3, з метою, щоб, наскільки це можливо, підтримувати у місті спокій.

Однак все виразніше виступають симптоми порушення спокою, яке скоро може наступити; військо і громадська міліція готові на те, щоб у випадку, коли заколотники справді відважилися б на замах, його негайно придушити.

Львів, 22 березня 1848.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 2714, арк. 1—2. Чернетка. Переклад з німецької.

№ 105

1848 р., березня 22.— ДОНЕСЕННЯ ГУБЕРНАТОРА ГАЛИЧИНИ Ф. СТАДІОНА ПРИДВІРНІЙ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРО ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ З МЕТОЮ НЕДОПУЩЕННЯ ЗАВОРУШЕНЬ У ЛЬВОВІ

Графе Інзагі!

Значне заворушення, що панувало вчора увечері у цьому головному місті провінції, як я вже мав честь показати у моєму покірному повідомленні від 21 цього місяця, № 3663, і висловлювані мені з усіх боків побоювання, що вночі може бути серйозно порушений спокій і що, зокрема, підготовляється замах на військовий арсенал з метою одержання зброї, дали мені привід держати, у порозумінні з командуючим генералом, все військо у бойовій готовності, посилити нічні патрулі і особливо турбуватися про безпеку арсеналу.

Наслідком цього розпорядження спокій не був порушений.

Зразу ж на світанку я доручив донести до загального відома оголошення, додане під № 1, і дирекція поліції видала одночасно повідомлення, яке має № 2.

Цьому розпоряженню слід завдячувати передусім те, що дотепер також сьогодні не був порушений спокій, тому що заколотники були позбавлені можливості порозумітися і впливати на маси, хоч вже, особливо біля обіду, ширяться в місті найрізноманітніші чутки про заколоти, які повинні з години на годину вибухнути.

Спільні дії військових і політичних властей, спокійна, але імпозантна постава військ, здоровий дух, який запалює покликану громадську міліцію до активного несення служби, і пристойна поведінка озброєних студентів, які, як я вже вчора мав честь повідомити, дуже урочисто обіцяли приміняти зброю тільки для вдержання спокою і порядку, вселяють мені надію, що ті, які підготовляють плани перевороту, не посміють довести його до вибуху.

Львів, 22 березня 1848.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 2740, арк. 3. Чернетка. Переклад з німецької.

№ 106

1848 р., березня 25.— ДИРЕКТИВА МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ГУБЕРНАТОРУ ГАЛИЧИНИ ГРАФУ Ф. СТАДІОНУ ПРО ЗАХОДИ НА ВИПАДОК НАРОДНИХ ЗАВОРУШЕНЬ У ГАЛИЧИНІ, ЗОКРЕМА У ЛЬВОВІ

Вельможний графе!

Я саме одержав ваш лист від 21 ц. м., № 3663 *, яким ви, ваша ексцеленціє, просите подати ваше покірне повідомлення про становище в Галичині і у Львові безпосередньо його величності. Охоче беручи до відома, ваша ексцеленціє, заходи, які ви провели, щоб вдержати спокій і лад, при цій нагоді, ваша ексцеленціє, ставлю перед вами лише вимогу, щоб ви в порозумінні з тамошнім командуючим генералом наказали зробити все те, що забезпечило б в столиці вдержання публічного спокою і ладу. Якщо ваші власні заходи виявилися б недостатніми для захисту краю і, зокрема, столиці Львова, як найважливішого пункту перед заколотами, то в необхідному випадку доведеться забезпечитись теж відповідною військовою силою.

---

* Див. док. № 103.

Прийміть, ваше ексцеленціє, запевнення мого високого поважання.
Відень, 25 березня 1848.

[Підпис нерозбірливий]

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 2712, арк. 1. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 107

1848 р., квітня 30.— ВИТЯГ З ДОВІДКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ЦЕНЗУРИ ПРО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ПРИМІРНИКІВ АЛЬМАНАХУ «РУСАЛКА ДНІСТРОВАЯ», НАДІСЛАНИХ Я. ГОЛОВАЦЬКОМУ З ВІДНЯ

№ п/п	№ пересилки	Ім'я адресата	Назва книги	Примітка
23	2253/845	Головацький	Одна скриня з екземплярами твору «Русалка Дністровая»[165]	Високим розпорядженням президії від 22 серпня 1845 р., № 6786/Bdaz/2253/845 наказано знищити ці екземпляри, за винятком одного, який належить передати в бібліотеку університету

Львів, 30 квітня 1848 р.

[Підпис нерозбірливий]

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 2772, арк. 123—124. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 108

1848 р., вересня 12.— ДОНЕСЕННЯ РЕКТОРАТУ ЛЬВІВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОМУ МИТРОПОЛИЧОМУ ОРДИНАРІАТУ У ЛЬВОВІ ПРО ПОШИРЕННЯ СЕРЕД СЕМІНАРІСТІВ РЕВОЛЮЦІЙНИХ НАСТРОЇВ

Вельмишановний митрополичий ординаріате!

З часу заворушень, які сталися у березні ц. р., деякі вихованці семінарії оголосили себе вільними, заявили, що статут семінарії вони вважають непотрібною формою, яку слід скасувати, і відмовилися підкорятися йому. Вихованці виявляють ледарство, бо в березні та квітні не було занять, вони займалися політикою, їх не можна було тримати замкненими в семінарії. Вхід в семінарію молоді з академії був заборонений, і тому ворота семінарії було виламано, як це вже мало місце 19 березня.

Коли вихованці виходили на прогулянки з наставниками, то вони залишали наставників і розходилися по місту. Незначна частина їх поверталася з прогулянки в призначений час. Інші поверталися лише близько 8 години вечора, а деякі ще пізніше. Внаслідок цього внутрішню дисципліну, незважаючи на всі можливі старання ректорату, ніяк не можна було втримати.

Те, що вихованцям було дозволено податися під час великодніх свят на село, не залишилося без впливу: багато з них зрозуміло, що їх поводження гідне осуду, і повернулося краще настроєними, хоч не бракувало і таких, які принесли з собою ще більш пагубні настрої.

Ці були глухими до всіх рекомендацій і застережень професури семінарії і ректорату, не хотіли нічого знати про правила внутрішнього роз-

порядку, були впевнені, що їм все дозволено, і не боялися запевняти, що вони не підкоряються ні ректорату, ні консисторії чи єпископу. Замість того, щоб йти на лекції, вважали за краще бути присутніми на зібраннях гвардійців або на їх стройовій підготовці, носили конфедератки з польськими знаками, більше того, купили собі блузи, і були настільки нахабними, що з'явилися в цьому вбранні в церкві і в приміщенні для занять, і що є найжахливішим, так це те, що вони не тільки самі пройняті революційними настроями, але й намагаються передати їх іншим... *

Щоб добитися внутрішнього порядку в семінарії, без якого не може існувати жоден інститут, ректорат вносить пропозицію, щоб виключити цих вихованців з семінарії. Причиною внесення даної пропозиції є те, що старанні і ввічливі вихованці перед їх від'їздом на канікули звернулися до всіх членів ректорату з проханням потурбуватись про те, щоб порушники порядку були усунуті, тому що поки вони будуть залишатися в семінарії, не може бути і мови про порядок і внутрішню дисципліну...**

Ректорат шанобливо доповідає про цей непорядок вельмишановному ординаріату і просить про допомогу.

Львів, 12 вересня 1848.

Опубл.: ЗНТШ, т. 40, с. 7—9.

№ 109

1848 р., жовтня 31.— ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ЗОРЯ ГАЛИЦЬКА» ПРО ПЕРШИЙ З'ЇЗД ДІЯЧІВ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ У ЛЬВОВІ

Зо Львова

Седмиця от 19 до 26 т. м. русинам вічно в памяті зістане: була она їм як день весни, коли по тепленькім дощику соненько засвітить і травиця ся зазеленіє, і цвіти розвинувшися цілий городець вонями наповнят. На запрошення в «Зорі» [166] оголошене, з'їхалося на «Собор Учених» до Львова (мимо холєри ще сильно в краю ділающої) більше як 100 мужів світлих, духовних і свіцьких.

Дня 19...*** зійшлися всі до салі музеальної...****, а Лев, цар Галіції, з-над трибуни з усміхом на живе життя народне своїх дітей поглядав. Отворив краснов бесідов крилошан Куземський посідження, а чесний Жуковський повитав згромадившихся учених іменем комісії труднившої ся приготованням до того з'їзду, і відчитав програм ділань Собору учених, чесний Тріщаковський відчитав розправу о господарстві, а соловій руський чесний Устиянович Никола [167] так красненько до чувства всіх промовив, що ся аж розплакали. По полудню зійшли ся знов учені, позаписувавшися до розмаїтих виділів, вибрали до каждого з тих предсідателя і секретарів. Виділів було 9: богословія, права, любомудрія і наук природних; гісторії і географії, господарства, літератури руської і язика церковного.

На другий день взялися до праці і через цілий тиждень з незмордованою пильностею, де некотрі по кільканайцять годин денне в розмаїтих виділах, то в комісіях неустанно працювали. Як нас з одної сторони неустаюча пильність в праці задивляла, так з другої сторони збір великої і глибокої учености, во всіх наук галузях. В понеділок було обще

* Пропущено текст із звинуваченням семінаристів у відсутності найменшого «покликання до духовного стану».

** Далі подаються пропозиції щодо покарання студентів першого курсу та ін.

*** Пропущено розповідь про церемоніал релігійного вшанування з'їзду.

**** Пропущено текст про оформлення залу засідання.

засідання, де здавалася справа з праць поєдинчих виділів. Чесний Ганкевич Юліян мав промову, і чесний Головацький відчитав красну розправу о язиці руськім. На середу предсідатель провізоричний закладу «Матері Руської»[168] запросив всіх учених на посідження того закладу, при чім ураджено, аби при тім закладі утворила ся академійка руська під именем: «Общество просвіщенія народного», котре общество має мати членів дійствительних, кореспонденційних і почесних (гонорових), і до котрого каждий виділ Собору учених має вибрати по двох членів, котрі разом, єсли до закладу Матері руської належать і заряд того закладу мають провадити, тії члени мають также інних членів, але тільки з учености добре знаних, вибирати. Вибрані члени дійствительні того общества вибрали зараз собі на предсідателя крилошана Куземського, на заступників предсідателя чесних п[анів] Борисикевича і Лавровського, на секретарів чесних Жуковського і Малиновського, на касієра чесного Лотоцького, крилошана, на контролера чесного Гуркевича, совітника.

В четвер дня 26 знов одправилася як на початку торжественна служба божа, по чім в салі по справозданню з виділів і по красних промовах предсідателя, чесних Іосифа Левицького[169], Моха[170], Гушалевича (в рядочках), Г. Яблонського[171], Устияновича і Лозинського Собор учених закінчився. На кінець ученим руським зроблено несподівану приємність відіграння ввечер того ж дня руської комедіо-опери під назвиском «На милування нема силовання»[172], котра враз з красними співами і танцями руськими дуже утішила всіх в многім числі зібраних гостей.

Діянія собору і всі промови осібно типом оголошаться.

Зоря Галицька, 1848, № 25, 31 жовтня, с. 105—106.

№ 110

1848 р., листопада 21.— ІЗ ДОНЕСЕННЯ ГОФРАТА ПЕША КРАЙОВІЙ ПРЕЗИДІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІСІЇ, СТВОРЕНОЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РЯТІВНИХ РОБІТ ПІСЛЯ АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОБСТРІЛУ ЛЬВОВА 2 ЛИСТОПАДА[173]

Вельмишановна ц.-к. Крайова президіє!

Створена на основі розпорядження вельмишановної Крайової президії від 3 ц. м., № 14323, і довірена моєму керівництву комісія для міста Львова того ж дня приступила до виконання своїх обов'язків, і в постійному контакті з генерал-майором фон Бордоло, керівником національної гвардії генералом Вибрановським, начальником магістрату і обраними для цього Радою громади міста членами комісії, перманентно засідаючих, вжила усіх заходів, які виявилися необхідними для встановлення порушених відомими ексцесами порядку, спокою і безпеки, а також для ліквідації пожежі у багатьох будинках...

Першою турботою комісії було обмеження пожеж, що внаслідок обстрілу міста виникли в ратуші, університеті, театрах, приміщенні нормальної школи і в прилеглих до них приватних будинках, а також [припинення] безпорядку і замішання серед мешканців міста, що, дякуючи діяльній підтримці відрядженого для цієї справи губернського секретаря Богдана і міського будівельного інспектора Зальцмана, не без застосування великих зусиль, нарешті вдалося зробити. При цьому, дякуючи діяльним заходам першого з них, [ми] зуміли врятувати найціннішу частину університетської бібліотеки, майже усю нумізматичну колекцію, найцінніші предмети з фізичного кабінету і повністю увесь анатомічний музей, а також обидва дорогоцінні олійні в повний зріст прортрети цісареві Франца і Йосифа з університетського залу. Економічний кабінет залишився

у своєму приміщенні зовсім не пошкоджений, натомість доводиться жалкувати з приводу повної втрати природничого кабінету, що був розташований на верхньому поверсі і при швидкому розповсюдженні вогню згорів раніше від барикад і загороджень. Внаслідок загальної суматохи від тільки що припиненого бомбардування, лише з запізненням можна було розпочати рятівні роботи. Такою ж була доля усіх кабінетів Технічної академії та різноманітних навчальних реквізитів в її приміщенні, а також будинку нормальної школи. Врятовані предмети заховано, і, як свідчить долучений під № 13 попередній акт, передано на зберігання окремим особам з числа працівників університету...

Львів, 21 листопада 1848 р.

Пеше

ЦДІА УРСР у м. Львові. ф. 146, оп. 7, спр. 2831, арк. 7—7 зв., 8, 12 зв.— 13. Оригінал. Переклад з німецької.

№ 111

1848 р.— ІЗ РОЗПОВІДІ Я. Ф. ГОЛОВАЦЬКОГО ПРО ЗАСНУВАННЯ У ЛЬВОВІ ОСВІТНЬОГО ТОВАРИСТВА ГАЛИЦЬКОЇ МАТИЦІ

... * І наша Русь, унесена духом народного почуття, чувствує в собі сильноє призначеннє к возродженію. Русин встає для своєї народної жизні, возновляє свій язик, зачинає віддихати житєм своєрідним.

Із щирої любові к общому добру, із ревності к рідному язикові і піднесенню народності загадали русини у Львові завести общество, котре би мало наміреніє добрі і общеполезні книжки видавати і за возможно малу ціну межи народом розпростороняти. Немалою перешкодою в поступі письменничества нашого був при малім числі читательства недостаток накладу на науковії діла, особливо обширнішого об'єму. Ні один учений не брався до писання, видівши неспосіб до ізданя загаданого сочиненія, не одно діло полезне осталося від браку грошей, на наклад потребних, в рукописі без хісна для народа. Тим-то способом і косніло умственне розвиттє нашої Русі. Тілько, дружно подавши си руки, можна соєдиненими силами переломити тії перепони, помогти писателям до ізданія їх сочиненій і прислужитися читательству добрими, полезними, а до того дешевими плодами родимої словесності.

Первая гадка о потребі заложення матиці Галицько-руської повстала меж ревнішими і достойнішими русинами во Львові. Особливо високопочтенніі панове Іоанн Гуркевич і Лев Сосновський, пречесніші крилошани Михаїл Куземський, Іоанн Лотоцький і о. Михаїл Малиновський давно гадковали о способах, як би в дійствіє привести заведеніє так полезного общества.

Довго тая гадка сновалася, кружила, серця многих добромислящих желали ісполненія єї, але, в давнішім, безнадійнім состоянію нашім годі було із нею в світі появитися. Аж с оголошеніем конституції як многії другії, так і тая мисль об'явилася. Головна руська рада стала в обороні народності, в ній первий раз предложене, в ній і прийняте зостало предложеніє основи матиці руської. Рада руська зараз в першім своїм зав'язанню положила собі за обов'язок «розвивати і возносити народність во всіх єї частях, вдосконаленнєм язика (народного), запровадженнєм єго в школах низших і висших, видаваннєм письм часових, утримованнєм кореспонденції с письменними так нашими, як і інними, до щепу

* Пропущено розповідь про виникнення культурно-освітніх товариств під назвою «матиця» у слов'янських народів, підвладних Австрії.

слов'янського належащими, розширеннєм добрих і ужиточних книжок в язиці руськім і т. д.* В мисль тую совсім вцілило общество так корисне для народного просвіщенія, як єсть матиця. Господин совітник Іоанн Гуркевич, который давно уже вироблював устави для такого общества в наміренію предложити їх високому правительству, тепер вніс своє предложеніє о потребі закладу матиці на 11-ім засіданню Головної руської ради дня 17/29 мая 1848 г. Притомнії русини сильно поперли тую гадку, бо вона була істинною потребою народу, бо желаніє такого заведенія було желанієм всіх добре мислящих. Обрано про тоє виділ до пересмотру і одобренія статутів матиці новоучрежаємої. Виділ переглянув устави матиці, одобрив їх і предложив на 14-ім засіданню Головної руської ради цілому собранію дня 28 мая 1848 г., на которім статті уставів матиці руської, господином Гуркевичем начеркнені, були перечитані і прийняті. Вслід за тим на 15-ім засіданню дня 4/16 червня в. р. оголосив преч. предсідатель Головної руської ради основаніє «Галицько-руської матиці» і запросив притомних до складок, аби утворити фонд на видаваннє общеполезних книжок народних руських.

Зараз по першим тім возванію зголосилося кількадесят мужей ревнительних русинів с тим, що с охотою приступають до общества, стілько благонамірену ціль маючого, і зложили предназначене колічество грошей. Сих первих основателей матиці було числом около п'ятьдесять, по більшій части львівських русинів. То був первий зав'язок, з якого зачала матиця своє существованнє. Ураджено також, щоби основателі матиці сходилися на свої особнії наради в отношеніях, тоє общество дотикающихся. Опреділено також тії устави матиці Галицько-руської печатію оголосити, що істинно і наступило... **

Опубл.: Головацкий. Исторический очерк, с. V—VIII.

№ 112

1850 р., травня 5.— ЛИСТ ГОЛОВНОЇ РУСЬКОЇ РАДИ — ДО ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПРО НЕВИКОНАННЯ ЛЬВІВСЬКИМ МАГІСТРАТОМ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ПЕРЕКЛАДІВ І ПУБЛІКАЦІЇ УРЯДОВИХ ДОКУМЕНТІВ ТА НАЗВ ВУЛИЦЬ І ПЛОЩ МІСТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Висока ц.-к. Крайова президіє!

Висока ц.-к. Крайова президія зволила високим розпорядженням від 28 серпня 1849 року, № 10612, покірно підписаній Головній руській раді повідомити, що на основі міністерського декрету від 24 серпня 1849 року, № 6312/m. f. [174], Львівському магістратові доручено негайно виконати високе розпорядження про те, щоб протоколи Львівської міської ради перекладалися також українською мовою, і щоб ці переклади також публікувались, а також щоб вулиці і публічні площі у Львові були забезпечені написами українською мовою і щоб магістрат приділяв належну увагу тепер і в майбутньому перекладові і публікації українською мовою усяких оголошень, зокрема оголошень про банкротства і публічні торги.

* Див. «Відозва до руського народа».— Зоря Галицька, 1848 г. число 1, с. 2 (прим. видання).

** Далі публікується статут товариства, протокол першого засідання товариства Галицько-руської матиці та інші матеріали.

Наскільки поволі Львівський магістрат збирається виконувати розпорядження високого міністерства, видно з того, що досі він не провів у життя жодного з названих високих міністерських розпоряджень.

Це дає Головній руській раді привід повторно звернутися до високої Крайової президії, як виконавчої влади в краю, з проханням нагадати Львівському магістратові про негайне виконання розпорядження високого міністерства.

Про своє розпорядження висока Крайова президія ласкаво зволить повідомити Головну руську раду.

Львів, 5 травня 1850 року.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 180, оп. 1, спр. 20, арк. 78—78 зв. Засвідчена копія. Переклад з німецької.

№ 113

1851 р., березня 28.— ДОНЕСЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКОГО СТАРОСТВА КРАЙОВІЙ ПРЕЗИДІЇ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА РЕМІСНИКАМИ, ЩО ПРИБУВАЮТЬ З-ЗА КОРДОНУ І МОЖУТЬ ПОШИРЮВАТИ СОЦІАЛІСТИЧНІ ІДЕЇ, ТА ЗА РОБІТНИЧИМИ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІМИ І СПОРТИВНИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ У ЛЬВОВІ

Зразу після одержання високого розпорядження від 29 листопада 1850 р. * негайно проведено розшуки об'єднань. Одержані від усіх дільничних комісій донесення одноголосно повідомляють про те, що подібних об'єднань у столиці Львові немає. Такі самі дані підтверджуються також іншими довідками, одержаними таємним способом.

Але тому, що треба побоюватися, що соціалістичні ідеї нового часу можуть поширюватися ремісниками [175], що прибувають з-за кордону, то зорганізовано суворий нагляд за ними, і я не промину нагоди повідомити вашу ексцеленцію про кожне гідне уваги спостереження.

Тут у Львові є лише одна фізкультурна школа [176], члени якої до цього часу не створили офіціального об'єднання, що в політичному відношенні може викликати занепокоєння. Також тутешнє чоловіче хорове товариство [177] обмежується тільки музичними зустрічами. Серед учасників є більшість таких осіб, коректні переконання яких загальновідомі.

28 березня 1851 р.

[Підпис нерозбірливий]

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 91, арк. 100. Чернетка. Переклад з німецької.

№ 114

1857 р., вересень — листопад **. — ІЗ СПОГАДІВ К. УСТИЯНОВИЧА ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ У ЛЬВОВІ ГУРТКА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З МЕТОЮ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Рущина принималась між русинами в Галичині дуже пиняво. Як теє зерно, кинене під стужу в холодну землю не скільчиться, поки єго не огріє сонце і теплий не зросить дощик, так і руська мисль, кинена Маркіяном, не принималась довго і була би,— помимо таких адептів, як

* Місце зберігання розпорядження невідоме.

** Документ датувався на підставі змісту. Перше засідання гуртка відбулося восени 1857 р.

Головацький, Вагилевич, Устиянович, Могильницький, Гушалевич, Данкевич [178] і многих інших і помимо загального одушевлення русинів в р. 1848, помимо руських викладів богочестя і язика руського в школах,— на віки завмерла, коли би не подуло на неї весною конституції 1860 р.

В р[оках] 1857 — [185]8, отже, 20 літ по чаруючім призиві «Русалки Дністрової», а 10 літ по короткій провесні 1848-го року зав'язав я був з покійним Володимиром Шашкевичем [179], учеником 6 кл. гімназії домініканської дружество в цілі ширення руської мисли і руського слова між соучениками гімназії домініканської, а потім бернардинської у Львові. Перші сходини наші відбулися осінню 1857 р. . . . *

Так ми й пустились на агітацію за тим, щоби руські товариші наші в гімназії бернардинській почали між собою говорити по-руськи. Однак пропаганда ся не вдалася нам цілковито. Товариші висміяли нас і ми притихли боячись, щоби нас за наші змагання не вигнано зі шкіл. Доперва в 1860 р. запалала та сама молодіж огнем патріотизму руського і кинулась вводити мову руську в родинні руські круги на селах Галичини.

Опубл.: Устиянович, с. 467—468.

№ 115

1864 р., липня 15.— ЛИСТ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ВІДНІ ПРЕЗИДІЇ НАМІСНИЦТВА ГАЛИЧИНИ У СПРАВІ ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ У ЛЬВОВІ

Пан державний міністр своєю нотою від 21 червня ц. р. № 1923/St. m. передав на розгляд міністерства поліції справу про заснування руського міського театру на прохання Руського касино у Львові [180].

Хоча пан державний міністр вважає, що ця справа варта найбільшої уваги, він одночасно додає, що будь-яка, пряма чи посередня, її фінансова підтримка, з огляду на різноманітні і дуже термінові вимоги такого роду до уряду, напевне, неможлива.

Міністерство поліції теж хотіло б, щоб так тепло підтриманий високою президією захід Руського касино знайшов прихильне вирішення, бо воно зі свого боку також визнає вагу державно-політичних значень [цього заходу], на які висока президія вказує у своєму поданні. Однак високій президії відомо також, зокрема, з пертрактацій в справі львівського німецького театру і багатьох інших переговорів, які велися з державним міністром, а також міністром фінансів відносно грошової підтримки, навіть значно важливіших в державно-політичному відношенні театральних закладів, що ні один з міністрів не мав у своєму розпорядженні фонду, з якого можна було б призначити підтримку сценічним закладам.

Що ж до конкретного заходу Руського касино у Львові, то йому, наскільки дотепер відомо, лише для відкриття свого театру потрібна буде, подібна до тієї, яку отримує директор німецької сцени або фундація графа Скарбка, допомога з державних засобів в розмірі 2 000 флоренів річно. Але це ще не дає запевнення, що даний заклад зможе протриматися самостійно, навіть у випадку, коли отримуватиме з державних коштів цю суму, навпаки, подання високої президії майже з певністю дозволяє припускати, що принаймні теперішнє становище українського населення Львова навряд чи дозволяє йому розраховувати на утримання в місті українського театру без дальшої допомоги з державної казни.

* Далі йде перелік членів гуртка і тих, хто співчував його діяльності.

Та оскільки в сучасних обставинах уряд для такої допомоги не має ніяких фондів, то міністерство поліції, в порозумінні з державним міністерством, має честь повернути високій президії останньо надіслане подання від 4 березня цього року, № 2920/Jag з зауваженнями, що ми, на жаль, не можемо рекомендувати найвищій владі задовільнити дане прохання до тих пір, поки не виясниться, що мова йде про мистецьку інституцію, про яку з певною вірогідністю можна сказати, що вона з самого початку обіцяє бути бодай відносно життєздатною.

Що ж до дозволу на п'ятнадцять аматорських спектаклів в наступному році, про який просить Руське касино у Львові в своєму проханні від 26 лютого ц. р., то вирішення цієї справи належить до компетенції високоповажаної президії.

Відень, 15 липня 1864 р.

За міністра *Мартинець*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 6, спр. 88/1120, арк. 1—3 зв. Оригінал. Переклад з німецької

№ 116

*1865 р.**— ПОВІДОМЛЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО ОКРУЖНОГО ВІДДІЛУ ДЛЯ СПРАВ ТОРГІВЛІ І РЕМЕСЛА ПРО ОБЛАДНАННЯ І ВИДИ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ФАБРИКИ ПО ВИГОТОВЛЕННЮ МАШИН І МЕТАЛЕВИХ ВИРОБІВ К. ПІЧА У ЛЬВОВІ

Мотори: 1 парова машина потужністю 6 к/с.

Устаткування: 7 токарних станків, 10 столярних станків, 12 лещат, 2 стругальні станки, 2 диропробивні станки, 1 центробіжна пилка, 4 ковальські горни, 2 плавильні пічки.

Фабрику обслуговує 30 робітників на протязі цілого року, робочий день — 12 годин, плата від 60 крейцерів до 2 флоринів.

На пальне використовується щороку 150 клафтерів дерева і 4000 метців деревного вугілля.

Сировина, яка використовується за рік:

200 центнерів кованого заліза	з Моравії, Сілезії, Угорщини
60 центнерів міді	з Відня
500 центнерів литого заліза	з Галичини
6 центнерів сталі	з Відня
100 штук напильників	з Відня
400 клафтерів кругляка	з околиці
600 клафтерів дощок	з околиці

На 1865 рік було виготовлено:

6 молотилок	вартістю 2000 фл.
12 січкарень	вартістю 720 фл.
12 дробилок для зерна	вартістю 1800 фл.
60 вогнетушильних наконечників	вартістю 6000 фл.
1 млин	вартістю 4000 фл.
20 насосів	вартістю 2000 фл.
6 парових котлів	вартістю 2800 фл.
2 горілчані апарати	вартістю 3800 фл.
4 бродильні котли	вартістю 1600 фл.
40 центнерів трансмісій	вартістю 1000 фл.
Різні роботи	вартістю 3000 фл.

Опубл.: Bericht des Handels, s. 144. Переклад з німецької.

* Документ датується на підставі часу випуску продукції.

№ 117

1870 р., січня 27.— ВІДКРИТИЙ ЛИСТ[181] ДРУКАРСЬКИХ ПІДМАЙСТРІВ ПРО БОРОТЬБУ ДРУКАРІВ-СКЛАДАЧІВ ЛЬВОВА ЗА ПІДВИЩЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Плакати, що повідомляють про припинення випуску газет, та газетні статті про змову друкарів-складачів, розраховані на те, щоб увести в оману громадськість, неознайомлену з нашим становищем, спонукали нас до того, щоб вияснити і винести весь хід нашої справи на суд громадськості.

Тому що газети не виявили бажання взяти під захист нашу правоту, мусимо обмежитись якнайкоротшим роз'ясненням справи.

Наша заробітна плата протягом 40 років держиться на тому самому рівні. За ці роки суспільні відносини, як відомо, помітно змінились: значно підвищилися ціни на квартири, одяг і т. п.

Хоча в 1848 р. дещо підвищили нашу платню, але після катастрофи знизили її ще більше, а в 1859 р., при заміні конвенційної валюти на австрійську, знов її, де лише вдалося, обрізали. Тепер плата за нашу працю знизилась настільки, що при сучасних стосунках неможливо заробити на покриття найбільш необхідних потреб.

Ми, змушені цими обставинами, уже два роки тому вирішили запобігти матеріальним злигодням. З метою врегулювання платні ми склали список розцінок і 3 жовтня 1869 р. пред'явили його п[анам] власникам, орендарям і управляючим друкарнями, щоб вони розглянули їх і прийняли. У цей час було багато роботи і ми могли шляхом примусу вибороти навіть вищу платню, однак діяли помірковано і лише декілька разів просили згаданих панів полагодити цю справу. П[ани] власники друкарень, як вони твердили, не мали вільного часу і зволікали справу протягом трьох місяців. Під кінець грудня, внаслідок натиску з нашого боку, вони дали відповідь, накидаючи нам тимчасово віденські розцінки, які, однак, були настільки занижені, що не могло бути й мови про їх прийняття. У відповідь на це 6 січня ми вручили п[анам] власникам друкарень прохання, щоб замість запровадження пропонованих ними тимчасових занижених віденських розцінок платили нам за розцінками, запропонованими нами раніше. У результаті цього в деяких друкарнях виплатили згідно з нашими розцінками вже 8, а в усіх інших 15 січня. 16 ц. м. п[ани] власники друкарень провели нараду в справі розцінок, протокол якої прислали нам для ознайомлення. Наша комісія негайно зайнялася порівнянням даних у протоколі з нашими розцінками, пішла на всі можливі поступки, а рішення винесла на обговорення загальних зборів, які відбулися 20 січня в присутності державного комісара. Проект, опрацьований комісією, прийнято як інструкцію для делегації, що повинна була провести переговори з панами власниками друкарень. Пани власники друкарень викликали нашу делегацію для переговорів на 23 січня. Однак напередодні, тобто в суботу 22 ц. м., уже не захотіли виплатити нам за нашими розцінками; у деяких друкарнях ми взяли лише аванс, а в деяких взагалі не одержали жодної зарплати.

Основне спірне питання таке: працівники вимагають 17 центів за 1000 літер або 19 за 1000 знаків; це розраховано так, що добрий складач, набираючи 10 000 літер в день, згідно з нашими розцінками, може заробити 1 золотий 90 центів за 10 годин безперервної праці [що, на жаль, у нас буває дуже часто]. А пани власники друкарень змовилися, потиснули собі руки, дали слово честі, про що декілька разів нагадували нашій делегації, і, не бажаючи піти на поступки, відкинули обрахунки на літери, даючи лише 18 центів за 1000 [знаків]; один з-поміж тих панів

пропонував уже 18,5 центів за 1000 [знаків], але інші пани перешкодили йому в цьому, пояснюючи, що це утруднило б розрахунки. Після закінчення спільної наради п[ан] др. Г. Ясенський зачитав від імені власників друкарень таку резолюцію: «Панове, скажіть своїм колегам, що ми не відступимо від нашого спільного, прийнятого сьогодні рішення; а якщо ви з ним не погодитеся, тобто на 18 ц[ентів], тоді ми позамикаємо всі друкарні!» Так заявили в неділю об 11 годині 30 хвилин ночі, а вже в понеділок увели в дію. Наглядав за цим особисто пан др. Г. Ясенський, бігаючи від одної друкарні до іншої і закликаючи власників замикати їх. П[ани] власники заявили нам, що замикають друкарні, тоді як насправді вони видають четвертинки газет, використовуючи для цього дітей [учнів], яких мучать і виснажують їх здоров'я вже з молодих років. Не залишилось і нам також нічого іншого, як солідарно згуртуватися і таким чином захищати наші найсправедливіші вимоги.

В обличчі цього факту деякі особи даремно обкидають нас болотом, що ми нібито домагалися надто високих розцінок та що нас підбурювали з Відня і т. п.; понад 100 осіб разом зі своїми сім'ями домагаються лише справедливої плати за свою працю і не керуються в цій справі жодними іншими міркуваннями.

Від товаришів друкарського ремесла.

У Львові, 27 січня 1870 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові. ф. 699, оп. 1, спр. 9, арк. 68—68 зв. Гектографований відбиток. Переклад з польської.

№ 118

1872 р., липня 7.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВЕЧІР У ЛЬВОВІ, ПРИСВЯЧЕНИЙ 29-й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ СМЕРТІ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

В неділю дня 25 червня (7 липня) відбувся в кімнатах «Бесіди руської» вечір музикально-декламаторський, уряджений заходом товариства «Просвіта» [182], в честь пам'яті славного нашого галицького співака Маркіяна Шашкевича. Публичність руська зібралася дуже численно, так що обі комнати були переповнені. Вечір розпочався співом квартетовим «Ой на Ивана та на Купала», винятим із нової ще непредставлюваної оперетки народної п. Наталя Вахнянина [183]. Відтак виголосив професор руської словесності на львівському університеті, др. Омелян Огоновський річ свою про значення і діяльність Маркіяна; річ тая становила головну часть вечора і ми подали її в цілості в нинішнім числі «Правди» [184]. Опісля слідувала декламація: уступ з поеми Маркіянової «Перекінчик Бісурманський» — Бандурист, по чім відспівав хор пісню «Біду м собі купила». Дальше відчитав п. Корнило Устиянович першу дію з своєї трагедії історичної «Ярополк». Мова поетична, плавний і красний стиль, жива акція, правильна заснова характерів, а вже і сам предмет винятий з історії наших князів, що так годиться до драматичного оброблення, дозволяють много надіятися на цілість артистичну сеї трагедії. За відчитом тим слідувала декламація віршу Н. Устияновича «На могилу Маркіяна Шашкевича», за чим хор і закінчив вечір. В хорах брали уділ співаки нашого співочого товариства «Торбан» [185] і хор студентів руської гімназії під управою п. Н. Вахнянина, котрий около піднесення співу хорального і сольового неперечно великі положив у нас заслуги. Вже по укінченню вечера надійшли дві телеграми.

Правда (Львів). 1872, № 4, 15 (27), с. 196—197.

№ 119

1877 р., червня 21.— ПРОТОКОЛ ДОПИТУ І. ФРАНКА ПРО ЙОГО ЗВ'ЯЗКИ З М. ДРАГОМАНОВИМ, СКЛАДЕНИЙ ЛЬВІВСЬКИМ КРАЙОВИМ КАРНИМ СУДОМ

Протокол допиту обвинуваченого Івана Франка, складений 21 червня 1877 р. ц.-к. Львівським крайовим карним судом. Присутні: слідчий суддя, присяжний протоколіст — підписані. Початок о 4 годині пополудні.

Після попередження обвинуваченого згідно з § 174 карного процесу, щоб на питання, які йому ставитимуть, відповідав рішуче, виразно й згідно з правдою, приступлено до допиту.

Взагалі:

[I] Я, Іван Франко, родом з Нагуєвич, Дрогобицького повіту, маю 21 рік, греко-католицького обряду, неодружений. Мої батьки — Яків і Марія Франко, вже померлі, були селянами в Нагуєвичах.

Вчився я в Дрогобицькій гімназії, де частково мій опікун давав мені засоби до життя, а частково я утримувався лекціями.

У 8 класі гімназії я одержав стипендію з фонду святої пам'яті Гловінського, а склавши у 1875 р. екзамени на атестат зрілості, прибув я сюди, до Львова, де вчуся в університеті на філософському факультеті.

Якраз у цьому році призвали мене до ц.-к. військової служби як однорічного добровольця, і у 1880 р. я повинен піти на дійсну службу.

До судової відповідальності не притягався.

Зокрема:

II. Після з'ясування причини допиту.

До II. Під час мого арешту повідомили мене в ц.-к. дирекції поліції про те, що мене підозрівають у зв'язках з Драгомановим. Лише тут я дізнався, що я обвинувачений в поширенні соціалістичних ідей.

Цей закид рішуче заперечую. Я є членом тутешніх товариств «Просвіта» і «Академічний кружок» [186].

Раніше я був членом президії останнього товариства і співпрацівником журналу «Друг» [187], який воно видає, до якого я сам писав найбільшу кількість статей, бо ж малоросійська, тобто українська, література є моєю професією. Тому також відомі були мені праці Михайла Петровича Драгоманова, який був раніше професором історії у Києві, зараз живе в Швейцарії, в Женеві, й писав різні праці з історії української літератури. Весною 1876 р. Драгоманов був особисто у Львові і відвідував також товариства «Академічний кружок» і «Просвіта», і тут я не тільки бачив його, але і чув також його розмови, які найчастіше вів він з Михайлом Павликом. Ці розмови велися виключно про влаштування бібліотек у згаданих товариствах, метою яких було плекання мови й збагачення української літератури.

Про так зване соціалістичне питання Драгоманов зовсім нічого не згадував, і я також не займався ніколи цим питанням, тому про основи соціалізму і спорідненого з ним нігілізму не маю хоч трохи ясного поняття. Уявляю тільки, що завданням соціалізму є збудити, тобто піднести, працю і надати їй більшого значення, ніж капіталу, а насправді завданням соціалізму є, на мою думку, піднесення добробуту простого народу і трудящих класів. Засобом для досягнення цієї мети могла б бути освіта простого народу, а також звернення уваги заможних і інтелігенції, щоб працювали у цьому напрямку.

Підводячи підсумки, вважаю, що, згідно з моїми поглядами, соціалізм є нічим іншим, як національною економією. Вважаю, що нігілізм сягає набагато далі соціалізму, бо, поскільки я виробив собі поняття з га-

зет і вільних розмов, нігілізм заперечує сучасний стан суспільства в цілості, тобто показує, що народ, який працює, експлуатують пани, заможні священики і уряд, отже, існуючий тепер суспільний лад треба повалити і перевернути.

Які шляхи вказує для здійснення цієї мети нігілізм, не маю про це жодного поняття, бо саме мета і програма цієї ідеї мені зовсім не ясні і навіть чужі.

III. Прошу сказати, з якими людьми ви тут у Львові були ближче знайомі, з ким ви листувались поза Львовом і що було предметом ваших розмов із знайомими і кореспондентами.

До III. Ближче моє знайомство тут, у Львові, обмежувалось Михайлом Павликом і Іваном Мандичевським, тому що обидва вони належали до редакції «Друга». Отже, ми зустрічалися в зв'язку з цим або в «[Академічному] кружку», або в помешканні Мандичевського. Наші розмови стосувались завжди видання «Друга», статей, які там повинні були вміщати, а також адміністрації журналу, мета якого виключно літературна. Ми ніколи не торкались будь-якого політичного питання, зокрема соціалістичного.

Я листувався з Львом Василевичем (Базилевичем), сільським вчителем у Сапогові.

Предметом нашого листування було те, що я посилав йому брошури з поезіями і оповіданнями, які я видавав, щоб він їх розпродував в околиці. Базилевич просив мене, щоб я позичив йому для читання книжки з бібліотеки «[Академічного] кружка». Я цього не зробив, бо не був уповноважений.

Подібним шляхом розіслав я свої брошури для розпродажу Іполітові Погорецькому, учневі 7 класу в Дрогобичі, парафіяльному священикові Шанковському в Дулібах і д-ру Миколі Антоневичу, професору Перемиської гімназії. Нарешті, я листувався також з священиком Рошкевичем у Лолині, але тільки в приватних справах, бо у Дрогобичі був я домашнім вчителем його сина й під час канікул бував також у домі священика Рошкевича.

Коли ж показали обвинуваченому листи, відібрані у нього під час поліцейського обшуку 12 червня 1877 р., згідно з протоколом ц. к. дирекції поліції і доданим до нього списком забраних предметів, обвинувачений заявив.

Шість листів, які показали мені тепер, є тими самими, які знайшли і відібрали під час поліцейського обшуку 12 чи, точніше, 11 червня 1877 р. на моїй квартирі.

Пояснюю їх так.

1. Лист від 7 травня 1877 р. з Львова написаний Михайлом Павликом до мене з головного шпиталю. У ньому Павлик просить мене, щоб я приніс йому з його скриньки, що знаходиться у мене, повість Герцена під заголовком «С книги доктора Крупова», яку він мав перекладати для журналу «Друг». Не можу сказати, яких листів ждав Павлик від Петровича [Драгоманова], однак я йому не приносив у шпиталь жодних листів, крім одної поштової листівки від його сестри Анни, яку я навіть не читав.

2. Лист з Львова від 24 травня 1877 р. писав Михайло Павлик до мене на адресу священика Рошкевича в Лолині, в якого я перебував у той час. У цьому листі спочатку йдеться про університетські справи, далі просить мене Павлик, щоб я йому написав про становище робітників тартака у Велдіжі, біля Лолина. Павлик хотів тоді написати повість про цих робітників, тому потребував для неї відповідних відомостей. Далі він просить дочок священика Рошкевича, щоб вони в неділі й свята ходили по селянських хатах, записували народні пісні, які потім мали б друку-

вати у «Друзі». При цій нагоді виявляє Павлик досить широко свої особисті погляди на подружжя, які, зрештою, він сам хай краще пояснить.

3 і (4). Два листи в конверті з моєю адресою писав Ярослав Рошкевич: перший — до його сестри, другий — до мене. В цьому останньому листі повідомляє мене Ярослав Рошкевич, що у Львів до мене прийшов рекомендований лист, який він отримав для мене. Цим рекомендованим листом, про який згадує Ярослав Рошкевич, був саме лист, який мені показали, позначений номером 4, від «Академічного кружка». [В листі] просять мене дати звіт про членські внески за той час, коли я належав до президії «[Академічного] кружка».

5. Лист із Львова від 12 травня 1877 р. почав я сам писати Льву Василевичеві в Сапогові виключно про літературні справи, згадуючи про народні пісні, які він зібрав і прислав мені для друкування їх у «Друзі», згадуючи далі про надіслання йому журналу «Друг». Я також накреслив нарис повісті «Борислав», написаної мною, яку після надрукування мав прислати Василевичеві для розпродажу.

6. Це лист-автограф Михайла Петровича Драгоманова, присланий у травні ц. р. до редакції журналу «Друг», у якому є поезія, написана Драгомановим ще в 1871 р., надрукована вже під чужим прізвищем у тутешньому журналі «Правда» у 1873 р. До цієї поезії дописані також примітки автора. Зроблено було це тому, що автор хотів помістити цю поезію у «Друзі».

IV. Після прочитання.

До IV. Прочитані тепер мої зізнання підтверджую без зміни й додатку і заявляю, що я зрозумів точно оголошену мені тільки що постанову, згідно з якою наказується провести проти мене попереднє слідство про проступок за § 283 карного закону і [тримати мене під] слідчим арештом згідно з § 175, абзаци II і III карного процесу. Мені сказали про юридичні засоби, на які я маю право, і тому я заявляю, що не хочу скаржитися на оголошену тепер мені постанову ні до ц. к. Радної палати, ні до вищої інстанції, для того щоб не затягати судове слідство, бо я зацікавлений у швидкому його закінченні.

Іван Франко

На цьому протокол закінчено і підписано з тим, щоб обвинуваченого відвели до слідчого арешту.

Крігсейзен, Равський

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 152, оп. 2, спр. 14 399, арк. 1—9. Оригінал. Переклад з польської.
Опубл.: Іван Франко. Документи і матеріали, с. 38—42.

№ 120

1878 р., вересня 18.— ЛИСТ НАМІСНИКА ГАЛИЧИНИ А. ПОТОЦЬКОГО ДО ЛЬВІВСЬКОГО СТАРОСТИ ПРО ЗАБОРОНУ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБІРНИКА М. ПАВЛИКА «ДЗВІН»

Михайло Павлик, відомий прихильник і пропагандист соціалізму, видав у Львові брошуру під назвою «Дзвін» [188], написану українською мовою з яскраво вираженими соціалістичними тенденціями.

Рішенням ц.-к. крайового суду у карних справах від 3 вересня 1878 р., № 12096, розповсюдження цієї брошури заборонено [189].

Повідомляючи про це, закликаю вас пильно стежити за появою цієї публікації у тамтешньому окрузі, а у випадку її нелегального розповсюдження — вжити належних заходів.

Про зроблені в цьому відношенні спостереження і видані розпорядження зволите мене вичерпно інформувати.

Львів, 18 вересня 1878 р.

Потоцький

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2365, арк. 8. Оригінал. Переклад з польської.

№ 121

1881 р., березня 2.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВЕЧІР, ПРИСВЯЧЕНИЙ 20-РІЧЧЮ СМЕРТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Вечір музикально-декламаторський в честь пам'яті Т. Шевченка, устроєний 18 (2) марця с. р. в великій салі «Народного дому» [190], відбувся як найлучше. Саля була переповнена численними почитателями великого поета. Межи позамісцевими гостями можна було бачити поважне число священиків з родинами, світських людей з інтелігенції, як також селян і міщан. Богата і дуже удачно виповнена програма порушила і одушевила серця всіх зібраних. Нову композицію проф. Н. Вахнянина «Наша доля» знаменито отспівав п. Мишуга [191] і на жадання публіки мусів її повторити. Композитора викликано і обсипано враз з п. Мишугою громкими оплесками. П[ан] Цетвінський, знаменитий співак і диригент львівського хору, отспівав Тарасове «Завіщанє» (музика Лисенка) [192] з так глубоким зрозумінням і одушевленням, що до глубини тронув серця всіх слухаючих. Пані Ганинчак своїм співом, п[ан]на О. Шараневич і п. Ярослав Ільницький грою на фортепяні світло причинились до піднесеня торжества, за що їх обсипано неустаючими громкими оплесками. Про недостаток місця откладаємо точніше справоздання з сего вечера до слідуючого числа... *

Діло (Львів), 1881, № 15, 21 лютого (5 березня), с. 3.

№ 122

1881 р., березня 10.— УРИВКИ З ПРАЦІ О. ТЕРЛЕЦЬКОГО «РОБІТНИЦЬКА ПЛАТА І РУХ РОБІТНИЦЬКИЙ В АВСТРІЇ В ПОСЛІДНИХ ЧАСАХ» [193] ПРО ВАЖКЕ СТАНОВИЩЕ ЛЬВІВСЬКИХ РОБІТНИКІВ

...Недавно тому львівський кореспондент Czas-у [194] дуже жалувався, що ві Львові жебраки множаться незвичайним способом. По декотрих вулицях,— каже він,— мож[на] побачити цілими масами людей наполовину голих, котрі простягають руки за кавалком хліба. Львівська громада не може собі ради дати з пролетаріатом, котрий з усіх сторін Галичини напливає щораз більше до Львова і помимо примусового видалення назад до Львова вертає [195].

...у Львові, і в Кракові, і у Відні, і по всіх містах ці робітники без роботи пропихатися мусять жебранєм, ласкавим хлібом, милостинею. Як довго є яка робота на фабриках і других промислових заводах, так довго робітник заробити може хоть який-небудь крейцар, щоби запхати чимнебудь голодний живіт і накрити голе тіло. І жінки й діти, коли вони хоть троха спосібні до роботи, мусять по найбільшій части заробляти самі на кавалок хліба, бо чоловік не все годен заробити тілько, щоби стало і для них. Але як скоро роботи по фабриках стане менше, то велика частина робітників лишаєсь на бруку без роботи, і переходить на хліб

* Пропущено перелік вітальних телеграм.

ласкавий. Як довго нема роботи, так довго громада і приватна милостиня мусять удержувати для фабриканта всю ту череду робітницьку, котра на фабриках не могла найти місця. Коли він її запотребує, вона знов переходить на фабричні заводи, щоб опісля наново перейти на ласкавий хліб...

Світ (Львів), 1881, № 3, 10 березня, с. 59.

№ 123

1881 р., жовтня 7.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО СКЛИКАННЯ У ЛЬВОВІ ЗАГАЛЬНОГО ВІЧА УСІХ ГАЛИЦЬКИХ РОБІТНИКІВ

Підписаний комітет одержав від робітничих зборів, що відбулися 26 червня ц. р. у Львові, доручення скликати віче робітників усієї Галичини [196] з метою обговорення наших потреб і обдумання засобів з метою покращання робітничого становища.

Виконуючи це завдання, подаємо до відома усім нашим товаришам в краю, що д[ня] 30 жовтня 1881 р. відбудеться у Львові віче галицьких робітників [197] з таким порядком денним:

1. Теперішнє становище робітників у Галичині; аналіз і дискусія над цим.
2. Загальне виборче право; реферат, дискусія і відповідна резолюція.
3. Справа робітничих товариств і організацій робітничого класу взагалі; реферат, дискусія і рішення.
4. Робітнича преса і закон про пресу; пропозиції, дискусія, рішення.
5. Пропозиції делегатів.

Важливість справ, внесених у порядок денний, дає нам підставу сподіватися, кожен, хто лише може, поспішить взяти участь у тому першому з'їзді крайових робітників і з охотою понесе навіть жертви, щоб своєю участю піднести значення і важливість цього з'їзду.

Комітет зі свого боку не пошкодує заходів, щоб все було належним чином підготовано і постарається про влаштування товаришів з інших міст та полегшення для них. Проте, щодо переїзду залізницею, комітет не може нічого зробити з огляду на відоме упереджене ставлення залізничного управління до всіх самостійних намагань робітників.

Вступ на віче вільний для всіх категорій робітників: делегати, які будуть мати спеціальний мандат, повинні його пред'явити керуючому комітету.

Товариші з околиці, які хочуть прибути на віче, повинні раніше зголоситися до одного з підписаних.

Місце збору і більш детальні подробиці будуть подані до загального відома на кілька днів перед вічем.

Антон Маньковський, Юзеф Данилюк,
Францішек Степер, Михайло Драбик

Praca (Львів), 1881, № 13, 7 жовтня, с. 49. Переклад з польської.

№ 124

1882 р., червня 17.— РОЗПОРЯДЖЕННЯ НАМІСНИКА ГАЛИЧИНИ А. ПОТОЦЬКОГО ДИРЕКТОРУ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ ПОЕМИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА «МАРІЯ»

Ц.-к. краєвий суд для карних справ у Львові постановою з дня 6 червня ц. р. ч. 9863 заборонив дальше поширення брошури під назвою: «Марія Мати Ісусова, вірш Тараса Шевченка з увагами М. Драгоманова.

Женева, 1882.» * [198], яка містить ознаки злочину згідно з § 303 кримінального кодексу і брошури під назвою «Историческая Польша и великорусская демократия М. Драгоманова.— Женева, 1882», яка містить ознаки злочину згідно з § 305 кримінального кодексу.

Повідомляю пана про це і вимагаю, щоб уважно стежив за можливим поширенням згаданих брошур і при їх появі в книжкових магазинах і в тому разі, коли вони будуть виявлені, в порозумінні з ц.-к. державною прокуратурою прийняв негайні заходи, з метою притягнення винних у поширенні згаданих заборонених брошур до відповідальності відповідно з § 24 уставу про пресу, про що також одночасно належить мені доповісти.

Львів, дня 17 червня 1882.

Підпис: *Потоцький*

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2396, арк. 55. Рукопис. Переклад з польської.

№ 125

1882 р., серпня 31.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО СУДОВИЙ ПРОЦЕС НАД МИХАЙЛОМ ПАВЛИКОМ У ЛЬВОВІ

Дня 31 серпня відбувся у Львові перед присяжними судовий процес [199] у справі українського письменника Михайла Павлика, який 1) був і є членом таємного товариства соціалістичного напряму, яке було засноване в краю, і намагався залучити членів для цього товариства; 2) що через пресу намагався брехнею, висміюванням, вигадуванням і т. і. розбудити зневагу і ненависть до урядових властей, до окремих класів і станів суспільства — висміював і принижував науки і обряди визнаної релігії, принижував і намагався захитати правове поняття власності; 3) поширював законом конфісковані брошури; пункти 4 і 5 обвинувачення стосуються різних злочинів, учинених друком (злочин образи величності монарха, порушення громадського спокою, виступів проти громадського порядку і безпеки — § 285, 287 б. ц. 300, 302, 303, 305 у. к.). На пропозицію прокурора п. Дуневича судовий розгляд відбувся при закритих дверах. Після триденного судового розгляду суд звільнив Михайла Павлика.

Praca (Львів), 1882, № 15, 6 вересня, с. 58. Переклад з польської.

№ 126

1882 р., грудня 7.— ЛИСТ НАМІСНИКА ГАЛИЧИНИ А. ПОТОЦЬКОГО ДО РЕКТОРАТУ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРО АРЕШТ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ, ЗВИНУВАЧЕНИХ У СОЦІАЛІСТИЧНІЙ ПРОПАГАНДІ

Останніми днями минулого місяця тутешня ц.-к. дирекція поліції, частково з власної ініціативи, частково за розпорядженням тутешнього крайового карного суду, заарештувала кільканадцять осіб, звинувачених у соціально-революційній пропаганді, скерованій проти теперішнього суспільного ладу [200].

Серед інших арештовано і передано до суду також двох студентів філософського факультету тутешнього університету, а саме: Івана Кузнича та Казимира Тиховського.

---

* Брошура була надрукована латинню: Marija Maty Isusowa, wirszy Tarasa Szewczenka z uwahamy M. Dragomanowa.— Zenewa. 1882.

Інформуючи про це шановний ректорат, прошу повідомити мене, чи за спостереженнями адміністрації університету, зробленими у цій справі, соціально-революційна агітація серед університетської молоді, а саме на філософському факультеті, не набирає ширших масштабів.

У Львові, 7 грудня 1882 р.

Держархів Львівської області, ф. 26, оп. 12, спр. 682, арк. 5. Переклад з польської.

№ 127

1883 р., травня 12.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО СУДОВИЙ ПРОЦЕС НАД УЧАСНИКАМИ ТАЄМНИХ РОБІТНИЧИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ ГУРТКІВ У ЛЬВОВІ

Львівський процес соціалістів [201] вже скінчився. Вирок випав доволі строгий у порівнянні з дотеперішніми такими процесами. Всі обжаловані сміло, а деякі навіть провокуючо боронились, і всі признались до соціалістичних передсвічень. З 26 обжалуваних звільнено лиш двох; прочих засуджено: двох на 8 місяців, двох на 6 місяців, одного на 4 місяці, трьох на 3 місяці, прочих на коротший арешт.

Діло (Львів), 1883, № 48, 30 квітня (12 травня), с. 3.

№ 128

1883 р., грудня 31.— ЛИСТ ПРЕЗИДІЇ НАМІСНИЦТВА ДО ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ ПРО ПОСИЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА СОЦІАЛІСТАМИ, ЩО ПРИБУВАЮТЬ У ГАЛИЧИНУ

Підтвердилося, що члени соціально-революційної партії намагаються отримати тут паспорти, з якими емісари тієї ж партії могли б приїжджати в Галичину [202].

Тому вважаю необхідним звернути вашу увагу на цю обставину, щоб ви з усією суворістю дотримувалися існуючого паспортно-поліційного режиму і, зокрема, тутешнього розпорядження від 30 січня ц. р. № 764 пр.

Львів, 31 грудня 1883 року.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2352, арк. 12. Оригінал. Переклад з польської.

№ 129

1884 р., квітня 10.— ЗВЕРНЕННЯ СОЦІАЛІСТІВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ДО РОБІТНИЦЬ ЛЬВОВА З ЗАКЛИКОМ ДО БОРОТЬБИ ЗА РІВНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ, ДО ВИВЧЕННЯ ОСНОВ СОЦІАЛІЗМУ ТА ІХ ПРОПАГУВАННЯ

Робітниці! [203]

Проживаючи у Львові, ви принайменше мусили чути про соціалістичні процеси, які тут відбувалися, почавши від 1877-го року, як рівнож про соціалістів, серед яких находяться теж ваші сестри, дівчата і жінки; всі вони признавались до робітничої кляси і бідняцького населення Галичини, не боячися тюрми, втрати служби і т. д.

Від цього часу появилось тут поважне число соціалістів, що вийшли з робітничої кляси і які думають про ваше визволення з нужди, та в тому напрямі працюють. Одначе з ріжних причин, ви, робітниці Львова, до цього часу держитесь здалека від нас та від участи в нашій акції.

Тим часом, ваше положення є ще гірше від нашого. Ми, фабричні і сільські робітники, вправді отримуємо від наших майстрів, фабрикантів і дідичів платню, яка часто заледви рівняється третині вартости нашої праці; одначе ви, робітниці міста і села, за цю саму роботу одержуєте всюди заледви половину того, що ми робітники.

Це ще добре, коли вам, на рівні з мущинами, дають ту саму роботу, бо по правилу вас не допускають, ні до тих занять, які є доступні мущинам, ні до всіх шкіл. Вам не дозволяється — навіть коли маєте потрібні засоби — одержати, нарівні з мущинами, належну освіту, ані виявити свої здібности у суспільному життю. Внаслідок цього більшість з вас, обмежуючись чотирма стінами, мусить мучитись внутрі сім'ї, без жадного вигляду видістатись на ширший світ. Про щастя може говорити тільки та із вас, якій вдається вийти замуж за чоловіка, якого вона любить. В нинішніх часах вдержання сім'ї дорого коштує, а знова мущина дістає службу щойно в старшому віці, так, що ви, не маючи вистарчаючого утримання, мусите, на жаль, себе продавати, тоб-то виходити замуж за старих, пережитих мущин, бо вони не є в стані утримувати вас, як своїх жінок.

Друга частина з вас не має щастя вийти замуж. Ті нещасні дівчата є викинені по містах просто на вулицю, та щоби не вмерти з голоду, є приневолені, з болем серця, виставляти своє тіло публично на продаж. Мало хто з вас, робітниці, знаходить в місті чесне заняття, приміром, швачки, модистки і т. д. А що це за життя при такому заняттю, про це не потрібно вам говорити — воно вам краще відоме. Бо хоч як важка є праця голкою, ви отримуєте за ню врешті місячно заледви чотири гульдени! Хіба це може вистарчити на прожиття? Отже бачите, що ви є далеко нужденнійше оплачувані як ми!

Може хочете спитати, де лежить причина вашої нужди? Хто проковтує вашу працю? Ясно, що ніхто інший, а в першій мірі ваші «пані», що є власниками верстатів і які самі нічого не працюють, а згортають лише зароблений вами гріш. Дальше — вину за це поносить сучасний суспільний лад, в якому засоби продукції, капітал належить до підприємців, а внаслідок чого робітники і робітниці мусять за безцін продавати свою працю капіталістам, які, самі нічого не працюючи, держать в своїх руках згромаджений капітал і владу.

Яким шляхом можна запобігти цьому? Лише таким, коли робітники й робітниці відберуть не тільки нагромаджений до цього часу капітал, але й той, що зараз є розпилений, коли всі засоби продукції перейдуть в їхнє спільне посідання та будуть віддані до спільної розпорядимости робітників, то є, коли земля перейде в спільне посідання сільських громад, а фабрики і верстати стануть колективною власністю товариств робітників і робітниць, які спільно працюють, спільно керують підприємством, а пізніше розділюють зароблене по рівній частині серед кожного. Лише в той спосіб робітниці й робітники зможуть забезпечити себе перед всякого рода пявками.

Сестри і товаришки! Зважте своє нужденне положення, свій визиск та поможіть нам в тому напрямі, щоби вибороти кращу спільну долю, для нас і для вас! Читайте соціалістичні брошури і книжки! Запізнайтесь з основами соціалізму та пропагуйте їх між жінками! Міцно об'єднайте свої сили і домагайтесь настирливо та однорушно підвищення заробітної плати! Засновуйте товариства, розбудовуйте власні спільні робітничі верстати, так чисельно, щоби Львів та другі більші міста зароїлись від тих товариств, та щоби ви, в злуці з другими подібними товариствами робітників, в короткому часі змогли вступити відкрито в боротьбу за вироблення своїх прав по відношенні до мущин і суспільства. Зі свого боку, ми готові допомогти вам і при спільних стремліннях та добрій волі нам

вдасться виробити кращу майбутність, рівноуправнену та щасливу майбутність для мущин та жінок.

Польські та руські соціалісти Східної Галичини.

Львів, 10 квітня 1884.

Культура (Львів), 1930, № 6, с. 26—28.

№ 130

1888 р., липня 14.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО РОЗПРАВУ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ НАД УЧАСНИКАМИ СТРАЙКУ ПЕКАРІВ

Змова робітників [204] пекарських закінчилась інтервенцією властей поліцийних. Нині рано о 4 г. ув'язнила львівська поліція при помочі жандармерії 120 страйкуючих робітників і відставила їх до арештів поліцийних. Власті знайшли відповідні параграфи, на підставі котрих могли вглянути в сю справу: по-за львівських робітників ув'язнили на основі закону о волоцюгах, а львівських тому, що зірвали контракт службовий і залишили роботу, не виконавши її.

Діло (Львів), 1888, № 146, 2 (14) липня, с. 3.

№ 131

1890 р., квітня 24.— ЗВЕРНЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ РОБІТНИЧОГО ТОВАРИСТВА ВЗАЄМОДОПОМОГИ ДО РОБІТНИКІВ ПРО СВЯТКУВАННЯ 1 ТРАВНЯ І ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РОБІТНИКІВ, ПРИСВЯЧЕНІ ОБГОВОРЕННЮ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ РОБІТНИЧОГО РУХУ

Товариші робітники!

Загальні збори робітників від 23 березня ц. р. ухвалили, що львівські робітники відзначатимуть день 1 Травня 1890 р. Нижчепідписаний розширений комітет [205] повідомляє усіх товаришів робітників, що в день 1 Травня ц. р. о 10 год. ранку у великому залі ратуші відбудуться загальні збори робітників.

Порядок денний:

1) Вступне слово і вибір голови зборів; 2) Обговорення пропозиції про надіслання вінка на могилу Фердінанда Лассаля; 3) Справа 8-годинного робочого дня; 4) Справа безпосереднього загального таємного голосування; 5) Ліквідація регулярної армії; 6) Справа шкіл за віросповіданням; 7) Схвалення петиції до Державної ради; 8) Пропозиція (організаційного) комітету про створення робітничого товариства взаємодопомоги; 9) Пропозиції членів.

Львів, 24 квітня 1890 р. Комітет

Robotnik (Львів), 1890, № 5, 1 травня, с. 1.
Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2456, арк. 15. Оригінал. Переклад з польської.

№ 132

1890 р., травня 1.— ЗВІТ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СЛУЖБОВЦЯ ЛЬВІВСЬКІЙ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ХІД РОБІТНИЧИХ ЗБОРІВ З НАГОДИ 1 ТРАВНЯ З РОЗГЛЯДОМ ПИТАНЬ ПРО СКОРОЧЕННЯ РОБОЧОГО ДНЯ, ВВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ПРАВА ГОЛОСУВАННЯ І ЗАСНУВАННЯ РОБІТНИЧОГО ДОПОМОГОВОГО ТОВАРИСТВА

Рівно о 10 годині, коли зібралось біля 2000 учасників [206], майже виключно ремісничих челядників і робітників, друкарський челядник Антін Маньковський відкрив збори, зазначаючи, що робітники такою числен-

ною явкою переконливо підтвердили свій зв'язок з робітниками інших провінцій австрійської монархії і закликав присутніх, щоб сьогоднішній день, що є початком нової ери для робітників, святкували в якнайбільшому спокої і порядку.

На пропозицію Маньковського зібрані одноголосно вибрали головою зборів друкарського челядника Йосифа Данилюка, а він, вибравши слюсарського челядника Івана Ляурека і столярського челядника Йосифа Зверніцького секретарями та відрекомендувавши зібраним ц.-к. старшого комісара поліції Соболяка і підписаного, як службових комісарів, приступив до другого питання порядку денного, тобто справи вислання вінка на могилу Фердінанда Лассаля, надаючи по цьому питанню слово рушникарському челядникові Казимиру Табачковському, як доповідачеві.

Табачковський заявив, що комітет, вибраний загальними зборами робітників, що відбулися 23 березня ц. р., постановив не висилати вінка на могилу Ферд. Лассаля з фінансових причин, натомість доручив доповідачеві, для вшанування Лассаля, ознайомити зібраних з його біографією. Описуючи, згідно з цим рішенням комітету, про життєвий шлях Лассаля і його діяльність в робітничому русі, Табачковський підкреслив намагання Лассаля спонукати робітників до участі в політичному житті, чим саме перевищив свого попередника Шульце-Деліча [207], який дсраджував робітникам тільки взаємодопомогу, що спирається на ощадності, без участі в публічному житті. Свою доповідь Табачковський закінчив пропозицією вшанувати Лассала за його благотворну діяльність знявши шапки, що зібрані зараз же зробили.

Маньковський, як доповідач у справі 8-годинного робочого дня, з'ясував важливе значення праці, яка є другою могутністю поряд із творчою силою природи і без якої немає нічого на світі, а тому ніхто не повинен від неї ухилятися, але також нікому не повинно її бракувати. Промовець стверджує нерівність сучасного поділу праці і необхідність її врегулювання та одночасно пояснює, що всі робітники від сьогоднішнього дня висувають вимогу 8-годинної праці, тому що одною з головних причин недостачі роботи для одних є надмірне перевантаження працею інших, а звідсіля перші є наражені на нужду, другі ж нищать свої сили. Крім того, у зв'язку з недостачею праці для других, перші мусять працювати дешевше. На думку промовця, 8-годинна праця для деяких корпорацій може виявитись недостатньою, і тому не можна буде її там провести. У всякому разі треба її врегулювати і як максімум прийняти 10-годинну працю.

Тому промовець висуває такі пропозиції:

«Треба стреміти:

1) до запровадження 8-годинної праці для дорослих робітників і 6-годинної — для робітників віком від 14—18 років;

2) до ліквідації нічної праці жінок;

3) до недопущення до праці дітей віком нижче 14 років;

4) до ліквідації акордної праці, як такої, яка знижує ціну й надмірно висилює робітників;

5) до збільшення числа промислових інспекторів, з яких принайменше, половину повинні вибирати самі робітники;

6) до якнайскорішого введення в життя «Робітничих палат», які запобігали б не одному страйку й його сумним наслідкам».

В обговоренні пропозицій Маньковського виступив бляхарський челядник Шехтер, схвалюючи те, що робітники не поєднали сьогоднішнього свята із святкуванням роковин 3-го травня. На його думку, у робітників завмер вже патріотизм, і цікавити їх може тільки питання праці. Голова звернув увагу промовця, щоб не відступав від теми дискусії, а коли промовець дальший свій виступ почав від слів: «програма сьогоднішніх

зборів зовсім не є достатньою...», деякі із зібраних закликали Шехтера, щоб дальше не говорив; пізніше голова відібрав йому слово.

Щіткарський челядник Зьолецький, підтримуючи всі пропозиції Маньковського, вичислив як дальші причини важкого становища робітників — брак освіти, брак фабрик у країні і надмірне споживання горілки, а також визнав конечним в цьому питанні внести в парламент відповідну петицію.

Кравецький челядник Куліга підтримав пропозиції Маньковського з тією тільки різницею, що 8-годинну працю вважає, безумовно, як максимум.

Шевський челядник Подольчак дійсну причину злої долі робітників, зокрема шевських челядників, вбачає не в поведінці роботодавців, а в гуртковій торгівлі на зразок фірми Модлінської. Коли промовець, незважаючи на зауваження голови, що відступає від теми, повторив свої висновки, дораджуючи внести компетентній владі ліквідувати такі склади і комерції — голова забрав йому слово і одночасно, припинивши дискусію, поставив на голосування пропозиції Маньковського, які прийнято без зміни.

Після того виступив друкарський челядник Юзеф Гудец, як доповідач у справі безпосереднього загального таємного голосування. На думку промовця, щораз сильніший ріст робітничого руху є доказом багатьох їх страждань, а головним засобом, який може зарадити тому, було б право виборів і виборності робітників в законодавчі органи. Противники обманюють робітників та твердять, що недопущення їх до законодавчих органів окуповується тим, що вони неоподатковуються. В дійсності, однак, робітники оплачують всі посередні податки (споживчі) і, що важливіше, — податок крові, отже, зовсім справедливо вони повинні також користуватись правами громадян. Також нікчемним є закид, нібито робітники ще не досить зрілі. Селяни під тим оглядом, в основній частині, стоять нижче від робітників, та, незважаючи на те, віддавна мають активне й пасивне виборче право, яким навіть не вміють належно користуватись, вибираючи мало таких представників, як Ожеховський і Крамарчик. Сучасна структура парламенту є явно капіталістичною, і ширші маси народу не мають в ньому свого представництва. Коли, однак, мільйони робітників усіх країн монархії будуть спільно просити і домагатись цих громадських прав, безсумнівно, здобудуть їх. Тому промовець висуває пропозицію:

«Львівські робітники, зібрані на загальних зборах 1-го травня 1890, переконані, що однією з найважливіших справ на шляху покращання сумного становища у їхньому класі є визнання за ними політичних громадянських прав. Вони приєднуються до стремлінь робітників країн, що входять у склад австрійської держави, у справі вимог введення загального безпосереднього таємного голосування, починаючи від 21-го року життя. Про здобуття цього права, яке справедливо їм належиться, будуть домагатися легальним шляхом, всіми силами».

Цю пропозицію прийнято без дискусії, як також іншу пропозицію, відчитану Йосипом Данилюком, а саме:

«Робітники, зібрані у Львові на загальних зборах 1-го травня 1890 р., вважають існування постійної армії явищем ворожим суспільному прогресові, незгідним з найважливішими інтересами робітничого класу. Постійно зростаючі державні витрати на утримання армії є нещастям для людей і ведуть до неминучої загибелі. Робітники засуджують всі стремління до війни і хочуть справжньої мирної політики, зменшення постійної армії і поступового роззброєння на основі міжнародних переговорів.

Львівські робітники закликають всіх друзів народу, що засідають в парламентах, щоб працювали у тому напрямку».

Секретар Зверніцький відчитав телеграму, яка прийшла з Грималова, такого змісту: «Щасти боже! Столяри!»,— яку зібрані прийняли вигуками радості.

Друкарський челядник Юліян Обірек, доповідач про справи віросповідних шкіл, коротко змалював історію розвитку шкільництва, говорив про вплив на нього духовенства, яке стає щораз більше ворожим прогресові. На це вказують випадки спалювання наукових трактатів, навіть їх авторів у минулих століттях, клятви і переслідування з боку духовних осіб найбільших мислителів і вчених, як, напр., Коперник. Промовець як досягнення назвав школи, які від недавна почали звільнятися від впливів духовенства, підкреслив помітний ріст освіти між робітниками, який відбувається разом з ростом їх політичної свідомості. Свої висновки закінчив пропозицією:

«Загальні збори львівських робітників від 1-го травня 1890 р. висловлюються проти пропозиції князя Ліхтенштейна щодо віросповідних шкіл, натомість вимагають введення в Галичині обов'язкового навчання до закінчення 14-го року життя».

Пропозицію прийнято без обговорення. Після того зібрані одноголосно схвалили всі прийняті зборами пропозиції і вирішили оформити їх в одну петицію, що повинна бути внесена в Державну раду на руки посла Кронаветтера.

Складанням цієї петиції повинен зайнятися комітет, вибраний зборами, а підписи збиратимуть редакції робітничих органів «Праця» і «Робітник», а також голови окремих корпорацій.

Врешті збори на пропозицію Обірика без дискусії вирішили заснувати на випадок стихійного безробіття «робітниче допомогове товариство», яке, на думку доповідача, доповнювало б касу хворих і до якого робітники повинні вступати якнайчисленніше, незалежно від постійності їх роботи... *

Шехтель

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2456, арк. 71—76. Рукопис. Переклад з польської.

№ 133

1890 р., грудня 1.— РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ У ГАЗЕТІ «НАРОД», ПРИСВЯЧЕНА УТВОРЕННЮ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ ГАЛИЧИНИ

Рух соціалістичний серед львівських робітників почався з першими руськими соціалістичними процесами 1877 та 1878 р. Руські соціалісти, як видавець і відвічальний редактор «Народа» [208], перші стали писати соціалістичні статті в заложеній 1878 р. «Pracy». Тоді ж обернулись до львівських робітників і польські соціалісти, як д[обродій] Б. Лімановський [209] і молодші. Серед польських соціалістичних процесів у Кракові 1879 та 1880 р., навколо «Pracy» повстав кружок польських, жидівських і руських соціалістів [210], котрі зовсім усуспільнили «Pracę» і зробили її дуже цікавим органом нового руху в Галичині. Іменно ві Львові робітники стали громадно виступати на вічах, де ухвалювали різні соціалістичні домагання і т. і. Та, після того, «Praca» перебувала різне, через що вплив її на робітників чимраз меншав, хоть рух робітницький у Галичині, під усякими впливами, чимраз більше ріс. Зарисувались виразно два робітницькі табори — прихильників «Pracy» і її противників. Сі ос-

* Пропущено розповідь про закриття зборів.

танні заложили сего року новий орган робітницький «Robotnik»[211]. Тоді й «Praca», що доти виходила дуже нерегулярно, стала виходити регулярно, і очевидячки піднеслася. Задивившися на такий величний та згідний виступ німецьких соціалістів і, як нам бачиться на нашу радикальну партію[212], прихильники «Robotnika» й «Pracy» стали порозуміватися і, після довгих та основних приватних нарад, виступили 15 листопада як одна партія робітницька[213], з двома органами, «Robotnikiem» і «Pracą», що мають бути ведені згідно. Для ведення редакцій вибрано два комітети, а іменно до комітету «Robotnika» вибрано: Маньковського, Обірка, Бара, Смоківського та Гуржицького; до комітету «Pracy»: Данилюка, Гудеца, Еліашевича, Нейбавера і Дашинського.

У відозві, поміщеній в обох газетах, нова партія не ставить програми, заявляє тільки, що стоятиме на грунті правнім, а зрештою пристає до програми німецьких соціальних демократів (кажемо се на тій підставі, що нова партія зветься виразно соціально-демократичною). По нашому, оголошення такої програми доконче потрібне вже хоть би через те, що загал галицьких робітників і програми німецьких соціальних демократів не знає. Запевне, що в головнім галицькі робітники повинні йти спільно з робітниками всього просвіченого світу, але ж у нас найшлибися й спеціальні потреби робітницькі, заспокоєння котрих треба добиватися і можна добитися скорше, ніж самого соц[іально] демократичного ладу. Тут ясно стало би, яке, напр[иклад], становисько займає нова партія серед різних партій — польських, руських, жидівських і т. і. в краю й державі.

Нову партію ми розуміємо так, що вона обійматиме фабричних робітників та ремісників усієї Галичини. Робітники хліборобські, вже задля окремішності своєї праці, а в одній частині Галичини і задля окремішності мови (руської), мусять по-нашому організуватися осібно, хоть, розуміеся, в союзі з партією робітницькою. Власне, наша радикальна партія має на оці хліборобський робітничий люд у Східній Галичині, а сподіємося, що така ж партія хліборобська повстане і в Західній Галичині. Правда, названі робітницькі органи, дорікають нам хлопством та противуріччям із соціалістичними думками, але се, по-нашому, чисте непорозуміння, котре помалу пропаде само собою. Ми радо вітаємо нову партію і заявляємо, що будемо йти з нею дружно до двигнення робітничого люду все одно чи фабричного чи хліборобського і до запроводу всякої волі та просвіти.

Ще одно. Органи нової робітницької партії виходять в польскій мові, та з того не треба виводити, що партія чисто польска. Навивороть, вона складаєся з поляків, русинів, жидів і т. і. робітників. Партія вживає мови польської очевидячки тільки через те, що по містах Галичини її всі робітники найліпше розуміють. Давнійше, на підставі того факту заграничні польські соціалістичні писателі, записували ввесь робітницький рух, навіть у Східній Галичині, під дах історичної Польщі. Ми певні, що тепер того не буде, одно — через те, що робітники галицькі не дадуться вловити на ніякий національний шовінізм, а друге — через те, що не такі тепер люди стоять на переді галицького робітницького руху. Зрештою, члени нової робітницької партії, обертаючися до всяких робітних людей в Галичині, будуть вживати і жидівської розговорної і руської мови, і вже й тепер, напр[иклад], афіші віча з 14 грудня будуть друковані в усіх трьох мовах, і на самих зборах бесідники говоритимуть і по-руськи

Народ (Львів), 1890, № 23, 1 грудня, с. 371.

№ 134

1891 р., лютого 5.— ДОНЕСЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ПРЕЗИДІЇ НАМІСНИЦТВА ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У ЛЬВОВІ — ПО ДОРОЗІ ДО ВІДНЯ — ЛЕСІ УКРАЇНКИ РАЗОМ З МАТІР'Ю

Конфіденційно я довідався, що Ольга Петрівна Косач, яку після прибуття з Росії тут, 2 ц. м., в Європейському готелі прописали, є рідною сестрою колишнього професора університету в Києві Драгоманова, і що належить до групи українських радикалів, і бере активну участь у русі галицьких українців, що належать до крайнього табору.

Вона пише під псевдонімом Олена Пчілка до місцевого літературного журналу «Зоря» [214] і мала привезти від радикальної групи з України гроші для місцевого українського радикального журналу «Народ».

Для того щоб перевірити особисті документи і мету перебування, я викликав Ольгу Косач до себе. Вона прийшла разом з своєю дорослою дочкою, яка ходить на милицях, та пред'явила [документи] як дружина голови Луцького мирового суду, легальний паспорт, виданий їй і її дочці Ларисі Косач царським російським губернатором у Житомирі 3 січня 1891 р. за № 2 з накладеною візою цісарсько-королівського австро-угорського консула в Києві від 24 січня 1891 р. за № 50. Заявила, що по дорозі до Відня, [куди їде] для консультації своєї хворої дочки в цісарсько-королівського професора університету Більрота, затрималася у Львові, лише щоб відпочити.

Сьогоднішнім кур'єрським поїздом вона від'їхала до Відня і там затримається протягом довгого часу, бо її дочку, яка хворіє, мабуть, туберкульозом кості ноги, будуть оперувати.

У зв'язку з тим, що Ольга Косач бере участь у русі крайніх українофілів, я звернув одночасно увагу на неї президії цісарсько-королівської Дирекції поліції у Відні.

Про це маю честь донести.

Кшачковський

Львів, 5 лютого 1891 р.

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 4487, арк. 1. Оригінал. Переклад з польської.
Опубл.: Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР, с. 71; Леся Українка. Документи і матеріали, с. 66.

№ 135

1891 р., лютого 25.— ІЗ ЛИСТА ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДО М. Н. КОСАЧА ПРО УКЛАДАННЯ УГОДИ У ЛЬВОВІ МІЖ ЛІДЕРАМИ «НАРОДОВЦІВ» І НАМІСНИКОМ ГАЛИЧИНИ К. БАДЕНІ У 1890 р.

...Ближче придивившись, то вся оця справа з «угодою» [215] зовсім інакше мені стала перед очима, ніж стояла вдома... * 1) з того з'єднання нічого не вийшло, а хоч би й вийшло, то користь мала, бо все-таки обидві сторони (поляки і русини) ні крихітки одно одному не вірять і за пазухою ховають добрі каменюки на всякий случай; наприклад, поляки тепер, хоч іще нема ніде нічого, а вже потроху починають пускати від часу до часу в русинів то «нелояльністю», то «москальством», а то й «нігілізмом»... Окрім того, ця «угода» починає приймати вид, немов русини просять прощення у поляків за давні дурниці і просять ласки wielmożnego pana i księdza proboszcza **, аби зволили положити гнів на милість; поляки забирають високий тон, і вже й тепер треба великої коцюби, аби

* Так у публікації.
** Вельможного пана і ксьондза пароха (польськ.).— *Ред.*

їм до носа дістати, а що ж би то вже потім було... 2) Влади й значення партія Романчука [216] не набрала, а стратила і ту повагу, яку мала собі досі між людом. Вийшовши з опозиції, стала «під міцну руку уряду» — хоч уряд їй не вірить так, як і досі не вірив, отже, вийшло тільки униження даремне. Партія ся не тільки не стала на грунт незалежний, а ще гірше зв'язала собі руки. 3) Не тільки світу, що в вікні,— не тільки людей, що москвофіли [217] та народовці, зроду я не думала, щоб радикальна партія була така велика, як тепер є, а вже коли вона виставила двох кандидатів своїх і кандидатура їх підтверджена, то се таки щось та значить. З усіх трьох галицьких (русинських) партій радикальна мені здається найпрогресивніша і найрозумніша; я думаю, що коли вона розумно поведе свої справи, то їй легко привернути до себе простий люд. Може, я того таких думок набралась, що тепер усе моє около радикальське, бо ціла «Січ» належить до радикалів [218],— не знаю, чи се від того, але тепер мої думки такі. 4) Міряючи нашим масштабом, Романчук дуже багато запросив у правительства, але, взявши справу, як би вона повинна бути, то він не просив нічого, бо проведення на практиці тих бажаннів, що поставив Романчук, могло би статись і без уряду, бо конституція і так (теоретично) запевняє кожному австрійському народові право національного розвитку, а практично скористати з того права — се вже діло того народу самого, до правительства має вдаватись хіба по розширення тих прав, а не по запомогу проведення їх на практиці. Не трудно догадатись, що правительству зовсім нема ніякої користі і втіхи в запомаганні національних пориваннів слов'янських народів. 5) Правда, що попівство, разом з клерикалізмом всякого розбору, ще міцне в Галичині, але тим більше треба з ним боротись, а не потурати йому, бо воно може висмоктати всі здорові соки життя з народу. Врешті, народ галицький зовсім не такий вже сфанатизований до унії чи до якої іншої форми віри (не кажу до самої віри), як то хочеться представити попам. Тепер уже витворюється і в Галичині інтелігенція непопівська, і дедалі її все більше стає, і дедалі вона все більше ваги набирає, та хоч вона сама вийшла (по більшій части) з попівства, але, звичайно, сама вже геть-то одійшла від попівських традицій. Отже, коли б і ся невеличка (тим часом) інтелігенція заплуталась у клерикалізмі — щирому чи уданому,— то се було б дуже погано і згубливо для країни. Цікаво, справді, чим ся «угодовська» комедія скінчиться, бо тепер сталася дуже цікава диверсія: Романчук пише в «Ділі», що він і не думає брататися з поляками, бо вони єсть і будуть ворогами русинів! Як тобі се подобається?! Тепер же Романчук, немов пан Твардовський [219], завис межи небом і землею, бо стратив повагу і в русинів, і в поляків, хоч, врешті, поляки, певне, ніколи не мали до нього поваги...

25 лютого 1891 р.

Опубл.: Леся Українка, с. 68—70.

№ 136

1892 р., червня 18.— ОБВИНУВАЛЬНИЙ АКТ ДЕРЖАВНОЇ ПРОКУРАТУРИ У ЛЬВОВІ В СПРАВІ І. ФРАНКА, М. ПАВЛИКА ТА В. ГОДАКА В ЗВ'ЯЗКУ З НАДРУКУВАННЯМ ЗАБОРОНЕНОЇ БРОШУРИ Ф. ЕНГЕЛЬСА «СОЦІАЛІЗМ УТОПІЧНИЙ І НАУКОВИЙ»

Акт обвинувачення

Ц.-к. державна прокуратура у Львові обвинувачує перед ц.-к. Львівським крайовим карним судом, як перед трибуналом, що виносить вироки, залишених на волі:

1. Івана Франка, з Львова, 36 років, жонатого, батька трьох дітей, греко-католицької релігії, літератора і відповідального редактора журналу «Народ»

2. Михайла Павлика, з Львова, 39 років, неодруженого, греко-католицької релігії, видавця і головного редактора журналу «Народ».

3. Валентина Годака, з Львова, 57 років, жонатого, батька двох дітей, греко-католицької релігії, управителя друкарні Войцеха Малецького,

які у виданих 28 грудня 1891 р., 5 лютого 1892 р. і 14 травня 1892 р. додатках до журналу «Народ», що виходить у Львові і друкується в друкарні Войцеха Малецького, розповсюджували друковану брошуру під заголовком «Socjalizm utopijny a naukowy» * Фрідріха ** Енгельса [220], друковану на кошти заходом редакції «Przedświt» в друкарні цього ж «Przedświtu» в Женеві в 1882 р. Її розповсюджування було заборонено постановою ц.-к. крайового суду у Львові № 15 588 від 8 липня 1882 р., яка була оголошена згідно з законом. Цим провинилися згідно з § 24 закону про пресу від 17 грудня 1862 р. («Вісник державних законів», № 6, 1863 р.) і підлягають покаранню згідно з цим самим параграфом.

На головному судовому засіданні треба прочитати лист з актом до № 15 588/82, а також урядові свідчення обвинувачених. На засіданні треба також порівняти текст вищезгаданої брошури, доданої до листа Д. 7, з текстом українського перекладу (Д. 5), конфіскованого, і німецького перекладу цієї брошури, який подав обвинувачений Павлик.

Причини

Обвинувачені пояснюють, що нічого не знали про заборону ц.-к. крайовим судом у Кракові розповсюджувати польську брошуру «Socjalizm utopijny a naukowy» Ф. Енгельса. В зв'язку з тим, однак, що ця заборона, згідно з актом № 15 588/82, доданим до листа Д. 7, була оголошена, згідно з законом, обвинувачені за § 24 закону про пресу не можуть боронити себе тим, що вони не знали (про заборону).

Відносно дальшого пояснення обвинувачених Франка і Павлика, що український передрук був зроблений не з польського перекладу, розповсюдження якого було заборонено, а з німецького тексту [221], то, не кажучи вже про те, що і в такому випадку обвинувачені також підлягали б покаранню, бо фактично розповсюджували текст забороненої брошури, а при іншій інтерпретації § 24 закону про пресу відповідне юридичне правило стало б ілюзорним, з порівняння українського тексту з польським і німецьким виходить, що український переклад зроблений не з німецького тексту, а з польського перекладу, тому що в німецькому тексті на стор. 12 і 13, а також на стор. 18 є абзаци, які не вміщені ні в польському, ні в українському перекладі. Це найкраще свідчить про це, що український переклад зроблений з польського перекладу, а не з німецького тексту.

Цим обвинувачення обгрунтоване.

Ц.-к. державний прокурор
Середовський

Львів, 18 червня 1892 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 663, оп. 1, спр. 148, арк. 2—3. Літографований відбиток.
Опубл.: Іван Франко. Документи і матеріали, с. 157—158.

---

* «Соціалізм утопічний і науковий» (польськ.).
** В тексті помилково Франца.

№ 137

1892 р., грудня 16.— ІЗ ЛИСТА М. ПАВЛИКА ДО М. ДРАГОМАНОВА ПРО ПЕРШУ СПРОБУ НАДРУКУВАТИ У ЛЬВОВІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ «МАНІФЕСТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ» К. МАРКСА І Ф. ЕНГЕЛЬСА

Дорогий друже!

Застав Ваш лист, вернувши зі Львова, де я мусів відсиджувати кару за Енгельса *, а окрім того, цими днями мушу заплатити кари: по 10 гульденів за себе, Франка і друкаря, разом 30 гульденів, а ні — то секвестр або примусова сидінка в тюрмі... **

Коломия, 16 н. ст. декабря 1892, ул. Гетьманська, 607.

Опубл.: Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом, с. 107.

№ 138

1893 р., вересня 4.— РАПОРТ ДИРЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО НАМІСНИЦТВА ПРО СТРАЙК РОБІТНИКІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ З ВИМОГОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ І СКОРОЧЕННЯ РОБОЧОГО ДНЯ

Між тутешніми будівельними підприємствами та будівельними робітниками (мулярами, каменярами й теслярами) з травня ц. р. велись переговори внаслідок робітничих вимог в справі підвищення заробітної плати. Після того як будівельні підприємці остаточно відхилили будь-який розгляд цих вимог, вибухнув вчора страйк [222], планований робітниками вже протягом багатьох місяців. Сьогодні здержались від праці всі робітники, які постійно живуть у Львові. Тільки муляри і теслярі з провінції, які щороку літом стараються знайти роботу у Львові та стоять досить далеко від страйкових заворушень, прийшли частково на будови, але не знайшли заняття, так як всі підприємці чи то через відсутність потрібних досвідчених сил, чи теж, щоб передчасно не дражнити страйкарів, припинили роботу. Метою страйку було визначити мінімальну заробітну плату на 2 фл. (флорени) для мулярського або теслярського помічника і на 2,50 фл. для каменярського помічника, далі — знесення відрядної роботи і встановлення 10-ти годинного робочого дня. Рух має тільки малі перспективи на успіх [223], бо пізня пора року, а страйкарі не мають необхідних грошей. Страйкуючі робітники ведуть себе досить спокійно.

Денний рапорт від 4 вересня 1893.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 4570, арк. 1—1 зв. Копія. Переклад з німецької.

№ 139

1894 р., травня 29.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕСИ ПРО ПУСК ПЕРШОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАМВАЮ У ЛЬВОВІ

Електрична залізниця *** у Львові має від сьогодні розпочати регулярний рейс від головного вокзалу державної залізниці аж до школи

* За те, що передрукував додатком до «Народа» його «Маніфест», заборонений в Австрії, надрукував під напором молодих і в їх (кепськім!) перекладі. Надруковано лише аркуш, котрий і конфісковано 15.XI 1892 (Примітка до листа М. Павлика у публікації).

** Пропущено розповідь про деталі секвестру і фінансове становище видавців радикальних видань.

*** Електричний трамвай.

св. Софії, а 5 червня — до площі виставки. Ми вже згадували, що, вважаючи ріг вул. Кілінського і Гетьманської центральним пунктом, простір до вокзалу і до виставки[224] ділиться на 2 секції, подібно як і Личаківський простір[225], який будуватиметься і буде мати дві секції. Секційними є будинок політехніки, ріг вул. Зиблікевича і Зеленої, а також костьолу св. Антонія. Крім того, будуть визначені численні зупинки...

Kurjer Lwowski, 1894, № 147, 29 травня, с. 4. Переклад з польської.

№ 140

*1894 р., не пізніше липня 27 *.*— ЛИСТ ПРАВЛІННЯ ТЕАТРАЛЬНОГО ТОВАРИСТВА «РУСЬКА БЕСІДА» ДИРЕКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ У КИЄВІ З ЗАПРОШЕННЯМ ДЛЯ АРТИСТІВ ТЕАТРУ ПРИБУТИ У ЛЬВІВ НА ГАСТРОЛІ

На основі справоздання нашого повномочника управителя галицько-руського театру пана Івана Гуляя з переговорів його з високоповажаними панами в справі приїзду деяких українських артистів і артисток з трупи високоповажаних панів на гостинні вистави в часи «Виставки краєвої 1894» у Львові[226], маємо честь повідомити високоповажаних панів, що Виділ «Руської бесіди» годиться на подані вами услів'я, а іменно:

а) Указані вами личности артистичні, а то: Високоповажані пани: 1) М. П. Старицький, 2) М. К. Садовський, 3) Мова[227], 4) Василенко, 5) Левицький; високоповажані пані: 6) М. К. Заньковецька, 7) Затиркевич, 8) Базилевська, 9) Козловська. Дальше пани хористи і хористки 10/11 два баси (1 **, 2), 12/13 два тенори (1, 2), 14/15 дві ... **, 16/17 дві альтистки... **, 18) декоратор, мають приїхати до Львова в часі між 15 ст. ст. юля — а 10 ст. ст. сентября 1894, щоб дати у нас щонайменше 45 гостинних вистав, на нашій народній сцені. В случаю потреби і можности збільшиться се число вистав, однако ж за додатковою винагородою для українських артистів. Вистави будуть відбуватися — винявши які несподівані значні перепони — щоденно... ***

в) Наколи б, як високо[поважному]...** нашому повномочникові пану...**** деякі знаменитші артистичні сил[и]...** наших укр[аїнських] труп, а то Саксаганського або Карпенка-Карого хотіли прилучитися до трупи вашої, то зволять в[исокоповажані] панове в міру вибору того інші личности з наведених повисше під ч. 1—5, 7—9 вилучити, однако ж так, щоби умовлена під б) сума не була переступлена.

Додаємо однако ж, що на приїзд високоповажаної пані Заньковецької безусловно числимо.

г) Українські артисти і артистки мають привезти з собою свою гардеробу, потрібну до вистав, а по можности просимо, щоби привезли і хоть важніші реквізити.

д) Високоповажаний пан Старицький зволить приїхати на цілий місяць, перед приїздом цілої трупи, наперед до Галичини, для підготовлення галицької трупи до спільних виступів з українськими артистами, а то за умовленим з ним осібним гонорарієм, числячи за місяць 250 золотих ринських австрійської валюти платних півмісячними ратами *****

У Львові, з ... ****** 1894.

---

* День і місяць дати встановлені на підставі змісту документа.

** Далі текст пошкоджено.

*** Далі пропущено абзац «б» про виплату гонорарів для київських артистів.

**** Очевидно, йдеться про Івана Гуляя.

***** На звороті документа вміщено дописку про необхідність артистам під час гастролей у Львові дотримуватися правил театру «Руської бесіди».

****** Число дня і місяць не проставлені.

За Виділ «Руської бесіди» у Львові: др. *Лаврівський* (голова); *І. Огоновський,* референт театральний; *Ів. Гуляй,* член Виділу управління галицько-руської трупи.

(Печатка)

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 514, оп. 1, спр. 7, арк. 32—33. Чернетка.

№ 141

1894 р., грудня 16.*— ВИСТУП М. ПАВЛИКА НА НАРОДНОМУ ВІЧІ У ЛЬВОВІ, ПРИСВЯЧЕНОМУ 30-РІЧНОМУ ЮВІЛЕЮ ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. ДРАГОМАНОВА

... ** Михайло Павлик. Ми, галицькі русини, ведучи політику, мусимо все оглядатися на своїх братів у Росії, бо там нас найбільше. Так і роблять наші партії, причому одні ідуть до спільності з українцями, а другі з росіянами, вважаючи їх за русинів. Та сі погляди не такі важні. Важніша тут політика. Ми не вимагаємо від наших москвофілів, щоби зреклися спільності з росіянами, але конче вимагаємо від них, аби бажали політичної волі і для росіян і для всіх народів Росії. Тілько з такими москвофілами ми можемо йти спільно в політиці. Так само ми не можемо йти спільно й з тими поляками, що раді би волі в Росії, а тут давлять усяку волю... [228]

Народ (Львів), 1895, № 1/2, 1 і 15 січня, с. 4.

№ 142

*1897 р., березня 12 ***.*— ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИСТУП ТРУДЯЩИХ ЛЬВОВА НА ЗАХИСТ АРЕШТОВАНИХ СЕЛЯН с. ДАВИДОВА НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ В АВСТРІЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

... **** Д[ня] 12 [березня 1897 р.] приведено до Львова скованих людей з Давидова *****. На вулицях львівських на гусарів, що вели арештантів, зачав нарід роз'ярений кидати камінням і декого з гусарів добре помацав.

Взагалі вибори [229] без війська належать тепер до рідкостей.

Громадський голос (Львів), 1897, № 6, 15 березня, с. 47.

№ 143

1895 р., липня 4.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО УСПІШНЕ ЗАКІНЧЕННЯ СТРАЙКУ РОБІТНИКІВ ЦЕГЕЛЬНИХ ЗАВОДІВ ЛЬВОВА

Вчора закінчився перемогою робітників страйк цеглярів [230]. Цеглярі одержали 10 процентів, розвожчики 15 процентів, а укладачі 20 процентів підвищення заробітної плати. Підприємці зобов'язалися, крім того, запровадити порядки на цегельнях. Угоду підписали всі власники, за винятком чотирьох: Берла Неувонера, Шпрехерової, Кнозефа і Грудера, проти яких робітники оголосили бойкот.

Kurjer Lwowski (Львів), 1895, № 183, 4 липня, с. 3.

---

* Дату встановлено на підставі редакційного вступу публікації.
** Пропущено виступи інших учасників віча.
*** Дата події.
**** Пропущено текст, який не стосується теми.
***** Тепер с. Давидів Пустомитівського р-ну Львівської області.

№ 144

1897 р., грудня 4.— ЛИСТ ГОЛОВНОГО ПРАВЛІННЯ РУСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ У ЛЬВОВІ ДО СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ З ПОДЯКОЮ ЗА НАДІСЛАННЯ НЕЮ ГРОШЕЙ ДЛЯ ПОТРЕБ ПАРТІЇ

Високоповажана товаришко!

Ваш багатий даток на цілі партійні є для головного заряду не лише значною матеріальною допомогою, але й доказом, що почуття партійної гідності переймає живо всіх членів нашої партії радикальної.

Ми горді датком Вашим ще і для того, бо се доказ що всі вищі душі, всі духові прикраси Русі є членами і то дуже щирими партії нашої.

Для того сердечно Вам дякуємо за пам'ять о партії і за доказ, що все, що чесне і велике, най си до партії нашої горнеся.

Від головного заряду русько-укр[аїнської] радикальної партії.

Львів, дня 4 грудня 1897 [р].

М. Новаківський (секретар), *Лесь Мартович,*
др. *Ів*[*ан*] *Франко, Мих*[*айло*] *Павлик* та ін.

Опубл.: Соломія Крушельницька. Спогади, с. 286—287.

№ 145

1898 р., березня 9.— ЛИСТ ТОВАРИСТВА ІСТОРІЇ ТА РОСІЙСЬКИХ СТАРОЖИТНОСТЕЙ ПРИ МОСКОВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ДО БІБЛІОТЕКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА В СПРАВІ ОБМІНУ ЛІТЕРАТУРИ

Императорское общество истории и древностей российских, изъявляя согласие на обмен изданиями с Науковым Товариством имени Шевченка [231], просит: 1) выслать издания, обозначенные в прилагаемой ведомости * и 2) уведомить, какое из изданий Императорского общества истории и древностей российских Науковое Товариство имени Шевченка желает получить. Из изданий Общества может быть безплатно выслано то же самое число томов, которое будет доставлено Науковым Товариством имени Шевченка. Указатели ко всем изданиям Общества при семъ препровождаются.

9 марта 1898 г.

Председатель *В. Ключевский*
За секретаря [Підпис нерозбірливий]

ЦДІА УРСР у м. Львові. ф. 309, оп. 1, спр. 870, арк. 6. Рукопис. Оригінал.

№ 146

1898 р., травня 11.— РАПОРТ ЛЬВІВСЬКОЇ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ГАЛИЦЬКОГО НАМІСНИЦТВА ПРО ЗАВОРУШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ МІСТА

Депутація поденщиків, яку вчора о 11 год. перед полуднем прийняв віце-президент міста Шлаєр, повідомила своїх товаришів про відповідь, яку вони дістали. Ця відповідь у жодному випадку не заспокоїла і не задовольнила товпи, яка тільки з ваганням прислухалась до вимог поліції і поволі розійшлась, щоб негайно знову зібратись на базарах, на Краківській і Стрілецькій площах [232]. Незважаючи на значний наряд поліції,

* Доданого до листа списку не виявлено.

висланий на ці площі, товпа в обідній час пробувала наново напасти на лавки з хлібом. Однак її своєчасно розігнано, так що тільки продавці хліба мали страту — разом ледве 3 флорени. При цій нагоді арештували 5-х винуватців, проти яких почалося судове слідство. У післяобідній час поліція кілька разів розганяла натовп, причому один поліцейський дістав каменем у голову, але не був ранений. Не було дальшого випадку вжиття зброї з боку поліції. Ввечері частина безробітних, приблизно 200 чоловік, зібралася у робітничому домі на таємну нараду, влаштовану соціал-демократичною партією. Тут керівники робітничого руху Корнило Желяшкевич, Йосип Пшийомський і депутат до парламенту Іван Козакевич категорично висловили своє задоволення з приводу агресивної поведінки безробітних і радили їм легальним шляхом домагатися покращання свого становища. На закінчення, на пропозицію приватного інженера Казимира Мопловського вирішили поставити вимогу до міського магістрату, щоби він, з метою припинення дорожнечі, встановив на м'ясо і хліб максимальні ціни, відкрив міські лавки з м'ясом і печивом та приступив негайно до публічних робіт, щоби дати безробітним можливість заробітку. Потім, після 10-ї години ночі, зібрані спокійно розійшлися. Сьогодні, у передобідній час зібралося близько 200 безробітних перед ратушею і вирішили вислати в згаданій справі депутацію до президента міста д-ра Малаховського. Внаслідок даного втручання президент д-р Малаховський прийняв депутацію й пообіцяв з завтрашнього дня зайняти поки що 20 безробітних для очистки вулиць і подати Раді міста пропозиції для полегшення їх нужденного становища. Опісля товпа подалася групами на базари, стережені сильними поліцейськими патрулями.

Відмічаю для актів те, що я бачив рапорт з такою приміткою: зауважую, що я, як це вказано в моїй телеграмі, запросив вчора до себе президента міста, щоб йому пояснити, що безробітні обов'язково повинні найти заняття і заробіток при ремонтних роботах, які при потребі тимчасово можна б відповідно розширити, навіть у випадку необхідності з деякими жертвами для міської громади. Президент міста згодився поставити порушену справу на обговорення у відповідній секції Ради міста, яка саме вчора мала засідати, як він мене пізно увечері телеграфічно повідомив, справа ця знайшла признання і повинна вирішитися в четвер на пленарному засіданні Ради міста. Мушу ще заявити, що прийняті мною вчора заходи обережності (між іншими також бойова готовність військових частин) далі застосовуються.

Високій Президії ц.-к. намісництва маю честь повідомити для ласкавого відома

Львів, 11 травня 1898 р.

Кшачковський

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 4727, с. 1—4. Копія. Переклад з німецької.

№ 147

*1898 р., жовтня 30**.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КОНЦЕРТ НА ЮВІЛЕЙНОМУ ВЕЧОРІ У ЛЬВОВІ, ПРИСВЯЧЕНОМУ 25-річчю ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Ів. ФРАНКА

...** Концерт, який наступив по відчитанню привітів, складався в більшій части з творів Франка: з пісень, уложених до його слів, а то гімну «Вічний революціонер» — музика С. Людкевича; «Мій раю зеле-

* Дату встановлено на підставі матеріалів ювілею: Іван Франко. Документи і матеріали, с. 222—223.

** Пропущено текст про офіційну частину ювілею, виступи, привітальні телеграми та ін.

ний» — музика селянина Я. Остапчука; «Ой ти дівчино» — музика Сидора Воробкевича. Крім того деклямовано Каменярів і Наймита (сю другу поезію виголосив селянин Я. Остапчук). Концерт доповнили композиції М. Лисенка, Філарета Колесси, Топольницького і гра на фортепіано п-ни О. Окуневської... *

Літературно-науковий вісник (Львів), 1898, т. 4, кн. 11, с. 131.

№ 148

1898 р., жовтня 31.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРОГРАМУ СВЯТКОВОГО ВЕЧОРА У ЛЬВОВІ, ПРИСВЯЧЕНОГО 100-річчю ВІД ДНЯ ВИХОДУ У СВІТ ПОЕМИ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО «ЕНЕЇДА» В 1798 р.

Від ювілейного комітету відродження українсько-руської літератури одержуємо ось таку оповістку:

Програма святочного вечора в театрі гр. Скарбка дня 31 жовтня така:

1) Драматичний прольог у двох відмінах — слова д-ра Ів. Франка, виголосить п. Л. Лопатинський.

2) Кантата до слів Т. Шевченка «На вічну пам'ять Ів. Котляревського» — музика І. Кишакевича, виконає мішаний хор Боянів в супроводі військової оркестри 80 п. п.

3) «Наталка Полтавка» комедіо-опера в 3-х відслонах Ів. Котляревського — виконає дружина театру при співучасті пані Ф. Лопатинської.

4) «Вечерниці» П. Ніщинського — виконає мішаний хор Боянів в супроводі оркестри 80 п.п.

5) Симфонія G-moll Вербицького — виконає оркестра 80 п.п.

6) Апотеоза відродження — образ із живих осіб.

Початок о годині 7 вечера.— Стрій святочний (галевий). Верхня одежа мусить бути безусловно лишена в гардеробі.

Діло (Львів), 1898, № 231, 16 (28) жовтня, с. 3.

№ 149

1900 р., вересня 14.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО БУДІВНИЦТВО НОВОГО ЗАЛІЗНИЧНОГО ВОКЗАЛУ У ЛЬВОВІ

Новий дворець у Львові. Після одобреного вже міністерством залізниць проекту, новий дворець стане на місці старого, котрий вже розбирають. Ще в зимі розпочнеться копанє фундаментів, а з весною властива будова. Цілий проект виготовили інженери Кипріян, Садловський і Зарицький [233]...**

Діло (Львів), 1900, № 198, 1 (14) вересня.

---

* Пропущено текст про офіціальну частину ювілею, виступи, привітальні телеграми та ін.

** Далі детально описується проект нового львівського залізничного вокзалу.

№ 150

*1900 р.** — ІЗ СПОГАДІВ В. БОНЧ-БРУЄВИЧА[234] ПРО ВИСИЛКУ І. ФРАНКУ ТА М. ПАВЛИКУ У ЛЬВІВ ГАЗЕТИ «ИСКРА» ТА ІНШИХ ВИДАНЬ РОСІЙСЬКОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ

... З 1900 р. стала видаватися ленінська «Искра». З першого номера газети, навіть починаючи з заяви редакції про її вихід, я завжди висилав І. Франкові номер за номером, а також усі найголовніші видання революційної соціал-демократії, в тому числі твори В. І. Леніна «Що робити?» і «Крок вперед — два кроки назад».

...Всю нашу літературу ми завжди надсилали не тільки І. Франкові, але й М. Павликові, від якого одержували «Ерфуртську програму» для транспортування в Росію. Крім того, наша бібліотека і архів при ЦК РСДРП(б) завжди посилали на обмін всю нашу літературу Науковому товариству ім. Шевченка, і в тому числі, звичайно, всі праці Леніна. З деякими українськими журналами, які виходили в Австрії, ми також обмінювалися виданнями.

В. І. Ленін, звісно, знав по списках нашої експедиції, що І. Франко та М. Павликові все посилається, і дуже схвалював це, говорячи, що з українцями треба завжди тримати тверді зв'язки...

Опубл.: Бонч-Бруєвич, с. 279, 284.

№ 151

1901 р., серпня 15. — ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗАСУДЖЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЛЬВОВІ, ЯКІ ПРОТЕСТУВАЛИ ПРОТИ СВОГО ЗЛИДЕННОГО СТАНОВИЩА

Недавно скінчився у Львові суд над тими робітниками, що, немаючи роботи і нехотячи спокійно з голоду здихати, били шиби і йшли демонстраційно через місто, домагаючись хліба і праці. Нещасливих тих бідаків, про котрих забули всі — і намісник, і бурмистр, і всі прочі достойники, повиїздивши на літній віддих на літо! — тих бідаків засуджено на величезні кари тюремні, від 1 року починаючи; — разом 22 людей на 8 $^1/_2$ тяжкої в'язниці, 14 днів одиночного арешту і 7 місяців 6 днів арешту звичайного.

Воля (Львів), 1901, № 16, 15 серпня.

№ 152

1902 р., червня 2. — ДОНЕСЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО МАСОВУ ДЕМОНСТРАЦІЮ СТРАЙКУЮЧИХ БУДІВЕЛЬНИКІВ НА СТРІЛЕЦЬКІЙ ПЛОЩІ

В доповнення до моєї сьогоднішньої телеграми **, дозволю собі повідомити Вашій ексцеленції про ексцеси, які відбувались сьогодні.

Вже з самого ранку потягнулися групи страйкарів через місто, зупинялися біля окремих вітрин, щоб переконатися, чи всюди припинено роботу, намагалися перешкодити роботі тих, які в окремих місцях ще вимощували дорогу, але були прогнані поліцією.

---

* Дата приблизна, встановлено на підставі змісту.

** Телеграми не виявлено.

О 10 годині перед полуднем страйкуючі зібралися масово на Стрілецькій площі, де керівник робітників Вітик[235] повідомив їм, що страйкова комісія сьогодні продовжить свою нараду, і одночасно вимагав, щоб вони спокійно розійшлися.

В цей момент, коли робітники хотіли покинути Стрілецьку площу, верхню частину названої площі переходила рота 15 піхотного полку, яка поверталася з військового навчання. Один з натовпу сказав щось образливе на адресу військового підрозділу і з наказу командира роти був затриманий і взятий у середину колони. Це привело до великого занепокоєння натовпу і він зайняв загрозливу позицію по відношенню до солдатів. На повідомлення про цей випадок директор поліції післав вищого службовця зі взводом гусарів на це місце з вказівкою закликати натовп звільнити Стрілецьку площу або очистити її силою. Незважаючи на доброзичливе переконання і повторну вимогу службовця, заколотники не збиралися покидати площу, а навпаки, вони все більше наступали на гусарів і зайняли загрозливе становище (рота продовжувала дальше марширувати). Внаслідок цього службовець поліції вважав себе зобов'язаним закликати їх звільнити площу. Після того як це було досягнуто за допомогою атаки взводу кавалерії, заколотники зібралися знову і обкидали допоміжну частину, яка його супроводжувала, камінням, через що вона була вимушена ще раз піти в наступ і застосувати холодну зброю, лише тоді вдалося розсіяти товпу.

У цій сутичці 2 гусарів поранено важко і 7 легко. Із маніфестантів двоє з пораненнями невизначеного ступеня заявили про себе в товариство порятунку, в той час як інші поранені не зверталися по допомогу.

Близько 12 години опівдні страйкуючі знову збиралися на вуличках і били шибки. На це повідомлення директор поліції відправив більше службовців з одним старшим на чолі при підтримці взводу гусарів, які поскакали раніше від керівника акції — вищого службовця, очистили Стрілецьку площу, при цьому кавалерія була обкидана камінням з навколишніх будинків і натовпом, так що гусари були вимушені застосувати вогнепальну зброю.

В ході цієї сутички з бунтуючим натовпом 23 особи одержали поранення різного ступеня. Дещо пізніше комендант піхотного підрозділу, який відгороджував нижню частину Стрілецької площі, одержав донесення, що заколотники оточили і ображали одного рядового поліцейського на Краківській площі, яка лежить поряд. Комендант частини поспішив поліцейському, який був у небезпеці, на допомогу; в цей момент заколотники, які зібралися на горбку біля костьолу Марії Сніжної, кидали каміння на частину, так що вона була вимушена стріляти.

Незабаром після цього підрозділ гусарів, який зайняв позицію на сусідній зі Стрілецькою площі Бенедиктинів, був ображений товпою робітників і обкиданий камінням без всякого приводу на це. Незважаючи на повторну вимогу поліції, товпа твердо зайняла загрозливу позицію і не відступила перед наступаючим на Старий Ринок підрозділом кавалерії. Коли взвод знову був обкиданий камінням і зустрінутий револьверними вистрілами, командуючий офіцер наказав вистрілити один раз, внаслідок чого було поранено 2 особи.

За довідками, одержаними з лікарні, там же померли 3 особи[236] від поранень (згідно з пізнішими свідченнями), а 8 одержали кульові поранення, в той час як решта вищезгаданих поранень походить від холодної зброї.

На протязі дня, переважно під час сутичок було арештовано за порушення закону про збори в цілому 6 осіб, а 14 осіб арештовано із-за непокірності і прилюдного опору. Проти них буде розпочато карне слідство.

Дотепер (9 години вечора) не доходило вже більше до серйозних сутичок. Патрулі обходять місто і проводять широкі заходи по наведенню порядку.

Переговори з роботодавцями, які сьогодні були розпочаті, незважаючи на неодноразове наше втручання, не привели до якогось результату і завтра будуть продовжені.

Дирекція поліції у Львові

Львів, 2 червня, 1902 р.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2456, арк. 40—41. Машинопис. Переклад з німецької.

№ 153

1902 р., вересня 22.— З ЛИСТА АГЕНТІВ ГАЗЕТИ «ИСКРА» В. КРОХМАЛЯ ТА І. БАСОВСЬКОГО З БЕРЛІНА ДО РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «ИСКРА» ПРО НАЛАГОДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ ДЛЯ ПЕРЕПРАВИ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЧЕРЕЗ ЛЬВІВ В РОСІЮ

...В Лемберге я раздобыл адрес книжного магазина [237], куда будет направляться литература из типографии (этот раз посылаем из Берлина), а также genosse *, который взял на себя дальнейшую отправку...

ЦПАІМЛ, ф. 24, оп. 8у, спр. 28201. Оригінал.
Опубл.: Переписка В. И. Ленина и редакции газеты «Искра», с. 266.

№ 154

1902 р., жовтня 24.— З ЛИСТА АГЕНТІВ ГАЗЕТИ «ИСКРА» В. КРОХМАЛЯ ТА І. БАСОВСЬКОГО З ЖЕНЕВИ ДО РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «ИСКРА» ПРО НАДСИЛАННЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ЛЬВІВ НА АДРЕСУ М. ГАНКЕВИЧА

...Дорогой товарищ! Во вчерашнем письме я просил Вас немедленно же выслать мне деньги на дорогу и для транспорта пудов в 12. Посылаю Вам для посылки денег адрес: Lemberg, M. Hankiewicz[238], Korniaktergasse, 1», bei D-r K. Lewicki... **

Адрес для присылки литературы в Lemberg *** сообщу оттуда. Вышеуказанный адрес годен для писем. Приписывайте: Дементеву...

ЦПАІМЛ, ф. 24, оп. 8у, спр. 28202. Оригінал.
Опубл.: Переписка В. И. Ленина и редакции газеты «Искра», с. 366.

№ 155

1902 р., листопада 3.— З ЛИСТА АГЕНТА ГАЗЕТИ «ИСКРА» І. БАСОВСЬКОГО ЗІ ЛЬВОВА — В. І. ЛЕНІНУ ПРО НАДСИЛАННЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА АДРЕСУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА

...Простите за небрежность, сильно тороплюсь. Вот Вам адрес [239], по которому Вы немедленно вышлите пудов 12 литературы: Lemberg, Buchhandlung des Schevcenko Vereins, Czarneckigasse 26**** Пошлите по почте как Drucksache... *****

ЦПАІМЛ, ф. 24, оп. 9у, спр. 28243. Оригінал.
Опубл.: Переписка В. И. Ленина и редакции газеты «Искра», с. 405.

---

* Товариш (нім.).
** Львів, М. Ганкевич, вул. Корнякта, 1, для д-ра К. Левицького (нім.).
*** Львів (нім.).
**** Львів, Книгозбірня Товариства Шевченка, вул. Чарнецького, 26 (нім.).
***** Друковане (нім.).

№ 156

1903 р., лютого 10.— ДОНЕСЕННЯ ГУСЯТИНСЬКОГО СТАРОСТВА ДИРЕКЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ЗАТРИМАННЯ НА СТАНЦІЇ ВАСИЛЬКІВЦІ ПОСИЛКИ З ГАЗЕТОЮ «ИСКРА», ВИСЛАНОЇ ЗІ ЛЬВОВА

Сьогодні я відкрив затриману мною на залізничній станції у Васильківцях дерев'яну скриню вагою 74 кг з сигнатурою S. A 1285, записану в документах як інструмент.

Маю також накладну на цю посилку. Її вислали 3 числа ц. м. з станції Львів-Підзамче як поспішну посилку. Відправляв якийсь Гарматій [240] (вул. Чарнецького, 26). Посилка була адресована Барткові Червонякові з Шидлівець.

У відкритій скрині знайдено стоси примірників газети «Искра» від 1.1.1903 р., якої нараховується кілька тисяч штук, а також кількасот брошур і книг, частина яких анархічного змісту; 33 видання соціал-революційної партії, чотири примірники «Революционной России» [241], нарешті — понад 2000 примірників листівок.

Всі ці видання, як і інші, з попередньої посилки, яку мені вже не вдалося затримати, були призначені для Росії, а перевезти їх взявся контрабандою священик Микола Темницький, греко-католицький парафіяльний священик прикордонного села Шидлівці. Одна з двох посилок попала до моїх рук.

Три посилки перевезли контрабандою євреї.

Всі ці посилки вислані з станції Львів-Підзамче у скринях. Висилав їх той же Гарматій до станції Васильківці в такому хронологічному порядку:

1. На адресу Юди Авербаха з Гусятина — 12.XII. 1902 р., три скрині, записані як полотно.
2. На адресу священика Миколи Темницького з Шидлівець — дві скрині, вагою 188 кг, записані як полотно.
3. На адресу Юди Авербаха з Гусятина — скриня вагою 52 кг.
4. На його ж адресу — скриня вагою 159 кг.

Посилка затримана саме сьогодні.

Як виявляється, у Львові існує таємний комітет [242], який пересилає друковані видання до Росії. Не підлягає сумніву, що в цих операціях [беруть участь] син священика Темницького, студент Темницький, відомий з часів заворушень, фанатичний прихильник вільної Русі-України, а можливо також Михайло Петрицький [243], редактор «Гайдамаків», особа з аналогічними тенденціями.

Про результати попередніх розслідувань прошу мене повідомити; в кожному випадку я б дуже бажав, щоб мені було відомо, на які адреси ще відправляли посилки з Львова за останні два місяці до залізничних станцій нашого повіту.

Ц.-к. староста [Підпис нерозбірливий]

Гусятин, 10 лютого 1903 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 4, спр. 5730, арк. 40—41. Оригінал. Переклад з польської.

№ 157

1903 р., не раніше грудня 1 *.— ЗАУВАЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА ДО ПРОЕКТУ СТАТУТУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА ПІД ЗАГОЛОВКОМ «МОТИВИ ДО ПРОЕКТОВАНОЇ ЗМІНИ СТАТУТУ»

...**Наукове товариство ім. Шевченка в своїм звиш 30-літнім розвою перебуло кілька фаз, від товариства майже наскрізь заробкового, прив'язаного до друкарні, до того, чим єсть тепер. Розвій ішов у тім напрямі, що розпочате наукове видавництво на старій основі, а потім, в міру приросту сил і наукових інтересів, змінювано й статут: заведено секції для систематичного ведення наукової праці, потім усталено наукову кваліфікацію для доступу до секцій, заведено поділ на членів дійсних і звичайних...***

Наш проект[244] бере річ тісніше, виключаючи в § 2 усякі праці практично-дидактичні та популяризаторські, і надаючи в § 3 а) і б) науковим дослідам також тісніший обсяг. З сього тіснішого зрозуміння наукового характеру товариства випливає виключенє штуки з обсягу програми занять товариства, але полишенє історії штуки як частини загальної історії цивілізаційного розвою. Відси випливає також, що наш проект лишається при трьох секціях, не вважаючи потрібним творенє окремої секції правничо-економічної, бо, по нашій думці, в програму праць нашого товариства входять лише досліди над історією руського права та руських економічних та соціальних відносин, а практичне австрійське правознавство теперішньої доби повинно бути предметом заходів окремого товариства руських правників, як се бачимо у інших культурних народів. Так само виключає наш проект можність творення якоїсь нової секції, бо § 3 а), б), в) обіймають весь обсяг наук, які по нашій думці, можуть входити в програму праць Наук. тов. ім. Шевченка: значить усяка дальша секція була би безпредметова.

...**** Надто треба завважати, що вибір редакторів такого видання, як «Записки», Радою Товариства, в якій при теперішньому складі Тов. [ариства] перевагу давали би правники і природники, являється ще й тому невідповідним, бо «Записки» є тепер не органом усіх секцій, а лише двох — історичної і філологічної, а правники і природники мають свої спеціальні органи. Се відноситься почасти й до Літературно-наукового Вістника[245], який зрештою не є органом науковим, а тілько літературним і популяризаційним, отже, й зовсім не мусить підлягати секціям.

...***** Нехай вільно нам буде при кінці звернути увагу ще на одну важну обставину. Наше Товариство власне приступає до значного і коштовного розширення своїх агенд через заснованє власної публічної книгарні і переплетні. Се збільшенє агенд вимагає більшої постійности в адміністрації, досьвідних і випробуваних рук, вимагає того, щоб заряд Товариства не був наражуваний на часті переміни та кризи. Задля сього наш проект ставить дволітнє урядованє Виділу замість дотеперішнього однолітнього, коли натомість проект «Статутової Комісії», піддаючи Ви-

---

* Дату встановлено на основі змісту документа.

** Пропущено загальне вступне речення.

*** Пропущено текст, у якому йде мова про створення комісії для опрацювання проекту нового статуту та пояснюється термін «наукове» у назві товариства.

**** Пропущено текст, у якому викладаються зауваження Івана Франка до тих параграфів статуту, в яких йде мова про розподіл обов'язків серед членів товариства, про створення Ради товариства, його компетенції та роль у розширенні наукової діяльності товариства.

***** Пропущено два абзаци, де висловлені зауваження щодо участі членів з Східної України в товаристві, їх заступництво на загальних зборах, правила голосування.

діл разом з головою фактично під зверхність Ради Товариства, робить спокійний і тривкий розвій адміністрації сумнівним, а змушуючи Виділ до ведення адміністрації руками платних урядників значно збільшує його одвічальність і обтяжує бюджет товариства. Се значить, що до ведення Товариства при статуті зміненим по думці проекту «Статутової Комісії» прийшлось би Загальним Зборам вибирати в значній части нових людей, так як і секціям нових репрезентантів та редакторів, а се ще заострило би крізу, яку в такім разі мусіло би перейти Товариство.

Іван Франко

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 9, арк. 13—16. Друкований відбиток.

№ 158

1904 р., листопада 3.— ЛИСТ КОМПОЗИТОРА М. ЛИСЕНКА ДО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА З ПОДЯКОЮ ЗА НАДАННЯ ЙОМУ ЗВАННЯ ПОЧЕСНОГО ЧЛЕНА ТОВАРИСТВА

Високодостойному і поважаному Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові!

Грамоту на Почесного Члена Наукового Товариства ім. Шевченка за труди на полі української музики приймаю з великою душевною подякою. Іменування тоє вважаю високим щастям і гордістю для себе.

Микола Лисенко

Київ, дня 3-го падолиста 1904 року.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 393, арк. 9. Оригінал.

№ 159

1905 р., липня 11.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО МІТИНГ І ДЕМОНСТРАЦІЮ РОБІТНИКІВ ЛЬВОВА НА ПІДТРИМКУ РЕВОЛЮЦІЇ В РОСІЇ

Незважаючи на заборону поліції, у Львові на площі Мар'яцькій о 12 год. зібрався мітинг робітників в підтримку російської революції 1905 р. На мітингу було обговорено масові страйкові виступи робітничого класу Росії, повстання моряків і військових частин. Після закінчення мітингу зібрані на площі співали революційні пісні. Після цього тисячі робітників рушили демонстраційним походом по вул. Кароля Людвіка до оперного театру. Під час походу було піднято червоний прапор, що викликало ентузіазм серед робітників. Похід пройшов через весь центр міста і біля оперного театру відбувся другий мітинг. Під час походу робітники повибивали вікна в редакції «Слова польського», відомого своїм реакційним напрямом, викинули листівки з написом «Геть з чорною сотнею!». Налякані з редакції стріляли в натовп, поранивши при цьому одного чоловіка. Ця подія викликала велике обурення серед робітників. Пополудні робітники знищили кіоск газети «Слово польське» біля пасажу Міколяша *. На цей крок поліція відповіла численними арештами серед робітників. Одного робітника арештовано біля вул. Коперніка за те, що кричав: «Тут повинна відбутися така сама революція, як в Росії».

* Зараз не існує.

Налякані розмахом масового робітничого виступу, власті посилили охорону біля Намісництва, дирекції поліції, редакцій правих газет і іноземних консульств.

Серед робітників панувало величезне напруження, яке загрожувало перерости в ще більші виступи.

Naprzaód (Львів), 1905, № 187, 11 липня. Переклад з польської.

№ 160

1905 р., липня 22.— ДОНЕСЕННЯ АГЕНТА ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ДЕМОНСТРАЦІЮ І ЗБОРИ СТРАЙКУЮЧИХ БУДІВЕЛЬНИКІВ У ЛЬВОВІ

Підписаний доносить, що страйкуючі будівельники[246] після закінчення професійних зборів у великій залі повиставочної площі вирушили на демонстрацію вулицями міста і опинилися перед пам'ятником Міцкевичу за Мар'яцькою площею. Там Тадеуш Гартлеб, який очолював цей похід, перед закликом розійтися, промовив до зібраних. Він закликав їх, щоб наступного дня о 10 годині ранку всі як один появились на повиставочній площі, причому щоб нікого не бракувало, і додав, що «потім влаштуємо таку демонстрацію на вулицях міста, якої Львів ще не бачив».

Свідками вищезгаданої промови був ц.-к. концепіст поліції Лукомський та практикант-концепіст Дзержинський *.

Львів, 22 липня 1905 р.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2852, арк. 30. Оригінал. Переклад з польської.

№ 161

1905 р., лютий.— ВІДОЗВА КОМІТЕТУ БУДОВИ НАРОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ У ЛЬВОВІ ДО НАСЕЛЕННЯ МІСТА ЛЬВОВА З ЗАКЛИКОМ СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ПОБУДОВИ БУДИНКУ ТЕАТРУ

Відозва до всіх русинів міста Львова!

У золотій Празі пишається величава будівля, а на ній ясніє напис «Нарід собі!»

Се один з найкращих висловів культурного ровеня чеської нації, святиня народного духа — се чеський театр.

Лунає на величавих сценах слово інших народів, на приют своїй драматичній творчості будує великий нарід «свою хату»,— лиш наш великий нарід, лиш наша Україна-Русь, як далека і велика, не має на рідній прадідній землі своєї власної сцени, не має свого народного театру!

Та нарід, що хоче жити і в вінці других народів розвиватись, мусить заспокоювати рівномірно всі свої культурні потреби і поступати рівночасно у всіх напрямах. Так і відчулось у нас загальне, велике бажання, що чимраз ширші обнімає круги, поставити в столиці руської землі, в стариннім городі князя Льва, народний руський театр.

Зі всіх сторін Русі пливуть жертви на сю ціль, а зібрані вже фонди послужили до закупна площі під будову театру, тай вибраний найширшою громадою «Комітет для будови Народного руського театру»[247] поробив заходи для виготовлення плану нашої народної святині. В на-

* Останнє речення дописано іншим почерком.

шім культурнім подвигу мали ми також право надіятись, що край, який дає дуже значні квоти на культурні і національні цілі другої народності, прийде тут поміч; та нам подано єї під такими услівями, що народна честь не позволяла єї приняти. Але руський народ довершить розпочате діло власними силами. Ми станемо до него цілою громадою і доложимо наших сил, щоб здвигнути в нашім городі рідну святиню штуки, щоб чудова мова нашого кобзаря і наших дум залунала чимскоріше на сцені народного руського театру у Львові!

Так бажаючи вже в найближчім часі розпочати будову, звертається комітет сею дорогою до найширших кругів русинів міста Львова, до всіх станів і верств, до всіх, у кого тліє хоч крихітка любові для України-Русі з зазивом, щоб несли по всій змозі свої жертви, чи богаті чи і найменші лепти на будову нашого театру.

Щоби управильнити загальну участь руського населення міста Львова в підмозі будови нашого театру, та улекшити жертводавцям складання їх датків, рішив комітет від дня 1 марта 1905 висилати кождого місяця до всіх місцевих русинів свого післанця, що буде мати повновласть відбирати добровільні дари. Просимо приняти єго щиро і вписувати складані дари в дотичну книжку.

Братя! Русини всіх міст Галичини надсилають щомісяця свої правильні жертви. Не вільно нам, Львовянам, остати в жертволюбності для так великої народної цілі поза ними.

Най цілий народ, всі верстви і весь найширший загал дасть вираз свого гарячого серця для так великого культурного діла. Най не буде ні одного між нами, що не зложив би на сю ціль своєї обильної жертви.

У Львові, в лютім 1905 р.

За Комітет будови Народного руського театру

[Сім підписів]

ЦДІА УРСР у м. Львові. Бібліотека. Колекція листівок, відозв і афішів, № 5897. Друкований відбиток.

№ 162

1906 р., лютого 17.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО СМЕРТНІСТЬ У ЛЬВОВІ ВІД ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Туберкульоз у Львові. Смертність від туберкульозу у Львові постійно збільшується. Згідно з статистикою за останнє десятиліття в р. 1895 померло у Львові від туберкульозу 935 осіб, тобто 22,4% загального числа померлих, в році 1904 смертність викосила 1093 особи, тобто 23,3 % смертей взагалі.

Głos robotniczy (Львів), 1906, № 7, 17 лютого, с. 5. Переклад з польської.

№ 163

1906 р., квітня 29.— УХВАЛА ЗБОРІВ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА З ВИМОГОЮ ВВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ВИБОРЧОГО ПРАВА

I. Русини міста Львова узнають реформу виборчу до Ради Державної, внесену правительством барона Гауча[248], оскільки вона опирається на загальному рівному і безпосередньому праві голосування та домагаються якнайшвидшого її переведеня.

II. Русини Львова протестують проти нерівності округів виборчих, як і пропорціональної та евентуально і плюральної системи, які мають на цілі виключно змайоризовання русинів на користь панівного елементу, а навіть одної його верстви,— та домагаються, щоби округи виборчі були в цілім краю рівні.

III. Русини м. Львова узнають, що теперішний парламент, як і загалом парламент, опертий на національних і кастових привілеях, не є спосібний до переведеня реформи в дусі національної і соціальної справедливости, і тому домагаються розв'язання сего парламенту і розписання нових виборів на основі окирійованої вже реформи виборчої на основі загального рівного безпосереднього і тайного права голосовання.

IV. Русини м. Львова протестують проти всяких змагань до розширення автономії краю і заявляють, що всяке розширення компетенції властей краєвих і галицького сейму поборювати будуть всякими можливими способами.

V. Русини м. Львова протестують проти поведеня правительства, котре вдалося в односторонні пересправи з Колом Польським коштом руського народа, і над опінією та бажанями репрезентантів руського народа перейшло до дневного порядку.

Русини м. Львова констатують, що народ руський вичерпав вже всі средства легальної оборони і коли тепер народні маси заведеної в своїх бажаннях і оправданих домаганнях не дадуться здержати від масової оборони, то одвічальність за се стане виключно на тих, котрі над легально... * домаганням руського народу перейшли до дневного порядку.

29 квітня 1906 р. **

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2886, арк. 20—21 зв. Чернетка.

№ 164

1906 р., травня 15.— ЗВІТ ПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВА «РУСЬКА БЕСІДА» ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТЕАТРУ У ЛЬВОВІ З 1 ЛИСТОПАДА 1905 ПО 30 КВІТНЯ 1906 рр.

В часі, справозданям тим обнятім, справував дирекцію театру п. Микола Садовський, славозвістний артист український, котрого Виділ «Бесіди» спровадив був єще в маю 1905. За часів директури Садовського, сцена нашого театру станула на вижині, якої єще доси не було, бо не тілько впровадив він нові, у нас єще не знані штуки, не тілько сам вивчав він молодших артистів, як грати повинні, і розбудив у них замиловане до штуки, але надто приєднав він до дружини одну з найславніших артисток театрів українських, п. Заньковецьку, яка почавши від Станіславова, виступала у всіх містах побуту нашої дружини.

Мимо сего, що добір штук, і такі визначні сили, як Садовський і Заньковецька, повинні були запевнити поводження театру, на жаль було інакше, і постоянні недобори змусили директора Садовського, що з днем 1 мая 1906 розпрощався з дружиною, вернув враз з п. Заньковецькою в Україну, а почавши від 1 мая 1906 р. обняв Виділ «Руської бесіди» заряд театру у власні руки, розписуючи конкурс на директора. О доборі штук і репертуарі порішав заєдно Виділ «Руської бесіди» навіть за директури Садовського, котрий, як і попередньо, надсилав Виділови 2-тижневі справозданя. Склад дружини разом з Садовським і Заньковецькою виносив в сім часі 48 осіб, а то 15 пань і 33 мущин. Капельмайстром ор-

* Одне слово не прочитується.
** Дата поліцейського донесення, до якого залучено ухвалу.

кестри, зложеної з 12 членів, був п. Петро Бойченко, укінчений петербурзький консерваторист.

Всіх вистав в тім часі дав театр 112, а то в слідуючім порядку:

1) В Коломиї від 1/11 1905—5/12 1905 . . . . . 3 вистави
2) В Станіславові від 7/11—4/12 05 . . . . . 17 вистав
3) В Стрию » 6/12 05—29/12 . . . . . 14 »
4) В Перемишлі » 30/12 05—9/2 06 . . . . . 26 »
5) В Львові » 12/2 06—23/4 06 . . . . . 48 »
6) В Тернополі » 24/4—30/4 06 . . . . . 4 »

і там театр перебуває дальше.

Крім нових штук, котрі директор Садовський впровадив був на нашу сцену, а про які була згадка в справозданю Виділу «Руської бесіди» до Високого Виділу Краєвого дня 18/12 1905 предложенім, підготовляє наш театр з нових штук «Гальку» Монюшки, «Жиди» Чірікова, «Корисна посада» Островського, а до росписаня дав «Виділ» штуки, нагороджені преміями конкурсу Високого Виділу Краєвого. По мисли відозви Вис. Виділу Краєвого з дня 9/2 06 Ч. 14.260 — порішив виділ «Бесіди» давати по змозі бодай раз в місяць представлення пополудневі для молодежі середніх шкіл, і се рішеня поручено виконати управителеві театру, а надто в контракті, який Виділ має заключити з будучим директором, буде і ся точка взята під розвагу.

В кінці театр наш закупив від директора Садовського єго оригінальну гардеробу українську, музикалія і декорації, на жаль, однак, далеко єще стоїть гардероба нашого театру поза тим, щоби відповідала вимогам хоч би найскромнійшим.

Дня 11 мая 1906 р. За Виділ «Руської бесіди» у Львові

[Два підписи]

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 165, оп. 2, спр. 546, арк. 5—6. Оригінал; ф. 514, оп. 1, спр. 19, арк. 1—2. Чернетка.

№ 165

1906 р., липня 10.— ДОНЕСЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ЗБОРИ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ ЛЬВОВА, ПРИСВЯЧЕНІ ОБГОВОРЕННЮ ПИТАНЬ ДОРОЖНЕЧІ І РЕФОРМИ ВИБОРЧОГО ЗАКОНУ, НАДІСЛАНЕ ДИРЕКЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ

До пана ц.-к. директора державної залізниці у Львові.

У відповідь на ваш лист від 28 червня 1906 р., № СГ/р. е. доводимо до відома ц.-к. дирекції, що у публічних зборах залізничників з порядком денним: I) Дорожнеча; II) Виборча реформа і залізничники, які відбулися 27 червня ц. р. на подвір'ї будинку № 95 по вул. Городецькій, взяло участь приблизно 150 працівників залізниці.

По першому пункту порядку денного зборів, яким головував Станіслав Баднер, співробітник часопису «Kolejarz» [249], доповідав організатор зборів Казимир Качановський, редактор згаданого часопису. Обговорюючи у довшому виступі пануючу тепер у Львові дорожнечу і часто виступаючи проти панівних класів, головним чином проти польської шляхти, він сказав, що причини її (дорожнечі) слід шукати частково у складі нинішнього парламенту, який турбується виключно про інтереси капіталістів та великих землевласників, а головним чином у високих митних тарифах на перевезення харчових та сільськогосподарських продуктів, а також у закритті румунського кордону для перевезення худоби в Галичину. Питання виборчої реформи обговорював студент юридичного факультету тутешнього університету Теофіл Мелень.

Оратор сказав, що справа виборчої реформи викликала серед широких верств галицького сільського населення, зокрема у східній частині

країни, жваве зацікавлення нею, що це населення, щоб відвоювати загальне право голосування, готове на найбільші жертви, а також, що на випадок зволікання нарад у парламентській комісії по виборчій реформі — селяни у Східній Галичині наміряються влаштувати під час цьогорічних жнив великий аграрний страйк[250]. Мелень закінчив свій виступ закликом до учасників зборів, щоб вони на випадок проголошення в Австрії загального страйку припинили роботу і тим самим допомогли пролетаріатові відвоювати політичні права. Під кінець за пропозицією Качановського одноголосно ухвалено таку резолюцію:

Збори львівських залізничників всіх категорій, що відбулись 27 червня ц. р. відзначають, що кращі умови їх суспільного існування можна здобути тільки шляхом завоювання якнайширших політичних свобод, тобто шляхом завоювання рівного, безпосереднього і загального виборчого права. Збори постановляють ради захисту виборчої реформи вести найенергійнішу боротьбу і заявляють, що, якщо би виборча реформа була під загрозою її ворогів, то тоді — разом з організованим трудовим класом цілої держави — візьмуть участь у масовому страйку і поламають залізничні сполучення. Відповідальність за наслідки страйку ляже на тих, хто своїм опором виборчій реформі змусить робітничий клас вжити якнайгостріших засобів в обороні його життєвих інтересів.

Львів, 10 липня 1906 року.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2886, арк. 35 зв.— 37. Оригінал. Переклад з польської.

№ 166

1907 р., серпня 25.— ВІДОЗВА «ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ ЛЬВІВСЬКИХ РУСИНІВ» З ЗАКЛИКОМ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА ЗАПИСУВАТИ СВОЇХ ДІТЕЙ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ

Браття русини!

Приходить час запису дітей до школи!

Кожний русин повинен посилати свої діти до руських шкіл!

Скоро хочемо мати стільки руських шкіл в місті, кілько належиться нам після числа руської людності, то мусимо переповнити усі дотепер існуючі руські школи.

Маємо лише одну руську міську школу, а то школу ім. Маркіяна Шашкевича при вул. Скарбківській, ч. 26.

Дотепер була тота школа мішана (разом хлопці з дівчатами), через те багато не хотіло посилати своїх дітей, головно дівчат до тої школи.

Підписаний комітет постарався, що школа та буде розділена, осібно для хлопців, осібно для дівчат (в осібних будинках) вже з початком сего шкільного року.

Тому вписуйте всі свої діти до міської школи ім. Маркіяна Шашкевича.

Вписи будуть відбуватися на днях 29, 30 і 31 серпня 1907 від 9—12 і 3—5 години.

Кожний русин, що не запише своєї дитини до руської школи, робить на шкоду власному народові!

Держім високо народну честь і ідім всі спільно до мети здобуття належних нам прав!

В ЄДНОСТІ СИЛА!

Від організаційного комітету львівських русинів
[Три підписи].

Львів, дня 25 серпня 1907 р.

ЦДІА УРСР у м. Львові. Бібліотека. Колекція листівок, відозв і афішів, № 4175. Оригінал.

№ 167

1907 р., жовтень *.— АНОНІМНЕ ДОНЕСЕННЯ, АДРЕСОВАНЕ ДИРЕКЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ПРО НЕЛЕГАЛЬНИЙ ПРОДАЖ ЗБРОЇ РОСІЙСЬКИМ РЕВОЛЮЦІОНЕРАМ У ЛЬВОВІ

Вже довший час різні люди з Росії відвідують тутешніх торговців зброєю і рушникарів з метою закупівлі різної зброї, патронів, а зокрема великої кількості браунінгів, для використання тамошніми революціонерами. Не даючи собі ради із закупівлею, винайшли інший шлях — відшукали собі єврея, торговця, на прізвище Штейн, який займається в Жовкві ** торгівлею та широкомасштабною контрабандою зброї, амуніції, динаміту та хімікалій під прикриттям торгівлі старими речами.

Бажаючи це все узаконити, пан Штейн з Жовкви подав прохання до магістрату у Львові про надання йому концесії на продаж зброї та пороху. Наскільки мені відомо, поліція та магістрат хочуть позитивно розглянути це прохання, внаслідок чого виникає побоювання, що під такою фірмою робитимуться великі зловживання зі шкодою для обох дружніх держав.

Отже, виникає потреба негайно перешкодити тому, і то тим більше, що за Штейном криється весь комітет ППС ***.

Було б доречним посилити нагляд за складами зі зброєю, зокрема заборонити торгівлю старими речами, а всіляку зброю — без різниці нова чи стара — конфіскувати, оскільки цього вимагає закон.

У неділю, тобто 6 числа ц. м., між 6 і 10 годиною вечора Штейн у Жовкві має передати невелику кількість браунінгів довіреній особі ППС, яка відвезе їх до Белзця ****, на кордон.

Внаслідок цього прошу видати належні розпорядження і переконатися у правдивості моїх слів. Незабаром представлю донесення про нову організацію бандитів, що має своє гніздо під боком поліції у Львові.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр 2928, арк. 45. Копія. Переклад з польської.

№ 168

1910 р., січня 12.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО СПРОБИ ЦАРСЬКОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ ВИЛОВЛЮВАТИ У ЛЬВОВІ РОСІЙСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ, ЯКІ ЕМІГРУВАЛИ ПІСЛЯ ПОРАЗКИ РЕВОЛЮЦІЇ 1905—1907 рр.

Агент російської охранки Аврелій Милобецький був посланий до Львова і намовляв членів соціал-демократичних кіл до виїзду у Варшаву для проведення революційної роботи. Однак викликав підозріння і нікого йому не вдалося намовити. Згодом його арештувала львівська поліція як політичного і військового російського агента. Таким способом російська жандармерія намагалась виловити революціонерів, які емігрували з Росії після поразки революції 1905—1907 рр.

Naprzód (Львів), 1910, № 8, 12 січня. Переклад з польської.

---

* Дату встановлено на підставі інших актів справи. Див. с. 43—44, 46—48 та ін

** Тепер Нестерів, районний центр Львівської області.

*** Польська партія соціалістична.

**** Тепер с. Белзець (ПНР).

№ 169

1910 р., липня 1.— КОРЕСПОНДЕНЦІЯ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ, ВБИВСТВО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА А. КОЦКА ТА ПРОВЕДЕНІ АРЕШТИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

Труп і кров на Львівському університеті!

Сьогодня, в п'ятницю рано, полилась кров на львівському університеті. Багато академіків тяжко і легко поранених. Академік Адам Коцко[251] вбитий бровнінгом.

Українська академічна молодіж зібралась сьогодня о год. пів до девятої в III салі університету, щоби запротестувати проти ігнорованя правительством справи українського університету. Як відомо, при остатній бюджетовій дебаті, презес кола польського посол Гломбінський заявив у своїй промові, що польське коло не може згодитись на вилучене існуючих українських катедр на львівському університеті в окреме тіло, котре мало би бути переходовим станом до створеня самостійного українського університету. Австрійське правительство, повинуючись волі кола польського, перестало відтоді конферувати з українською парламентарною репрезентацією, не хотячи тим самим й чути про здійснене бодай в частині домагань всього українського народу в справі українського університету. Се провокаційне становище правительства і кола польського дало причину до того, що українські посли заявили, що будуть ставити перешкоди в справі креованя італійського правничого факультету у Відні. Се провокаційне становище нинішнього правительства Бінерта-Штірка і кола польського відчуло діймаючо українське студентство. Висловом його обуреня було нинішнє демонстраційне віче на університеті, а епілогом віча-труп і кільканайцять тяжко і легше ранених.

Опис подій

Віче на університеті. О год. пів до 9 відбуло около 300 українських академіків віче в III салі університету в цілі запротестованя проти ігнорування і легковаженя міністерством просвіти справи українського університету. Віче відбувалося зовсім спокійно. Коли зближалось воно до кінця і українські академіки хотіли спокійно опустити університет, долетіли до салі вічевиків голоси і крики вшехпольської молодіжи, котра заскочена українським вічем прийшла на університет у невеликій кількості.

Барикади. Група вшехпольської молодіжи разом з педелями старалась спершу перешкодити вічу. Бачачи, одначе, перевагу чисельну українських академіків, кинулася до будови барикад. На відголос тріску і ломоту лавок та криків вшехполяків кинулась частина української молодіжи, щоби перешкодити в будові барикад.

Стріли револьверові. Прийшло до бійки на палиці і поліна. Почали падати з обох сторін поліна. Втім, як запевняють найбільше категорично учасники подій академіки тов. Осип Охримович і Ревюк, впали зі сторони вшехпольської молодіжи револьверові стріли.

Труп і ранені. Страшна хвиля... * Академік Адам Коцко, симпатик нашої партії, що стояв на самім переді української молодіжи, поцілений кулею бравнінга повалився на землю. Стрілів впало з обох сторін около 50. Між українською молодіжею ранено кількох тяжко (один в голову, а один в коліно), а кільканадцять легко. Ранено також легко в голову кількох педелів і кількох польських академіків... **

Земля і Воля (Львів), 1910, № 25, 1 липня.

* Так у першодруку.

** Далі йде розповідь про зайняття приміщення університету поліцією, розслідування подій, рапорт медичної служби та ін.

№ 170

1910 р., вересня 23.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК КОМУНАЛЬНИХ РОБІТНИКІВ МІСТА ЛЬВОВА

В суботу, 17 с. м. розпочався у Львові страйк трамваєвого і газівничого персоналу. Тисяч кількасот міських робітників покинуло працю, позаяк громада не згодилася на їх жадане поліпшення нужденного зарібку. Для виказання слушности жадань страйкарів вистане вказати на те, що найчисленніші категорії трамваєвої служби: кондуктори і моторові, через перший рік служби мали жити з 66 корон місячно, а властиво з 58 корон 50 сотиків, по стягненю на емеритальний фонд, касу хорих і якоїсь такси. І за ті гроші мали ті робітники жити в часі такої шалючої дорожні у Львові!

Персонал електричних закладів вже від року упоминався о підвижку, о стабілізацію, о дисциплінарну раду і т. п. постуляти, які інші міста вже давно сповнили. Через цілий рік рада міста і заряд електричних трамваїв мав час радити, застановлятися, обчисляти. Меморіал трамваєвого персоналу лежав в актах, аж доперва, коли люди, доведені до розпуки, загрозили страйком, електрична комісія почала відбувати засідання і на однім з послідніх засідань міської ради, заповіла предложене внесеня, після якого найнизша категорія пята мала би дістати підвижку 6 корон, дві вищі (четверта і третя) 9 корон, а найвищі мали лишитися без зміни. Коли ті уступства не вдоволили трамваєвого персоналу, а на ніякі дальші дирекція й президія міста не хотіли згодитися, оголошено страйк. Се зроблено по цілоденних майже торгах і пертрактаціях, в часі котрих робітники просили директора, щоби не приневолював їх до боротьби, щоби дорогою угоди бодай в частині вдоволив їх жаданям.

Страйк повстав з вини міської ради, яка зволікала аж до послідньої хвилини, врешті рішила ся на половинне полагоджене, яке не могло нікого вдоволити. Та неприхильність міської ради супроти своїх робітників, невирозумілість на нужду й недостачу средств до житя, пхнула робітників до рішучої розправи.

Соціал-демократична партія не кермувала дотеперішньою акцією трамваярів о поліпшене їх долі. Дирекція всякими способами і дорогами старалася недопустити до того, щоби соціал-демократична організація повстала серед сеї категорії робітників; вела політику щоби відтяти трамваєвий персонал від цілости робітничого руху; забув, одначе, директор-політик, що нужда й розпука єднає тих людей з рештою пролетаріату. І в хвилині, коли страйк розпочався — звернулися трамваєві робітники до соціал-демократичної партії, вірючи, що найдуть там правдиву й совісну раду та поміч.

Боротьба розпочалася; станули до боротьби робітники, уоружені в переконане про слушність своєї справи, уоружені в солідарність, попирані симпатією й помічю цілої робітничої класи Львова. А громада, як типовий капіталіст-визискувач, почала вербувати страйколомів, деморалізувати слабших надією особистих користий, кликати о поміч поліції, жандармерії, війська, кидати погрози... *

Страйк тривав до середини пополудня та закінчився побідою робітників. По різних пертрактаціях прийшло до згоди між делегацією президії міста і дирекцією електричного закладу з делегацією страйкового комітету... **

Земля і Воля (Львів), 1910, № 36—37, 23 вересня.

---

* Пропущено повідомлення про збори страйкуючих робітників, продовження страйку.

** Далі пропущено текст угоди між робітниками і президією Ради міста.

№ 171

1911 р., січня 28.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАЙНОВИЙ ЦЕНЗ ТА ІНШІ ОБМЕЖЕННЯ ПРИ ВИБОРАХ ДО РАДИ МІСТА ЛЬВОВА

Вибори до Ради міста Львова розписані на день 28 лютого с. р. Рада міста Львова складається з 100 радних, з яких через кожних 3 роки уступає половина. Така половина має бути вибрана цього року.

На підставі § 1 ординації виборчої мають право вибирати радних міста Львова слідуючі особи, наколи є горожанами австрійської держави:

1. Горожани міста і почесні горожани міста Львова. 2. Приналежні до громади і учасники, оскільки входять до слідуючих категорій: а) ті, що як властителі, або доживотні мають в обрубі міста найменше перед роком набуту реальність, підлягаючи податкові грунтовому або домовому; б) ті, що в обрубі міста провадять діловодство, підлягаючи податкові заробковому і платять від нього від року що найменше 16 корон податку з виключенням додатків; в) ті, що з якого-небудь іншого титулу платять щонайменше 24 корон річного сталого податку без додатків у Львові; г) духовенство вище, парохи, адміністратори парохій, катехити, помічники духовні правноузнаних віроісповідань християнських, як рівнож настоятелі монастирів; д) провідники жидівського віроісповідання і рабін, уповажнений до ведення книг метрикальних; е) пенсіоновані урядники двора, держави, краю і громади, урядники заведень краєвих і громадських, що найменше від року у Львові стало замешкані; ж) адвокати, нотарі, кандидати нотаріальні, доктори всіх факультетів, магістри хірургії і фармації, головні редактори часописів політичних і наукових; з) настоятелі, професори і учителі всіх в обрубі міста існуючих на кошт держави, краю і громади шкіл публічних і закладів наукових; і) інженери цивільні; й) пенсіоновані офіцери або особи з титулом офіцерським; к) ті корпорації, заклади і фонди публічні, що мають головний заряд у Львові і оплачують громаді сталого річного податку без додатків 500 корон. 3. Стоваришення і спілки промислові, яких заряд має осідок у Львові, наколи з власного майна або доходу оплачує податку без додатку найменше 100 корон річно.

Натомість виключені від права вибирання є: а) офіцери в службі і особи військові не офіцерських ранг, з виїмком резервістів непокликаних; б) слуги і особи, що живуть з денного заробітку; в) ті, що побирають запомоги з фондів, призначених на добродійні цілі.

Отже пролетаріат, робітники, всі ті, що удержують своєю працею цілу машину суспільну — не мають права голосовання! Вся чорна маса працюючого люду не має голосу в управі містом, не має нині ані одного свого представителя на цілу сотку радних! Самі лише упривілейовані рішають про судьбу цілої людності Львова!

Земля і Воля (Львів), 1911, № 4, 28 січня.

№ 172

1911 р., листопада 6 *.— СПОГАД М. САБАТ-СВІРСЬКОЇ [252] ПРО ВИСТУП С. КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ В КОНЦЕРТІ У ЛЬВОВІ З НАГОДИ 100-річчя ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М. ШАШКЕВИЧА

Восени 1911 року на мурах міста Львова з'явилися афіші, що сповіщали про великий концерт з нагоди 100-річного ювілею від дня народження Маркіяна Шашкевича — першого українського поета на га-

* Дату встановлено на підставі повідомлень преси про виступ С. Крушельницької у Львові (Діло, 1911, 7 листопада (25 жовтня), № 248, с. 1).

лицькій землі. В ньому мала виступити світової слави наша співачка Соломія Крушельницька.

Її ім'я, знане тоді на всіх континентах світу, привертало увагу перехожих, що юрмилися біля афіш, перечитували програму, коментували приїзд великої співачки.

Соломія Крушельницька була тоді в зеніті слави. Та в якій би частині світу вона не знаходилася, на заклик своїх земляків завжди приїздила на батьківщину, щоб взяти активну участь у відзначенні якоїсь знаменної річниці української культури.

Концерт відбувся у залі кінотеатру «Атлантик», в будинку графа Скарбка. Мені також пощастило бути на ньому.

Зал був святково прибраний, яскраво освітлений. На сцені на високому постаменті стояв портрет поета, обрамлений вишиваними рушниками, заквітчаний квітами.

Спершу виступили хор львівського «Бояна», скрипаль Євген Перфецький — професор інституту імені Миколи Лисенка у Львові, потім хтось читав вірші Шашкевича. І аж після цього на сцену вийшла Соломія Крушельницька.

Висока, струнка, одягнена в атласну сукню темно-рожевого кольору, яка, мов рукавичка, облягала її гнучке тіло. Довгий трен, що звисав з плечей, тягнувся по землі. Її каштанове волосся було укладене на голові короною, яке прикрашала чудова діадема, що сяяла всіма барвами веселки.

Обличчя і оголені руки були брунатного загару, а це ще більше підкреслювало колір сукні і діамантове намисто, що горіло на її грудях. Вся вона була якоюсь величною і красивою.

Маєстатичний вигляд співачки мене настільки полонив, що я й сьогодні пам'ятаю найдрібніші деталі її чарівної зовнішності і костюму, хоч з того часу минуло вже понад півстоліття.

З появою Соломії Крушельницької на сцені всі присутні в залі піднялися з місць і привітали її бурхливими оплесками.

«Веснівка» Віктора Матюка, слова Маркіяна Шашкевича,— оголосив ведучий. І в зал полинула ніжна, лагідна мелодія. Голос співачки, чистий, мов гірський струмок, переливався, як живе срібло, і то пестив, чарував, то зворушував до глибини душі.

«Веснівку» я слухала у виконанні багатьох наших видатних співаків і сама часто співала її, але те, що робила Соломія Крушельницька з цією піснею, не йде ні в яке порівняння. Це було щось неповторне, незабутнє.

Справжньою людською драмою повіяло, коли співачка затягнула тужливу мелодію української народної пісні «Ой одна я, одна» в обробці Миколи Лисенка. Теплий, задушевний тембр голосу, чудова кантилена, чітка виразна дикція, розумне нюансування робили спів артистки чарівним.

Так само блискуче і зворушливо Соломія Крушельницька проспівала пісню Ярослава Лопатинського «В неділеньку вранці ідуть новобранці» і дві арії з опери Джузеппе Верді «Сила долі», що їх вона виконувала італійською мовою.

Оплескам присутніх не було кінця. Великій артистці піднесли два кошики квітів, перевиті стрічками з написами. На вимогу слухачів Крушельницька виконала ще цілу низку українських народних пісень під власний акомпанемент і виконала з такою майстерністю і темпераментом, що зал кричав від захоплення. Її буквально закидали квітами, які, мов метелики, летіли з усіх кінців залу. А вона сама, як найкраща квітка, стояла посеред сцени і ніяковіючи дякувала за такий теплий прийом.

Опубл.: Соломія Крушельницька. Спогади. Ч. 1. с. 167—169.

№ 173

1912 р., травень.— ЛИСТІВКА РОБІТНИЧОГО ПРОФОБ'ЄДНАННЯ, ВИДАНА ДО 10-ї РІЧНИЦІ БАРИКАДНИХ БОЇВ РОБІТНИКІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ З АВСТРІЙСЬКОЮ ЖАНДАРМЕРІЄЮ У ЛЬВОВІ

Товариші робітники-будівельники!

Через декілька днів мине 10 літ від цього пам'ятного дня, коли під час кількатижневої боротьби за хліб для себе й своїх родин, внаслідок випадкової сутички з військом, на вулицях міста Львова загинули від солдатських куль кілька робітників та одна робітниця-будівельниця, а кілька десятків поранених та ув'язнених доповнили міру жертв нашої боротьби праці з капіталом.

Всі живі від того часу товариші й свідки цієї кривавої розправи з жахом та обуренням згадують цей страшний для нас день, коли безправно, безпричинно, грубо напали на нас із таким страшним, кривавим для нас результатом.

У цій прокламації не будемо, однак, розглядати привід і причини цього кривавого дня. Не хочемо нікого ні звинувачувати, ні виправдовувати, констатуємо тільки голий факт, що саме так було, що кілька тисяч робітників-будівельників, солідарних і здисциплінованих, які страйкували від 26 травня й вели мирні переговори із своїми роботодавцями про оплату, час та умови праці своєю спокійною поведінкою не дали ніякого приводу до виступу проти себе збройної сили, що було беззастережно підтверджено навіть судом.

А проте 2 червня 1902 року на Стрілецькій площі, де відбувалися збори, були ... вбиті, були поранені і багато ув'язнених [253]. Це є доказом того, що робітник у теперішньому капіталістичному устрою мусить бути завжди і всюди готовим до жертв для суспільства, при цьому до жертв великих, на які лише людина-герой здатна.

Бо ж, працюючи, напружує свої сили розумові й фізичні, наражається на різні небезпеки при праці — втрату здоров'я, травми, втрату життя — за мізерну платню, що вистачає заледве на злиденне існування. З усіх боків його гноблять та зневажають, щоб лише змусити якнайдешевше продати свою працю. А коли стане свідомим, солідарним та згуртується, щоб вибороти людське життя й права, то кожен крок перемоги мусить викупити жертвою свободи, здоров'я й життя. Так було і давніше, і десять літ тому, а й сьогодні ніщо не змінилося. Адже немає ні дня, ні години, щоб ми не чули про цю велику боротьбу з капіталом, яку ведуть робітники цілого світу й різних професій... *

Вростає терновий вінок в чоло трудового люду і довго ще вростатиме, поки не буде повалений теперішній суспільний лад, що тримається на кривді і недолі трудящих мас, а на його руїнах не буде збудований новий світ, оснований на нашій великій соціалістичній ідеї, в якому не капітал, а праця матиме в суспільстві першість, в якому не горстка дармоїдів, а трудящі стануть справжніми й єдиними громадянами та законодавцями.

Товариші робітники-будівельники!

Нагадуючи вам про цю криваву десяту річницю і закликаючи вас до її відзначення, хочемо відзначити ще одне.

Між нами немає різниць релігійних чи національних, ми є єдиною солідарною робітничою армією (як і десять років тому), що вшановує пам'ять невинних жертв і будує краще майбутнє для себе й наступних

---

* Пропущено цитований над могилою загинулих робітників уривок «Хоралу» К. Уейського.

поколінь. Ця наша класова солідарність, освячена на львівських бруківках 2 червня 1902 р. сердечною кров'ю жертв робітників польських, українських та єврейських, є наріжним каменем нового життя, нової ідеї та кращого майбутнього трудового люду.

Як і десять років тому, незалежно від віросповідування та національності, працюймо над облагороджуванням наших душ і серць, працюймо у згоді над добробутом власним та наших інституцій, не втрачаймо нічого з наших досягнень, а збільшуймо і згуртовуймо наші мужні кадри до духовної боротьби й перемоги. Це теж буде найкращим вшануванням і пам'ятником червневих жертв, коли, високо тримаючи наш робітничий прапор, всі під ним станемо, і це буде найкращим нашим захистом від нападу, подібного до того, річницю якого відзначаємо... *

До участі в вшануванні пам'яті жертв запрошуємо як товаришів будівельників, так і всіх товаришів братніх професій.

Урочистість почнеться в неділю 2 червня о 3 год. дня на єврейському кладовищі при вул. Янівській, звідки вишикувані четвірками пройдемо через місто на Личаківське кладовище.

Львів, у травні 1912.

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 3257, арк. 108. Друкований відбиток.

№ 174

1912 р., липень **.— ДОВІДКА «ЛІГИ ПРОМИСЛОВОЇ ДОПОМОГИ» ПРО КІЛЬКІСТЬ РОБІТНИКІВ ТА ПРО ВИДИ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ФАБРИКИ МАШИН І ЛИВАРНІ А. ЛЮБОМИРСЬКОГО У ЛЬВОВІ

Виробляє: повний набір устаткування гуральні, перегінного спиртового заводу, млинів, тартаків, виконує залізно-котлярські і мідно-котлярські роботи, різного роду роботи біля машин. Фірма запротоколована. Локомобіль 85 к/с. Робітників 160—200.

Опубл.: Skorowidz, s. 484.

№ 175

*1915 р.****— ОБІЖНИК ВІЙСЬКОВОГО ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА ГАЛИЧИНИ ГРАФА Г. БОБРИНСЬКОГО ПРО НАДСИЛАННЯ В ІМПЕРАТОРСЬКУ ПУБЛІЧНУ БІБЛІОТЕКУ ДВОХ ПРИМІРНИКІВ УСІХ ВИДАНЬ, ЩО ВИХОДЯТЬ В ГАЛИЧИНІ, ЗОКРЕМА У ЛЬВОВІ

Циркулярно губернатором Галиции и Львовскому градоначальнику

Директор Императорской публичной библиотеки обратился ко мне с ходатайством о доставлении в библиотеку всего того, что печатается в занятых русскими войсками местностях, а равно о пересылке захваченных произведений печати, распространяемых неприятелем в связи с настоящей войной, причем выходящие, в частности, во Львове периодическия издания Библиотеке было бы желательно получать в двух экземплярах.

Сообщая об изложенном, с препровождением копии отношения директора Императорской публичной библиотеки за № 2492, прошу ваше

* Пропущено уривок поетичного твору, присвяченого жертвам трагічного дня.
** Дату встановлено на підставі видання, в якому публікується документ, с. 4.
*** Датовано на основі інших документів справи, див. арк. 75—76 та ін.

превосходительство позаботиться доставлением в библиотеку просимых произведений, выходящих во вверенной вам губернии.

г. Львов.

Военный генерал-губернатор Галиции,
генерал-лейтенант граф *Бобринский*
Скрепил: начальник канцелярии *Крылов*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 694, оп. 1, арк. 97. Гектографічний відбиток.

№ 176

1916 р., жовтня 27.— ДОНЕСЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ ПРЕЗИДІЇ НАМІСНИЦТВА ПРО ДЕМОНСТРАЦІЮ ТРУДЯЩИХ МІСТА

Від ряду днів серед місцевого населення спостерігалося велике напруження і озлоблення у зв'язку з неможливістю забезпечення його картоплею. Ця озлобленість привела до вуличних заворушень, які сьогодні мали місце у Львові. Ранком перед міськими магазинами, як звичайно, з метою покупки хліба і муки, зібралися жінки і діти. Тому що в магазинах цих продуктів забракло, окремі групи подалися до будинку Міської ради, де почали гомоніти. Витіснена звідси поліцією, товпа, що складалася з підлітків і жінок, які прийшли з дітьми на руках, подалася на площу Ринок під ратушу. Тут поповнена людьми, що знаходилися на торзі, зросла до кількох тисяч чоловік і перетворилася в гомінку демонстрацію, скеровану проти міського управління. Учасники демонстрації накинулися на ларки, які здемонтували, а також повибивали всі шиби на партері і частину шиб першого і другого поверхів будинку ратуші. Коли поліції вдалося витіснити демонстрантів з площі Ринок, натовп поділився на кілька менших груп, які вирушили в різні сторони міста. І так одна група подалася на вулицю Валову, де знаходиться етапова комендатура німецької армії. Тут почала галасувати. З трудом вдалося демонстрантів розпорошити. З протилежного боку скверу демонстранти вибили три шибки. Інші групи подалися до будинку комісаріату, де вибито кілька шиб під Віденською, Ренесансною, Римською, Театральною кав'ярнями, до приміщення Банку-Уніон, де також в деяких будинках вибито шиби. Одні групи намагалися влаштувати демонстрацію біля будинку сейму, де знаходиться командування II армії, але їх поліція туди не допустила.

Під час демонстрації лунали вигуки: «Геть війну!», «Віддайте нам наших батьків і синів!», а також проголошувались протестаційні вигуки проти нестачі засобів харчування. Біля 1-ї години після полудня поліції вдалося повністю розпорошити натовп і повернути спокій. У вечірні години робилися спроби поновити демонстрацію на вул. Городецькій, де посилений відділ поліції перешкодив цьому і розігнав демонстрантів. Під час згаданих демонстрацій арештовано 15 осіб, в тому числі 13 жінок, представниць робітничого класу. Проти всіх розпочато судовий процес.

На завтрашній день вжито відповідні заходи і зарезервовано сильну військову присутність.

27 жовтня 1916 р.

Президія ц.-к дирекції поліції у Львові

Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 4044, арк. 2—3 зв. Оригінал. Переклад з польської.

№ 177

1916 р., листопада 8.— ЛИСТ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА ДО МАГІСТРАТУ ЛЬВОВА З ПРОХАННЯМ ВИДІЛИТИ МІСЦЕ НА ЛИЧАКІВСЬКОМУ КЛАДОВИЩІ ДЛЯ МОГИЛИ І. ФРАНКА

Виділ Наукового товариства ім. Шевченка, бажаючи пошанувати пам'ять високозаслуженого українського поета і ученого Івана Франка надгробним пам'ятником, просить, щоб хвальний магістрат зволив відступити на цю ціль безплатне місце на Личаківському цвинтарі, іменно вільне місце на полі 4, на розі межи гробами: Кароля Гросса, Матильди Напонович і Йосифа Фішера, яке, з артистичних мотивів, надається під цей пам'ятник.

Виділ має надію, що хвальний магістрат, з огляду на заслуги покійного письменника для культурного розвою обох народів, полагодить цю просьбу прихильно та що в найближчий час буде можна приступити до мурування гробу і поставлення пам'ятника.

8 падолиста 1916 р.

За виділ
голова
секретар

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 347, арк. 1. Засвідчена копія.
Опубл.: Іван Франко. Документи і матеріали, с. 328.

№ 178

1917 р., листопада 9.— ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕЛЕГРАФНОГО АГЕНТСТВА ПРО ПЕРЕМОГУ ВЕЛИКОЇ ЖОВТНЕВОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Петроград. Год 9.30 вечора. Урядово. 0 год. 5 вечора Революційний військовий комітет робітничо-солдатської Ради оголосив прокламацію, в якій заявляє, що завдяки допомозі гарнізону, яка дала можливість здійснити переворот без пролиття крові, Петроград є в його руках. Далі говориться, що нова влада негайно запропонує справедливий мир, віддасть землю селянам і скличе законодавчі збори.

Kurier Lwowski, 1917, № 525, 9 листопада. Ранковий випуск. Переклад з польської.

№ 179

*1917 р.**— ІЗ ПЕРЕДОВОЇ СТАТТІ «ВІСНИКА ДРАГОМАНІВСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЬВІВСЬКОГО ГУРТКА «ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ»[254] в 1916—1917 рр.

Товариші!!!

Трилітня війна, яка страшним проклоном нависла над світом, розбила наші ряди, розкинула нас всіх по усюдах, припинила наш рух. Останнім відрухом його був Львівський кружок в першій половині 1916 р. Потім знову настала довга пауза, що триває й досі. А тим часом війна несе із собою нові події, що потрібують правдивого освітлення. Задачею кружка є таке освітлення, оцінка. А кружкового життя нема — органі-

* Дату встановлено на основі змісту документу.

зація не існує. Нема кому вести освідомну роботу, нема кому виобразувати нові покоління. А теперішній час надзвичайно важкий — треба ще раз повторювати все від азбуки, боронити правд давно признаних і доказаних.

Війна не тільки розбила та зробила неможливою роботу кружкову, вона теж роз'єднала нас, вона поставила між нами глуху прірву. Величезна більшість давних кружковців відріклася від давніх ідеалів, «перемінила вартости»...* Поставили на своїм прапорі замість соціалістичного ідеалу ідеал...* самообразовання і Самостійної України...**

Нас цей розділ дуже засмучує, але ми знаємо, що був він неминучий. А коли так, то добре, то ми скоро зорієнтувалися в положенню, заняли відповідне становище. Розділ випливає не з особистих, не з дрібних причин — він має дуже глибокі причини. Цей розділ примусив нас до деякої ревізії своїх ідей — до глибшого думання. Але наші ідеї лишилися й далі такими світлими, прекрасними, неминучими. Наш соціалізм відновився. Ми ще ніколи не зазнавали такої внутрішньої втіхи, такої гармонії, як тепер. Чи ж кілька років зуміє спутати ідейного чоловіка — людину праці, людину діла. Кождий день, кожда година приносить нам тисячі примірів теперішньої нужди та гнилі; вони повинні спалити все гидке та самолюбне.

Так, ми соціалісти! Ми гордимося тим. Ми нові люди. Але ми й українці — ми сини нового, сильного народу. Ми з солодкою тугою глядимо на схід, де творяться великі річи, де кується наша будучність. Із глибокою погордою глядимо на галицьких карликів, котрі не знають іншої пісні, як «Самостійна Україна». І як болючо вражає нас те, що велика частина давніх кружківців стоїть на тому становищі! Драгоманівці не перегризли ідей Драгоманова, тої ідеї, що по кільки роках знаходить таку ілюстрацію в російській революції — ідея федеративної Росії, в котрій житиме Україна побіч інших вільних народів щасливим життєм.

Це число має докладно вияснити розділ поміж нами — має кинути слово перестороги в **Ваші** душі. **Товариші!** Скиньте з душі усі сумніви — над нами сходить золоте сонце нового ладу, **твориться новий світ рівности, волі і братерства!**

Вісник Драгоманівської організації, вип. 1, 1917, листопад, с. 1—3.

№ 180

1918 р., січня 17.— ДОНЕСЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО СТРАЙК ЛЬВІВСЬКИХ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ

Вчора увечері відбулася нарада в одному з місцевих товариств залізничників, на якій ухвалили припинити роботу в тому випадку, коли б робітники майстерень не отримали підвищення плати та призначену їм кількість муки і хліба. Вимога підвищити плату відноситься особливо до тимчасових робітників, яким досі не давали жодного підвищення плати.

Справді, сьогодні зранку приблизно 800 робітників майстерень припинили роботу, однак залишилися в майстернях.

Страйкарі поводяться досі спокійно.

Львів, 17/I — 1918 р.

Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 12.

---

* Так у тексті.

** Далі йде деталізація поставленої тези.

№ 181

1918 р., березня 16.— РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГАЛИЦЬКОГО НАМІСНИКА ГУЙНА ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ЗБОРІВ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОШИРЕННЯМ ІДЕЙ ВЕЛИКОЇ ЖОВТНЕВОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Відносно звіту № 714/президії 1918 р. від 26 лютого 1918 р. заявляю пану радникові двору, що не бачу потреби міняти розпорядження про проведення громадських зборів. Відносини в краю та сусідство його з російськими просторами, охопленими революцією, обгрунтовують обов'язок влади протидіяти всім спробам розширення політичної агітації.

Львів, 16 березня 1918 р.

Ц-к. намісник *Гуйн*

Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 16—17.

№ 182

1919 р., березня 2.— ЗАЯВА УКРАЇНЦІВ — ЧЛЕНІВ РАДИ МІСТА МАГІСТРАТУ МІСТА ПРО ВИХІД ЇХ ІЗ РАДИ НА ЗНАК ПРОТЕСТУ ПРОТИ ПОЗБАВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА

Дня 24 падолиста 1918 р. вислали підписані до президії письмо, в якім заявили, що ввиду відносин, які заведено від 22 ц. м. у Львові, уважають відповідним не брати участі в праці ради.

Відносини, на які покликується та наша заява, змінялися від того часу для українського населення під польською окупацією з кожним днем на гірше.

Польські члени ради м. Львова в порозумінні з польським правительством і за його затвердженням перевели реорганізацію ради, покликуючи до неї 50 нових членів, одначе між ними ані одного українця.

Цим актом і рада міста Львова, яка цю реорганізацію ухвалила, і польське правительство, яке її затвердило, задокументували, що українське населення міста Львова має бути позбавлене репрезентаційних прав у раді міста, що більше, коли, руководячись приписами статуту, підписані явилися на засіданні ради, призначенім для вибору президента, член ради пан доктор Дверницький позволив собі супротив них на крайньо-провокаційно-образливу промову, якої провідною думкою було, що українцям нема місця в раді м. Львова. Ця промова не зустрілася з ніякою доганою ані зі сторони президії, ані з одним протестом з кругів польських членів ради. Зреорганізована — з потоптанням репрезентаційних прав українського населення — рада м. Львова ані не думає про справедливу виборчу реформу, яка признала б рівні репрезентаційні права також українському населенню м. Львова.

Оця політика ради м. Львова — політика, яка, рішаючи (на внесення радного Туліє) насильно, односторонньо і передчасно про державну приналежність м. Львова,— рівночасно виключає українське населення від всяких політичних прав, заставляє нас зложити наші мандати до ради м. Львова на знак протесту проти вищепредставленого, одностороннього, передчасного і з новочасним поняттям національної справедливості суперечного рішення польської сторони.

Львів, дня 2 марта 1919.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 134, оп. 1, спр. 90, арк. 15. Копія.
Опубл.: Становище трудящих Львова, с. 15.

№ 183

1920 р., квітня 14.— ДОНЕСЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ ГОЛОДУЮЧИХ У ЛЬВОВІ

Терміново!

У зв'язку з відсутністю хліба, а також картоплі сьогодні знову повторилися вуличні демонстрації. Натовп, що складався переважно з жінок і дітей, зібрався перед магістратом і зайняв надзвичайно загрозливу позицію, обкидаючи камінням ратушу. Ледве вдалося розігнати натовп і навести порядок.

Те, що далі немає продовольчих товарів, зокрема хліба і, особливо, картоплі, рішуче вплине на погіршення становища. Не виключено, що в найближчі дні повторяться ще грізніші ексцеси.

Львів, 14 квітня 1920 р.

[Підпис нерозбірливий]

Держархів Львівської області, ф. 193, оп. 1, спр. 159, арк. 11. Чернетка. Переклад з польської. Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 44.

№ 184

1921 р., травня 1 *.— РЕЗОЛЮЦІЯ, ПРИЙНЯТА РОБІТНИКАМИ ЛЬВОВА ПІД ЧАС СВЯТКУВАННЯ ПЕРШОГО ТРАВНЯ

Українське робітництво, зібране в дні 1 Мая, в дні Міжнародного пролетарського свята праці, відродження і революційної боротьби, поновлюючи свої давні соціалістичні домагання, приєднується до голосу всього пролетаріату на цілому світі. В часі, коли рішається доля мільйонів поневолених і визискуваних, в хвилі, коли валяться основи давнього капіталістичного ладу, коли сходить давно очікувана зоря, що віщує скоре здійснення давно леліяних соціалістичних ідеалів, український пролетаріат підносить і свій голос, заявляючи:

I. Сумою всіх змагань українського пролетаріату була, є і буде вільна, самостійна, від нікого незалежна, з'єдинена і суверенна Українська Соціалістична Республіка.

Ця вільна, самостійна, від нікого незалежна соціалістична республіка українського пролетаріату має стати братнім союзником сім'ї вільних, соціалістичних республік цілого світу, щоби цим способом запевнити раз на все тривалий і справжній мир, щоб закріпити взаємні сусідські відносини між усіма народами світу.

II. Зібране в дні 1 Мая українське робітництво пересилає свій дружній привіт всьому міжнародному соціалістичному пролетаріатові, який сьогодні стоїть у важкій боротьбі за краще завтра робітничого класу і зі своєї сторони підносить грімкий протест проти варварських вчинків світової реакції, що їх на власній спині відчув і український пролетаріат.

III. Вважаючи краєугольним каменем і неоспоримою конечністю повної побіди міжнародного соціалістичного пролетаріату солідарне з'єднання всіх робітничих мас в одноцілому соціалістичному таборі — Інтернаціоналі, українське робітництво заявляє, що з огляду на повагу й історичне значення переживаного моменту, всякі спори і різниці в лоні соціалістичного табору непожадані та шкідливі і припізнюють тільки здійснення соціалістичних ідеалів.

---

* Дату встановлено на підставі змісту документа.

IV. Зібране в дні 1 Мая українське робітництво протестує, зокрема, проти політичного терору, знущань і переслідувань на тих неоспоримо українських землях, які проти волі українського народу опинилися під польською владою, і домагається рішуче, щоб тим вчинкам негайно був положений кінець, щоб були відчинені тюрми і табори, щоб не нарушувано в безправний спосіб особистої свободи одиниці і не обмежувано її прав.

V. Українське робітництво, вважаючи себе рівнорядним членом соціалістичної сім'ї, прирікає, зі свого боку, боротися в спільних рядах за здійснення ідеалів міжнародного соціалізму аж до повної остаточної побіди.

Держархів Львівської області, ф. 193, оп. 1, спр. 160, арк. 96. Копія.
Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 85—86.

№ 185

1921 р., жовтня 31.— ДОНЕСЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ ЛЬВІВСЬКІЙ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ ПРО ПОЧАТОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ І ПРИПИНЕННЯ ЇЇ З БОКУ ПОЛІЦІЇ

Суворо конфіденційно

Шляхом конфіденційної розвідки експозитури IV відділу дефензиви дирекція поліції у Львові встановила, що в неділю, ранком, тобто 30 ц. м., в будинках церкви св. Юра почнеться крайова конференція Комуністичної партії Східної Галичини [255].

У зв'язку з цим опівдні органи державної поліції оточили весь комплекс цих будинків і викрили таємну нараду в одному з бічних будинків церкви з боку вул. Петра Скарги в залі, призначеному для приватної української школи.

Коли поліцаї ввійшли в зал, там було 27 осіб, серед яких 2 жінки, а саме: Марія Гіжовська з Львова і Ольга Гроссерова з Варшави.

Серед присутніх, переважно осіб з кіл інтелігенції, були поляки, українці, євреї. Всі вони, наскільки вияснено розслідуванням,— делегати і уповноважені комуністичних спілок, зокрема комуністів з провінції Східної Галичини, та декілька делегатів з Конгресівки, начебто як емісари Центрального Комітету з Варшави. Не виключено, що між присутніми були особи, які мають мандати закордонних комуністичних осередків.

Але оскільки розслідування ще не закінчилося, про це поки що немає позитивних даних. Під час обшуку, який було проведено негайно після вторгнення поліцаїв, забрали писаний матеріал, зокрема приготовлені для читання реферати з тезами про проведення комуністичної агітації в Східній Малопольщі, звіти повітових комуністичних спілок про свою дотеперішню діяльність, дальші організаційні плани партії, брошури і т. п. У присутніх не знайдено ніякої зброї. Детальне вивчення змісту забраного матеріалу ще ведеться експозитурою IV дефензивного відділу. Але з того, що вже проглянуто, випливає, що метою конференції було встановлення інтенсивної і єдиної програми дій, яка б найскоріше викликала соціальну революцію і комуністичний переворот і в результаті цього — приєднання Східної Малопольщі до Радянської України.

Конференція, здається, мала тривати два дні, аж доки не був би повністю вичерпаний порядок денний та не були б прийняті остаточні ухвали. В конференції, між іншим, брали участь відомі тут своїми комуністичними поглядами українські студенти Сеник і Крілик, які проживають у Львові. Всі особи, що брали участь у конференції, затримані

і відправлені в експозитуру IV дефензивного відділу, яка веде дальше слідство. У зв'язку з викриттям цієї таємної комуністичної конференції у Львові проведено ряд обшуків, зокрема в трьох помешканнях Марії Гіжовської (по вул. Цловій, № 10, вул. Софії, № 10 і вул. Турецькій, № 3), де було забрано більшовицьку літературу, у помешканні Крілика — по вул. Польній *, № 26, у Сеника — по вул. Польній, № 28, та в якогось Завадки по цій самій вулиці, № 16. Папери і записки, які там забрано, є об'єктом дальшого обслідування.
Львів, 31 жовтня 1921 р.

Заступник коменданта доктор *Торвінський.*

Держархів Львівської області, ф. 1, оп. 57, спр. 26, арк. 47. Оригінал. Переклад з польської. Опубл.: Під прапором Жовтня, вип. 11, с. 60—61.

№ 186

1922 р., березня 22.— ІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ПРО ПОЗИЦІЮ УСДП У ПИТАННІ ПРИЄДНАННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ДО РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

...Українська соціал-демократична партія [256] у Львові остаточно стала на таку точку зору, що єдиною самостійною державною українською організацією є тепер Радянська Україна.

У зв'язку з цим соціал-демократи гадають, що це державне утворення потрібно підтримувати всякими силами і прямувати до приєднання до Радянської України також Східної Галичини, Поділля, Волині і Холмщини...

22 березня 1922 р.

Держархів Львівської області, ф. 102, оп. 1, спр. 7, арк. 13—15. Копія. Переклад з польської. Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 112.

№ 187

1923 р., січня 27.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЦЕС НАД УЧАСНИКАМИ І З'ЇЗДУ КПСГ У ЛЬВОВІ [257]

Закінчено процес проти комуністів Східної Галичини. Польська шляхта, застрашена загрозою свого неминучого упадку, докладає всіх сил, щоб знищити цей підростаючий відрух віками гноблених, цей прояв бунту працюючих. На наших очах проходив цей суд над робітничими провідниками.

Усі сили, якими розпоряжається пануючий клас, притягнено на те, щоб плюгавити та знеславити революційний робітничий рух. Вся буржуазна преса горлала, кидала плюгаві обиди в сторону тих, що мучились у тюрмах Львова і не мали змоги сказати ні одного слова та пояснити, чому і за що вони в тюрму попали.

П'ятнадцять місяців працював цілий політичний апарат буржуазної Польщі, щоб назбирати доказів, за які можна було б судити пролетарських борців. Усі великословні фрази (зрада вітчизни, держави, знищення культури, цивілізації і багато інших закидів) витягнула шляхта до боротьби з тими неустрашимими. Розвинено цілу сітку провокацій, шпіонів. Найкращі знатоки «буржуазного» права опрацювали акт обжалування. І все це тому, щоб зробити безсилими цих гробокопателів теперішнього класового суспільного устрою і ще на якийсь час задержати

* Очевидно, йдеться про сучасну вул. І. Тургенєва.

ті привілеї, що дозволяють безжурно жити потом і кров'ю широких працюючих мас.

Та не так сталося, як хотіла буржуазія.

На ніщо пішли всі зусилля пануючих. Слова, що впали з лави обвинувачених, розбили і рознесли в прах усю ту облуду, якою старався покрити свої вчинки пануючий клас. Слова правди, що говорили обжалувані проти цілого сучасного буржуазного класового устрою,— це ясна критика сучасних відносин і заповіт неминучого упадку капіталістичного ладу. Слова обвинувачених рознеслись по цілій Галичині і відгукнулись всюди, де тільки є поневолені працюючі, та розрушили всі закутини. Геройська і ясна постава юр'ївців додала відваги і отухи тим тисячам невідомих борців, що виписали на своєму прапорі клич: «Боротьба з пануючими класами аж до побіди. Боротьба за новий світ — світ працюючих».

Не засудила і не знищила буржуазія пролетарів за те, що не хочуть вони надалі бути панськими рабами. Побоялись тих слів, що плили з лави обжалуваних у широкі маси працюючих, і закрили прилюдність розправ. Та суд над юр'ївцями — це переломова хвиля в розвою пролетарського революційного руху Східної Галичини і його авангарду — молодої ще Комуністичної партії Східної Галичини.

Це перша велика побіда пролетарської ідеї східногалицької партії. Це одна з тих сильних підвалин революційної традиції східногалицького комуністичного руху.

Стоїть молода Комуністична партія Східної Галичини перед тяжким завданням, і ті, що з лави обжалуваних у лице буржуазного суду відкрито та сміло голосили свої погляди, вказали нам дорогу, якою треба йти до нашої цілі — цілі робітничого класу.

Помилилась буржуазія, коли думала, що партія розбита. Помилилась грубо, бо правда, яку несли юр'ївці, невмируща, і ніяка сила не врятує буржуазний устрій від упадку. Не допоможуть йому тюрми, провокація і поліція. Не допоможуть церква, суд. Протиріччя і анархія сильніші від капіталу і ведуть до загину. Ніхто не зможе знищити авангарду пролетарського класу Східної Галичини, який за приміром юр'ївців поведе працюючі маси до соціальної революції і до заведення пролетарського устрою — комунізму.

А ви, юр'ївці, будете з нами.

Наша правда (Львів), 1923, № 3/4, 27 січня.
Опубл.: Під прапором Жовтня, вип. II, с. 91—93.

№ 188

1923 р., грудень.— ІЗ МЕМОРІАЛУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА ПРОТИ ЗАБОРОНИ КУРАТОРІЄЮ ЛЬВІВСЬКОГО ШКІЛЬНОГО ОКРУГУ ВЖИВАТИ В УКРАЇНСЬКИХ ПРИВАТНИХ ГІМНАЗІЯХ СЛІВ «УКРАЇНА», «УКРАЇНСЬКИЙ»

... * Коли на сході Європи єствує під сю пору Українська держава у виді «Української Радянської Республіки», а в ній єствують українські університети й Українська Академія Наук, на українських землях, що остають під владою Польської Речі Посполитої, забороняється уживання імени «Україна», «український». Оскільки Кураторія львівського шкільного округу в перших виданнях свого офіціального видавництва українських шкільних підручників (осмотрених державним орлом) до-

* Пропущено розповідь про історичний розвиток цих термінів починаючи з XIII ст.

пустила була ім'я «Україна», «український», тепер у нових виданнях викидає з підручників ті уступи, де се ім'я приходить, або вирізує його зовсім у давніх виданнях. Зокрема ж видала та Кураторія слідуючий розпорядок: з 29. жовтня 1923, ч. 13726/11:

«Кураторія Львівського шкільного округу ствердила в багатьох случаях, що приватні гімназії з руською викладовою мовою уживають в урядових письмах, на печатках, в розкладах чинностей і т. п. назви «український» замість «руський». Отже Кураторія пригадує, що назва заведень повинна звучати: «приватна гімназія з руською викладовою мовою в...* та, що мова навчання в тих заведеннях є мова руська. В случаях неузгляднювання цего розпорядку Кураторія не буде полагоджувати предкладених справ, а заведення наразяться на наслідки, які з того опісля вийдуть.

Куратор: *Собінський* в. р.**

Нема на світі такої влади, котра могла б живому народові заборонити уживання його національного імени, а накинути таке, якого він не хоче або не може уживати. Тому-то Наукове Товариство ім. Шевченка, яко найвисша наукова інституція на українських землях, що опинилися під Польщею, приневолене на основі одноголосної ухвали своїх секцій, історично-філологічної, філологічної й математично-природничо-лікарської, подати отсе пропамятне письмо до прилюдного відома.

У Львові, в грудні 1923.

За Наукове Товариство імені Шевченка: Доктор *Кирило Студинський*[258], голова Товариства і директор філологічної секції; *Володимир Гнатюк*[259], генеральний секретар і дійсний член Товариства, член-кореспондент Академії Наук у Петрограді.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 81, арк. 6. Чернетка.

№ 189

1924 р., лютого 11.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВШАНУВАННЯ ПРОЛЕТАРІАТОМ ЛЬВОВА ПАМ'ЯТІ В. І. ЛЕНІНА

Зі Львова, 11. II. Без огляду на енергійні спроби різних професійних робітничих організацій та лівих партій влаштувати зібрання, присвячене пам'яті т. Леніна, в Галичині до цього часу не пощастило влаштувати нігде такого зібрання.

Поліція суворо стежить за тим, щоб зібрання, які скликають з іншого приводу, не обернулися в жалібні, присвячені пам'яті т. Леніна.

Вчора у Львові відбулося багато зібрань у зв'язку з дорожнечею. Зібрання мало не скрізь скоротили свої порядки денні, залишивши лише справи, які стосуються до смерті т. Леніна та справу про міжнародне становище.

У спілці металістів т. Феліксів, який відкрив зібрання, зазначив, що лише сьогодні, 20 днів після смерті великого вчителя й вождя революційного пролетаріату, Володимира Ілліча Леніна, львівські робітники можуть вшанувати його пам'ять.

Уся зала зводиться зі своїх місць і вислуховує дальшу частину промови Феліксова стоячи. Промову вислухують з великою увагою, а заклик одного з присутніх виконувати Іллічеві заповіти вітають гучними оплесками та вигуками «Слава».

* Так у рукописі.

** В оригіналі під текстом перекладу в дужках помітка «Nota Bene» (примітка автора листа), далі вказано, що до українського перекладу буде додано оригінальний польський текст.

Зібрання закінчилися проголошенням «Слави» єдиному пролетарському фронтові робітників всього світу.

У спілці будівельних робітників промовець Бич закликав усіх присутніх вшанувати пам'ять великого вождя пролетаріату. Всі присутні підвелися з місць і віддали останню шану вождеві пролетарської революції... *

Вісті ВУЦВК (Харків), 1924, № 34, 12 лютого.
Опубл.: Боротьба за возз'єднання, с. 107—108.

№ 190

1925 р., січень.— ЗВЕРНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ ЛЬВІВСЬКИХ ТЮРЕМ ДО РОБІТНИЦЬ м. КИЄВА З ПОДЯКОЮ ЗА ПІДТРИМКУ У БОРОТЬБІ ЗА СОЦІАЛЬНЕ І НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ ТА ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З УРСР

Дорогі подруги!

Лише сьогодні окружним шляхом ми отримали ваші дорогі, сердечні, повні любові листи. Ми всі читали їх з почуттям глибокого хвилювання і щирої радості. Спасибі вам за ваші слова, за сестринську пам'ять. Нам здалось, що в камерах стало світліше і свобідніше. Отже, незважаючи ні на що: не дивлячись на тюремні стіни, на охороняючі нас зграї псів буржуазії, не дивлячись на тисячі миль, які розділяють нас, ви простягнули нам через грати свої руки, посилаючи нам дружні сердечні обійми. Таким чином, солідарність міжнародного пролетаріату це не порожній звук, це не лише заповіт нашого революційного руху, але дещо більше: це вірна дружба, яка об'єднує нас, всіх борців революції, борців за краще, прекрасне завтра.

Повірте, дорогі подруги, що ваші листи тішать нас навіть більше, ніж ваша неоцінима допомога, надавана нам і нашим сім'ям, тому що вони приносять безпосередньо від вас відомості про ваше життя, про вашу працю, про вашу палку віру в остаточну перемогу великої справи Жовтневої революції. Знайте ж, що тут, в тюрмах шляхетсько-буржуазної Польщі, ніщо нас так не тішить, як звістки про ваші успіхи на революційному фронті праці і побудови нового життя.

Подруги!

Ми не пишемо вам про становище в буржуазній Польщі. Історія кровавого білого терору в Польщі відома вам з вашої робітничої преси. У нас, в Західній Україні, система білого терору особливо дика, безпощадна, жорстока. Шляхта і буржуазія помиляються, думаючи, що вони військово-польовими судами, кулями і багнетами придушать революційний рух в Польщі, Західній Україні, а також Білорусії. Даремні надії! Не дивлячись на потоки пролитої крові, не дивлячись на смертні вироки, не дивлячись на сотні літ каторги, революційний рух посилюється. Ніщо у світі не зможе стримати прагнення українських мас з'єднатись зі своєю матір'ю — Радянською Україною.

Дорогі подруги! В данний момент нас тут у тюрьмі на вул. Баторія і в «Бригідках» більше 150-ти політв'язнів: чоловіки, жінки, юнаки, майже діти. Наймолодшому серед нас Давиду Габерману 15 років. Він арештований за приналежність до молодіжного гуртка самоосвіти, звинувачений в державній зраді і засуджений на два роки ув'язнення з строгим режимом, твердим ложем і голодним пайком. Серед нас є товариші, засуджені на 10 і 15 років ув'язнення. В «Бригідках» ми не раз чули через

* Далі йде мова про вшанування пам'яті В. І. Леніна в Дрогобичі.

стіни відгомін збройних пострілів: це слуги буржуазії і шляхти розстрілювали українських революціонерів.

Та ніщо не зможе вбити в нас волю до боротьби і перемоги. Прикладом для нас служить самовіддана (беззавітна) боротьба, яка крізь муки, кров і важку працю привела нас до перемоги. Ми залишаємося вірними ідеї революції. Ми віримо в день перемоги революції в Польщі, в день возз'єднання звільненої від неволі Західної України з Радянською Україною. Разом з революційним пролетаріатом Польщі, йдучи за великими заповітами вашого і нашого Леніна, з допомогою могутньої зброї, якою є революційний союз робітників і селян, розіб'ємо кайдани рабства і вільними ввійдемо в сім'ю радянських республік. Передайте, подруги, своїм чоловікам і братам, що ми, в'язні буржуазної Польщі, клянемось вистояти в боротьбі за перемогу пролетарської революції.

Ще раз дякуємо вам за пам'ять і опіку. Вітаємо вас від усього серця. Сердечно тиснемо ваші руки.

Політичні в'язні тюрем «Баторія» і «Бригідок» [Підписи]

Львів, 1925 р., січень.

Więzień' Polityczny (Львів), 1925, № 3/4, s. 6—7. Переклад з польської.
Опубл.: Боротьба за возз'єднання, с. 141—142.

№ 191

*1926 р.**— ОБГРУНТУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ОКРЕМИХ СТАТЕЙ ПРОЕКТУ СТАТУТУ ПРО ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ, ПОДАНЕ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ СЕЙМУ ПОЛЬЩІ ГРУПОЮ ПОЛІТИЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

До ст. 1.

Місцем перебування Українського університету може бути тільки місто Львів. Тут знаходиться культурний осередок українського народу в Польській державі. У цьому місті існують бібліотеки та українські музеї, які беззастережно потрібні для університетського навчання, і тільки тут частина убогої української молоді зможе знайти працю й дешеве життя. В інших місцевостях на етнографічно українській території бракує культурних умов, а на етнографічно польській території — відірваний від осередка української культури — Український університет існувати не може. Всілякі проекти визначення місця перебування університету поза Львовом керовані тільки політичними мотивами, а не суттєвими.

До ст. 4.

Оскільки йдеться про наукові сили української національності, то заснування повного українського університету з всіма факультетами не зустріне жодних труднощів. Крім значної кількості українських вчених, які живуть у Польщі, багато українських вчених перебувають в еміграції і викладають у вищих учбових закладах у Чехословаччині або інших країнах. На деякі вакантні кафедри, які з тих чи інших причин не будуть зайняті, можна буде запросити вчених з Великої України.

Так само як при Краківському університеті, пропонуємо утворити при Українському університеті Технічно-агрономічний факультет. Цей факультет дуже важливий для піднесення серед українського народу сільськогосподарської культури... **

---

* Дату встановлено на підставі інших актів справи, див. арк. 1—5.
** Далі наводяться інші навчальні заклади.

До ст. 5 і 6.

Львівський університет був заснований для задоволення культурних потреб як українського, так і польського народів, тому слушно було б, щоб Український університет тимчасово користав з будинків, призначених зараз для розміщення університету Яна Казіміра у Львові, а також відповідно з допоміжних установ того ж університету, тим більше, що з боку українського населення пожертвування на утримання Львівського університету складалися в однаковій мірі.

До ст. 7.

Міністр віросповідань і народної освіти призначає членів Комісії української національності у порозумінні з парламентарною репрезентацією українського народу, оскільки тільки вона закликана давати йому інформацію та вказівки у цьому відношенні.

До ст. 8.

Приблизні видатки на 1926 рік для покриття коштів на заснування Українського університету від дня 1 вересня 1926 р. такі:

I. Зарплата викладачів за чотири місяці від вересня до грудня:	
1) факультет греко-католицької теології	— 10 викладачів;
2) факультет греко-східної теології	— 10 викладачів;
3) юридичний факультет	— 15 викладачів;
4) філософський факультет	— 30 викладачів;
5) медичний факультет	— 15 викладачів;
6) агрономічний факультет	— 10 викладачів;
Разом 90 викладачів по 3.600 зл.	— 324.000 зл.
II. Утримання канцелярії і технічного персоналу	— 20.000 зл.
III. Всього на заснування університетської бібліотеки	— 500.000 зл.
IV. Всього на видатки на наукову роботу	— 500.000 зл.
V. Видатки, пов'язані з винайманням приміщень і видатки на купівлю будівельних майданчиків, а також вступні адаптаційні роботи для спорудження власних будинків	— 1.000.000 зл.
VI. Видатки на наукові стипендії для виїзду за кордон 50 українських вчених по 3.000 зл.	— 150.000 зл.
Всього	2.494.000 зл.

До ст. 9.

Приватний Український університет у Львові існує від 1919 р. Навчання в ньому, так само як складені іспити зараховуються студентам закордонними університетами, тому слушно було б, щоб вийшло окреме положення, що нормує цю справу.

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 310, оп. 1, спр. 16, арк. 6—7. Копія. Переклад з польської.

№ 192

1927 р., вересня 10.— ЛИСТ КОНСУЛЬСТВА СРСР У ЛЬВОВІ ДО ГОЛОВИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА ПРО ЗАПРОШЕННЯ ПИСЬМЕННИКА ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА НА З'ЇЗД ДІЯЧІВ НАУКИ ТА МИСТЕЦТВА В ЛЕНІНГРАДІ

Вельмиповажний пане президенте!

Уряд Української Соціялістичної Радянської Республіки в особі Народнього Комісаріяту Освіти має за шану просити Вас передати запрошення славетному письменникові Василю Стефанику взяти разом з репрезентацією Всеукраїнської Академії Наук участь в з'їзді діячів науки та мистецтва, що відбудеться в Ленінграді 25-го жовтня ц. р.

10 вересня 1927 р.

З глибокою повагою

Консул Союзу Радянських Соціялістичних Республік
у Львові *С. Кириченко*

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 90, арк. 15. Оригінал.

№ 193

1928 р., лютого 4.— ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО ВОЄВОДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ПРО ВИВІШЕННЯ У ЛЬВОВІ ТРАНСПАРАНТУ З НАГОДИ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ В. І. ЛЕНІНА

Комуністичний рух

... * 20 січня невідомі досі особи вивісили на громадській криниці, по вул. св. Михайла в Замарстинові повіт Львів, червоне полотнище. Це полотнище з написом: «Обороняймо СРСР, справу Леніна, Лібкнехта, Люксембург!», органи поліції конфіскували і ведуть слідство в напрямку виявлення винуватців... **

ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 205, оп. 1, спр. 455, арк. 47. Гектографічний відбиток. Переклад з польської.

№ 194

1929 р., травня 12.— ДЕКЛАРАЦІЯ ПЕРШОЇ НАРАДИ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ [260]

Група західноукраїнських письменників, об'єднана ідеологічно довкола журналу «Вікна» [261], зібрана на нараді дня 12 травня 1929 року, заявляє:

1. Стоїмо на грунті пролетарської ідеології, обоснованої Марксом і великими практиками сучасного послідовно-марксівського пролетарського руху.

2. Свідомі того, що пролетарська ідеологія становить суцільний і повний світогляд, що обіймає собою діалектично всі явища природи й суспільства, відкидаємо заздалегідь і рішуче всі заміри в вузько партійному підході до явищ літератури і мистецтва. Стверджуємо, що діалектично марксівський підхід до явищ природи й суспільства відкриває перед письменником глибокий вгляд у життя, повне постійного бурхливого руху, який розвиваючися від суперечности до суперечности несе зі собою визволення й досконалення, що сповняє письменника потоком живих і плідних емоцій і кладе в основу його творчости глибоку ясну певність і оптимізм.

3. Свідомі того, що пролетарська ідеологія являється повним діяльним запереченням всіх ідеологій суспільної гармонії за націями й у своїй перемозі над ними несе основи майбутньої соціалістичної суспільности, відкидаємо від себе заздалегідь всі заміри в розбиванні літературного життя на західно-українських землях й розсипування його в гуртковости. Стверджуємо, що будучи мистецьким відповідником соціяльних змагань пролетаріяту, пролетарське письменство являється не одним з напрямків т. зв. національного літературного життя, але його повним і активним запереченням і несе в собі основи письменства майбутньої соціялістичної суспільности.

4. Вслід за тим стверджуємо повний розрив наш з табором дрібноміщансько-націоналістичної літератури й таку ж сполуку нашу з пролетарськими письменницькими напрямками других країн і націй — у загальному змаганні до створення основ міжнаціональної соціялістичної культури.

---

* Пропущено перший пункт про діяльність виборчої комісії.
** Пропущено пункт про арешт членів КПЗУ.

5. Живемо в обставинах важкого всебічного поневолення мас міського й сільського пролетаріяту й героїчних змагань до визволення з його.

6. Стверджуємо, що пролетарське письменство, будучи відображенням того поневолення й тих змагань, являється одним із засобів пролетаріяту в боротьбі за визволення.

7. Даючи пізнати всю глибину поневолення, організує воно емоційну свідомість пролетаріяту в напрямі загострення потреби боротьби з поневоленням.

8. Даючи пізнати ті елементи дійсності, які чинять пролетаріят історичним носителем нового майбутнього світу, воно організує його свідомість у напрямку твердости в акції й непохитної віри в остаточну перемогу.

9. Тому пролетарське письменство західно-українське організовано і боєве в свойому наставленні.

10. Тому пролетарське письменство західно-українське ясне й оптимістичне в свойому настрої.

11. В своїй молодій роботі рахуємо на послідовну підтримку міського й сільського пролетаріяту, який має бути джерелом творчих сил наших і становити суцільну масу наших читачів.

12. В своїй молодій роботі лічимо на підтримку близької пролетаріятові інтелігенції, яка готова віддати справі зросту західно-українського пролетарського письменства набутий коштом робітника й селянина освітний досвід.

13. В своїй молодій роботі лічимо на безоглядну боротьбу з західноукраїнською явною й маскованою реакцією й її літературним загумінком, з якої вийдемо побідниками, як вийде побідником пролетаріят у свойому загальному змаганні з світом капіталу.

14. Нарада засилає дружній привіт братнім літературним організаціям Радянського Союзу, й зокрема Радянської України.

15. Нарада засилає дружній привіт пролетарським письменникам позарадянських країн.

16. Нарада засилає дружній привіт усім борцям за визволення пролетаріяту з-під гніту капіталу.

В. Бобинський, Я. Галан, М. Калиничук,
П. Козланюк, Н. Матулівна, І. Михайлюк,
С. Тудор та ін. *

Вікна (Львів), 1929, № 6/7, червень — липень, с. 1.

№ 195

1932 р., січень.— ІЗ КАТАЛОГА ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ «КНИЖКА» У ЛЬВОВІ ПРО НАЯВНІСТЬ ТВОРІВ В. І. ЛЕНІНА

Товариші, селяни і робітники!

Видавництво «Книжка» [262] — єдине робітничо-селянське видавництво на західноукраїнських землях!

«Книжка» продає своїм покупцям лише такі книжки, що корисні для працюючих мас!

«Книжка» дає своїм покупцям найновіші видання з Радянської України!

«Книжка» виконує замовлення на книжки усіма мовами, що виходять на території цілого Радянського Союзу найскорше та найдогідніше!

«Книжка» складає бібліотеки для читалень, кооперативів і приватних осіб!

* Всього 28 підписів.

«Книжка» дає книгарям великий опуст і догідні умови сплати!

«Книжка» дає своїм членам опуст на всіх книжках: на власних виданнях — 25 %, на радянських — 15 %, на всіх інших — 10 %.

Кожний свідомий селянин і робітник повинен бути членом кооперативу «Книжка»!

Уділ виносить 10 злотих і 2 злотих вписове, які можна сплачувати ратами.

Соціалістична література.

...* Ленін Н.; «Карл Маркс», Опис його життя, сторінок 179, 0,45 грошів, «Світогляд Карла Маркса», сторінок 36, 0,30 грошів; «Про підвалини великої науки марксизму».

Опубл.: Каталог. Видавнича спілка «Книжка» у Львові, 1932 р., № 3, січень.

№ 196

1932 р., квітня 19.— ДОПОВІДНА ЗАПИСКА МІСЬКОГО СТАРОСТВА ВІДДІЛОВІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ВОЄВОДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПРО СКАРГУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА У ЗВ'ЯЗКУ З ВИЛУЧЕННЯМ РАДЯНСЬКИХ ВИДАНЬ З ПОШТОВИХ ПОСИЛОК НА АДРЕСУ ТОВАРИСТВА

Виконуючи розпорядження № Пресове бюро 140/10/32 р. від 8/IV—1932 р., доношу, що видання, які не мають дебіту ** або мають антидержавний зміст, надходять у Львів переважно з Радянської Росії виключно на адресу різних українських установ, редакцій, видавничих спілок («Книжка») і т. п. Між Науковим товариством ім. Шевченка у Львові та Загальноукраїнським товариством культурного зв'язку з закордоном у Харкові та з видавничою спілкою «Книжкова палата» в Харкові існує взаємний обмін всіма українськими виданнями. На основі цього договору на адресу Наукового товариства ім. Шевченка у Львові масово приходять посилки з Харкова, в яких є всі українські видання, що друкуються в Радянській Росії. Стверджено, що в цих посилках є видання по кілька примірників — періодичні видання, які не мають дебіту — і багато «бібули» пропагандистського сугубо антидержавного характеру. У відношенні до цих посилок застосовано систему суворого контролю. Видання антидержавного характеру та періодичні видання, які не мають дебіту, безумовно вилучаються з посилок.

Ці дії відповідають розпорядженню міністерства внутрішніх справ № АА 84/1, обіжник № 176 від 27/IX—1930 р., який переслано воєводським управлінням з розпорядженням № Пресове бюро 1984/30 р. від 6/II—1931 р., за яким право передплачувати видання, які не мають дебіту та заборонені, може дати особливим індивідуальним шляхом у відношенні до території східних воєводств тільки Рада міністрів, а у відношенні до інших місць — міністр внутрішніх справ.

Наукове товариство ім. Шевченка у Львові не має такого дозволу, і в зв'язку з цим міське староство послідовно вилучає такі видання з посилок. Підкреслюю, що видання наукового характеру, а також видання, що не мають виразно пропагандистського антидержавного характеру, які приходять на адресу Наукового товариства ім. Шевченка, звільняють негайно масово від пресового контролю, і в зв'язку з цим Наукове товариство ім. Шевченка не може пред'являти жодних претензій, а лист,

* Пропущено праці інших авторів.
** Дозвіл на посилку поштою.

направлений в міністерство внутрішніх справ, має на меті отримати дозвіл на право передплати видань, що не мають дебіту.

Львів, 19 квітня 1932 року.

Львівський міський староста доктор *Клімув*

Опубл.: З історії революційного руху у Львові, с. 431—432.

№ 197

1932 р., червень.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО УТВОРЕННЯ У ЛЬВОВІ АНТИВОЄННИХ КОМІТЕТІВ ТА УХВАЛЕННЯ РЕЗОЛЮЦІЙ НА ЗАХИСТ СРСР

У Львові на конференції відомих письменників, акторів, музикантів, художників, науковців і т. д. утворено міцний антивоєнний комітет у складі 13 чоловік і делегацію на конгрес з 2 осіб. Також ухвалили резолюцію на захист СРСР.

Львівське відділення Товариства робітничих університетів[263] ухвалило резолюцію проти нападу на СРСР і обрало антивоєнний комітет. Так само і конференція залізничників, професійні спілки малярів, кондитерів, безробітних учителів, металістів, робітників транспорту та інших, а також Комітет професійної співпраці (професійної лівиці) ухвалили резолюції і обрали антивоєнні комітети.

Залізничники, нафтовики, металісти! На чоло антивоєнних дій!

Робітники, селяни, солдати! На фронт боротьби проти війни!

Жінки! Трудяща молодь! Призовники! Солдати резерву! Всі до одного пліч-о-пліч в єдиний антивоєнний фронт! Беріть приклад з геройських портових робітників у Гдині, що відмовилися транспортувати боєприпаси та, незважаючи на репресії, на кулі, багнети і масові арешти, демонстрували проти війни, проти нападу на СРСР.

Підпільна газ. «Precz s napadem na ZSRR»[264] (Львів), 1932, № 2, червень, с. 6. — Держархів Львівської області, ф. 139, оп. 9, спр. 159, арк. 9. Переклад з польської.
Опубл.: Боротьба за возз'єднання, с. 324.

№ 198

1932 р., жовтня 15.— ОБІЖНИК ПОВІТОВОГО КОМЕНДАНТА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ ЛЬВОВА ВІДІЛЕННЯМ ПОЛІЦІЇ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ТАЄМНОГО НАГЛЯДУ ЗА НАСЕЛЕННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ З ПІДГОТОВКОЮ ЦК МОДР ПОЛЬЩІ ДО III МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ МОДРу У МОСКВІ

До всіх постів державної поліції в повіті.

Від 12 до 25 листопада ц. р. відбудеться, ймовірно у Москві, III Міжнародний конгрес МОДРу[265], термін проведення якого співпадає з 10-річчям існування організації, а також зі справою реалізації 5-річки в СРСР.

З метою відповідної підготовки місцевості для проведення передз'їздівської та святкової кампанії ЦК Червоної допомоги в Польщі розіслав обіжник до всіх низових організацій, в якому передз'їздівську кампанію — крім завдань, визначених окремим округам,— ЦК поділяє на два етапи, а саме: від 1 до 30 вересня ц. р.— термін проведення окружних нарад та конференцій, а від 1 до 15 жовтня ц. р.— термін звітування і контролю за результатами кампанії.

На III-й конгрес МОДРу з Польщі має виїхати спеціальна делегація у складі 6-ти осіб (в т. ч. один делегат Західної України).

Головні накреслення передз'їздівської кампанії МОДРу в Польщі такі:

1) Звернення до мас шляхом охоплення керівництва МОДРом над зростаючою боротьбою найширших мас проти білого терору;

2) Посилення політичної активності;

3) Боротьба за масові вуличні виступи шляхом боротьби з законом про збори, організація самооборони, демонстрації та звільнення арештованих, творення легальних та напівлегальних комітетів опіки над пролетарською дитиною, комітетів сімей, комітетів допомоги політичним в'язням, дітям та родинам — жертвам білого терору, комітетів боротьби проти нового тюремного кодексу та військово-польових судів;

4) Боротьба за єдиний робітничо-селянський фронт;

5) Боротьба проти нового тюремного кодексу, військово-польових судів та карного кодексу;

6) Вербувальна акція;

7) Збір грошей;

8) Збір підписів літераторів під протестами та відкритими листами, а також їх публікація;

9) Організація масових вуличних виступів перед будинками судів та в'язниць;

1) Якнайширша технічно-видавнича діяльність. План: видати присвячені конгресові номери «Червоної Допомоги», Бюлетень «білого терору», «Тюремний бюлетень»-одноденка, 2 брошури: Бюлетень «про соціалістичне будівництво в СРСР», «МОДР в СРСР», окремі номери газети МОДРу, присвячені конгресові, українською та білоруською мовами, тези про завершення п'ятирічки та про нову п'ятирічку в СРСР, тези про міжнародний білий терор, тези порад конгресу, відозви та листівки.

Загальний план передз'їздівської кампанії:

Збільшення кількості членів МОДРу до 10.000.— Подвоєння первинних фабричних організацій.— Кількість селян — 30%, організованих українців — 500. Білорусів — 10%. 25 первинних організацій на військових підприємствах, 20 — на фільварках, 20 солдатських організацій, 40 % жінок у МОДРі, 20 % молоді. Піонерські організації.

Окружні комітети по всіх округах.

Всюди діючий пленум, 50 організацій у ТУРі (Товариство робітничого університету), Zukunft *-і та у соціал-фашистських організаціях. Організація роботи на території Познаня і на Помор'ї, систематичне обслуговування та контроль за всіма округами.

Наведення контактів з усіма в'язнями та систематично матеріальна і політична допомога їм. 100 % ріст шефства. У всіх містах, де є в'язні, створити комітети допомоги їхнім родинам.

20 тис. злотих надходжень від МОДРу, 100 % ріст платників, 200 % ріст надходжень від культурних заходів. Потрійне збільшення надходжень у натурі **. Потрійне збільшення надходжень від шефства з-за кордону. Масове залучення до діяльності 25 тис. робітників та селян, 100 комітетів допомоги та товариств захисту.

Усіх видань — тиражем 50 тис., з того половина — друкованих.

План окружних кампаній для території Західної України:

Проведення Пленуму ЦК МОДРу Західної України, збільшення числа українців у МОДРі до 500, активізація діяльності в українському селі, утворення 30 нових первинних організацій жінок та селян, а також по 2 в УСДП *** і Товаристві робітничого університету, активізація ді-

---

* «Майбутність» (нім.).

** Мається на увазі одяг, продукти харчування.

*** Українська соціал-демократична партія.

яльності округу Львів-Підміський в напрямку систематичного обслуговування в'язниць.

Все це надсилаю для ознайомлення і рекомендую організувати суворий нагляд за особами, підозрілими у комуністичній діяльності, а про всі одержані в цій справі інформації доповідати місцевій команді.

15 жовтня 1932 р.

Повітовий комендант державної поліції,
підкомісар *Вечорек*

Держархів Львівської області, ф. 108, оп. 1, спр. 173, арк. 15—15 зв. Засвідчена копія. Переклад з польської.

№ 199

1933 р., березня 10.— РАПОРТ СЛІДЧОГО ВІДДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ ЛЬВОВА ВІЦЕ-ПРОКУРОРУ IX РАЙОНУ ОКРУЖНОГО СУДУ ПРО ПОЖВАВЛЕНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЛЕНІВ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІДЗНАЧЕННЯМ МІЖНАРОДНОГО ДНЯ ТРУДЯЩИХ ЖІНОК

У зв'язку з річницею комуністичного свята «Міжнародного дня трудящих жінок» 8 березня ц. р. комуністи в місті Львові розпочали жваву агітацію серед безробітних, а також серед профспілок прокомуністичного напрямку, поширюючи комуністичну літературу, яка закликає до масових демонстрацій в день 8 березня ц. р. через організацію комуністичних мітингів на вулицях Львова.

У зв'язку з вищезгаданим слідчий відділ одержав інформацію, що 8 ц. м. комуністи мають намір поширити більшу кількість літератури поблизу майстерень і фабрик, в яких працюють переважно жінки, а також в місцях, де збираються безробітні, щоб організувати мітинги в кількох пунктах міста, а саме: біля «Бригідок», на вул. Жовківській, Чарнецького та ін.

8 березня ц. р. приблизно о 10 год. поліцейський Вінцентій Возний, чергуючи в канцелярії по вул. Скарбківській, 26, помітив, що чоловік, який стояв в прийомній серед безробітних, тримав в руках якийсь папір, побачивши його, заховав папір за спину. Поліцейський підійшов до невідомого і відібрав у нього папір. Як з'ясувалось, це була летючка антидержавного змісту під заголовком «До всієї робітничої молоді міста Львова», яка починалася словами «Проти грабіжницьких страхувань, проти фашистських батальйонів праці» і кінчалась словами «Хай живе комуністична спілка молоді Західної України», підписана ОК КСМЗУ. Відібравши її і пересвідчившись, що летючок більше немає, поліцейський попросив легітимацію, на основі якої вияснив, що невідомий називається Пйонтек Юзеф, 25 років, монтер, безробітний, проживає на Богданівці, № 73.

Безробітні, які знаходились в прийомній, побачивши, що поліцейський ревізує кишені затриманого Пйонтка і побоюючись, що і їх не обшукувано, кинули призначені для розповсюдження летючки на підлогу. Через декілька хвилин поліцейський позбирав 10 летючок, а затриманого Пйонтка за розповсюдження і знайдення при ньому летючок, діставлено до слідчого відділу разом з летючками.

...* Цього ж дня, приблизно 19.15 комуністичні елементи організували мітинг на вул. Жовківській, біля кінотеатру «Адрія» з участю 30 осіб, під час якого викрикували лозунги «Геть з карним кодексом і проти ліквідації соціального страхування».

10 березня 1933 р.

Держархів Львівської області, ф. 139, оп. 9, спр. 436, с. 1-б, 2. Оригінал. Переклад з польської.

* Пропущено розповіді свідків, які є повторенням вищесказаного.

№ 200

1933 р., квітень.— НЕКРОЛОГ ПРО СМЕРТЬ ПОЛІТИЧНОГО В'ЯЗНЯ КОМСОМОЛЬЦЯ І. МИХАЛЬЧУКА, ЗАКАТОВАНОГО У В'ЯЗНИЦІ «БРИГІДКИ»

Дня 14 березня 1933 р. замордували окупантські звірі в «Бригідках» у Львові

Ігора Володимира Михальчука,

члена Комуністичного Союзу Молоді Західної України, студента Львівської політехніки. Згинув він з рук розшалілих жандармів під час масакри над голодуючими політв'язнями.

Тов. Михальчук уродився 1911 р. в селі Мервичі, повіт Жовква.

Наложив він головою в геройській боротьбі проти кривавого ката за визволення трудящих мас Західної України з-під окупації польського імперіалізму, за владу робітників і селян.

Підпільна газ. «Спартак» [266] (Львів), 1933, квітень.

№ 201

1934 р., березня 17.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО БЕЗРОБІТТЯ У ЛЬВОВІ

Безробіття у Львові. «Кур'єр Варшавскі», № 75, з 17 березня ц. р. приносить таку кореспонденцію зі Львова:

«З краю...* Львів...* Безробіття.

Згідно з останніми обчисленнями комітету допомоги безробітним, зареєстровано в лютім понад 50 тисяч безробітних. Наше місто має понад 310 000 мешканців, отже, одна шоста є без праці».

Праця [267] (Львві), 1934, № 12, 25 березня.
Держархів Львівської області, ф. 110, оп. 3, спр. 1643, арк. 112.

№ 202

1934 р., березня 25.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗБОРИ ЧЛЕНІВ КООПЕРАТИВУ «РОБІТНИЧИЙ ТЕАТР» З ПІДТРИМКОЮ ІДЕЇ СКЛИКАННЯ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ

В неділю, дня 18 березня ц. р. відбулися загальні збори кооперативу «Робітничий театр» [268] у Львові.

Після закінчення зборів виступив голова УСО В. Половчак і коротко з'ясував присутнім справу Робітничо-Селянського Конгресу [269].

При цьому висказано побажання створити Ініціативний Комітет, що мав би завданням підготовити і скликати Робітничо-Селянський Конгрес. Приявні, в числі понад 50 львівських робітників, з радістю це привітали та прийняли таку резолюцію:

1. Ми, члени «Робітничого театру», радо вітаємо ініціативу скликання Робітничо-Селянського Конгресу, що причиниться до щільнішого об'єднання трудових мас міст і сіл для ведення спільної боротьби за краще майбутнє.

2. Якнайгостріше протестуємо проти пансько-попівського обману, що криється під «єдиним національним фронтом», котрий тепер приго-

* Так у першодруку.

товляє т. зв. Всеукраїнський Конгрес у Станіславові, що є нічим іншим, як тільки приготування для збройної інтервенції проти Рад[янського] Союзу, а зокрема проти Рад[янської] України.

3. Протестуємо проти поширювання всяких вісток про «голод на Україні», що є звичайною пансько-попівською видумкою, чим стараються вони відвернути увагу ширших кругів нашого населення від надзвичайно важкого положення в краю, від голоду на Підкарпаттю і на Поліссю.

4. Закликаємо робітників і працююче селянство творити фронт Робітничо-Селянської Солідарності і спільно боротися проти фашизму за кращу долю працюючих.

Праця (Львів), 1934, № 12, 25 березня.

№ 203

1934 р., квітень — червень.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЕКОНОМІЧНУ БОРОТЬБУ ЛЬВІВСЬКОГО ПРОЛЕТАРІАТУ

З поля боротьби. З щоденних боїв львівського пролетаріату.

У квітні цього року львівська організація організувала ряд **економічних акцій,** страйків і демонстрацій безробітних.

Зокрема, керувала вона такими страйками: італійські страйки на невеликих металургійних фабриках Лемперта (23 робітники), Вінтера (біля 20 роб.), у фабриці ваг (20 роб.), в паперових фабриках «Леополія» і «Папетерія» (по 40 роб.), у фабриці цукорків (22 роб.), нарешті страйк при будові дороги на Городецькій вулиці (60 роб.).

Страйки на металургічних фабриках були страйками офензивними. Вони відбувалися за піднесення платні, за скорочення часу праці, за англійську суботу, за признання мужів довір'я і профсоюзу. Усі страйки металівців, що дуже бойово проходили під керівництвом своїх страйкових комітетів, закінчилися назагал **перемогою.** Наприклад, у Лемперта робітники здобули піднесення платні на 10—15 %, признання мужів довір'я і профсоюзу, у Вінтера — скорочення часу праці з 10 годин на 8 без зниження платні і т. д.

Страйки на паперових фабриках «Леополія» і «Папетерія» мали оборонний характер. Вони скеровані були передовсім проти редукцій. На «Леополії» висунуто також домагання колективної умови. Страйк на «Папетерії», керований комсомолом, заломився. Його підготовка була слаба. Вибрано невідповідний момент вислання делегації до дирекції, а саме в часі, коли робітників не було на фабриці. Директор, маючи досвід з попередніх італійських страйків, наказав негайно зачинити фабрику, так що вже неможливо було її окупувати.

В «Леополії» робітники виграли. Фабрикант взяв назад наказ про редукцію і підписав колективну умову. Однак йому вдалося все ж ошукати робітників, разом з інспектором праці відсунувши від переговорів революційних робітників та підсунувши решті робітників на підпис умову, один з пунктів якої передбачає, що після одного місяця підприємець має право підписувати умови з кожним робітником **зокрема.**

Двогодинний італійський страйк на фабриці цукорків «Сісі» закінчився **перемогою.**

Страйк при будові дороги на Городецькій вулиці був скерований проти акордової **оплати.** Робітники заробляли тут по 3 зл. денно. Керівник будови хотів змусити їх до акорду, що знизило б їх заробіток до 1.50 зл.! Страйк організували революційні робітники, що працювали на будові. Охопив він 60 робітників, зайнятих при земних роботах. Після двох днів страйку частина робітників перенеслася на іншу будову, а ча-

стина вернула до праці на старих умовах. Зате новопринятим робітникам керівник дає вже тільки акордову оплату.

У цьому самому періоді закінчився цілковитою перемогою страйк на гарбарні «Мазага», керований пепесівським правлінням профспілки. Голова профсоюзу і пепесівський делегат пішли перші до праці разом зі спровадженими страйколомами. Під охороною поліції, що відділяла їх від обурених робітників і робітниць, йшли вони до праці і вертали з неї. За їх прикладом пішло ще 30—40 робітників, а решта залишилася на бруку.

Вибух [нув] італійський страйк також і в друкарні «Оссолінеум», де кілька день страйкувало біля 70 робітників проти приймання до праці страйколомів з СПС *. Закінчився він частинною перемогою. Партійна організація недооцінила значення цього страйку, називала його «пепесівським» і не вміла його зв'язати з численними дозріваючими у друкарів акціями: проти порушування умови, проти затримування виплати заробітків.

Розпочався в цьому ж самому часі і страйк робітників цегелень. У минулорічній колективній умові, підписаній пепесівським правлінням профспілки, зарплату робітників узалежнено було від цін на цеглу. Коли біжучого року ціна цегли піднеслася з 42 до 60 зл. за тисячу штук, робітники зажадали піднесення платні на 30 %. А фабриканти на це висунули домагання зниження заробітків на 15 % (!), з очевидним наміром відмовитись від цього свого жадання, якщо робітники відмовляться від підвижки. Вибрана профсоюзним зібранням цінникова комісія, до складу якої входить 11 членів, а з них трьох робітників з Профлівиці, не згоджується на пропозиції фабрикантів. Ще в травні робітники не приступили до праці, цегельні стоять зачинені, не дивлячись на значний будівельний рух.

На протязі квітня відбувся також двократний успішний страйк робітників пекарні «Американської» (30 роб.) проти редукції і затримування виплати заробітків та розпочався страйк 120 кушнірів (одночасно зі страйком кушнірів у Жовкві і Раві-Руській) під революційним керівництвом.

Наша Правда (Львів), 1934, № 2, квітень — червень, с. 70—72.
Держархів Львівської області, ф. 121, оп. 3, спр. 864, арк. 406 зв.— 407 зв.

№ 204

1934 р., грудень.— 1935 р., січень.— ІНФОРМАЦІЯ ПРО БОРОТЬБУ МОДРу ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ З ФАШИСТСЬКОЇ В'ЯЗНИЦІ Е. ТЕЛЬМАНА

Дії Червоної допомоги, скеровані на звільнення товариша Тельмана, отримали у Львові масовий характер. Їх провели серед робітничих мас, дрібного міщанства, міської бідноти та серед трудової інтелігенції. Це була антифашистська кампанія єдинофронтового характеру, що об'єднала довколо імені вождя антифашистського фронту широкі маси трудящих незалежно від партійної приналежності та політичних переконань, настроєних ворожо до фашистського терору, солідарних з антифашистським рухом. Ці дії, без сумніву, довели сильний порив пролетарських і дрібноміщанських мас до єдиного фронту боротьби з терором за звільнення антифашистів з казематів Пілсудського і Гітлера.

Червона допомога вказувала, що таким способом, як масові дії міжнародного пролетаріату, врятували Димитрова і товаришів, так

* У польській мові ZZZ (Związek Związków Zawodowych — Спілка професійних спілок).

виключно такі дії можуть врятувати Тельмана та інших антифашистів. Кампанія мала різноманітні форми, наприклад: ухвалювання резолюцій протесту робітничими зборами проти ув'язнення Тельмана, недопускання вільного (адвокатського) захисту проти ув'язнення антифашистів, збір підписів на список протесту, розповсюдження так званих тельманівок (тобто листівок з зображенням Тельмана). Боротьбу на захист Тельмана поєднували, очевидно, з боротьбою проти «свого» фашизму, а Тельманівські комітети, що виникли серед робітників, перетворилися в єдинофронтові комітети боротьби проти терору, фашизму і війни, для допомоги пролетарським політичним в'язням. Знову іншим видом дій було посилання демонстраційних «валівок» через німецьке посольство для товариша Тельмана (трамвайники і працівники гастрономії). Підписувалися не лише революційні пролетарі, але також робітники з ППС, Бунду... безпартійні, безробітні та інші...*

Взагалі треба було ствердити, що ім'я Тельмана стало серед трудящих мас символом боротьби з фашизмом, а гасло про його звільнення — надзвичайно популярним. Однак треба підкреслити, що організація львівської Червоної допомоги не зуміла повністю використати ці настрої. Дії треба зробити ще більш масовими, бойовими, посилити кампанію серед робітників, партій II Інтернаціоналу... поширити тельманівські комітети. Відносно слабими були дії серед трудящої інтелігенції.

Дії львівської Червоної допомоги
за звільнення Тельмана.

Підпільна газ. «Czerwona pomoc» [270] (Львів), грудень 1934 — січень 1935 р., № 1, с. 11—12; Держархів Львівської області, ф. 139, оп. 1, спр. 1703, арк. 15. Переклад з польської.

№ 205

1935 р., липня 21. — ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО РІШЕННЯ НАРАДИ ПРАВЛІННЯ ПРОФСПІЛОК ЛЬВОВА БОЙКОТУВАТИ ВИБОРИ У СЕЙМ І СЕНАТ

12 липня ц. р. відбулася конференція правління львівських профспілок, скликана Виконавчим відділом Окружної комісії, на тему відношення робітничого класу до виборів у сейм і сенат.

Багатолюдна конференція одноголосно ухвалила рекомендувати всім членам профспілок утриматися від участі у виборах до законодавчих установ, оскільки виборчі закони не дають робітничому класові права висувати власних кандидатів і обирати власних представників.

Конференція одноголосно постановила розгорнути серед усіх трудящих широку акцію з роз'ясненням причин бойкоту виборів і такого негативного ставлення до них.

Trybuna Robotnicza [271] (Львів), 1935, № 29, 21 липня, с. 4. Переклад з польської.

№ 206

1935 р., вересня 1. — ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗБОРИ ДЕЛЕГАТІВ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЛЬВОВА, НА ЯКИХ ВИСЛОВЛЕНО ПРОТЕСТ ПРОТИ СМЕРТНОГО ВИРОКУ, ВИДАНОГО РОБІТНИКОВІ РЕЙСЛЕРУ У ВІДНІ, ТА ПРОТИ ПРОЕКТУ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИБОРИ ДО ВИЩИХ ЗАКОНОДАВЧИХ УСТАНОВ ПОЛЬЩІ

У минулий понеділок відбулася багатолюдна конференція делегатів робітничих організацій Львова, на якій схвалено рішучий протест проти

* Пропущено частину повідомлення з критикою діяльності ППС і Бунду.

смертного вироку, виданого фашистським судом у Відні робітникові Рейслеру.

Ухвалено провести під «Знаком солідарності» широку пропаганду в усіх організаціях і на заводах.

Після жвавої дискусії стверджено цілковиту єдність думок робітничого класу Львова у відношенні до найближчих виборів. Вирішено розгорнути агітацію за якнайчисельнішу участь трудящих мас у виборочному мітингу в неділю 1 вересня в дообідній час.

Trybuna Robotnicza (Львів), 1935, № 35, 1 вересня, с. 8. Переклад з польської.

№ 207

1936 р., лютого 2.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО УТВОРЕННЯ У ЛЬВОВІ ВІДДІЛУ ЛІГИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

23 січня у Львові відбулися організаційні збори відділу Ліги захисту прав людини і громадянина [272], скликані організаційним комітетом в складі проф. Шимкевича, Галини Гурської, д-ра Гершталя і д-ра Ямпольського. На збори прибуло кілька десятків запрошених осіб. Наради відкрив д-р Ямпольський, який в загальних рисах накреслив мету створюваної організації, так потрібної в момент, коли топчуть свободу людини, коли загрожує повідь варварства, коли найбільшим цінностям людської культури загрожує небезпека.

Після обрання проф. Шимкевича головою зборів, а доцента Клімка — секретарем редактор Щирек повідомив про мету ліги, викладену в статуті у наступних положеннях:

«Захист кожного громадянина і кожного об'єднання, свободу і права яких порушено, протидія будь-якому утиску у зв'язку з приналежністю до тої чи іншої національності, віри, статі, громадського або політичного угрупування, як і протидія будь-якій сваволі, зловживанню владою або нетолерантності, поширення у суспільстві принципів пошани до прав людини, розбудження громадського сумління і громадської думки».

Членом ліги може бути тільки той, хто незалежно від своїх політичних переконань, своєю діяльністю і внутрішнім переконанням непорушно дотримується головного принципу захисту свободи людини.

Після короткої дискусії було ухвалено розпочати організацію відділу ліги, проведено збори тимчасової президії в складі Галини Гурської, д-ра Гершталя, д-ра Дренгевича, доцента Клімка, Нашковського і проф. Шимкевича. Обрані мають полагодити всі формальності за домовленістю з головним управлінням у Варшаві, щоб нова організація могла якнайшвидше розпочати свою діяльність.

Trybuna Robotnicza (Львів), 1936, № 5, 2 лютого. Переклад з польської.

№ 208

1936 р., квітень (не раніше 21) — травень. З ОПИСУ ОЧЕВИДЦІВ КРИВАВИХ ПОДІЙ НА ВУЛИЦЯХ ЛЬВОВА, ОПУБЛІКОВАНОГО У ПАРИЖІ ОКРЕМОЮ БРОШУРОЮ ПІД НАЗВОЮ «КРАКІВ, ЧЕНСТОХОВА, ЛЬВІВ. ЛИСТИ УЧАСНИКІВ БОРОТЬБИ»

...* Від куль поліцейських полягли в Кракові **..., в Ченстохові... ***, у Львові: Середа Микола [273], Козак Владислав, Гвоздій Іван, Павлів Ми-

* Пропущено вступні зауваження від видавців.
** Подається 8 прізвищ.
*** Подається 1 прізвище.

кола, Генц Броніслава, Латинюк Михайло, Похвала Юзеф, Роговський Михайло, Грабовський Петро, Карбовяк Михайло, Миронюк Владислав, Сікорський Мечислав, Тичка Анна, Арот Лея.

Барикади у Львові.
Львів — місто пролетарського інтернаціоналізму.
Львів у квітні.

Щоб пояснити справжні причини останніх робітничих виступів у Львові, необхідно пригадати, хоча б побіжно, зміни, які відбулись серед львівських робітничих мас.

Уже рік, як всі найважливіші економічні і політичні виступи проходять під знаком єдиного пролетарського фронту. Поштовхом до цього була незабутня травнева демонстрація, здійснена разом робітниками-комуністами та соціалістами в 1935 році, які тоді вперше успішно зламали запеклий саботаж частини реформістських ватажків.

Після цієї травневої демонстрації, проведеної з великим ентузіазмом, відбулись політичні виступи та численні економічні страйки. Перерахую лише найважливіші з них: народно-фронтову амністійну акцію, великий мітинг з 5—6 тисяч учасників, тисячі учасників у страйках будівельників, пекарів, малярів і лакувальників, організованих у християнсько-демократичних і класових спілках, страйки трамвайників, робітників підприємств очистки міста, 3-місячний страйк літографів і т. д. Пригадую також тисячні демонстрації проти ендецьких хуліганів [274] та страйк 17.III проти єврейських погромів.

Той, хто пам'ятає робітничий рух нашого міста кілька років тому, сьогодні його не впізнає. Візьмемо хоча б ставлення до націоналізму і шовінізму. Кожному відомо, що Львів був чи не найбільшою твердинею польського великодержавного шовінізму, вплив якого на відсталу частину робітників, напевно, ніде не був таким великим.

Ще недавно польська буржуазія «обдарувала» Львів орденом «Virtuti militari» * і назвала його містом «Semper fidelis» **.

Тільки під впливом довготривалої кризи, цілого ланцюга посиленої експлуатації й гноблення робітничі маси почали пробуджуватись від націоналістичного чаду. Одним з виразів перемоги інтернаціональних ідей є конференції трьохсот представників передусім польських організацій, спілок та робітничих партій, котрі одностайно підносять голос протесту проти національного гноблення українців, домагаються українських шкіл для українських дітей та українського університету у Львові. А в згаданому вище страйку 17.III проти єврейських погромів бере участь близько 3.000 польських та українських робітників.

Чи потрібні більш яскраві приклади для того, щоб підкреслити величезні зміни, які відбулись в способі мислення та діяльності робітничих мас під впливом єдиного фронту терпеливої і невтомної діяльності комуністів?

Події в Кракові, кривава розправа над робітниками надзвичайно схвилювали всіх трудящих, всіх чесних людей Львова. Під впливом цих подій окремі бої набирають в кінці березня і на протязі квітня величезного напруження.

Нагадаю коротко хронологію подій: *24 березня* у всіх організаціях профспілок масові збори приймають резолюції протесту і вимагають оголошення загального страйку. Конференція професійних спілок оголосила 5-хвилинний страйк під час похоронів жертв розправи в Кракові.

---

* «Військова доблесть» (лат.).
** «Завжди вірним» (лат.).

По місту масово кружляють листівки КПЗУ з закликом до вуличних демонстрацій.

25 березня страйк охопив все місто, за винятком залізничних майстерень. Багато фабрик і майстерень страйкують по кілька годин, чинбарі і будівельники страйкують по півдня. Весь день тривають бурхливі тисячні демонстрації, доходить до гострих сутичок з поліцією. В головній демонстрації по вул. Легіонів беруть участь разом з комуністами десятки відомих активістів соціалістичних партій, працівники «ПАСТ-и» * зі своїм прапором, залізничники, будівельники та інші робітники. Поліції не вдається розігнати демонстрацію.

26 березня. Великий мітинг єдиного фронту, який нараховує 5 тисяч учасників, проголошує загальний одногодинний страйк на 2 квітня. Після мітингу доходить до бурхливих сутичок з поліцією, що мала намір арештувати актив лівиці, який брав участь у мітингу. Робітники-трамвайники утворюють кордон між поліцією й рештою робітників. Поліція змушена відступити від своїх намірів.

30 березня. На заклик Окружної комісії професійних спілок 4.000 робітників хімічної, шкіряної промисловості та інші страйкують дві години в знак солідарності з літографами.

1 квітня. Ввечері доходить до гострої сутички між поліцією та демонстрацією безробітних. Блискавично розходиться по місту звістка, що один робітник вбитий. Великі групи робітників, насамперед трамвайників, приходять на допомогу. Під натиском мас поліція була змушена допустити їх в комісаріат, щоб вони переконалися, що там немає вбитого робітника.

2 квітня. В усьому місті загальний страйк. Трамваї не ходять, вперше страйкують залізничні майстерні, магазини, залізничний вокзал. Маси цілий день на вулицях міста, в різних пунктах міста доходить до гострих сутичок між поліцією й безробітними.

У цей самий час посилюється боротьба безробітних за працю й хліб. Незважаючи на те, що Львів не є типовим промисловим містом, кількість офіційно зареєстрованих безробітних становить близько 15 тис. Незареєстрованих є щонайменше ще 15 тис. Разом з сім'ями це становить приблизно 40 % населення міста. Треба підкреслити, що поряд із загальнопольськими причинами безробіття є ще причини додаткові, зв'язані з колоніальною політикою польських імперіалістів. Тільки на протязі кількох останніх років десятки громадських установ перенесено до Варшави, позбавляючи тисячі людей заробітку.

З цієї величезної кількості безробітних тільки 1200 користуються фондом для безробітних, решта приречена на «власну ініціативу» і філантропію. А шумно проголошувана та рекламована магістратськими і воєводськими вельможами «вінтергільфе» ** закінчилась провалом. Зібрано в людей «доброго серця» близько 40 тис. злотих, тобто по 1.20 зл. на одну сім'ю безробітних на цілу зиму.

У такому ж стані ще одна нечувана біда — бездомність. Тисячі безробітних, позбавлених даху над головою, гніздяться дослівно в ямах, в недіючих цегельнях і т. п. В цей час пан воєвода Беліна, дбаючи про «естетичний» вигляд міста, наказав цих нещасних людей разом з їх сім'ями викинути з тих ям та печер, не даючи їм, звичайно, жодного іншого приміщення.

По місту кружляють чимраз частіше чутки, що уряд скоротив бюджет на громадські роботи на 40 млн., внаслідок чого в цьому році не буде фінансувати ці роботи у Львові.

---

* «Державне агенство телеграфної служби» (польськ.).
** «Зимова допомога» (нім.).

Всі делегації до магістрату, воєводства, до фонду праці повертаються з одною відповіддю: «Грошей немає, громадських робіт не буде». Все це змушує безробітних, організованних останнім часом в професійних спілках, до активного нагадування про право на життя, працю і хліб.

Львів'янин

Хід боротьби у Львові.
Перша демонстрація.

Львів, 21.IV. 1936 р.

14 числа цього місяця о 3 год. дня близько 3 тис. безробітних зібралось під будинком Державного управління посередництва праці. Безробітні обрали на місці делегацію, яка вимагала праці, посилаючись на те, що вже кілька днів газети писали, ніби міська рада отримала 1 млн. злотих державної дотації. Делегація повернулась з нічим. Безробітні відразу організували мітинг. Вирішили піти до міської ради.

Поліції вдалось розігнати демонстрантів у бічні вулиці, але через певний час безробітні знову зібрались перед будинком воєводства, яке знаходиться близько. Звідси демонстрація вирушила в напрямку центру, вигукуючи гасла: «Праці і хліба!» На площі Академічній брук був розбитий. Робітники, що працювали там, з лопатами та мотиками на плечах, приєднались до безробітних, ставши на чолі походу. Зразу після цього поліція почала наступ. Відділ кінної поліції з націленими в робітників гвинтівками наближався галопом. Робітники зустріли поліцаїв градом каміння з розкопаної вулиці, а також лопатами. Поліція відступила і заховалася за рогом Академічної, а комендант відділу вистрілив з револьвера 8 разів у натовп. Так був вбитий 22-річний безробітний Козак, 30-річний робітник Середа вмер уранці наступного дня в лікарні внаслідок тяжких ран. Поліція отримала підмогу і вдарила знову. Била направо і наліво. Робітники відповідали камінням. Після довгої битви поліція змушена була відступити. При загальному схваленні демонстрантів та перехожих, що приєднались до походу, промовці протестували проти фашистського режиму, закликали до боротьби за широкий антифашистський фронт. Після цього всі розійшлися.

Друга демонстрація.

Наступного дня, 15 квітня зранку безробітні знову зібрались перед будинком Державного управління посередництва праці. 200 безробітних отримало працю. Не приступили, однак, відразу до праці, а вирішили, що підуть з рештою безробітних, які не отримали роботи, на місце, де був вбитий їх товариш Козак. По дорозі демонстрація збільшувалась. На місце прибуло вже 5 тис. чол.

Тут провели мітинг. Виступили промовці усіх політичних напрямків. Особливу увагу і схвалення привернули ті, що виступали від імені КПЗУ. Промовляли трьома мовами: українською, польською і єврейською, закликали до масової демонстраційної участі в похороні. Дві вантажні автомашини, на яких було встановлено кулемети, стали на віддалі 200 метрів від натовпу. 40 поліцаїв в сталевих касках стояли на автомашинах і цілились з гвинтівок у натовп. До стрілянини, однак, не дійшло.

У другій половині дня на стінах моргу з'явились траурні повідомлення про смерть Козака і Середи. Були вони червоні у чорних рамках, підписані всіма робітничими, політичними і профспілковими організаціями. Комуністи цілий день роздавали велику кількість відозв, які закликали до генерального страйку в день похорону. Ввечері окружна ко-

місія класових професійних спілок ухвалила провести генеральний страйк на час тривання похорону. Однак більшість фабрик за пропозицією фабричних комітетів єдиного фронту страйкувала цілий день.

Боротьба під час похорону.

Львівський староста визначив шлях траурного походу. У Львові, як відомо, є два кладовища. Староста вибрав коротшу дорогу — на Личаківське кладовище. Ввечері комітет єдиного фронту вирішив обрати місцем поховання Янівське кладовище. Делегація повернулась ні з чим. Похорон призначено на 3 годину дня 16 квітня. Вже о 12 годині зібралось близько 15 тис. чоловік.

О 3 год. нараховувалось від 45 до 50 тис. Задовго до винесення домовини з анатомічного відділу робітники постійно вимагали зміни шляху походу. Коли з'явилась червона домовина, наступила хвиля замішання. Під натиском мас траса походу була змінена. До траурної процесії приєднались делегації всіх робітничих партій, працівників державних та міських установ, залізничники, трамвайники, а також студенти-соціалісти. За домовиною несли вінки, серед них вінок від КПЗУ і два величезні вінки з сухих гілок, подібних до тернових. Це були вінки від делегації безробітних.

Постріли.

Тисячі прапорів і транспарантів. Похід йшов на Янівське кладовище. Настрій напружений і бойовий. Робітники були готові на все. Чи буде стріляти поліція чи ні? Стріляла. На розі другої бічної вулиці поліція утворила кордон і без попередження дала залп прямо в натовп. Двоє було вбито, велика кількість поранених впала на землю. В цей час демонстранти прорвали поліцейський кордон і бойовим кроком вирушили далі, співаючи «Інтернаціонал». Не встигли пройти і трьохсот метрів, як пролунав другий залп. 50 піших і 20 кінних поліцейських загородили шлях робітникам. Коли похід вийшов з вузької вулички на відкриту площу, поліція вже не могла справитись з 50-ма тисячами людей. На плаці лежала велика кількість каміння та знарядь праці. Робітники, озброївшись камінням та знаряддями, вирушили до центру міста. Поліція вдарила збоку. Робітники відповідали камінням. За міським театром демонстрація знову змушена була вийти у вузьку вуличку. Поліція повторила напад. Трамвайники спочатку не страйкували. В кожному трамваї їхали поліцейські — один спереду, другий ззаду. Коли пролунали перші постріли, трамвайники залишили робочі місця. Поблизу театру демонстранти перекинули два трамваї і утворили з них барикаду. Після довгої боротьби робітники перемогли. Поліція змушена була звільнити дорогу. Найзапекліші сутички були, однак, на вулиці Казимирівській. На цій вулиці знаходяться знамениті «Бригідки».

Залпи в домовину.

На вулиці Казимирівській не було видно жодного поліцейського. Коли демонстрація наблизилась до тюрми, була зустрінута кулеметним вогнем. Поліція сховалась на даху тюрми та будинку навпроти. Холоднокровно стріляла в труну. Один за одним падали робітники, але одразу їх заступали інші. Тут втратило життя кільканадцять геройських пролетарів. Домовина неодноразово падала на землю і була зовсім розбита. Накінець вдалось, однак, вийти з домовиною за ріг наступної вулиці, куди вже не сягав кулеметний вогонь. Коли домовина була вже недосяж-

ною для пострілів, робітники кинулися на штурм в'язниці. Лопатами та кирками били в браму. Але врешті робітники змушені були відступити. Кулемет з будинку навпроти стріляв просто в них. 5 км становить віддаль від анатомічного відділення до Янівського кладовища. О 13-й год. вирушила траурна процесія. О 7-й год. вечора робітники спускали розбиту домовину в могилу. Кожну вулицю треба було здобувати боєм. На кладовище прибуло ще 5 тис. демонстрантів. Над могилою промовляли представники всіх політичних напрямків.

Постріли в спину.

За похоронною процесією їхали дві машини, повні поліції, яка всліпу стріляла до натовпу. Неможливо було надати допомогу пораненим. Збирала їх поліція і відвозила вантажними машинами до в'язниць.

Коли робітники почали наступ на в'язницю, поліція почала вимагати допомоги львівського гарнізону. Командування полку відмовило, посилаючись на те, що воно **не певне, чи солдати будуть стріляти** *.

Солдати стояли у вікнах казарм на вул. Казимирівській і прихильними вигуками вітали демонстрантів.

В той день на вулицях Львова загинув 31 пролетар. Наступного дня внаслідок поранень померло ще 18. Вночі з п'ятниці на суботу поліція ховала 49 трупів. Сім'ї, які протестували проти поховання під кулеметами, були арештовані. В лікарнях лежить близько 300 тяжко та легко поранених.

Жоден з убитих або поранених не має за собою злочинного минулого. Це найяскравіше свідчить про підлу брехню поліції щодо ролі «покидьків суспільства» у подіях.

Наступного дня кілька танків без перерви кружляло по місту. Поліція провела масові арешти; було заарештовано кілька тисяч осіб. У в'язницях не вистачало місць. В'язнів відвозили до казарм у Скнилів під Львовом.

Незважаючи на терор і перешкоди з боку поліції, генеральний страйк, призначений на понеділок 20 квітня, відбувся. **Страйк був загальний. Страйкували не тільки фабрики, але й ремісники, дрібні купці, залізничні майстри, трамвайники, електростанція і газова станція. В електро і газостанціях несли службу сапери.**

Фашистський уряд був змушений піти на поступки. Магістрат звернувся до уряду з проханням про термінове асигнування грошей на громадські роботи. Фашистські газети б'ють тривогу. Єдиний фронт оволодів масами. Народний фронт вже живе в масах робітників і селян. Живе і діє.

Р. Ф.

Львів, 22.IV. 1936 р.

...** Личаківське кладовище — кладовище для багатих. Досить тільки подивитись на муровані гробниці і пам'ятники, щоб переконатися в цьому. Бідних ховають звичайно на далекому, забутому Янівському кладовищі.

Чому ж тоді воєвода так наполягав на тому, щоб вбитого Козака ховали на Личаківському кладовищі? Чому міська рада, яка «не мала грошей» на працю для безробітних готова була «присвятити» вбитому Козакові «почесне» місце на буржуйському цвинтарі? Справа була аж надто простою і добре зрозумілою робітничим масам. Влада панічно

---

* Тут і далі підкреслені слова, виділені в оригіналі жирним шрифтом

** Тут і далі три крапки є в оригіналі.

боялася демонстрації обурених мас і воліла поховати Козака на кладовищі, що знаходиться за кількасот метрів від анатомічного відділу, ніж дозволити робітникам йти через усе місто на віддалене кладовище.

Та інакше вирішили робітники. Вже за кілька годин перед похороном біля анатомічного відділу зібралося 50—60 тис. осіб. З усіх боків доносились вимоги поховати вбитого на Янівському кладовищі. Тисячі піднесених догори п'ястуків, бойовий настрій людей, що зібрались, та щораз голосніші вимоги видати тіло дали результат.

Коли винесли домовину з тілом, багатотисячна маса спрямувала траурну процесію до Янівського кладовища через центр міста.

На чолі походу крокували численні фабричні та профспілкові делегації з вінками. В перших рядах було багато жінок. За ними, на плечах робітників спочивала домовина з тілом. За домовиною нескінченною хвилею плинув народ. Ліс прапорів і транспарантів. Велика кількість вінків.

...З бічних вулиць, Жулінського та Сакраменток, несподівано вийшли поліцейські і, кидаючись на чоло походу, **без попередження дали залп у натовп.** Впали вбиті і поранені. Та тривало це тільки хвилю. Звідусіль почувся заклик: «Товариші, в ряди! Вперед!» З рук вбитих і поранених робітники підносять вінки і похід крокує вперед з піснею «Інтернаціонал».

Пролунав другий залп. Знову вбиті і поранені. Жінка, що несла терновий вінок, впала, вбита кулею, і цей же вінок покриває її тіло. Смертоносні залпи поліції, кров вбитих і поранених подіяли на народ як іскра. З голими руками кидаються робітники на озброєну до зубів поліцію. Частина демонстрантів починає виривати каміння з бруку, боронячись від поліції.

...В кінці вулиці Пекарської, коли похід дійшов до Бернардинської площі, з наріжного будинку (Чарнецького — пл. Бернардинська) почулась кулеметна черга. **Град куль посипався на беззбройний натовп. Знову трупи. Чути зойки поранених. Та маса йде вперед.**

...Прапори і вінки вже давно змішалися з натовпом. Значна частина їх в результаті сутичок з поліцією була знищена. Прапор, довкола якого згуртувалися маси, раз за разом атаковані поліцією, був продірявлений кулями, а домовина з тілом напіврозбита.

...Беззбройна маса, доведена до відчаю бандитським вогнем поліцейських гвинтівок, розпачливо оборонялась. Каміння, яке кидали з небувалою запеклістю, розбивало пишні вітрини магазинів цього розкішного району міста. Вуличні ліхтарі були розбиті й повалені. Не було жодних грабунків. Це провокатори, підіслані поліцією, руйнували магазинчики польської, єврейської та української бідноти.

...Поблизу великого кондитерського магазину, що належав фабриці «Бранка», затрималась значна частина робітників. Увірвавшись всередину, зруйнували усю обстановку, викрикуючи: **«Це за розправу над робітниками на «Бранці»! «Це за зірваний страйк!»** (На кондитерській фабриці так само, як на краківському «Семперіті», впроваджена опівночі поліція жорстоко розправилась зі страйкуючими робітницями цієї фабрики і напівроздягнених гнала в морозну ніч вулицями Львова. Під час «чистки» фабрики поліція викинула через вікно з другого поверху на брук одну із страйкуючих. Робітниця зламала обидві ноги. Це трапилося в кінці 1934 року. Ці події в свій час викликали обурення у цілій країні).

...На вулиці Казимирівській, біля Шпитальної, зроблено перші барикади з перекинутих трамваїв.

...Найзапекліша сутичка мала місце біля в'язниці «Бригідки». Зовсім розбита домовина падає на трупи тих, хто її ніс. На цьому місці

загинуло багато робітників. Із поламаної домовини випало пробите кулями тіло безробітного Козака. Робітники нашвидко загортають тіло в червоний прапор, під градом куль, несуть його далі.

Кулеметні черги не стихають. Трамвай, що проїжджає, зупиняється з кулею в моторі. Натовп його перевертає, будуючи нову барикаду.

За наказом поліції двірники поспішно закривають брами, не даючи робітникам ховатись від граду куль. Брами відкривають силою.

...Дещо вище, на вулиці Янівській і прилеглій до неї вулиці Городецькій, збудовано ще кільканадцять барикад з трамвайних вагонів, возів, меблів та парканів.

З нечуваною відвагою, під градом куль, молодь, а навіть 15-річні діти будують барикади. На барикадах з'являються червоні прапори, серед них прапор Комуністичної партії. Біля вулиці Городецької на шпилі вежі костьолу св. Єлизавети гордо майорить червоний прапор.

...Робітники, що повертались з кладовища, знову були зустрінуті поліцією. В цей же час в різних точках міста формуються демонстрації робітників, доходить до гострих сутичок з поліцією. Демонстранти намагалися ввірватися до радіостанції, але вона, як і вокзал, була зайнята поліцією. До пізньої ночі тривала боротьба і лунали поліційні залпи.

...Члени Польської соціалістичної партії[275], Союзу професійних спілок та єврейських організацій відважно боролись пліч-о-пліч з комуністами. Безпосередня боротьба зблизила і згуртувала всіх робітників.

...Наступного дня прибули нові відділення поліції з Познані, з поліційної школи в Великих Мостах * та з інших міст. По вулицях кружляють танки і бронемашини. Поліція проводить масові арешти: арештовано 4 тис. чоловік. В переповнених в'язницях поліція влаштовує побоїща. З будинку слідчого уряду чути крики катованих.

...Під Львовом поліція затримала багато робітничих делегацій і селян, що прибули на похорон жертв кривавого четверга. Разом з іншими арештовано робітничу делегацію з Кракова.

Юр. Л.

Перше Травня у Львові.

Мало сказати, що в першотравневій демонстрації брало участь 60.000 учасників. Треба було бачити ту прихильність, симпатію та ентузіазм з боку загалу жителів Львова до демонстрантів. З тротуарів, вікон, з балконів жителі Львова вітали демонстрантів окриками, оплесками та піднесеними вгору п'ястуками.

На пункт збору, площу Госевського, маси прибули в організованих шеренгах з-під установ зв'язку, з яких багато було відкрито староством, дякуючи потужній, монолітній боротьбі, тільки за кілька днів перед 1-м Травня.

Особливу увагу привертали численні шеренги залізничників, працівників комунальних підприємств, безробітних і молоді.

Заслуговує уваги рішення Управління комунальних спілок про 24-годинний страйк, який повністю вдався. Належить підкреслити також страйк в залізничних майстернях.

Масові вбивства львів'ян, пізніші потворні масові репресії не тільки проти організацій і робітничих діячів, але й проти найширших мас (пацифікація робітничих дільниць) ще гостріше, ніж дотепер, показали, що неможливо погоджуватись надалі з існуючою системою влади.

Антисанаційні гасла, підхоплювані демонстрантами, звучали щораз голосніше. «Ганьба їм», «Ганьба вбивцям» — неслось від площі Госев-

* Тепер місто Сокальского району Львівської області.

ського аж до Великого театру на українській, польській та єврейській мовах.

На чолі походу несли знамено з написом: «Хай живе солідарний і єдиний пролетаріат». Цей стяг був символом єдиного фронту. Трибуну оздоблював транспарант: «Хай живе єдиний фронт». Всі промовці починали й закінчували свої виступи гаслами єдиного фронту. Привітання промовців гаслом «Хай живе єдиний фронт» і те, що на трибуні не було жодного противника єдиного фронту, є найкращим доказом того, що тим, хто бореться проти нього, сьогодні немає місця в робітничому русі міста Львова.

Всі промовці підкреслювали роль Радянського Союзу в справі будівництва соціалізму та в справі боротьби за мир. В кінці була зачитана резолюція, узгоджена попередньо на засіданні міжпартійного комітету, в якій говориться про необхідність повалення існуючої системи влади єдиним фронтом, вимагається скликання установчих зборів, автономії для Західної України, розриву польсько-гітлерівського союзу і т. д.

Під невмовкаючі вигуки на честь єдиного фронту, на честь Радянського Союзу, після того, як прозвучав «Інтернаціонал», мітинг було закінчено і розпочалась демонстрація.

Серед транспарантів, яких було 300, виділялись гасла, що вимагали знищення Берези, звільнення політичних в'язнів, легальності для нелегальних робітничих організацій і т. п. Біля Великого театру проголошено заключну промову, після чого демонстрація розійшлась.

Під час мітингу на пл. Госевського ендеківська боївка намагалась розкидати листівки. Робітнича міліція повинна була обороняти ендеків від обурених робітників. Дисципліна на мітингу та під час демонстрації була надзвичайна. Поліція взагалі не з'являлась.

М. Й.

Прочитай — не нищ, дай прочитати іншому.

Держархів Львівської області. ф. 11, оп. 29, спр. 2131, арк. 11—26 зв. Друкований відбиток. Переклад з польської.

№ 209

1936 р., квітня 26.— ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВИЯВИ СОЛІДАРНОСТІ ТРУДЯЩИХ ПОЛЬЩІ З ЖЕРТВАМИ ЛЬВІВСЬКИХ ПОДІЙ

24-годинний загальний страйк у Львові! Захоплююча маніфестація робітничої солідарності! Дисципліна і організаційна справність пролетаріату Львова... *

Вигляд міста.

Ціле місто було як вимерле. Гнітюча тиша, що панувала на вулицях, діяла на всіх. Розважальні заходи були відмінені. Не відбулися вистави у міських театрах. Усі кінотеатри припинили показ фільмів. Громадські приміщення пустували, магазини переважно були зачинені. Розносщики газет, до яких так звик Львів, зникли з вулиць. Базари були пусті, ларки закриті, навіть вуличні торгові не вийшли у місто. У банках й державних установах активність впала до мінімуму. Навіть далеко за містом, бо і за заставами відчувався страйковий рух. Господарі Кульпаркова, Клепарова, Голоська та Скнилова не вийшли в поле. Це була справжня солідарність — селянин також висловлював своє обурення й священну єдність з боротьбою робітників.

* Пропущено розповідь про загальний страйк у Львові.

Вирази солідарності.

З усіх куточків Польщі, куди дійшла страшна звістка, до львівського ОРК ППС * надходили телеграми та листи з висловами солідарності. Першим щиро відізвався червоний Краків, саме Краків, що сам живо відчуває трагедію існуючого ладу. Увесь робітничий Перемишль був охоплений демонстраційним страйком.

Звідусіль надходять відомості про стихійні маніфестації, що відбуваються по різних містах. Люди різних політичних переконань приходять і приносять пожертвування для родичів убитих, створюються комітети допомоги, в організаціях кипить праця, з усіх сторін кожний, виходячи із своїх можливостей і кваліфікацій, бере участь у цьому рухові. Треба згадати також про студентів-соціалістів, які останнім часом повністю віддають себе цій справі, виконуючи функції зв'язкових між партійним керівництвом і профспілками та робітниками. Червона студентська молодь ще раз довела, наскільки сильно вона зв'язана з робітничим рухом...**

Trybuna Robotnicza (Львів), 1936, № 17, 26 квітня. Переклад з польської.

№ 210

1936 р., серпня 8 ***.— ДЕКЛАРАЦІЯ ЛЬВІВСЬКОГО ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ В СПРАВІ ПІДГОТОВКИ ВСЕСВІТНЬОГО КОНГРЕСУ МИРУ

Супроти гарячкових приготувань імперіалістів цілого світу до нової воєнної завірюхи, яка всупереч інтересам найширших народних мас заведе людство в ще глибшу пропасть нещасть, нужди, упадку й знищення культури, стверджуємо, що всі друзі поступу й миру, без огляду на національність чи політичні переконання, спільно з працюючими масами, мусять подати собі братерські долоні до рішучої боротьби за удержання загроженого миру.

Хай змовкнуть всі різниці між щиро поступовими людьми, коли йде про те, щоб солідарно й міцно протиставитись грізній хвилі варварства, щоб здавити й відперти загарбницькі апетити нечисленних паліїв війни, що мільйони працюючих, а передусім молодь, прагнуть кинути в братовбивчу, ворожу їхнім справам боротьбу.

Нова війна, інспірована головним чином фашистівською гітлерією, це не тільки грізна атака на незалежність польського народу, але й збільшення недолі та погіршення суспільно-політичних обставин інших народів, що живуть в межах Польської держави.

В хвилі зцементування блоку войовничих держав, в хвилині нових гітлерівських замахів на незалежність народів чи держав, збирається у вересні б. р. в Женеві великий Всесвітній конгрес миру [276], що скупчує в свойому лоні всі поступові елементи, найрізноманітніших суспільних і політичних напрямків, об'єднані єдиним лише прагненням удержати мир через пошанування міжнародних зобов'язань, редукції зброєнь, оборону й зміцнення Ліги народів та створення з неї успішного знаряддя боротьби за мир.

Це є платформа конгресу, під котрою повинна підписатись кожна чесна людина!

---

* У польській мові ОКР (Okręgowy Komitet Robotniczy — Окружний Робітничий Комітет).

** Пропущено повідомлення про зміцнення дисципліни та організованості серед робітників.

*** Датовано на підставі згадки у «Зверненні Львівського організаційного комітету для справ Світового конгресу миру» від 24 серпня 1936 р.

Особливо світ культури, науки й мистецтва повинен в інтересі загроженої цивілізації піднести могутній голос протесту проти приготувань до нової різні народів!

Радісно вітаючи ініціативу Всесвітнього конгресу в Женеві, закликаємо гаряче всіх друзів миру піддержати акцію конгресу й заманіфестувати цим шляхом мирову волю цілого світу поступу.

Зголошуймо збірні акцеси!

Вибираймо делегатів на конгрес.

Солідарним зусиллям загальмуємо шлях воєнним авантюрникам і спричинимось до тріумфу ідеї гуманітаризму й свободи!

Держархів Львівської області, ф. 256, оп. 1, спр. 107, арк. 81. Гектографічний відбиток.

№ 211

1936 р., жовтня 5.— З РАПОРТУ СЛІДЧОГО ВІДДІЛУ ЛЬВІВСЬКОЇ ВОЄВОДСЬКОЇ КОМАНДИ ПОЛІЦІЇ ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВОДСЬКОМУ УПРАВЛІННЮ ПРО ВЛАШТУВАННЯ ВЕЧОРА РОБІТНИЧОЇ ПОЕЗІЇ У ЛЬВОВІ

... * 3 числа ц. м. о 18 год. у приміщенні спілки по вул. Льва, № 1 відбувся вечір робітничої поезії, влаштований культурно-освітньою комісією при професійній спілці малярів та лакувальників, в якому взяло участь близько 300 осіб. Вхід до залу був за запрошеннями і квитками по 30 гр. Спочатку невідомий індивід виголосив коротку промову про обов'язки пролетаріату в теперішній час, коли він (пролетаріат) зачинає прокидатися від сну і скидати з себе кайдани неволі, причому звернувся до пролетаріату з закликом покінчити вже з ладом, який панує у всьому світі. У цей момент з-за сцени пролунали вигуки «Війна війні!». Далі Волошин виголосив українською мовою твори Івана Франка, які закликають до визволення з неволі трудящого люду. Закінчуючи, закликав до боротьби з капіталістичним ладом. Далі було показано одноактні п'єси «Бунт моряків на кораблі», «Переворот у Німеччині» і «Революція в Іспанії». Під час останньої сцени присутні в залі з піднесеними лівими кулаками поклялися, що боротимуться до останньої краплі крові за знищення капіталістичного ладу. На закінчення присутні заспівали «Інтернаціонал»... *

5 жовтня 1936 р.

За воєводського коменданта державної поліції начальник слідчого відділу підінспектор

Зубик

Держархів Львівської області, ф. 121, оп. 3, спр. 909, арк. 11. Оригінал. Переклад з польської.

№ 212

1937 р., червня 30.— СУПРОВІДНИЙ ЛИСТ ВІЦЕ-ПРОКУРОРА ЛЬВІВСЬКОГО ОКРУЖНОГО СУДУ Ф. КРАЄВСЬКОГО СУДДІ IV РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОГО ОКРУЖНОГО СУДУ ДО ДОКУМЕНТІВ СЛІДСТВА ПРОТИ Я. ГАЛАНА, К. ПЕЛЕХАТОГО, О. ГАВРИЛЮКА, Л. КУХТИ ТА ІНШИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ-КОМУНІСТІВ

При цьому додаю документи розслідувань на основі статті 263 карного процесуального кодексу і пропоную розпочати слідство проти:

* Пропущено повідомлення про закінчення страйку робітників слюсарних майстерень, виступ членів організації «Польська праця», пожежі у Львові та ін.

1) Леоніда Кухти; 2) Андрія Сабата; 3) Івана Панькова; 4) Кузьми Пелехатого; 5) Олександра Малиновського; 6) Олександра Гаврилюка; 7) Кухти Надії і 8) Ярослава Галана за злочин згідно статті 97, § 1, карного кодексу, скоєний так, що до 2 квітня 1937 р. у Львові брали участь в діяльності КПЗУ, яка прагне до впровадження в Польській державі шляхом революції комуністичного ладу, а також до відриву Східної Малопольщі. Таким чином домовились з іншими особами з метою вчинення державного злочину.

Обвинувачені 1) до 7) перебувають на волі. Обвинувачений 8) Ярослав Галан знаходиться у варшавській в'язниці. Щодо цього обвинуваченого у поданні від 4 червня 1937 р. я звернувся до пана варшавського слідчого окружного судді XVII району з пропозицією про продовження строку тимчасового арешту на ще один місяць. Постанови цього судді я досі не одержав.

30 червня 1937 р.

Фелікс Краєвський,
віце-прокурор окружного суду.

Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 1, спр. 2318, арк. 1. Оригінал. Переклад з польської. Опубл.: Революційна діяльність, с. 115—116.

№ 213

1937 р., грудень *.— ПОШТОВА ЛИСТІВКА АНТИФАШИСТСЬКОЇ ГРУПИ ГІМНАЗІЙНОЇ МОЛОДІ У ЛЬВОВІ ПОЛІТВ'ЯЗНЯМ, ЩО ПЕРЕБУВАЛИ У КАРНІЙ В'ЯЗНИЦІ В ДУБНІ, З ВИСЛОВЛЕННЯМИ СОЛІДАРНОСТІ І ВИМОГОЮ ЇХ ЗВІЛЬНЕННЯ

Дорогі товариші!

Висловлюємо вам нашу бойову солідарність. Драконівські кари, визначені вам, не відстрашать нас від дальшої боротьби за демократію.

Геть з фашистськими судами!

Свободу всім політичним в'язням!

Антифашистська група гімназійної молоді у Львові.

Держархів Львівської області, ф. 139, оп. 9, спр. 2317, арк. 9 зв. Оригінал. Переклад з польської.

№ 214

1938 р., червня 25.— З РАПОРТУ СЛІДЧОГО ВІДДІЛУ ЛЬВІВСЬКОЇ ВОЄВОДСЬКОЇ КОМАНДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВОДСЬКОМУ УПРАВЛІННЮ ПРО МІЖСПІЛКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ БУДІВЕЛЬНИКІВ У ЛЬВОВІ

Конфіденційно.

...** 3. Міжспілкова конференція.

Посилаючись на наш щоденний рапорт № 162, пункт 1 від 22 ц. м., повідомляю, що у резолюції, яку Тарнавський намагався зачитати на міжспілковій конференції будівельників (відбулася 16 ц. м. у спілковому приміщенні у Львові по вул. Пішій, № 2), до зачитання якої не допустив делегат центру з Варшави Соха, докладно обговорювалася справа конституції.

---

* Документ датовано на підставі поштового штампа.

** Пропущено пункти рапорту, у яких йдеться про арешт декількох осіб запідозрених у комуністичній діяльності, про страйк дорожних робітників у Самборі та події в інших місцевостях.

В резолюції вимагали: розпуску сейму і сенату, проведення п'ятиприкметникових виборів, скасування Берези Картузької[277], звільнення політичних в'язнів та укладення Польщею союзу з демократичними державами, зокрема з Росією і Чехословаччиною. У цій резолюції була згадка про те, що делегати, присутні на конференції, ухвалюють, що у всіх професійних спілках на території всієї Польщі не можна критикувати Радянську Росію і виступати проти радянського ладу. На всіх зборах у професійних спілках треба хвалити розпорядження радянської влади й її союзників.

Цю резолюцію відредагував Олієвський, член компартії і член професійної спілки будівельників... *

Львів, 25 червня 1938 р.

Від імені воєводського коменданта державної поліції заступник начальника слідчого відділу надкомісар *Ян Новак.*

ЦДІА УРСР у Львові, ф. 205, оп. 1, спр. 492, арк. 119. Оригінал. Переклад з польської.
Опубл.: Під прапором Жовтня, вип. III, с. 409—410.

№ 215

1938 р., грудня 7.— РАПОРТ IX КОМІСАРІАТУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ МІСЬКІЙ КОМАНДІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРО БОРОТЬБУ З БЕЗДОМНИМИ

Відповідно до наказу № 7034/1938 р. від 3 грудня 1938 р. про проживання 36 родин у ліплянках на Кортумовій горі, рапортую: міське управління II д[ільниці] у Львові, одержавши нашого листа № 8216/ /1938 р. від 5/IX — 1938 р., по домовленості з VII від[ділом] міського управління почало усувати родини, що проживають на Кортумовій горі, у міські бараки на Персенківці.

Органи міського управління почали усувати ці родини 12 листопада 1938 р. і, згідно з календарем, присланим нам міським управлінням II д[ільниці], ці дії повинні проводитися до 24/XII — 1938 р. До цього часу повинні усунути всіх, що проживають у ліплянках на Кортумовій горі, і помістити їх в міські бараки.

Під осінь ц. р., коли бездомні почали будувати собі ліплянки на Кортумовій горі, а частина бездомних уже мала їх збудовані, я негайно доніс про це міському управлінню II д[ільниці], додавши список родин, які там проживають, щоб вжити відповідних заходів. Копію цієї справи я подав також старостві з проханням дати дальші розпорядження або вжити заходів. Тепер я дав відповідні вказівки дільничному з території Кортумової гори, а також і рядовим взводів, щоб під час патрулювання на Кортумовій горі звернули пильну увагу на те, чи хтось не будує, вірніше, чи не хоче будувати ліплянки для проживання у ній, а якщо так, то щоб негайно мені про це рапортували для того, щоб протидіяти, згідно з наказом пана коменданта № 7034/1938 р. від 3/XII, виданим на основі листа міського староства № пол[іції] П—5/П/423/1938 р. від 30/XI — 1938 р.

Львів, 7 грудня 1938.

За керівника комісаріату д[ержавної]
п[оліції] ст[арший] пшодовнік *Юзеф Юзвін*

Опубл.: Становище трудящих Львова, с. 379—380.

№ 216

1939 р., вересня 8.— ЗВІТ МІСЬКОЇ КОМАНДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІЦІЇ КОМАНДУВАННЮ ЦЕНТРА ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ ПРО НАСЛІДКИ БОМБАРДУВАННЯ ЛЬВОВА ФАШИСТСЬКОЮ АВІАЦІЄЮ З 1 ДО 7 ВЕРЕСНЯ

Конфіденціально.

Нижче подаю звіт про наслідки нальотів ворожих літаків на територію м. Львова.

VII комісаріат повідомляє, що 1 вересня ц. р., о год. 11.45, ворожі бомбардувальники кинули на аеродром близько 60 бомб, кожна вагою від 100 до 300 кг. Ці бомби в основному не нанесли великих пошкоджень літакам бойового типу, але знищили близько 6 спортивних літаків. Ворожі бомбардувальники знижували політ над аеродромом до висоти 500 метрів і відкривали вогонь з кулеметів. Одна бомба попала в склади бензину, але внаслідок осічки не було вибуху. Інші бомби попадали в таких пунктах:

1. На Левандівці, в склад промислового банку. Не було великої шкоди.

2. На Янівських оболонях, близько 40 м від залізничного полотна, впала одна бомба, яка не вибухла.

3. Біля алеї Фоша на пл. Копитковій * бомба пошкодила фасад будинку. Там було вбито 5 осіб та понад 10 поранено. Поблизу в будинку і крамницях внаслідок сили вибуху бомб побилися шибки, відламки яких поранили певну кількість осіб. У цьому місці був поранений у праву ногу і легко зачеплений у праву руку ст[арший] ряд[овий] резерву поліції Владислав Хробак. Його перевезли в загальний шпиталь. На пл. Копитковій був перерваний провід високої напруги, який направили після нальоту.

4. Одна бомба попала в стрілку № 4 на залізничному полотні, пошкодивши два залізничних полотна, які негайно відремонтували. На території VII комісаріату разом загинуло 8 чоловік, з них 2 жінки, поранених близько 17 осіб.

V Комісаріат рапортує, що 1 вересня 1939 р., о год. 12.15, під час нальоту ворожих літаків була скинута одна фугасна бомба на вул. Вярусів, № 16. На місці вбито 2 робітників. Поранених не було. Пошкодження будинку незначне.

II комісаріат рапортує, що 1 вересня ц. р., близько год. 12, внаслідок вибуху бомб, скинутих ворожими льотчиками, виникли такі пошкодження:

1. Частково зруйновані будинки по вул. Короткій № 5, 7 і 10, по вул. Кароля Лещинського, № 2, та по вул. генерала Токажевського, № 50 і 52.

2. Були повністю розбиті крамниці по вул. Перацького, № 8, по вул. Короткій, № 3, по вул. ген[ерала] Токажевського, № 95,— 4 крамниці, по вул. генерала Токажевського, № 93,— 6 крамниць, по вул. ген[ерала] Токажевського, № 89,— 2 крамниці та під № 84 — 1 крамниця. З будинку по вул. ген[ерала] Токажевського, № 60, був повністю зірваний дах та частково пошкоджено дахове кріплення, з боку подвір'я зірваний ґанок і вирвана рама. На вул. генерала Токажевського, № 62, зрушене кріплення з даху, у стінах появилися щілини. На вул. Токажевського

---

* Тепер пл. не існує. Знаходилася на місці Привокзального колгоспного ринку.

від № 50 до № 109 побито багато шибок, а також побиті шиби на вул[ицях] Бартоша Гловацького, Хотинській, Йосафата, Каштелянській, Короткій, Барській, Перацького, Дзялинських, пл. Більчевського. На костьолі св. Єлизавети пошкоджено годинник, частково вибито шибки. Біля вул. Б. Гловацького внаслідок вибуху бомб пошкоджено трамвайні проводи та полотно. У кінці вул. Б. Гловацького вбито 2 коні.

На території II комісаріату під час вибуху бомб загинуло близько 7 осіб, поранено близько 180.

Залізничний постерунок рапортує, що 1 вересня ц. р., о год. 11.55, під час нальоту ворожих літаків частково знищено на другому товарному вокзалі такі об'єкти:

1. Перерваний провід низької напруги між пероном та стрілкою № 4.
2. Одна бомба розбила бетонний паркан близько 4 м довжини.
3. Частково порвані залізничні телефонні проводи та повністю телефонні проводи польської акціонерної телефонної служби.
4. 20 критих товарних вагонів розбили кулеметні кулі.

Вибух бомби поранив двох залізничників-пенсіонерів. В алеї Фоша бомба пошкодила будинок лікарської консультації. Біля будинку вбито 13 осіб та поранено 18. Біля поштового відділу на пл. Вільсона поранено листоношу.

VII комісаріат рапортує, що 7 вересня, між год. 10 та 11.10, внаслідок нальоту ворожої ескадри і бомбардування на Великій Сигнівці * впало 5 фугасних бомб та шоста, яка не вибухла. Бомбу, яка не вибухла, знешкоджено. Крім цього, 5 фугасних бомб упало біля залізничного полотна на лінії Стрий — Самбір на Великій Сигнівці. Одна з бомб попала в залізничне полотно і пошкодила 100 м з нього — на просторі від 370,0 км до 380,0 км. Пізніше одна запальна бомба впала на полі біля будинку на вул. Парохіальній, № 14. Будинок частково пошкоджений. Немає людських втрат і втрат в живому інвентарі. З старшим сержантом Романом Зуліком з VI авіаполку під час бомбардування трапився нервовий шок, його доставили в лікарню.

VIII комісаріат рапортує, що 7 вересня ц. р., між год. 10 та год. 11, ворожа авіація кинула 2 бомби біля залізничного полотна на території VIII комісаріату. Бомби впали на віддалі 300 метрів від залізничного полотна на вул. Винницькі та Клепарові **. Обидві бомби вибухли. Жодних пошкоджень і людських жертв не було.

Про всі випадки повідомлено відповідних шефів служби.

Додаю детальний список осіб, вбитих 1 вересня ц. р. під час ворожого нальоту.

1 додаток ***

Львів, 8 вересня 1939 р.

Козакевич

Держархів Львівської області, ф. 1, оп. 1, спр. 190, арк. 34—34а. Оригінал. Переклад з польської.

---

* Тепер район вулиць В. Терешкової та Червоноказачої.

** Північно-західна частина Львова.

*** Список 83 вбитих додається до документа у справі (Держархів Львівської області, ф. 1, оп. 1, спр. 190, арк. 35—38).

ЛЬВІВ РАДЯНСЬКИЙ

№ 217

ЗВЕРНЕННЯ ТИМЧАСОВОГО УПРАВЛІННЯ м. ЛЬВОВА ДО НАСЕЛЕННЯ З ПРИВОДУ ЗВІЛЬНЕННЯ ЧЕРВОНОЮ АРМІЄЮ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ, ВСТАНОВЛЕННЯ ВЛАДИ НАРОДУ

3 жовтня 1939 р.

Відозва до всіх громадян м. Львова

Одвічний ворог українського народу — польська шляхта протягом довгого часу пригноблювала народи Західної України і Західної Білорусії.

Трудящі маси українців, білорусів, поляків і євреїв доведені польськими поміщиками та капіталістами до зубожіння, злиднів, голоду і культурного одичання. Незчисленні злочини польської шляхти перед всіма трудящими Західної України.

Польсько-німецька війна [278] наочно довела всю внутрішню неспроможність і цілковиту недієздатність польської держави.

Велика була і є ненависть трудящих мас Західної України до всіх бездарних та злочинних керівників польського уряду та держави до всіх польських експлуататорів.

Уряд великого Радянського Союзу, весь багатомільйонний радянський народ не могли лишитись байдужими до злиденної тяжкої долі трудящих українців, білорусів, поляків і євреїв, які перебували в ярмі польської шляхти і зовсім кинуті ними в останній час напризволяще.

Вільний, щасливий радянський народ вважав своїм священним обов'язком подати братню допомогу єдинокровним братам — українцям, білорусам, а також трудящим полякам і євреям і захистити їх життя і майно від знищення і розорення, визволити їх від національного і економічного гніту.

Свою історичну місію багатомільйонний і багатонаціональний радянський народ, керований славною Комуністичною партією більшовиків, виконав з честю. Славетна і непереможна Червона Армія, оснащена найпередовішою військовою технікою, принесла трудящим масам Західної України нове вільне життя.

Над звільненими містами та селами зійшла зоря нового, щасливого і радісного життя. Великі і реальні перспективи творчого розвитку у всіх галузях життя, роботи, науки, культури та мистецтва повстають перед всіма чесними громадянами звільненої Західної України.

Під сонцем великої Конституції в Радянській країні створені всі умови для всебічного розвитку кожної людини.

Тимчасове управління міста Львова, до якого перейшла зараз вся влада в місті, закликає всіх громадян зберігати цілковитий спокій в місті, спокійно продовжувати своє трудове життя та ще з більшою енергією працювати на своїх місцях. Життя в місті повинно проходити нормально. Заводи, фабрики, установи, школи, лікарні, крамниці, а також всі культурно-побутові установи — театри, кіно і інші мають безперервно продовжувати свою роботу, а ті, що роботу припинили, повинні негайно її поновити. Всі підприємства, установи, учбові заклади — все життя вільного міста повинно бути зараз ще більше організованим.

Зберігаючи цілковитий спокій і порядок, всі громадяни міста мусять пильнувати також державне майно.

Тимчасове управління закликає населення всіляко допомагати Тимчасовому управлінню міста викривати тих осіб, що підвищують ціни на промислові товари і продукти харчування. Викривати тих осіб, які намагатимуться сіяти серед населення паніку, ворожу, розкладницьку роботу та порушувати залізний революційний порядок і спокій у місті.

Тимчасове управління міста пропонує всім громадянам, які мають вогнестрільну і холодну зброю та бойові припаси, негайно їх здати комендантові міста.

Тимчасове управління міста цілком переконане, що населення міста повністю підтримує всі заходи місцевої влади по забезпеченню нормального життя в місті [279].

Чітко організовуйте свою роботу і високу трудову дисципліну!

Назавжди знищимо національну ворожнечу, яка була корисна польським панам-експлуататорам!

Хай живе звільнений народ Західної України!

Хай живе великий Радянський Союз!

Хай живе непереможна Червона Армія!

Хай живе велика Комуністична партія (більшовиків)!

Вільна Україна, 1939, 3 жовтня.

№ 218

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОГО УПРАВЛІННЯ м. ЛЬВОВА ПРО РОБОТУ ЧЕРВОНОЇ РОБІТНИЧОЇ ГВАРДІЇ

14 жовтня 1939 р.

Під головуванням т. Єременко, в присутності: тт. Сидоренка, Немченка, Завадки, Рижова, воєнного прокурора Тарміта, Кармазина, Гаркавенка, Онишка, Кириченка, Войтенка, Нестеренка, Хоменка, Горбенка, Дзекевича.

Слухали: Про роботу червоної робітничої гвардії (т. Горбенко).

За час своєї роботи робітнича червона гвардія виконала своє завдання організації порядку в місті. Знайдено в вугіллі 1 300 тис. грошей та 25 кг золота. Вела боротьбу із спекулянтами, вела зв'язок з міською прокуратурою.

Ухвалили: В зв'язку з відозвою начальника робітничої гвардії і начальників дільничних участків робітничої гвардії до військових частин Тимчасового управління призначити на їх місце слідуючих:

начальником міської міліції:	т. Бальбасенка Дмитра Дмитровича
заступником »	т. Горбенка Макара Микитовича
начальником I дільниці	т. Чередниченка Василія Михайловича
заступником I »	т. Окаєвича Андрія Юхимовича
начальником II »	т. Яненка Іллю Гнатовича
заступником II »	т. Бурдейного Афанасія Омеляновича
начальником III дільниці	т. Понамирова Степана Мойсейовича
заступником III »	т. Передірія Петра Григоровича
начальником IV »	т. Бабенка Дмитра Вікторовича
заступником IV »	т. Слинька Д. Г.
начальником V »	т. Руденка І. С.
заступником V »	т. Мошкіна К. С.

Голова Тимчасового управління м. Львова
Єременко

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 26, арк. 111. Копія.

№ 219

З ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛКОМУНГОСПУ ДО ТИТУЛЬНОГО СПИСКУ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА — ПРО ГАЗИФІКАЦІЮ, РОЗВИТОК МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ І БУДІВНИЦТВО ШЛЯХІВ

Не раніше 1 січня 1940 р. *

... Газифікація

Газифікація в мережі комунального господарства м. Львова [280] посідає значне місце. Наявність великих мереж земного газу дає можливість швидкими темпами розвивати справу газифікації. На 1940 р. передбачається збільшення виробництва газу на 30—40 % порівняно з 1939 р. Це дасть можливість газифікувати споживачів, що зараз споживають рідке паливо та вугіль, що є дефіцитним (раніш його завозили з Сілезії) та звільнити залізницю від перевезення палива. Збудування нової газопровідної мережі довжиною 28 км та реконструкція існуючої газової сітки в зв'язку з переводом мішаного газу на земний вже у 1940 р. дає можливість газифікувати такі комунальні підприємства, як лазні, пральні, готелі та ін. Слід зазначити, що Укргаз приступає у 1940 р. до будівництва другого газопроводу Дашава — Львів, що має забезпечити газовий завод газом.

Реконструкція газової сітки потрібна в зв'язку з необхідністю переходу від мішаного газу на земний, оскільки виробництво мішаного газу потребує таку сировину, як кокс, який можна буде возити з Донецького басейну.

Перехід на земний газ потребує зміни у всіх абонентів апаратури, оскільки вона не пристосована до споживання [цього] газу, тим-то проектом титульного списку передбачені кошти на придбання та встаткування її.

Трамвай

Трамвайне господарство м. Львова з технічного погляду порівняно зі станом трамваїв інших міст є відсталим. Особливо ця відсталість почувається зараз.

І в розвитку колійного господарства позначилася буржуазна суть бувшого польського уряду. Робітничі околиці не мають жодного виду шляхів сполучення, тому стає гострою потребою, як мінімально, будувати 3,5 км нової трамвайної колії та закінчити 0,5 км розпочатого будівництва вже тепер [281]. Зрозуміло, що наявний трамвайний парк не задовольняє пасажироперевозок, тому треба його поновити. З 20 нових вагонів **, що передбачено планом, мають бути збудовані в головних майстернях Львівського трамваю. Трьохмісячний досвід доводить, що це завдання може й повинно бути виконаним. Будівництво нових вагонів, проведення капітального та заводського ремонту вимагає створення належної ремонтно-технічної бази. Тим-то титульний список передбачає 100 тис. крб. на поширення приміщення існуючої майстерні, причому потрібно збудувати фасадну стіну та дах, а також 150 тис. крб. на придбання нових станків для підсилення технічної бази парків. Передбачене закінчення будівництва 4 житлових будинків для робітників трамваю, розпочате будування ще за довоєнного часу. Вони в середньому готові на 50—60 відсотків, отже, є конча потреба їх закінчити, тим самим побільшити житловий фонд та засвоїти вже витрачені кошти.

* Датовано за змістом документа.
** Так у тексті.

Зелене господарство

В 1939 р. розпочато будівництво оранжереї, коштовне за попередніми даними витрачення 100 тис. крб. Хоча процент готовності не є великий, але враховуючи, що таке велике місто, як Львів, повинно мати гідне господарство, слід затвердити титул про закінчення будівництва оранжереї.

Санітарна очистка

По цій галузі комунального господарства передбачається придбання транспортних засобів — автомашин для ліквідації приватних підприємств санітарної очистки.

Дороги

Місто Львів не має вдосконалених міських доріг. Розпочати асфальтування центральної найбільш людної вулиці було потрібно ще в зв'язку з війною. Проектом плану 1940 р. передбачається продовження асфальтування цілої центральної магістралі . . .

В. о. завоблкомгоспу *Галушко*
В. о. завплановим сектором *Юсім*

Державний архів Львівської області, ф. Р-164, оп. 1, спр. 91, арк. 237—241. Копія.

№ 220

З ЕКОНОМІЧНОГО ОГЛЯДУ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛВИКОНКОМУ ПРО СТАН ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПОЧАТОК 1940 р.— ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА

7 березня 1940 р.

1. м. ЛЬВІВ

Положення географічне і площа

Площа міста — 6668 га. Рівень понад позем моря 311,8 м.

Львів лежить на перехресті доріг. Зі Львова розходяться сухопутні шляхи: до Жовкви, Станиславова, Янова, Золочева, Тарнополя, Бродів, Перемишля, Самбора, Бережан, Брюхович, Стрия.

Зі Львова розходяться залізні дороги в напрями: Стрия, Самбора, Перемишля, Яворова, Рави Руської, Сокаля через Сапіжанку, Радехова через Камінку Струмилову, Бродів через Красне, [а також в напрями] Перемишляни і Ходорів.

Населення

Число населення з кінцем 1938 р. приблизно 345 000. З кінцем жовтня 1939 (на підставі виборів народних депутатів) приблизно 423 000. На початок 1940 р. число населення зросло приблизно до 500 000.

Для орієнтації подаємо число населення по деяких роках:

Рік	Населення	Рік	Населення
1800	39 000	1900	160 000
1850	68 000	1920	210 000
1880	110 000	1931	318 000

Рух населення за часи 1936—1938 рр. в середньому на один рік маємо такий:

Уродження	4475
Смертність	3908, в т. ч. немовлят 520
Подружжя	3500
Приріст	567
В ті же часи на 100 мешканців:	
уроджень	19,1
смертності	12,3
природний приріст	6,8

Поділ населення по родах і віку (1931 р.)

Чоловіків: разом — 142300, з них 0—9 років — 23000, 10—19 років — 22700, 20—29 років — 34900, 30—39 років — 21800, 40—49 років — 16700, 50—59 років — 12700, 60—69 років — 7400, 70 років й більше — 2900. *Жінок:* разом 169900, з них 0—9 років — 22200, 10—19 років — 25600, 20—29 років — 42400, 30—39 років — 28500, 40—49 років — 20800, 50—59 років — 15400, 60—69 років — 9900, 70 років й більше — 4800.

В тім же часі густота населення 4683 на 1 км^2 (1931 р.)

На підставі статистики в 1931 р. число робітників * м. Львова = = 139 400.

Загальне число ремісників в 1937 — 1938 рр.— 5826, в т. ч.:

Будівельних	615
Ремісників обробки дерева	393
» » металів	867
» » шкір	957
» пром. харчової	958
» послуг особистих	471
» текстильних	1565
Челядників і учеників	9000

Будинки

В 1931 р. у Львові було будинків 13 734. Нових будинків в 1934—1939 роках прибуло 2566. Під теперішню пору будинків є около 16300. Поділ будинків відносно їх мешкальних кімнат:

Від 1—5 кімнат	20 %
» 6—10 »	24 %
» 11—20 »	18,4 %
» 21—50 »	23,5 %
» 51—100 »	11,7 %
Понад 100	2,4 %

Поділ будинків відносно архітектури:

Муровані	79,2 %
Деревляні	19,2 %
Глиняні	1,6 %

Вулиці

Довжина вулиць — 293 км, в т. ч. покритих поверхнею 145 км. Загальна поверхня травників і парків — 198,93 га. Число дерев на вулицях — 8 975. Довжина вулиць, обсаджених одностороньо деревами — 33 км, двостороньо — 23 км.

Освітлення вулиць разом 1 343 700 свічок, з того 864 700 газових, а 485 000 електричних.

* Тобто працівників.

Водопроводи

Довжина водопровідної сітки — 312 км. Кількість будинків, сполучених з сіткою водопроводу — 7912. Кількість вживання води:

В 1937 році	8581	тис. м³
» 1938 »	9041	тис. м³
» 1939 »	7438	тис. м³

Електричне освітлення

Загальна довжина сітки електричної в 1939 р.:
а) високовольтної — 165 км; б) низьковольтної — 194 км.
Кількість будинків, прилучених до сітки — 9852.
Уличних електричних фонарів — 1950.
Сила трансформаторів — 21 914 кіловат (на кінець 1938 р.).
Відпуск енергії — 27 474 тис. кіловат-годин.
Пересічна тарифу на 1 кіловат-годин — 31 копійка.

Газ

В 1939 р. відпущено мішаного газу в газоводи 15 736 тис. м³. До 1 січня 1939 р. прилучено до сітки газопровідної 13 608 абонентів. Кількість уличних фонарів — 4100.

Каналізація

Довжина каналізаційної сітки 163 км.
Кількість будинків, прилучених до сітки, 9575 (на кінець 1938 р.).
Кількість робітників — 724, службовців — 57 (разом з підприємством водопроводу). Заведення чищення міста (саночистка): автомашин тягарових — 19, скроплювачів автомаш[инних] — 10, замітачів — 7, вози кінні — 27, вози асенізаційні — 3, плугів до снігу — 18, скроплювачів трамвайних — 2, кінних — 5, публічних клозетів — 27.
Кількість робітників — 1072, службовців — 37.

Трамваї (міська залізниця електрична)

Ужиткова довжина рельсів (торів) — 708 км. Число вагонів — 170, з того 115 моторових, 55 причепів, 5 господарчих. В 1939 р. перевезено 47 млн. осіб. Кількість робітників — 2035 пересічно.
Автобусових вагонів є 16.

Телефони

Число телефонних апаратів — 6000 (в кінці 1939 г.). Сіть телефонна може обслужити 12 000 апаратів.

Лазні

У Львові лазень — 10, пливалень — 6.

Базари

Площі базарні — 8, галь забудованих — 2.

Різні

Різня — 1

Гостиниці

Гостиниць — 33, в них 804 кімнати (дані 1937 р.).

Бетонарня міська — 1.

Охорона здоров'я

Лікарні — 8, в них 1800 ліжок. Психіатрична лікарня в Кульпаркові на 1800 хворих. Поліклінік — 12. На підприємствах лікарських здоровпунктів — 6. Станція швидкої допомоги — 1.

В боротьбі з туберкульозою є такі установи:

1 туберкульозна лікарня на 100 ліжок, для дітей в Брюховичах — на 100 ліжок. Тубпунктів — 4, тубсанаторій 1 на 100 хворих.

Санітарні установи: 1 держсанінспекція і 2 підстанції, 1 будинок санкультури.

Охорона здоров'я жінок і дітей: дитячих і жіночих консультацій — 11, дитячих поліклінік та амбулаторій — 4, дитячих лікарень — 2, будинків дітей — 2.

В школах є лікарів 70, медсестер 54; 1 молочна кухня. На 20 грудня 1939 р. організовано 56 державних аптек в області.

Освітні установи

Театрів [282] є у Львові 5, а театральних приміщень — 4, одне недобудоване. Місць в цих театрах близько 500. Кількість театральних труп — 5.

Кінотеатрів — 28, місць — 13 023. Музеїв — 23 [283].

У Львові за час Радянської влади в 14 музичних школах охоплено 4303 учнів проти 2981 до війни.

Тепер реорганізовано музичні школи, щоб замість існуючих 26 зробити 6.

У Львові мається 3 великі оркестри (радіо, фільгармонічний і симфонічний), крім джазових оркестрів.

Школи

За даними облнаросвіти у Львові учнів в школах початкових, неповно-середніх і середніх є 44 205, класів 1284, учителів 1892.

Наукові установи [284]

Промисловість[285]

Список промислових підприємств

№ п/п	Назва підприємства і що виробляє	Кількість підприємств	Кількість робітників* 1.01. 1940 р.
	Харчова промисловість		
1	Млини	4	332
2	Круподерня	1	98
3	Фабрика горілок і лікерів	7	—
4	Бровар	1	500
5	Фабрика цукерок, бувша «Газета»	1	—
6	Фабрика цукерок, бувша «Бранка»	1	1684

* Пропущено графу «Вартість або кількість продукції: 1938 р., 1939 р.»

№ п/п	Назва підприємства і що виробляє	Кількість підприємств	Кількість робітників* 1.01. 1940 р.
7	Фабрика цукерок, бувша «Фортуна нова»	1	—
8	Фабрика цукерок, бувша «Залевський»	1	—
9	Фабрика цукерок, бувша «Гефлінгер»	1	—
10	Фабрика оцту	1	9
11	Маслозаводи	4	116
	Безалкогольних напитків	1	20
12	Фабрика консервів м'ясних і овочевих	1	420
13	Фабрика консервів м'ясних «Центросоюз»	1	—
	Сурогату кави	2	96
	Пекарні (хліботресту)	38	—
	Разом	67	4121
	Мінеральна промисловість		
14	Цегельні	14	1077
15	Кафлярні	1	40
16	Бетонарні	1	239
17	Гута скла	1	390
18	Фабрика люстрова і шліферня	1	160
19	Гончарна (посуда з глини)	1	—
	Разом	21	1906
	Деревообробка		
20	Тартаки	3	280
21	Фабрики паркетів	3	338
22	Фабрика дикт	1	298
23	Фабрика меблів	2	
24	Фабрика дерев'яних скринь	3	
25	Планерний завод	1	161
	Разом	14	1077
	Металообробна промисловість		
26*	Фабрики металевих виробів і відливні	23	705
26	Ремонтний заклад і майстерні	5	194
	Електротехнічна промисловість		
27	Фабрики апаратів, приладів і т. ін.	7	3690,2
	Текстильна промисловість		
28	Фабрика трикотажних виробів	1	237* (новоорганізована)
29	Фабрика швейна	1	327
	Разом	2	564
	Хімічна промисловість		
30	Фабрика мила і косметиків	5	307
31	Фабрика хімічно-фармацевтична	1	20
32	«Зоря», фабрика пасти і вазеліни	1	18
33	Скіпідар, смола, покост, смар	1	фабрика розбита
34	Фабрика ультромарини	1	88

* Так у тексті.

№№ п/п	Назва підприємства і що виробляє	Кількість підприємств	Кількість робітників* 1.01 1940 р.
35	Фабрика капсли до фляшок	1	16
36	Фабрика друк[арських] фарб, лаку, емалії	1	92
37	Фабрика «Таврос» — гудзики, гребні	1	43
38	Фабрика суперфосфату «Спіраль»		39 (5 літ не працювала)
40*	Фабрика квасу вуглевого	1	—
41	Фабрика квасу вуглевого**	1	—
42	Фабрика кислороду «Перун»	1	25
43	Фабрика толі (папа дахова)	3	46
44	Фабрика свічок	1	14
45	Фабрика рафінерія нафти	1	117
	Разом	22	825
	Шкірна промисловість		
46	Гарбарні	3	638
47	Фабрика футер	1	24
48	Фабрика пасів	1	21
	Фабрика взуття новоорганізована	1	244
	Разом	6	927
	Паперова промисловість		
49	Фабрика зошитів	2	—
50	Фабрика гільз «Аїда»	1	226
51	Інші дрібні фабрики паперу	12	—
	Разом	15	226
52	Друкарні	14	—
53	Переплетня	1	—
	Разом	197	11 113
54	Облпромрада (Львів)	62	2214
55	Облкоопінсоюз (Львів)	7	597
	Разом	266	13 924

Загальне зіставлення

№ п/п	Назва галузі промисловості	Кількість підприємств***	
		кількість	%
1	Харчова	67	33,0
2	Мінеральна	21	11,0
3	Деревна	14	7,4
4	Металева	28	14,7
5	Електротехнічна	7	3,7
6	Текстильна	2	1,0
7	Хімічна	21	11,0
8	Шкірна	6	2,6
9	Паперова	15	7,8
10	Поліграфічна	15	7,8
	[Разом]	196	100

Державний архів Львівської області, ф. Р-221, оп. 1, спр. 369, арк. 1—8. Копія.

* Пункту «39» нема.

** Графу «Кількість робітників» у документі закреслено. Процентне відношення суттєво не різниться.

*** Так у тексті.

№ 221

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ МАНДАТНОЇ КОМІСІЇ т. ЗАБАШТАНСЬКОГО НА ПЕРШІЙ СЕСІЇ МІСЬКОЇ РАДИ ДЕПУТАТІВ ТРУДЯЩИХ ПРО ПІДСУМКИ ВИБОРІВ ДО МІСЬКРАДИ

31 грудня 1940 р.

... Вибори 15 грудня 1940 р. перед всім світом продемонстрували морально-політичну єдність і згуртованість радянського народу навколо свого уряду, навколо великої партії Леніна. Блок комуністів і безпартійних одержав ще одну величезну історичну перемогу. У виборах до міської Ради депутатів трудящих прийняли участь 97,64 % виборців. Про величезну любов і довір'я трудящого народу до нашої більшовицької партії свідчить те, що в день виборів до Рад голосувало за кандидатів блоку комуністів і безпартійних 98,6 %. По всіх виборчих округах проведено вибори і обрано 519 депутатів, які всі до одного є кандидати блоку комуністів і безпартійних (Оплески).

Товариші депутати! Більшість з вас знає, що до Львівського магістрату обирали не трудовий народ, а тих, хто вірно служив капіталізму, хто був надійною опорою капіталістичної Польщі, опорою поміщиків, капіталістів, фабрикантів. Під час останніх виборів до складу польського магістрату було обрано: 7 фабрикантів, 14 купців, 6 вищих чиновників, 2 ксьондзи і інші експлуататори — вороги народу.

Під час наших виборів — виборів до Рад депутатів трудящих народ послав кращих своїх синів і дочок, він наділив їх великим довір'ям і великою пошаною. До складу Львівської міської Ради депутатів трудящих обрано: 270 робочих, 212 чоловік нашої радянської інтелігенції. З цього числа 31 чоловік професорів, наукових працівників, 36 учителів початкових і середніх шкіл, 13 інженерів і конструкторів, 6 лікарів, 13 робітників мистецтва (Оплески).

Вибори 15 грудня 1940 р. були виборами, де були яскраво виражені права трудящих всіх національностей. Конституція забезпечує рівноправність жінки в громадському житті. Конституція забезпечує рівноправність жінки і в керуванні державою. Це ще раз підтверджено в день виборів до міської Ради. 15 грудня до Львівської міської Ради депутатів трудящих обрано 128 жінок депутатами міської Ради (Оплески)...

До складу Львівської міської Ради депутатів трудящих обрано трудящих різних національностей — 274 українця, 144 поляка, серед депутатів — 73 росіянина, 21 еврей, 3 білоруса, 1 армянін, 1 осетин, 1 грек, 1 болгарин. Таким чином склад міської Ради депутатів трудящих ще раз підтверджує інтернаціональну політику партії Леніна (Оплески).

Голосуючи за кандидатів народ голосував за дальше процвітання, зміцнення братської дружби народів (Оплески)...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 303, арк. 12—14. Стенограма.

№ 222

З ВИСТУПУ ДЕПУТАТА т. ФУРМАНЦЯ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ПЕРЕСЕЛЕННЯ РОДИН РОБІТНИКІВ З ПІДВАЛІВ У КВАРТИРИ

28 березня 1941 р.

Товариші депутати, наша більшовицька партія і наш Радянський уряд завжди піклувались і піклуються про добробут трудящих мас. Цю турботу за цей невеликий час існування Радянської влади у нас відчувають трудящі нашого міста.

Це можна підтвердити такими фактами: коли в 1940 р. було асигновано на наше місто 6 млн. крб.,то в 1941 р. 23 млн. крб. Це кошти, які виділені нашою Радянською владою на благоустрій нашого Радянського Львова [286].

Деякі результати вкладення цих коштів ми бачимо в асфальтуванні вулиць, в приведенні міста в порядок, і зокрема треба сказати в Шевченківському районі [287], який був самим занедбаним за часів панування панів, це були робочі околиці — такі вулиці, як Краківська, Замарстинівська.

Я мешкаю в цьому районі, і мені відомо, що значна частина робітників мешкає в підвалах. Багато помешкань було без вікон і без дверей.

В нашому районі тільки за 1941 р. відремонтовано 129 будинків...

За цей короткий час в нашому районі видано ордера на помешкання, або, щоб було ясніше, витягнуто з підвалів близько трьох тисяч робітників...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 620, арк. 15—16. Стенограма.

№ 223

СТАТТЯ П. КОЗЛАНЮКА «ДАРЕМНІ МРІЇ ЗАГАРБНИКІВ»

24—27 червня 1941 р.

Радянський Союз — країна традицій героїчних синів і дочок, які вже не раз і не одного розгромлювали ворога. Весь наш радянський народ знає, що таке воля, вміє її захищати і має що захищати. Даремні мрії загарбників завоювати хоч один клаптик радянської землі.

За цю землю боротиметься кожний громадянин нашої соціалістичної вітчизни, її відстоюватиме на кожному кроці боєць, робітник, селянин, юнак і старик. Трудящі Радянського Союзу власною кров'ю у Великій Жовтневій соціалістичній революції здобували скарби волі і ніколи не віддадуть її божевільним німецьким фашистам.

Німецькі імперіалісти мріяли загарбати Україну ще в 1918 р. Полчища загарбників були тоді озброєні з голови до ніг і мали в своєму користуванні всі засоби воєнної техніки і стратегії. А свободолюбний український народ був озброєний тільки безмежною любов'ю до волі і полум'яною ненавистю до німецьких загарбників. Ця любов до волі і ненависть до ворогів об'єднали на війну весь народ. Трудящі тоді колами і мотиками прогнали німецьких окупантів з України на чотири вітри, а з ними також прогнали їх наймитів, різних петлюр і скоропадських. Народ традиціями запорожців і своїх полководців Суворова, Кутузова, Чапаєва, Хмельницького, Кривоноса, Щорса, Пархоменка, Боженка знає, як бити всяку наволоч, що вдирається на нашу квітучу землю.

Даремні мрії лютих ворогів українського народу — буржуазних націоналістів, цих підлих запроданців німецького фашизму. На вітчизняну війну проти кривавих загарбників в одну могутню силу об'єднався весь радянський народ. Коли ж українські буржуазні націоналісти думають, що поодинокими пострілами в плечі бійцям вони прислужаться Гітлеру, то хай знають, що гнів народу великий і нещадний. Десятки мільйонів трудящих Радянського Союзу піднялися на жорстоку боротьбу з найлютішим ворогом людської волі, культури, прогресу і всіх завоювань нашої країни. А хто в цій боротьбі лукавить і підло зраджує, тому народ дасть одну відповідь — смерть!

Вільна Україна, 1941, 24—27 червня.
Опубл.: Боротьба трудящих Львівщини, с. 27—28.

№ 224

РОЗПОРЯДЖЕННЯ УРЯДУ ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРСТВА ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ АДМІНІСТРАЦІЇ В ДИСТРИКТІ * ГАЛИЧИНА

1 серпня 1941 р.

З 1 серпня 1941 р. о год. 12.00, на основі декретів фюрера від 17 і 22 липня 1941 р., цивільну адміністрацію на землях Галичини, що раніш належали до Польщі, приєднано до адміністрації генерального губернаторства і мною перейнято. Землі Галичини, що раніш належали до Польщі, згідно з цим, стають складовою частиною генерального губернаторства.

§ 1. 1) Землі, приєднані на основі декретів фюрера від 17 і 22 липня 1941 р. до адміністрації генерал-губернаторства, складаються з колишніх польських воєводств Львівського, Тернопільського і Станіславського, оскільки вони не були, за декретом фюрера від 12 жовтня 1939 р., складовою частиною генерального губернаторства.

2) Згадані в § 1 землі утворюють один дистрикт відповідно § 4 першого розпорядження про організацію адміністрації з 26 жовтня 1939 р.

§ 2. 1) На чолі дистрикту Галичина стоїть губернатор. Губернатор має своє постійне місце перебування у Львові.

2) Губернатором дистрикту призначено шефа дистрикту доктора Ляша.

3) Губернаторові підлягає шеф уряду губернатора та командуючий СС і поліції. Щодо організації адміністрації губернатора керуватись постановами, які видано для адміністрації шефів областей в генерал-губернаторстві.

§ 3. Дистрикт Галичина ділиться на окружні староства (крайсгауптманшафти) та виділені міста (крайсфрайштадти). На чолі окружного староства стоїть окружний староста (крайсгауптман), на чолі виділеного міста — міський староста (штадтгауптман).

Щодо організації уряду окружного та міського старости керуватись постановами, які видано в генерал-губернаторстві.

§ 4. Урядовою мовою в області Галичина є німецька мова. Українська і польська мови є допущені.

§ 5. Постанови та інші законодавчі акти оголошуються німецькою, українською і польською мовами...

§ 6. Діючі до цього часу закони і права втрачають свою силу, оскільки вони суперечать адміністрації німецького уряду.

§ 7. Розпорядження, видані головним військовим командуванням і його місцевими уповноваженими, лишаються в силі, якщо вони не втратили свого значення в зв'язку з включенням Галичини до складу генерал-губернаторства.

§ 8. Це розпорядження вступає в силу з 1 серпня 1941 р. з 12.00 год.

Львів, 1 серпня 1941 р.

Генерал-губернатор *Франк*

Опубл.: Радянський Львів, с. 177—178.

---

* Дистрикт — округ, адміністративно-територіальна одиниця, введена на окупованій території фашистськими загарбниками, яка дорівнювала кільком областям (провінціям).

№ 225

АНОНІМНИЙ ЛИСТ ЖИТЕЛІВ ЛЬВОВА ГУБЕРНАТОРОВІ ДИСТРИКТУ ГАЛИЧИНА ПРО ГОЛОД У ЛЬВОВІ

28 жовтня 1941 р.

Панові д-ру Ляшу, Львів SOS.

Ми і наші діти голодні. Зробіть щось для нас. Жителі м. Львова благають — їсти! Ми не одержуємо ні молока, ні м'яса. За чотири місяці ми дістали тільки 60 грамів масла. Хліба одержуємо зовсім мало, і він дуже поганий. Пайок такий мізерний. Ми брудні, нема чим помитися, нема мила. Де [ви] культуртрегери?

Але ми бачимо м'ясо, ковбасу, муку, масло, овочі, білий хліб, все інше, тільки воно — для німців. Ми будемо кричати на весь світ. Люди ходять як тіні! Народ гине!

[Підписано] — жителі міста Львова

Опубл.: Боротьба трудящих Львівщини, с. 50.

№ 226

З ЛИСТІВКИ ПАРТИЗАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «НАРОДНА ГВАРДІЯ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА» * З ЗАКЛИКОМ ДО НАСЕЛЕННЯ ЛЬВІВЩИНИ БОРОТИСЬ ПРОТИ ГІТЛЕРІВСЬКИХ ОКУПАНТІВ

*Не раніше 1942 р.***

Громадяни!

Настав час розплати, ставайте до бою з загарбниками за волю народу, за рідний край!

У тяжкі ланцюги закував наш народ проклятий німець. Наші кращі землі забрав собі німецький пан, але обробляти їх змушений наш селянин у ярмі найтяжчої панщини. Тисячі тисяч юнаків і дівчат — цвіт і надію народу — загнав окупант на каторгу до Німеччини, на заводи, фабрики та шахти. Там гублять вони своє молоде життя від непосильної праці та голоду.

У час, коли ворог починає задихатися в завойованій Європі, ставайте на священну боротьбу проти споконвічного ворога слов'янських народів...

Опубл.: Боротьба трудящих Львівщини, с. 155, 157.

№ 227

РАПОРТ НАЧАЛЬНИКА 7-го КОМІСАРІАТУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ НАЧАЛЬНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ У ЛЬВОВІ ПРО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ АНТИФАШИСТСЬКИХ ЛИСТІВОК

14 грудня 1943 р.

Вночі з 13 на 14 грудня 1943 р. невідомі особи, проїжджаючи автомашиною з невиразним номером по Жовківській вулиці, розкидали

* Підпільна антифашистська організація у Львові, яка видавала підпільну газету, розповсюджувала антифашистську літературу, знищувала військові об'єкти та живу силу ворога. На чолі організації стояли Березин, Грушин, Вовк і Полуб'як, які загинули від німецьких окупантів та українських націоналістів.

** У збірнику підстава датування не подана. Наприкінці літа 1942 р. завершилося об'єднання всіх підпільних груп в єдину організацію.

листівки польською мовою більшовицького змісту. Спеціально вислані патрулі негайно позбирали розкидані в нашому районі листівки.

Додаємо звіти висланих на місце поліцаїв і 40 зібраних листівок * до дальшого розпорядження.

Поручник і керівник комісаріату

Опубл.: Боротьба трудящих Львівщини, с. 105.

№ 228

ЛИСТІВКА «ДО МОЛОДІ ГАЛИЧИНИ», ВИПУЩЕНА ПАРТИЗАНАМИ ЛЬВІВЩИНИ

1943—1944 р.

Німецькі варвари зайняли наші землі і ввели неймовірно жорстокий терор. Тюрми, табори наповнені мільйонами українців і інших слов'янських народів. Не тільки ті, хто чинить опір фашистам, але сотні тисяч ні в чому невинних людей гинуть в тяжкій неволі, вмираючи з голоду. Десятки тисяч полонених німецькі кати замордували, затравили псами, закопали живими у землю, щоб більше знищити слов'янського народу [288]. Тисячі української молоді конають з голоду на тяжких роботах у фашистській Німеччині. А тим часом українські «патріоти»-комітетчики, ці запроданці і зрадники України, наймодернішими брехливими обіцянками закликають і примушують молодь виїздити на роботу до фашистської Німеччини, іти до баудинства ** і т. ін.

Одноразово ці зрадники народу випихають молодь на службу до поліції, щоб ці прислужники німецькі допомагали німцям виловлювати молодь і силою вивозити її до фашистських таборів на вірну загибель, щоб допомогти нищити наших людей.

Не йдіть на службу до фашистів, наших ворогів! Кидайте поліцію, не їдьте до гітлерівської Німеччини, бо цим ви допомагаєте фашистам виробляти зброю, що нею вони будуть вбивати вас же самих і ваших братів.

А хто їде на службу до німців, той ганьбить себе перед народом і зраджує його!

Комітет «Визволення Вітчизни»

Опубл.: Боротьба трудящих Львівщини, с. 106.

№ 229

ВІДНОШЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ ДО ШТАБУ ЕВАКУАЦІЇ В КРАКОВІ ПРО ВИВЕЗЕННЯ ЦІННИХ КАРТИН З ЛЬВІВСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ

9 травня 1944 р.

На автомашині IV-B 23211 перевозиться 12 ящиків з дуже цінними картинами. Їх треба зберігати в сухому приміщенні; в будинку на вул. Коперника № 1 (в Кракові) немає відповідного приміщення, тому ці картини треба розмістити в монастирі в Білянах. Відкомандирований в ваше розпорядження Станковський має завдання уважно їх скласти. Крім

* В документах архіву самих листівок не виявлено (примітка у збірнику).
**Baudinst (нім.).— будівельні роботи.

цього, доставлені з Перемишля ящики М-1 і М-2 треба поки залишити в будинку по вул. Коперника в надійному місці. Ці скрині будуть відправлені по можливості скоро до Варшавського музею [289].

Особистий референт міського старости *Отто*

Опубл.: Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні (1941—1944 рр.), с. 369.

№ 230

З РАПОРТУ НАЧАЛЬНИКА ОКРУЖНОГО ВІДДІЛУ ПРОПАГАНДИ ДИСТРИКТУ ГАЛИЧИНА ВЕТТЕРА ПРО ЗАКЛЕЄННЯ НЕВІДОМИМИ ОСОБАМИ ОГОЛОШЕНЬ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ ПРО МОБІЛІЗАЦІЮ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

19 червня 1944 р.

У ніч з 17 на 18 червня 1944 р. вивішені за дорученням старости оголошення про мобілізацію здатних до військової служби чоловіків у м. Львові були заклеєні щільними смугами списаного паперу... Про те, що вони були розклеєні по всьому місту, повідомлено д-ра Ульріха з організаційного відділу староства, який у свою чергу повідомив українську поліцію...

Опубл.: Вільна Україна, 1981, 26 липня.

№ 231

З БОЙОВОГО НАКАЗУ № 46 ШТАБУ 10-го ГВАРДІЙСЬКОГО ТАНКОВОГО УРАЛЬСЬКОГО ДОБРОВОЛЬЧОГО КОРПУСУ ПРО ВУЛИЧНІ БОЇ В МІСТІ

22 липня 1944 р.

Ворог у вуличних боях у м. Львові чинить упертий опір наступаючим з'єднанням корпусу. Одночасно оточені групи ворога північніше Золочева намагаються прорватися в південному напрямку. 10-й гвардійський танковий Уральський добровольчий корпус з попередніми частинами посилення продовжує виконувати поставлене завдання по очищенню м. Львова від ворога і знищенню його опорних пунктів на комунікаціях з'єднань і частин... [290]

Опубл.: Вільна Україна, 1981, 26 липня.

№ 232

З ЖУРНАЛУ БОЙОВИХ ДІЙ 10-го ГВАРДІЙСЬКОГО ТАНКОВОГО УРАЛЬСЬКОГО ДОБРОВОЛЬЧОГО КОРПУСУ ПРО БОЇ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ МІСТА

24—27 липня 1944 р.

24 липня 1944 р. о 14 год. 30 хв. частини 63-ї гвардійської танкової бригади у взаємодії з 3-м мотострілецьким батальйоном 29-ї гвардійської мотострілецької бригади, зламавши опір ворога, оволоділи вокзалом Львів-Головний і зайняли кругову оборону...

26 липня 1944 р. Ворог, обороняючи м. Львів, під дією наших частин відходить у західному і північно-західному напрямку. Львівський гарнізон продовжує очищати м. Львів...

27 липня 1944 р. До 8 год. 63-я гвардійська танкова бригада з 72-м гвардійським окремим танковим полком, 29-ю гвардійською мотостріле-

цькою бригадою у взаємодії з частинами 100-ї, 183-ї стрілецьких дивізій, що підійшли, рішучим наступом зламали опір ворога у південній частині м. Львова. О 9 год. м. Львів повністю звільнений від ворога...

Опубл.: Вільна Україна, 1981, 26 липня.

№ 233

З ІНФОРМАЦІЇ МІСЬКВИКОНКОМУ МІСЬККОМОВІ КП(б)У ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-МАСОВУ РОБОТУ І ХІД ВІДБУДОВИ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

7 жовтня 1944 р.

Виконкомом Львівської міської Ради депутатів трудящих з першого дня звільнення міста Львів від німецько-фашистських загарбників пророблено:

Організаційна робота

1. 27 липня 1944 р. до м. Львів прибули робітники виконкому: голова виконкому Бойко П. В., замісники тт. Садовий і Ковинєв, зав. міськфінвідділу т. Павленко, зав. відділу міськкомунгоспу т. Манджуло, міськздороввідділу — т. Бєльська, міського відділу народної освіти — т. Крапивко, які негайно приступили до оргмасової роботи по встановленню Радянської влади у місті, а саме: як уповноважені провадили роботу на дільницях щодо схоронення державних цінностей та провадили масово-політичну роботу по роз'ясненню радянських законів та радянської системи господарювання.

В самому виконкомі міської Ради депутатів трудящих було організовано прийом відвідувачів по роз'ясненню всіх питань, якими цікавились громадяни.

При виконкомі міської Ради організовані фінвідділ, відділ комунального господарства, міськздороввідділ та міський відділ народної освіти, які з перших же днів приступили до організаційної роботи своєї компетенції.

27 липня прибули до міста голова Сталінської райради т. Павленко, голова Червоноармійської райради т. Лещенко, виконуючий обов'язки голови Залізничної райради т. Нестеренко та заступник голови Шевченківської райради депутатів трудящих т. Федоров, які почали організовувати та відбудовувати господарство районів.

По мірі прибування людей зі сходу, а також місцевими робітниками поступово укомплектовували виконком міської Ради, її відділи та райради. По стану на жовтень місяць укомплектування кадрами: якщо по кількості згідно штатного розпису укомплектовано задовільно, то в якісному відношенні в більшості доводиться замінювати людей як невідповідаючих свойому призначенню (нижче подається конкретно по відділам)...

Обслуговування населення

На протязі всього часу, а особливо в серпні місяці був великий наплив місцевого населення по різним питанням, а найбільш усього по питанням приватної торгівлі, житловим питанням, влаштування на роботу та ін. В середньому щоденно в серпні місяці лише виконкомом міськради без відділів приймалось до 300 чоловік, але із-за відсутності робітників точного обліку не велось.

З 1 серпня 1944 р. при міській Раді організовано прийомну для відвідувачів, в якій установлено чергування і щодня відповідальними робіт-

никами міської Ради приймається населення з 10 до 16 год. дня. Відвідувачі звертаються по різним питанням, на які даються відповіді і реєструються в книзі для відвідувачів. За цей час обслужено до 3 тисяч чоловік.

Крім прийомної для кращого обслуговування населення по виконкому міської Ради встановлені дні і часи прийому відвідувачів...

Масова робота

З перших днів організації виконкому міської Ради депутатів трудящих основні робітники міськради провадили і проводять масову роботу як серед робітників апарату, так і населення, що відвідує міськраду, а саме: проведено збори та бесіди про радянські закони та труддисципліну... Збори та бесіди з питання Третьої Державної воєнної позики. Проведення наради про стиль прийому відвідувачів виконкому.

З 19 серпня 1944 р. при міській Раді сформовано парторганізацію, в яку входять і комуністи всіх відділів міської Ради.

На 5 жовтня нараховується 29 комуністів, з них 25 членів ВКП(б) і 4 кандидати в члени ВКП(б). За цей час проведено 4 партзбори, на яких основним із питань стояла роль і завдання парторганізації міськради у відбудові м. Львова...

При міськраді є агітколектив — 21 агітатор, які прикріплено за окремими дільницями роботи, в тому числі 4 з них прикріплено до домоуправи № 11, які провадять агітмасову роботу серед місцевого населення. Найкраще з цих агітаторів провадить роботу серед населення заступник голови міськради тов. Садовий.

При міськраді є наочна агітація: газетні вітрини «Радянська Україна», «Вільна Україна» і польська газета «Штандар». Плакати та 30 портретів вождів. Міськрада забезпечена газетами і журналами, які розподілено серед відповідальних робітників міськради та агітаторів.

4 жовтня 1944 р. на загальних зборах членів профспілки обрано місткoм, який займається організацією профспілкової роботи.

Обрана редколегія стінгазети «Радянський робітник», з якою проведено організаційну роботу, і від 3 жовтня випускається стінгазета.

Виконком і відділи міської Ради з вересня місяця всю свою роботу проводять по плану і в кінці місяця перевіряється виконання планів роботи.

З 1 вересня облвиконком затвердив склад виконкому міської Ради депутатів трудящих в кількості 9 чоловік. Засідань виконкому по плану проведено 3. На засідання виконкому запрошується основний актив робітників міської Ради та інших організацій. Присутніх на кожному засіданні виконкому буває 30—60 чоловік. На виконкомі розглянуто 22 питання. Основні з них:

1. Хід відбудови міста Львова.
2. Побутові умови населення міста.
3. Підготовка до зими та побутові умови лікувальних установ, шкіл та інших культурних установ міста.
4. Забезпечення родин військовослужбовців та інвалідів Вітчизняної війни.
5. Хід заготівлі овочів та інші питання.

Робота з депутатами

Виявлено та зареєстровано депутатів 59 чоловік, з них по документах 37, зі слів 22 чоловіка, із зареєстрованих приїжджих, які не були на окупованій території ... * чоловік.

---

* Відомості не подані.

З депутатами проведено бесіди по питанням радянського законодавства в період військового часу, про радянську торгівлю. Зараз провадиться підготовча робота по утворенню комісій при виконкомі міської Ради.

Стан відбудови міста

Зокрема, по кожному відділу міської Ради:

1. Комунальний відділ об'єднує слідуючі підприємства та організації:

1. Трамвайний трест
2. Водоканалтрест
3. Трест саночистки
4. Газовий завод
5. Трест зеленого будівництва
6. Готельний трест
7. Дорожно-будівельний трест
8. Похоронне управління
9. Банно-ванний трест
10. Пральний трест
11. Міськжитлоуправа
12. Проектно-кошторисне бюро
13. Міськжитлопостачторг
14. 4 райкомгоспи
15. 4 райжитлоуправи
16. 4 рембудконтори
17. Рекламне бюро

Німецько-фашистські загарбники під час «господарювання» нанесли велику шкоду комунальному господарству міста. Зовсім знищили: водогін, електростанцію, вивезли обладнання одної підстанції, трамваю, знищили 32 км. мідного тролею *, знищили 86 шт. швелерних і бетонних опор трамвайної сіті, спалили 40 електромоторів моторних вагонів трамваю.

З газового заводу німцями вивезено: повітряний компресор на 44 квт, парову турбіну на 16 квт, 2 ексгаустери по 6 квт, цвітного металу 5 т, автомашини і т. ін.

З р у й н о в а н о: газгольдер на 4,5 тис. м^3, газогенераторну установку добової потужності 7,5 м^3, газових фонарів 3,5 тис. штук, газопровідну крестовину діам. 200 мм.

З тресту саночистки вивезено: 47 автомашин, 10 возів, 32 коней.

По банно-ванному тресту зруйновано: 2 бані по вул. Божничій та Жовківській, бані працювали за час окупації без ремонту.

По пральному тресту німцями зліквідовано: 3 пральні та зовсім знищено 1 фарбарню.

З дорожно-будівельного тресту вивезено: всі дорожно-будівельні машини, бетономішалки асфальтові, грузові та легкові машини, всі вимірчі інструменти та знаряддя.

По тресту зеленого будівництва знищено: пальмових оранжерей — 1, квіткових оранжерей — 10, парникових рам — 20, зелених насаджень (бульварів, скверів, парків) — 13 га.

По житловому фонду пошкоджено і зруйновано з 15 097 будинків — 2116, або 14,8 %.

Із 2240 тис. м^2 житлової і нежитлової площі знищено і пошкоджено 331 тис. м^2.

З перших днів звільнення міста від німецько-фашистських загарбників приступили до приведення комунального господарства в належний стан з тим, щоб в найкоротший термін можна було задовольнити комунальними потребами місто. За два місяці маємо:

1. По водогону: відбудовано насосну станцію в Шклі та приєднані водопроводи до головної магістралі, подали 11 серпня перші 4,5 тис. м^3 води. Зараз подається 22 тис. м^3 води, забезпечені потреби мешканців міста, госпіталів та підприємств. Після відбудови насосної станції в Ка-

* Так у тексті.

рачинові місто одержить 29 тис. м³ на добу при умові, що насосні станції в Волі Добростанській, Карачинові і Шклі будуть працювати паровими насосами.

II. По електростанції: по частинній відбудові електростанція дає поки що всього 500 квт. енергії.

III. По трамваю: відремонтовано та замінено повністю пошкоджені рельси по місту. З пошкодженої воздушної контактової сіті шляхом зварки відремонтовано 12 км. проводів, справних 109 вагонів, в т. ч. 62 моторових і 47 причепних готові повністю до експлуатації. Вагоноремонтний завод проводить капітальний ремонт вагонів.

IV. По газовому заводу: відбудовано аварійні участки газомережі по місту. Газову мережу на зірваних мостах відремонтовано. Зібрано по місту 3,5 тис. знищених фонарів. По звільненні Дашави, звідки трубопроводом подається земний газ для міста, 17 серпня подано газ для житлових потреб та промисловості. Закінчено відбудову газонаповнюючої станції для автомашин і зараз можна постачати автотранспорт газом.

V. По тресту саночистки: трест зараз має 60 коней. Ремонтуються залишені автомашини та асенізаційні бочки в числі 13 машин. Зараз працюють 2 автомашини. Гужтранспортом приступлено до очистки міста 6 підводами.

VI. По ванно-банному тресту: зараз находяться в експлуатації 4 бані, де ще провадиться поточний ремонт. Останні 4 бані після ремонту заплановано пустити в експлуатацію до кінця жовтня 1944 р.

VII. По пральному тресту: зараз находиться в експлуатації 3 пральні. Протягом жовтня місяця після капітального ремонту буде пущено в експлуатацію останні 2 пральні з фарбарнею.

VIII. По дорожньо-будівельному тресту: відремонтовано: 4 тис. м² тротуарів, 2,4 тис. м² мостових, 560 м² мозаїки, 650 м² шоссе, 800 п. м. бордюрів. Записано 350 м³ ям. Сплановано 630 м³. Із 4-х першочергових мостів до відбудови належить... * із них закінчено проекти та підвезено 50 м³ лісоматеріалу. Проводиться розчистка зруйнованих мостів.

IX. По тресту зеленого будівництва: до 1 вересня відбудовано знищені бульвари і сквери по вул. Кохановського, Сенкевича, Піярів, Місіонерській, Театинській, Ягелонській, Раймонта, Коперника. Зараз провадиться відбудова бульварів і скверів по вул. Полтв'яній, Стрілецькій, Домбровського, Собинського, парк Гловацького. Заплановано осінню посадку дерев і кущів в кількості 4,7 тис. шт. Ремонтуються пальмова оранжерея та господарства № 1 і 3 та магазини.

X. По готельному тресту: в експлуатації находяться 15 готелів, що мають 508 кімнат з 688 ліжками.

XI. Міський житловий і нежитловий фонд: складено списки пошкоджених, зруйнованих будинків. Організовано 480 домоуправ, 4 районні рембудконтори, проектно-кошторисне бюро, яке оформляє проекти і кошториси на ремонт будинків. Штатами неукомплектований міськкомунгосп та райкомунгоспи, повністю до цього часу ще немає зав. відділом міськкомунгоспу. Розпочали ремонт пошкоджених будинків, в першу чергу дахів. Організовано склади і магазини будівельних матеріалів при рембудконторах та міськжитлопостачторгах.

Міський відділ місцевої промисловості

Відділу місцевої промисловості в 1941 р. не було, а був облмістпром і всі підприємства входили в його систему. Після звільнення від німецьких окупантів м. Львова всі підприємства місцевої промисловості,

* Відомості не подані.

в тому числі і підприємства райпромкомбінатів, належать до облмістпрому.

10 вересня 1944 р. організований міський відділ містпрому, який зараз займається відбудовою райпромкомбінатів і організацією нових підприємств. На 3 жовтня 1944 р. міськвідділом відновлено райпромкомбінати, в яких організовано 11 нових підприємств.

Залізнодорожний промкомбінат має такі підприємства: швейна майстерня нового пошиву, сапожна майстерня по ремонту взуття, слюсарна майстерня по ремонту різних речей, канатна майстерня виготовлення нового, ткацька майстерня виготовлення нового, побутова перукарня.

Шевченківський райпромкомбінат: сапожна майстерня — ремонт і пошив нового, швейна майстерня — ремонт і пошив нового, бондарська при наявності електроенергії, слюсарна майстерня — ремонт, побутова перукарня.

Сталінський райпромкомбінат: художньої скульптури — виготовлення нового, побутова перукарня.

Червоноармійський райпромкомбінат: побутова перукарня.

Серед робітників місцевої промисловості проведено масову роботу по питанням: проробка листа робітників Київського заводу ім. Письменного, після чого робітники наших підприємств взяли ряд конкретних зобов'язань і висунули ряд раціональних пропозицій, мобілізуючих на дострокове виконання виробничих планів...

Міськторгвідділ

З перших днів своєї роботи робітники торгвідділу негайно приступили до збереження бросових товарів, реманенту та інвентаризації господарства торгової сітки. Після чого приступили до комплектування штатів як з приїжджих, так і з місцевого населення. По штату необхідно 24 чоловіка, укомплектовано 17 чоловік. Управління ринками укомплектовано повністю — 54 чоловіка. А також повністю укомплектовано міськкартбюро — 14 чоловік і міське контрольно-облікове бюро — 7 чоловік. В 4 районах організовано райторгвідділів 4, райкартбюро 4, райконтрольно-облікових бюро — 4.

Робітники картбюро пройшли спеціальний семінар з організації видачі карток на продукти. За останній час склад робітників міськкартбюро замінено більш кваліфікованими робітниками...

Побутові умови населення. З 27 липня 1944 р. по 5 жовтня — в м. Львові відкрито крамниць 292, з них хлібних — 85, промтоварних — 83...

Для обслуговування донорів, вагітних жінок і матерів є спеціальний магазин в системі головгастроному, відкрито їдалень 60, із них:

тресту їдалень-ресторанів — 42, їдалень господарським способом — 18, їдальня наукових робітників — 1, ресторан — 1, їдалень для вчителів — 10. Для обслуговування учнів відкрито 28 буфетів, які обслуговують 18 375 чоловік. В м. Львові є 13 ринків, з них діють 11. Разовий збір з ринків зібрано на 5 жовтня 1944 р. 929 тис. 48 крб. Підготовлено до відкриття крамниць до 500...

Постачання хлібом населення м. Львова

З перших днів встановлення Радянської влади в м. Львові почали функціонувати 22 пекарні тресту Головхліб (із загальної кількості 41), які по пропускній спроможності цілком задовольняють потреби міста.

З 27 липня по 1 серпня хліб видавався лише робітникам оперативної групи. З 1 серпня по 1 жовтня ц. р. взято на постачання всіх приїжджих із східних областей.

З 10 серпня по 1 вересня ц. р. хліб видавався всім працюючим.

З 1 вересня ц. р. згідно з директивою наркома торгівлі т. Дрофи, вказівок облторгвідділу і рішення виконкому міської Ради взяті на постачання всі працюючі і їх утриманці, що складає 105 тис. чоловік, та командировочних 12 772 чоловіка.

З 20 серпня ц. р. пропускна спроможність млинів перестала задовольняти потреби борошном, одночасно облконтора «Заготзерно» тормозила видачу зерна, мотивуючи відсутністю додаткових фондів для області, в зв'язку з чим були перебої у постачанні міста хлібом... *

Постачання промтоварами

Невелика кількість трофейних нормірованих товарів, що залишилась в м. Львові, була розподілена між організаціями, видано більш 900 талонів. 187 талонів видано відділу держзабезпечення для родин військовослужбовців і міськсобезу для інвалідів Вітчизняної війни. А також проведено видачу особам, демобілізованим із РККА і партизанських загонів, тим, хто повернувся з евакуації і іншим гостро потребуючим.

Лише в 2-й половині вересня місяця почали прибувати промтовари, відвантажені в момент звільнення м. Львова. Фонд, виділений для міста, розподілено рішенням виконкому міськради: виділено фонд учителям, лікарям, дитячим установам, школам, міськсобезу для інвалідів Вітчизняної війни, відділу держзабезпечення родин військовослужбовців [291], а також організаціям м. Львова для роздачі трудящим. Згідно з цим рішенням всього розподілено трикотажу і взуття 75 тис. талонів. Хлопчатка і шерсть, відвантажені в момент звільнення м. Львова,— ще не прибули...

Масова робота серед учителів

Проведено 3 міських збори учителів міста. По районах проведено від 3—4 загальних зборів учителів. Проведено серпневі методичні конференції, де стояли питання про міжнародний стан і завдання вчителів.

Міськздороввідділ

З 27 липня по 1 жовтня ц. р. організовано лікарень загальних — 5 на 920 ліжок, лікарень туберкульозних 2 на 270 ліжок, поліклінік 10 на 128 лікарських ставок, лікарських амбулаторій 1 на одну лікарську ставку. Туберкульозних диспансерів — 3 на 17 лікарських ставок, вендиспансерів — 1 на 2 лікарські ставки. Дитячих та жіночих поліклінік — 4 на 16 лікарських ставок. Жіночих консультацій — 4 на 8 лікарських ставок. Дитячий будинок 1 на 100 ліжок. Дитячих ясел 6 на 150 ліжок. Молочних кухонь — 12 (для видачі молока дітям та вагітним жінкам), фельдшерських пунктів — 8, лікарських медпунктів — 3 на 3 лікарські ставки. Станція швидкої меддопомоги — 1 на 18 лікарських ставок. Міська санітарно-епідемічна станція — 1, міськдезстанція — 1, санбаклабораторія... **

Голова виконкому Львівської міської
Ради депутатів трудящих *П. Бойко*

Державний архів Львівської області, ф Р-6, оп. 2, спр. 4, арк. 24—29 зв. Копія.

---

* Пропущено про заходи ліквідації перебоїв з постачанням хлібом.
** Пропущено розділ про побутові умови працівників міськвиконкому.

№ 234

З ПОСТАНОВИ СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

3 січня 1945 р.

...П'ять місяців тому стародавнє українське місто Львів після тимчасової окупації знов стало радянським.

Не перерахувати рани, які під час окупації було нанесено життєрадісному, прекрасному місту: загибель десятків тисяч людей, серед яких велика кількість видатних представників інтелігенції м. Львова, зруйнування прекрасних пам'ятників архітектури — цінної спадщини минулого, пограбування історичних цінностей, знищення фабрик та заводів, руйнація енергетичної бази міста, зіпсування газопроводу, створення неможливості експлуатації водогону, трамваю, повне й часткове пошкодження понад півмільйона квадратних метрів житлової площі, збитки культурно-освітніх та дитячих закладів, цілковите знищення 17 шкіл, цінного книжкового фонду міських бібліотек, двох кращих лікарень міста, пологових будинків, дитячих та жіночих консультацій, бань, пралень, шляхового будівництва тощо [292].

За п'ять місяців, що пройшли з дня звільнення, трудящі м. Львова, захоплені справою найскоршої відбудови міста, провели напружену величезну роботу щодо відновлення всіх галузей народного господарства та культури.

Внаслідок цього в місті є газ, працюють водогін, електростанція, розпочали роботу лазні, пральні, готелі, на вулицях та в парках міста з'явилися нові зелені насадження, відновили роботу 256 державних та кооперативних підприємств промисловості, розгорнуто торговельну мережу, розпочато роботу по ремонту пошкодженої житлоплощі.

Відновлено роботу філіалу Академії наук, Львівського держуніверситету — цієї, майже всесвітньовідомої, скарбниці знань, політехнічного, медичного та інших інститутів, 18 технікумів, 3 музеїв, драматичного театру ім. Заньковецької, польського театру, державної філармонії, 9 кінотеатрів, 66 шкіл з кількістю учнів 19 566 чоловік, 5 лікарень на 920 ліжок, 2 тублікарень на 270 ліжок, 11 поліклінік, 3 тубдиспансерів, 6 дитконсультацій, 9 дитячих ясел, станції швидкої медичної допомоги, дезстанції та багатьох інших медично-лікувальних та профілактичних закладів.

Серед трудящих міста, що самовіддано взялися до праці, слід відзначити кращих стахановців газового заводу: Івана Ковальського, Івана Струє, Свідовського, Сенделяжа, Янину Северину; водогону: Гаргаля Віктора, Лорена Івана, Виззяка Мар'яна та багато інших, що значно перевиконують норму...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 75, арк. 11—12. Стенограма.

№ 235

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КП(б)У НА II МІСЬКІЙ ПАРТІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО СТАН ПРОМИСЛОВОСТІ І ТРАНСПОРТУ МІСТА

9 лютого 1945 р.

...Промисловість та транспорт

До Великої Вітчизняної війни промисловість м. Львова складалась в основному з великої кількості дрібних та середніх підприємств, яких по місту разом з артілями промкооперації налічувалось 504 одиниці. На

цих підприємствах працювало 36 600 чоловік робітників та 5150 чоловік службовців та ін. Львівський залізничний вузол був одним з найбільших в Союзі. Промисловість та промкооперація міста в основному виробляли товари широкого вжитку, харчування та предметів обслуговування населення.

Перед звільненням міста Львова від фашистських загарбників промисловість міста майже цілком була виведена з ладу, значна кількість заводів була зовсім зруйнована — ПВРЗ, електростанція, газовий завод, завод кисню, залізничний вузол, депо «Схід» та «Захід» та ряд інших підприємств, устаткування в більшості було вивезено або знищено.

Робітники приступили до відбудовних робіт на своїх підприємствах. Партійна організація міста організувала трудящих на відновлення зруйнованих підприємств і транспорту, розгорнула виробництво товарів для фронту, для потреб населення.

Проявляючи палкий радянський патріотизм, працюючи в тяжких умовах військового часу, залізничники поруч з відбудовою зруйнованого господарства виконували роботи по перевезенню вантажів для фронту.

Залізничники внаслідок проявленого героїзму домоглись значних успіхів у відбудовних роботах, і на 10-й день після визволення до Львова прибув перший поїзд.

Це була велика виробнича перемога львівських залізничників.

В послідуючій відбудовній роботі залізничники свято виконували свої виробничі зобов'язання, працюючи по-фронтовому, забезпечували безперебійне і своєчасне перевезення вантажів.

Так, середньодобове навантаження в 1944 р. при плані 338 вагонів, фактично виконувалось на 483 вагони, або 104,3 %. Прийом вантажених вагонів при плані 620 вагонів фактично [становив] 1160, або 187,1 %. Вантажопробіг залізниці на 1944 р. становив 744 млн. т/км при плані 373 млн., або 193,6 %.

Ці виробничі успіхи наших залізничників дали їм право два рази завоювати перехідний прапор Державного комітету оборони [СРСР] і один раз прапор НКШС.

Колектив працівників газового заводу, працюючи по 16 годин на своїх дільницях, домігся на 20-й день дати місту газ.

На міській електростанції приступили до відбудовних робіт, і на 12-й день було дано місту електроенергію для перших потреб промисловості і партійно-господарських організацій.

Робітничий колектив Водоканалтресту взявся за відбудову водогінної мережі та насосних станцій. На 4-й день місто одержало воду.

На 1 січня 1945 р. введені в експлуатацію: підприємств — 116, підготовлено до пуску 41 підприємство. Всього 157 підприємств підготовлено до роботи.

В місті працює 108 артілей.

Загальна кількість робітників промисловості та промкооперації — 13 500 чоловік.

В своїй роботі за звітний період промисловість та промкооперація ще не добилась доведення виробництва продукції до довоєнного рівня, хоч більшість підприємств свої виробничі завдання в IV кв. 1944 р. перевиконали. План I кв. 1945 р. виконано:

1. По харчовій промисловості на 120,4 %. 2. По металообробній на 121,1 %. 3. По кооперативній, місцевій на 148,9 %. 4. По будівельних організаціях на 130,7 %...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 31, арк. 45—47. Стенограма.

№ 236

З РЕЗОЛЮЦІЇ НА ЗВІТНУ ДОПОВІДЬ ЛЬВІВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У НА II МІСЬКІЙ ПАРТІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ — ПРО ПРОПАГАНДИСТСЬКО-АГІТАЦІЙНУ РОБОТУ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

9 лютого 1945 р.

Пропагандистсько-агітаційна робота

Серед населення міста розгорнуто в значній мірі масово-політичну роботу. Створено 178 агітколективів, в яких працює 2359 агітаторів, в тому числі з місцевого населення 665 агітаторів.

В місті було прочитано 2351 лекцію і доповідь (жовтень — грудень).

Створено групу доповідачів з числа керівного радянського та партійного активу в кількості 136 чоловік.

З метою підняття ідейно-політичного і культурного рівня партійного, радянського активу та інтелігенції міста організовано вечірній університет марксизму-ленінізму та районні партшколи.

Значно посилено роботу серед трудящих по роз'ясненню основ радянського ладу, поліпшилась інформація про воєнно-політичний [стан] і міжнародні події. Посилено також роботу по викриттю антинародної фашистської суті українських буржуазних та польських націоналістів.

За звітний період у місті відновили роботу 7 вишів, 20 технікумів, 63 школи, 14 кінотеатрів, 2 драматичних театри, філармонія і т. ін., радіофіковано значну частину міста ... *

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 31, арк. 224—225. Стенограма.

№ 237

ПОСТАНОВА ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ І БЮРО МІСЬККОМУ КП(б)У ПРО БУДІВНИЦТВО ХОЛМА СЛАВИ

12 березня 1945 р.

Виконком Львівської міської Ради депутатів трудящих, МК КП(б)У постановляють:

1. Затвердити представлений головним архітектором м. Львова проект будівництва цвинтаря на «Холмі Слави».

2. Встановити терміни роботи по будівництву цвинтаря на «Холмі Слави»:

а) планувальні роботи та озеленення цвинтаря — 15.V. 1945 р.;

б) збудування монумента — 27.VI. 1945 р.

3. Зобов'язати міськкомунгосп (т. Манджуло) перенести всі захоронення офіцерів та бійців РСЧА, розташовані по скверах і парках міста, на цвинтар «Холм Слави» до 1.VI. 1945 р.

4. Прийняти до відома особисті заяви командуючого ЛьвО генерал-лейтенанта т. Смирнова та командуючого ЮЗФ ПВО генерал-полковника т. Зашихіна про те, що всі планувальні та благоустроїтельні роботи на цвинтарі «Холм Слави» будуть проведені силами, засобами та транспортом військових з'єднань, розташованих в м. Львові.

5. Проведення робіт по озелененню цвинтаря на «Холмі Слави» покласти на трест зеленого будівництва (т. Жайківський).

---

* Далі йдеться про заходи посилення масово-політичної роботи

6. Зобов'язати головного архітектора м. Львова т. Натальченка розробити проект монумента-пам'ятника на цвинтарі «Холм Слави» та представити його на затвердження 30.IV. 1945 р.

7. Роботи по збудуванню монумента на цвинтарі «Холм Слави» покласти на трест ОСМЧ-322 (т. Кіріченко).

8. Просити виконком Львівської обласної Ради депутатів трудящих та обком КП(б)У затвердити цю постанову.

Голова виконкому Львівської міської
Ради депутатів трудящих *П. Бойко*
Секретар міськкому КП(б)У *І. Грушецький*

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1001, арк. 45. Засвідчена копія.

№ 238

З ПОСТАНОВИ РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ СРСР «ПРО ВІДБУДОВУ І РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ, ТРАНСПОРТУ І МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА ЛЬВОВА»[293]

13 квітня 1945 р.

З метою забезпечення всемірного розвитку промисловості в м. Львові і скорішого перетворення його в крупний індустріальний центр України Рада Народних Комісарів Союзу РСР постановляє:

1. Вважати важливішим завданням радянських і господарських організацій м. Львова: скорішу відбудову і розширення електростанцій і газопаливного господарства, організацію ремонту автомобілів, паровозів, вагонів, організацію і розвиток машинобудівної промисловості, в тому числі виробництва автомобілів, велосипедів, електроламп, радіоапаратури, будівельних матеріалів, продукції легкої і харчової промисловості.

2. Затвердити план виробництва валової продукції промисловості на 1945 р. по м. Львову в обсязі 106,0 млн. крб. з розподілом по наркоматах і відомствах відповідно до додатка № 1 *.

3. Затвердити план виробництва основних видів продукції промисловості в натуральному виразі по м. Львову на 1945 р. згідно з додатком № 2 *.

4. Затвердити обсяг капітальних робіт по м. Львову на 1945 р. в розмірі 137,9 млн. крб. з розподілом по наркоматах і відомствах згідно з додатком № 3 *.

5. Затвердити перелік відновлюваних підприємств і будов по м. Львову на 1945—1947 рр. по наркоматах і відомствах згідно з додатком № 4 *.

Встановити слідуючі завдання по відбудові і розвитку господарства м. Львова на 1945—1947 рр.

По промисловості

6. Зобов'язати Наркомелектростанцій (т. Жімерина) довести потужність Львівської ДРЕС до кінця 1946 р. до 34,0 тис. квт, в тому числі в 1945 р. до 10 тис. квт за рахунок установки турбогенератора 4000 квт у II кварталі 1945 р. і турбогенератора 6000 квт в IV кварталі 1945 р.

Крім цього, додатково до працюючої пересувної електростанції 3000 квт установити у II кварталі 1945 р. пересувну електростанцію 4000 квт.

---

* У збірнику додатків немає.

7. З метою максимального скорочення завозу далекопривізного палива, вважати необхідним на протязі 1945—1946 рр. перевести електростанції, промислові підприємства, міське і комунально-житлове господарство м. Львова повністю на постачання газом.

8. Зобов'язати Головгазпалпром при Раднаркомі СРСР (т. Матвєєва):

а) забезпечити подачу газу м. Львову в 1945 р. в розмірі 112 млн. $м^3$ з доведенням подачі газу в 1947 р. до 350 млн. $м^3$ на рік;

б) розробити в 1945 р. проект будівництва в м. Львові двох роздаточних станцій зрідженого газу для переводу з бензину на рідкий газ 400 автомашин;

в) організувати на базі передаваного із відання Раднаркому УРСР Львівського арматурного заводу — завод газової апаратури з випуском на ньому газових плит, газових печей, редукторів, газомірів, горілок.

9. Зобов'язати Головгазпалпром при Раднаркомі СРСР (т. Матвєєва) і Раднарком УРСР:

а) в місячний строк затвердити програму виробництва по Львівському заводу газової апаратури на 1945 р. і номенклатуру продукції, яку випускатиме завод;

б) представити в Раднарком СРСР в серпні 1945 р. пропозиції про будівництво в 1946 р. в м. Львові двох роздаточних станцій зрідженого газу.

10. Зобов'язати Раднарком УРСР:

а) відбудувати і ввести в дію в м. Львові в IV кварталі 1945 р. газонаповнювальну станцію для переводу з бензину на зріджений газ 300 автомашин;

б) передати в місячний строк Львівський арматурний завод Наркомату місцевої промисловості УРСР з кадрами, обладнанням і матеріалами у відання Головгазпалпрому при Раднаркомі СРСР по стану на 1 січня 1945 р.

11. Зобов'язати Наркомсередмаш (т. Акопова):

а) приступити в III кварталі 1945 р. до організації автоскладального заводу у м. Львові, використовуючи для цього частину площадки бетонного заводу Наркомгромаджилбуду УРСР з прилягаючими до неї вільними ділянками потужністю по збору 50 грузових автомашин на добу, з пуском заводу в IV кварталі 1946 р.;

б) організувати з травня 1945 р. збір велосипедів на базі велосипедного заводу Наркоммісцевпрому УРСР з доведенням зборки велосипедів до 50 шт. на добу в III кварталі 1945 р.;

в) в місячний строк представити пропозиції про організацію в м. Львові на базі бувшої мармеладної фабрики Наркомхарчпрому УРСР заводу автотракторного електрообладнання.

12. Зобов'язати Львівський облвиконком (т. Козирева), Наркомгромаджилбуд УРСР (т. Садовського) і Наркоммісцевпром УРСР (т. Онищенка):

а) передати Наркомсередмашу для будівництва Львівського автоскладального заводу частину площадки бетонного заводу Наркомгромаджилбуду УРСР з прилягаючими до нього ділянками загальною площею 15 га в границях: бетонний завод, Стрийське шосе, вул. Освеца *, проїзд до іподрому зі всіма будовами, які знаходяться на вказаній площадці, зберігши за бетонним заводом площу в 6 га з основними спорудами, які знаходяться на ній;

б) переселити проживаючих на вказаній території громадян в інші будинки м. Львова не пізніше 1 травня 1945 р.

---

* Існувала до 1960 р., з'єднувала вул. Стрийську і Персенківку.

в) передати Наркомсередмашу бувший Львівський велоскладальний завод Наркомату місцевої промисловості УРСР з приміщеннями по вулиці Бема, № 16 і Паненській, № 26 по балансу на 1 січня 1945 р. з кадрами, які є на заводі, а також суміжну ділянку № 28 і приміщення артілі «Хімпром» на ділянці № 24.

13. Зобов'язати Наркомат електропромисловості (т. Кабанова):

а) організувати на базі Львівського електролампового заводу і переданих приміщень по вул. Дунін Борковських, № 21 і по вул. Дашинського, № 5 завод по виробництву електроламп з доведенням в 1946 р. потужності заводу до 20 млн. електроламп на рік, і завод телеграфно-телефонного обладнання і радіоапаратури потужністю 10 тис. штук радіоприймачів, з випуском в 1945 р. 1,0 млн. електроламп;

б) побудувати при Львівському електроламповому заводі скляний цех потужністю 24 млн. електроколб на рік з введенням в дію у II кварталі 1946 р., а також організувати виробництво штампованих цоколів і трубочного скла в розмірах, які забезпечують програму основного виробництва в 1946 р.

Доручити Наркомзовнторгу (т. Крутікову) вияснити можливість закупки в США для Львівського заводу електроламп комплекту обладнання.

14. Зобов'язати Наркомважмаш (т. Казакова):

а) побудувати в м. Львові на базі кисневого заводу Наркоммісцевпрому УРСР автогенний завод продуктивністю 60 м^3 кисню на годину;

б) виділити заводу дві імпортні 30-кубові кисневі установки: одну з них змонтувати і здати в експлуатацію в травні, а другу в липні 1945 р.

15. Зобов'язати Раднарком УРСР передати Наркомважмашу будинок кисневого заводу Наркоммісцевпрому УРСР в м. Львові з обладнанням, транспортними засобами, матеріалами та робітниками за станом на 1 січня 1945 р.

16. Зобов'язати Наркомхімпром (т. Первухіна):

а) відбудувати в II кварталі 1945 р. на Львівському лакофарбовому заводі потужності по виробництву 600 т масляних лаків, 400 т масляних фарб і емалі і 200 т нітролаків і нітроемалі;

б) закінчити в IV кварталі 1945 р. будівництво на Львівському лакофарбовому заводі цеху тари, складу сировини і складу готової продукції.

17. Зобов'язати Наркоммінозброєння (т. Паршіна) в місячний строк розробити і представити в Раднарком СРСР пропозиції про організацію в м. Львові на базі авторемонтного заводу Наркомавтотранспорту УРСР заводу сільськогосподарського машинобудування.

18. Зобов'язати Наркомтекстиль СРСР (т. Акимова):

а) організувати бавовнопрядильну фабрику в м. Львові на базі приміщення бувшої кофейної фабрики з садибою по Жовківській вулиці, № 188 потужністю в 10 тис. веретен для виробу трикотажної пряжі;

б) поставити для бавовнопрядильної фабрики м. Львова два комплектних апарати бавовнопрядильного устаткування з числа законсервованих на фабриці «Красный Перекоп» в м. Ярославлі.

19. Зобов'язати Наркомлегпром СРСР (т. Лукіна):

а) організувати в м. Львові панчішну фабрику потужністю 9 млн. пар панчішно-шкарпеткових виробів з введенням в дію в 1945 р. потужності на 2,5 млн. пар;

б) відбудувати в 1945 р. Львівський скляний завод № 1 на потужність випуску на рік 4 млн. шт. електроколб, 2 т трубочного скла, з випуском в 1945 р. 0,7 млн. шт. електроколб і 1 т трубочного скла;

в) виділити і відгрузити не пізніше 1 травня 1945 р. обладнання для взуттєвої і трикотажної фабрик м. Львова на 1 поток дерев'яно-шпилечного взуття на 750 пар в зміну і для трикотажно-білизняної в границях

потужності 300 тис. одиниць верхнього трикотажу і 200 тис. одиниць білизни.

20. Зобов'язати Наркомм'ясомолпром СРСР (т. Смирнова) відбудувати в м. Львові в 1945—1947 рр.:

а) м'ясокомбінат потужністю 50 т м'яса і 4 т ковбасних виробів в зміну з введенням в дію потужності в III—IV кварталах 1945 р. на 20 т м'яса в зміну;

б) беконно-консервний комбінат потужністю 20 тис. умовних банок м'ясних консервів і 7 т ковбаси в зміну з введенням в дію в II кварталі 1945 р. додатково потужності на 1 т ковбаси в зміну;

в) холодокомбінат потужністю 3000 т одночасного збереження з введенням в дію в III кварталі 1945 р.

21. Зобов'язати Раднарком УРСР і Наркомхарчпром СРСР (т. Зотова) організувати в 1945 р. макаронну фабрику потужністю 2,5 тис. т макаронних виробів на рік з введенням в дію до 1 липня 1945 р. 50 % потужності, використовуючи обладнання, яке є у Львівського облхарчпрому.

22. Зобов'язати Наркомхарчпром СРСР (т. Зотова) побудувати в 1945 р. в м. Львові на базі площадки толевого заводу № 1 Львівського обласного управління промисловості будматеріалів і складського приміщення бази № 3 Львівської міжобласної контори «Головпостач» Наркоммісцевпрому УРСР скляний завод річною потужністю на 15 млн. парфюмерної посуди з введенням в дію в IV кварталі 1945 р.

23. Зобов'язати Наркомзаг (т. Двинського):

а) збільшити в III кварталі 1945 р. продуктивність млина № 2 з 80 т до 100 т муки обойного помелу на добу;

б) збільшити в III кварталі 1945 р. продуктивність крупозаводу № 25 в м. Львові з 15 до 25 т на добу;

в) відбудувати млин № 1 сортового помолу в м. Львові продуктивністю 100 т на добу з введенням в дію в 1946 р.

24. Зобов'язати Наркомліс СРСР (т. Салтикова) організувати в 1945—1946 рр. в м. Броди, на базі передаваного Львівським облвиконкомом приміщення, сірникову фабрику потужністю 300 тис. ящиків в рік з введенням в дію в III кварталі 1945 р. одного сірникового автомата за рахунок перерозподілу невстановленого обладнання.

По транспорту і зв'язку

25. Зобов'язати НКШС (т. Ковальова):

а) відбудувати в 1945—1946 рр. прийомовідправочні сортувальні шляхи і центральний шляхопровід Львівського залізничного вузла, ввівши в дію в 1945 р. 22 км шляхів і в 1946 р.— 6 км шляхів;

б) побудувати сортувальну гору на ст. Львів-Клепарів з введенням її в дію в 1946 р.;

в) провести в 1946—1947 рр. необхідний розвиток і реконструкцію шляхів Львівського залізничного вузла і роботи по електричній централізації стрілок;

г) відбудувати пасажирський вокзал на ст. Львів-Головний з введенням його в експлуатацію в жовтні 1946 р.;

д) відбудувати і реконструювати вагонне депо для товарних вагонів в 1945—1946 рр. і для пасажирських вагонів з повним закінченням робіт в 1947 р.;

е) відбудувати пасажирський будинок на ст. Львів-Підзамче в 1946 р.;

ж) відбудувати і розвинути електростанцію Львівського залізничного вузла на загальну потужність до 600 квт, в тому числі в 1945 р. до 300 квт.

26. Зобов'язати Наркомзв'язку (т. Сергійчука):

а) побудувати і ввести в дію в 1946 р. станцію радіомовлення в м. Львові потужністю в 50—100 квт.;

б) довести потужність міської автоматичної телефонної станції до кінця 1945 р. до 7000 номерів і провести необхідні проектно-дослідні роботи по розширенню станції до 14 000 номерів;

в) забезпечити встановлення телеграфного і телефонного зв'язку м. Львова з районними центрами і повну телефонізацію сільських Рад, з закінченням робіт в першому півріччі 1946 р.

По міському господарству

27. Зобов'язати Раднарком УРСР:

а) відбудувати водопровід в м. Львові до довоєнної потужності на подачу в першій половині 1946 р. 35 тис. кубометрів води на добу і до кінця 1947 р. довести потужність водопроводу до 45 тис. кубометрів води на добу;

б) відбудувати до кінця 1945 р. Львівський трамвай до довоєнної потужності, пасажирський рухомий склад до 120 моторних вагонів, грузовий склад до 40 вагонів, електропідстанцію № 2 на 1080 квт і трамвайні шляхи до 71 км;

в) відбудувати в 1945 р. пральні м. Львова на довоєнну потужність 2,85 т білизни в зміну;

г) до кінця 1947 р. відбудувати банно-ванне господарство в кількості 10 бань з пропускною спроможністю 740 чоловік на годину, в тому числі до кінця 1945 р. 7 бань з пропускною спроможністю 400 чоловік на годину;

д) довести гостиницьке господарство м. Львова в 1946 р. до 1200 ліжкомісць.

Відбудувати і ввести в експлуатацію 3 готелі: «Львів», «Київ» і «Метрополь» на 550 ліжкомісць, в тому числі гостиниці «Львів» і «Метрополь» на 225 ліжкомісць в 1945 р.;

е) відбудувати завод «Контакт» і організувати на ньому ремонт і відбудову трансформаторів, ремонт електромоторів, виготовлення електрогодинників, ремонт і виготовлення ричажних виключателів, трубок Бергмана і установочних матеріалів (виключателі, цоколі для електроламп та ін.).

28. Зобов'язати Львівський облвиконком (т. Козирева) передати в першому півріччі 1945 р. наркоматам і відомствам 115 тис. м² житлової площі, яка вимагає ремонту, для розміщення робітників, ІТР і службовців промислових підприємств, з розподілом по наркоматах відповідно до додатка № 5 *.

По промисловості будівельних матеріалів і будівництву

29. Зобов'язати Наркомбудматеріалів СРСР (т. Сосніна):

а) побудувати до І кварталу 1946 р. в районі м. Львова скляний завод потужністю 900 тис. м² віконного скла на рік;

б) відновити з II кварталу 1945 р. будівництво Миколаївського цементного заводу, Дрогобицької області, потужністю 150 тис. т цементу на рік;

в) побудувати в м. Львові завод метлаських і оббивних плиток потужністю 150 тис. м² плиток на рік;

г) в двотижневий строк розробити і представити на затвердження

* У збірнику додатка немає.

Раднаркому СРСР заходи по забезпеченню будівництва і введення в дію перерахованих підприємств.

30. Зобов'язати НКШС (т. Ковальова) забезпечити, а Раднарком УРСР сприяти в перевозці 3 комплектів машин Фурко на Львівський скляний завод.

31. Зобов'язати Раднарком УРСР і Наркомбудматеріалів СРСР (т. Сосніна):

а) відбудувати підприємства промисловості місцевих будівельних матеріалів в м. Львові і прилеглих районах, довівши їх потужність в 1945 р.: по цеглі до 40 млн. шт., по черепиці до 2 млн. шт., вапна 53 тис. т, гіпсу 15 тис. т;

б) встановити програму виробництва місцевих будматеріалів на підприємствах м. Львова і прилеглих до міста районів на 1945 р.: цегли 20 млн. шт, черепиці 1 млн. шт, вапна 40 тис. т, гіпсу 12 тис. т.

32. Зобов'язати Наркомліс СРСР (т. Салтикова) організувати в 1945 р. на фабриці гнутих меблів в м. Львові цех буддеталей потужністю випуску 75 тис. м ^{2} вікон і 30 тис. м^2 дверей.

33. Встановити програму підрядних робіт Наркомгромаджилбуду УРСР по м. Львову на 1945 р. в сумі 18 млн. крб., поклавши на Наркомгромаджилбуд УРСР відбудову і введення в експлуатацію в м. Львові в 1945 р. 135 тис. м^2 житлової площі міськради.

34. Зобов'язати Раднарком УРСР в 10-денний строк затвердити перелік будов, здійснюваних Наркомгромаджилбудом УРСР по м. Львову.

По забезпеченню робочої сили

35. Зобов'язати Комітет по обліку і розподілу робочої сили при Раднаркомі СРСР (т. Шверника) і Раднарком УРСР мобілізувати в першому півріччі 1945 р. 16 тис. чоловік із числа непрацюючого населення областей УРСР для роботи в промисловості і будівництві підприємств м. Львова з розподілом по наркоматах і відомствах відповідно до додатка № 6 *.

36. Зобов'язати Головне управління трудових резервів при Раднаркомі СРСР (т. Москатова) організувати 12 шкіл ФЗН з контингентом 2200 чоловік і 2 ремісничих училища з контингентом 400 чоловік з розподілом по наркоматах і відомствах відповідно до додатка № 7 *.

Організацію шкіл ФЗН, ремісничого і залізничного училищ закінчити на протязі 1945—1946 рр., комплектуючи їх при наступних призивах молоді по мірі підготовки приміщень, прийнятих комісіями в складі представників міськвиконкому, обласного управління трудових резервів і міськздороввідділу.

37. Зобов'язати Раднарком УРСР, Наркомелектростанцій (т. Жімерина), Наркомелектропром (т. Кабанова), Наркомавіапром (т. Шахуріна), Наркомсередмаш (т. Акопова), Наркомлегпром СРСР (т. Лукіна), Наркомтекстиль СРСР (т. Акимова), НКШС (т. Ковальова) виділити і підготовити для організації шкіл ФЗН, ремісничого і залізничного училищ обладнання твердим інвентарем гуртожитку для учнів і учбово-виробничі майстерні в строки по погодженню з Головним управлінням трудових резервів при Раднаркомі СРСР.

38. Зобов'язати Головпостачліс при Раднаркомі СРСР (т. Лопухова) поставити в 1945 р. наркоматам і відомствам 26 тис. кубометрів ділової деревини для відбудування промисловості, транспорту і міського господарства м. Львова з розподіленням по наркоматах і відомствах відповідно до додатка № 8 *.

39. Затвердити заходи по забезпеченню відбудови і розвитку промисловості м. Львова в 1945 р. відповідно до додатка № 9 *.

* У збірнику додатка немає.

40. Зобов'язати Львівський облвиконком забезпечити першочергове постачання будов і підприємств м. Львова, передбачених в цій постанові, місцевими будівними матеріалами.

Покласти на Львівський облвиконком (т. Козирева) безпосередній контроль за виконанням плану виробництва місцевих будівельних матеріалів і затвердження місячних планів їх розподілу.

41. Покласти контроль за виконанням цієї постанови на Раднарком УРСР.

Заст. Голови Ради Народних Комісарів Союзу РСР
Завідуючий Справами Ради Народних Комісарів СРСР

Опубл.: Радянський Львів, с. 263—271.

№ 239

З ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКПЛАНУ ЛЬВІВСЬКОМУ ОБКОМУ КП(б)У ПРО ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВІДБУДОВИ І РОЗВИТОК МІСТА

Не раніше 1 червня 1945 р.

...К моменту воссоединения западных областей в состав Украинской ССР численность населения достигала 318 099 человек.

Развитие градообразующих факторов в период с 1939 по 1941 г., естественно, дало колоссальное возрастание численности населения за эти 2 года. Если за предыдущие 8 лет население возросло менее чем на 6 тыс. человек, то за 2 года, считая с января 1939 г., численность населения до марта 1941 г. превысила 400 тыс. человек, или увеличилась на 20 %.

Значительную роль при этом сыграло прибытие во Львов в конце 1939 г. беженцев из оккупированной Германией части Польши.

Рост и развитие народного хозяйства города позволило значительной части населения, вновь прибывшего во Львов, ассимилироваться в городе.

За годы Отечественной войны и оккупации численность населения города резко сократилась. Расстреляно было во Львове, по данным областной правительственной комиссии по расследованию злодеяний немецко-фашистских захватчиков, около 120 тыс. евреев. Десятки тысяч жителей эвакуировались в первые же дни войны и значительная часть бежала из города в период оккупации. В момент освобождения г. Львова 27 июля 44 г. войсками Красной Армии в городе по предварительным данным насчитывалось не более 150—160 тыс. человек.

По данным городского карточного бюро на сентябрь месяц было выдано хлебных карточек работающим и их иждивенцам 117 тыс., прибавляя к этой цифре данные о числе лиц, снабжаемых без карточек, и о нетрудовом населении, не получающих таковых, исчисленном по ряду находящихся в наших распоряжениях данных (данные о численности учреждений закрытого типа, списки финотделов о лицах, занятых торговлей и кустарным промыслом), получаем для сентября месяца численность населения порядка 180—190 тыс. человек.

Данные о современной численности городского населения взяты нами также по материалам городского карточного бюро за август месяц 1945 г. в сочетании их с данными о проведенной городским управлением уполномоченного Госплана СССР переписи трудоспособного неработающего населения (март месяц 1945 г.)...

Современное состояние города

А. Промышленность

Промышленность г. Львова, как и вообще промышленность Западной Украины, начала развиваться поздно— лишь с конца XIX в. Наличие особо благоприятных условий (близость континентальных водных путей, изобилие сырьевых ресурсов, наличие рудометаллической залежи и т. д.), влиявших на значительно более раннее зарождение промышленности в других крупных городах Европы, не существовало для Львова. Кроме отсутствия этих причин, побудительно влияющих на развитие промышленности, были причины, тормозившие, исторически обусловившие отставание развития промышленности Западной Украины, и в том числе г. Львова. Корни этих причин заложены в том полуколониальном положении Западной Украины — ранее в системе австрийской монархии, а позднее в капиталистической Польше, которая определяла характер и развитие вплоть до 22 сентября 1939 г., т. е., до воссоединения Западной Украины в составе Украинской Советской Социалистической Республики.

Отношения капиталистической Польши к Западной Украине являлись, по сути, обычными отношениями метрополии к колонии. Это даже не вуалировалось польским правительством, т. к. по сути уже общеизвестное разделение польского государства на так называемую Польшу «А» (развитые промышленные районы: центральный Кельцы-Радом, Варшава, Гдыня, Лодзь, Белосток, Томашев, Жирардов и др.) и Польшу «Б», в состав которой была отнесена и Западная Украина, достаточно выдавало экономическую сущность взаимоотношений этих частей... *

Производство средств производства не получило во Львове никакого развития.

Производство средств потребления развивалось ограниченно, без надлежащей концентрации, причем целые отрасли, жизненно необходимые для местного потребления, не получили никакого развития в силу давления промышленной монополии, заинтересованной в дополнительном рынке сбыта (так, например, по этой причине не получила никакого развития во Львове такая важная отрасль, как текстильная).

Развивались, главным образом, лишь те отрасли, которые были основаны на нетранспортабельном, местном сырье (деревообрабатывающая, а из пищевой: водочная и кондитерская), а также малозначимые отрасли (как парфюмерно-косметическая, галантерейная и т. д.), и то лишь в пределах местного потребления.

Характерной являлась также зависимость львовской промышленности от завозного сырья (кожевенная отрасль завозила химикаты и красители, производство электроламп — почти абсолютно все материалы и полуфабрикаты вплоть до картонажа для упаковки поступали из Германии, Чехословакии и т. д.). Экспортного значения продукция львовской промышленности никогда не имела, за исключением незначительной части ликеро-водочных и кондитерских изделий... **

Из приведенной таблицы *** могут быть сделаны следующие выводы о состоянии промышленности города в 1935 г.:

1. Малое значение как градообразующего фактора промышленности, занимавшей всего 28 тыс. рабочих из общего числа тогдашнего населения г. Львова около 200 тыс. человек, или 14 % всего населения.

---

* Далі йдеться про податкову та капіталовкладну політику буржуазної Польщі.
** Далі йдеться про структуру промисловості міста.
*** У справі таблиці немає.

2. Крайне отсталый карликовый характер промышленных предприятий (средняя численность занятых на одном предприятии составляет в подавляющем большинстве отраслей — кроме неправильно группируемых отраслей — от 12 до 15 человек).

3. Ведущий характер пищевой, полиграфической, деревообрабатывающей и химической промышленности; к полиграфической промышленности по нашему принципу группировки следовало бы еще добавить также производство бумажных изделий, выделенное в самостоятельную отрасль...

К моменту освобождения г. Львова войсками Красной Армии в сентябре 1939 г. большинство промышленных предприятий Львова бездействовали, остановленные либо затяжным кризисом еще задолго до того, либо прекратившие свою деятельность в связи с германо-польской войной, ближайшим следствием которой, помимо разрушений, причиненных бомбардировками, явилось полное прекращение поступления силезского угля, широко применяемого во львовской промышленности топлива, а также сырья и полуфабрикатов, игравших (как было указано) значительную роль в сырьевом балансе промышленности Львова.

После постановления Народного Собрания о национализации промышленности, банков и транспорта, после воссоединения западных областей в составе Украинской ССР начался процесс восстановления и развития львовской промышленности.

...Число трудящихся, занятых в промышленности, менее чем за один год Советской власти увеличилось более, чем за 10 предыдущих лет. Среднее число занятых в одном промышленном предприятии трудящихся с 65 человек по состоянию на 15.II.40 г. (к моменту закончившейся национализации промышленности) уже до 1.VII. 40 г. возросло до 120 человек, т. е. почти вдвое. При этом из общего числа трудящихся, превышающих 28 тыс. человек, в государственных предприятиях было занято 67 %, в кооперативной промышленности — 33 % общей численности. Частными оставались лишь мелкие мастерские ремесленно-кустарного типа. В сентябре 1940 г. в г. Львове было, по данным регистрации районных финансовых отделов, около 4,6 тыс. кустарей, в т. ч. 151 мастерская, применявшая наемный труд.

Отсюда ясна огромная роль кооперативной промышленности, которая в этот период уже достигла 33 % по численности занятых в ней рабочих и имела, естественно, большие перспективы для своего дальнейшего развития в деле перевода мелкотоварных производителей в лоно социалистической промышленности.

Из исторической справки о генезисе и условиях развития промышленности Западной Украины, и в частности г. Львова, ясен характер и тип предприятий города, из которых ... * % (по данным 1940 г.) не имело даже собственных территорий — земельных участков, а ютились на арендуемых участках или даже не занимали полностью усадебную территорию, здания в целом, а лишь незначительную его часть. Так, по ул. . . . ** в 1941 г. на территории одной усадьбы и в одном здании помещались кроватная фабрика облместпрома, артель «Химпром» (вредное производство) и деревообделочная артель. Предприятие, имевшее 3—5 цехов, не было объединено на одной территории, но разбросано по разным частям города. Размещение предприятий зачастую происходило в самой гуще жилых кварталов, без всяких перспектив и возможностей дальнейшего расширения предприятия.

Характерным является, что в июне 1941 г., уже после значительной

---

* Відомості не подано.
** Назву вулиці не подано.

их концентрации, 256 действующих промпредприятий размещены в 430 пунктах города. Из этих 430 пунктов размещения только 146, или 34 %, являются расположенными на собственных земельных участках, а 66 % используют общие дворы и общие здания. Особенно резко выражено это положение в текстильно-швейной отрасли, где из 57 предприятий только одно имеет собственный земельный участок.

При таком положении с собственными земельными участками, с размерами предприятий нет ничего удивительного, что в 1941 г. из всей промышленности города только 22 предприятия имели железнодорожные подъездные пути, из которых не все эксплуатировались и были исправными ... *

Состояние промышленности на июнь 1945 г.

№ п/п	Наименование отрасли	Количество предприятий, ед.	Количество рабочих, тыс. чел.
1	Металлообрабатывающая, машиностроительная и электротехническая промышленность	39	2,4
2	Пищевая	76	3,8
3	Легкая	29	3,2
4	Химическая	14	0,5
5	Полиграфическая и бумажная	11	0,9
6	Производство стройматериалов	16	1,3
7	Деревообрабатывающая	7	0,4
8	Прочие	81	2,2
	Итого	283	14,7

Выводы из приведенных статистических данных могут быть сделаны следующие:

1. За год с момента освобождения г. Львова проделана трудящимися города под руководством партийных и советских организаций огромная работа по восстановлению и развитию промышленности, в результате чего количество предприятий доведено до довоенного уровня (несколько бóльшая численность предприятий объясняется главным образом различным принципом группировки хлебозаводов и кооперативных предприятий, взятых по данным 1945 г. каждое предприятие в отдельности, а по данным 1940 г. объединенных по принципу заводоуправлений и в отдельных случаях союзов).

2. Ведущими отраслями промышленности продолжают оставаться пищевая с значительным повышением удельного веса легкой промышленности и известным падением удельного веса полиграфической, химической промышленности, что главным образом находит свое объяснение в том, что материально-техническая база этих отраслей особенно сильно пострадала в период оккупации.

3. Средний размер предприятий по численности занятых в них трудящихся еще не достигает довоенного уровня ... **

Державний архів Львівської області, ф. Р-1701, оп. 1, спр. 5, арк. 2—12. Копія.

---

* Немає однієї сторінки документа.

** Далі подано характеристику промисловості районів міста, а також окремих галузей.

№ 240

ІЗ ЗАКОНУ ПРО П'ЯТИРІЧНИЙ ПЛАН ВІДБУДОВИ Й РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА СРСР НА 1946—1950 рр.— ПРО ПЕРЕТВОРЕННЯ МІСТА ЛЬВОВА У ВЕЛИКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

18 березня 1946 р.

...Перетворити місто Львів у великий індустріальний центр України. Збудувати і ввести в дію у місті Львові автоскладальний завод, електроламповий завод, завод телеграфної і телефонної апаратури, скляний завод, трикотажну фабрику, підприємства харчової промисловості, а також відбудувати і збільшити потужність міської електростанції...

Закон про п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства СРСР на 1946—1950 рр.— К., 1946, с. 66.

№ 241

ІНФОРМАЦІЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВНО ЛЬВІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ ПРО ВІДБУДОВУ МЕРЕЖІ НАРОДНОЇ ОСВІТИ МІСТА

*Не раніше 1 січня 1947 р.**

За 1944—1945 рр. міським відділом народної освіти пророблено слідуюче:

1. Відроджено 60 шкіл, які займають 47 шкільних будинків. В цьому навчальному році працювало 58 шкіл, де навчалося 18 000 учнів. На майбутній рік буде 60 шкіл, якими буде охоплено 19 787 учнів.

2. Відкрито 6 дитячих будинків, якими охоплено 738 дітей-сиріт.

3. Відкрито 47 дитячих садків, якими охоплено 1800 дітей-дошкільників.

4. Організовані палац піонерів та школярів, дитяча технічна станція та спортивна школа.

5. Для робітників та робітничої молоді організовано 5 шкіл дорослих, в яких навчалось в минулому році 1050 робітників. На майбутній рік буде 6 шкіл на 1500 робітників та службовців.

6. За роки звільнення улаштовано на педроботу в школах, дитбудинках, дитсадках місцевих учителів 915, прибувших з Червоної Армії — 143 чоловіка. На керівну роботу висунуто з місцевих учителів директорами шкіл 19 чоловік, зав. дитсадками 11 чоловік, директорами вечірніх шкіл 2 чоловіка, директорами дитячих будинків 1 чоловік, інспекторами міськ- та райвно 6 чоловік.

7. Після звільнення м. Львова працівникам шкіл та дитячих установ надано значну матеріальну допомогу, лише в 1945 р. учителі і працівники дитячих установ одержали до 1 000 000 крб.

8. За роки звільнення на відбудову народної освіти в м. Львові витрачено до 60 000 000 крб.

Зав. Львівським міськвно *Березняк*

Державний архів Львівської області, ф. Р-402, оп. 3, спр. 3, арк. 106. Копія.

---

* Датовано за змістом документа.

№ 242

З ВИСТУПУ ПИСЬМЕННИКА Я. ГАЛАНА НА ЗБОРАХ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ м. ЛЬВОВА ПРО ЗЛОЧИНИ УКРАЇНСЬКИХ БУРЖУАЗНИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

24 липня 1947 р.

...Ми знаємо, що робили бандерівці по селах. Вони робили такі звірства. Вони перевершили * в своїх звірствах навіть ** німецьких солдатів-есесівців.

Вони катують наших людей, наших селян, я би сказав, що вони більше катують людей зі західних областей, ніж зі східних. В цих катуваннях вони проявляють таку жорстокість, такий садизм, якого ще не бачило людство, хіба за часів середньовіччя ***. Хіба ми не знаємо, що вони ріжуть малих дітей, розбивають їм голови о кам'яні мури, так що мозок вилітає. Страшні звірячі вбивства — ось дії цих скажених вовків.

Хто ж може піти за ними, хто може їм подати руку, цим звірам в людському обличчі, я вас питаю, чия душа не здригнеться від цих кривавих вбивств, катувань, насилля, хіба народ не бачить все це? Народ ненавидить цих мерзотних **** вбивців, він веде боротьбу з ними.

І ми, передова інтелігенція, письменники, професори, всі, у кого здригається серце від цих звірячих катувань, повинні повести самі рішучу боротьбу за знищення решток цих підлих вбивців...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 155, арк. 64. Стенограма.

№ 243

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ ПРО ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

4 грудня 1947 р.

...Ще в той час, коли тривала війна, коли Батьківщина напружувала всі зусилля на боротьбу з ворогом, постановою Державного комітету оборони в січні місяці 1945 р. було вирішено питання про перетворення Львова у велике індустріальне місто Радянської України.

Пізніше це найшло своє втілення в законі про п'ятирічний план, за яким у Львові повинно бути збудовано на протязі післявоєнної п'ятирічки низку великих підприємств середнього і точного машинобудування союзного та республіканського значення, будівельних матеріалів, легкої, харчової, деревообробної промисловості, поруч із зміцненням енергетичної бази міста.

Промисловість м. Львова з дрібної, напівкустарної перетворюється у велику, що має загальнодержавне значення.

За 3,5 роки, які минули з дня першої постанови уряду про індустріалізацію Львова, в місті виникла низка нових потужних підприємств, а саме: ще в минулому році розпочато випуск продукції заводом сільськогосподарського машинобудування, розпочав ремонт паровозів та рухомого складу львівський ЛПВРЗ, який збудовано наново після того, як цей завод було висаджено в повітря гітлерівськими загарбниками.

В місті будуються великий автоскладальний завод з добовою потужністю 50 вантажних машин, велозавод, склозавод, який в цьому році вже

---

* У стенограмі «превзошли».
** У стенограмі «даже».
*** У стенограмі «средневековья».
**** У стенограмі «гнусних».

введено до ладу, з маленького електролампового заводу створено шляхом поширення та реконструкції велике соціалістичне підприємство, потужність якого наприкінці п'ятирічки буде досягати 20 млн. шт. ламп на рік.

До числа новобудов Львова входять завод будівельного картону, завод телефонно-телеграфної апаратури, маргариновий, бавовнопрядильна фабрика, яка вже працює і яка до кінця п'ятирічки повинна мати потужність на 10 тис. веретен.

Таким чином промисловість міста докорінно змінює своє колишнє обличчя: поруч з продуктами споживання для населення засвоюється виробництво машин, механізмів, будівельних матеріалів, зміцнюється енергетична база промисловості; в березні місяці цього року будуванням заводу газової апаратури розпочато розвиток нової, ще молодої в усьому Радянському Союзі галузі — виробництва газового устаткування. Завод буде випускати газові плитки 2-х, 4-х та 12-конфорні, ванні колонки, бачки для підігріву води та інші корисні речі для обслуговування населення не лише нашого міста, а інших міст Радянського Союзу.

Випуск валової продукції промисловості по місту Львову наприкінці п'ятирічки буде становити більше як 300 млн. крб. проти 105 млн. крб. в 1945 р.

Поруч з розвитком промисловості невпинно зростає кількість трудящих, які зайняті в різних її галузях. Вже зараз кількість трудящих, що працюють в промисловості, становить близько 30 тис. чоловік, проти 16 тис. чоловік, що були зайняті в промисловості на початку 1946 р.[294]

Невпинне перетворення міста в великий індустріальний центр, зростання робітничого класу і населення міста вимагають від міського комунального господарства створення відповідних умов для майбутнього великого міста, піднесення всіх галузей комунального господарства і міського благоустрою на належну височінь... *

VI. Виконання бюджету

Виконання прибуткової та видаткової частин бюджету за звітний період по м. Львову характеризується такими даними:

Роки	Виконання, %	
	По прибутках	По видатках
1944	100,6 %	98,8 %
1945	96,7 %	95,7 %
1946	103,3 %	101,3 %
Разом за 3 роки	102,4 %	98,5 %
За 6 місяців 1947 р. (від річного плану)	51,9 %	50,3 %

На комунальне господарство за 3 роки з дня звільнення міста витрачено за рахунок бюджету 41 млн. крб., по народній освіті — 41,2 млн., по охороні здоров'я — 40 млн. крб.

Міські фінансові органи та райради депутатів трудящих провели значну роботу в галузі застосування податкового законодавства, крім того, було проведено велику роботу по оподаткуванню приватного сектора, з якого було одержано за станом на 1 квітня ц. р. 48,9 млн. крб. прибуткового податку...

* Пропущено розділи «Комунальне господарство», «Торгівля», «Робота місцевої промисловості» та деякі інші.

Для лікування інвалідів Вітчизняної війни в місті організовано 4 госпіталі, поліклініка, аптека.

Значну роботу проведено за звітний час в галузі надання допомоги багатодітним та одиноким матерям. За 3 роки виплачено багатодітним матерям 1 331 тис. крб. та одиноким матерям 1 427,7 тис. крб.

Зараз органами соціального забезпечення провадиться завіз палива та овочів інвалідам Вітчизняної війни та родинам загинулих...

VIII. Організаційно-масова робота виконкому міськради

Після звільнення м. Львова було проведено реєстрацію депутатів міської Ради обрання 1940 р., зі складу депутатів було укомплектовано 9 постійно діючих комісій, які затверджено V сесією міської Ради.

Ще в лютому місяці 1945 р. було розгорнуто роботу по організації 205 вуличних комітетів, в яких працює 1135 чоловік. Основним завданням комітетів з'являлось втягнення комітетів до участі в відбудові господарства та в поліпшенні санітарного стану і благоустрою міста. Голови комітетів, їх заступники та секретарі затверджені виконкомами райрад.

За звітний період проведено 12 сесій міської Ради, на яких заслухано питання про хід відбудови комунально-житлового господарства, питання бюджету, розгорнення кооперативної торгівлі та поширення випуску товарів ширвжитку, про роботу допоміжних господарств, про індивідуальні городи, про благоустрій околиць міста, розглянуто окремі скарги трудящих і таке інше.

З 9-ти постійно діючих комісій міської Ради добре працюють комісії: бюджетна (голова депутат Водягін), народної освіти (голова депутат Кривицька).

Гірше за інших працюють комісії комунального господарства (голова депутат Кущинський) та сільського господарства (голова депутат Крашаниця).

Найважливішим питанням в галузі масової роботи за звітний період була підготовка до виборів у Верховні Ради СРСР та УРСР, в яких активну участь приймали також депутати міської Ради, що працювали членами дільничних комісій, головами таких та членами округових виборчих комісій.

Підготовча організаційна і агітаційно-масова робота по виборах до Верховної Ради по Львову як в 1946, так і в 1947 р. і зараз по підготовці до виборів в місцеві Ради розпочалась своєчасно, що необхідно для забезпечення активної участі всіх виборців у виборах.

В день виборів 9 лютого 1947 р. по м. Львову прийняло участь в голосуванні 199 141 виборця, з них голосувало за кандидатів блоку комуністів та безпартійних 198 360 чоловік, що становить 99,62 %...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 251, арк. 417—419, 435—437, 439—441. Копія.

№ 244

ПОСТАНОВА ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КП(б)У ПРО ПОШИРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МІСТА ПОЧИНУ ПЕРЕДОВИХ ПІДПРИЄМСТВ МОСКВИ ЗНИЖУВАТИ СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ І ЗБІЛЬШУВАТИ НАДПЛАНОВІ НАГРОМАДЖЕННЯ

3 вересня 1948 р.

В газеті «Правда» від 29 серпня 1948 р. опубліковано документ великого державного значення — лист керівників 35 заводів і фабрик Москви Голові Ради Міністрів СРСР т. Сталіну. Передові підприємства

столиці, підрахувавши свої можливості і переглянувши зобов'язання, вирішили шляхом зверхпланового зниження собівартості продукції дати в 1948 р. додатково до плану соціалістичного нагромадження 172 млн. крб.

Цей почин передовиків московських підприємств є однією з прояв високого розуміння державних інтересів, ініціативи, скерованої на дострокове виконання плану післявоєнної п'ятирічки в чотири роки, на дальше зміцнення економічної могутності нашої соціалістичної Батьківщини.

Заклик передових підприємств м. Москви знайшов гарячий відгук серед колективів львівських підприємств. Переглянувши свої соціалістичні зобов'язання... і підрахувавши свої можливості і ресурси, колектив працівників електролампового заводу зобов'язався дати зверхпланового нагромадження в 1948 р. додатково 1 млн. 300 тис. крб. Колектив робітників механізованого заводу віконного скла — 1 млн. 600 тис. крб., колектив фабрики «Більшовик» — 1 млн. 500 тис. крб. і ряд інших.

З метою широкого розгортання соціалістичного змагання колективів промислових підприємств і будівництв міста за збільшення зверхпланових нагромаджень, бюро МК КП(б)У постановляє:

1. Схвалити ініціативу колективів підприємств: механізованого заводу віконного скла, електролампового заводу, фабрики «Більшовик», що перші підхопили почин передовиків московських підприємств і взяли зобов'язання дати зверхпланові нагромадження в 1948 р.

2. Зобов'язати секретарів первинних парторганізацій, керівників підприємств, будов і профспілкових організацій, широко наслідуючи приклад колективів підприємств електролампового заводу, механізованого заводу віконного скла, фабрики «Більшовик», що перші підхопили почин 35 передовиків московських підприємств, обговорити на зборах колективів звернення передовиків, переглянути свої можливості, підрахувати резерви і добитися збільшення зверхпланового соціалістичного нагромадження в 1948 р.

Очолити і організувати патріотичний почин трудящих підприємств і будов на ще більш чітку роботу кожного підприємства, цеху, бригади і окремого робітника, скеровуючи на безумовне виконання зобов'язань — виконати план 1948 р. до 17 вересня 1948 р.

3. Запропонувати райкомам КП(б)У забезпечити керівництво і повсякденну допомогу партійним, профспілковим і комсомольським організаціям і керівникам підприємств і будов в їх боротьбі за дострокове виконання плану 1948 р. і мобілізацію внутрішніх ресурсів для збільшення зверхпланового соціалістичного нагромадження [295].

4. Провести 2 вересня міську нараду керівників підприємств, будов і секретарів первинних парторганізацій з питання організації змагання за дострокове виконання плану і дальше збільшення зверхпланових нагромаджень.

5. Зобов'язати МК і РК ЛКСМУ широко популяризувати почин передових підприємств серед молоді і очолити соціалістичне змагання за збільшення зверхпланових нагромаджень.

6. Зобов'язати редакторів газет: «Львовская правда» — т. Одудько, «Вільна Україна» — т. Хижняк, «Червоний штандар» — т. Грушкевич систематично висвітлювати на сторінках газет хід виконання підприємствами і будівництвом своїх соціалістичних зобов'язань по виконанню планів 1948 р.— третього вирішного року післявоєнної пятирічки.

Секретар Львівського міськкому КП(б)У

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 221. арк. 43—44. Оригінал.

№ 245

З ПОСТАНОВИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КП(б)У ПРО ПРОВЕДЕННЯ КАМПАНІЇ ЗБОРУ ПІДПИСІВ ПІД ВІДОЗВОЮ ПОСТІЙНОГО КОМІТЕТУ ВСЕСВІТНЬОГО КОНГРЕСУ ПРИХИЛЬНИКІВ МИРУ ПРО ЗАБОРОНУ АТОМНОЇ ЗБРОЇ

14 липня 1950 р.

Бюро МК КП(б)У відмічає, що партійні організації м. Львова правильно зрозуміли завдання ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У та обкому КП(б)У по проведенню кампанії в Радянському Союзі по збору підписів під відозвою Стокгольмської сесії, внаслідок чого кампанія по збору підписів в м. Львові, як і у всій радянській країні, прийняла всенародний характер. Збирання підписів проходить успішно по всіх виробництвах, учбових закладах та установах. Трудящі м. Львова одностайно підтримують заклик про заборону атомної зброї та об'яву військовим злочинцем того уряду, який першим застосовує цю зброю агресії та масового знищення людей.

Кампанія по зібранню підписів по місту проходить в обстановці великого політичного та трудового піднесення. На проведених зборах на мітингах виступало понад 5 тис. чоловік. В своїх виступах робітники, інтелігенція, радянські жінки та молодь палко вітають мирну політику радянського уряду та заявляють про свою готовність відстоювати справу миру у всьому світі...

По місту проведено 1156 зборів трудящих, на яких було присутні близько 180 тис. чоловік. Проведено доповідей та бесід серед трудящих понад 15 тис.

Внаслідок проведеної роботи трудящі одностайно підписують відозву Стокгольмської сесії. На 12 липня 1950 р. вже підписалось під відозвою 207 578 чоловік...

Секретар Львівського міськкому КП(б)У *Ф. Єременко*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 356, арк. 54—55. Оригінал.

№ 246

З ДОПОВІДІ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У І. С. ГРУШЕЦЬКОГО НА ЗБОРАХ АКТИВУ МІСЬКОЇ ПАРТОРГАНІЗАЦІЇ ПРО РОЗВИТОК МІСТА І НАЙГОЛОВНІШІ ЗАВДАННЯ НА НАСТУПНІ РОКИ

6 жовтня 1950 р.

...За роки післявоєнної п'ятирічки відновлено і значно розвинено всі існуючі до війни підприємства промисловості, транспорту і комунального господарства, а також побудовано цілий ряд нових фабрик і заводів, озброєних сучасною радянською технікою.

Провідне місце серед промислових підприємств Львова займають тепер підприємства металообробної промисловості, випуск продукції яких збільшився в порівнянні з 1940 довоєнним роком майже в п'ять разів.

Значно змінився внаслідок промислового будівництва і соціальний склад населення Львова. Якщо в 1933 р. в промисловості, на транспорті і в комунальному господарстві було зайнято тільки близько 5% населення міста, то зараз ця цифра перевищує 20%.

Найвидатнішим наслідком індустріалізації м. Львова є створення і виховання кадрів кваліфікованих робітників і інженерно-технічної інте-

лігенції, особливо з місцевого населення. Зараз на багатьох підприємствах Львова кількість місцевих робітників досягає 80—90 %, а в цілому по місту кількість місцевих кадрів, працюючих в промисловості, на транспорті і в комунальному господарстві становить близько 63 %.

Ще в 1947 р. промисловість Львова досягла довоєнного рівня виробництва, а в 1949 р. перевищила його більше ніж в два рази. В цьому році промисловість міста план 8 місяців виконала на 100,8 %... *

Ви знаєте, місто Львів, яке в минулому іноземні завойовники намагались перетворити в вогнище соціального і національного пригноблення трудящих Західної України, тільки при Радянській владі стало індустріальним центром, містом передової радянської науки, культури і мистецтва. Тепер тут працює 7 відділень науково-дослідних інститутів Академії наук УРСР, 13 вузів, є 30 технікумів, 88 шкіл. У Львові працює 5 театрів, державна філармонія, хорова капела «Трембіта», картинна галерея, 7 музеїв. В цьому році відкрито філіал Центрального музею В. І. Леніна, який має неоціниме значення в справі комуністичного виховання трудящих.

В учбових закладах і школах області працює 10 910 професорів, викладачів і учителів, які навчають 190 735 дітей робітників, колгоспників і інтелігенції. Все це вимагає від обкому і міськкому партії приділити особливу увагу марксистсько-ленінському вихованню інтелігенції, залученню її до активної громадсько-політичної роботи в місті і селі, залученню її до соціалістичного будівництва...

Нам треба значно посилити науково-природничу і антирелігійну пропаганду, вириваючи з-під впливу реакційного духівництва відсталу частину місцевої інтелігенції, молоді, населення міста і села.

Після об'єднання греко-уніатської церкви з православною, яке відбулося в 1946 р., в нас все ще залишилось духівництво, яке, прикриваючись завісою об'єднання, є, як і раніше, агентами Ватікану, натхненниками антирадянських, реакційних поглядів, опорою агентів українських буржуазних націоналістів і куркульства. Я вже не кажу про католицькі костьоли, які є гніздами агентури Ватікану.

Нам треба глибше викривати реакційну суть всякої релігії, викривати наочно і переконливо, на місцевих прикладах і фактах, зв'язок релігійних груп, сект і, головним чином, греко-уніатської церкви з міжнародною реакцією і перш за все англо-американською, з Ватіканом і залишками розгромлених банд українських буржуазних націоналістів.

Товариші! Невтомне піклування і допомога, що її подає ЦК ВКП(б) нашій обласній партійній організації, з'являється основою наших успіхів. Наскільки уважно ставиться ЦК ВКП(б) до подання систематичної допомоги нам, про це свідчать постанови секретаріату ЦК ВКП(б) по питаннях, висунутих Львівським обкомом КП(б)У.

Як відомо, ЦК ВКП(б) ще до постановки питання про роботу Львівського обкому КП(б)У прийняв постанову про подання допомоги в господарському і культурному розвитку області, про що говорилось на пленумі обкому КП(б)У. Нам велику допомогу подав ЦК ВКП(б) в справі розвитку промисловості, сільського господарства, науки, культури і мистецтва...

ЦК ВКП(б) також зобов'язав міністерства і відомства вирішити такі питання:

1. Про заходи допомоги Львівському філіалу Академії наук Української РСР.

2. Про заходи допомоги вищим учбовим закладам м. Львова.

3. Про обсяг трансляції радіопередач через Львівську радіостанцію.

---

* Далі йдеться про показники в окремих галузях промисловості.

4. Про виділення коштів на будівництво Львівського обласного стадіону.

5. Про виділення коштів на реконструкцію будинку під концертний зал філармонії.

ЦК ВКП(б) вирішив також питання про будівництво у м. Львові студентського містечка на 2 тис. кімнат з усіма зручностями, про перевід деяких вузів м. Львова з нижчої до вищої категорії, про виділення значних коштів на укомплектування бібліотек учбових закладів області.

Центральний комітет ВКП(б) і ЦК КП(б)У надіслали нам для подання допомоги ряд керівних працівників своїх відділів, керівників міністерств та ін., які багато нам допомогли в справі мобілізації партійної організації на виконання постанови ЦК ВКП(б).

Центральний Комітет приділив особливу увагу питанням укріплення партійних кадрів обкому, міськкомів і райкомів партії. Ця допомога і увага зобов'язують нас до того, щоб по-більшовицькому усунути недоліки і рішуче поліпшити ідеологічну роботу серед інтелігенції.

Виконуючи постанову ЦК ВКП(б) і рішення X пленуму обкому КП(б)У, міська партійна організація повинна:

1. Докорінно поліпшити керівництво установами, які займаються ідеологічною роботою, глибше вникати в діяльність відділів інститутів Академії наук УРСР, учбових закладів, установ мистецтв, обласного видавництва, а також відділень спілок письменників, художників, композиторів.

Залучити кращі сили львівських учених до створення наукових праць, які б викривали ворожу ідеологію українсько-буржуазного націоналізму, в першу чергу з питань історії і літератури України.

2. Вжити заходів до серйозного поліпшення роботи по марксистсько-ленінському вихованню інтелігенції.

3. Розробити план заходів по підвищенню теоретичного рівня керівних партійних і радянських кадрів, маючи на увазі організацію самостійного вивчення кадрами марксистсько-ленінської теорії за творами класиків марксизму-ленінізму.

Вжити заходів до зміцнення кваліфікаційними кадрами відділів пропаганди обкому, міськкомів і райкомів партії.

4. Забезпечити розгортання науково-дослідної роботи в львівських установах Академії наук УРСР і вузах м. Львова відповідно до завдань господарського і культурного будівництва на Україні.

5. Поліпшити роботу партійних і комсомольських організацій вузів і технікумів по політичному вихованню студентської молоді в дусі більшовицької ідейності і радянського патріотизму, повести рішучу боротьбу з буржуазно-націоналістичними і іншими ворожими проявами...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 361, арк. 25—26, 46, 75—81. Стенограма.

№ 247

ІЗ ЗВІТУ МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО РОЗВИТОК МІСТА ЗА 1948—1950 рр.

14 листопада 1950 р.

Три роки, що минули за час від останніх виборів до місцевих Рад, були роками напруженої роботи міської і районних Рад депутатів трудящих по здійсненню плану індустріалізації м. Львова.

За ці три роки змінилось обличчя старовинного українського м. Львова, виросло багато нових промислових підприємств, які створені за останнім словом радянської техніки.

Ще в 1947 р. промисловість Львова досягла довоєнного рівня виробництва, а в 1949 р. перевищила в два рази довоєнний рівень.

Місто Львів, перетворений іноземними завойовниками в центр соціального та національного пригноблення трудящих Західної України, при Радянській владі став індустріальним центром, містом передової радянської науки, культури і мистецтва.

За звітний період місцеві Ради, виконуючи настанови нашої партії та уряду, провели велику роботу по відбудові нашого міста, по забезпеченню зрослих культурних і побутових потреб населення нашого міста.

В своїй роботі виконкоми міської та районних Рад депутатів трудящих, депутати неухильно керувались наказами виборців, які лягли в основу всієї нашої роботи.

Переходжу до роботи комунального та житлового господарства.

Безперервний ріст народного господарства нашої Батьківщини знайшов свій відбиток і в роботі комунально-житлового господарства та благоустрою м. Львова. За трирічний період між виборами в місцеві Ради депутатів трудящих комунальними підприємствами та на благоустрій міста було засвоєно з відпущених державою коштів 37 млн. крб. та на житлове господарство — 96,5 млн. крб. В цьому році на комунальне та житлове господарство відпущено 42,5 млн. крб.

Колектив комунальних та житлових працівників, борючись за виконання післявоєнної п'ятирічки, щороку покращував свою роботу, виконуючи та перевиконуючи свої виробничі плани, борючись за зниження собівартості, підвищення продуктивності праці, прискорення обертання обігових коштів і створення понадпланових нагромаджень.

Взяті на себе соціалістичні зобов'язання достроково — до XXXIII річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції закінчити свої річні державні плани — виконали колективи таких комунальних підприємств: завод «Львівгазапарат», будівельно-монтажна контора тресту «Львівгаз», трест «Шляхмостбуд», трест санітарної очистки та трест зеленого будівництва...

Трамвай

Коли в 1947 р. в середньому виходило на лінію 46 вагонів, які перевезли 24,5 млн. пасажирів, то до жовтня 1950 р. число трамвайних вагонів збільшилось до 134 одиниць, які за 10 місяців ц. р. перевезли понад 53,5 млн. пасажирів.

Відбудову рухомого складу трамваю в основному закінчено. На 1951 р. треба ще відбудувати 10 вагонів і тим самим довести інвентарне число вагонів до довоєнного рівня.

Трамвайні вагони приведено в належний зовнішній вигляд, благоустроєно трамвайні зупинки 60 електрифікованими знаками, побудовано 3 павільйони для очікування пасажирів на кінцевих зупинках трамвайних ліній, з'єднано трамвайні маршрути: 2—7, 5—6, 3—8, 4—11, які зв'язують робітничі околиці міста з підприємствами, капітально відремонтовано понад 10 км трамвайної колії.

Але ростучі потреби індустріального міста ще далеко не задовольняють вимог та потреб його населення. Ще не всі околиці міста обслуговуються трамваєм, не наведено повного порядку при посадці пасажирів у вагони, є ще випадки порушення графіків руху тощо.

В найближчі 2—3 роки необхідно продовжити маршрут № 6 на 2,8 км, маршрут № 4 на 5 км, побудувати першу чергу тролейбуса — Аеропорт — Вокзал — Центр, вирішити питання про виготовлення нових трамвайних вагонів.

Водогін і каналізація

Найважливішим досягненням в водопостачанні міста є ліквідація денного та частково нічного перериву в подачі води населенню міста.

Подача води місту зросла до 44—45 тис. м³ води на добу, що на 30% перевищує довоєнний рівень. Це сталось в першу чергу завдяки використанню Водоканалтрестом місцевих вододжерел на Левандівці, Великому Голоску та Погулянці.

В цьому році розпочато капітальне будівництво нової насосної станції в Каменно-Бродах *. Прокладено 3,5 км водоводу та будуються 2 будинки насосної станції. З закінченням цього будівництва місто одержить в кінці 1951 р. додатково 10—12 [тис.] м³ води на добу.

Околиці міста обслуговуються 250 водорозбірними колонками та 180 артсвердловинами, які систематично ремонтуються та поповнюються. Тільки в цьому році відремонтовано 239 водоколонок та артсвердловин.

Але ще не всі околиці міста достатньо устатковані водоколонками. Для цього необхідно продовжити водоводи на такі околиці міста, як Пасіки Галицькі та ін.

Міськкомунгосп та житлоуправління не приділили достатньої уваги такій важливій ділянці роботи, як приєднання житлових будинків, особливо на околицях міста, до міського водогону та каналізації. Водоканалтрест також самоусунувся від цього важливого питання, вважаючи, що на забезпеченні подачі води місту його роль кінчається.

Питанню приєднання житлових будинків до міського водогону та каналізації необхідно приділити саму серйозну увагу.

Газифікація

З року в рік зростає обслуговування газом населення міста.

За звітний період додатково газифіковано понад 6,5 тис. квартир, внаслідок чого число газифікованих квартир зросло до 44,5 тис. За цей же час річна подача газу проти 1947 р. зросла на 182 %. З околиць міста газифіковано 240 квартир на Левандівці, для чого прокладено 2,5 км газопроводу та побудовано газорозподільчу станцію. В цілому прокладено близько 20 км газопроводу в порядку реконструкції газомережі, побудовано 3 газорозподільчі станції.

З метою кращого використання газу, уникнення нещасних випадків та припинення зловживань у користуванні газом в цьому році закінчується перевод 10 тис. газових приборів на жорстке кріплення, встановлено 9,5 тис. газомірів абонентам, які досі сплачували газ по встановленій оплаті.

Значно знижено оплату за користування газом для абонентів, які не мають газомірів, а саме: з 55 до 36 крб. в зимовий період та з 33 крб. до 20 крб. в літній час за двохконфорну плитку та відповідно на інші газові прибори. Приймаються заходи по дальшому зниженню цієї оплати.

Для дальшого покращення обслуговування населення в IV кварталі 1950 р. буде газифіковано 2 тис. кафельних печей...

В галузі благоустрою міста за останні три роки проведено велику роботу по озелененню міста, ремонту шляхів і тротуарів, санітарній очистці, освітленню вулиць.

Так, у парках і скверах та на вулицях міста, а також на територіях підприємств, установ та садибах за цей час висаджено 47,5 тис. дерев та 87 тис. кущів, закладено понад 20 скверів загальною площею 12 га,

---

* с. Каменобрід.

ліквідовано цілий ряд завалів, з яких вивезено до 80 тис. т будівельного сміття.

На місці цих завалів постали такі великі сквери, як по вул. Городецькій, Сталіна, пл. Краківській, вул. Жовтневій, пл. Старий Ринок, вул. Полтвяній та ін., які внаслідок проведених заходів по їх впорядкуванню та оформленню стали місцем відпочинку трудящих міста.

Необхідно відмітити, що значну допомогу в проведенні цих робіт надала громадськість міста. Силами та за ініціативою громадськості розчищено та вивезено понад 50 тис. м^3 будівельного сміття...

Більшість підприємств й організацій та їх колективи, усвідомлюючи значення проведення цих робіт, сумлінно виконували взяті на себе зобов'язання, як, наприклад: трест «Львіввугілля», завод автонавантажувачів, кондфабрика ім. Кірова, вузи, технікуми, школи і т. ін.

За ініціативою студентів політехнічного інституту в цьому році розпочато будівництво студентського парку в Червоноармійському районі площею 7 га.

Весною цього року по озелененню захисних зон навкруги міста посаджено 180 га саджанців та насіння дерев на схилах горбів Розточчя, Білогорського лісу, Холму Слави та над рікою Полтва...

Житлове господарство

Виконуючи вказівки про створення нормальних житлових умов трудящим, міським житловим управлінням за трирічний період між виборами в місцеві Ради депутатів трудящих проведено значну роботу.

За три роки трудящі м. Львова одержали 322 тис. м^2 капітально відремонтованої житлоплощі, капітально відремонтовано 331,8 тис. м^2 дахів, в тому числі 36,6 тис. м^2 залізних, зношених дахів покрито черепицею, замінено і капітально відремонтовано 39,8 тис. м^2 міжповерхових та горищних перекрить та 40,1 тис. п. м. водостічних труб.

Капітально відремонтовано і введено в експлуатацію 56 систем центрального опалення, перекладено 4277 печей та кухонь, зреконструйовано та пофарбовано 93,1 тис. м^2 фасадів будинків, капітально відремонтовано 4295 санітарних вузлів.

До водогону та каналізації приєднано 115 будинків, запроваджено електроосвітлення в 80 будинках. Для полегшення роботи домогосподарок обладнано дві півмеханічні пральні.

За рахунок централізованих коштів відбудовується по вул. 1 Травня 56-квартирний будинок, 28 квартир в цьому будинку повинні бути здані в експлуатацію на кінець 1950 р.

Посилено значно виробничо-технічну базу районних ремонтно-будівельних контор та тресту «Міськкомунжитлобуд» будівельними дворами, майстернями, лісосушарнями та гаражами.

Відбудовано гуртожитки рембудконтор по вул. Вчительській, 8 та 8а, Жовтневій, 31, Ботвина, 31, Пасічній, 23 та ін., що дасть можливість забезпечити робітників житлом.

Крім цього за цей же період проведено профілактичний та поточний ремонт житлових будинків, а саме: відремонтовано 1390 тис. м^2 дахів, 90 тис. п. м. водосточних труб, 5054 будинкових ліхтарів, понад 18 тис. санвузлів, 10,5 тис. штук дворових скриньок на сміття, 18 346 печей та кухонь та 179 систем центрального опалення.

В 1950 р. за почином депутата московської Ради тов. Лозневої з понад 9000 будинків житлофонду м. Львова, які знаходяться на балансі будинкоуправлінь, взято на соціалістичне збереження 7795 будинків, а з 66 390 квартир — 40 844 квартири взято на соцзбереження.

Протягом 1950 р. по м. Львову квартиронаймачами за їх власні кошти було відремонтовано 4477 квартир...

Охорона здоров'я трудящих — це одне з головних питань в нашій країні. Йому приділяють велику увагу більшовицька партія, радянський уряд.

За час від 1947 р. по 10 листопада 1950 р. міським відділом охорони здоров'я під щоденним наглядом, керівництвом і допомогою виконкому проведено досить поважну роботу по поліпшенню медичного обслуговування трудящих.

В 1947 р. було в м. Львові 12 амбулаторій, 13 поліклінік, 10 лікарень і 55 лікарських дільниць, яких обслуговувало 527 лікарів.

З метою підвищення кваліфікації медичних працівників та всебічного покращення медичного обслуговування населення в 1950 р. із амбулаторно-поліклінічних установ створено 4 об'єднані лікарні районного значення.

Створення районних лікарень дає можливість мешканцям району мати свою постійно обслуговуючу їх лікарню та своїх дільничних лікарів.

Такі умови медичного обслуговування трудящих створені вже в Залізничному районі, частково в Червоноармійському та Шевченківському.

В процесі створення районних лікарень відкрито нову лікарню в Шевченківському районі. Повне об'єднання всіх амбулаторно-поліклінічних установ буде закінчено в 1951 р.

На сьогодні, крім згаданих 4 об'єднаних лікарень, працює ще в м. Львові 16 амбулаторій та 8 поліклінік.

Медичну допомогу дітям подають 8 дитячих консультацій, 3 дитячі лікарні та поліклініка медінституту.

Гінекологічна та родильна допомога населенню міста здійснюється 8 жіночими консультаціями, одним пологовим будинком та пологовими відділами лікарень з кількістю 70 ліжок.

Боротьба з туберкульозом провадиться в місті трьома районними, одним обласним диспансером, в одному тубсанаторії для дорослих і в двох санаторіях для дітей.

Значно покращала свою роботу і станція швидкої допомоги. Сьогодні вона краще забезпечена автомашинами і медпрацівниками, внаслідок чого значно зменшилась кількість скарг трудящих на роботу станції швидкої допомоги.

В роботі санітарної інспекції помітно значні здвиги в напрямі наведення санітарного порядку в гуртожитках, торговельній мережі, на підприємствах, які виготовляють харчові продукти, та в наведенні чистоти в дворах, на вулицях, на робочих місцях трудящих.

Збільшилась кількість медичних установ. Медичні установи забезпечені висококваліфікованими медичними працівниками. Кількість одних лише лікарів зросла за той час більше як на 100 осіб...

Розширено і матеріальну базу шкіл. В 1947 р. було 48 шкільних будинків. В 1950 р. є їх 60. Всі шкільні приміщення відремонтовані, переважно капітальним ремонтом. Забезпечено школи партами, столами, шафами; обладнано навчальні кабінети, поповнені бібліотеки. На це витрачено за останні роки понад 2 млн. крб.

Збільшилась і кількість учнів. Якщо в 1947 р. в м. Львові працювало 12 початкових шкіл, 23 семирічних і 29 середніх з загальною кількістю 29 700 учнів, то сьогодні — 10 початкових, 25 семирічних і 30 середніх шкіл з кількістю 34 283 учні.

В 1947 р. було 10 шкіл робітничої молоді з 1600 учнями. В 1950 р. є їх 13, а учнів — 3275.

В 35 дитсадках виховувалося 1830 дітей дошкільного віку, тепер — 1892.

В 1947 р. працювало в школах міста 1317 вчителів, в 1950 р.— 1590, з них 900 вчителів мають закінчену вищу освіту, 208 учителів з місцевого корінного населення.

Покращено і навчально-виховну роботу. Уроки в школах провадяться на вищому навчально-виховному рівні, ніж то було раніш.

Учні краще засвоюють програмовий матеріал, що показали перехідні іспити та випускні екзамени.

Учні вміють логічно правильно, стилістично і граматично без помилок викладати на папері свої думки, вміють розв'язувати складні математичні задачі, вміють давноминуле пов'язувати з сучасним.

За звітний період нагороджено 49 випускників золотими медалями і 184 срібними.

Краще розгорнуто позашкільну та позакласну роботу, піонерську та комсомольську.

В 1947/48 навчальному році налічувалось 2755 комсомольців та 11 024 піонерів. В 1950 р. є в школах 4072 комсомольці і 28 499 піонерів.

Добре працюють батьківські комітети. Систематично відбуваються загальні збори батьків по школі і по класах. Батьківські комітети надають велику допомогу школам по ремонту шкільних приміщень та у виховній роботі.

За звітний період виросло багато вчителів — майстрів педагогічної справи, як Лобода — директор 36-ї СШ, Золотова — зав. 45-ї ПШ, Щурпо — викладач української літератури 21-ї СШ, Шеретило — вчитель 44-ї СШ та ін...*

При виконкомі міської Ради депутатів трудящих утворено й працюють 8 постійних комісій, в роботі яких приймають участь 385 депутатів та до їх діяльності залучено 450 чоловік радянського активу.

Роботу постійних комісій було направлено на виконання рішень сесій, підготовку питань на сесії та засідання виконавчого комітету. Постійні комісії й організований навколо актив приймали участь в перевірці роботи промислових підприємств та культурно-соціальних установ, торговельних організацій тощо.

Постійні комісії виступали ініціаторами цінних починань у вирішенні господарчо-політичних завдань, благоустрою міста, по налагодженню роботи медичних та культурно-освітніх установ, а також по покращенню матеріально-побутових умов трудящих міста...**

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 397, арк. 77—81, 83—84, 87—88, 108—109, 111—112, 121. Стенограма.

№ 248

ДОВІДКА ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО ДОПОМОГУ ПІДПРИЄМСТВ І ПРОЕКТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА ВАЖЛИВИМ БУДОВАМ КРАЇНИ

*Не раніше травня 1951 р.****

По Львовгидеп

Согласно заданию Украинского отделения института «Гидроэнергопроект» Львовской проектно-изыскательской экспедиции были поручены изыскания по чаше водохранилища Каховской ГЭС. Район работ — Конские плавни. Изыскательские партии ведут геологические и топографи-

* Пропущено розділ про охорону здоров'я та деякі інші.
** Далі йдеться про роботу комісій.
*** Датовано за змістом документа.

ческие изыскания для проектирования защитных мероприятий по защите от затопления крупных населенных пунктов, промышленных предприятий, плодородных земель, садов и виноградников.

С ноября 1950 г. по настоящее время по топографическим изысканиям проделаны следующие работы: произведено топографических съемок 8500 га, эта цифра превышает произведенные съемки за последние 4 года. Проложено и измерено пологонометрии 300 км, невилировки — 420 км. Протрассировано дамб — 50 км.

На топографических изысканиях работает изыскательская партия, насчитывающая в своем составе ИТР — 13 человек, рабочих — 42 человека.

По инженерно-геологическим изысканиям: пробурено 150 скважин общим погонажем 1810 п. м. Установлено 15 фильтров-скважин для наблюдения за режимом подземных вод.

На геологических изысканиях работает изыскательская партия, насчитывающая в своем составе ИТР — 9 человек, рабочих — 29 человек.

Коллектив Каховской партии, включившись в социалистическое соревнование, несмотря на тяжелые условия — распутицу, бездорожье, провел работы в радиусе 200 км, с честью выполнив свои обязательства.

Лучшие работники Каховской партии — прораб т. Галикбаров, сменные мастера — комсомолец Зарянский и Безверхий, выполнившие нормы на 150 %.

Лучшие техники-топографы: член ВКП(б) т. Фомичев, беспартийные тт. Князьков, Мицко, Азбукин, выполняющие нормы на 125 % и выше.

Облпроект

Работают две изыскательские партии геодезистов в районе строительства Каховской ГЭС в гг. Ногайске и Берославе. Эти партии производят геодезические съемки местности. Изыскателям во время весеннего разлива Днепра пришлось вести работу в тяжелых условиях.

В районе г. Ногайска возглавляют работу партии инженеры-геодезисты тт. Гловацкий, Ярош, Шостак, Янович. В районе Борислава возглавляют партию тт. Луцик, Волотович, Михальчишин, Гавош.

Завод автопогрузчиков

Сотни львовских автопогрузчиков работают на стройках коммунизма, заменяя тысячи людей на трудоемких и тяжелых работах. Коллектив завода послал на строительство Каховской ГЭС партию 3-тонных автопогрузчиков.

Строители Каховской ГЭС прислали коллективу завода следующую телеграмму: «Автопогрузчики Вашего завода показали в работе прекрасные результаты. Сообщите о возможности поставки каховской стройке еще 5 машин».

Текст этой телеграммы воодушевил коллектив завода на новые стахановские дела. Идя навстречу запросам строителей, инженеры, конструкторы и рабочие львовского завода создали новую модернизированную машину. Модернизированные автопогрузчики в июне месяце будут отгружены в адрес Каховской ГЭС.

На освоении новой модернизированной конструкции отличились рабочие Степан Панасенко, испытатели Иван Салуха, Владимир Чиж, Анатолий Ильченко и др.

Завод приводных прессов

С радостью взялся коллектив Львовского завода приводных прессов за выполнение почетного задания на изготовление 30-тонных прессов

для Куйбышевской гидроэлектростанции. Благодаря самоотверженному труду рабочих, инженерно-технических работников прессы были изготовлены и досрочно отправлены на великую стройку.

При выполнении данного задания отличились сборщики, слесари и стахановцы тт. Канчир, Кочмар, токари тт. Гургаль, Веторяк, Федорчак, Звонарев, ежедневно выполняющие нормы на 200—300 %.

Завод телеграфно-телефонной аппаратуры

Коллектив завода выполняет заказ для Волгодонстроя и Куйбышевской ГЭС. Завод изготовил и отправил в адрес стройки линейные аппараты для междугородних телефонных станций.

Инструментальный завод

В адрес великих строек коммунизма отправлен режущий инструмент — фрезы, метчики, плашки: в Сталинград — на 6 тыс. руб., в Куйбышев — на 5 тыс. руб., на Южно-Украинский канал — на 7 тыс. руб.

Фабрика гнутой мебели

Для строителей Каховской ГЭС коллектив фабрики изготовил стулья, шахматные столы и другую мебель. Фабрика раньше срока отгрузила в адрес стройки 3 вагона мебели. Хорошо работали на выполнении задания столяры-стахановцы тт. Дмитрий Василишин, Михаил Миньо, сборщики Иван Головко, Михаил Малкут, Михаил Микуш, вдвое перевыполняющие задания и дававшие продукцию только отличного качества.

Управление строительных материалов

Отправляет в адрес строек коммунизма строительные материалы — лес, кирпич, черепицу.

Артель «30 лет Советской Украины»

Отгрузила в адрес Цымлянского гидроузла и Волго-Донского канала: рубанков, шерхибелей, рейсмусов, угольников и другого столярного инструмента в количестве 3754 шт. В работе по изготовлению столярного инструмента отличились стахановцы тт. Дума, Василик, Жинчин, Лев, Козий и др., выполняющие нормы на 200—300 %.

Секретарь Львовского горкома КП(б)У *Л. Август*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 467, арк. 68—71. Оригінал.

№ 249

ІЗ ЗВІТНОЇ ДОПОВІДІ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ МІСЬКІЙ ПАРТІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО СТАН ВИЩОЇ ОСВІТИ В МІСТІ

28 листопада 1953 р.

...За останні роки вузи нашого міста випустили для різних галузей народного господарства і культури 15 205 молодих спеціалістів. В минулому навчальному році в вузах міста навчалось 18 460 студентів, в тому

числі 8 323 уродженців західних областей України. З нового навчального року до занять у вузах приступило 21 205 студентів, або на 3 тис. більше, ніж в минулому році.

В цьому році в наших вузах працює 1762 наукових працівника, в тому числі: 3 дійсних члени і 9 членів-кореспондентів АН УРСР, 151 професор і доктор наук, 405 доцентів і кандидатів наук. За останній рік 23 викладачі вузів захистили кандидатські дисертації.

Партійні організації вузів, зокрема парторганізації держуніверситету і політехнічного інституту, поліпшили ідейно-виховну роботу з професорсько-викладацьким складом і студентством. В минулому навчальному році 1618 чоловік професорсько-викладацького складу вчились в теоретичних семінарах, тепер вчиться в таких семінарах 1346 чоловік.

Загальна успішність студентів на кінець навчального року становила 92,8, це більше, як в минулому році, на 1,3 %. Менше стало випадків порушення студентами дисципліни, значно зменшилась кількість різного роду надзвичайних випадків у вузах...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 537, арк. 31. Стенограма.

№ 250

ПОЛІТІНФОРМАЦІЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО РАЙКОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ МІСЬККОМОВІ ПАРТІЇ ПРО ПРОВЕДЕННЯ НА ФАБРИКАХ І ЗАВОДАХ РАЙОНУ ЗБОРІВ ДО 300-річчя ВОЗЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНИ З РОСІЄЮ

18 грудня 1953 р.

С большим воодушевлением встретили сообщение о постановлении партии и правительства «О 300-летии воссоединения Украины с Россией» трудящиеся Шевченковского района. С огромным подъемом прошли собрания на фабриках и заводах, в учреждениях и учебных заведениях, всюду агитаторы проводят беседы, читаются лекции и доклады.

11, 12 и 14 декабря 1953 г. в 155 организациях района проведены собрания трудящихся, на которых рабочие брали на себя повышенные обязательства в честь всенародного праздника 300-летия воссоединения Украины с Россией. На собраниях присутствовало 9323 человека, выступило 678 человек. Многолюдное собрание рабочих, инженерно-технических работников состоялось на кожзаводе № 3.

Рабочий т. Герасим сказал:

«В течение нескольких сот лет Украина была под игом иноземных поработителей и терпела страшное разорение от турецко-татарских ханов и гнета польской шляхты. В 1648 году украинский народ под руководством полководца Богдана Хмельницкого восстал за освобождение Украины от польской шляхты за волю, за правду.

Объединение двух великих славянских народов — украинского и российского — послужило в дальнейшем могучей силой в борьбе против царизма и капиталистического рабства. Ныне эти народы под руководством Коммунистической партии строят свою счастливую жизнь, идут вместе со всеми братскими народами по пути к коммунизму.

В честь этого великого праздника советского народа я беру на себя обязательство выполнять нормы на 150 %, бороться за выпуск продукции отличного качества и призываю всех рабочих последовать моему примеру. Да здравствует нерушимая дружба украинского и русского народов!».

Т. Лавринив, рабочий этого же завода, сказал:

«Благодаря повседневной заботе нашей Коммунистической партии и советского правительства великие преобразования произошли на Львовщине и в самом г. Львове, который стал одним из больших и индустриальных центров на Украине. Изменился и вырос и наш завод.

В честь великого праздника 300-летия воссоединения Украины с Россией я беру на себя социалистические обязательства выполнять производственные нормы на 160 % при отличном качестве продукции, досрочно завершить годовой план и призываю всех товарищей своим самоотверженным трудом отметить этот большой праздник».

Взяла на себя повышенные обязательства бригада отделочного цеха 2-го хромового потока (бригадир т. Герчук) выполнять производственные нормы на 170 % при отличной набивке кожтоваров, досрочно завершить годовой план.

В связи с исполнением в январе месяце 1954 г. 300-летия со дня воссоединения Украины с Россией, коллектив кожзавода № 3 в честь этого исторического события, являющимся большим всенародным праздником украинского и русского народов и всех народов Советского Союза, взял на себя следующие социалистические обязательства:

1. Закончить годовой план в целом по заводу к 27.XII. 53 г. и дать сверх плана продукции на 400 тыс. руб.

2. Довести экономию весового сырья на 10 т в 1953 г. и по вспомогательным материалам на сумму 250 тыс. руб.

3. Добиться в декабре месяце 1953 г. повышения сортности готового товара на 3 % по хрому и на 1 % по подошве против установленного плана и ряд других обязательств.

С огромным подъемом прошло собрание на 3-й обувной фабрике, на котором коллектив рабочих, инженерно-технических работников и служащих, готовясь достойно отметить 300-летие воссоединения Украины с Россией, вместе со всеми народами Советского Союза все шире развертывает социалистическое соревнование, чтобы новыми производственными победами продемонстрировать глубокую преданность и сердечную благодарность великому русскому народу за его верную дружбу и постоянную братскую бескорыстную помощь, свою верность нерушимой дружбе всех братских народов СССР, любовь и преданность социалистической Родине и Коммунистической партии, ведущей советский народ к вершинам человеческого счастья — коммунизму.

Мастер ранто-пошивочного цеха т. Витрнаум сказал: «Для украинского народа праздник 300-летия воссоединения с русским народом особенно дорог, эти дни положили конец разгулу польской шляхты по украинским землям. Эта дата нам знаменательна тем, что все украинские земли воссоединены в единую Украинскую Социалистическую Республику. Мы должны трудиться еще больше, выпускать продукцию еще лучше, увеличивать богатство нашей страны».

Т. Голенков сказал: «В честь знаменательной даты воссоединения украинского и русского народов я предлагаю принять общефабричные социалистические обязательства и вношу добавление — пошивочным цехам сэкономить 40 % вспомогательных материалов».

В целом по фабрике были приняты следующие социалистические обязательства:

1. Выполнить производственную программу 1953 г. досрочно к 25 декабря 1953 г. и дать сверх плана продукции на 1 млн. руб.

2. В IV квартале выпускать сверх плана 26 тыс. пар высококачественной обуви, в т. ч. в декабре месяце 15 тыс. пар, выпустить первым сортом 80 % при плане 75 %.

3. Дать накоплений за 1953 г. на сумму 7 млн. руб., в том числе производственной экономии 0,8 тыс. руб.

4. Закончить работы по переходу на пошив женской обуви на среднем каблуке до 1 января 1954 г.

5. Выполнить план I квартала 1954 г. на 105 %, обеспечить выпуск обуви 1-го сорта на 4 % выше плана.

6. Снизить себестоимость против плана на 2 %.

7. Дать экономии по верхнему кожтовару 3 % и кожпрокладке 4 %.

Коллектив фабрики заверил, что приложит все свои усилия, чтобы выполнить взятое на себя социалистическое обязательство и этим самым вложить свой вклад в дело строительства коммунизма.

С большим удовлетворением встретил коллектив мыловаренного завода сообщение о принятии ЦК КПСС, Советом Министров и Президиумом Верховного Союза ССР постановления о праздновании 300-летия воссоединения Украины с Россией.

Рабочий т. Яровой сказал:

«300-летие воссоединения украинского народа с великим русским народом встречаем в новой исторической обстановке строительства коммунистического общества в нашей стране. Готовясь к встрече этой знаменательной даты, трудящиеся берут на себя повышенные обязательства,— я считаю, что и наш коллектив должен достойно встретить великий праздник. Мы должны развернуть широкую работу среди коллектива по досрочному выполнению плана 1953 г. и I квартала 1954 г.»

На собрании было принято следующее социалистическое обязательство:

1. К 24 апреля 1954 г. выполнить программу первых 4 месяцев, выпустить до конца апреля сверх плана 70 т мыла в пересчете на 40 % на сумму 230 тыс. руб. Всю продукцию выпускать только отличного качества.

2. Повысить в 1954 г. производительность труда не менее чем на 6 % против достигнутой в 1953 г. Выйти к 1 мая без хозяйственных потерь.

3. Добиться снижения обрезей продукции против 1953 г. на 50 %.

Повышенные обязательства взяли на себя коллективы: арматурного завода, стеклозавода № 1, стеклозавода «Главпарфюмер», кондфабрики, швейной фабрики № 1, стеклозавода № 2, металлообрабатывающего завода, картонной фабрики и др.

Секретарь Шевченковского РК КП Украины г. Львова *Р. Вышемирская*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 603, арк. 114—117. Оригінал.

№ 251

ВИСТУП ТОКАРЯ-ШВИДКІСНИКА ЛЬВІВСЬКОГО ЗАВОДУ ПРИВІДНИХ ПРЕСІВ В. Й. ГУРГАЛЯ НА ЗБОРАХ ПЕРЕДОВИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, БУДОВ І ТРАНСПОРТУ м. ВОРОШИЛОВГРАДА ПРО СВІЙ ДОСВІД РОБОТИ

12 квітня 1954 р.

Дорогі товариші! Дозвольте мені передати вам від передовиків промислових підприємств м. Львова палкий привіт. (Оплески).

Товариші, я є представником молодого робітничого колективу м. Львів, який виріс за роки післявоєнних п'ятирічок. Мета нашого приїзду — обмінятись досвідом роботи з ворошиловградцями і позаїмствувати все, що є нового, в робітників Ворошиловграда.

Я працюю на виробництві 10 років, зараз токар швидкісного методу 7-го розряду. Швидкісний метод я почав застосовувати з 1948 р., коли

одержав перший досвід в цій роботі, і тепер завжди я працюю цим методом і маю в цій справі успіхи.

Але на початку я мав багато перешкод. Мені допомагали старші товариші, інженери заводу. Велику допомогу мені надав токар київського заводу «Червоний екскаватор» В. К. Семінський, лауреат Сталінської премії, який відкрив мені прийоми швидкісного різання металів. Внаслідок повного освоєння швидкісного методу я добився 1300 обертів на хвилину, що в 8—10 разів підняло продуктивність праці.

В 1953 р. за почином токаря Середньоволзького станкобудівного заводу Василя Колосова я почав освоювати силове різання металів, мав з Колосовим переписку, і він допоміг мені застосувати в себе на виробництві цей метод.

Я розробив власної конструкції різці, що дало мені змогу оброблювати майже всі деталі швидкісним методом. Це допомогло по деяких деталях підняти продуктивність в 14—16 раз, а на окремих деталях я домігся виконання 1000 % норми. До 14 березня цього року я закінчив вже річну норму, а зараз працюю в рахунок 1971 р.

Свій досвід я передаю молодим токарям нашого заводу і навчаю методам силового і швидкісного різання учнів, які тепер переганяють мене. Весною 1953 р. я був на ряді московських заводів, де поділився своїм методом з токарями-швидкісниками Москви.

Підтримуючи ініціативу московських робітників-передовиків, я беру зобов'язання в 1954 р. виконати не менш як 5 річних норм, і викликаю на соціалістичне змагання токаря-швидкісника заводу ім. Жовтневої революції Казакова Олександра Олександровича. (Оплески).

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 643, арк. 65—66. Стенограма.

№ 252

З ВИСТУПУ СЕКРЕТАРЯ ПАРТКОМУ ЛЬВІВСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ Г. М. ЛЯЩУКА НА ЗБОРАХ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ МІСТА ПРО РОЗВИТОК ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ ЗА РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

27 вересня 1954 р.

...В нашому політехнічному інституті до 1939 р. навчалось студентів-українців менше 9 % і то здебільшого діти поміщиків, фабрикантів, попів і куркулів.

Нині в м. Львові 12 вищих учбових закладів та 30 технікумів. В одному нашому політехнічному інституті навчається понад 7200 студентів — дітей робітників, колгоспників та трудової інтелігенції. Це в півтора раза більше, ніж навчалось до 1939 р. у всіх колишніх 4 вузах м. Львова, і в три з половиною рази більше, ніж було раніш в політехнічному інституті.

До 1939 р. в складі політехнічного інституту було всього 5 факультетів, нині ж їх є 11, в тому числі вечірній, в якому студенти навчаються без відриву від виробництва.

Так, в цьому році на перший курс вечірнього факультету вступила значна кількість уродженців західних областей України, які здобувають освіту без відриву від виробництва, в тому числі: Гуз — токар вагоноремонтного заводу, батько 5 дітей, Петрашко — контролер ОТК заводу автонавантажувачів, Вовк — майстер заводу, Герасимова — технолог електролампового заводу і багато інших.

Робітники заводів — студенти вечірнього факультету, набуваючи теоретичні знання в інституті, тим самим підвищуючи свою виробничу кваліфікацію, висуваються на більш відповідальні роботи. Так, студент 5-го курсу вечірнього факультету Михальчук працює інженером-конструктором електроламповогo заводу. Студент 5-го курсу Лисак, колишній офіціант, нині працює економістом планового відділу заводу автонавантажувачів.

Заслуговує уваги слюсар склозаводу № 2 Мицак, який виховує 3-х дітей, одержав дотацію від держави, на яку побудував будинок, в той же час навчається на 5-му курсі вечірнього факультету.

Таких прикладів можна навести значно більше.

Великим досягненням національної політики нашої партії в західних областях України є створення значного загону нової радянської інтелігенції з корінного населення. В нашому інституті до 1939 р. не було ні одного не тільки професора, але і доцента-українця. Завдяки допомозі, яку надали вчені Радянського Союзу, такі, як член-кореспондент АН УРСР Харкевич, академік Савін, академік Сельський, член-кореспондент АН УРСР Порфір'єв, проф. Карандеєв, проф. Рабінович, проф. Комаров, доктор фізико-математичних наук Андрієвський та ін., виростають наукові кадри з місцевого населення і в нашому інституті. Ось вони — Г. Т. Величко за роки Радянської влади став науковим робітником інституту, захистив кандидатську, а відтак і докторську дисертацію, нині завідуючий кафедрою і декан факультету; син сільського вчителя М. Г. Максимович після закінчення аспірантури і захисту дисертації — директор нашого інституту; кандидат технічних наук Курендаш — декан факультету; кандидат технічних наук Шевцов — зав. кафедрою; кандидат технічних наук Базилевич — зав. кафедрою. Захистили дисертації й працюють доцентами тт. Захарія, Медвідь, Щепанкевич, Качан, Ситницький і багато інших.

Значно зросла за роки Радянської влади матеріально-технічна база інституту. В цьому році закінчується будівництво двох студентських гуртожитків на 400 чоловік кожний. Приступаємо до будівництва нового учбового корпусу. Лабораторне устаткування за останні роки збільшилось вдвічі в порівнянні з тим, що набув інститут за 90 років свого існування за часів Австро-Угорщини і панської Польщі...

На прикладі розвитку політехнічного інституту бачимо ріст освіти в нашому Радянському Союзі. Також можна про це сказати і по тому селу, де я народився. В с. Данилівка за час Угорщини існувала одна вчителька на 250 чоловік, в 1940 р. було вже 4 вчительки і одна школа, зараз є школа-семирічка і ставиться питання про будову десятирічки. Коли в 1940 р. я повернувся в Данилівку, я запитав, скільки є людей, які закінчили вищу освіту. Не було жодної. Нині понад 20 чоловік навчаються в вищих і спеціальних учбових закладах. Широко використовується один з найголовніших завітів радянської влади — право на освіту. Народ гаряче зустрічає 15-річчя возз'єднання українських західних земель в єдиній українській державі значними досягненнями у всіх галузях народного господарства й культури і з усім народом Радянського Союзу під керівництвом Комуністичної партії невпинно іде вперед до висот радянської соціалістичної культури.

Хай живе віковічна, нерушима дружба українського народу і всіх народів Радянського Союзу.

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 643, арк. 189—191. Стенограма.

№ 253

З ВИСТУПУ КОМПОЗИТОРА А. КОС-АНАТОЛЬСЬКОГО НА ЗБОРАХ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ МІСТА ПРО ТВОРЧІСТЬ ЛЬВІВСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

27 вересня 1954 р.

...Зараз завдяки радянській теорії мистецтва — теорії соціалістичного реалізму, кожен композитор свідомий, що він виконує суспільне завдання, що йому приділяється немала увага з боку партії, уряду, з боку народу, як всякому іншому чесному і важливому працівникові на загальному трудовому фронті радянського народу. Ця свідомість надає нам силу і охоту до праці. Цій новій теорії навчила нас Комуністична партія, і всім нашим новим композиторським життям ми завдячені Комуністичній партії та Радянській владі.

Живим образом великого ентузіазму, який охопив всіх композиторів в західних областях України, може бути наша гордість — 75-річний композитор Людкевич. Він завжди був зачарований на Схід. Ще у важкі часи Австро-Угорщини, в 1905 р., він свій великий твір на текст Т. Г. Шевченка «Кавказ» присвятив російським революціонерам. Є друкований примірник цього видання 1905 р., він зберігається в консерваторії. Він воскресив традиції ще давнішнього твору композитора М. Вербицького, який працював 100 років тому теж у Львові, який не побоявся в той час написати твір «Гов, до Русі». Мати композитора Людкевича вчилась грати на фортепіано у Михайла Вербицького. Людкевич цей твір відредагував і зараз підготовив до 300-річчя возз'єднання України з Росією, щоб показати, що львівські композитори мають славних предків, які ще в ті часи мали відвагу і мужність співати про дружбу російського і українського народів, а цим вони внесли свій вклад у справу возз'єднання зі Сходом. Цей твір в той час був дуже популярним.

Не дивно, що цей композитор Людкевич на одній зустрічі сказав: «За все своє життя я не написав стільки творів, скільки я їх написав зараз, за часів Радянської влади».

Товариші, в нашій спілці композиторів зараз є близько 15 членів, з них 4 одержали звання заслужених діячів мистецтва.

Крім композитора Людкевича, який написав оперу «Довбуш», «Прикарпатську симфонію», «Концерт симфонічного оркестру з фортепіано», композитор Сімович написав «Симфонію № 4», симфонічну поему «Максим Кривоніс», композитор Колесса працює над другою симфонією, його твори ми всі знаємо. Ми знаємо хороші пісні композитора Козака. Він повернувся зараз із творчої командировки в Закарпатті і написав цілий ряд нових творів. Композитор Солтис написав «Інструментальну сюїту» на тему пісень про Б. Хмельницького.

Композитор Вимер оформив ряд п'єс в театрі ім. Горького і працює над сюїтою «Щасливе дитинство», де він славить дитинство радянських дітей, які під піклуванням партії і уряду знайшли щасливе дитинство і мають можливість навчатися в школі.

Композитор Німанд закінчив в клавірі «Карпатську рапсодію» на слова Павлика.

Композитор Ярославський написав багато пісень, які видаються.

З голими руками і я не сиджу. Ми хочемо підготувати творчий звіт і хочемо, щоб капела «Трембіта» також підготувала свій звіт, щоб ми постійно звітувались, тим більше, що ми можемо показати більше творів і полотен. Є багато творів, які вимагають професійного виконання... *

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 43, арк. 194—196. Стенограма.

* Далі йдеться про роботу з творчою молоддю.

№ 254

З ДОПОВІДІ ЧЛЕНА ПРЕЗИДІЇ СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНИ, ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА МИСТЕЦТВ УРСР М. Г. ДЕРЕГУСА НА МІЖОБЛАСНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ХУДОЖНИКІВ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ ПРО ТВОРЧІСТЬ ЛЬВІВСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ

4 червня 1955 р.

...Колектив львівських художників налічує 63 членів і кандидатів у члени Спілки художників. Це значний загін українських радянських художників.

За цей час поряд з старими відомими майстрами: Оленою Кульчицькою, А. Манастирським, І. Северою та іншими виросло багато молодих митців, таких, як В. Сколоздра, Я. Чайка, Д. Крвавич та ін.

За цей час Олена Кульчицька створила серію гравюр «Рідна земля» і такі твори, як «Похорон Івана Федорова у Львові», «Жіноча рада» та ін. Її творчість набула реалістичної виразності і майстерності, що особливо відчувається у таких її творах, як гравюра на дереві «Довбуш», офорт «Пралі» тощо.

З великою приємністю зустріли трудящі вихід альбома репродукцій її творчості, виданого видавництвом «Мистецтво».

Антін Манастирський, цей послідовний майстер-реаліст, настійно працює над тематичною картиною і в цьому відношенні, безперечно, мусить бути прикладом для тих молодих і середнього віку художників, які уходять від зображення людини, обмежуючи свою творчість пейзажними етюдами і натюрмортами.

Його твори: «Червоноармійці між селянами» (1947), «Зустріч з трактористами», «Гуцули-колгоспники» та інші свідчать, що цей майстер відчуває нові соціалістичні перетворення краще, ніж дехто з молодих митців.

Ми певні, що і Олена Кульчицька, і Антін Манастирський ще довго радуватимуть своїми творами радянських глядачів. Побажаємо їм здоров'я і нових творчих успіхів.

Видатним майстром скульптури є Іван Севера. Його творчість відома трудящим нашої країни. Він багато уваги й енергії віддає вихованню молодих скульпторів. Проте нам хотілося б частіше бачити його твори на виставках...

Коли йде мова про стан живопису у львівському колективі, то в першу чергу говоримо про успіхи Вітовта Манастирського, П. Грегорійчука, які за цей час створили ряд значних тематичних творів, такі, як «Гуцульський гурток народної музики», «Рік 1939», «Зустріч», «Портрет ланкової М. Петришин» В. Манастирського; «Похорон робітника Козака у Львові в 1936 р.», «Переорюють межі», «Свято лісорубів в горах», «Раціоналізаторська пропозиція» — П. Грегорійчука.

Нам би дуже бажано було б послухати львівських майстрів, про яких йшла мова, про те, що заважає їм працювати творчо, активно, бо хотілося б бачити їх твори на виставках значно частіше. Ці художники настійно працюють над піднесенням своєї реалістичної майстерності. Вони вдумливі і серйозно осмислюють ті процеси, що відбуваються в житті. Ці художники не роздрібнюють своєї уваги на дрібні теми, звертаючися до тем значних...

Якщо говорити про успіхи львівських художників в опануванні реалістичною творчістю, то свідченням зміцнення їх на позиціях соціалістичного реалізму і проведення значної виховної роботи є творчість Леопольда Левицького.

Ми всі знаємо цього талановитого художника, який довгий час свого творчого життя знаходився під впливом буржуазного формалістичного мистецтва, на позиціях абстрактного живопису. Його творча перебудова була нелегка і болісна. Але під впливом соціалістичної дійсності він все більше наближався до реалізму в своїй творчості. Про це свідчать його графічні серії «З оповідань мого батька», «Спогади», «Нескорена земля», створені в 1947 р., серія «Слідами великого перелому» (1949 р.). І от на ювілейну республіканську виставку 1954 р. Л. Левицький подав картину на дуже хвилюючу тему: «Дума про возз'єднання», яку з прихильністю зустріли глядачі й художня громадськість.

Якщо колись, блукаючи по формалістичних манівцях, художник і не думав про відтворення в своїх шкіцях суспільно важливих тем народного життя, якщо він не думав навіть про роботу над картиною, то тепер в його творові глядачі бачили образи західноукраїнських селян, що з надією дивляться через Буг на радянський берег, осяяний сонцем, на плодючі безкраї колгоспні лани, на яких гордовито ходить комбайн.

Щоправда, відсутність достатньої проробки образів людей й пейзажу з натури позначилися й на малюнку і колориті картини й частково послабили силу психологічного виразу персонажів картин.

У Львові працює багато художників, які закінчили радянські художні інститути: Леонов, Гуторов, Щербатенко, Ліщинер, Сіпер, Бунов, Оверчук, Рябінін, Сильвестров та ін.

На групу цих товаришів покладалися великі і відповідальні надії. Вони мусили в спільній товариській праці самі створити значні твори мистецтва про соціалістичні перетворення в західних областях України й сприяти власним творчим доробкам й серйозною виховною роботою піднесенню реалістичної творчості художників Львова. Деякі з них, такі як М. Рябінін, свідомий своєї відповідальності, в дружній співпраці з молодим скульптором В. Сколоздрою, домігся значного успіху, створивши в 1952 р. статую «Довбуш». В 1954 р. Микола Рябінін створив барельєф «Львів визволено», експонований на Всесоюзній художній виставці 1954 р.

Не можна сказати, що інші художники, про яких йде мова, нічого не зробили. І. Гуторов написав картини «Штурм рейхстага», «Перший виступ Івана Франка у Львівському університеті», серію малюнків, бориславські етюди. В. Любчик написав «Ми знову на Шипці», «Фінал Сталінградської битви», «Портрет І. Труша»...

Коли розглядати стан творчості львівських митців по видах мистецтва, то слід сказати, що провідними видами мистецтва у Львові є скульптура і, мабуть, театрально-декораційне мистецтво. Живопис і графіка відстають.

У Львові чимало є досвідчених графіків. Навіть перелічивши їх прізвища, можна уявити про їх творчі можливості: Гебус-Баранецька, Кратохвиля-Відимська, Бунов, Лазеба, Соболєва, Грішин, Грузберг, Левицький, Гуторов, Любчик, Бойченко, Гринець — це значний загін, який нині працює не в силу своїх творчих можливостей.

З метою піднесення творчості львівських графіків президія Спілки ставила перед оргкомітетом Спілки радянських художників СРСР питання про організацію у Львові графічної майстерні. Оргкомітет зобов'язав художній фонд таку майстерню у Львові організувати...

Слід відмітити певні успіхи театральних художників і скульпторів.

Творчість театральних художників обумовлена матеріалом репертуару, п'єс. Проте, коли дивишся на оформлення спектаклів львівських театрів на сучасні теми, відчувається глибоке, серйозне вивчення й знання художниками дійсності. Саме цим був обумовлений успіх Валентина Борисовця.

Театральні художники Львова Нірод, Борисовець, Стефанчук значно піднесли театрально-декораційну культуру львівських театрів.

Дуже виросла майстерність скульпторів, зокрема Володимира Сколоздри. Після «Довбуша», створеного разом з М. Рябініним, він створив цікаві бюсти Івана Франка, Василя Стефаника, Бетховена. Нині він працює над пам'ятником Івану Франку.

Після довгого мовчання успішно виступив Євген Дзиндра з бюстами Поля Робсона і Івана Труша.

Яків Чайка настійно працює над образом видатного письменника-патріота Ярослава Галана.

З'явилися молоді цікаві скульптори Дмитро Крвавич, Володимир Бойко, Вадим Телішев, Якунін та ін.

Проте коли оцінюєш стан творчості художників Львова, не можна вважати його цілком задовільним. Адже ми майже не маємо творів про сучасне життя й працю робітників, колгоспників Львівщини, немає портретів передових людей: робітників, колгоспників, інтелігенції.

І справляється таке враження, що життя йде повз художників, вони не помічають його. Це небезпечно. Митець тільки тоді є справжнім художником, коли він міцно зв'язаний з своїм народом, живе його життям і своєю творчістю відповідає на хвилюючі запити народу...*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1694, оп. 1, спр. 153, арк. 22—27, 30—32. Стенограма.

№ 255

З ОГЛЯДУ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛПЛАНУ ПРО ЕКОНОМІЧНИЙ І КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК МІСТА ЗА 1950—1955 рр.

*Не раніше 1 січня 1956 р.***

...Высокие темпы характеризуют развитие промышленности Львова в годы пятой пятилетки.

Государственный пятилетний план выпуска продукции промышленности выполнен досрочно на 2,5 месяца. Выпуск промышленной продукции в 1955 г. возрос в 17 раз против уровня 1945 г. и в 2,5 раза против 1950 г.

Численность трудящихся, занятых в сфере производства, составляет сейчас свыше 100 тыс. человек, или 65 % работающих. Радикально изменилась отраслевая структура промышленности города.

Основное значение приобрела металлообрабатывающая промышленность, машиностроительная, которая возросла против уровня 1945 г. в 55 раз, химическая отрасль — в 30 раз, строительных материалов — в 25 раз, по производству товаров широкого потребления — в 9 раз и производству продовольственных товаров — в 7 раз.

Во Львове сосредоточено $^3/_4$ машиностроения и электротехнического производства западных областей УССР.

За годы Советской власти построено 25 новых заводов, фабрик и реконструировано более 100 предприятий. В металлообрабатывающей и машиностроительной промышленности Львова ведущую роль играют оснащенные высокопроизводительной отечественной техникой такие заводы, как: автопогрузчиков, автобусный, «Львовсельмаш», паровозо-вагоноремонтный, инструментальный, велосипедный, и реконструированы такие, как «Металл», приводных прессов, «Контакт», водомеров, «Львовгазоаппарат» и ряд других.

* Далі йдеться про творчість митців інших західних областей.

** Датовано за змістом документа.

Львов является крупным центром УССР по производству не только машиностроительной, но и электротехнической продукции, где выпускаются радиостанции, радиоаппаратура, телефонно-телеграфная аппаратура, электроаппаратура, кроме того, выпускаются точные измерительные и тепловые приборы.

Большие перспективы имеет электроламповый завод, который занимает одно из ведущих мест среди заводов Украины по выпуску электроламп и радиоаппаратуры. Большое место в развитии химической промышленности занимает химзавод, выпускающий жидкий азот и автоген (за послевоенные годы выпуск этой продукции возрос более чем в 40 раз против уровня 1945 г.).

Большое значение приобрела промышленность строительных материалов, опирающаяся на богатую местную сырьевую базу. Среди предприятий этой отрасли выделяется построенный в четвертой пятилетке механизированный стекольный завод. Заканчивается строительство большого завода керамических изделий и в стадии строительства находятся заводы железобетонных конструкций и кровельного листа.

Одновременно с развитием промышленности, производящей средства производства, рост которых определяется в 50 раз против уровня 1945 г., в девять раз увеличилось производство предметов народного потребления.

Львов за две пятилетки приобрел значение крупного центра промышленности предметов народного потребления, развитию этой промышленности во Львове способствует рост продукции социалистического сельского хозяйства западных областей.

В последние годы Львов стал крупным центром мукомольной промышленности, большое количество продукции выпускает жировой комбинат. Коренным образом реконструированы, укреплены и специализированы кондитерские фабрики, хлебокомбинат, мясокомбинат, винзаводы и др. Легкая промышленность Львова преобразована в крупные фабрично-заводские предприятия союзного и республиканского подчинения. Город обогатился хлопкопрядильной фабрикой и связанными с нею трикотажными предприятиями. Создано три швейные фабрики. Вновь созданы и развиты такие предприятия, как химическое, стекольное, кожевенное, обувное, галантерейное.

В годы Советской власти получила широкое развитие полиграфическая промышленность. Значительно увеличилась продукция деревообрабатывающих предприятий, преобразованных в механизированные фабрики. Ведущее значение в этой отрасли имеет производство высококачественной мебели, изделия львовских краснодеревщиков известны в различных уголках Советского Союза.

Большое значение приобрела многоотраслевая промысловая кооперация. Она выпускает 13 % всей продукции города. Однако качество этой продукции еще низкое. Промартели требуют всемерного укрупнения и специализации. Местная промышленность еще недостаточно использует местные сырьевые ресурсы, а также должна специализировать свои предприятия.

Крупным достижением в экономике советского Львова является расширение его энергетической базы. Благодаря сооружению в 1947 г. мощного газопровода, город в последние годы был обеспечен газом, который подается из Дашавы двумя газопроводами. Газоснабжением обеспечено около 90 % обобществленного жилого фонда. В ноябре 1955 г. сдан в эксплуатацию новый газопровод 3-й очереди Бильче-Волица — Львов протяженностью 52 км. Это дает возможность обеспечить топливом промышленность города и районы области.

Реконструирована Львовская паротурбинная электростанция мощностью 60 тыс. квт. Дальнейшее увеличение энергоснабжения обеспечивается строительством Добротворской электростанции, что обеспечит еще более быстрый рост промышленности и городского хозяйства.

Следует отметить, что в течение двух пятилеток рост потребности промышленности Львова в энергоснабжении опережает развитие энергомощности электростанций.

Наряду с развитием промышленности неуклонно росла и производительность труда. Производительность труда в промышленности возросла против 1945 г. в 3,5 раза. Решающим условием повышения производительности труда явилось оснащение предприятий новейшим отечественным высокопроизводительным оборудованием, применение передовых методов труда и более совершенной технологии.

Коммунистическая партия сформировала и воспитала 100-тысячный отряд рабочего класса г. Львова в основном из местного населения. Неоценимую помощь в воспитании и техническом обучении рабочих оказывает Львову великий русский народ. Приехавшие из промышленных центров РСФСР и других республик для осуществления индустриализации г. Львова кадры квалифицированных рабочих и инженерно-технических работников передали свой опыт в организации производства.

За послевоенные годы для предприятий города подготовлено свыше 40 тыс. квалифицированных рабочих, в том числе половина непосредственно на заводах и фабриках, а около 20 тыс. через ремесленные училища и школы ФЗО.

Львов является крупным в западной части УССР коммуникационным центром. Так, Львовский железнодорожный узел, образуемый девятью линиями, играет большую роль в осуществлении внутренних, а также международных транзитных перевозок. От Львова лучеобразно расходятся линии на Здолбунов, Потуторы, Станислав, Стрый, Самбор, Мостиск (польская граница), Яворов, Раву-Русскую и Ковель. Сегодняшний Львовский железнодорожный узел имеет шесть станций: Львов-Главный, Львов-Клепаров, Львов-Подзамче, Львов-Лычаков, Персенковка и Скнилов, через которые за 5-ю пятилетку прибытие грузов увеличилось на 1,8 раза, отправление грузов — в 1,2 раза, а отправление пассажиров против 1950 г. увеличилось в 2,5 раза.

Во Львове скрещиваются воздушные линии пассажирского и почтового сообщения. К г. Львову подходит довольно развитая сеть автогужевых путей из 9-ти магистралей: Львов—Киев, Тернополь, Радехов, Рава-Русская, Яворов, Мостиска, Самбор, Стрый, Станислав. Кроме этого, город связан дорогами местного значения с пригородными районами и районными центрами Брюховичи, Сокаль, Пустомыты, Глиняны, Борщовичи.

Социалистическое преобразование произошло и в сфере товарооборота, где безраздельно господствует советская торговля. В городе создана система торговых предприятий в количестве 1496, в т. ч. 407 общественного питания. Проводится дальнейшая специализация торговых предприятий. В структуре товарооборота товары широкого потребления составляют 58 %, продовольственные — 42 %.

Успешно реконструируется городское хозяйство Львова. Восстановлен жилой фонд, введено жилой площади за годы Советской власти 160 тыс. м^2, газифицировано свыше 65 тыс. квартир, что поставило Львов по уровню газификации на одно из первых мест среди крупных городов Советского Союза.

В 1952 г. на неотложные мероприятия по дальнейшему развитию городского хозяйства постановлением правительства выделено дополнительно 76 млн. руб.

Значительно увеличилась мощность городского водопровода, вдвое увеличена подача воды, что составляет 122 л на человека, расширена канализационная система, однако они еще не полностью удовлетворяют нужды города.

Реконструирован трамвай. Создано троллейбусное сообщение [296]. Однако еще не созданы условия для развития движения автомобильного транспорта ввиду узкости улиц (проезжей части), обилия перекрестков и многочисленных уклонов на ряде улиц (от 7° до 9°).

Проведены большие работы по озеленению г. Львова, который имеет довольно большие площади зеленых массивов. Площадь зеленых насаждений составляет 1200 га. Более 995 га площади зеленых массивов и насаждений общего пользования под парками, бульварами, скверами и спортивными предприятиями.

Особое внимание уделено благоустройству бывших рабочих окраин: Левандовка, Богдановка, Сигнивка, Старый Львов, Верхне Зеленая, ул. Артема [297].

В черте города имеется 26 водоемов площадью 24 га, в т. ч. 4 бассейна в 3,2 га. Кроме того, возросли искусственные водные зеркала для общего пользования трудящихся города, такие, как Комсомольское озеро — 6,5 га, Пионерское озеро — 20 га, на Левандовке — 2 га, осваивается Щирецкое водохранилище в 153 га.

В определении характера и направления экономических связей советского Львова решающее значение имеют снабжение львовской промышленности оборудованием, сырьем, топливом, производственное кооперирование и специализация промышленных предприятий города.

Большое значение для Львова имеют его связи с передовыми по уровню индустриализации и опыту социалистического строительства областными центрами РСФСР, непрерывно расширяются связи Львова с промышленным юго-востоком УССР, откуда поступает каменный уголь, металл, химикаты и оборудование.

Производится обмен опытом в совершенствовании руководства промышленностью с ворошиловградцами, что создает условия для успешного внедрения новой техники и передовой технологии, изучения и широкого распространения опыта новаторов производства.

Из Львова транспортируется во все концы Советского Союза различная продукция предприятий: автопогрузчики, кормозапарники, веялки, электротехническая аппаратура, металлообрабатывающий инструмент, измерительные и тепловые приборы, хлебные прицепы, краны, а также стройматериалы, высококачественная мебель и многие другие изделия.

Также широки экономические связи Львова с западными областями УССР, откуда поступают: газ, нефть, бурый уголь, стройматериалы, лес, сельскохозяйственное сырье, а туда направляются товары народного потребления, особенно товары широкого потребления, вырабатываемые во Львове.

Глубокие, революционного характера преобразования произошли в области культурного строительства, они определили подлинный расцвет социалистической по содержанию и национальной по форме культуры украинского народа. Город Львов превратился в крупный вузовский и культурный центр. Здесь открыт филиал Академии наук УССР [298], филиал музея В. И. Ленина [299], свыше 30 научно-исследовательских институтов, станций и лабораторий. В городе имеется 12 высших учебных заведений, 33 техникума, 11 технических училищ. Во Львове учится свыше 52 тыс. студентов в высших и средних учебных заведениях.

В городе развита школьная сеть, имеется 69 школ, в которых обу-

чается 46,7 тыс. учащихся, 7 специальных школ, где учится 0,8 тыс. человек и в 17 вечерних школах обучается 5,8 тыс. человек.

В городе имеется 7 музеев, развита широкая сеть культурно-просветительных учреждений для обслуживания трудящихся и их семей: 359 массовых библиотек, 64 культурных учреждения, 275 красных уголков, 13 парков, из которых вновь созданы: парк культуры и отдыха, Холм Славы, благоустраивается Стрийский парк, где построена детская железная дорога, Высокий Замок, парк Железная Вода, студенческий парк, парк им. Ив. Франко, Левандовский парк. В городе 6 бульваров, 9 декоративных садов и питомников, из них большой ботанический сад госуниверситета, под которым занято свыше 40 га, и под лесопарками занято 342 га.

Значительно расширена сеть учреждений искусств, в городе функционируют 5 постоянных театров, филармония, государственная хоровая капелла «Трембита», ансамбль песни и пляски ПриКВО, построен летний парк, действуют 23 кинотеатра. В городе имеется 6 стадионов, 4 водных бассейна, один спорткомбинат.

Имеется 18 спортивных обществ, которыми охвачено 85,6 тыс. физкультурников. Спортсменами города установлены ряд рекордов: городских 89, республиканских 32, союзных 12, мировых 4. Среди спортсменов имеется заслуженных мастеров спорта СССР — 5, мастеров спорта СССР — 72.

Значительно расширена сеть медико-санитарных учреждений, их в городе насчитывается 190, из них 36 лечебных учреждений, имеется 6695 коек, имеется 28 детских яслей на 1296 мест, детских садиков 66, в них мест — 5761, имеется 14 детских домов, где воспитывается 1700 детей. Только в медицинских учреждениях городского подчинения работает 1200 врачей и около 3000 человек среднего медицинского персонала. Всего работает в сети медицинских учреждений всех подчинений 10 893 человека.

Еще более разительны перспективы развития экономики города. В этом году разрешается вопрос энергоснабжения Львова на основе сооружения в западных областях УССР электрокольца, базирующегося на тепловых станциях и гидроэлектростанции на Днестре.

Перспектива радикального улучшения энергобаланса Львова создает благоприятные условия для дальнейшего развития промышленности, в частности среднего и сложного машиностроения, расширения электротехнического производства, вплоть до создания электромоторостроения, а также развития производства строительных материалов, таких, как керамические изделия, железобетонные изделия, кровельный лист.

Имеются благоприятные условия для создания льнопрядильного производства, организации производства пряжи из стекла, расширения производства художественной мебели, галантереи, создания часового производства и производства пластмассы. Встает необходимость строительства завода комбикормов, базирующегося на отходах пищевой промышленности.

Дальнейшей задачей является расширение и увеличение пропускной способности железнодорожного узла путем электрификации железнодорожных линий, а также дальнейшее развитие автомобильного транспорта.

Не менее существенной задачей является дальнейшая специализация, укрепление и более правильное размещение торговой сети по городу.

Необходима коренная реконструкция колхозных базаров, строительство складских помещений, фруктоовощехранилищ и холодильников.

В перспективном развитии подымается на более высокий уровень

городское хозяйство Львова, которое будет способствовать новому этапу развития советской экономики и культуры и создаст возможности для дальнейшего улучшения условий труда и быта трудящихся города, согласно генеральному плану, оно создаст лучшие условия для автомобильного движения, возросшего людского потока, введения новых видов транспорта, увеличится строительство жилых домов, расширится коммунальное хозяйство, особенно на окраинах города, вырастут рабочие городки, будет расти сеть культурно-бытовых учреждений.

На дальнейшую индустриализацию Львова планируется в шестой пятилетке свыше 2 млрд. руб.

Социалистическое преобразование Львова, его бурное развитие является наглядным примером неустанной заботы Коммунистической партии и Советского правительства о расцвете западных областей Украины, о превращении нашего города в крупнейший промышленный и культурный центр не только нашей республики, но и всего Советского Союза...

Державний архів Львівської області, ф. Р-335, оп. 1, спр. 1342, арк. 1—10. Копія.

№ 256

ДОВІДКА ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛУПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПРО РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ МІСТА ЗА 1950—1955 рр.

*Не раніше 1 січня 1956 р.**

I. Сеть учреждений

	1945 г.	1950 г.	1955 г.
1. Театров	5	5	5
2. Филармоний	1	1	1
3. Госкапелла «Трембита»	1	1	1
4. Музеев	6	7	7
5. Парк культуры и отдыха	—	—	1
6. Других парков	6	6	6
7. Библиотек	146	242	359
8. Дворцов, Домов культуры и клубов	30	45	56
9. Кинотеатров	18	18	23
10. Киноустановок профорганизаций и других ведомств	—	25	80
11. Красных уголков	123	310	274
Итого:	334	660	813

II. Обслужено зрителей

	1945 г.	1950 г.	1955 г.
1. Театрами	318 тыс. чел.	750 тыс. чел.	933 тыс. чел.
2. Кинотеатрами и передвижками	3345 тыс. чел.	4810 тыс. чел.	9475 тыс. чел.

III. Библиотеки

	1945 г.	1950 г.	1955 г.
1. Всего библиотек	146	242	359
в т. ч. Министерства культуры УССР	3	7	25
2. Книжные фонды библиотек, тыс.	1800,0	5079,0	6500,0

* Датовано за змістом документа.

в т. ч. в библиотеках Министерства культуры УССР	—	148,0	566,0
Среднее количество книг в одной библиотеке, тыс.	13,4	18,0	18,5

Зам. начальника облуправления культуры *Ф. Томашевский*
Нач. планово-финансового отдела *А. Шнейдерман*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1338, оп. 1, спр. 141, арк. 21—21а. Оригінал.

№ 257

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ДРУЖНІ ЗВ'ЯЗКИ ЛЬВІВСЬКИХ І РИЗЬКИХ АВТОБУСНИКІВ

25 травня 1956 р.

Колектив Львівського автобусного парку запровадив у себе новий прогресивний метод роботи, ініціаторами якого є працівники Ризького і Ленінградського автобусних парків. Львів'яни надіслали у Ригу листа, в якому розповіли про свою роботу за новим методом.

Цими днями на адресу Львівського автобусного парку надійшов лист-відповідь. За дорученням ризьких автобусників начальник планового відділу Ризького автобусного парку т. Імунс докладно розповів про досвід роботи колективу і дав багато цінних порад.

Вільна Україна, 1956, 25 травня.

№ 258

ІНФОРМАЦІЯ НАУКОВОЇ ЧАСТИНИ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ 100-річчя З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВ. ФРАНКА

25 серпня 1956 р.

1. Видавнича діяльність

Видано ювілейний збірник «Іван Франко» № 5...
Видано:
1. А. С. Брагінець. Франко — атеист-просветитель.
2. І. І. Дорошенко. Труд в поэзии И. Франко.
3. Бібліографічний покажчик...

2.

Починаючи з весни цього року читаються доповіді для трудящих Львова та області про життя і творчість Івана Франка (проф. Рудницький М. І., проф. Пархоменко М. М., доц. Неборячок, доц. Гонтар, Кутковец та інші).

3.

Проводяться франківські читання в університеті:
1. Доц. Лесик В. В.— «Франко — поет-революціонер».
2. Доц. Пачовський Ф. І.— «Габілітаційна лекція І. Франка у Львівському університеті».

3. Кандидат філологічних наук Шуст Я. І.— «Ів. Франко — студент Львівського університету».

Викладачі філологічного факультету читають лекції студентам університету на всіх факультетах.

4.

На XXVII науковій сесії ЛДУ в березні цього року прочитано доповіді:

1. Доц. Шаховський С. М.— «Ів. Франко — видатний критик-революційний демократ».

2. Кандидат філологічних наук Шуст Я. І.— «Вплив Івана Франка на наукову діяльність фольклориста Ф. Колесси».

3. Асп. Сірак І. І.— «Питання художньої майстерності в літературно-критичних статтях Ів. Франка» та інші.

5.

X наукова студентська конференція університету була присвячена 100-річчю з дня народження Ів. Франка. На конференції було прочитано 23 доповіді на теми, присвячені творчості Івана Франка.

6.

В головному корпусі університету та в бібліотеках створені великі виставки, присвячені Ів. Франкові. Поширено експозицію франківського кабінету новими розділами, а в науковій бібліотеці ЛДУ створений меморіальний кабінет пам'яті Івана Франка.

7.

Проводиться велика масова робота, а саме: екскурсія по франківських місцях, виїзди на батьківщину Ів. Франка, в село Нагуєвичі, постановки франківських п'єс «Украдене щастя», «Будка № 27», готуються концерти та літературні вечори...

Проректор по науковій роботі професор *С. О. Гребінський*

Державний архів Львівської області, ф. Р-119, оп. 7, спр. 119, арк. 38—39. Копія.

№ 259

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО УЧАСТЬ КОМСОМОЛЬЦІВ І МОЛОДІ МІСТА У ЗБОРІ ВРОЖАЮ НА ЦІЛИНІ

10 жовтня 1956 р.

Два місяці пробули посланці комсомолу Львівщини на цілинних землях, допомагаючи новосельцям збирати дорідний урожай. Багато трудових перемог здобули за цей час добровольці. Не раз доводилося їм зустрічатися і з труднощами, незгодами. Вірні комсомольському обов'язку, ентузіасти переборювали їх, добиваючись нових успіхів...

Так, шахтар з міста Золочева Олексій Іванов, працюючи копнильщиком на комбайні, лише за вісім діб виробив на жнивах 150 трудоднів. Не відставала і бригада студентів хіміко-технологічного факультету політехнічного інституту, очолювана Сергієм Котельчуком. Працюючи в колгоспі «Перемога», студенти забезпечили безперебійну двозмінну роботу току, завдяки чому жодна з машин, вантажених зерном, не затри-

мувалася. П'ятдесят один член бригади разом виробили 15 500 трудоднів.

З комсомольським вогником працювали і студенти Львівського державного університету ім. Ів. Франка. Разом з членами сільгоспартілі «Спартак», Майського району, бригада студентів університету в кількості 69 чоловік вчасно закінчила збирання зернових. Завдяки цьому колгосп зайняв у соціалістичному змаганні перше місце в районі і третє в області.

Особливо наполегливо працювали на цілинних землях члени бригади, яку очолював Йосип Франків. У колгоспі «Іскра», Цюрупинського району, 14 членів цієї бригади виробили 4 325 трудоднів. Ще вищих показників добився студент університету Антон Кутасевич. За вироблені ним 576 трудоднів він одержав від колгоспу 4 500 карбованців грішми і 18 центнерів зерна! 580 трудоднів виробив і студент політехнічного інституту І. Галушко. Та хіба тільки вони заслужили авторитет і повагу колгоспників!?

Робітник картонної фабрики Анатолій Шкурко, студент університету Володимир Ареф'єв, робітник заводу телеграфної апаратури Валентин Воробйов, студентка політехнічного інституту Катерина Серба у своїх виступах навели багато прикладів трудового героїзму львів'ян. Хіба не можна назвати справжньою перемогою те, що бригада з 39 чоловік, більшість з яких — робітники заводу телеграфної апаратури, разом з колгоспниками сільгоспартілі ім. Абая, Майського району, за дванадцять днів зібрали зернові на площі в 12 800 гектарів?

Школою мужності й витривалості стала для юнаків і дівчат робота на цілині. Там вони по-справжньому навчилися поважати працю, берегти час. Згартовані і змужнілі, сповнені нових сил повернулись до рідного міста молоді ентузіасти.

Наші успіхи на цілині,— говорять вони,— подарунок Львову до його 700-річчя.

Б. Логвинов

Вільна Україна, 1956, 19 жовтня.

№ 260

ПРИВІТАННЯ ЦК КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ І РАДИ МІНІСТРІВ УРСР ТРУДЯЩИМ МІСТА З НАГОДИ 700-річчя

28 жовтня 1956 р.

Львівській міській Раді депутатів трудящих
Львівському міському комітетові КП України
трудящим м. Львова.

Рада Міністрів Української РСР і Центральний Комітет Комуністичної партії України палко вітають і поздоровляють робітників, інтелігенцію і всіх трудящих стародавнього українського міста Львова з нагоди його 700-річчя.

Львів відіграв визначну історичну роль в героїчній боротьбі українського народу проти численних іноземних загарбників, за соціальне і національне визволення, за возз'єднання українських земель в єдиній Українській Радянській державі, за здійснення соціалістичних перетворень в західних областях України.

Трудящі Львова завжди були поборниками нерушимої дружби народів Радянського Союзу, і насамперед дружби з великим російським народом, активно боролися проти всіх, хто намагався підірвати цю священну дружбу, особливо проти українських буржуазних націоналістів — найлютіших ворогів українського народу.

За роки Радянської влади, під керівництвом Комуністичної партії, з допомогою всього радянського народу Львів перетворився в один з великих науково-культурних і індустріальних центрів України. У м. Львові створено ряд нових науково-дослідних інститутів, вищих і спеціальних середніх учбових закладів, працює багато театрів, кінотеатрів та інших культурних і мистецьких закладів, побудовано новий парк культури і відпочинку імені Богдана Хмельницького. Виросли нові кадри радянської інтелігенції, які у співдружності з інтелігенцією старшого покоління, керуючись вченням марксизму-ленінізму, успішно працюють на всіх ділянках господарського і культурного будівництва, добиваються нових успіхів у розвитку радянської науки і культури.

Руками трудящих міста Львова збудовані великі заводи, підприємства легкої і харчової промисловості, розширено комунальне господарство і транспорт, споруджено багато житлових будинків.

Самовіддана праця і творча ініціатива трудящих міста Львова у боротьбі за виконання завдань шостої п'ятирічки є запорукою неухильного економічного і культурного розквіту міста.

Рада Міністрів Української РСР і Центральний Комітет КП України висловлюють тверду впевненість в тому, що робітники, інтелігенція, всі трудящі міста Львова, як і весь український народ, ще тісніше згуртуються навколо ленінського Центрального Комітету КПРС і Радянського уряду в боротьбі за дальший розвиток промисловості, сільського господарства, науки і культури, за успішне виконання величних накреслень XX з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу і внесуть гідний вклад в справу будівництва комунізму в нашій країні.

Рада Міністрів Української Радянської Соціалістичної Республіки	Центральний Комітет Комуністичної партії України

Вільна Україна, 1956, 28 жовтня.

№ 261

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ФІЗКУЛЬТУРНО-МАСОВУ РОБОТУ В МІСТІ

10 січня 1957 р.

...В 1956 р. в місті основна робота по розвитку спортивно-масової роботи велася по підготовці та проведенню спартакіад в низових колективах, районних та міської спартакіад, в яких прийняло участь 315 низових колективів з охопленням більш 95 тис. чоловік. Спортсмени міста приймали участь в обласній спартакіаді, спартакіаді УРСР; в складі збірної команди України в спартакіаді народів СРСР приймало участь 78 спортсменів м. Львова.

7 кращих спортсменів міста (Чукарін, Андросов, Досаєв, Кутенко, Чернобай, Тер-Ованесян і Череховський) приймали участь в XVI Олімпійських іграх в Мельбурні, де завоювали 2 золоті, 2 срібні і одну бронзову медаль.

Зараз в місті працює 11 спортивних товариств, спортивна школа молоді та три дитячі спортивні школи міськвно. Крім того, в 12 вузах, 32 технікумах, 65 школах, 11 училищах системи «Трудові резерви», а також в 180 виробничих підприємствах організовані і працюють спортивні колективи.

Над вихованням спортивної молоді в місті працюють 653 фахівці з фізичної культури і спорту, з яких мають вищу та середню освіту 532 чоловіка...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 868, арк. 36. Стенограма.

№ 262

З РІШЕННЯ СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО СТИЛЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ — ПРО УЧАСТЬ ДЕПУТАТІВ У ВИКОНАННІ НАКАЗІВ ВИБОРЦІВ

12 грудня 1957 р.

...Переважна більшість депутатів VI скликання тримають тісний зв'язок з виборцями, 361 чоловік регулярно звітують перед виборцями. Постійні комісії і депутати надають значну допомогу в роботі виконкому і відділів у вирішенні важливих питань господарського і культурного будівництва в місті, в розгляді скарг і заяв трудящих. За час після виборів депутати розглянули більше 500 скарг і заяв трудящих. Дещо скоротилися строки розгляду скарг і заяв трудящих, налагоджено систематичний прийом трудящих в виконкомі міської Ради і відділах.

В результаті проведеної роботи виконкомом, відділами, комісіями і депутатами в 1957 р. вирішені такі важливі питання по наказах виборців:

Промисловість міста, достроково, 5 грудня, виконала річний план і дала понад план продукції на 316 млн. крб. Засвоєно 72 млн. крб. коштів, відпущених на житлово-комунальне господарство, за рахунок яких:

газифіковано 4500 квартир та прокладено 15 км газопроводів;

побудовано 41,9 тис. м^2 нових доріг, закінчено та пущено в експлуатацію нову тролейбусну трасу до велозаводу;

в районах малоповерхового житлового будівництва прокладено 6000 п/м водоводів, 2500 п/м каналізаційних колекторів;

капітально відремонтовано 210 будинків.

Перевиконано план товарообороту, населенню міста за 11 місяців цього року продано товарів більше, ніж за весь минулий рік; виконано план закладки на зимове зберігання картоплі і овочів та ряд інших важливих заходів...

Голова виконкому Львівської міської Ради депутатів трудящих
Секретар виконкому Львівської міської Ради депутатів трудящих

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 872, арк. 131—132. Оригінал.

№ 263

З ІНФОРМАЦІЇ ЗАВКОМУ РОСТОВСЬКОГО КУЛЬТИВАТОРНОГО ЗАВОДУ «КРАСНЫЙ АКСАЙ» ПРО СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ КОЛЕКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА З «РОСТСІЛЬМАШЕМ» І «ЛЬВІВСІЛЬМАШЕМ» ЗА 1956—1958 рр.

Не раніше 1 січня 1959 р.

...Коллектив завода «Красный Аксай» вызвал на социалистическое соревнование коллективы заводов «Ростсельмаш» и «Львовсельмаш»...

На расширенном профсоюзно-хозяйственном активе совместно с представителями от коллективов заводов «Ростсельмаш» и «Львовсельмаш» обсуждались соцобязательства каждого завода, и вызов завода «Красный Аксай» на соцсоревнование вышеупомянутых заводов был принят.

Социалистические обязательства соревнующихся заводов были вывешены на доске показателей, находящейся на территории завода.

Ежемесячно заводы присылали друг другу итоги выполнения соцобязательств, которые аккуратно вывешивались на доску показателей,

так что каждый рабочий завода мог видеть результаты социалистического соревнования...

Кроме соцсоревнования, между заводами было организовано соцсоревнование между родственными цехами соревнующихся заводов. Так, например, механический цех завода «Красный Аксай» вызвал на соцсоревнование механический цех завода «Львовсельмаш», а кузнец т. Бахтин (завод «Красный Аксай») вызвал на соцсоревнование кузнеца т. Романюка (завод «Львовсельмаш»)...

Для подведения итогов заводы командировали своих представителей, которые на профсоюзно-хозяйственном активе провели проверку выполнения социалистических обязательств и подвели итоги соцсоревнования.

При этих взаимных проверках выполнения принятых соцобязательств проходил и взаимный обмен техническими достижениями между соревнующимися заводами. Так, например, представителям заводов им. Ворошилова (г. Днепропетровск) и «Львовсельмаш» был передан наш опыт организации комплексных бригад по цехам, чертежи наладок на карусельно-фрезерные станки типа ГФ на двухъярусное высокопроизводительное фрезерование рабочих органов.

Кроме того, этим заводам переданы ряд описаний на автоматическую загрузку бункеров формовочным составом, на агрегат для мойки и осаживания метизов, на двухшпиндельный станок для чистки профильного металла, на настольную пескодувную машину для изготовления стержней, на высокопроизводительный вертикально-сверлильный полуавтомат, а также описание опыта работы экономического совета на нашем заводе и др. . . .

Председатель производственно-массовой комиссии *Горелов*
Председатель завкома завода «Красный Аксай» *Ампилов*

Державний архів Ростовської області, ф. Р-3823, оп. 3, спр. 128, арк. 1—10. Оригінал.

№ 264

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ МІСЬКІЙ ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ ПАРТІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ПРОВЕДЕНІ ЗАХОДИ МЕХАНІЗАЦІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА В ПРОМИСЛОВОСТІ МІСТА

23 січня 1960 р.

Товариші! З великим натхненням зустріли трудящі Львова рішення червневого Пленуму ЦК КПРС і липневого Пленуму ЦК КП України. На основі глибокого вивчення і пропаганди рішень Пленумів партійними організаціями проведена певна організаторська робота. На кожному підприємстві та будові розроблено конкретні заходи, в яких передбачено зняття з виробництва застарілих зразків випускаємої продукції та створення нових машин і виробів, дальша механізація і автоматизація виробничих процесів.

На підприємствах створено комісії сприяння технічному прогресу, до роботи в яких залучені інженерно-технічні працівники, робітники, службовці і вчені міста. Вжито заходів по зміцненню кадрами відстаючих ділянок, а також матеріальної бази конструкторських і технологічних служб, експериментальних цехів і заводських лабораторій. На багатьох підприємствах створено комплексні групи і дільниці по механізації виробництва.

Там, де партійні організації конкретно займаються питанням комплексної механізації і по-справжньому контролюють виробничо-господар-

ську діяльність адміністрації, там вже одержані перші позитивні наслідки.

Так, для розробки нових більш економічних конструкцій електроламп партійний комітет електролампового заводу залучив широкі кола інженерів, техніків, раціоналізаторів і винахідників, що дозволило в короткий час створити нову конструкцію ламп з підвищеною світловою віддачею і збільшеним строком служби. Одночасно на заводі освоєно виробництво ламп з криптоновим наповненням.

Створеними за ініціативою парторганізації комплексними бригадами за останній час сконструйовано і введено в експлуатацію 6 автоматичних потокових і конвейєрних ліній. В тому числі введено в дію лінію для виготовлення металевих конусів кінескопів, що дозволило підвищити продуктивність праці в 2 рази і зекономити на рік 1,5 млн. крб.

Сконструйовано і введено в експлуатацію лінію по виготовленню скляних горловин кінескопів з пресованим конусом, з введенням якої ліквідовано тяжку і шкідливу ручну роботу.

На заводі широкого розповсюдження набула боротьба за право називатись колективами і ударниками комуністичної праці. За це почесне звання борються 80 бригад і 3 зміни. Восьми бригадам вже присвоєно звання комуністичних. Одній з перших присуджено це звання бригаді комуніста Івана Михайловича Сварника, яка набагато перевиконує зобов'язання і з заощаджених матеріалів щомісяця виготовляє понад 30 тис. електроламп.

Група інженерно-технічних працівників, в складі якої комуністи тт. Лобковська, Часовських, Бончик, Парщик і безпартійні спеціалісти тт. Козаченко, Заровський і Котацьов, виступили з новим патріотичним почином: вони зобов'язались щороку на протязі семирічки надавати таку кількість раціоналізаторських пропозицій, економія від впровадження яких дорівнювала б дворічному фонду їх заробітної плати.

Почин раціоналізаторів електролампового заводу підтримали інженерно-технічні працівники і робітники інших підприємств міста. Комплексні бригади інженерно-технічних працівників і робітників автобусного заводу зобов'язались щороку вносити стільки раціоналізаторських пропозицій, від впровадження яких економічний ефект становив би не менше трирічного фонду їх заробітної плати.

Наполегливо працює по мобілізації колективу на використання резервів виробництва партійна організація заводу «Теплоконтроль». На заводі створено 6 комплексних бригад, які зобов'язались на протязі 5 років зекономити за рахунок своєї творчої діяльності не менше 3 млн. крб. Це зобов'язання підкріплюється практичними ділами. За пропозицією бригади, в складі начальника інструментально-експериментальної дільниці (він же секретар парторганізації заводу) т. Хричикова, слюсаря Савенкова, фрезерувальника Вереніцина (члена міськкому партії) та інших, сконструйований автомат для клепання термоелементів, що значно підвищило продуктивність праці. Розроблені і впроваджені у виробництво бригадами заводу нові прилади і технологічні процеси на протязі року дали економічний ефект в сумі 500 тис. крб.

Колектив заводу виступив ініціатором боротьби за продовження строку служби випускаємої продукції, зобов'язавшись збільшити його в 2—3 рази. Ця ініціатива має виключно важливе значення не тільки для підприємств приладобудування, але й для інших галузей промисловості.

Можна навести позитивні наслідки в роботі і інших партійних організацій по здійсненню заходів, розроблених на виконання рішень червневого Пленуму ЦК КПРС і липневого Пленуму ЦК КП України.

На заводі автонавантажувачів впроваджено 6 конвейєрів, в тому числі крокуючий на дільниці чавунного литва, провадяться роботи по впровадженню ще 6 конвейєрних ліній. Конвейєрні і потокові лінії введені у виробництво також на машинобудівному заводі, «Львівсільмаші», на трикотажній фабриці № 1 та на інших підприємствах...

Здійснені заходи по механізації і автоматизації виробництва, впровадженню нової техніки і технології дозволили підвищити продуктивність праці в цілому по промисловості міста за два роки на 15 %, а на підприємствах машинобудування — на 38 %, на підприємствах приладобудування — на 43 %. Обсяг виробництва за цей же час зріс в цілому по промисловості міста на 25,6 %, в т. ч. по підприємствах машинобудування на 60,4 %, підприємствах приладобудування — 61,2 %. За два роки на підприємствах міста встановлено більше 1500 нових верстатів та іншого обладнання, модернізовано до тисячі одиниць технологічного устаткування, встановлено 150 конвейєрних і потокових ліній, в виробництво впроваджено багато нових прогресивних технологічних процесів.

На підприємствах машино- і приладобудування в 1959 р. освоєно виробництво 87 нових видів машин і приладів. Серед них — автонавантажувачі, гідрокрани, автобуси, фототелеграфна апаратура, електролампи, кінескопи, сільськогосподарські машини та інші вироби. Знято з виробництва, як застарілих, 29 типів машин і приладів. Ряд нових видів продукції і матеріалів впроваджено у виробництво деревообробної, легкої, хімічної промисловості і промисловості будівельних матеріалів...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 808, арк. 13—15. Стенограма.

№ 265

З ДОВІДКИ ДЕПУТАТСЬКОЇ КОМІСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО СТАН ТА ЗАХОДИ ДО ПОЛІПШЕННЯ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ м. ЛЬВОВА

*Не пізніше 5 травня 1960 р.**

Для надання меддопомоги населенню м. Львова [300] є 7 об'єднаних лікарень з поліклініками, 2 самостійно існуючих поліклініки, стоматологічна поліклініка, 4 протитуберкульозних диспансери, шкірно-венерологічний та психоневрологічний диспансери, 7 туберкульозних лікарень. Крім того, є два протитуберкульозних та один ревмокардіологічний санаторій. В селищах Брюховичі та [м.] Винники — 2 об'єднаних з поліклініками лікарні. Санітарно-епідеміологічна робота проводиться міською та 3 районними санітарними станціями.

Дитяча мережа складається з 12 об'єднаних дитячих консультацій, 28 дитячих ясел та 2 будинків дитини.

Загальна кількість ліжок в лікарнях та диспансерах складає 2285.

Кількість місць в дитячих яслах 1439.

Для надання меддопомоги робітникам промислових підприємств безпосередньо на виробництві відкрито 36 лікарських здоровпунктів та 57 фельдшерських.

В 1959 р.:

1. Відкрито нову поліклініку на Богданівці **.
2. Створено нову поліклініку на базі 1-ї амбулаторії.
3. На околицях м. Львова відкрито 6 нових амбулаторій.

---

* Датовано за суміжними документами.

** У тексті «Богдановці». Південна околиця Львова, до 1955 р. хутір Сокольницької сільради Пустомитівського району.

4. Відкрито новий лікувально-бальнеологічний відділ при міському психоневрологічному диспансері.

5. Розпочаті та продовжуються роботи по будівництву нового корпусу 1-ї лікарні та неврологічної лікарні.

6. В нових приміщеннях розгорнуто жіночу консультацію 8-ї лікарні та дитячий відділ 1-ї лікарні.

7. Відкрито ряд нових діагностичних та лікувальних кабінетів (ревмокардіологічні, профілактичні загального профілю, амбулаторного переливання крові, апітерапії, голкотерапії тощо).

8. Проводились в життя заходи по дальшому підвищенню кваліфікації та дисципліни серед медичних працівників... *

Зав. міськздоровідділом *Скібель*
Директор Ін-ту охматдиту,
кандидат медичних наук *Давидов*
Голова депутатської комісії міськради,
кандидат медичних наук *Ветренко*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 820, арк. 41—42. Оригінал.

№ 266

З РІШЕННЯ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО СТАН ТА ЗАХОДИ ПОЛІПШЕННЯ БЛАГОУСТРОЮ МІСТА

28 липня 1960 р.

Заслухавши та обговоривши доповідь голови виконкому Львівської міської Ради депутатів трудящих, IX сесія Львівської міської Ради депутатів трудящих відмічає, що за останні роки проведена відповідна робота по благоустрою міста. За 1958—1959 рр. капітально відремонтовано та побудовано 210 тис. м² доріг та тротуарів, утворено 16 парків та скверів на площі 56 га. За станом на 1 липня 1960 р. на одного мешканця м. Львова припадає 12 м² зелені загальноміського користування, створено озеро в Наварії **, в селищі Брюховичі, встановлено 2400 світлоточок вуличного освітлення, доведено кількість рухомого складу міського електротранспорту до 56 тролейбусних машин та 254 трамвайних вагонів. Методом народного будівництва при широкій участі трудящих здійснюється будівництво парку «Дружби» із стадіоном.

Завдяки піклуванню партії і уряду в місті здійснюється велике житлове і соцкультурне будівництво. За останні три роки збудовано і здано в експлуатацію близько півмільйона квадратних метрів загальної площі житла, що дало змогу надати трудящим більше 8 тис. квартир, збудовано і реконструйовано 5 шкіл-інтернатів. Багато коштів, матеріалів і праці колективів підприємств та установ було вкладено в будівництво житла методом ініціативного будівництва і спорудження інженерних комунікацій на околицях міста, в селищах Жовтневому, Пасіки, на вул. Боженка, в районі вулиць Ковельської, Варшавської та ін., де проведені відповідні роботи по їх благоустрою та покращанню санітарного стану. Щороку здійснюється капітальний ремонт 220—230 житлових будинків на суму 30—32 млн. крб., поточний ремонт — на 12 млн. крб. За останні три роки газифіковано в нашому місті понад 12 тис. квартир, 31 тис. кахельних печей і кухонних вогнищ, встановлено понад 16 тис. газових плит, 3 тис. ванних водогрійних колонок.

---

* Далі йдеться про кадрові питання.
** У тексті «Глинній Наварії».

За рахунок понадпланових коштів в цьому році підприємства і установи розпочали будівництво 29 єдиних дитячих установ...

З метою дальшого покращення благоустрою м. Львова та санітарного його стану, IX сесія Львівської міської Ради депутатів трудящих вирішила:

1. Зобов'язати виконком міської Ради депутатів трудящих з урахуванням пропозицій депутатів, висловлених на сесії, розглянути та затвердити основні заходи по дальшому розвитку благоустрою та санітарного стану міста на II півріччя 1960 р. та 1961 р.

2. Затвердити скоректований розгорнутий план створення та розвитку зеленої зони м. Львова на 1959—1965 рр. на загальній площі міських та приміських земель в 4254 га, з чого в міських кварталах, на вулицях, площах, парках, скверах, промислових територіях — 712 га, в приміських населених пунктах лісів і лісопарків — 2002 га, садів — 826 га, розсадників — 200 га, заліснення пісків та інших непридатних для сільського господарства земель — 350 га та території транспорту (залізниці, автошляхи) — 64 га...

5. Зобов'язати виконкоми Львівської міської, Залізничної, Ленінської та Шевченківської районних, Винниківської міської та Брюховицької селищної Рад депутатів трудящих [301], органи міліції, міську та районні санітарно-епідеміологічні станції, комунальні відділи, трест санітарної очистки, трест зеленого будівництва прийняти дійові заходи по наведенню та дотриманню належної чистоти на вулицях, площах, в дворах, парках та скверах тощо; розгорнути соціалістичне змагання за кращий санітарний стан вулиць, будинковолодінь, промислових та харчових підприємств міста.

Для посилення громадського контролю за санітарним станом вулиць, дворів і місць загального користування залучити школярів, студентів, дружинників, депутатів районних (селищних) Рад депутатів трудящих і санітарний актив районів і селищ.

6. Зобов'язати міський торговий відділ навести належний порядок з торгівлею на вулицях міста, покращити санітарний стан торгових приміщень.

7. Вважати за доцільне створення при управлінні головного архітектора комісії по архітектурному оформленню м. Львова, в обов'язок якої покласти комплекс питань по зовнішньому благоустрою міста, його архітектурному оформленню та нагляду за малими архітектурними формами...

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих
За секретаря виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1148, арк. 110—113. Оригінал.

№ 267

З ВИСТУПУ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В. С. МАЗУРА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО РУХ ЗА ЗВАННЯ КОЛЕКТИВІВ І УДАРНИКІВ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МІСТА

29 травня 1961 р.

Организуя соревнование за достойную встречу XXII съезда партии, первичные партийные, профсоюзные и комсомольские организации ведут плодотворную работу по созданию условий для роста числа новых пере-

довиков и новаторов производства. Самым, пожалуй, примечательным явлением в борьбе коллективов за достойную встречу очередного съезда партии является широкий размах движения за звание коллективов и ударников коммунистического труда, ибо в этом движении, как в фокусе, концентрируются коллективные стремления, воля и разум, передовые методы в технологии и организации труда, направленные на образцовое выполнение обязательств.

Сейчас в городе за звание коллективов коммунистического труда борется 1888 бригад, 110 смен, 44 участка, 190 цехов и 50 предприятий. В этом соревновании участвует более 73 тыс. человек. К настоящему времени уже присвоено это почетное звание 6 предприятиям, 35 цехам, 31 смене с числом работающих около 20 тыс. человек.

Коллективы коммунистического труда показывают образцы трудового героизма, доказывают на деле, как велико коммунистическое соревнование, как оно может не только изменить отношение к труду, но и наполнить новым богатым содержанием их жизнь, показать духовное богатство людей, их интересы, сделать эти коллективы, этих новаторов и передовиков производства маяками нашего народа, идущего к коммунизму.

Первому в городе, год тому назад, было присвоено звание «предприятие коммунистического труда» коллективу пассажирского вагонного депо (секретарь парторганизации т. Анпилогов). Этому предшествовала напряженная кропотливая работа партийной, профсоюзной и комсомольской организаций, командного состава депо. Еще в ноябре 1958 г., обсуждая тезисы ЦК КПСС к внеочередному XXI съезду КПСС, бригада электрослесарей в количестве трех человек, руководимая коммунистом т. Омельчуком, следуя почину рабочих депо Москва-Сортировочная, взяла на себя обязательство работать и жить по-коммунистически. Партбюро, а затем расширенное заседание месткома с широким участием передовиков производства приняли меры к всемерному распространению соревнования за звание бригад и ударников коммунистического труда. 25 коммунистов были утверждены агитаторами, которые разъясняли в бригадах о новых формах социалистического соревнования. Об опыте работы бригады рассказывал коммунист Омельчук и члены его бригады тт. Бай и Чучмай. Наглядная агитация, стенная печать — все было приковано к тому, чтобы ширить движение бригад и ударников коммунистического труда. К открытию XXI съезда партии в депо за звание коллективов коммунистического труда уже боролось 7 бригад. В январе 1959 г. в депо было присвоено звание «коллектива коммунистического труда» первой бригаде, руководимой т. Омельчуком, а примерно через год это звание уже было присвоено радиоцеху, в котором работал 21 человек.

Повысив уровень организационной и политической работы, партийная организация депо сумела возглавить и направить трудовой и политический подъем коллектива депо на решение жизненно важных задач в деле технического прогресса, снижение затрат и повышение качества ремонтных работ. В депо за год было внедрено * в производство более 60 оргтехмероприятий, способствовавших повышению производительности труда, улучшению условий труда, повышению культуры производства. Сейчас депо по культуре производства — одно из лучших предприятий города. Вместе с тем партийная организация не упускала из поля зрения вопросы идейной закалки и учебы, соблюдения норм социалистического общежития. Все рабочие депо учатся в различных технических кружках,

---

* У тексті «внесено».

296 человек — в вечерней школе рабочей молодежи, 33 человека — в вузах и техникумах.

Обсуждая итоги работы июньского Пленума ЦК КПСС, коллектив депо принял обязательство бороться за право называться предприятием коммунистического труда. Условия для этого к этому времени были уже созданы. Примерно через год депо было присвоено звание предприятия коммунистического труда.

Самым замечательным результатом социалистического соревнования за превращение пассажирского вагонного депо в предприятие коммунистического труда явилось то, что в корне изменилось отношение к труду. Коллектив ремонтников за полтора года выполнил задание по производительности труда на семилетие. Чувство локтя, товарищеская взаимопомощь, «один за всех — все за одного» — таков девиз работы и жизни этого спаянного, боевого коллектива, которым умело руководит партийная организация.

Все больше и больше ростков нового, коммунистического появляется на других предприятиях города.

Одному из первых в городе звание предприятия коммунистического труда было присвоено и химфармзаводу — одному из крупных предприятий химико-фармацевтической промышленности страны.

Здесь трудится замечательная работница Люба Крушельницкая — одна из первых бригадиров в городе, бригаде которой было присвоено звание коллектива коммунистического труда, а также ее многочисленные последователи, среди которых коммунист аппаратчик Антон Иванович Кушнир, оператор Мария Николаевна Белова, таблетчица Лидия Микитюк и многие другие. Начальник смены таблетно-фасовочного цеха т. Калько Л. Н., бригадир ампульного цеха т. Румянцева М. С., фасовщица т. Портыкевич первыми на заводе перешли по методу В. Гагановой работать на отстающие участки и помогли им выйти в число передовых. На заводе прочно вошла в жизнь работа без отдела технического контроля при повышенном качестве продукции. Завод работает без табельщиков, буфеты — без продавцов, раздевалки — без гардеробщиков. Библиотеки и парткабинет работают на общественных началах. Народная дружина завода в количестве 113 человек, в которой большинство коммунистов и комсомольцев, строго охраняет общественный порядок и социалистическую собственность.

Партийная, профсоюзная и комсомольская организации, руководство завода, организуя коллектив на досрочное выполнение социалистических обязательств, уделяют большое внимание политической работе среди рабочих, ИТР и служащих, повышению их деловой квалификации и общеобразовательного уровня. На заводе работает вечерняя школа рабочей молодежи, в которой обучается около 100 рабочих. 123 человека учатся в вечерних и заочных вузах, техникумах и на подготовительных курсах. На заводе третий год работает семинар и кружок по конкретной экономике, где занимаются 45 ИТР и служащих. В 24 кружках по изучению минимума экономических знаний обучаются 325 рабочих. Коллектив завода ведет большую плодотворную работу по воспитанию тех, кто в какой-то мере нарушает нормы социалистического общежития. Члены бригад коммунистического труда организуют помощь и дежурства у заболевших товарищей по работе, помогают их семье дома.

Подшефный колхоз стал по сути одним из цехов завода. На совместных партийно-хозяйственных активах руководство завода и подшефного колхоза периодически отчитываются о выполнении соцобязательств. Имея хорошие производственные и экономические показатели, коллектив завода много делает для повышения культуры производства. Можно смело рекомендовать тем, кто не бывал на этом заводе, посмотреть его.

Здесь, кстати сказать, на днях закончилось всесоюзное совещание работников химико-фармацевтической промышленности страны по обмену опытом работы предприятий коммунистического труда. С каждым днем множат трудовые и производственные успехи, повышают уровень, содержание и плодотворность идеологической работы партийные организации других предприятий коммунистического труда...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 843, арк. 80—83. Стенограма.

№ 268

ПОСТАНОВА БЮРО ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО ПОШИРЕННЯ ПАТРІОТИЧНОГО ПОЧИНУ ЧЛЕНІВ БРИГАДИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРАЦІ ГЕРОЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ПРАЦІ В. Й. ГУРГАЛЯ ОЧОЛИТИ НОВОСТВОРЕНІ БРИГАДИ

29 березня 1962 р.

Виконуючи соціалістичні зобов'язання, прийняті на честь XXII з'їзду КПРС, бригада токарів машинобудівного заводу, яку очолює Герой Соціалістичної Праці т. Гургаль В. Й.[302], домоглась високих виробничих показників і вже з листопада 1961 р. почала працювати в рахунок 1964 р.

Члени бригади постійно удосконалюють організацію своєї праці, передають свій багатий досвід товаришам по роботі, шукають нові форми соціалістичного змагання. Внаслідок цих шукань в бригаді виникло нове патріотичне починання — члени бригади вирішили очолити заново створені бригади, підтягнути їх до рівня передових, домогтися присвоєння їм почесного звання колективів комуністичної праці.

На базі бригади т. Гургаля створено 6 нових бригад, які також успішно виконують свої соціалістичні зобов'язання.

Підтримуючи і схвалюючи це патріотичне починання, бюро міськкому КП України постановляє:

1. Зобов'язати райкоми КП України, первинні партійні, профспілкові та комсомольські організації широко розповсюдити цей патріотичний почин на підприємствах міста.

2. Обговорити цей почин на робітничих зборах, нарадах колективів комуністичної праці. Систематично узагальнювати та висвітлювати досвід передовиків та новаторів виробництва на сторінках багатотиражок і стінної преси, надавати всебічну допомогу послідовникам цього патріотичного починання.

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на оргвідділ та промислово-транспортний відділ міськкому КП України.

Секретар Львівського міськкому КП України *В. Куцевол*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 873, арк. 238—239. Оригінал.

№ 269

З ВИСТУПУ ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В. С. КУЦЕВОЛА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ В МІСТІ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄДНАНЬ І РОЗВИТОК ЖИТЛОВОГО ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО БУДІВНИЦТВА

7 вересня 1962 р.

...Нові можливості поліпшення управління промисловими підприємствами виявились при організації промислових об'єднань типу радянських фірм. Створені в минулому році перші радянські фірми «Прогрес»

та «Світанок», за короткий час зуміли вирішити ряд питань механізації, удосконалення технології та спеціалізації виробництва; успішно виконують збільшений виробничий план. Рівень механізації по філіалах фірми «Прогрес» підвищено на 10 %, а «Світанок» — на 15 %. Позитивний досвід створення перших об'єднань дав можливість перенести його на скляну, мебльову, швейну, харчову, машинобудівну та на інші галузі промисловості.

Міськком, райкоми партії та первинні партійні організації стали більше уваги приділяти питанням задоволення постійно зростаючих матеріальних і духовних потреб трудящих. За першу половину семирічки різко підвищились темпи будівництва і введення в експлуатацію основних фондів підприємств. В значній мірі збільшився обсяг будівництва житла і об'єктів соціально-культурного та побутового призначення. Розширюється мережа громадського харчування, дещо краще стали вирішуватись питання розвитку міського господарства.

Якщо за 14 післявоєнних років, тобто за 1945—1958 рр. побудовано житла загальною площею 412 тис. кв. метрів, то за три з половиною роки семирічки в місті побудовано 543 тис. кв. м житла.

Якщо за 1945—1958 рр. в місті побудовано 5 шкіл, то лише в цьому році вводиться в експлуатацію 7 шкіл, 5 з них вже здано в експлуатацію.

Лише за 7 місяців цього року побудовано дитячих садків і ясел на 820 місць, в той час як за 1945—1958 рр. в місті було збудовано дошкільних дитячих установ на 2115 місць.

Проведено певну роботу по будівництву, розширенню лікувальних закладів, їдалень, магазинів тощо. За перше півріччя побудовано і розширено 15 підприємств громадського харчування на 1000 посадочних місць...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 871, арк. 70—71. Стенограма.

№ 270

З ДОПОВІДІ ЗАВІДУЮЧОЇ ЛЬВІВСЬКИМ МІСЬКЗДОРОВВІДДІЛОМ Я. Г. СКІБЕЛЬ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО СТАН МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В МІСТІ

25 червня 1963 р.

...За годы советской власти значительно уменьшилась заболеваемость населения, общая смертность, детская смертность. Ликвидированы такие опасные инфекционные заболевания, как холера, чума, оспа и паразитарные тифы. В г. Львове за последние годы практически ликвидированы такие инфекционные заболевания детей, как дифтерия и полиомиэлит.

Количество больничных коек в послевоенные годы в г. Львове увеличилось в 3 раза (сеть горздравотдела 1945 г.— 1025 коек, 1963 г.— 2835 коек).

Из года в год увеличиваются ассигнования на здравоохранение (1945 г.— 17 429 тыс. руб., 1963 г.— 8549 тыс. руб. новых денег).

Значительно увеличилось количество медицинских работников. Так, в 1945 г. работало 370 врачей и 540 средних медработников, а в 1963 г.— 1518 врачей и 3342 средних медработника.

Принятая XXII съездом КПСС новая программа партии провозглашает, что «социалистическое государство — единственное государство,

которое берет на себя заботу об охране и постоянном улучшении здоровья всего народа». Оно обеспечивает это системой социально-экономических и медицинских мероприятий. Таким образом, социально-экономические мероприятия в еще большей степени станут факторами профилактики.

Поликлиническая помощь

Для оказания поликлинической помощи населению г. Львов располагает:

а) 16 поликлиниками, из них 13 объединенных с больницами, и 3 поликлиники (№ 7, 10, госуниверситета им. И. Франка), не объединенные, 9 амбулаториями на окраинах города (Варшавская, Голоско, Каменка, Кульпарковская, Збойск, Н. Львов, В. Зеленая, Пасеки и Боженка); городским психоневрологическим диспансером, городским кожно-венерологическим диспансером и городской стоматологической поликлиникой.

За последние годы проведена значительная работа по улучшению амбулаторно-поликлинической помощи населению. Прежде всего приняты меры к разукрупнению * врачебных территориальных участков, которые в настоящее время приближены к существующим нормативам. Вся профилактическая и врачебная работа проводится через врачебные участки.

Так, если в 1954 г. было 64 врачебных участка, то в 1960 — 103, 1961 г.— 107, 1962 г.— 110, 1963 г.— 119 врачебных участков.

В связи с присоединением к городу окраин [303], мы пошли ** по пути организации на окраинах филиалов поликлиник — амбулаторий с соответствующим количеством врачебных участков в зависимости от количества населения.

Медицинские объединения обеспечивают систематическую плановую консультативную помощь окраинам, что значительно приблизило основные виды медицинской помощи к населению окраин.

Большое внимание уделялось повышению культуры и качества медицинского обслуживания. Все поликлиники города перешли на систему непрерывной работы без выходных дней, без дополнительных штатов и ассигнований за счет внутренних резервов. Опыт показал полную целесообразность этого порядка работы.

Проведена работа по улучшению организации работы регистратур. Некоторые поликлиники перешли на запись к врачу, минуя регистратуру, и другие формы.

Проведены мероприятия по укреплению диспансерного метода обслуживания населения — организация ревмокардиологических кабинетов, эндокринологических кабинетов и др.

Все поликлиники города работают в 2 смены: с 8 часов утра до 9 часов вечера.

Запись вызовов на дом производится по телефону и устно в регистратуре. Вызовы принимаются до 17 часов. Неотложная помощь до 18 часов осуществляется поликлиниками, а затем станцией скорой помощи.

В объединенных поликлиниках врачи работают по системе чередования — поликлиника, стационар.

---

* У тексті «разукреплению».
** У тексті «пришли».

Укомплектованность участка врачами

Годы	Терапевты (1,5*)	Педиатры (1,0)	Хирурги (0,5)	Акушеры и гинекологи (0,5)	Невропатологи (0,2)	ЛОР (0,2)	Офтальмологи (0,25)	Венерологи —	Стоматологи (1,4)	Фтизиатры (0,5)	Средняя обеспеченность (6,3)
1961	1,5	1,07	0,48	0,4	0,35	0,28	0,25	0,12	0,75	0,22	5,38
1962	1,5	1,1	0,48	0,47	0,32	0,23	0,25	0,12	0,9	0,25	5,3

* Обеспеченность по норме.

Медицинская помощь детям

Для оказания медицинской помощи детям г. Львова в городе имеется 13 детских консультаций и 6 филиалов консультаций на окраинах города, детский ревмокардиологический санаторий на 75 мест, детский противотуберкулезный санаторий на 50 мест.

Для оказания стационарной помощи детям имеется 277 коек и вместе с областными койками обеспеченность составляет около 70 %.

В городе организовано два отдельных детских объединения при 3-й детской соматической больнице (75 коек) и 8-й детской соматической больнице (75 коек).

В настоящее время имеется 123 педиатрических участка и на каждый педиатрический участок приходится в среднем около 1000 детского населения, что составляет верхнюю норму...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1564, арк. 70—72, 77, 79. Стенограма.

№ 271

ЛИСТ ВІД КОЛЕКТИВУ МІНСЬКОГО ПРИЛАДОБУДІВНОГО ЗАВОДУ ім. В. І. ЛЕНІНА КОЛЕКТИВУ ЛЬВІВСЬКОГО ЕЛЕКТРОЛАМПОВОГО ЗАВОДУ З ПРОПОЗИЦІЄЮ ПРОДОВЖУВАТИ СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ

27 січня 1964 р.

Обсудив и приняв социалистические обязательства на 1964 г., коллектив Минского приборостроительного завода им. В. И. Ленина обращается к рабочим, ИТР и служащим Львовского электролампового завода с призывом продолжить социалистическое соревнование, начатое в 1962 г.

Дружба наших коллективов и действенное соревнование поможет полнее использовать имеющиеся возможности повышения производительности труда, создания материально-технической базы коммунизма и досрочного выполнения семилетнего плана.

Направляем на обсуждение Вашего коллектива свои обязательства и просим выслать свои. Расширенное заседание завкома по итогам выполнения социалистических обязательств 1963 г. и задачах коллектива завода на 1964 г. состоится 5 февраля 1964 г.

Приглашаем Вас принять участие.

Директор завода *А. Трофимов*
Секретарь парткома *Е. Червинский*
Председатель завкома *А. Крыжановский*
Секретарь комитета комсомола *В. Коваленко*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1345, оп. 1, спр. 481, арк. 8. Оригінал.

№ 272

З ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ ГОЛОВИ ОБЛАСНОГО ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО КОМІТЕТУ С. СТЕФАНИКА РАДІ МІНІСТРІВ УРСР ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ТРУДЯЩИМИ МІСТА 150-річчя З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Не раніше 10 березня 1964 р.

...Протягом 1963—1964 рр. на підприємствах і в колгоспах, в учбових закладах і школах, у будинках культури, клубах і бібліотеках — скрізь влаштовувались шевченківські вистави, куточки, виставки, організовувалось проведення лекцій, бесід і вечорів, які розкривали революційну творчість Т. Г. Шевченка, показували, як український народ у братній сім'ї народів Радянського Союзу здійснює будівництво комунізму — світле майбутнє вільних народів, про яке мріяв Т. Г. Шевченко.

Лекторами обласного товариства «Знання» прочитано 2500 лекцій, присвячених пам'яті Т. Г. Шевченка.

Гідно відзначили 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка театри та концертні організації Львівщини.

Театр опери та балету ім. І. Франка поновив опери «Назар Стодоля» К. Данькевича, «Катерина» М. Аркаса та підготував новий балет «Лілея» на музику К. Данькевича. Крім цього, підготовлено виставу-концерт, присвячений пам'яті Шевченка, який показано 9 разів. На згаданих виставах та концертах побувало близько 10 тис. глядачів.

В театрі ім. М. Заньковецької капітально поновлено виставу «Невольник» М. Кропивницького за поемою Т. Г. Шевченка «Сліпий». Великим успіхом користується нова ювілейна вистава заньковчан — «Гайдамаки» за поемою Т. Г. Шевченка, яку показано 53 рази, обслужено 43 048 глядачів. Особливо радісно відзначити, що саме в дні ювілею Кобзаря «Невольник» і «Гайдамаки» були показані на сцені Кремлівського театру в Москві.

Образ великого Кобзаря постає із спектаклю театру юного глядача ім. М. Горького «І на волі в'язень» за п'єсою В. Михася, в якій розповідається про дружбу двох геніїв українського й російського народів — Шевченка й Щепкіна. Вистава пройшла 59 разів, її передивилися 23 564 глядачі.

В російському театрі Радянської Армії було підготовлено велику літературно-музичну театралізовану програму «Реве та стогне Дніпр широкий», в якій в ролі Т. Г. Шевченка виступив заслужений артист УРСР С. Харченко.

Дрогобицький музично-драматичний театр поставив п'єсу «Титарівна» М. Кропивницького за поемою Т. Г. Шевченка, яка пройшла 34 рази, охопивши понад 14 тис. глядачів.

Симфонічний оркестр Львівської державної філармонії разом з заслуженою хоровою капелою УРСР «Трембіта» підготував «Заповіт» в обробці К. Стеценка та симфонічну кантату лауреата Шевченківської премії С. Людкевича «Кавказ».

Музичний лекторій філармонії проводив у області концерти-лекції «В сім'ї вольній, новій», «Лауреати Шевченківської премії» та «Шевченко і музика». В концертах-лекціях брали участь професори та викладачі університету ім. І. Франка. Артист філармонії, лауреат українського конкурсу майстрів естради С. Бондаренко виступав перед трудящими області з спеціальною програмою з творів геніального Кобзаря та про Кобзаря. Ансамбль драми і комедії філармонії показав у ювілейні дні виставу за п'єсою місцевого автора В. Лемеля «Катерина» (інсценізація поеми Т. Шевченка). Всього філармонією проведено 149 концертів, якими охоплено понад 35 тис. глядачів.

Свій гідний внесок в увіковічнення пам'яті Т. Г. Шевченка зробили й львівські художники. Всі вони активно готувалися до обласної та республіканської виставок, присвячених Т. Г. Шевченку. На республіканській виставці представлено багато робіт львів'ян, серед яких, зокрема, такі виразні картини, як «Шевченко в Петербурзі» В. Савіна, «Молодий Шевченко-художник» В. Патика, «Шевченко і Олдрідж» П. Каримова, «Портрет Шевченка» С. Серветника, цікаві графічні роботи С. Караффи-Корбут, І. Катрушенка, скульптурні роботи «Прометей» і погруддя Шевченка Я. Чайки, а також роботи скульпторів В. Борисенка, Д. Крвавича, Л. Грома та багатьох інших.

В кінці лютого ц. р. в Музеї українського мистецтва відкрилась обласна художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. На виставці експонуються оригінальні малюнки, офорти Т. Г. Шевченка, твори митців дожовтневого періоду, живописні графічні та скульптурні роботи українських радянських художників, львівських художників, а також твори самодіяльних художників, присвячені Т. Г. Шевченкові та здійсненню його мрій у наші дні.

В усіх музеях Львівщини організовано виставки, присвячені Т. Г. Шевченку. В районах та містах музеї організовували 18 пересувних виставок репродукцій з творів Т. Шевченка. Працівники музеїв виступали перед трудящими міст, районів та сіл області з лекціями «Шевченко — художник», «Шевченко і російське мистецтво», «Образ Шевченка в радянському образотворчому мистецтві» тощо.

У літературно-меморіальному музеї Івана Франка музейна кімната Шевченка перебудована й доповнена новими експонатами.

Надзвичайно жвавий інтерес викликала виставка архівних документів, відкрита в приміщенні облархіву, на якій експонуються унікальні, невідомі і маловідомі документи про життя й творчість Т. Г. Шевченка.

Львівська білова, скульптурно-керамічна, ювелірна фабрики, скляна фірма «Райдуга» випустили серію сувенірів, брошок, статуеток на мотиви творів Т. Г. Шевченка.

У Львівському книжково-журнальному видавництві «Каменяр» вийшли в світ «Кобзар» з портретом Т. Шевченка художника Й. Куриласа, «Лірика» Т. Г. Шевченка (тиражем 40 тис. і 12 тис.).

У Львівському поліграфічному інституті ім. І. Федорова видано альбом ліногравюр «Дорогами Тараса». Вони воскрешають у нашій пам'яті дорогі серцю кожної людини місця, де в убогій селянській хаті народився поет. Інші ліногравюри розповідають про торжество Шевченкових заповітів, великі соціальні, економічні і культурні перетворення на батьківщині поета за роки Радянської влади та про щасливу долю наших сучасників.

Серед студентів інституту було проведено конкурс на кращу ілюстрацію та плакат до творів Т. Г. Шевченка.

Активно готувались відзначити знаменну дату всі інші вузи Львова та школи міста і області. Викладачі й студенти інституту прикладного й декоративного мистецтва їздили по шевченківських місцях і підготували художні твори. Серед викладачів і студентів було оголошено конкурс на кращий сувенір, присвячений ювілею.

У Львові відбулася міжвузівська наукова сесія, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. На сесії заслухано доповіді: «Світове значення творчості Т. Г. Шевченка» М. Матвійчука, «Філософські роздуми в політичних поемах Т. Г. Шевченка» професора Б. Кубланова, «Проти буржуазно-націоналістичних фальсифікацій творчості Т. Г. Шевченка» доцента А. Халімончука та інші.

В кожній школі проводились шевченківські педагогічні читання, великі святкові вечори-конкурси на кращий учнівський твір, кращий малю-

нок, диспути, зустрічі з письменниками, композиторами. Організовувались екскурсії в музеї Т. Г. Шевченка та по шевченківських місцях. Проведено районні, міські та обласний огляд шкільної художньої самодіяльності, присвячені ювілею Кобзаря. Силами художньої самодіяльності шкіл області проведено 1200 концертів та вистав...

Голова обласного Шевченківського ювілейного комітету
Голова Виконкому Львівської обласної сільської Ради
депутатів трудящих *С. Стефаник*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1338, оп. 1, спр. 672. арк, 154—161. Копія.

№ 273

РІШЕННЯ УРОЧИСТОГО ЗАСІДАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО ЩОРІЧНЕ ПРОВЕДЕННЯ УРОЧИСТОГО ЗАСІДАННЯ МІСЬКОЇ РАДИ ДЕПУТАТІВ ТРУДЯЩИХ ТА ЦЕРЕМОНІЇ ПІДНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО ПРАПОРА НА ВЕЖІ БУДИНКУ МІСЬКОЇ РАДИ НА ЧЕСТЬ ВОЇНІВ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ ПІД ЧАС ВИЗВОЛЕННЯ м. ЛЬВОВА ВІД ГІТЛЕРІВСЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ В 1944 р., ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ КНИГИ ПОЧЕСНИХ ГРОМАДЯН ЛЬВОВА

24 липня 1964 р.

З метою вшанування пам'яті воїнів, які загинули при визволенні м. Львова від німецько-фашистських загарбників в 1944 р., вияву їм сердечної вдячності від трудящих міста та в зв'язку з відзначенням 20-х роковин з дня визволення Львова міська Рада депутатів трудящих вирішила:

1. Щорічно 27 липня, в день визволення міста, проводити урочисте засідання міської Ради та церемонію підняття Державного прапора на вежі будинку міської Ради депутатів трудящих.

2. На урочисте засідання запрошувати депутатів Верховних Рад СРСР і УРСР, місцевих Рад депутатів трудящих, які обиралися і проживають на території міста, а також представників військових частин, підприємств, установ та громадських організацій.

3. Почесне право вперше підняти Державний прапор на вежі будинку міської Ради депутатів трудящих надати члену танкового екіпажу, який перший з боями вступив у м. Львів, танкісту, Герою Радянського Союзу т. Суркову Федору Павловичу та воїну-танкісту, відміннику бойової і політичної підготовки старшому сержанту Лучко Миколі Максимовичу.

4. Для відзначення громадян, які внесли значний вклад в розвиток економіки, культури Львова та зробили інші видатні заслуги перед містом і з нагоди двадцятиріччя визволення міста від німецько-фашистських загарбників — запровадити Книгу почесних громадян Львова.

5. Доручити виконкому міської Ради депутатів трудящих розробити та затвердити положення про порядок присвоєння звання «Почесний громадянин міста Львова».

6. Присвоїти звання почесних громадян Львова:

— Марченку Олександру Порфировичу — танкісту, гвардії старшині, який 23 липня 1944 р. водрузив Червоний прапор на вежі будинку Львівської міської Ради депутатів трудящих і загинув при визволенні міста від німецько-фашистських загарбників.

— Суркову Федору Павловичу, Герою Радянського Союзу, механіку-водію танка Т-34 «Гвардія», який при визволенні міста від німецько-фашистських загарбників перший з боями вступив у м. Львів.

— Лучко Миколі Максимовичу — воїну-танкісту, старшому сержанту, відміннику бойової і політичної підготовки.

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих
Секретар виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1642, арк. 1—2. Оригінал.

№ 274

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО РОБОТУ ЩОДО ВИКОНАННЯ НАКАЗІВ ВИБОРЦІВ — ПРО КУЛЬТОСВІТНЮ РОБОТУ

24 грудня 1964 р.

...Робота культосвітніх закладів

Товариші депутати! Міський відділ культури та його підвідомчі установи під керівництвом партійних організацій провели певну роботу по покращанню масово-політичної, культурно-освітньої роботи серед населення, спрямовуючи її на зміцнення зв'язків з життям, практикою комуністичного будівництва.

В місті працює 30 народних університетів та шкіл культури, 40 бібліотек на громадських засадах. Краще працював в цьому році міський парк культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького, який провів ряд цікавих масових заходів, таких, як свято зими, весни, театралізований концерт, присвячений 25-річчю возз'єднання, тематичні вогники «Рідне місто моє», «Бережи честь змолоду», «Ми—молоді господарі землі» та ін. За досягнуті успіхи в роботі парк культури та відпочинку нагороджено дипломом I ступеня та Грамотою Міністерства культури СРСР.

Проведено огляд-конкурс колективів художньої самодіяльності.

Бібліотеками міста проводяться читацькі конференції, літературні вечори, тематичні виставки і ін. Бібліотеці № 12 для дітей виконкомом Шевченківського району надано звільнене школою приміщення по вул. Варшавській.

На протязі 1964 р. установами культури широко відзначалося 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка та інші ювілейні дати.

В 1964 році закінчено будівництво стадіону «Дружба» та споруджено пам'ятник І. Я. Франку.

Виготовлено також генеральний план перспективного будівництва Зеленого театру в парку культури і відпочинку та технічну документацію на будівництво прокатно-роздягального пункту в районі стадіону парку та ін.

18 культосвітнім установам міста присвоєно звання «Клуб і бібліотека відмінної роботи»...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1641, арк. 47—48. Стенограма.

№ 275

З ДОВІДКИ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛУПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПРО РОБОТУ МИСТЕЦЬКИХ І КУЛЬТОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ОБЛАСТІ — ПРО МУЗЕЇ ТА ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО МІСТА

Травень 1965 р.

...Музеї та образотворче мистецтво

У Львові і області працюють 10 музеїв (крім музею В. І. Леніна, який підпорядкований безпосередньо партійним органам) — етнографіч-

ний, природознавчий (республіканського підпорядкування), історичний, літературно-меморіальний Івана Франка у Львові і с. Івана Франка *, Ярослава Галана, українського мистецтва, картинна галерея, Дрогобицький і Стрийський краєзнавчі музеї.

Зараз проводиться підготовча робота по відкриттю у Львові нових музеїв — науково-атеїстичного у приміщенні колишнього домініканського костьолу, скульптури — у бернардинському костьолі та філіалу музею українського мистецтва у вірменській церкві.

Музеї Львівщини після XXII з'їзду КПРС докорінно поліпшили масово-політичну роботу серед населення, поклавши в її основу пропаганду Програми Комуністичної партії Радянського Союзу, героїчних звершень та славних революційних традицій радянського народу, пам'ятників матеріальної та духовної культури.

Музеї Львова та області збільшили кількість екскурсій для окремих груп, зміцнили зв'язки з промисловими підприємствами, колгоспами, вузами, науково-дослідними установами, школами.

Все це позитивно впливає на роботу музеїв, позначається на їх відвідуванні. Якщо в 1963 р. музеї області відвідало 264 677 чоловік, то в 1964 р. кількість відвідувачів зросла до 303 699 чоловік. Відповідно збільшилась і кількість проведених екскурсій. Так, в історичному музеї за весь 1963 р. було проведено 2340 екскурсій. В 1964 р. їх кількість збільшилась до 2990, за 4 місяці 1965 р. проведено вже 1209 екскурсій. Кількість екскурсій набагато збільшилась і в інших музеях Львова та області.

Музеї застосовують різноманітні форми зв'язків з трудящими. Так, в картинній галереї створено 2-річний народний університет естетичного виховання, який знайомить слухачів не тільки з образотворчим мистецтвом, а й з літературою та музикою. До роботи в університеті залучено провідних мистецтвознавців, музикознавців, літературознавців та артистів м. Львова. У галереї працює також шкільний лекторій, який охоплює 1600 учнів.

Цікава робота проводиться під час ведення екскурсій у літературно-меморіальному музеї Ів. Франка. Відвідувачам програються записані на магнітофонну плівку спогади сучасників Івана Франка, а також організовуються концерти з читанням творів поета та виконанням пісень на його слова.

Історичний музей та музей Ів. Франка практикують проведення уроків історії та літератури, на яких виступають старі більшовики, колишні члени КПЗУ, Герої Радянського Союзу та Соціалістичної Праці та ін.

У Музеї українського мистецтва працюють учнівський лекторій та клуб юних любителів мистецтва.

Музеї Львова та області систематично удосконалюють свої експозиції. Особливо велику роботу проведено під час підготовки до 25-річчя возз'єднання українського народу в єдиній Українській радянській державі.

У Львівському державному історичному музеї корінним чином перебудовано і поновлено експозиції «Боротьба трудящих західноукраїнських земель під керівництвом комуністичних партій за возз'єднання з УРСР» та «Возз'єднання Західної України з УРСР і соціалістичні перетворення в західних областях України». У побудові і поповненні цих експозицій активну участь брали колишні члени КПЗУ тт. Дудикевич, Павлик, Завадка та ін.

В Історичному музеї істотно доповнені експозиції сучасного періоду

* У тексті «с. Франкове».

з висвітленням конкретних фактів соціалістичних перетворень. Значно збагатились речові експонати за рахунок нової продукції, яку випускають заводи області (автонавантажувачів, телевізорний та ін.). Поліпшено також матеріальну частину експозицій за рахунок застосування деяких нових матеріалів і запровадження сучасних форм побудови експозицій. Побудовано нові експозиції, присвячені темі возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській державі і в Стрийському та Дрогобицькому краєзнавчих музеях.

У музеях Львівщини широко пропагується та популяризується ідея дружби народів СРСР, народів країн народної демократії. В Історичному музеї було проведено виставку «Дружба народів СРСР». У художніх музеях Львова протягом останнього року експонувались твори живопису і графіки російських, молдавських, естонських, латвійських, литовських, вірменських, грузинських художників.

Експонувались також твори польських художників товариства «Захента». У дні німецької культури на Львівщині експонувались твори з фондів Дрезденської картинної галереї, у дні чехословацької культури проведено виставку творів сучасного чехословацького мистецтва.

За останній час музеї збільшили кількість пересувних виставок. Так, в 1964 р. музеями проведено в області 324 пересувні виставки проти 257 в 1963 р....*

В усіх музеях області створені і працюють масові відділи на громадських засадах з громадськими екскурсоводами. Так, у масовому відділі Історичного музею на громадських засадах нараховується 84 активісти, з яких 50 комуністів та 16 комсомольців.

При управлінні культури було створено 2-річний університет по підвищенню кваліфікації музичних працівників.

Зараз музеї області активно включилися у Всесоюзний огляд музеїв, присвячений 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції...**

За останній час художники області активізували роботу над новими творами про сьогоднішній день, героїку комуністичного будівництва, радянську людину — творця нового життя. Це яскраво продемонстрували виставки образотворчого мистецтва.

Цікавою була виставка образотворчого мистецтва, присвячена 20-річчю Возз'єднання, яка відбила творчий шлях художників Західної України за 25 років Радянської влади, на якій було представлено близько трьох тисяч робіт.

Видатною подією було відкриття у Львові пам'ятника Ів. Франкові, авторами якого є львівські митці.

Розроблені пропозиції про замовлення та виготовлення монументальних скульптурних творів, присвячених видатним діячам Комуністичної партії та Радянської держави, героям громадянської та Великої Вітчизняної воєн, діячам науки, літератури та мистецтва, які будуть встановлені на площах, у скверах та парках населених пунктів області.

Творчі секції Львівського відділення Спілки художників УРСР систематично організовують пересувні виставки з творів львівських художників на підприємствах, колгоспах, школах, військових частинах.

Готуючись до 50-річчя Радянської влади, митці Львівщини виїжджають на крупні промислові підприємства області, новобудови, колгоспи, зустрічаються з старими більшовиками, передовиками промисловості і сільського господарства.

Державний архів Львівської області, ф. Р-1338, оп. 1, спр. 782, арк. 107—115. Копія.

---

* Далі йдеться про експозиції в Стрийському і Дрогобицькому музеях.
** Далі йдеться про народні музеї області.

№ 276

РІШЕННЯ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО СХВАЛЕННЯ ПАТРІОТИЧНОГО ПОЧИНУ ГРУПИ ЛЬВІВ'ЯН РОЗГОРНУТИ СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ «ЗА ЧЕСТЬ РІДНОГО МІСТА»

25 жовтня 1965 р.

Заслухавши і обговоривши доповідь голови виконкому міської Ради депутатів трудящих, звернення групи львів'ян, опубліковане в газетах «Львовская правда» і «Вільна Україна» по розгортанню соціалістичного змагання «За честь рідного міста» та зобов'язання передових колективів, Львівська міська Рада депутатів трудящих вирішила:

1. Схвалити і гаряче підтримати звернення групи львів'ян та патріотичні починання колективів заводів хіміко-фармацевтичного і алмазних інструментів, головного підприємства фірми «Райдуга», працівників Центрального універмагу, колективу дієтичної їдальні № 1, колективів медичних працівників 5-ї клінічної лікарні, 3-ї міської та 3-ї соматичної лікарень, будинкоуправління № 5 та інших й зобов'язати виконкоми міської і районних Рад депутатів трудящих, постійні комісії, депутатів ширше розгорнути і очолити соціалістичне змагання колективів «За честь рідного міста».

2. З метою відзначення переможців в соціалістичному змаганні встановити перехідні вимпели, які вручати кращому підприємству, домоуправлінню, школі, вулиці, будинку, підприємству торгівлі, побуту та ін.

Доручити виконкому міської Ради депутатів трудящих розробити положення та порядок вручення перехідних вимпелів.

Хід соціалістичного змагання широко висвітлювати в пресі, по радіо, телебаченню та оформити в місті спеціальні стенди «За честь рідного міста».

3. Зобов'язати виконкоми міської і районних Рад депутатів трудящих, їх відділи і управління в 1966—1967 рр. з широкою участю громадськості здійснити заходи по покращанню благоустрою і санітарного стану міста, комунального, торговельного і побутового обслуговування, покращанню збереження і експлуатації житлового фонду та посиленню культурно-освітньої і виховної роботи серед населення міста, згідно з додатком до рішення.

4. Сесія відмічає, що депутатські ради будинкоуправлінь № 16 Ленінського району (голова депутатської ради — депутат Львівської міської Ради депутатів трудящих Баньковський Мирослав Іванович), № 31 Залізничного району (голова депутатської ради — депутат Львівської міської Ради депутатів трудящих Лушецький Олександр Семенович), № 32 Шевченківського району (голова депутатської ради — депутат Шевченківської районної Ради депутатів трудящих Барнич Юрій Олександрович), автобусного заводу (голова депутатської ради — депутат Ленінської районної Ради депутатів трудящих Муляк Микола Дмитрович) і ряд інших по-діловому відкликнулися на звернення групи львів'ян боротися за честь рідного міста, очолити цей рух в мікрорайонах діяльності рад, працюють в тісному контакті з громадськістю і виборцями та зобов'язує постійні комісії і всіх депутатів міської Ради депутатів трудящих бути в авангарді ентузіастів боротьби за честь рідного міста.

Сесія вважає, що боротьба за честь рідного міста неможлива без боротьби за виховання нової людини, яка непримиренно ставиться до п'яниць, хуліганів, дармоїдів, розкрадачів соціалістичної власності, порушників правил соціалістичного співжиття та зобов'язує виконкоми

міської і районних Рад депутатів трудящих, працівників адміністративних органів, керівників підприємств, установ і організацій міста:

а) розгорнути широку роз'яснюючу роботу серед населення по місцю праці та проживання по вихованню свідомого дотримання радянських законів і правил соціалістичного співжиття; домогтися значного покращання роботи добровільних народних дружин і товариських судів, вважати основним в їх роботі попередження правопорушень та перевиховання тих, які ще допускають порушення норм і правил поведінки;

б) з метою попередження правопорушень серед неповнолітніх прийняти заходи щодо покращання позашкільної роботи серед учнів в школах, на дитячих майданчиках, активізувати роботу комісій в справах неповнолітніх. Виконкомам районних Рад депутатів трудящих надати приміщення для організації при кожному будинкоуправлінні дитячих кімнат на громадських засадах та відкрити клуби вихідного дня при школах;

в) посилити боротьбу з пияцтвом як одною з серйозних причин правопорушень. Працівникам торгівлі суворо дотримуватись існуючих правил торгівлі спиртними напоями. Органам міліції та громадськості прийняти суворі заходи адміністративного впливу до п'яниць, бешкетників, хуліганів та інших порушників громадського порядку.

6. Зобов'язати міський відділ культури, районні відділи культури на громадських засадах, керівників культосвітніх установ міста посилити виховний вплив заходів, які проводяться в клубах, палацах і будинках культури, бути більш вимогливими до репертуару, вибору кінофільмів, що демонструються, тематики лекцій і бесід, що проводяться в культосвітніх установах, і зокрема для молоді.

Виховуючи нашу радянську молодь в дусі високих комуністичних ідеалів, безмежної відданості Батьківщині, в дусі дружби народів і соціалістичного інтернаціоналізму, даючи рішучу відсіч всіляким проявам високої ідеології, зокрема ідеології українського буржуазного націоналізму, Львівська міська Рада депутатів трудящих закликає колективи всіх підприємств, установ і організацій міста активно включитися в соціалістичне змагання, і зокрема утримувати в зразковому стані виробничі приміщення, гуртожитки, подвір'я та прилеглу до них територію.

8. Сесія висловлює впевненість, що депутати Львівської міської Ради депутатів трудящих зроблять все від них залежне по перетворенню Львова у місто високопродуктивної праці, зразкового порядку і високої культури.

Трудящі Львова разом з усім радянським народом гідно зустрінуть XXIII з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу та 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих
Секретар виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1711, арк. 138—140. Оригінал.

№ 277

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА МІСТА ЗА 1959—1965 рр.

25 січня 1966 р.

...За сім років обсяг промислового виробництва зріс в два рази. За цей час стали до ладу нові підприємства, розширено і реконструйовано понад 40 старих підприємств, освоєно випуск нових видів продук-

ції, таких, як конвейєри, склоізолятори тощо. А такі промислові підприємства, як автобусний, електровакуумний, телевізорний та ін., стали гордістю нашого міста і країни.

За роки семирічки значно збільшився житловий фонд міста. За цей час побудовано 820 тис. м² житлової площі, або надано трудящим 25 тис. благоустроєних квартир.

Збудовано і здано в експлуатацію 19 загальноосвітніх шкіл, 45 дитячих дошкільних установ.

Значні роботи проведено за роки семирічки по дальшому розвитку комунального господарства. Так, майже вдвічі збільшено подачу води місту. Газифіковано близько 40 тис. квартир. Поповнився електротранспорт на 49 трамвайних вагонів і 60 тролейбусних машин, відкрито нові тролейбусні маршрути, введено міський автобусний транспорт.

Певну роботу проведено по благоустрою міста та створенню відповідних умов відпочинку громадян [304]. Створено нові сквери, зелені масиви, озера та інші місця масового відпочинку.

За роки семирічки певна увага приділялась дальшому розвитку матеріальної бази торгівлі і побутового обслуговування, покращанню обслуговування трудящих нашого міста. За цей час збудовано 20 окремих павільйонів, фабрики хімчистки, ремонту взуття, їдальні тощо. Відкрито 143 магазини на 600 робочих місць, 43 різні майстерні і розширено іншу мережу по обслуговуванню трудящих. Розмір побутових послуг, що надаються громадянам міста, зріс (на душу населення) з 14 крб. в 1959 р. до 20 крб. в 1965 р. ...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1810, арк. 16, 19—21. Стенограма.

№ 278

З ПОСТАНОВИ БЮРО ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО ХІД ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ БЕРЕЗНЕВОГО (1965 р.) ПЛЕНУМУ ЦК КПРС — ПРО НАДАННЯ ШЕФСЬКОЇ ДОПОМОГИ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРСТВАМ ОБЛАСТІ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА УСТАНОВАМИ МІСТА

9 червня 1966 р.

Бюро міськкому КП України відмічає, що, виконуючи рішення березневого (1965 р.) Пленуму ЦК КПРС «Про невідкладні заходи по дальшому розвитку сільського господарства СРСР», первинні партійні організації підприємств, будов, транспорту, учбових закладів і установ міста спрямовують колективи на надання допомоги колгоспам, радгоспам і майстерням «Сільгосптехніка» в зміцненні матеріально-технічної бази, спеціалізації ремонту сільськогосподарських машин, в проведенні масово-політичної і культурної роботи на селі.

Завдяки увазі, яка приділяється райкомами партії, первинними партійними організаціями і керівниками підприємств шефській роботі, в минулому році надано допомогу колгоспам в механізації та електрифікації тваринницьких ферм, в обладнанні кормоцехів і кормокухонь, у виготовленні дріжджувальних установок, в ремонті автомашин, автодвигунів, електромоторів, в оснащенні ремонтно-механічних майстерень. За рахунок економного витрачання матеріалів відпущено підшефним господарствам понад 200 т металу, 215 т цементу, 1350 м³ лісоматеріалів, 3 тис. кг фарби, 2200 п. м. труб і багато інших матеріалів. Шефи надають дійову допомогу 24 майстерням «Сільгосптехніка» області в спеціалізації ремонту сільськогосподарських машин, у впровадженні передової технології ремонту і культури виробництва.

Характерним є те, що шефська робота не обмежується лише наданням матеріально-технічної допомоги колгоспам. Вона стала важливим і дійовим засобом збагачення колгоспників досвідом робітничих колективів, виховання їх в дусі комуністичного ставлення до праці, покращання ідеологічної і виховної роботи на селі. Стали традицією зустрічі передовиків виробництва колгоспів і підприємств по обміну досвідом роботи. Лише в минулому році для трудівників села шефами прочитано 516 лекцій і доповідей, дано 212 концертів колективами художньої самодіяльності. Зараз постійно проводиться роз'яснення рішень XXIII з'їзду КПРС і Директив по новому п'ятирічному плану...

Секретар Львівського міськкому КП України *Г. Бандровський*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 24, спр. 6, арк. 121—122. Оригінал.

№ 279

З ОГЛЯДУ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛПЛАНУ ПРО РОЗВИТОК НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА І КУЛЬТУРИ ОБЛАСТІ — ПРО РОЗВИТОК КООПЕРАТИВНОГО ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА І КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

*Не раніше 1 січня 1967 р.**

...В г. Львове широкий размах приняло кооперативное жилищное строительство. Если в 1962 г. был построен и сдан в эксплуатацию только один жилой дом на 32 квартиры, то уже в 1965 г. было введено в эксплуатацию 14 жилых домов на 1030 квартир...

Улучшается благоустройство г. Львова, а также других городов области. Значительное развитие получил городской электротранспорт в г. Львове.

За годы Советской власти парк трамвайных пассажирских вагонов увеличился более чем на 100 единиц. С 1952 г. в г. Львове организовано троллейбусное движение. В настоящее время на троллейбусных линиях курсируют 130 троллейбусов. При этом следует отметить, что за последний год трамвайно-троллейбусный парк значительно обновился за счет новых комфортабельных вагонов и машин.

Перевозки пассажиров городским электротранспортом в 1966 г. по сравнению с 1940 г. увеличились почти в 1,6 раза...

Державний архів Львівської області, ф. Р-335, оп. 1, спр. 2121, арк. 81. Копія.

№ 280

З ДОПОВІДІ ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ Г. Й. БАНДРОВСЬКОГО НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ПІДГОТОВКУ ТРУДЯЩИХ МІСТА ДО 50-річчя ВЕЛИКОЇ ЖОВТНЕВОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

21 березня 1967 р

...Підготовку до гідної зустрічі 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції трудящі нашого міста розпочали з 1965 р., коли відбулася сесія міської Ради депутатів трудящих, яка схвалила патріотичний почин групи львів'ян по розгортанню соціалістичного змагання «За честь рідного міста» і підготовці гідної зустрічі славного ювілею. Пізніше міс-

* Датовано за змістом документа.

цевими Радами та колективами трудящих м. Львова було розроблено конкретні заходи по підготовці і відзначенню півстоліття Великого Жовтня, більшість яких успішно перетворюються в життя.

За минуле скликання під керівництвом партійних органів і місцевих Рад колективи трудящих добилися певних успіхів у виконанні народногосподарських завдань і дальшого розвитку міського господарства. За цей час в нашому місті значно зріс обсяг промислового і житлового будівництва. Лише за останні роки введено в дію ряд крупних цехів підприємств машинобудівної, приладобудівної, легкої, харчової та інших галузей промисловості.

18 грудня промисловість міста достроково виконала план першого року нової п'ятирічки по випуску валової продукції, вироблено надпланової продукції на суму 44,7 млн. крб., в тому числі — 41 автобус, 74 автонавантажувачі, 5,8 тис. телевізорів, 241 тис. пар взуття та багато інших виробів. Вже близько 30 промислових підприємств міста працюють в нових умовах і колективи їх значно поліпшили показники своєї роботи. Із 12 млн. крб. надпланових нагромаджень минулого року близько 7 млн. крб. припадає на підприємства, що перейшли на нову систему планування та економічного стимулювання [305].

Протягом 1965—1966 рр. у місті збудовано 303 тис. м^2 житлової площі і надано трудящим 8700 благоустроєних квартир та близько 7000 місць в гуртожитках. Збудовано і введено в дію три загальноосвітні середні школи на 3000 учнівських місць, 15 дитячих дошкільних установ на 2940 місць, ряд об'єктів соціально-культурного призначення, зокрема широкоформатний кінотеатр «Мир» на 1200 місць, готель «Львів» на 682 місця, онкологічний диспансер на 120 ліжок.

На комунальне будівництво і благоустрій міста було асигновано 21 млн. крб., за рахунок яких вирішувались невідкладні питання покращення обслуговування населення.

З метою поліпшення водопостачання міста побудовано і введено в дію 2 водогони потужністю 36 тис. м^3 води на добу. Введено в експлуатацію нову потужну водопровідну магістраль від вул. Зеленої до просп. Ленінського Комсомолу протяжністю майже 3 км, що дало змогу поліпшити подачу води в районі вул. Стрийської, Гайдара, Бой-Желенського, Пожарського та ін., куди раніше вода подавалась з великими перебоями. Прокладено додаткову водопровідну магістраль по вул. Шевченка до вул. Золотої та Вершигори, в результаті чого мікрорайон забезпечений нормальним водопостачанням.

В 1966 р. трамвайно-тролейбусним управлінням здійснено значне обновлення і поповнення рухомого складу. Одержано 50 трамвайних поїздів та 20 тролейбусних машин. Закінчено будівництво і здано в експлуатацію 1 чергу тролейбусної лінії № 9 Центр — Аеропорт (до вул. Окружної). Кошти, які виділялись на капітальне будівництво і капітальний ремонт шляхів, в основному засвоювались на будівництво і ремонт тих вулиць, які давали можливість створити внутріміське кільце і розвантажити магістральні вулиці від вантажного транспорту. Це в свою чергу створювало відповідні умови для поліпшення роботи міського пасажирського транспорту та відпочинку трудящих.

На виконання заходів міськвиконкому по гідній зустрічі 50-річчя Великого Жовтня в 1966 р. у Львові створено 74 га нових насаджень. Всього за минулий рік посаджено по місту близько 70 тис. дерев, 110 тис. чагарників вільноростучих та 150 тис. чагарників різних декоративних порід в живій огорожі.

Основні роботи проводились по озелененню нових житлових масивів в районі вулиць В. Терешкової, Каховської, 700-річчя м. Львова, Кутузова, Немировича-Данченка. Створено нову зелену зону в селищі

Кривчиці, проводились посадки в парку «Дружба», по вул. К. Пелехатого, Кукурудзяній тощо. Проведено роботу по впорядкуванню берегової смуги озера Наварія. Впорядковуються території парку культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького, лісопарку «Погулянка», розпочато реконструкцію лісопарку «Шевченківський гай». Для поліпшення умов відпочинку львів'ян в літній період у селищі Брюховичі створено ще одне озеро. Теперь загальна площа трьох приміських озер складає близько 10 га.

Велика увага приділяється проведенню капітального і поточного ремонту житлового фонду. Капітально відремонтовано і здано в експлуатацію 300 житлових будинків.

При капітальному ремонті житлового фонду виконуються роботи по заміні зношених і застарілих конструкцій, проводиться перепланіровка квартир з тим, щоби по можливості забезпечувати кожну сім'ю окремою ізольованою квартирою. Лише в 1966 р. мешканці одержали додатково 146 кухонь, 820 внутріквартирних санвузлів, 700 ванн, підведено воду і встановлено 474 водорозбірних точки й таке інше.

Готуючи гідну зустріч всенародному святу та виконуючи соціалістичні зобов'язання «За честь рідного міста», колективи підприємств, установ і організацій беруть активну участь в благоустрої міста на громадських засадах.

В 1965—1966 рр. силами громадськості посаджено дерев і кущів близько 100 тис. штук, посіяно квітів на площі 30 га; збудовано 13 вулиць, відремонтовано і збудовано 255 дитячих і 62 спортивних майданчики. Силами і за кошти мешканців відремонтовано тисячу квартир, взято на соціалістичне збереження 2117 квартир. Мешканці 538 будинків борються за звання «Будинок зразкового побуту», вже присвоєно це звання близько 100 будинкам.

При будинкоуправліннях працює 33 ремонтні бригади на громадських засадах, які проводять дрібний ремонт в квартирах львів'ян безкоштовно. Найбільш активно залучали громадськість до благоустрою міста будинкоуправління № 7, 27, 31, 46, 49 та ін.

Проте зроблено ще зовсім мало, якщо рахувати, що лише по озелененню перспективним п'ятирічним планом створення і розвитку зеленої зони Львова на 1966—1970 рр. передбачається дальше освоєння пустирів, закладка нових парків і скверів, зелених зон на площі 1015 га.

В результаті активізації роботи колективів житлово-комунальних служб, завдяки активній участі трудящих Львова в проведенні робіт по благоустрою міста і збереженню житлового фонду, протягом минулого року львів'яни вибороли в першому кварталі перше місце, в четвертому кварталі — друге місце в республіканському змаганні.

В минулому скликанні міська Рада депутатів трудящих, її виконавчий комітет і постійні комісії приділяли певну увагу зміцненню матеріально-технічної бази і дальшому розвитку мережі побуту, торгівлі, громадського харчування і соцкультурних установ. Лише в першому році п'ятирічки введено в дію завод по ремонту складної побутової техніки, відкрито 22 нові майстерні, ательє, прийомні пункти, 27 магазинів на 101 робоче місце і 12 підприємств громадського харчування на 1500 посадочних місць. Торік торговельні організації забезпечили виконання плану товарообігу на 100,4 %, населенню продано товарів на 29,2 млн. крб. більше, ніж в 1963 р. Забезпечили виконання виробничих планів і підприємства побутового обслуговування...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1604, арк. 44—50. Оригінал.

№ 281

З ВИСТУПУ ГОЛОВИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УРСР Е. П. МИСЬКА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ЛЬВІВСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ ДО 50-річчя ВЕЛИКОГО ЖОВТНЯ

21 квітня 1967 р.

...Готуючись до виставок, наші художники наполегливо працюють. Вже визначились ясно і чітко готові твори, частина яких відіслана на виставки в Москву та Київ. Це твори: Біганича — скульптор закінчує працю над образом Крушельницької, крім того, він працює над творами «Баркарола», «Боян»; Пилев — «Шопен»; Кушнір — закінчує портрети Брагінця, Борканюка; Одрехівський — «Захар Беркут», працює над портретом Людкевича; Майко — працює над двофігурною композицією «На полонині»; Бойко — «Комісари», «Шевченко»; Чайка — закінчує портрети Галана, Мельничука, Дзержинського і працює над монументом «В єдиній сім'ї», закінчує портрет Леніна. Кронгауз працює над композицією «В'єтнам», скульптор Расін створює композицію «Комсомольці 20-х років». Гром виконує роботу «Комісар», Тітко — «Материнство», Дзиндра і Бриж закінчують пам'ятник жертвам фашизму у Володимирі-Волинському і працюють над проектами пам'ятника героям-воїнам в Істилузі. Борисенко створив дві праці, які вже брались на виставку до Києва — «Верховина», «Дніпро — Волга». Борисенко і Майко закінчують пам'ятник загинулим від рук українських націоналістів, який буде встановлено в Яструбовичах. Чайка, Одрехівський і Мисько створили пам'ятник Івану Франку, встановлений в Дрогобичі.

Наші живописці працюють над такими темами: Щербатенко — над темами наших сучасників — «Фізики», «Друзі» («Друзі» відправлено на виставку до Києва), Коропчак С. працює над картиною «Ленін серед гуцулів», Довбошинський — «Колківська демонстрація», «Комсомолка Лідія Мусійчук», Сингаївський — «Партизани», художник Скобало — «Ленін», Борейко — «Мати-Батьківщина», Серветник — «Радянське Прикарпаття» і ін.

Я не буду перераховувати всіх творів секції графіки. Наприклад, графік Лазеба працює над серією графічних листів «Повернення з перемогою», Кецало працює над серією графіки «Похорони Козака», це серія ліногравюр, присвячена революційним подіям на Західній Україні, і на Львівщині зокрема.

Над тими ж темами працює цілий ряд членів Спілки і художників не членів Спілки. Великих досягнень домоглися такі художники, як Токар, яка працює над костюмами для самодіяльних колективів, художники Гладкий, Захарчишин, Паук працюють на різні теми, присвячені ювілейній даті.

Треба сказати, що наші прикладники добились великих успіхів. Про це говорить той факт, що 10 тисяч творів у 23 контейнерах було відправлено в Монреаль на виставку...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 25, спр. 1, арк. 46. Стенограма.

№ 282

ДОГОВІР НА СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ МІЖ СКЛАДАЛЬНИМ ЦЕХОМ РИЗЬКОГО ЕЛЕКТРОЛАМПОВОГО ЗАВОДУ І СКЛАДАЛЬНИМ ЦЕХОМ НОРМАЛЬНО-ОСВІТЛЮВАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОЛАМП ЛЬВІВСЬКОГО ЗАВОДУ КІНЕСКОПІВ

*24 травня 1967 р.**

Коллектив сборочного цеха Львовского завода вызывает на социалистическое соревнование коллектив сборочного цеха РЭЛЗ и берет на себя следующие обязательства:

1. Выполнить план по выпуску электроламп к 28 декабря 1967 г. Изготовить из сэкономленных материалов и полуфабрикатов 300 тыс. штук электроламп.

2. Изготовить сверх плана 800 тыс. электроламп.

3. Снизить себестоимость изготовляемой продукции на 4,5 %.

4. Повысить производительность труда на 10 %.

5. Увеличить сумму прибыли на 16,6 %.

6. Работая по новой системе планирования и экономического стимулирования, на основе роста реализации, прибыли и рентабельности, снижения себестоимости продукции, повышения производительности труда создать фонд материального поощрения рабочих, ИТР и служащих в сумме 84 тыс. руб.

В том числе по статьям:

а) дополнительная премия рабочим из прибыли	— 15,8 тыс. руб.
б) премии ИТР и служащим	— 14,8 тыс. руб.
в) единовременные премии особо отличившимся работникам	— 4,1 тыс. руб.
г) материальная помощь	— 5,7 тыс. руб.
д) премия МОП	— 0,3 тыс. руб.
е) годовое вознаграждение	— 43,3 тыс. руб.

7. Сэкономить материалов и полуфабрикатов на 80 тыс. руб.

8. Подать 60 рационализаторских предложений с условным экономическим эффектом 50 тыс. руб.

9. В установленные сроки выполнить задания по изготовлению экспортных заказов.

10. Каждому рабочему, ИТР цеха принять на себя повышенные обязательства в честь 50-летия Советской власти.

11. Добиться, чтобы в юбилейном 1967 г. цех стал образцовым в части чистоты, культуры производства и вакуумной гигиены.

12. Охватить общеобразовательной учебой всех рабочих до 30-летнего возраста.

13. В целях повышения технических знаний рабочих систематически проводить с ними техническую учебу.

14. Пропагандировать новую систему планирования и экономического стимулирования и довести до сознания каждого рабочего смысл этой системы. Широко привлекать работников цеха к экономической учебе в школах коммунистического труда и передового опыта.

15. Систематически принимать участие в благоустройстве и озеленении завода, детских учреждений (детский сад и ясли), мест отдыха детей и трудящихся завода (пионерлагерь, профилакторий, база отдыха «Судовая Вишня»).

---

* Дата вступу договору в дію.

16. Оказывать необходимую помощь подшефным организациям и колхозу.

Коллектив сборочного цеха РЭЛЗ принимает вызов на социалистическое соревнование и в свою очередь принимает следующие обязательства:

1. Выполнить годовой план к 30 декабря 1967 г. и дать сверх плана 400 тыс. электроламп.

2. Выполнить план по объему изделий за 10 месяцев к 29 октября 1967 г.

3. Выполнить план по заданной номенклатуре и экспортным поставкам.

4. Снизить себестоимость продукции на 2,5 %, тем самым дать больше продукции с наименьшими затратами.

5. Добиться ритмичности не ниже 30 % в первой декаде.

6. Повысить производительность труда на 2,5 %.

7. Сдавать продукцию с первого предъявления не ниже 97 %.

8. Сэкономить полуфабрикатов и материалов на 200 тыс. руб. и выпустить за счет экономии 256 тыс. электроламп в 1967 г.

9. За счет внедрения рацпредложений сэкономить к 50-летию Советской власти не менее 30 тыс. руб.

10. Добиться не менее 30 % присвоения звания «Бригада коммунистического труда» и «Ударник коммунистического труда».

11. Для улучшения культуры производства произвести эстетический ремонт помещения цеха.

Подводить итоги социалистического соревнования между цехами Львовского и Рижского заводов не менее двух раз в год, посылая делегации на проверку принятых обязательств.

Договор обсужден на собраниях актива цехов и вступает в силу с 24 мая 1967 г.

По поручению коллективов сборочного цеха ЛЗК и сборочного цеха РЭЛЗ договор подписали:

ЛЗК	РЭЛЗ
Нач. сборочного цеха *Ткачук*	Нач. сборочного цеха *Володин*
Секретарь парторганизации *Комлев*	Секретарь парторганизации *Крупа*
Председатель цехкома *Терехов*	Председатель цехкома *Котов*
Секретарь комсомольской организации *Маклашина*	Секретарь комсомольской организации *Педан*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1345, оп. 1, спр. 576, арк. 149—151. Оригінал.

№ 283

РІШЕННЯ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО ГЕРБ м. ЛЬВОВА

15 червня 1967 р.

За роки Радянської влади завдяки турботам партії і уряду та безкорисливій допомозі всіх братніх республік старовинне українське місто Львів перетворилося в великий промисловий і культурний центр республіки, яке експортує продукцію промислових підприємств більш як у 60 країн світу. Багато видів продукції підприємства випускають на рівні кращих зразків. Розширюються наукові і культурні зв'язки Львова з містами Радянського Союзу та зарубіжних країн. Це зобов'язує колективи трудящих наполегливо домагатися дальшого піднесення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, невпинного поліпшення її

якості. Зроблено у Львові — значить відмінної якості! Під таким девізом іде підготовка трудящих міста до зустрічі 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Більш як 700-річна історія міста, його великі досягнення за роки Радянської влади, його славні традиції свідчать про те, що Львів повинен мати свою емблему (герб), що стане одним з важливих засобів виховання в трудящих патріотичних почуттів до Радянської Батьківщини, до рідного міста.

Львівська міська Рада депутатів трудящих одинадцятого скликання вирішила:

1. Погодитись з пропозицією виконкому міської Ради депутатів трудящих та затвердити представлений на розгляд сесії герб міста.

2. Затвердити опис герба Львова (додається).

3. Виготовити герб Львова і встановити в приміщеннях виконавчих комітетів місцевих Рад депутатів трудящих міста, на Книзі почесних громадян Львова, в історичному музеї, аеропорту, залізничному вокзалі як емблему на центральних магістралях при в'їзді в місто.

4. З метою посилення відповідальності підприємств за якість продукції, підвищення її марки на внутрішньому і міжнародному ринках користуватися емблемою міста для реклами цієї продукції можна лише з дозволу виконкому міської Ради депутатів трудящих.

Виконкому міської Ради депутатів трудящих давати дозвіл лише на кожний окремий вид продукції і тільки такої, яка відповідає кращим зразкам.

Ця вимога поширюється на всі підприємства і організації, які виготовляють значки для туристів і львівські сувеніри, а також її необхідно враховувати в інших непередбачених випадках використання емблеми міста.

5. Всім підприємствам, установам і організаціям міста користуватися тільки затвердженою цим рішенням емблемою і лише з дозволу виконкому міської Ради депутатів трудящих.

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих
Секретар виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Герб м. Львова

15 червня 1967 р. друга сесія Львівської міської Ради депутатів трудящих (одинадцятого скликання) затвердила герб м. Львова. Це важливий акт, яким в наш радянський час відновлено стародавню традицію.

В основу зображення герба міста Львова покладено геральдичні елементи в поєднанні з радянськими державними символами. Стародавній герб Львова тісно зв'язаний з виникненням та історією міста, однак його походження губиться в давнині. Найдавніший документ, на якому є печатка з львівським гербом, датується 10 січня 1359 р., але, звичайно, сам герб значно старший.

Основними складовими частинами герба завжди були: лев, як символ назви міста, і міська брама, як символ самого міста. Це наче графічно відображені слова «місто Лева». Вони рівнозначні старим назвам «Львівград», «Львівгород», а також просто Львів.

На печатці 1359 р. лев стоїть у брамі, звернений вправо. Брама має нагорі три башти з бійницями, не має ні воріт, ані грат. На іншому документі (1412 р.) лев стоїть в брамі з однією баштою. Можливо, що одна була символом ратуші, на відміну від трьох башт, які символізували укріплене місто.

Наведені документи показують львівський герб другої половини XIV — напочатку XV ст. Проте існував він ще в давньоруський період. Це підтверджує печатка з зображенням лева на листі галицько-волинських князів Андрія і Лева до великого магістра хрестоносців 1316 р. Отже, зображення виникло, очевидно, ще за часів князя Лева Даниловича в XIII ст., і відтоді завжди було символом Львова.

Зображення лева було складовим мотивом герба, або знаку всієї Львівської землі, тільки там лев спирався на скелю. Найдавніші відомості про це знаходимо в описі прапора, під яким полк з Львівщини бився з хрестоносцями в Грюнвальдській битві 1410 р. На цьому прапорі був зображений лев, що сперся передніми лапами на скелю. Лев і скеля були жовтого кольору, фон, за одними описами,— синій, за другими — червоний.

З давніх давен герб Львова увійшов у всі ділянки життя міста. Ним не тільки стверджувались офіціальні документи, він красувався не тільки в книжках і на їх оправах, але був також маркою місцевого виробництва. На гарматах, дзвонах, на зброї, на всіх старовинних львівських виробах є такий знак. Обов'язковим він був і для львівських виробів, які йшли за межі Львова, в інші країни.

Зображення лева було складовою частиною львівських цехових знаків. Воно є також в друкарському знаку Івана Федорова на першій надрукованій ним у Львові книзі «Апостол» 1574 р. (це одночасно перша друкована книжка на Україні), а також на граматиці Івана Федорова, єдиний примірник якої знайдено в Сполучених Штатах Америки. Зображення лева було на перших львівських монетах XIV ст.

Протягом століть лев за традицією був урядовим, виробничим і торговельним знаком м. Львова для внутрішніх його справ і для зовнішніх зв'язків. Він був також найбільш популярним декоративним мотивом для творів мистецтва — архітектури, скульптури, малярства.

Герб Львова практично існував уже довгий час, коли врешті в 1526 р. був уперше офіціально затверджений урядом феодальної Польщі. Протягом сторіч основні складові мотиви герба лишались незмінними, хоч оформлення підлягало різним змінам згідно нових потреб або нових художніх вимог епохи.

Вдруге герб міста Львова був затверджений австрійським урядом в 1789 р. зі значними змінами. При зображенні основних складових частин він був стилізований в дусі австрійського пізнього рококо.

В 1927 р. під час окупації західноукраїнських земель буржуазно-поміщицькою Польщею, почалася розробка нового оформлення герба. Мета нового оформлення — графічно виразити вірність Львова польській буржуазній державі. Це було зроблено за допомогою ряду додатків, в тому числі хреста Virtuti militari * та напису «Semper fidelis»**.

Отже, історичний герб Львова має 700-річну традицію. Однак старе його оформлення не відповідало характеру українського радянського міста. Львівська міська Рада депутатів трудящих затвердила новий малюнок герба, в якому старі символи сповнені нового життя, в них виражено сучасну велич радянського Львова.

Склад авторської групи: художники Картушенко Іван Гордійович, Кецало Зиновій Євстахович, Левицький Леопольд Іванович, скульптор Мисько Емануїл Петрович і архітектор Новаківський Ярослав Олексійович.

Герб міста має такі геральдичні елементи: в центрі зображено браму з трьома баштами, причому бічні башти нижчі, завершені трьома зубцями, центральна вища — з чотирма зубцями. Брама відкрита, без воріт і грат, зображена як цільний моноліт, не розрізана рустами. В арці брами

* Військова доблесть (лат.).
** Завжди вірний (лат.).

на задніх лапах стоїть лев, повернений справа наліво. На центральній башті брами розміщається серп і молот.

Співвідношення величини герба в цілому і його окремих елементів встановлюються затвердженим еталоном.

Герб м. Львова опрацьовано в трьох варіантах.

1. Кольорове рішення являє собою синій щит, на ньому червона брама з золотим серпом і молотом і в брамі золотий лев. Поєднання червоного кольору брами і синього щита виходить з кольорів державного прапора Української Радянської Соціалістичної Республіки. Золотий колір лева залишився як геральдичний елемент історичного герба.

2. Чорно-біле рішення герба — чорний щит з білим силуетом брами і лева. На центральній башті чорні серп і молот.

3. Рельєфне зображення являє собою плоский щит, на якому в першій виступаючій площині вимальовується башта і в більш випуклій — зображення лева, серпа і молота.

При використанні герба для нагрудного значка, марки промислових виробів тощо до нього додається напис «Львів», який розміщується у верхній частині герба.

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1605, арк. 110—111, 122—125. Оригінал.

№ 284

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ПЕРЕБУВАННЯ ЮРІЯ ГАГАРІНА У ЛЬВОВІ

8 липня 1967 р.

У ці бурхливі, пожвавлені, сповнені глибоких вражень і почуттів фестивальні дні [306], львівський аеродром став місцем багатьох хвилюючих і пам'ятних зустрічей. Щойно ми палко вітали тут Олексія Леонова, Валентину Ніколаєву-Терешкову, а ось вчора нашим почесним гостем був «космонавт № 1» Герой Радянського Союзу Юрій Олексійович Гагарін.

Доброго гостя зустрічають представники партійних, радянських, комсомольських організацій, фестивальної ради. Тепло, щиро і душевно вітали львів'яни Юрія Олексійовича. Його зразу пізнали, незважаючи на те, що космонавт був у трохи незвичному для нас штатському костюмі. І першою вітала свого «космічного брата» Валентина.

Юрій Гагарін поволі спускається трапом — такий земний, простий, усміхнений.

— Спасибі, друзі, за прийом,— говорить зворушений космонавт. Я дуже радий приїздові у чудовий Львів. Ще раз спасибі. До зустрічей.

Цим же літаком до Львова прибув перший секретар ЦК ВЛКСМ.

Вчора Юрій Олексійович Гагарін був присутній на великому фестивальному спортивному святі, яке відбулося на стадіоні «Дружба».

Вільна Україна, 1967, 8 липня.

№ 285

ПОСТАНОВА БЮРО ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО СХВАЛЕННЯ ІНІЦІАТИВИ УЧАСНИКІВ МІСЬКИХ ЗБОРІВ — ПЕРЕДОВИКІВ ВИРОБНИЦТВА ШИРОКО РОЗГОРНУТИ СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ НА ЧЕСТЬ 100-річчя З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. І. ЛЕНІНА

24 квітня 1968 р.

Учасники міських зборів — передовиків виробництва, які удостоєні ордена Леніна, звернулись до трудящих м. Львова з закликом широко розгорнути соціалістичне змагання на честь 100-річчя з дня народження

В. І. Леніна, активніше боротися за здійснення економічної реформи, підвищення ефективності виробництва, впровадження наукової організації праці, творчого запровадження передового досвіду. Тов. Белякова А. Т. — механік автобусного заводу, Білоусова С. Г.— бригадир будівельного управління № 19 тресту «Львівпромбуд», Вахула М. Г.— токар заводу автонавантажувачів, Грабовський М. В.— слюсар заводу «Львівсільмаш», Знак Е. С.— швея фірми «Маяк», Іон Н. І.— в'язальниця фірми «Промінь», Кузьмич В. І.— слюсар заводу кінескопів та інші зобов'язались виконати особисті п'ятирічні плани до 22 квітня 1970 р., відкрити особисті рахунки додаткового випуску товарів широкого вжитку, надпланових відрахувань у бюджет, повести рішучу боротьбу за економію коштів і робочого часу. Вони закликають робітників усіх промислових підприємств міста ще ширше розгорнути боротьбу за честь марки львівської продукції, добиватися випуску виробів на рівні кращих світових і вітчизняних зразків, розгорнути боротьбу за чистоту території кожного підприємства, вулиць нашого міста, благоустрій скверів, парків, збільшення площі зелених насаджень.

Бюро міськкому КП України *постановляє:*

1. Схвалити ініціативу учасників міських зборів — передовиків виробництва, нагороджених орденом Леніна, про широке розгортання соціалістичного змагання на честь 100-річчя з дня народження В. І. Леніна, про виконання особистих п'ятирічних планів до 22 квітня 1970 р., дальше підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції, впровадження наукової організації праці та передового досвіду, за економію коштів і робочого часу, про відкриття особистих розрахунків додаткового випуску товарів широкого вжитку.

2. Зобов'язати райкоми КП України, виконкоми районних Рад депутатів трудящих, первинні партійні, профспілкові та комсомольські організації підтримати і розповсюдити ініціативу передовиків виробництва, удостоєних ордена Леніна, у всіх виробничих колективах міста. Проводити широку організаторську роботу по залученню широких трудящих мас до соціалістичного змагання по гідній зустрічі 100-річчя з дня народження В. І. Леніна.

3. Редакціям обласних газет «Вільна Україна», «Львовская правда», студії телебачення, багатотиражним і стінним газетам систематично висвітлювати хід соціалістичного змагання по гідній зустрічі 100-річчя з дня народження В. І. Леніна.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на промислово-транспортний відділ міськкому КП України.

Секретар Львівського міськкому
Компартії України Г. Бандровський

Партійний архів Львівського обкому Компартії України. ф. 4, оп. 26, спр. 7, арк. 220—221. Оригінал.

№ 286

З ВИСТУПУ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ Д. Д. КУСЬКА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО ХІД ПІДГОТОВКИ ДО 100-річчя З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. І. ЛЕНІНА

9 жовтня 1968 р.

...З ініціативи комуністів більшість виробничих колективів ще на початку року переглянули свої завдання, передбачені планами п'ятирічки. Наслідком цього стали ювілейні заходи і підвищені зобов'язання, що

широко обговорювались всіма працюючими і були прийняті на партійних і робітничих зборах. Дальшим політичним і науково-організаційним обгрунтуванням перед'ювілейних завдань стали заходи районних комітетів партії та заходи по підготовці до відзначення 100-річчя з дня народження В. І. Леніна, затверджені на засіданні бюро міськкому КП України 14 березня ц. р.

Перед'ювілейні заходи охоплюють комплекс великих і важливих справ. Вони містять чітко визначені орієнтири і конкретні плани організації соціалістичного змагання колективів трудящих за достойну зустріч знаменної річниці, основні напрямки організаційної і політичної роботи партійних організацій, питання агітаційно-пропагандистської, культурно-масової і спортивної роботи. Намічені заходи розписані по етапах і термінах, що має важливе значення для планомірного їх виконання.

Весь їх зміст відображає прагнення комуністів, всіх трудящих міста боротися за всебічний розвиток виробництва, піднесення ідейно-політичної активності мас. Про це свідчить широка підтримка львів'янами патріотичного заклику московських і ленінградських робітників — завершити п'ятирічку до 7 листопада 1970 р.

Навіть побіжний аналіз темпів промислового зростання дає підстави сподіватись, що рубежі, намічені п'ятирічним планом і ювілейними заходами, будуть не тільки виконані, але й перевершені.

Так, за першу половину п'ятирічки загальний обсяг промислового виробництва в місті збільшився на 48 %, продуктивність праці зросла на 24,8 %, освоєно випуск 107 нових видів машин, виготовлено понад план продукції на суму 96 млн. крб., в тому числі 315 автонавантажувачів, 111 автобусів, 18 тис. телевізорів, 784 тис. пар взуття, 599 тис. трикотажних виробів та іншої продукції.

Цілеспрямована повсякденна робота первинних партійних, профспілкових і комсомольських організацій протягом дев'яти місяців цього року також забезпечила новий розмах трудового і політичного ентузіазму мас, обумовила певні успіхи і досягнення в промисловому виробництві. План по реалізації продукції виконано на 105,2 %. А це значить, що від реалізації лише понадпланової продукції одержано 58,6 млн. крб.

Це ще одне підтвердження життєвості і політично-організаційної сили ювілейних зобов'язань і накреслень.

Товариші! Досвід перед'ювілейної трудової вахти трудівників нашого міста переконує нас, що успіхів у справі виконання планів і зобов'язань добиваються ті колективи, де партійні організації постійно керуються ленінськими принципами і настановами. Володимир Ілліч вчив комуністів бачити мету соціалістичного виробництва, і зокрема змагання, в неухильному підвищенні організованості, дисципліни, продуктивності праці, в освоєнні передової технології, в повсякденній бережливості і економії. Вся його діяльність служить прикладом, як знаходити в зернах скромного почину запоруку майбутнього трудового врожаю.

Саме з таких позицій виходять у своїй повсякденній діяльності партійні організації і керівники заводів телеграфної апаратури, «Львівприлад», телевізорного, конвейєробудівного, нафтопереробного, колективу Львівської залізниці та інших підприємств. Їх успіхи в роботі пояснюються не тільки ретельно складеними заходами чи запровадженням нових форм змагання, але й творчим підходом до втілення їх в життя, систематичною перевіркою виконання прийнятих рішень.

Отже, єдність слова і діла — найбільш надійний компас неухильного виконання соціалістичних зобов'язань.

Справді широкі можливості, значний простір для масового виявлення трудового запалу відкрили нові форми змагання, цілий ряд починів, які відображають діяльність партійних організацій, спрямовану на реалі-

зацію заходів і зобов'язань. Насамперед, нового змісту набула боротьба за ріст продуктивності праці, за якість промислової продукції, за честь виробів львівської марки. Вміло використовуючи нові умови господарювання, успіху добилися наші творці телевізорів «Огонек» і «Электрон», яким було присвоєно державний Знак якості, а також колектив заводу кінескопів. Дійові організаційні, економічні і технічні заходи здійснюють в цьому напрямку партійні організації фірм «Прогрес» та «Світанок», «Маяк», «Світоч», заводів інструментального, арматурного та ін.

Так, завод «Вимірювач» виступив з почином «Виготовляти всю продукцію на рівні експорту», телевізорний завод — «Плану соціального розвитку — Знак якості», колективи фірм «Прогрес», «Світанок» і шкірсировинної бази — «Кожний добивається у себе кращих результатів праці і разом з усіма добре працює на споживача».

Нещодавно бюро міськкому партії схвалило ініціативу трудівників хімфармзаводу, які, переглянувши свої можливості, вирішили підтримати починання одного з московських заводів — «За дострокове виконання завдань по продуктивності праці до 100-річчя з дня народження В. І. Леніна»...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 26, спр. 3. Стенограма.

№ 287

ІЗ ЗВІТУ МІСЬКВИКОНКОМУ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-МАСОВУ РОБОТУ МІСЬКВИКОНКОМУ

11 грудня 1969 р.

Організаційно-масова робота виконкому міської Ради депутатів трудящих у звітному періоді була спрямована на успішне виконання заходів по підготовці до 100-річчя з дня народження В. І. Леніна, більш ефективне залучення депутатів та широкого кола громадськості до вирішення питань господарського і культурного будівництва в місті. За звітний період проведено три сесії міської Ради депутатів трудящих, на яких затверджені заходи по виконанню наказів і пропозицій виборців, внесених в час підготовки і проведення виборів до місцевих Рад в березні 1969 р. Розглянуто питання про перспективи розвитку міста та завдання депутатів по гідній зустрічі 100-річчя з дня народження В. І. Леніна; про стан готовності міського господарства до роботи в зимових умовах.

В підготовці цих питань брали участь всі постійні комісії, депутатські групи. Ряд важливих питань роботи міського господарства розглянуто на засіданнях виконкому, зокрема такі, як: про стан та заходи по покращанню будівництва та експлуатації шляхів в м. Львові; про роботу підприємств побуту; про поліпшення медичного обслуговування робітників на промислових підприємствах міста; про стан та заходи по покращанню благоустрою нових житлових масивів; про хід реалізації генерального плану міста.

За звітний період постійними комісіями проведено 59 засідань, на яких розглянуто важливі питання господарського та культурного будівництва. Найбільш активно працювали постійні комісії шляхового будівництва та благоустрою, охорони здоров'я та соціального забезпечення, планово-бюджетна, народної освіти, торгівлі та громадського харчування, в справах молоді, побутового та комунального обслуговування, культурно-освітня (голови комісій — депутати Мосейчук Григорій Юхимович, Орел Єлизавета Іванівна, Гойденко Богдан Михайлович, Дроздова Юлія Парамонівна, Константинова Ванда Іванівна, Філіпова Надія Віссаріонівна, Муляк Микола Дмитрович, Келлер Володимир Степанович), які провели по 5—6 засідань.

Постійні комісії стали більше проводити виїзні засідання. Постійна планово-бюджетна комісія провела виїзне засідання в трамвайно-тролейбусному управлінні, на якому обговорила стан економічної роботи ЛТТУ. Цікаве питання про стан виховної роботи серед працюючої молоді будівельних організацій розглянула на виїзному засіданні в гуртожитку тресту «Львівпромбуд» постійна комісія в справах молоді. В цьому скликанні постійні комісії більш активно контролювали виконання своїх власних пропозицій та рішень виконкому міської Ради.

Постійними комісіями міської Ради за звітний період внесено близько 80 пропозицій. Найкраще поставлений контроль виконання пропозицій постійною комісією охорони здоров'я та соціального забезпечення (голова комісії — депутат Орел Єлизавета Іванівна). Ця комісія на кожному засіданні обов'язково слухає про стан виконання своїх попередніх рішень. Більшість пропозицій, внесених постійною комісією, вже виконані.

Зокрема, постійна комісія охорони здоров'я та соціального забезпечення на одному з виїзних засідань обговорювала умови праці та стан медичного обслуговування робітників фабрики «Галантерея». Майже всі пропозиції, внесені на засіданні комісії, виконано. А саме: звільнено приміщення по вул. Зеленій, 44 і передано фабриці «Галантерея», адміністрацією фабрики «Галантерея» створено нормальні умови праці для робітників — інвалідів та пенсіонерів. Проведено ремонт цехових приміщень, налагоджено водопостачання і ін.

Продовжує працювати постійно діючий семінар. Вже проведено заняття з таких питань, як: права та обов'язки депутатів місцевих Рад; Ленін — засновник радянської соціалістичної держави; з питань пенсійного законодавства тощо.

Враховуючи значно оновлений склад депутатів міської Ради, проведено нараду-семінар з молодими депутатами.

Депутати міської Ради приймають активну участь в розгляді скарг та заяв трудящих. Найбільше заяв розглянуто депутатами Клімовою А. Г., Грищенко М. В., Дзюрою Н. Т., Костюкевич Р. В., Лебігою М. Д. та ін....

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1777, арк. 11—14. Стенограма.

№ 288

З ДОВІДКИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ ОБЛПЛАНОВІ ПРО РОЗВИТОК ТЕЛЕФОННОГО ЗВ'ЯЗКУ В м. ЛЬВОВІ ЗА 1966—1970 рр.

*Не раніше 1 січня 1970 р.**

1. Телефонний зв'язок

На початку п'ятирічки потужність АТС міста становила 23 тис. номерів. На цей час було лише 2 автоматичні телефонні станції по вул. Жовтневій і вул. Пушкіна. За роки п'ятирічки партійними і радянськими органами і організаціями зв'язку проведено відповідну роботу по реконструкції та розширенню діючих, будівництву і переобладнанню нових АТС. Замінене старе обладнання АТС по вул. Жовтневій і збільшено її ємкість на 5400 номерів. Виконкомом міської Ради депутатів трудящих передані відповідні приміщення в житлових будинках на проспекті

* Датовано за змістом документа.

Ленінського комсомолу, Н. Львові, по вул. Дозвільній, де обладнано АТС по тисячі номерів кожна.

Виготовлено технічну документацію і залучено кошти промислових підприємств на будівництво АТС по вул. В. Терешкової і вул. 700-річчя Львова по 10 тис. номерів кожна. Будівництво АТС по вул. В. Терешкової закінчується і в цьому році встановлюється обладнання першої її черги на 6 тис. номерів. Планується розпочати в новому році будівництво АТС по вул. 700-річчя Львова.

В результаті здійснення цих заходів потужність автоматичних телефонних станцій на кінець 1970 р. становитиме 37 тис. номерів, або збільшиться на 62 %.

В поточній п'ятирічці переведено на автоматичний телефонний зв'язок м. Винники, селище Брюховичі, телефонізовано селище Рудне. Проте вирішити повністю проблему забезпечення потреб у розвитку телефонного зв'язку в місті проведеними заходами неможливо, тому відповідними документами місцевих партійних і радянських органів накреслено широку програму дальшого розвитку телефонного зв'язку у Львові. За рахунок розширення існуючих і будівництва нових автоматичних телефонних станцій за роки наступної п'ятирічки передбачається збільшити їх потужність на 40—45 тис. номерів і довести її до 80 тис. номерів...

Заступник голови виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих *Р. Беряк*

Державний архів Львівської області, ф. Р-335, оп. 1, спр. 3555, арк. 47—50 Оригінал.

№ 289

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ ПОСТІЙНОЇ КОМІСІЇ В СПРАВАХ МОЛОДІ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ В. І. КОНСТАНТИНОВОЇ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ МІСТА НА РЕВОЛЮЦІЙНИХ, БОЙОВИХ І ТРУДОВИХ ТРАДИЦІЯХ РАДЯНСЬКОГО НАРОДУ.

2 квітня 1970 р.

...*У зв'язку з ювілейним роком значно зріс потяг молоді до вивчення теоретичної спадщини В. І. Леніна та його біографії. Близько 4 тис. комсомольських активістів підвищують свій теоретичний і політичний рівень в системі партійної освіти. Великі можливості для поєднання набутих теоретичних знань молоді з життям відкрив Всесоюзний Ленінський залік. До участі в ньому практично залучено кожного комсомольця, що перетворило залік у справді масову школу ленінського виховання молоді. Свідченням прояву великої любові нашої молоді до Комуністичної партії, нашої соціалістичної Батьківщини, до геніального Леніна є нескінченні потоки молоді до музею В. І. Леніна. Школярі, студенти і робітнича молодь обладнують в себе кімнати-музеї Ілліча. Лише в школах Львова відкрито понад 22 музеї, 45 кімнат і 25 залів В. І. Леніна, в яких ведеться велика масово-політична робота.

В музеї 55-ї школи зосереджено 700 експонатів. За 12 років свого існування музей налагодив зв'язки з багатьма містами Радянського Союзу, зарубіжними країнами, де жив і творив великий Ленін, зібрано цінні рідкісні матеріали, серед яких екземпляри Ленінської «Искры» № 1—7 (грудень 1900 р.), що їх крізь грози і бурі громадянської і Вітчизняної воєн проніс з собою старий більшовик Т. І. Фролов і подарував шкільному музею.

* Пропущено про вивчення студентами і учнями суспільних дисциплін.

Особливо багатим виявився ювілейний рік на виникнення нових хороших починань, окремі з них закріплюються і стають традиціями. Немає сумніву в тому, що 10 квітня на всесоюзних комсомольських зборах, які пройдуть під девізом «По-ленінськи працювати, вчитися і жити», в рапортах партійним організаціям найпоширенішим буде слово «перевиконано»...

Ми постійно повинні працювати над тим, щоб виховати в кожній молодій радянській людині революційну пильність, готовність до захисту Батьківщини. І багато вже в цьому напрямку робиться в нашому місті. В організаціях створено 65 кутків і кімнат революційних і бойових традицій, музеїв бойової слави, на базі яких проводяться зустрічі з ветеранами воєн, багато підприємств, шкіл підтримують тісні зв'язки з військовими частинами, все більше проводиться походів по місцях бойової слави, екскурсій в музеї історії військ ПрикВО.

Молодь свято береже традиції своїх попередників. Так, в цеху № 3 заводу телеграфної апаратури відкрито меморіальну дошку комсомольцям заводу, які загинули в Великій Вітчизняній війні. Всі вони стоять на обліку в комсомольській організації підприємства. «Справу батьків продовжують сини», «Цих днів не змовкне слава», «По військових дорогах»— під такими девізами проходять вечори в комсомольських організаціях тресту «Львівпромбуд», фірм «Маяк», «Промінь», «Світоч», заводу електровимірювальних приладів, технікуму громадського харчування, на яких перед юнаками і дівчатами виступають ветерани, герої Великої Вітчизняної війни.

Комсомольці телевізорного заводу провели похід по слідах Кінної армії Будьонного. Під час походу було багато цікавих зустрічей з живими свідками того героїчного часу, по матеріалах рейду виготовлено альбом, який експонувався на Всесоюзному зльоті учасників походів по місцях бойової слави. Молодь виробничо-технічного об'єднання ім. В. І. Леніна часто виїжджає на заставу ім. Лопатіна, в Брест, місто-герой Київ, під час цих поїздок організовуються шефські концерти, теплі зустрічі з воїнами.

Відповідальні завдання по військово-патріотичному вихованню молоді покладаються на партійні, комсомольські та всі громадські організації в зв'язку з прийняттям нового Закону «Про загальну військову повинність». Скорочення термінів служби в Радянській Армії, нові сучасні види зброї вимагають високої морально-вольової, фізичної і технічної підготовки молоді. У нас є багато хороших прикладів роботи з молоддю призивного віку. Так, понад 300 допризивників виробничо-технічного об'єднання ім. В. І. Леніна відвідують учбовий пункт при підшефній військовій частині, детально знайомляться з військовою технікою, проходять стройову підготовку, вивчають статут, здають норми комплексу «Готовий до захисту Вітчизни».

В комітет комсомолу об'єднання прийшов лист від колишнього робітника Кияшка Романа, в якому він розповідає, що за короткий час став відмінником бойової і політичної підготовки, класним водієм танка, спортсменом-розрядником. Дякує за ту підготовку, яку він пройшов на підприємстві.

За ініціативою учнів школи № 64 та під керівництвом пенсіонера Рокотова Льва Миколайовича створено музей «Холму Слави», а міська Рада надала приміщення для нього. Юні слідопити самі відшукували родичів героїв, похованих на Холмі, зараз ведуть з ними переписку, запрошують їх у наше місто. Експозиції музею з кожним днем розширюються, його відвідують гості із багатьох міст країни, туристи.

Хорошою формою виховання учнів шкіл на період літніх канікул стали військово-спортивні табори, які ось уже декілька років створюють

на базі військових частин міський та районні комітети комсомолу. Тільки в минулому році в цих таборах пройшли загартування понад 600 підлітків.

З метою прищеплення юнакам любові до військової служби, підготовки учнів до вступу у військові заклади міськком комсомолу створив на базі Вищого військово-політичного училища школу-супутник, 60 курсантів якої — це кращі комсомольські активісти, відмінники навчання середніх шкіл № 33, 73, 16, 14 та ін. На протязі двох років вони будуть проходити теоретичну і практичну військову підготовку, знайомитись з життям майбутніх офіцерів.

Ці та багато інших форм роботи партійних, комсомольських, профспілкових та інших організацій спрямовані на те, щоб виховати нашу молодь в дусі комуністичної переконливості, відданості справі, за яку боролись батьки...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1887, арк. 15—18, 20. Стенограма.

№ 290

З ДОПОВІДІ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В. І. ЯРЦЕВА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ ПАРТІЇ ПРО КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО В МІСТІ

29 жовтня 1970 р.

...За годы пятилетки прирост объемов капитального строительства составляет 42 % и равен 762 млн. руб., введены в действие новые производственные мощности заводов: «Львовсельмаш», мотозавода, автобусного, конвейеростроительного, газовой аппаратуры, фирм «Светоч», «Прогресс», «Карпаты», производственно-технических объединений им. В. И. Ленина, «Электрон» и др.

За этот период в больших масштабах осуществлялось строительство объектов социально-культурного и бытового назначения. Сдано в эксплуатацию 740 тыс. м ^{2} жилой площади, 9 школ на 7560 мест, 25 детских дошкольных учреждений и ряд других сооружений.

Среди строителей широко развернуто социалистическое соревнование за коммунистический труд. Право называться коммунистическими завоевали 105 бригад, 4,5 тыс. строителей носят звание ударников коммунистического труда.

Строительные организации выполнили социалистические обязательства, взятые в честь 100-летия со дня рождения В. И. Ленина. Первенство в социалистическом соревновании за третий квартал завоевали коллективы строительного управления № 12 (начальник т. Остапчук, секретарь парторганизации т. Инякин), строительное управление № 1 «Дорстройтреста» (начальник т. Ханин, секретарь парторганизации т. Белоха), строительное управление № 51 (начальник т. Кисиль, секретарь парторганизации т. Гостинецкий). Отдельные производственные коллективы на протяжении последних лет неоднократно завоевывают первенство в социалистическом соревновании среди строителей Украины.

Качественно новым в работе строителей города является то, что сегодня не только отдельные бригады и передовики строительного производства, а в целом строительные управления из месяца в месяц успешно справляются с выполнением как народнохозяйственных планов, так и социалистических обязательств. Среди них строительное управление № 51 треста «Львовжилстрой», строительные управления № 12, 16 треста «Львовпромстрой». Улучшил по сравнению с прошлым годом работу в целом трест «Львовпромстрой» (управляющий т. Завадовский, секретарь парткома т. Бойчук).

Достигнутые успехи в строительстве — результат самоотверженной работы многочисленной армии строителей и тружеников промышленности строительных материалов. За последнее время строительные организации улучшили организацию труда и культуру производства, значительно организационно окрепли, сейчас армия строителей в своих рядах насчитывает 44 тыс. человек, среди которых более 5 тыс. инженеров и техников, 3 тыс. коммунистов и 4 тыс. комсомольцев. Достигнутые успехи — свидетельство большой организаторской и политической работы партийных организаций строек, которые в Ленинском юбилейном году значительно улучшили работу по мобилизации коллективов на выполнение поставленных задач, усовершенствованию стиля, форм и методов своей деятельности, повышению чувства личной ответственности коммунистов за порученное дело.

Горком, райкомы КП Украины стали более действенно осуществлять организацию и выполнение постановлений партии и правительства по вопросам капитального строительства, улучшают дело подбора и расстановки руководящих, инженерно-технических кадров, воспитывают их в духе непримиримого отношения к недостаткам, строгого соблюдения партийной и государственной дисциплины...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 5, арк. 154—155. Стенограма.

№ 291

ДОВІДКА ЛЬВІВСЬКОГО ЗАВОДУ АВТОНАВАНТАЖУВАЧІВ МІСЬКПЛАНОВІ ПРО РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ЗА 22 РОКИ ІСНУВАННЯ

20 листопада 1970 р.

По постановлению Совета Министров СССР в 1948 г. был организован Львовский завод автопогрузчиков.

За 22 года своего существования годовой объем производства увеличился в 7 раз, количество выпускаемых автопогрузчиков увеличилось в 6 раз и составляет 10,6 тыс. шт. За последнее пятилетие сверх плана будет выпущено 650 автопогрузчиков.

Кроме автопогрузчиков завод выпускает много других грузоподъемных изделий и механизмов, а именно: гидравлические краны различных моделей и грузоподъемности.

На заводе высокомеханизированный литейный и кузнечный цехи с годовым объемом производства чугуна 30 тыс. т, стали — 5,7 тыс. т, поковок и горячих штамповок — 12 тыс. т, из общего объема которых по кооперации поставляется чугуна 7,5 тыс. т, стали — 2,8 тыс. т, поковок и горячих штамповок — 6,7 тыс. т.

Автопогрузчики поставляются во все социалистические страны, а также в Иран, Гвинею, Судан, Сирию, Афганистан, Норвегию, ФРГ.

С момента организации завода численность работающих возросла в 3,5 раза, производительность труда увеличилась в 6 раз.

До 1952 г. завод был убыточным предприятием. В настоящее время продукция завода высокорентабельна: годовая прибыль предприятия составляет — 9,5 млн. руб., расчетная рентабельность — 38 %.

В текущей пятилетке завод систематически выполняет план по всем технико-экономическим показателям.

Главный экономист завода *Н. Рехвиашвили*

Державний архів Львівської області, ф. Р-335, оп. 1, спр. 3418, арк. 1—2. Оригінал.

№ 292

ІЗ ЗВІТНОЇ ДОПОВІДІ ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ Г. Й. БАНДРОВСЬКОГО НА МІСЬКІЙ ПАРТІЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО РОЗВИТОК МІСТА ЗА 1968—1970 рр.

26 грудня 1970 р.

...Время, которое прошло от предыдущей XVII конференции (1968—1970 гг.), являлось для Львовской городской партийной организации годами напряженной работы, дальнейшего развертывания социалистического соревнования и распространения патриотических починов тружеников города. Это были годы дальнейшего организационного укрепления партийной организации, совершенствования идеологической работы и политического воспитания трудящихся в духе идей коммунизма...

Объем промышленного производства возрос в 1,8 раза. Среднегодовые темпы прироста продукции составляли 12—14 %, почти 70 % продукции получено за счет роста производительности труда. За пятилетку производительность труда в промышленности возросла на 44 %. Более 40 изделиям львовских предприятий присвоен государственный Знак качества. Значительно вырос объем капиталовложений во все отрасли народного хозяйства города [307], основные производственные фонды увеличились на 45 %. Для трудящихся сооружено более миллиона квадратных метров жилой площади, школ на 7100 мест, детских дошкольных учреждений на 4500 мест.

Более 30 производственных коллективов рапортовали о завершении пятилетки к 100-летию со дня рождения В. И. Ленина. За достигнутые успехи в юбилейном социалистическом соревновании 28 коллективов награждено Ленинскими юбилейными почетными грамотами, 33 — вымпелами обкома КП Украины, облисполкома и облпрофсоюза. Среди них — производственно-техническое объединение им. В. И. Ленина (директор т. Кочевых, секретарь парткома т. Урбан), пассажирское вагонное депо станции Львов (тт. Жук, Козачук), фирмы «Прогресс» (тт. Шутяк, Бранюк), «Светоч» (тт. Наумова, Гнеушева), завод электроизмерительных приборов (тт. Царюк, Ковальчук), специализованное строительное управление № 426 (тт. Кули, Коржов) и др.

Почти 42 тыс. трудящихся города удостоены юбилейных медалей «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина». Среди них — шофер автопредприятия 13 121 Иван Константинович Лозинский, слесарь производственно-технического объединения им. В. И. Ленина Александр Пантелеевич Бураков, откатчица завода кинескопов Елена Лукьяновна Станицкая, работник фирмы «Прогресс» Нестер Иванович Шалайский, слесарь автобусного завода Николай Иванович Милян, машинист управления механизации треста «Львовпромстрой» Владимир Ильич Смирнов, токарь завода автопогрузчиков Георгий Михайлович Гуляев и много, много других прославленных маяков производства...

Для городской партийной организации закономерно ставить на порядок дня вопросы выполнения производственных планов по всем технико-экономическим показателям, направлять усилия на дальнейшее углубление хозрасчета, всестороннее использование преимуществ новой экономической реформы.

Важным резервом повышения эффективности производства является широкое применение научной организации труда и управления производством. За годы пятилетки от внедрения планов НОТ получено свыше 12 млн. руб. условно годовой экономии.

Большинство первичных партийных организаций, хозяйственных руководителей творчески подходят к этому делу, вследствие чего на многих предприятиях работают советы, творческие бригады, в состав которых входят опытные инженерно-технические работники, новаторы производства, рационализаторы. Значительное внимание внедрению научной организации труда и повышению культуры производства уделяют на заводах автобусном (тт. Следь, Муляк), телеграфной аппаратуры (тт. Вороненко, Куприянов), в локомотивном депо Львов-Запад (тт. Савицкий, Габинский), на заводе «Молдглаввино» (тт. Куцишин, Толстых) и др. На сегодня 14 предприятий носят звание «Предприятие высокой культуры производства».

Эффективность производства во многом определяется совершенствованием управления и планирования. На сегодня во Львове созданы 19 производственно-технических объединений и фирм, производящих продукции на сумму более чем 700 млн. руб.

Из опыта работы отдельных объединений видно, что такие структурные изменения позволяют более правильно совмещать централизованное управление и планирование со всесторонним развитием хозяйственной инициативы и самостоятельности предприятий.

Одной из первоочередных задач горкома, райкомов КП Украины, первичных парторганизаций, хозяйственных руководителей является постоянный поиск оптимальной структуры объединений, правильное и целенаправленное решение вопросов перспективы их развития.

За последние годы на предприятиях города все более широкое применение находит вычислительная техника, создаются автоматизированные системы управления, планирования и обработки информации и информационно-вычислительные центры. Положительно в этом отношении отличаются производственно-техническое объединение «Электрон», где внедрена АСУП «Львов», завод электроизмерительных приборов, госуниверситет.

На предприятиях, в производственных объединениях, научно-исследовательских институтах и высших учебных заведениях ныне действует 26 автоматизированных систем управления и электронно-вычислительных центров, однако работают они ограниченное количество часов и решают в большинстве мелкие вопросы.

Задача по дальнейшему внедрению автоматизированных систем учета и управления заключается в том, чтоб от экспериментов в этом деле перейти к планомерному внедрению их в практику с получением соответствующего экономического эффекта...*

Из года в год на предприятиях города повышается уровень механизации производственных процессов, внедряются новая техника и прогрессивная технология. За годы пятилетки внедрено в производство около 400 поточных и конвейерных линий, модернизованы 2300 единиц оборудования, освоен серийный выпуск свыше 370 новых видов продукции. На ряде предприятий широко применяются замена металла пластмассами, полиэфирные лаки, групповая обработка деталей, универсально-сборные приспособления и другие технологические нововведения...**

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 28, спр. 1, арк. 14—17. Стенограма.

---

* Далі йдеться про підготовку кадрів обліку.

** Далі йдеться про автоматизацію виробничих процесів на окремих підприємствах.

№ 293

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР ПРО НАГОРОДЖЕННЯ м. ЛЬВОВА ОРДЕНОМ ЛЕНІНА

11 січня 1971 р.

За большие успехи, достигнутые трудящимися города в хозяйственном и культурном строительстве, в выполнении заданий пятилетнего плана развития промышленного производства наградить город Львов орденом Ленина.

Председатель Президиума
Верховного Совета СССР *Л. Брежнев*
Секретарь Президиума
Верховного Совета СССР *М. Георгадзе*

Москва, Кремль, 11 января 1971 г.

Ведомости Верховного Совета СССР, 1971, № 3, с. 27.

№ 294

ПОСТАНОВА БЮРО ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО ПІДСУМКИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ КОЛЕКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ І БУДОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ЦЕХІВ І ВИРОБНИЧИХ ДІЛЬНИЦЬ МІСТА НА ЧЕСТЬ XXIV З'ЇЗДУ КПРС І XXIV З'ЇЗДУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ

26 березня 1971 р.

Бюро горкома КП Украины и исполком городского Совета депутатов трудящихся отмечают, что трудящиеся города, готовя достойную встречу XXIV съезду КПСС и XXIV съезду КП Украины, включились во всенародное социалистическое соревнование и успешно выполняют свои предсъездовские социалистические обязательства. Производственные предприятия и организации города справляются с выполнением народнохозяйственных планов первых месяцев 9-й пятилетки и изготовили на 10 млн. руб. сверхплановой продукции. Перевыполняются задания по всем основным технико-экономическим показателям и изготовлению основных видов продукции.

Бюро горкома КП Украины и исполком городского Совета депутатов трудящихся постановляют:

Признать победителями в социалистическом соревновании в честь XXIV съезда КПСС и XXIV съезда КП Украины за февраль 1971 г. и присудить первые места с вручением переходящих вымпелов следующим коллективам:

— завод алмазных инструментов (директор т. Кошевой, секретарь парткома т. Михайленко, председатель завкома т. Жук, секретарь комитета комсомола т. Манджар);

— завод газовой аппаратуры (директор т. Хрычиков, секретарь парткома т. Малиновский, председатель завкома т. Сипливый, секретарь комсомола т. Попайло);

— специализированное управление № 605 (начальник т. Шиян, секретарь парторганизации т. Микуров, председатель постройкома т. Сухарева, секретарь комсомольской организации т. Желинский);

— Львовский объединенный авиаотряд (начальник т. Шилович, секретарь парторганизации т. Калиновский, председатель месткома т. Сивчиков, секретарь комитета комсомола т. Сахарова);

— гастрономторг Ленинского района (директор т. Сероштан, секретарь парторганизации т. Бондар, председатель объединенного комитета профсоюза т. Карнаусова);

— домоуправление № 46 (начальник т. Берман, секретарь парторганизации т. Матейчук, председатель домового комитета т. Бринк);

— цех № 4 завода «Биофизприбор» (начальник цеха т. Лехович, секретарь парторганизации т. Колодий, председатель цехкома т. Кузьминых);

— прессово-кузовный цех автобусного завода (начальник цеха т. Кривошеев, секретарь парторганизации т. Пышняк);

— пошивочный цех № 1 фирмы «Маяк» (начальник цеха т. Трунова, секретарь парторганизации т. Федченко);

— таблетко-фасовочный цех химфармзавода (начальник т. Розенцвейг, секретарь парторганизации т. Мазур);

— бригада токарей металлозаготовительного цеха завода электроизмерительных приборов (бригадир т. Присташ);

— участок тороидальной намотки цеха № 13 завода телеграфной аппаратуры (мастера цеха тт. Иванова, Знак, Кунтуй, Щербак);

— участок по изготовлению товаров широкого потребления производственного объединения фанерной промышленности (бригадир т. Горшевич, партгруппорг т. Старчевый);

— бригада токарей завода электроизмерительных приборов (бригадир т. Дума).

Секретарь Львовского горкома КП Украины
Председатель горсовета депутатов трудящихся

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 29, спр. 3, арк. 187—188. Засвідчена копія.

№ 295

З ДОПОВІДІ ДЕПУТАТА О. Ф. СЛЕДЯ НА СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО ВИКОНАННЯ ПЛАНУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОГО АВТОБУСНОГО ЗАВОДУ

6 травня 1971 р.

....По яких напрямках ми розгортаємо виконання плану соціального розвитку заводу?

Перше і головне — дальше зростання виробництва і поліпшення техніко-економічних показників роботи, створення фондів підприємства для задоволення матеріальних і духовних потреб людини і її всебічного розвитку.

По-друге, проведення комплексних техніко-економічних і соціологічних досліджень, спрямованих на вишукування можливостей значного підвищення ефективності виробництва і створення наукових основ управління соціально-економічними процесами.

Метою соціального розвитку є здійснення заходів по зменшенню соціально-економічних відмін між працівниками фізичної і розумової праці, підвищення загальноосвітнього і професійного рівня працюючих відповідно до вимог сучасного науково-технічного і соціального прогресу, розробка і здійснення заходів по докорінному поліпшенню умов праці, ліквідації професійних захворювань і виробничого травматизму, зміцненню здоров'я трудящих заводу, розробка заходів по комуністичному вихованню дітей працівників заводу і створення умов для їх освіти, духовного і фізичного розвитку.

План соціального розвитку заводу направлений передусім на перетворення заводу в зразкове соціалістичне підприємство і створення необхідних умов для постійного перетворення його в підприємство комуністичної праці.

Показники, досягнуті в минулій п'ятирічці, свідчать про те, що колектив добре попрацював по виконанню заходів виробничо-економічного характеру, технічного прогресу і нової техніки.

Постійний пошук внутрішніх резервів став для нас головним напрямком в роботі колективу. 16 механізованих ліній, 28 автоматичних і півавтоматичних верстатів, 25 конвейєрних ліній, дальша механізація виробничих процесів, і зокрема зварювальних робіт, яка доведена до 98,8 %, ряд організаційно-технічних заходів, раціональне використання широкий розмах соціалістичного змагання — все це дало нам можливість майже вдвічі перекрити проектну потужність і в 1970 р. виготовити близько 9 тис. машин.

В минулій п'ятирічці колектив заводу домігся значних зрушень не тільки по обсягу продукції, але й по всіх техніко-економічних показниках. Продуктивність праці збільшилась на 39,9 % при зростанні середньої заробітної плати на 29,1 %. 65,6 % росту обсягу виробництва досягнуто за рахунок підвищення продуктивності праці. На головному конвейєрі в ювілейному році з'явилася нова машина ЛАЗ-695М, а цех малих серій розпочав освоєння великої партії модернізованих автобусів «Турист». Нові моделі автобусів «Україна-67» і «Україна-69» вперше у вітчизняному автобусобудуванні взяли участь у міжнародних конкурсах автобусів в місті Ніцці і здобули міжнародне визнання.

Праця колективу була високо оцінена партією і урядом, які нагородили завод орденом Трудового Червоного Прапора, а 62 кращі представники заводу удостоєні високих урядових нагород...

Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1983, арк. 9—11. Стенограма.

№ 296

З ВИСТУПУ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛПРОФРАДИ Г. А. ЧЕРНИШЕВИЧА НА ПЛЕНУМІ МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО УЧАСТЬ ПРОФСПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА В ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІЙ РОБОТІ СЕРЕД ТРУДЯЩИХ

14 грудня 1971 р.

...Учитывая возросшие требования, областной совет, обкомы, первичные профсоюзные организации определили свои пути оказания реальной помощи партийным организациям в воспитании человека нового времени.

За последнее время комитеты профсоюзов повысили уровень руководства и организацию социалистического соревнования коллективов промышленных предприятий, строек, транспорта и связи. Они осуществили перестройку организации соревнования по отраслям, выработали ряд новых действенных форм и методов соревнования с учетом конкретных задач производства. Однако мы считаем, что уровень организации социалистического соревнования еще не в полной мере соответствует возросшим требованиям. Учитывая это, областной совет, опираясь на многочисленный актив, хозяйственных руководителей г. Львова работает над совершенствованием структуры, форм и методов организации социалистического соревнования с тем, чтоб лучше определить место и задачи каждого структурного звена на производстве, каждой профгруппы, цехо-

вой организации, каждого инженерно-технического работника, всех тружеников.

Сейчас на предприятиях города, как и всей области, коллективы взяли повышенные социалистические обязательства по досрочному выполнению задач первого года пятилетки. Партийные органы одобрили ряд ценных патриотических начинаний. Профсоюзы ставят перед собой задачу, чтоб эти передовые почины стали приобретением каждого производственного коллектива, завода и фабрики, цеха и участка. Мы прилагаем усилия, чтоб почин бригады слесарей автобусного завода, возглавляемой Героем Социалистического Труда Н. И. Миляном, стал приобретением всех производственных коллективов, чтоб все бригады высказали свое отношение и определили свое место в осуществлении задач пятилетки.

С целью глубокого изучения и лучшего внедрения этого опыта в других бригадах на автобусном заводе создана школа, в которой пройдут обучение все председатели фабрично-заводских комитетов профсоюзов города и области. Силами кинофотоклуба профсоюзов готовится кинофильм об опыте работы бригад, который будет демонстрироваться киноустановками города. Культпросветработники завода вместе с методистами дома художественной самодеятельности разработали сценарий и готовят вечер, посвященный Н. И. Миляну. Вечера, посвященные людям труда, готовят сегодня многие культурно-просветительные учреждения, создаются агитбригады под девизом: «Людям труда — слава и почет!»

Профсоюзные организации определяют свою роль в поддержке начинания коллективов обувной фирмы «Прогресс» и мотозавода, которые обязываются не только выполнить пятилетний план, но и перевыполнять ежегодные планы, чтобы равномерно и рационально спланировать свои производственные и людские возможности на каждый год пятилетки.

Мы ставим задачи дальнейшего углубления социалистического соревнования смежных предприятий разных отраслей производства, исключительно важное значение придаем формам соревнования инженерно-технических работников предприятий. Воплощая в жизнь эти мероприятия профсоюзные организации внесут достойный вклад в осуществление задач, стоящих перед тружениками города.

Идя навстречу XXIV съезду КПСС, областной совет вместе с областным отделением Союза писателей провели конкурс на лучшее поэтическое произведение о рабочем классе Львовщины, а вместе с отделением Союза журналистов — конкурс на лучший очерк о рабочих. Сейчас профсоюзные организации принимают участие в смотре по развертыванию массового движения молодежи, занятой в народном хозяйстве,—«каждому молодому труженику — среднее образование».

В осуществлении решений XXIV съезда КПСС по дальнейшему улучшению коммунистического воспитания рабочих и служащих важная роль принадлежит школам коммунистического труда. Школы коммунистического труда родились в области недавно, но на сегодня их насчитывается 4976, в которых обучается свыше 140 тыс. человек. Школы стали эффективной формой воспитания, органически сочетая изучение политических, экономических, морально-этических проблем и конкретного производственного опыта. И мы видим, что на тех предприятиях, где хорошо поставлена организация обучения, где хорошо работают школы коммунистического труда, там активней привлекаются трудящиеся к управлению производством, к социалистическому соревнованию и движению за коммунистическое отношение к труду. Сегодня можно было бы назвать много предприятий и школ, работа которых заслуживает высокой оценки, однако значительная их часть требует большой помощи в обеспечении высо-

коквалифицированными пропагандистами, необходимой литературой, наглядными пособиями, помещениями.

Опыт работы 216 школ коммунистического труда завода кинескопов свидетельствует о том, что с таким многочисленным участком профсоюзы могут справиться только при активном участии и помощи партийных организаций и хозяйственных руководителей. Только совместными усилиями мы сможем выполнить постановление ЦК КПСС о работе школ коммунистического труда.

Товарищи! Основную роль в коммунистическом воспитании трудящихся играет самодеятельное искусство. Фестиваль художественных самодеятельных коллективов профсоюзов, конкурсы на лучшее культучреждение, библиотеку, конкурсы по прикладному искусству, духовых оркестров и эстрадных коллективов способствовали созданию новых коллективов художественной самодеятельности. Сейчас в трех тысячах самодеятельных коллективов искусства принимают участие свыше 65 тыс. человек. Репетиции, выступления с концертами стали для них неотъемлемой жизненной потребностью, а число концертов и их посетителей значительно возрастает. Постоянно повышается исполнительское мастерство, о чем говорит тот факт, что 27 коллективов носят звание «Народный», а два — «Заслуженный». Только в прошлом году по итогам республиканского фестиваля самодеятельные коллективы получили 23 большие и 33 малые медали. Сейчас на многих предприятиях города каждый седьмой труженик — участник художественной самодеятельности. В производственном объединении «Электрон» в художественной самодеятельности принимает участие около двух тысяч рабочих и инженерно-технических работников. Там почти в каждом цеху имеются свои самодеятельные коллективы, а при дворце культуры работает 15 коллективов, в том числе заслуженный вокально-хореографический ансамбль «Галичина», народный театр «Современник», ансамбль песни и танца «Прикарпатье» и др.

Используя опыт телевизорного завода и завода «Львовприбор», госуниверситета и политехнического института, профсоюзные комитеты при активной поддержке парторганизаций, идя навстречу 50-летию со дня создания СССР, ставят перед собой задачу добиться массового привлечения трудящихся к участию в кружках художественной самодеятельности и в спортивных секциях.

С целью оказания помощи низовым коллективам в подготовке и переподготовке кадров при ОБНТ работает университет с трехгодичным обучением, где проходят переподготовку все культармейцы, начиная с художественного руководителя, кончая директором культучреждения...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 29, спр. 2, арк. 102—105. Стенограма.

№ 297

З ДОПОВІДІ ДРУГОГО СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В. І. ЯРЦЕВА НА ЗБОРАХ ПАРТАКТИВУ МІСТА ПРО КОМПЛЕКСНИЙ ПЛАН СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВОВА

23 березня 1972 р.

...План экономического и социального развития Львова на 1971—1975 гг. представляет собой мероприятия организационного, технического, экономического, социального характера, реализация которых обеспечит дальнейшее развитие производительных сил города, рост бла-

госостояния и улучшение обслуживания трудящихся, более полное удовлетворение потребностей духовного и физического развития населения, усовершенствования идейно-воспитательной работы и развитие общественной активности трудящихся.

В плане дан глубокий анализ социально-демографической структуры населения и использования трудовых ресурсов. Это очень важный раздел плана, который в той или иной мере влияет на планирование, особенно перспективное, всех других вопросов, освещенных в плане.

Население Львова в послевоенные годы возросло в 2,5 раза и на начало 1971 г. составляло 566 тыс. человек. По национальному признаку наибольший удельный вес составляют: украинцы — 68,2 %, русские — 22,3 % и другие национальности — 9,5 %.

На конец восьмой пятилетки население города в трудоспособном возрасте значительно увеличилось, за девятую пятилетку оно возрастет еще приблизительно на 51 тыс. человек.

На начало 1976 г. население города достигнет до 635 тыс. человек, в производственную жизнь города дополнительно будет вовлечено около 40 тыс. доезжающих и почти 20 тыс. лиц пенсионного возраста. Наибольшего увеличения потребует промышленность — 32 тыс. человек, непроизводственные отрасли — 17 тыс. человек. Более быстрыми темпами (на 35 %) возрастет количество занятых на предприятиях бытового обслуживания.

Под постоянным вниманием будет проблема текучести кадров, коэффициент которой за пятилетие планируется уменьшить с 17 до 10 %. В результате внедрения и усовершенствования техники, технологии и организации производства на промышленных предприятиях города будет высвобождено в другие сферы производства 21,4 тыс. работников.

Капитальное строительство. За годы девятой пятилетки планируется освоить 477 млн. руб. капиталовложений, из них на промышленное строительство — 191 млн. руб., на жилищное строительство — 195,2 млн. руб., культурно-бытовое — 44,7 млн. руб., коммунальное — 46,1 млн. руб.

Капиталовложения на развитие промышленного строительства направляются в основном на реконструкцию, расширение действующих предприятий и завершение строительства заводов и фабрик, размещенных в новых зонах. В этой пятилетке будет введен в действие электроламповый завод, закончена реконструкция автобусного завода, строительство второй очереди конвейерного, изоляторного заводов и ряда больших цехов предприятий приборостроения и местной промышленности. Основные фонды промышленного назначения по городу возрастут более чем на 145 млн. руб. Полное освоение капиталовложений в девятой пятилетке будет осуществлено на базе значительного укрепления технической оснащенности строительных организаций, расширения строительной индустрии, будет осуществлено ряд мероприятий по дальнейшему усовершенствованию организации строительного производства.

Следует также отметить, что выделенные на пятилетие капиталовложения не полностью обеспечивают соответствующие темпы строительства социально-культурных и культурно-бытовых объектов. В связи с этим шире будут использоваться на эти цели средства фондов социально-культурных мероприятий и жилищного строительства, а также привлечение централизованных средств для долевого участия в развитии городского хозяйства.

Большое внимание уделяется дальнейшему усовершенствованию архитектуры и планировки города... *

---

* Далі йдеться про перспективи забудови міста.

Сегодня Львов — большой культурный центр западных областей Украинской ССР. Коммунистическая партия и Советское правительство уделили много внимания созданию в городе широкой сети культурно-просветительных учреждений и культурных заведений. К услугам трудящихся сегодня 5 государственных театров, областная государственная филармония с симфоническим оркестром, государственная заслуженная капелла УССР «Трембита», заслуженный ансамбль песни и танца «Верховина», госцирк, 9 музеев, 46 Домов и Дворцов культуры, 353 библиотеки с книжным фондом свыше 19 млн. экземпляров книг.

Во Львове работают областные организации творческих Союзов писателей, художников, композиторов, журналистов и архитекторов.

За годы последних пятилеток в городе сооружены Дворцы культуры им. Ю. Гагарина, завода «Львовсельмаш», широкоформатные кинотеатры «Львов» и «Мир», госцирк [308].

Значительных успехов достигли деятели литературы и искусства. С новыми интересными произведениями выступили львовские писатели, поэты, прозаики.

Большой размах приобрела художественная самодеятельность. За высокое исполнительское мастерство трем самодеятельным коллективам присвоено почетное звание «Заслуженный», а 15 коллективов удостоены звания «Народный». Количество участников художественной самодеятельности для взрослых предусматривается довести до 14 тыс. человек, а детских — до 5600 человек. Это увеличение будет осуществляться за счет увеличения кружков в новопостроенных Домах культуры и широкого привлечения рабочих, служащих, студенческой и учащейся молодежи в существующие самодеятельные коллективы. Будет расширяться сеть музыкальных студий и школ, в которых будет обучаться шесть тысяч детей...

Сейчас на территории города функционирует 21 поликлиника с филиалами, а также 8 диспансеров и специализированных поликлиник. Их общая пропускная способность позволяет принимать в среднем 20 тыс. посетителей в день, что составляет 42,4 посещений в день на 1 тыс. жителей города.

Каждый житель города посещает поликлинику в среднем 10 раз в год (профилактическая работа, лечение и т. д.), т. е. осуществляется 5,6 млн. посещений за год. Размещение поликлиник по городу очень неравномерное, лучше других районов обеспечен поликлиническим обслуживанием центр. Мало поликлиник в южных и северных районах. Большинство поликлиник и амбулаторий размещены в тесных помещениях и работают с перегрузкой. В связи с этим одна из двух запланированных на пятилетку поликлиник будет построена в северном микрорайоне. Исходя из потребности, в 1971—1975 гг. планируется увеличить количество посещений поликлиник в день на 6000...

Среди социальных проблем города важное место занимает дальнейшее развитие физкультуры и спорта. На каждом предприятии, стройке, в учебном заведении, организации организованы коллективы физической культуры, создана необходимая спортивная база, налажена работа спортивных секций, систематически проводятся массовые соревнования.

Из года в год растет количество рекордов, установленных львовскими спортсменами. В соревнованиях на Спартакиаде народов СССР в 1970 г. львовяне завоевали 63 золотых, 75 серебряных и 73 бронзовые медали.

За последние пять лет подготовлены 47 мастеров международного класса, 800 мастеров спорта СССР, 9200 спортсменов первого разряда и 225 тыс. спортсменов массовых разрядов...

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 30, спр. 1, арк 68—72, 81—84. Стенограма.

№ 298

З ІНФОРМАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ОБКОМОВІ ПАРТІЇ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВСЕСОЮЗНОГО ЛЕНІНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО СУБОТНИКА В м. ЛЬВОВІ

19 квітня 1972 р.

...15 квітня стали до робочих місць в промисловості, будівництві, транспорті близько 200 тис. трудящих міста. В цей день було виготовлено продукції на суму 5,7 млн. крб., більше половини яких одержано за рахунок зекономлених матеріалів, сировини і електроенергії, понад 360 тис. крб. відраховано в фонд п'ятирічки. Країна одержала 30 автобусів, 36 автонавантажувачів, 2015 телевізорів, 615 тис. електроламп, 18 900 пар взуття та багато іншої промислової продукції. Окремі види продукції (вироби заводів РЕМА, «Львівсільмаш» і ін.) були випущені із спеціальним знаком: «Виготовлено в день комуністичного суботника 15 квітня 1972 року».

З особливим піднесенням у день суботника працювали залізничники. Бригадами локомотивних депо Львів-Захід і Львів-Схід перевезено на зекономленому паливі 240 поїздів. Відремонтовано 4 електровози, 4 тепловозні секції, 1 паровоз, 39 вантажних і 2 пасажирських вагони. Відзначилась бригада першої дистанції колії Мартиняка В. Г., яка в цей день відремонтувала 550 м колії за нормою 350 м.

Продуктивною працею відзначилась бригада майстра Чухлібової О. (завод електровимірювальних приладів), виготовивши 50 приладів УПІП-60. 160% за зміну — такі показники шліфувальника арматурного заводу, кавалера ордена Жовтневої Революції Петрова В. М.

По-комуністичному працювала в день суботника бригада Роїка В. М. з механоскладального цеху конвейєробудівного заводу, яка при складанні конвейєра із державним Знаком якості дала продукції понад план на 1,5 тис. крб. Вагомий внесок у фонд п'ятирічки зробили комсомольсько-молодіжні бригади Царук В. О., Шепетько О. з фірми «Промінь», які всю продукцію випустили із зекономленої сировини, а токар заводу «Львівприлад», делегат XXIV з'їзду КП України Жовтий О. Б., працюючи на зекономлених матеріалах, виконав змінне завдання на 275%.

В ході суботника на багатьох підприємствах між цехами, бригадами, дільницями було організоване соціалістичне змагання. Так, на ВТО ім. В. І. Леніна переможцем в змаганні вийшла дільниця Героя Соціалістичної Праці Буракова О. П., яка за зміну виготовила понад 4 тис. складних деталей 60 найменувань, або на 1 тис. більше, ніж в звичайний день. А електрозварювальниця заводу «Львівсільмаш», депутат обласної Ради Андрушко К. О. виконала змінне завдання на 200%, звариви 240 вузлів замість 120.

Організованість і злагодженість в роботі показали колективи будівельників міста. Так, комплексна бригада БУ-56 (трест «Львівжитлобуд»), яку очолює делегат XV з'їзду профспілок СРСР Панін С. І., виконала змінне завдання на 145%. Відзначились будівельні бригади БУ-12 (трест «Львівпромбуд») Бабія Б. і Лилика Г., а в цілому будівельне управління виконало будівельних робіт на суму 10 тис. крб., яку передано у фонд п'ятирічки. Високих показників домоглася бригада штукатурів БУ-16 (трест «Львівпромбуд»). За планом 62 м² фасаду було оштукатурено 80 м². Будівельниками Залізничного району міста 15 квітня було виконано обсяг будівельно-монтажних робіт на 107,3 тис. крб.

Масовою участю львів'ян був позначений день комуністичного су-

ботника і на роботах по благоустрою міста, в яких прийняло участь понад 260 тис. чоловік. Було задіяно 1220 машин і механізмів. Чітка організація праці, забезпечення фронту робіт машинами і механізмами, необхідним інструментом дозволили в день суботника силами громадськості скопати і засіяти травою десятки тисяч квадратних метрів газонів, висадити 24 400 дерев, понад 30 тис. чагарників, більше 200 тис. квітів, привести в належний стан дитячі та спортивні майданчики, очистити багато скверів, парків та інших місць масового відпочинку трудящих. Так, тільки в Залізничному районі в день суботника висаджено 6 тис. дерев, 8,5 тис. чагарників, 56 тис. квітів, сплановано і засіяно травою понад 70 тис. м^2 газонів, знято 1 тис. п. м. парканів, обладнано 52 дитячих і 19 спортивних майданчиків та проведена інша робота.

В ході суботника закінчено повний обсяг робіт на стадіоні «Дружба», парках ім. В. І. Леніна, ім. 8 Березня, Березовому та Шевченківському гаях, Холмі Слави і солдатському кладовищі, вулицях Стрийській, Ф. Енгельса, В. І. Леніна, Б. Хмельницького, 1 Травня та багатьох інших магістралях і об'єктах.

Значні роботи проведено в мікрорайонах вулиць Артема, В. Терешкової, О. Кульчицької, 700-річчя Львова, селищах Жовтневому, Брюховичах, м. Винники, на будівництві і благоустрою зон відпочинку...

Секретар Львівського міськкому КП України *Г. Бандровський*

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 30, спр. 24, арк. 24—29. Оригінал.

№ 299

З ІНФОРМАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВІДДІЛУ КУЛЬТУРИ ПРО РОБОТУ КУЛЬТОСВІТНІХ УСТАНОВ м. ЛЬВОВА НА ВІДЗНАЧЕННЯ 50-річчя УТВОРЕННЯ СРСР

Не раніше 1 червня 1972 р.

...Система культосвітніх установ міста становить: профспілкових і відомчих палаців, будинків культури, клубів — 44, державних — 10; бібліотек відомчих, профспілкових, учбових — 353, з них; державних бібліотек для дорослих — 26, державних бібліотек для дітей — 15. Всього 398 культосвітніх установ.

Ряд культосвітніх закладів стали справжніми опорними пунктами партійних і профспілкових організацій в справі комуністичного виховання трудящих. Це такі великі Палаци і Будинки культури, як Будинок культури будівельників, Будинок культури виробничо-технічного об'єднання «Електрон», Будинок культури заводу «Львівприлад», державні Будинки культури селища Голоско, селища Жовтневе, селища Рудне *, покращалась робота Будинку культури селища М. Винники.

Клубні установи міста проводять широку змістовну роботу по підготовці та проведенню 50-річчя утворення Союзу РСР. В Палацах, Будинках культури та клубах систематично проводяться дні дружби, декади союзних республік, організовуються вечори дружби з участю представників союзних республік, читаються лекції, проводяться тематичні вечори та інші форми клубної роботи. Так, тільки за 1971 р. в культосвітніх закладах міста було прочитано понад 7 500 лекцій, проведено усних журналів 3 500, читацьких конференцій 5 800. Колектив Будинку культури заводу «Львівприлад» був ініціатором проведення на підприємстві естафети «У сузір'ї — 15». Кожний цех, великий відділ заводу

* У тексті тут і далі «Рудно».

представляє ту чи іншу республіку, йде цікаве, живе змагання за висвітлення життя того чи іншого братнього народу, кращий показ його художньої, музичної творчості.

Велику роботу клубними установами проведено до фестивалю колективів самодіяльного мистецтва, присвяченого 50-річчю утворення Союзу РСР. Зокрема, проведено перший тур фестивалю на підприємствах, в учбових закладах та установах культури. В березні-квітні проведено другий тур фестивалю колективів самодіяльного мистецтва в районах міста.

20 і 21 травня проходив міський фестиваль за жанрами. Метою фестивалю була мобілізація трудящих до участі в огляді, спрямування пропаганди ленінської національної політики, зміцнення дружби народів СРСР, виховання трудящих в дусі радянського патріотизму, пролетарського інтернаціоналізму, мобілізація трудящих на успішне втілення в життя рішень XXIV з'їзду КПРС, XXIV з'їзду КП України.

В період підготовки і проведення перших двох турів фестивалю, що передбачав огляди на місцях та в межах районів міста, зросла кількість колективів художньої самодіяльності і учасників, особливо на промислових підприємствах. Так, у Залізничному районі прийняло участь в огляді 187 колективів з понад 5 тис. учасників Червоноармійському[309]— 186 колективів, учасників понад 4,5 тис., Ленінському — 108 колективів, учасників понад 2,5 тис., Шевченківському — 80 колективів, учасників понад 10 тис. Таким чином, по місту у фестивалі прийняли участь 561 колектив, понад 22 тис. учасників.

Районні огляди пройшли на відповідному ідейно-художньому рівні і показали зростання масовості колективів, жанрів і видів, відчувається підвищення ідейного і художнього рівня репертуару та виконавської майстерності окремих виконавців і колективів художньої самодіяльності, зокрема колективів заводу РЕМА, «Львівприлад», хімфармзаводу, фірм «Маяк», «Юність», Палацу культури залізничників, Будинків культури працівників зв'язку, будівельників, М. Винники, селища Голоско, селища Жовтневе, об'єднання «Електрон», УТОС, учкомбінату побутового обслуговування, клубу МК профспілки медпрацівників та ін.

Жюрі фестивалю відмітило високу виконавську майстерність слідуючих колективів: хорового колективу аптекоуправління, хору технікуму харчової промисловості, двох хорів Будинку культури селища Рудне, хору «Сурма» Палацу культури ім. Ю. Гагаріна, добре зарекомендував себе новостворений танцювальний колектив Будинку культури будівельників, «Весна» Палацу культури залізничників, ансамбль бальних танців «Ритм» Будинку культури працівників зв'язку, танцювальний колектив технікуму харчової промисловості та ін.

Серед вокальних ансамблів та солістів-вокалістів відзначились: вокальний ансамбль «Львів'янка» Будинку культури будівельників, «Доре-мі-фа-соль» Будинку культури заводу «Львівприлад», «Гуцулочка» клубу заводу електровимірювальних приладів, «Червоні маки» Будинку культури селища Голоско, квартет «Гармонія» клубу заводу телеграфної апаратури, солісти В. Засухін Будинку культури будівельників, Р. Репетюк, токар заводу «Пластмасфорнітури», В. Пославський [з] заводу телеграфної апаратури, інструментальний ансамбль «Камертон» Будинку культури будівельників, ансамбль «Слав'яни» заводу електровимірювальних приладів, естрадний оркестр заводу РЕМА, читці — Н. Синявська, І. Лозинська, Л. Лелікова і багато інших.

Колективи художньої самодіяльності та окремі виконавці поповнили свій репертуар новими високоідейними творами, які гідно відображають героїку радянської дійсності, велич і красу нового життя, духовне багатство нашого сучасника, чуття єдиної родини.

Підсумком великої роботи, проведеної до 50-річчя утворення Союзу РСР, був заключний концерт міського фестивалю самодіяльного мистецтва, який відбувся 27 травня 1972 р. в приміщенні Державного академічного театру опери та балету ім. Ів. Франка...

В даний час 73,3% населення міста користується послугами бібліотек. Лише за перший квартал ц. р. залучено до користування бібліотеками для дорослих 58 913 чоловік, дитячими — 35 877 чоловік, у порівнянні з минулим роком цей показник значно зріс. Збільшилась книговидача у бібліотеках для дорослих — 623 029 проти 590 000 прим., по дитячих — 369 305 проти 342 400 прим. Діяльність бібліотек по поглибленню ідейно-виховної роботи, поліпшенню складу книжкових фондів сприяла максимальному залученню населення до користування громадськими книжковими фондами.

Відчутно впливає на ефективність обслуговування читачів по місцю їх роботи і проживання організація нестаціонарного обслуговування читачів. У місті працює 24 філіали, 14 пунктів видачі і 24 пересувки. В поточному році нестаціонарними формами обслуговування населення охоплено 4839 читачів, яким видано 30 580 прим. книг. Всі бібліотеки міста активно включились в республіканський огляд нестаціонарних форм обслуговування населення книгою, розробили і здійснюють конкретні заходи по виконанню його умов. Питання участі бібліотек в огляді неодноразово обговорювались на міських семінарах і нарадах бібліотечних працівників, вносились на розгляд депутатської комісії міської Ради депутатів трудящих, міської оглядової комісії...

Завідуюча Львівським міським відділом культури *Р. В. Тимофеєва*

Державний архів Львівської області, ф. Р-1348, оп. 1, спр. 309, арк. 64—70. Оригінал.

№ 300

З ВИСТУПУ ГЕРОЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ПРАЦІ, БРИГАДИРА СЛЮСАРІВ ЛЬВІВСЬКОГО АВТОБУСНОГО ЗАВОДУ М. І. МИЛЯНА НА ЗБОРАХ ПАРТАКТИВУ МІСТА ПРО СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ДО 50-річчя УТВОРЕННЯ СРСР І МІЖРЕСПУБЛІКАНСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВА

9 вересня 1972 р.

...Мне очень приятно, что почин нашей бригады — выполнить пятилетку в четыре с половиной года — нашел такую широкую поддержку не только на нашем заводе, а и на многих предприятиях области.

Только в нашем коллективе работают 2270 последователей бригады и успешно выполняют и перевыполняют свои социалистические обязательства. Широко развернутое соцсоревнование дало возможность заводу досрочно выполнить обязательство — дать стране 100 сверхплановых автобусов. Недавно мы рапортовали об этом Родине и решили до конца года изготовить еще 25 сверхплановых автобусов и 15 гидромеханических передач.

И еще. Членов нашей бригады радует то, что у нас есть последователи, которые пошли дальше нас. Мы соревнуемся с бригадой металлокерамистов в цехе гидромеханических передач. Так вот, эта бригада поставила себе цель — завершить свою пятилетку за четыре года. Нужно сказать, что слова у ребят не расходятся с делом. Только за первое полугодие бригада изготовила почти на полторы тысячи дисков больше, чем запланировано. Высокие обязательства у наших товарищей к 50-летию

образования СССР — они решили повысить производительность труда на 60%.

Имея таких «соперников», нам тоже приходится работать с удвоенной энергией. За первое полугодие наша бригада изготовила 263 машинокомплекта сверх плана, за 8 месяцев этого года мы снизили себестоимость продукции на 31,3 %, хотя эта цифра значится в наших годовых обязательствах, а производительность труда до конца года будет повышаться на 30,%.

С большим подъемом работают в цехах завода бригады Николая Соболя, Петра Павлива, Николая Фоци и много других. Такой самоотверженный труд — гарантия успехов коллектива.

Трудовые успехи коллектива стали возможными потому, что нам помогают много предприятий Советской страны. У нас тесные контакты с заводами Российской Федерации, других союзных республик. На наш автобус идут комплектующие узлы и детали из 580 предприятий страны. Именно благодаря своевременным поставкам с этих заводов мы имеем возможность ритмично работать, давать стране сверхплановые машины и агрегаты.

Особенно тесные связи дружбы установились у нас с Ликинским автобусным заводом, с коллективом которого мы соревнуемся. Российские друзья взяли обязательство изготовить в этом году в честь юбилея 100 сверхплановых автобусов, для этих машин гидромеханические передачи изготовляет наш завод. И мы пересмотрели свои обязательства. За 8 месяцев автобусостроители изготовили сверх плана 94 гидромеханические коробки. И таких примеров тесной дружбы, взаимопонимания, деловой поддержки мы встречаем в нашей социалистической действительности на каждом шагу.

Подготовка к 50-летию образования СССР вызвала на заводе оживление всей идеологической работы. Большими праздниками становятся приезды делегаций братских республик. В дни союзных республик, которые проводятся на Львовщине, гостями нашего коллектива были делегации Грузинской и Киргизской ССР. Они ознакомились с нашим заводом, рассказывали о достижениях своих народов. Такие теплые встречи запоминаются на всю жизнь. На заводе бывают экскурсионные группы из других республик. В этом году у нас побывало более 100 экскурсионных групп. Проводятся единые лекционные дни, посвященные 50-летию образования СССР.

Мы благодарны преподавательскому составу Львовского госуниверситета, который часто бывает на заводе, выступая с интересными, содержательными лекциями.

Много сделано за последнее время для улучшения быта и отдыха трудящихся завода. Только в этом году открыто две базы отдыха; одна на Шацких озерах, другая в Карпатах, вблизи Славска. Сдано в эксплуатацию девятиэтажное общежитие на 580 мест, готовится к заселению дом на 85 квартир, немало тружеников летом отдохнули и поправили свое здоровье в санаториях, домах отдыха.

Мы, рабочие, отвечаем на эту заботу старательным трудом, прилагаем все усилия для того, чтобы досрочно завершить задания девятой пятилетки.

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 30, спр. 4, арк. 141—143. Стенограма.

№ 301

З ПОСТАНОВИ БЮРО ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ І МІСЬКВИКОНКОМУ ПРО ПІДСУМКИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ МІСТА ДО 50-річчя УТВОРЕННЯ СРСР

22 грудня 1972 р.

...По итогам предюбилейного социалистического соревнования 16 лучших коллективов награждены юбилейным Почетным знаком ЦК КПСС, Президиума Верховного Совета СССР, Совета Министров СССР и ВЦСПС. Среди них: ПТО им. В. И. Ленина, ордена Трудового Красного Знамени завод кинескопов, винзавод «Молдвинпрома», фирмы «Радуга», «Светоч», ордена Трудового Красного Знамени фирма «Прогресс», комбинаты домостроительный, фанерный, локомотивное депо Львов-Запад, Львовский ордена Трудового Красного Знамени государственный академический театр им. М. Заньковецкой и др.

14 коллективов награждено юбилейной Почетной грамотой ЦК КП Украины, Президиума Верховного Совета Украинской ССР, Совета Министров Украинской ССР, Украинского республиканского совета профсоюзов. Это коллективы заводов: электроизмерительных приборов, конвейеростроительного, телеграфной аппаратуры, мотозавода, мехстеклозавода; фабрик табачной, швейной № 4, треста строительных материалов, ордена Ленина государственного университета им. Ив. Франко, издательства «Вільна Україна», профтехучилища № 29 и др. ...

Секретарь Львовского горкома КП Украины
Председатель Львовского городского Совета
депутатов трудящихся

Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 30, спр. 8, арк. 220—221. Засвідчена копія.

№ 302

З ДОПОВІДІ МАНДАТНОЇ КОМІСІЇ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО СКЛАД ДЕПУТАТІВ РАДИ, ОБРАНИХ 17 ЧЕРВНЯ 1973 р.

25 червня 1973 р.

...До Львівської міської Ради депутатів трудящих обрано 450 депутатів, із них 309 чоловік не були депутатами міської Ради попереднього скликання. Серед обраних: робітників — 298 чоловік, керівників підприємств, інженерно-технічних працівників — 27, працівників торгівлі і громадського харчування — 12, працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення — 17, працівників вищих і середніх спеціальних учбових закладів — 14, вчителів — 10, медичних працівників — 9, працівників культури, мистецтва, літератури і преси — 14, працівників радянських органів — 20, партійних працівників — 18, профспілкових — 2, три студенти, військовослужбовці, пенсіонери.

Із обраних депутатів 203 жінки. Вищу освіту мають 165 депутатів, середню — 252, неповну середню — 33. За віком: до 24 років обрано 58 депутатів, від 25 до 30 — 59, від 30 до 39 — 140, від 40 до 49 — 119, 50 років і старші — 74 депутатів. 18 депутатів мають вчені ступені та звання, 191 нагороджені орденами і медалями Радянського Союзу.

2 депутати Герої Радянського Союзу — Терентій Федорович Новак і Володимир Мойсейович Гопник.

2 Герої Соціалістичної Праці — Микола Іванович Милян і Євгенія Маркіянівна Кучеренко.

За національністю: українців — 327, росіян — 106, інші національності — 17...

Львівський державний міський архів, ф. Р-6, оп. 2, спр. 2244, арк. 122—123. Стенограма.

№ 303

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО ДРУЖНІ ЗВ'ЯЗКИ МІСТА З СОЦІАЛІСТИЧНИМИ КРАЇНАМИ

26 листопада 1973 р.

...Промисловий потенціал Львова визначають такі сучасні підприємства, як заводи автобусний, автонавантажувачів, кінескопів, «Львівприлад», виробничо-технічні об'єднання ім. В. І. Леніна, «Електрон», фірми «Прогрес», «Маяк», «Світоч» та ін. Щодня з їх конвейєрів сходять 38 автобусів, 40 автонавантажувачів, 600 тис. електроламп, 2500 телевізорів, багато приладів, виробів легкої і харчової промисловості. Промислові підприємства області достроково виконали десятимісячний план реалізації продукції. Додатково вже реалізовано продукції майже на 83,6 млн. крб.

Індустрія Львівщини становить невід'ємний комплекс народного господарства Радянської України і Союзу РСР в цілому. Запорукою розвитку та успішної роботи служать братські взаємозв'язки з підприємствами союзних республік, зокрема така її форма, як змагання львівських підприємств з підприємствами Москви, Ленінграда, Ростова-на-Дону, Ульяновська, Горького, Києва, Одеси, Риги, Павлова, інших міст.

Наша область має чималі успіхи і у зв'язках з братніми країнами соціалістичної співдружності. По території області проходить міжнародний нафтопровід «Дружба», по якому нафта, видобута на берегах Волги, надходить у Польську Народну Республіку, Угорську Народну Республіку, Німецьку Демократичну Республіку і Чехословаччину. Енергосистема «Мир» поставляє голубе паливо у Польську Народну Республіку.

Ряд промислових підприємств міста, учбових закладів, наукових установ, шкіл підтримують тісні економічні й культурні зв'язки з багатьма зарубіжними країнами. Дружні зв'язки з порідненими зарубіжними колективами дають хороші наслідки. Так, спеціалісти автобусного заводу, який підтримує тісні контакти з заводом «Автосан» (Жешувське воєводство, ПНР), запозичили у польських колег деякі пристрої для конвейєрних ліній, естетику оформлення цехів. В свою чергу польські друзі отримали від львівських автобусобудівників технічну документацію на ряд пристроїв та деяких вузлів автобуса.

Подібні приклади зустрічаємо і на заводі кінескопів, і на телевізорному. Зокрема, спеціалісти виробничо-технічного об'єднання «Електрон» протягом трьох місяців надавали допомогу спеціалістам телевізорного заводу м. Штасфурт Німецької Демократичної Республіки в освоєнні автоматичної системи управління виробництва.

Давня дружба об'єднує колективи Львівського монтажно-заготівельного заводу і Празького підприємства «Конструктива». Ця дружба зародилась ще в 1962 р. Обидві сторони заключили між собою соціалістичні зобов'язання, обмінювались делегаціями, листувалися. Такі ж контакти підтримувались і з колективами нафтопроводу «Дружба».

Тісні дружні зв'язки встановились у львівських залізничників з залізничниками сусідніх соціалістичних країн, зокрема залізничниками Кошицької, Дебреценської, Краківської залізниць.

Такі дружні, ділові контакти ще більше зближують людей, допомагають їм краще вивчати усе нове, прогресивне, залишають незабутні враження.

Ось який запис залишив робітник заводу «Ганц» (УНР) у книзі відгуків телевізорного заводу: «Я — простий робітник, приїхав у Радянський Союз вперше, побачив і відчув тепло і дружбу радянських людей, яких не забуду все життя, про яких буду говорити скрізь у себе на батьківщині».

Такі доступні форми, як зустрічі і листування, допомагають переймати один в одного кращий досвід роботи, домагатися високих виробничих показників, вчитися, ще більше зміцнювати дружбу між усіма народами...*

Львівський державний міський архів, ф. Р-6, оп. 2, спр. 2243, арк. 35—37. Стенограма.

№ 304

РІШЕННЯ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ ПРО РОЗВИТОК І ЗМІЦНЕННЯ ДРУЖНІХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ЛЬВОВОМ І ВІННІПЕГОМ (ПРОВІНЦІЯ МАНІТОБА, КАНАДА)

26 листопада 1973 р.

Керуючись прагненням розвивати і зміцнювати дружні зв'язки м. Львова з іншими містами Радянського Союзу та зарубіжних країн, що сприятиме дальшому розвитку міста та зміцненню миру між народами, Львівська міська Рада депутатів трудящих вирішила:

1. Враховуючи вищезгадане та в зв'язку з приїздом в м. Львів делегації муніципалітету м. Вінніпега (провінція Манітоба, Канада) схвалити пропозиції міськвиконкому про встановлення дружніх зв'язків між містами Львовом і Вінніпегом, з текстом дружньої угоди — погодитись. (Додається).

2. Конкретні плани виконання цієї дружньої угоди погоджувати в кожному окремому випадку між Львівською міською Радою депутатів трудящих та мером і муніципальною радою міста Вінніпега (Канада).

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих
Секретар виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Дружня угода

(Побратимство)

про розвиток і зміцнення дружніх зв'язків між містами Львовом (СРСР, Українська Радянська Соціалістична Республіка) і Вінніпегом (провінція Манітоба, Канада)

Виконавчий комітет Львівської міської Ради і мер м. Вінніпега прагнуть зміцнювати дружні зв'язки, сприяти справі миру на землі та встановлювати краще взаєморозуміння між жителями обох міст.

---

* Далі йдеться про новобудови міста.

Виконавчий комітет Львівської міської Ради та мер міста Вінніпега погоджуються співпрацювати (в межах прав, наданих їм вищестоящими органами влади):

1. Сприяти обміну делегаціями студентів різних навчальних закладів (технічних, гуманітарних), листуванню між школами обох міст.

2. Обмінюватися досвідом, який представляє взаємний інтерес, в справі ведення міського господарства (міський транспорт, боротьба з забрудненням оточуючого середовища, водопостачання, дороги, системи каналізації, планування).

3. Сприяти обміну делегаціями працівників культури, проводити обмін виставками економічних досягнень, які представляють взаємний інтерес.

4. Допомагати в організації гастрольних поїздок професіональних та самодіяльних мистецьких колективів.

5. Намагатися організовувати періодичні обміни делегаціями представників міст.

6. Виконання цієї дружньої угоди в кожному окремому випадку завжди повинно погоджуватися між Львівською міською Радою, мером Вінніпега та муніципальною радою.

Голова виконавчого комітету Львівської міської Ради
депутатів трудящих

Мер м. Вінніпега

Дружня угода підписана 26 листопада 1973 року у м. Львові.

Львівський державний міський архів, ф. Р-6, оп. 2, спр. 2243, арк. 41, 42 зв. Оригінал.

№ 305

РЕПОРТАЖ М. БИСТРИЦІ «ДЛЯ МАГІСТРАЛІ ВІКУ» — ПРО УЧАСТЬ ЛЬВІВ'ЯН У БУДІВНИЦТВІ БАЙКАЛО-АМУРСЬКОЇ МАГІСТРАЛІ

7 березня 1975 р.

Будівельний поїзд «Карпати — БАМ» вирушив у рейс.

«Львів — БАМ», «„Львівсільбуд"—БАМу», «Карпати—БАМ». Написи, люди, техніка. Урочистість. Кранівники Ярослав Крупа, Іван Процик, слюсарі Михайло Пославський, Іван Дикий, водії Петро Левчак, Євген Музика, начальник колони № 1 Олександр Ніколаєв ось тут, на станції Львів, вкладають частку своєї праці у спорудження Байкало-Амурської магістралі.

Будівельний поїзд «Карпати—БАМ» створений Міністерством сільського будівництва УРСР на базі тресту «Львівсільбуд». На платформи завантажується техніка. Трудівники тресту виділили два дні на монтаж ешелону. Але для магістралі віку всюди створено «зелену вулицю». Вона у свідомості, помислах і бажаннях кожної радянської людини. Вантажі на БАМ — це терміново. Львівсільбудівці з участю працівників станції Львів вирішили відправити будівельний поїзд на день скоріше.

Закріплюються автомашини, обладнується спеціальний вагончик. На станції Дубляни формується ще один ешелон. З Львівської залізниці у ці весняні дні на станцію Ургал Хабаровського краю відійде 100 вагонів. У них все необхідне для нормальної роботи будівельного загону «Карпати».

На платформах чекають нової «прописки» 24 автомашини, чотири бульдозери, два екскаватори, кран К-161, грейдер, інструменти, інвен-

тар. З допомогою цієї техніки львів'яни мають спорудити станцію Ургал Байкало-Амурської магістралі.

Львів — БАМу. На будівельний майданчик № 1 країни десятки промислових підприємств відправляють обладнання, прилади, інструмент.

Заступник начальника Львівського відділка залізниці П. С. Бадюк і заступник начальника станції Львів Й. М. Міллер розповідають:

Відкривши БАМу «зелену вулицю», із станції Львів у завершальному році п'ятирічки ми вже відправили 150 вагонів з вантажами. Зокрема, Львівський паровозо-вагоноремонтний завод надіслав обладнання, резервуари, фірма «Світоч» — кондитерські вироби.

Так у будівництві магістралі віку беруть участь трудівники важкої індустрії, приладобудування, легкої і харчової промисловості.

Колективи спеціалізованої пересувної колони № 567, автобази тресту «Львівсільбуд» завершують монтаж ешелону. Встановлюються останні кріплення. Остаточна перевірка. Засвічуються зелені вогні.

Курс — станція Ургал.

М. Бистриця

Вільна Україна, 1975, 7 березня.

№ 306

З ВИСТУПУ ЧЛЕНА ПОЛІТБЮРО ЦК КПРС, ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ В. В. ЩЕРБИЦЬКОГО НА ПЛЕНУМІ ЛЬВІВСЬКОГО ОБКОМУ ПАРТІЇ — ПРО ДОСЯГНЕННЯ ЛЬВІВСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПРИСКОРЕННІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

28 грудня 1975 р.

...Сьогодні справедливо буде відзначити, продовжує т. Щербицький В. В., що у Львівській області багато зроблено для прискорення науково-технічного прогресу, поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва, вдосконалення управління виробництвом. У промисловості, зокрема, вже діють 39 об'єднань і фірм, створення яких цілком себе виправдало.

Відверто кажучи, ми не збиралися говорити про здобутки окремих підприємств. Однак те, що зроблено, чого досягнуто за роки п'ятирічки, і в чому нам вдалося ще раз переконатись, ознайомившись з роботою об'єднань «Електрон» та ім. В. І. Леніна, у всіх нас викликає глибоке задоволення.

Успіхи цих колективів очевидні і безперечні. Це підсумок самовідданої, злагодженої праці вчених і конструкторів, інженерно-технічних працівників, великого і висококваліфікованого загону робітничого класу, всіх комуністів і безпартійних. Це особиста заслуга керівників цих підприємств, результат їх ініціативи і наполегливості.

Заслужене визнання здобула схвалена ЦК КПРС комплексна система управління якістю продукції, що нині широко впроваджується [310]. Чимало виробів львівських підприємств — телевізори і автобуси, автонавантажувачі і електровимірювальні прилади, великий асортимент товарів широкого вжитку — добре відомі за межами нашої республіки, та й не тільки республіки...

Вільна Україна, 1975, 28 грудня.

№ 307

ІЗ СТАТТІ ГОЛОВИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ В. СЕКРЕТАРЮКА «ЛЬВІВ КРОКУЄ У МАЙБУТНЄ»

20 лютого 1976 р.

...Великих успіхів добилися трудящі Львова за роки дев'ятої п'ятирічки. План реалізації промислової продукції колективи підприємств виконали 18 листопада минулого року. Понад план реалізовано продукції на 300 млн. крб. Завдання по темпах росту валової продукції виконано до 9 травня 1975 р., а план росту продуктивності праці — на початку другого півріччя. Понад 500 виробів львівських підприємств одержали державний Знак якості [311], а продукція зі Львова відправляється більш як у 70 зарубіжних країн.

За п'ять років у місті побудовано понад 1,4 млн. м² загальної житлової площі, шкіл на 3 740 учнівських місць, дошкільних дитячих закладів на 3 200 місць, поліклінік на 3 700 відвідувань за зміну, АТС на 10 тис. номерів, водопроводів на подачу води до міської мережі потужністю 50 тис. м³ на добу. Введено в дію 12 км нових тролейбусних ліній, парк міського пасажирського транспорту поповнився 200 тролейбусами, трамвайними вагонами, автобусами. Відкрито 115 нових магазинів, 230 підприємств громадського харчування, 180 майстерень і ательє побутового обслуговування населення та ряд об'єктів комунально-побутового та соціально-культурного призначення.

Продовжувався стрімкий ріст населення міста. Всього ж за останні двадцять років воно збільшилось на 250 тис. чоловік. У зв'язку з високими темпами розвитку індустрії обласного центру було допущене закономірне у даному випадку відставання у розбудові міського господарства, забезпечення мешканців відповідним рівнем торговельного, побутового, медичного обслуговування тощо...

Для постійного контролю за ходом спорудження об'єктів міського господарства створено штаби, щоквартально на засіданнях виконкому аналізується стан освоєння коштів, хід проектування та будівництва. Координацією всієї роботи займається комісія, до складу якої входять керівник міськвиконкому, відповідальні працівники його відділів та управлінь, будівельних організацій та установ...

Голова виконкому Львівської міської Ради
депутатів трудящих *В. Секретарюк*

Вільна Україна, 1976, 20 лютого.

№ 308

СТАТТЯ В. КОСМИНА «ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОГО НАТХНЕННЯ» — ПРО ОБГОВОРЕННЯ В ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВАХ МІСТА ПРОЕКТУ КОНСТИТУЦІЇ СРСР

5 серпня 1977 р.

Трудящі Львова — комуністи, комсомольці, безпартійні трудівники, люди різного віку і професій — з великим патріотичним піднесенням, глибоко і по-діловому обговорюють проект Основного Закону нашого радянського життя.

Майже всі первинні партійні організації промислових підприємств, установ, вузів, технікумів, науково-дослідних інститутів міста провели відкриті партійні збори, на яких було обговорено рішення травневого (1977 р.) Пленуму ЦК КПРС про проект Конституції СРСР. У цих зборах узяло участь 47 тис. комуністів Львова, багато безпартійних працівників.

У районах міста п'ять разів збиралися збори партійно-господарського активу, чотири рази — пленуми райкомів і міськкому ЛКСМУ.

Вся атмосфера зборів була проникнута великим прагненням трудового Львова ознаменувати обговорення і майбутнє прийняття Конституції новими трудовими звершеннями на честь 60-річчя Великого Жовтня, внести якнайбільший вклад у виконання планів, накреслених XXV з'їздом КПРС.

Львів'яни на честь знаменної дати взяли підвищені соціалістичні зобов'язання. Вони дали слово виготовити і реалізувати надпланової продукції на суму 35 млн. крб., атестувати на державний Знак якості 170 промислових виробів і довести випуск продукції з почесним п'ятикутником до 450 млн. крб. на рік.

Темпи, набрані колективами підприємств у першому півріччі другого року п'ятирічки, підтверджують реальність узятих зобов'язань, свідчать про те, що у трудівників слово не розходиться з ділом. За шість місяців реалізовано надпланової продукції на суму 29,2 млн. крб., темпи росту обсягів промислового виробництва становлять за цей період 5,3 %, продуктивність праці зросла на 4 %.

Обговорення проекту Конституції дало робітничим колективам новий творчий імпульс, стало джерелом небувалого творчого натхнення. Глибоко усвідомивши, що головною гарантією всіх прав радянської людини в кінцевому підсумку є могутність і процвітання Вітчизни, трудящі, обговорюючи проект Основного Закону, переглядають свої соціалістичні зобов'язання, вишукують ще невикористані резерви, накреслюють нові трудові рубежі.

Так, колектив виробничого об'єднання «Промінь» на відкритих партійних зборах, присвячених обговоренню проекту Конституції, вирішив виробити до кінця року додатково надпланової продукції на 500 тис. крб. Бригада цього об'єднання, очолювана кавалером двох орденів Трудового Червоного Прапора В. І. Бойко, внесла пропозицію випускати кожен другий виріб із Знаком якості і дала слово свій річний план виконати до 1 грудня. 46 передовиків цього підприємства зобов'язалися виконати п'ятирічку за три роки.

Під час обговорення проекту трудящі відзначають, що нова Конституція закріплює всі досягнення і завоювання радянського народу і відкриває світлі перспективи розвитку радянського способу життя. Вони вносять свої пропозиції, зауваження щодо окремих статей, положень, порушують актуальні питання діяльності окремих ділянок господарства, викривають недоліки.

На відкритих партійних зборах уже внесено понад 200 зауважень і пропозицій. Це свідчить про те, що трудящі сприймають проект Конституції як свій кровний документ, основу свого повсякденного трудового життя.

Вільна Україна, 1977, 5 серпня.

№ 309

З РАПОРТУ КОЛЕКТИВУ ЛЬВІВСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА АВТОБУСНОГО ЗАВОДУ ЦК КПРС І ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР ПРО ТРУДОВІ ЗВЕРШЕННЯ НА ЧЕСТЬ 60-річчя ВЕЛИКОГО ЖОВТНЯ

1977 р.

Коллектив Львовского ордена Трудового Красного Знамени автобусного завода имени 50-летия СССР, выполняя решения XXV съезда КПСС и социалистические обязательства в честь 60-летия Великого

Октября, рапортует: государственный план первого и девяти месяцев второго года десятой пятилетки выполнен успешно по всем технико-экономическим показателям.

За этот период изготовлено: 23 210 автобусов, 20 175 гидромеханических передач, в том числе сверх плана 149 автобусов и 175 гидромеханических передач. За десять месяцев 1977 г. 96% гидромеханических передач выпущено с государственным Знаком качества.

Произведено запчастей для ремонтно-эксплуатационных нужд на сумму 18 млн. 280 тыс. руб., в том числе сверх плана на 1,5 млн. руб. Товаров народного потребления изготовлено на 3 млн. 34 тыс. руб. Получено 998 тыс. руб. сверхплановой прибыли.

Весь прирост объема производства достигнут за счет роста производительности труда. За 10 месяцев производительность труда возросла на 8,8% по сравнению с соответствующим периодом 1976 г.

От внедренных 1200 рационализаторских предложений получен экономический эффект на сумму 3 млн. 100 тыс. руб. Внедрено в производство 75 новых высокопроизводительных станков, в том числе 15 станков с программным управлением, 44 мероприятия прогрессивной технологии, 60 мероприятий по автоматизации и механизации. Получена экономия от внедрения мероприятий новой техники и оргтехники в сумме 1 млн. 390 тыс. руб.

Введены 47 тыс. м² производственных площадей, заводское общежитие на 530 мест и жилой дом для малосемейных на 160 квартир.

В ознаменование юбилея Октября планы двух лет пятилетки выполнили 63 бригады, 18 участков, 8 смен, 2 цеха и 520 передовиков и новаторов производства...

Дирекция завода
Партийный комитет
Заводской комитет профсоюза
Комитет комсомола

Опубл.: Приветствия и трудовые рапорты, полученные в связи с 60-летием Великой Октябрьской социалистической революции.— М., 1977, с. 404—405.

№ 310

З ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ ДЕРЖПЛАНУ УРСР РАДІ МІНІСТРІВ УРСР ПРО ХІД ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА 1975—1977 рр.

31 травня 1978 р.

...За цей період введено в дію: 880 тис. м² жилої площі, дитячі заклади на 3920 місць, загальноосвітні школи на 10 304 учнівських місця, лікарні міськвиконкому на 570 ліжок, тублікарню на 450 ліжок і поліклініку на 120 відвідувань, торокальне відділення обласної клінічної лікарні, поліклініку на 960 місць та стоматологічну поліклініку на 1800 відвідувань в зміну, комбінат громадського харчування на 400 посадочних місць, будинок побуту на 120 робочих місць, станцію технічного обслуговування автомобілів на 40 постів, першу чергу очисних споруд каналізації потужністю 106 тис. м³ стоків на добу, 15 км водопровідних та каналізаційних мереж, 36,1 км газових мереж, контактні електричні мережі та кабельні лінії протяжністю 7,4 км, одну тягову підстанцію, 4,5 км загальноміських транспортних магістралей, АТС на 8 тис. номерів...

Заступник Голови Держплану УРСР *В. І. Ананьєв*

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1351, арк. 14. Копія.

№ 311

З ІНФОРМАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛВИКОНКОМУ КОМІСІЇ В ЗАКОРДОННИХ СПРАВАХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР ПРО ЕКОНОМІЧНІ, КУЛЬТУРНІ І НАУКОВІ ЗВ'ЯЗКИ МІСТА З КРАЇНАМИ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ СПІВДРУЖНОСТІ

29 червня 1978 р.

...Понад 40 підприємств і організацій Львівщини встановили дружні зв'язки і ділові контакти з трудовими колективами соціалістичних країн, з цими колективами складаються угоди про дружні змагання, іде обмін передовим досвідом роботи.

Особливо широкого розмаху набрало дружнє змагання Львівської залізниці з залізницями ПНР та УНР, Львівського автобусного заводу з автобусним заводом «Автосан» Кросненського воєводства ПНР, між Львівським відділенням Всесоюзного науково-дослідного інституту автобусобудування та угорським «Автокут», працівниками громадського харчування Львова та спорідненими колективами міст Сечетвара, Печа (УНР)...

Заслуговує на увагу така форма співробітництва, як довготривалі відрядження спеціалістів, передовиків виробництва для обміну досвідом роботи, передовими прийомами праці безпосередньо на робочих місцях. У 1976 р. протягом місяця бригада робітників Львівського автобусного заводу в кількості 10 чоловік працювала в збиральному цеху автобусного заводу «Автосан» Кросненського воєводства ПНР, показуючи зразки високопродуктивної праці, обмінялась досвідом роботи. Члени бригади саноцьких автобусобудівників ознайомились з діяльністю заводського комітету профспілки, первинних профспілкових організацій в галузі поліпшення умов праці, організації соцзмагання, зміцнення трудової дисципліни.

Протягом місяця будівельники тресту «Львівпромбуд» працювали на будівельних майданчиках в м. Печ (УНР). Група продемонструвала високий рівень культури виробництва, достроково виконала всі завдання. Після повернення з УНР будівельники внесли на розгляд керівництва тресту цілий ряд пропозицій щодо втілення у виробництво нових, більш прогресивних методів праці.

Угорські будівельники, які працювали у Львові, виступили з ініціативою провести комуністичний суботник на честь 60-річчя Великого Жовтня. Ініціатива була підтримана всіма робітниками тресту «Львівпромбуд», цей суботник перетворився у справжнє свято, що закінчилось мітингом радянсько-угорської дружби, на якому угорським друзям було вручено грамоту обкому профспілки працівників будівництва і промбудматеріалів.

У травні 1976 р. в м. Львові було організовано виставку промислової продукції, що виготовляється в області Баранья (УНР), на відкритті цієї виставки була присутня делегація угорських друзів на чолі з першим секретарем Баранянського обкому У[СРП] т. Йожефом Надем. Цю виставку відвідало 180 тис. львів'ян, вона мала великий пропагандистський ефект і знайшла широкий відгук у обласній пресі.

Разом з промисловою виставкою у Львівській картинній галереї була розгорнута виставка картин угорських художників.

Щорічно відбувається обмін лекторами між порідненими областями. Групи лекторів з м. Львова, перебуваючи в Жешівському, Перемишльському, Кросненському воєводствах ПНР, прочитали 36 лекцій на теми «Досягнення трудящих Львівщини за роки Радянської влади», «Миролюбна політика СРСР», «Історичне значення XXV з'їзду КПРС», «Про

проект нової Конституції СРСР». Одночасно група польських лекторів відвідала Львівщину.

В серпні 1977 р. група членів обласної організації товариства «Знання» в кількості 10 чоловік взяла участь у XIX літньому університеті дружби народів, який проводить Баранянський обласний комітет УСРП. Членами групи було прочитано 35 лекцій за тематикою, пов'язаною з 60-річчям Великого Жовтня.

Відповідно до плану здійснюється обмін спортивними організаціями між порідненими воєводствами ПНР і областю Баранья (УНР). Протягом двох останніх років виїжджали команди баскетболістів, футболістів, лучників, велогонщиків, команди борців. Аналогічні спортивні колективи відвідали нашу область. Ці спортивні зустрічі позитивно впливають на розвиток майстерності спортсменів...

У м. Львові працюють обласні відділення товариств радянсько-польської, радянсько-угорської, радянсько-чехословацької дружби, міські відділення товариств радянсько-болгарської дружби та дружби з НДР...

Змістовну роботу, направлену на розширення і зміцнення культурних зв'язків між нашою областю і Жешівським воєводством Польської Народної Республіки та областю Бараня Угорської Народної Республіки, проводять художні та мистецькі колективи Львівщини.

У 1974 р. згідно з погодженими планами культурного обміну в Жешівське воєводство були направлені дві художні групи, до складу яких входило 100 чоловік учасників художньої самодіяльності.

В пленумі Жешівської організації Спілки художників приймали участь львівські митці В. М. Усов і П. Ф. Сингаївський.

З 4 по 7 листопада 1974 р. в мм. Перемишлі і Жешові перебував вокально-інструментальний ансамбль під керівництвом Б. Янівського. Групою було дано п'ять концертів, один спільно з ансамблем «Чорні берети».

Під час проведення Днів Львівської області в містах Жешові, Перемишлі, Мелець, Дембіца, Ланцут, Ясло, Лежайск, Ярослав відбулися концерти ансамблів танцю Львівського палацу піонерів «Юність», «Дружба», «Галичанка», вокально-інструментального ансамблю «Арніка», симфонічного оркестру Львівської філармонії.

У квітні — травні 1975 р. в м. Жешові з великим успіхом пройшли підготовлені львівськими музеями виставки «Життя і діяльність В. І. Леніна», «Сучасний живопис, скульптура і графіка Львівської області», «Львівська область в художній і документальній фотографії».

Відповідно до планів культурного обміну та з нагоди 30-річчя звільнення Угорщини від німецько-фашистських загарбників в області Баранья Угорської Народної Республіки перебував заслужений самодіяльний вокально-хореографічний ансамбль «Галичина» Палацу культури ВО «Електрон»...

Тісні зв'язки з колективами наукових установ країн Ради Економічної Взаємодопомоги підтримують наукові колективи і секції Західного наукового центру АН УРСР.

Вчені Інституту суспільних наук АН УРСР і Львівського держуніверситету ім. І. Франка займаються дослідженням проблем розвинутого соціалізму разом з вченими УНР, ПНР, ЧССР.

Наукові дослідження з проблеми «Охорона екосистем Карпат і суміжних територій» спільно ведуть біологи Львівського філіалу Інституту ботаніки АН УРСР, Львівського університету, лісотехнічного інституту і ряду наукових установ зацікавлених соціалістичних країн.

З 31 травня по 9 червня 1978 р. Західним науковим центром, Львівським відділом Інституту теоретичної фізики АН УРСР, Фізико-механічним інститутом АН УРСР та Львівським політехнічним інститутом були

проведені заняття школи з вибраних питань фізики твердого тіла, в роботі якої взяли участь вчені НДР, НРБ, ЧССР, ПНР.

Хороші контакти склалися між провідними учбовими закладами нашої області, університетом, політехнічним і медичним інститутами з вузами ряду соціалістичних країн.

Вузи систематично обмінюються провідними вченими і викладачами, проводять спільні наукові дослідження, вивчають досвід організації наукової та учбово-виховної роботи, здійснюють обмін студентами для проходження виробничої практики та роботи в студентських будівельних загонах...

Голова виконкому
Т. Д. Телішевський

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1351, арк. 21—25. Копія.

№ 312

З ІНФОРМАЦІЇ ГАЗЕТИ «ЛЬВОВСКАЯ ПРАВДА» ПРО ЗУСТРІЧ У ЛЬВІВСЬКОМУ ОБКОМІ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ З ШАХІСТАМИ ЛЬВОВА

7 серпня 1979 р.

Вчера во Львовском обкоме Компартии Украины состоялась встреча членов и кандидатов в члены бюро обкома партии с шахматистами Львова — чемпионами VII Спартакиады народов СССР.

Как известно, наши шахматисты составляли основу сборной команды республики и внесли решающий вклад в завоевание наивысших наград Спартакиады. В их числе — гроссмейстеры Марта Литинская (СКА), Олег Романишин, Александр Белявский, Андриан Михальчишин (все трое ДСО «Авангард»), Иосиф Дорфман (СКА). Их успех разделил наставник шахматной дружины Украины заслуженный тренер СССР В. Карт.

На встречу с шахматистами пришли также представители советских, профсоюзных, комсомольских и физкультурных органов области и г. Львова, члены Военного совета Краснознаменного Прикарпатского военного округа...

(Наш корр.)

Львовская правда, 1979, 7 августа.

№ 313

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ПІДСУМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ МІСТА

8 квітня 1980 р.

Комплексна система управління якістю продукції функціонує на 190 підприємствах Львівщини. Якщо врахувати, що у 1975 р. вона діяла лише на кількох передових заводах, об'єднаннях приладобудування і машинобудування, то досягнення це значне. Зараз КСУЯП застосовується практично в усіх галузях народного господарства. Створюються прогресивні види продукції, автоматизуються процеси виробництва і управління, підвищується професійна майстерність робітників і інженерно-технічних працівників, поліпшується організація праці.

Особливо відчутних результатів добилися колективи передових підприємств Львова, які випускають 1 015 найменувань продукції вищої категорії. Їх питома вага складає 31,1%.

За роки десятої п'ятирічки в об'єднанні ім. 50-річчя Жовтня випуск виробів з державним Знаком якості збільшено в два рази, їхня частка складає 92%. На 20—26% скорочено строки розробки і освоєння нових виробів, втрати від браку зменшились у чотири рази.

У виробничому об'єднанні «Мікроприлад» питому вагу продукції з державним Знаком якості збільшено в два рази.

Активну підтримку знаходить ініціатива передовиків виробничого об'єднання «Кінескоп», Львівського автобусного заводу, які вирішили у завершальному році п'ятирічки випускати всю основну продукцію з державним Знаком якості.

Високих показників добилися об'єднання «Конвейєр», «Прогрес», штучних алмазів і алмазного інструменту, «Львівхімсільгоспмаш», ізоляторний завод, львівська лижна фабрика «Динамо» та ін. Почесний п'ятикутник підтверджує високу якість львівських автобусів, автонавантажувачів, фрезерних верстатів, мопедів.

На підприємствах і в організаціях експериментуються ефективні форми і методи взаємодії. Так, укладаються договори про творчу співдружність торгівлі з виробничими об'єднаннями. Це допомагає прогнозувати попит, змінювати зв'язки з поставниками товарів, розширювати асортимент, прискорювати товарообіг.

Фірми «Взуття», «Одяг», Львівський центральний універмаг уклали договори про співробітництво з виробничими об'єднаннями «Прогрес», «Весна», «Маяк», «Промінь». Вони спільно вивчають кон'юнктуру ринку, напрямки моди, аналізують зауваження покупців.

Дійовою формою єднання науки з виробництвом стали міжгалузеві науково-виробничі комплекси і міжвідомчі науково-цільові об'єднання. В їх рамках розробляються і програми, спрямовані на підвищення якості продукції в приладобудуванні, машинобудуванні, геології, геофізиці, в сільському господарстві. Над їх реалізацією працює близько 1,5 тис. науковців, зокрема колективи фізико-механічного інституту АН УРСР, Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР та інші[312].

За роки десятої п'ятирічки впроваджено у виробництво 80 наукових розробок з економічним ефектом 30 млн. крб.

У всіх сферах народного господарства особлива увага приділяється роботі по системному аналізу і моделюванню управління, використанню прогресивно-цільових методів, автоматизації процесів виробництва. Робиться все для того, щоб кожний виріб, виготовлений на підприємствах Львівщини, відповідав усім вимогам, що ставляться до кращих світових зразків.

Вільна Україна, 1980, 8 квітня.

№ 314

З ІНТЕРВ'Ю НАЧАЛЬНИКА АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЛЬВОВА Р. М. МИХА ГАЗЕТІ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО НОВОБУДОВИ МІСТА

21 червня 1980 р.

У відповідності з генеральним планом, розробленим у 1965 р. Українським інститутом «Діпроміст» і затвердженим Радою Міністрів УРСР, здійснюється дальший розвиток Львова як великого промислового і обласного адміністративного центру Української РСР.

Основні обсяги житлового будівництва проведено за роки восьмої, дев'ятої і десятої п'ятирічок у південному і південно-західному районах, де збудовано понад два мільйони квадратних метрів житла. Наближається до завершення забудова цих районів.

За генеральним планом йде будівництво в південно-західному і західному (селище Жовтневе, [с.] Рясне), північному (вулиці Топольна, 700-річчя Львова, Варшавська) районах міста. Розпочато будівництво в Сихівському житловому масиві [313].

Львівським філіалом інституту «Діпроміст» розроблено детальні плани забудови житлових масивів в районі вулиці Леніна, проспекту Ленінського комсомолу та тракту Глинянського. Вже споруджено ряд житлових будинків в районі Майорівки і дитячий садок на 280 місць. Планується тут будівництво середньої школи. В районі вулиць В. Пересади та Соколиній у цьому році передбачено будівництво студентського містечка Львівського держуніверситету імені Ів. Франка на 3000 місць з їдальнею на 330 посадочних місць та блоком побутового обслуговування.

Для поліпшення медичного обслуговування населення цього району на вулиці В. Пересади буде зведено поліклініку на 1000 відвідувань у зміну.

Завершується забудова житлового мікрорайону № 1 на вулиці Батальній. Тут, крім дев'ятиповерхових крупнопанельних житлових будинків, зведено дитячий садок на 280 місць, школу на 1176 місць і один із трьох запроектованих шістнадцятиповерхових житлових будинків за експериментальним проектом. Крім того, тут буде ще торговельний центр.

Розробляється проект забудови житлового кварталу на вулиці Китайській, де за рахунок коштів промислових підприємств буде збудовано ряд дев'ятиповерхових житлових будинків і дитячий садок.

Здійснюється реконструкція проспекту Ленінського комсомолу від вулиці Радгоспної до вулиці Зеленої.

У наступній п'ятирічці планується розпочати забудову ще одного житлового району — «Лисиничі» (район тракту Глинянського).

Вільна Україна, 1980, 21 червня.

№ 315

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР ПРО НАГОРОДЖЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «МІКРОПРИЛАД» ім. 60-річчя РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ОРДЕНОМ ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА

12 березня 1981 р.

За достигнутые трудовые успехи, досрочное выполнение заданий десятой пятилетки и социалистических обязательств наградить Львовское производственное объединение «Микроприбор» имени 60-летия Советской Украины Министерства приборостроения, средств автоматизации и систем управления СССР орденом Трудового Красного Знамени.

Председатель Президиума Верховного Совета СССР
Л. Брежнев
Секретарь Президиума Верховного Совета СССР
М. Георгадзе

Москва, Кремль. 12 марта 1981 г.

Ведомости Верховного Совета СССР, 1981, № 11, с. 306.

№ 316

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ МІСЬКВИКОНКОМУ В. Ю. ПЕХОТИ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ ДЕСЯТОЇ П'ЯТИРІЧКИ І ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ НА НАСТУПНІ РОКИ

14 квітня 1981 р.

...За минуле п'ятиріччя під керівництвом партійних органів місцеві Ради м. Львова відповідно до прав, наданих новою Конституцією, Законом про міську, районну і селищну Ради, посилювали свій вплив на вирішення соціально-економічних завдань. У розвиток всіх галузей міського господарства, включаючи об'єкти промисловості, вкладено понад 600 млн. крб., що на 26 % більше, ніж у дев'ятій п'ятирічці.

Трудящі міста достроково 1 грудня 1980 р. виконали плани десятої п'ятирічки по виробництву та реалізації промислової продукції.

Обсяг виробництва на кінець п'ятирічки зріс в порівнянні з 1975 р. на 36 %, продуктивність праці — на 23,2 %, за рахунок чого отримано 70 % загального приросту промислової продукції.

Проведено значну роботу по дальшому поліпшенню якості продукції.

Перехідними Червоними прапорами ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ за успіхи у соціалістичному змаганні за підвищення ефективності виробництва і якості роботи нагороджено Радянський район м. Львова, виробничі об'єднання «Кінескоп» і ім. 50-річчя Жовтня.

З честю виконавши зобов'язання, взяті до відкриття XXVI з'їзду КПРС і XXVI з'їзду Компартії України, депутати активно включилися в роботу по здійсненню прийнятих ними рішень.

Зразки трудової доблесті показують, зокрема, депутати міської Ради робітник виробничого об'єднання ім. В. І. Леніна Юрій Васильович Кротов, бригадир автобусного заводу Микола Олександрович Соболь, робітниця хімфармзаводу Ольга Леонтіївна Вондрачек, робітниця виробничого об'єднання «Прогрес» Ольга Федорівна Гаврилюк, радіомонтажник заводу РЕМА Степан Михайлович Деревенко і багато, багато інших...

У 80-ті роки,— говориться в Основних напрямках,— Комуністична партія буде послідовно продовжувати здійснення своєї економічної стратегії, вища мета якої — неухильне піднесення матеріального й культурного рівня життя народу. В цьому плані в нашому місті немало робиться партійними і радянськими органами. За минулі п'ять років витрати на заробітну плату робітників і службовців зросли на 20 %, виплата пенсій і допомоги — в 2,7 раза, витрати населення на придбання товарів — на 30,4 %. В той же час грошові збереження львів'ян залишилися високими і зросли за п'ятирічку на 63,3 %.

У зв'язку з цим посиленої уваги вимагає випуск товарів широкого вжитку.

За роки X п'ятирічки трудящими Львова випущено товарів народного споживання на суму близько 8 млрд. крб., що складає 53,9 % загального обсягу реалізованої продукції, понад завдання їх виготовлено на 146 млн. [крб.]. Випуск продукції місцевої промисловості за минуле п'ятиріччя зріс на 36,1 % при плані 30,3.

Хороших результатів по випуску товарів для населення домоглись виробничі об'єднання «Іскра», «Електрон», «Мікроприлад», фірма «Маяк», завод комунального устаткування, фабрика картонних виробів й ін. ...

Включившись у виконання рішень партійних з'їздів, члени постій-

них комісій міської і районних Рад по промисловості звернулись до всіх депутатів місцевих Рад Львова із закликом — забезпечити на підприємствах міста в першому і наступних роках п'ятирічки перевиконання планів по виготовленню товарів народного споживання, культурно-побутового і господарського призначення не менше як на 2 %, всю роботу в цьому напрямі проводити під девізом «Товарам народного споживання — депутатську турботу».

Дуже важливо, щоб цей цінний почин, схвалений міськвиконкомом, дістав поширення. Відділом та управлінням міськвиконкому, виконкомам районних і селищних Рад варто негайно включитися в організацію підтримки ініціативи, сприяти її розвитку, домогтися, щоб вона принесла позитивні наслідки.

Як відзначалось на XXVI з'їзді [КПРС], з метою радикального розв'язання проблеми забезпечення населення продуктами харчування визнано необхідним розробити спеціальну продовольчу програму. Вона повинна сприяти значному збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки.

В області вже створено виробниче аграрно-промислове об'єднання по плодоовочевій продукції, до складу якого ввійшли 17 радгоспів, оптово-роздрібний плодоовочевий комбінат з його мережею магазинів і складів.

Вирішення продовольчої проблеми в місті ми також пов'язуємо з освоєнням потужностей м'ясопереробного заводу та хлібозаводу № 5, завершенням будівництва овочевої бази місткістю 40 тис. т продукції на рік, будівництвом нових молокозаводів і заводу безалкогольних напоїв.

В лютому ц. р. бюро міськкому Компартії України і міськвиконкому прийняли постанову «Про розвиток та спеціалізацію підприємств торгівлі, громадського харчування і побутового обслуговування в 1981—1983 рр.». Нею передбачено збільшити за рахунок нового будівництва мережу підприємств торгівлі на 27 одиниць з площею торгових залів 6 тис. м^2, відкрити 55 підприємств громадського харчування на 7,4 тис. посадочних місць, реконструювати та капітально відремонтувати 103 магазини і 53 їдальні. За рахунок нового будівництва, переспеціалізації існуючої мережі, використання напівпідвальних і підвальних приміщень та перших поверхів будинків намічено відкрити ще понад 60 спеціалізованих магазинів, підприємств швидкого харчування, комплексних приймальних пунктів. Виконання згаданої постанови дасть змогу значно поліпшити торговельно-побутове обслуговування мешканців міста.

Сьогодні підприємства служби побуту надають населенню більше як 500 видів послуг, впроваджено за десяту п'ятирічку близько 80 нових видів і форм прогресивного обслуговування.

Однак в роботі підприємств торгівлі, громадського харчування, побуту мають місце недоліки, є свої проблеми. В торгівлі — це необхідність поліпшувати культуру обслуговування покупців, впроваджувати надалі механізацію товаропросування.

В побуті — це підвищення якості виконуваних замовлень, технічного переоснащення і реконструкції діючих підприємств та будівництво нових, зокрема в житлових масових, організація їх на промислових підприємствах, в робітничих і студентських гуртожитках — тобто приближення їх до замовників...

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1349, арк. 12—22. Стенограма.

№ 317

З ІНФОРМАЦІЇ О. СИДОРЕНКА «І ДРУЗІ, І СУПЕРНИКИ» — ПРО ПІДСУМКИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ ЦЕХУ № 3 ЛЬВІВСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ЕЛЕКТРОН» І ЦЕХУ № 544 ВОРОНЕЗЬКОГО ЗАВОДУ «ЭЛЕКТРОСИГНАЛ»

11 червня 1981 р.

В справжні свята дружби російського і українського народів перетворюються зустрічі колективів цеху № 3 нашого об'єднання і цеху № 544 воронезького заводу «Электросигнал», які вже вісім років змагаються між собою.

Так було і цього разу. У Львів воронежці приїхали для того, щоб підбити разом підсумки трудового суперництва за минулий рік.

Тепло зустріли складальники кольорових телевізорів своїх колег із спорідненого підприємства — заступника начальника цеху № 544 В. П. Коновалова, механіка М. А. Дьоміна, заступника секретаря партійного бюро М. Т. Іванову, заступника секретаря комсомольського бюро Тетяну Геланіну.

З цієї нагоди відбувся урочистий мітинг.

Заступник начальника цеху № 544 воронезького заводу «Электросигнал» В. П. Коновалов доповів електронівцям, що воронежці достроково виконали завдання десятої п'ятирічки, гідно зустріли XXVI з'їзд КПРС, з великим трудовим піднесенням втілюють в життя історичні рішення партійного форуму. «Наші традиційні зустрічі,— зазначив він,— сприяють новим виробничим досягненням, є проявом мудрої ленінської політики».

Цю думку продовжила заступник секретаря партбюро цеху № 544 М. Т. Іванова: «Ми не тільки кожного року визначаємо переможця в соціалістичному змаганні, а й обмінюємося досвідом роботи. Це взаємно збагачує обидва колективи.

У цьому році виповнилось 50 років з дня народження нашого підприємства. Піввікова його історія — це частка історії країни, адже наш завод — первісток п'ятирічок. З перших днів створення колектив «Электросигнала» став в ряд провідних підприємств. Сьогодні у нас організовано велике виробництво телеприймачів «Рекорд», що випускаються з державним Знаком якості».

Результати соціалістичного змагання за 1980 р. оголосив заступник начальника нашого цеху В. П. Басистюк. Цього разу переможцями заслужено стали воронежці.

О. Сидоренко,
голова комітету профспілки цеху № 3

Робітнича трибуна (Львів), 1981, 11 червня.

№ 318

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ МІСЬКПЛАНУ Я. О. ХОМ'ЯКА НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ХІД І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА НА 1981—1985 рр.

14 грудня 1981 р.

Товарищі депутати!

На Пленумі центрального Комітету Компартії України і четвертій сесії Верховної Ради УРСР відзначалося, що одинадцята п'ятирічка позначена рядом характерних особливостей, на які необхідно звернути

особливу увагу. У відповідності до проголошеної XXVI з'їздом КПРС вимоги «Економіка повинна бути економною!» намічено досягти високих виробничих показників за рахунок істотного поліпшення використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Підвищення темпів зростання і абсолютних приростів виробництва передбачено досягти практично без збільшення чисельності працюючих у виробничій сфері і при значному зменшенні лімітів капіталовкладень. Це повинно бути досягнуто за рахунок удосконалення всього господарського механізму, дальшого поліпшення управління виробництвом, ще активнішого розгортання масового соціалістичного змагання трудящих за підвищення ефективності і якості роботи.

На найближчі роки збільшення чисельності мешканців нашого міста стабілізується на рівні 1,8% при деякому зменшенні механічного приросту населення.

При практичній відсутності джерел поповнення трудових ресурсів міста набирає особливо важливого значення в поточній п'ятирічці питання залучення до виробничої діяльності осіб пенсійного віку.

Відповідно до проекту плану на 1981—1985 рр. обсяг реалізації продукції підприємств місцевої промисловості передбачається збільшити на 35,4 % і досягти приросту продукції тільки за рахунок підвищення продуктивності праці. Планується дальше розширення асортименту і підвищення якості продукції. За п'ятиріччя буде освоєно 158 нових виробів, в тому числі з державним Знаком якості — 35 нових виробів. Зростання виробництва планується забезпечити за рахунок вдосконалення технології виробництва, впровадження механізації ручних робіт, заміни морально і фізично застарілого обладнання більш високопродуктивним, застосування механізованих ліній, що забезпечить підвищення ефективності виробництва. Економія від зниження собівартості за рахунок впровадження нової техніки на підприємствах місцевої промисловості за п'ятирічку досягне 817 тис. крб., в тому числі в 1982 р.— 115 тис. крб. Для підвищення продуктивності праці та зміцнення трудової дисципліни посилений вплив матиме впровадження бригадної форми організації праці. В поточній п'ятирічці на підприємствах місцевої промисловості передбачено охопити бригадною формою організації праці з оплатою за кінцеві результати 1644 чоловік, що в 1,8 раза вище досягнутого рівня базисного 1980 р.

Враховуючи те, що деякі підприємства місцевої промисловості досі працюють в непристосованих під виробництво приміщеннях, було прийнято рішення про реконструкцію філіалу № 2 ВО «Полонина» потужністю 6,9 млн. крб. на рік та винесення цього підприємства з житлової зони. Але на протязі трьох попередніх п'ятирічок велися тільки розмови про реконструкцію цього філіалу, технічний проект на цей об'єкт неодноразово перероблявся, на переробку технічного проекту затрачено 122,6 тис. крб., а будівництво заводу з року в рік відволікалось.

Необхідно підкреслити, що планом на XI п'ятирічку передбачається реконструкція вказаного філіалу з винесенням його в промислову зону.

Велике значення в народному господарстві має випуск виробів з місцевої сировини, які направляються в першу чергу на задоволення потреб населення міста. Саме тому необхідно збільшувати їх виробництво.

В рішеннях XXVI з'їзду КПРС вказується на необхідність вишукування додаткових можливостей для збільшення випуску продукції місцевою промисловістю, широко використовуючи місцеву сировину і відходи виробництва з підприємств союзного і союзно-республіканського підпорядкування. Слід відзначити, що на XI п'ятирічку, поряд з загальними обсягами виробництва продукції промисловими підприємствами,

планується виробництво товарів народного споживання з місцевої сировини і відходів виробництва, обсяги яких повинні скласти 18,4 млн. крб. Резервом збільшення виробництва товарів для населення є також вторинна сировина і вироби з рослинної сировини, які користуються підвищеним попитом.

В світлі рішень XXVI з'їзду КПРС, листопадового (1981 р.) Пленуму ЦК КПРС питання збільшення випуску і поліпшення якості товарів народного споживання відносяться до всіх промислових підприємств, незалежно від відомчого підпорядкування. Але в нашому місті ще не на всіх підприємствах проведено належну роботу з цього важливого питання. Розвиток місцевої промисловості в одинадцятій п'ятирічці вимагає більш високої організованості на всіх рівнях і в усіх ланках її керівництва, ще більшої наполегливості і творчої активності в боротьбі за підвищення ефективності виробництва і якості всієї роботи, за випуск товарів, які повною мірою задовольнили б зростаючої потреби населення.

Необхідно привести в дію всі резерви, використати всі можливості для досягнення кінцевих результатів, забезпечуючи суворий режим економії сировини, матеріалів, паливно-енергетичних і трудових ресурсів.

Дальшого розвитку в одинадцятій п'ятирічці набуде побутове обслуговування населення. Реалізація побутових послуг населенню по міських підприємствах обласного управління побутового обслуговування на кінець п'ятирічки зросте на 20,3%. Передбачається розширити мережу підприємств побуту, при цьому нові об'єкти будуть розміщуватись в першу чергу в житлових масивах: Сихівському, Рясневському, в мікрорайонах по вул. Кульпарківській, Науковій, Батальній та ін. Намічених обсягів по реалізації побутових послуг передбачається досягти за рахунок дальшої спеціалізації і концентрації служби побуту, механізації технологічних процесів, вдосконалення системи управління виробництвом.

Роздрібний товарооборот підприємств державної і кооперативної торгівлі на кінець п'ятирічки визначено в сумі 1263,4 млн. крб. з приростом за п'ятирічку на 21,9%. Товарооборот громадського харчування зросте відповідно на 16,5[%] і становитиме в 1985 р. 130,5 млн. крб. В розрахунку на одного мешканця роздрібний товарооборот зросте на 11,1%. Мережа підприємств торгівлі і громадського харчування збільшиться на 20 382 м^2 торгової площі та на 11 612 посадочних місць.

При розробці проекту плану на 1983—1985 рр. головну увагу було приділено капітальному будівництву. Загальний обсяг капітальних вкладень в місцеве господарство за планом на 1981—1985 рр. передбачено в обсязі 63,6 млн. крб.

Із загального обсягу капітальних вкладень передбачено на житлове будівництво 12,9 млн. крб., народну освіту — 8,9 млн. крб., охорону здоров'я — 12,2 млн. крб., культуру — 3,3 млн. крб., комунальне господарство — 26,3 млн. крб.

Крім цього, на житлово-кооперативне будівництво передбачається 18,5 млн. крб., на будівництво об'єктів торгівлі і побуту за рахунок лімітів міністерств — 5,3 млн. крб.

Депутатам роздано показники п'ятирічного плану, в яких наведено перелік об'єктів п'ятирічки і розподіл лімітів по галузях міського господарства.

Я зупинюсь лише на головніших показниках плану капітального будівництва.

В XI п'ятирічці за рахунок лімітів місцевих рад необхідно збудувати — 93,4 тис. м^2 загальної площі житла. Крім того, за рахунок коштів житлово-будівельних кооперативів передбачено збудувати 135,1 тис. м^2 загальної площі житла.

П'ятирічним планом передбачається збільшення мережі лікарень на 1120 ліжок, поліклінік на 1580 відвідувань, 5 аптек. Буде завершено спорудження лікарні на 1000 ліжок по вул. Промисловій, пологового будинку на 120 ліжок, дитячої поліклініки в селищі Сихів на 480 відвідувань, студентської поліклініки на 400 відвідувань, дитячої молочної кухні на 25 тис. порцій, розпочнеться будівництво госпіталю для інвалідів війни і праці на 750 ліжок в м. Винники.

В 1981—1985 рр. буде побудовано 5 загальноосвітніх шкіл на 7840 учн. місць. Крім того, за рахунок суботників мережа дитячих дошкільних установ збільшиться ще на 600 місць. Буде завершено будівництво Палацу піонерів та школярів.

На кабінетну систему навчання передбачається перевести всі школи з доведенням загальної чисельності учнів, що охоплені цією системою навчання, до 100%. Кількість учнів, залучених до груп продовженого дня, на кінець п'ятирічки становитиме 28 675 чоловік.

Але питання забезпечення дітей дитячими дошкільними установами при будівництві по одній установі на рік, як це передбачається п'ятирічним планом, не буде вирішене.

Тому зараз необхідно керівникам крупних об'єднань, підприємств і організацій підрахувати свої можливості і вийти з пропозицією перед своїми міністерствами про включення в п'ятирічний план дольових коштів на будівництво дитячих дошкільних установ в м. Львові.

Хочу сьогодні назвати такі підприємства, як: виробничі об'єднання «Електрон», «Львівдерев», «Кінескоп», «Львівтрансгаз», «Автонавантажувач», «Термоприлад», завод «Молдвинпром», автобусний завод, заводобудівний комбінат, які на протязі X п'ятирічки і уже 1981 р. не здійснили будівництва дитячих дошкільних установ на 1870 місць.

По галузі «культура» п'ятирічним планом передбачено закінчити реконструкцію і реставрацію театру опери та балету ім. Ів. Франка, а також реконструкцію телецентру.

Значний обсяг робіт передбачається виконати в поточній п'ятирічці по будівництву і реконструкції об'єктів комунального господарства. Завершиться будівництво Стрийського водоводу на 22,4 тис. м^3 води на добу, що забезпечить доведення його потужності до 140 тис. м^3 води на добу. Потужність очисних споруд каналізації зросте на 247 тис. м^3 стічних вод. Ще 2,5 км русла р. Полтви в межах міста буде взято в колектор.

В 1983 р. передбачається розпочати розширення водозабору для м. Львова з підземних джерел Гологори-Вільшаниця потужністю 29,6 тис. м^3 води на добу. Буде здійснено розширення і реконструкцію водопровідних і каналізаційних мереж, продовження тролейбусної лінії по вул. Стрийській до автовокзалу, будівництво трамвайної лінії по вул. Науковій, по вул. Боженка до вул. Дзержинського, шляхопроводів по вул. Любінській, Боженка та Левановського *, розпочнеться будівництво нового шляхопроводу по вул. Хуторівка, КНС в Сихівському житловому масиві та ін. За рахунок дольових та залучених коштів міністерств і відомств, а також коштів місцевих Рад п'ятирічним планом передбачено будівництво в м. Львові ТЕЦ-2. Здача першої черги в обсязі двох водогрійних котлів передбачена планом в1985 р. ...

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1349, арк. 1—11. Копія.

---

* У тексті помилково «Левандівського».

№ 319

З ІНФОРМАЦІЇ ГАЗЕТИ «ЛАМПОЧКА ІЛЛІЧА» ПРО СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗМАГАННЯ МІЖ КОЛЕКТИВАМИ ЛЬВІВСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «КІНЕСКОП» І ПАНЕВЕЗЬКОГО ЗАВОДУ «ЕКРАНАС» (ЛИТВА)

2 квітня 1982 р.

Дружбі цій — понад 10 років. Ще в пору становлення паневезького заводу «Екранас» спеціалісти нашого підприємства надавали активну допомогу литовцям в освоєнні пресування екранів для цільноспаяних оболонок, запуску центробіжних машин, настроюванні обладнання, доведенні режимів і т. д.

З тих пір трудові колективи щорічно укладають договори на соціалістичне змагання, обмінюються досвідом, досягненнями. Умовами соціалістичного змагання на десяту п'ятирічку передбачено, що для підведення підсумків в лютому і липні 1981, 1983 і 1985 років делегація заводу «Екранас» відвідає наше об'єднання, а в 1982 і 1984 роках литовське підприємство прийматиме гостей зі Львова.

Нещодавно делегація кінескопівців повернулася з «Екранасу»...

Обидва колективи успішно справились з виконанням плану і соціалістичних зобов'язань по випуску кінескопів і товарів культурно-побутового призначення, продуктивності праці, якості продукції, економії матеріалів і енергоресурсів, раціоналізації і винахідництву, допомозі підшефним колгоспам і радгоспам...

Лампочка Ілліча (Львів), 1982, 2 квітня.

№ 320

ІЗ ЗВІТУ А. ДІДЕНКА ПРО ПЛЕНУМ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ — ПРО УЧАСТЬ МІСТА У ВИКОНАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОГРАМИ

22 червня 1982 р

...Городская партийна организация призвана развернуть активную работу по реализации мероприятий, намеченных Продовольственной программой. Задача партийных, советских органов, профсоюзных и комсомольских организаций города — полнее использовать возможности промышленного и научно-технического потенциала для помощи сельскому хозяйству в дальнейшем укреплении его материально-технической базы, интенсификации сельскохозяйственного производства.

В настоящее время около 20 промышленных предприятий города производят и поставляют сельскому хозяйству автобусы, сельхозмашины, узлы и агрегаты к ним, режущие инструменты, запчасти и другие материально-технические средства на общую сумму более 200 млн. руб. Четвертую часть их выпускает ПО «Львовхимсельхозмаш» — единственное в стране специализированное предприятие по производству машин для химической защиты растений и внесения в почву жидких комплексных удобрений. Годовой экономический эффект от применения машин, выпускаемых объединением, в сельском хозяйстве страны превышает 5 млн. руб. Свыше 40% продукции объединения аттестовано на государственный Знак качества. Но, отметил докладчик, объединение еще не полностью удовлетворяет потребности сельского хозяйства. Необходимо ускорить опытно-конструкторские работы по созданию семейства малообъемных и ультрамалообъемных опрыскивателей для обработки полевых культур, садов, виноградников.

Селу отправляется около 70% продукции завода автотракторных запчастей. Положительно, что коллектив предприятия в ответ на решения майского Пленума ЦК КПСС взял повышенные обязательства. Эту инициативу следовало бы поддержать и коллективам неспециализированных предприятий: локомотиворемонтного завода, производственных объединений «Кинескоп», «Полярон», завода «Львовприбор», выпускающих для сельского хозяйства агрегаты для производства витаминной муки, установки для облучения молодняка птицы, для предпосевной обработки семян, оборудование для анализа почв и кормов.

В. В. Секретарюк проанализировал состояние дел в пищевой, мясно-молочной, мукомольной и кондитерской промышленности города. 19 предприятий ежегодно выпускают продуктов питания на сумму свыше 320 млн. руб. За последнее время в городе построены лесоперерабатывающий завод, хлебозавод № 5, цех по выпуску длиннорезанных макаронных изделий. В текущей пятилетке намечено техническое перевооружение жиркомбината «Октябрь», строительство второго гормолзавода...

А. Диденко.

Львовская правда, 1982, 22 июня.

№ 321

З ВІДКРИТОГО ЛИСТА АВТОБУСОБУДІВНИКІВ В ГАЗЕТІ «ЛЬВОВСКАЯ ПРАВДА» ІЗ ЗАКЛИКОМ ДО ТРУДЯЩИХ ЛЬВІВЩИНИ СПРИЯТИ РАДЯНСЬКОМУ ФОНДУ МИРУ

20 серпня 1982 р.

Шестой год действует на нашем заводе комиссия содействия Советскому фонду мира. Более тридцати тысяч рублей ежегодно вносят автобусостроители на его счет. В этом году уже перечислено более 28 тыс. руб. Сбор средств продолжается.

Мы глубоко понимаем, как важна в этом благородном, патриотическом деле активная позиция каждого трудового коллектива, каждого труженика, каждого советского человека. Поэтому хотели бы, чтобы «Львовская правда» учредила на своих страницах эстафету содействия Советскому фонду мира под девизом — «Ради жизни на земле». В ходе эстафеты повести широкий, заинтересованный разговор о причастности каждого к святому делу защиты мира, о коллективах предприятий, учреждений и организаций отдельных людях, которые пополняют копилку Фонда мира, наиболее активных участников эстафеты.

В свою очередь, мы не пожалеем сил и труда, чтобы всемерно содействовать Советскому фонду мира, будем продолжать вносить свой вклад в укрепление мира. Призываем всех трудящихся нашей области активно включиться в это самое гуманное, самое человечное дело — ради жизни на Земле!

От имени львовских автобусостроителей письмо подписали: Р. О. Остапяк, слесарь инструментального цеха, делегат XXVI съезда Компартии Украины; А. Т. Белякова, мастер цеха нестандартного оборудования, участница Великой Отечественной войны, ветеран труда; Н. А. Соболь, бригадир автоматчиков автоматно-механического цеха, делегат XXVI съезда КПСС, лауреат премии им. Ленинского комсомола...*

Львовская правда, 1982, 20 августа.

---

* Лист підписали 11 чоловік.

№ 322

ІЗ СТАТТІ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ А. БОРЗЕНКА «В ДРУЖБІ НАША СИЛА»

25 серпня 1982 р.

...Львов сегодняшний — крупный индустриальный и культурный центр, выросший и окрепший под ярким солнцем Советской Отчизны. Тесные узы дружбы и братства связывают его с многими городами страны и поныне. Так будет всегда, потому что экономика СССР — это единый народнохозяйственный комплекс, потому что крепкая дружба народов нашей многонациональной страны — источник творчества, трудового энтузиазма, прогресса.

Львовяне пользуются, например, такссмоторами Горьковского автозавода, микроавтобусами «Латвия», а по дорогам многих городов страны курсируют автобусы с маркой ЛАЗ. К слову, львовские автобусники очень гордятся тем, что 100-тысячную машину, которая в 1974 г. сошла с конвейера в день Всесоюзного коммунистического субботника, они подарили трудящимся Ульяновской области, родине Владимира Ильича Ленина, с которой мы соревнуемся. И еще особой гордостью львовян является то, что на львовских автобусах доставляют космонавтов к стартовой площадке на космодроме...*

Более ста грузовых вагонов с продукцией, выпускаемой во Львове, отправляется ежесуточно с товарных станций нашего города, а их место занимает такое же количество вагонов, прибывших с грузами из других городов страны.

В нашем городе родились комплексная система управления качеством продукции и комплексная система эффективного использования вагонов, которые были одобрены Центральным Комитетом Коммунистической партии СССР и получили широкое распространение на предприятиях страны. А львовский опыт создания целевых научно-производственных комплексов и объединений одобрен [Президиумом] Академии наук СССР.

Гордостью и славой обновленного Львова является многочисленный отряд рабочего класса, инженерно-технических работников. Кадры рабочих нашего орденоносного города характеризуются высокой профессионально-технической подготовкой, общеобразовательным и политическим уровнем, творческой энергией. Массовый характер приобрело в нашем городе социалистическое соревнование за достойную встречу 60-летия образования Союза ССР. Все больший размах получает соревнование с городами-побратимами — Ростовом-на-Дону, Одессой, Ульяновском.

Ростовчанам, например, хорошо известны львовские автобусы и автопогрузчики, сложнейшее электротехническое оборудование, точнейшие измерительные приборы, телеграфная аппаратура, телевизоры, обувь и другая продукция львовских предприятий.

В свою очередь у трудящихся Львова повышенным спросом пользуются компрессорные холодильники, стереофонические магнитофоны и другие товары народного потребления, выпускаемые в городах-побратимах.

Постоянно расширяются и углубляются контакты между партийными, комсомольскими и другими общественными организациями городов-побратимов. Регулярным стал обмен информацией об опыте идеологической работы, о достижениях в хозяйственном и культурном строи-

---

* Крапки у тексті.

тельстве. Проведение Дней литературы и искусства, спортивных встреч, обмен художественными коллективами и выставками помогают жителям городов-побратимов лучше узнать друг друга, поделиться опытом, еще больше укрепить дружбу...

Львовская правда, 1982, 25 августа.

№ 323

З ВИСТУПУ СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО ОБКОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ Д. ЯРЕМЧУКА НА ОБ'ЄДНАНОМУ ПЛЕНУМІ ПРАВЛІНЬ ЛЬВІВСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ТВОРЧИХ СПІЛОК І ТОВАРИСТВ, ПРИСВЯЧЕНОМУ 60-річчю УТВОРЕННЯ СРСР — ПРО ДОСЯГНЕННЯ ЛЬВІВСЬКИХ МИТЦІВ

31 грудня 1982 р.

...Значительны достижения львовских литераторов. Достаточно вспомнить новые романы Романа Федорива «Кам'яне поле» и «Жорна», которые убеждают читателя в правоте патриота, правдолюба, борца за торжество коммунистических идеалов на Прикарпатье, издание в Москве на русском языке книг «Возвращение» Романа Иванычука и «Ветер с поля» Дмитра Герасимчука, переводы с русского и белорусского языков Романа Лубкивского, обращение к теме героического подвига советских людей в романах Георгия Кныша, экранизацию повести Григория Глазова «Коммунист», новые произведения Ангелины Булычевой, Миколы Тарновского, старейшины львовских писателей Дмитра Бандривского, Миколы Петренко, Ростислава Братуня, Нины Бичуи, Златославы Каменкович, Василия Глотова, Миколы Романченко, Валерия Трипачука, Ивана Гущака, Ивана Сварныка, Владимира Лучука, Василия Колодия, Романа Кудлыка, Марии Хоросницкой, критические работы Миколы Ильницкого, Ивана Дорошенко, Мирославы Гурлади и другие.

Ведущее место занимает патриотическая тема в творчестве львовских композиторов. Тут необходимо назвать хоровое произведение Николая Колессы на слова П. Баратынского «І буде так, як Ленін заповів», его мелодекламацию с симфоническим оркестром «За нове життя» на слова Л. Украинки и мужской хор «Ми ступаєм до бою нового» на слова И. Франко, произведения Анатолия Кос-Анатольского «Партія Леніна» на слова Максима Танка, «Земле возз'єднана» на слова Дмитра Павлычко, «Союзу Радянському слава» на слова Ивана Кутеня, сочинения Дезидерия Задора «Радянська Вітчизна», «Ленін у серці», новые произведения Богдана Янивского и других композиторов. Плодотворно работают музыковеды С. Павлишин, Ю. Булка, Я. Якубяк, А. Конотоп, И. Волынский.

Активную работу по пропаганде советского музыкального искусства ведет Львовское отделение музыкального общества УССР. Обмен творческими коллективами с братскими республиками, конкурс самодеятельных композиторов на лучшую патриотическую песню, концерты в Фонд мира, вечера революционной песни — эти формы работы заслуживают одобрения и поощрения.

В творческом багаже членов Союза художников и Союза архитекторов УССР — новые памятники и памятные знаки, установленные в городах и селах области согласно комплексному плану монументальной пропаганды, новые культурные комплексы в райцентрах (семь из них созданы в юбилейном году), комплексное архитектурно-художественное оформление населенных пунктов, открытие новых музеев и выставочных залов.

Сегодня хотелось бы сказать доброе слово о художниках, творчество которых получило высокую оценку на областной и республиканской юбилейных выставках, посвященных 60-летию СССР. Это скульптуры Я. Чайка, Э. Мисько, А. Пылев, И. Садовский, В. Усов, Д. Крвавич, В. Подольский, П. Мазур, живописцы В. Манастырский, И. Гуторов, Д. Довбошинский, Н. Андрущенко, С. Серветник, В. Патык, Г. Смольский, графики — З. Кецало, И. Катрушенко, С. Грузберг, мастера прикладного искусства З. Масляк, Ф. Черняк, З. Флинта и многие другие.

Подтверждением высокого архитектурного мастерства наших зодчих является участие сооруженных по их проектам объектов во всесоюзных и республиканских конкурсах, награждение премиями Совета Министров СССР и Государственными премиями Украинской ССР.

Большая заслуга в этом наших ведущих архитекторов Р. Липки, А. Шуляра, И. Олийника, З. Пидлисного, Д. Муха, Н. Микулы, И. Середюка и других.

Работая в тесном контакте с организациями Союза художников и Союза архитекторов, большую помощь в патриотическом и интернациональном воспитании трудящихся оказывает областная организация Украинского общества охраны памятников истории и культуры.

Проведение Дней охраны памятников, организация работы народных университетов «Сокровища народа», общественное шефство над памятниками истории и культуры, проведение научно-исследовательской работы, в частности исследование памятников периода Киевской Руси,— все это можно отнести к достижениям общества.

Появлением содержательных талантливых спектаклей характеризуется деятельность Львовского межобластного отделения Украинского театрального общества. Последние премьеры театра им. М. Заньковецкой «Обочина», «Розорене гніздо», «Я дочка твоя, Вітчизно»; театра оперы и балета — «Медея», театра юного зрителя — «Я — юнком», «Цілина», театра ПрикВО — «Возвращение», областного музыкально-драматического театра им. Я. Галана «Андро и Сандро», «Аршин Мал Алан», «Чужий», ряд премьер героических сказок в кукольном театре свидетельствуют, что театральные коллективы находят убедительные средства для воплощения социально значимых тем, широко обращаются к произведениям драматургии братских народов Советского Союза.

Примером самоотверженного, вдохновенного труда, партийного отношения к делу могут служить творчество и общественная деятельность народных артистов СССР Б. Романицкого, Н. Доценко, А. Аркадьева, А. Гая, П. Кармалюка, народных артистов УССР А. Кравчука, В. Максименко, Ф. Стригуна, Т. Дидык, Л. Божко, З. Дехтяревой, В. Щербакова, народного художника УССР Е. Лысика, заслуженного деятеля искусств УССР М. Киприяна и многих других.

Многогранна деятельность членов Львовской областной организации Союза журналистов. Языком публицистики они отображают огромные свершения, гигантскую творческую работу, осуществляемую советским народом под руководством Коммунистической партии.

Интересной формой связи писателей, художников, композиторов, артистов с трудящимися стали комплексные творческие отчеты деятелей литературы и искусства, проведенные в городах и районах области.

Действенным средством повышения общественно-политической активности трудящихся и работников культуры и искусства стали договоры о социалистическом содружестве между творческими организациями и трудовыми коллективами...

Львовская правда, 1982, 31 декабря.

№ 324

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ЗУСТРІЧ АКТИВІСТІВ ЗАХИСТУ МИРУ

25 травня 1983 р.

У Львівському обласному комітеті захисту миру зібрались ветерани Великої Вітчизняної війни та праці, представники робітничих колективів, трудівники села, лікарі, інженери, вчителі, які постійно сприяють Радянському фонду миру. Вони радо вітали голову правління Радянського фонду миру, чемпіона світу з шахів А. Є. Карпова. Він вручив нагороди правління Радянського фонду миру активістам, які вносять свій вклад у справу збереження миру.

Почесними грамотами та пам'ятними медалями Радянського фонду миру нагороджені комісії сприяння Радянському фонду миру міста Дрогобича, Жидачівського району, а також колективи Жидачівського целюлозно-картонного заводу, львівських виробничого об'єднання «Промінь» та виробничого інструментального об'єднання. Нагородами відзначено і групу активістів захисту миру області.

З побажанням миру і щастя звернувся до присутніх А. Є. Карпов. Він відзначив, що трудящі Львівщини активно включились у благородний рух за найвище право народів планети — право на життя прийдешніх поколінь.

У зустрічі активістів Львівського обласного комітету захисту миру та комісії сприяння Радянського фонду миру взяв участь завідуючий відділом пропаганди і агітації обкому партії В. С. Григоренко.

Вільна Україна, 1983, 25 травня.

№ 325

ІЗ ЗВІТУ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО XXIII КОНФЕРЕНЦІЮ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ПАРТІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ — ПРО ХІД ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА НА 1981—1985 рр.

13 грудня 1983 р.

...Аналізуючи хід виконання комплексного плану економічного і соціального розвитку міста на 1981—1985 рр., доповідач відзначив, що промисловість міста виходить на виконання поточних планів трьох років п'ятирічки. Стабільно працювали трудові колективи Ленінського і Радянського районів, вагомий вклад в успіхи міста внесли виробничі об'єднання «Кінескоп», «Світоч», імені 50-річчя Жовтня, імені В. І. Леніна, «Конвейєр», по випуску штучних алмазів і алмазного інструменту, автобусний завод.

Трудовими досягненнями ознаменували трудящі міста 60-річчя утворення Союзу РСР. Переможцями Всесоюзного соціалістичного змагання стали трудові колективи виробничих об'єднань «Мікроприлад», імені 50-річчя Жовтня, тресту «Львівпромбуд», управління нафтопроводу «Дружба» — їм було вручено перехідні Червоні прапори ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ. Цієї високої нагороди Батьківщини удостоєно також місто Львів.

Здійснюючи на ділі авангардну роль комуніста на виробництві, приклад високопродуктивної, творчої праці показують делегати XXVI з'їзду КПРС і XXVI з'їзду Компартії України наладчик автобусного заводу М. О. Соболь, який працює під девізом «Річний план — за десять місяців, п'ятирічку — за чотири роки», робітниця виробничого об'єднання «Світоч» В. М. Пташник, член бюро міськкому партії, бригадир автобусного заводу Р. О. Остап'як, закрійниця фабрики індпошиття та ре-

монту одягу Є. К. Єрмолаєва, член міськкому партії, машиніст електровоза депо Львів-Схід М. А. Ященко, депутат Верховної Ради УРСР, бригадир виробничого об'єднання «Промінь» В. П. Царук та багато інших комуністів, трудовий ритм, робітнича совість яких є зразком для тисяч трудівників міста, нашої молоді. Їх ініціатива широко підтримана у десятках трудових колективів.

Відповідаючи ділом на заклик ініціаторів, в рахунок четвертого року п'ятирічки уже сьогодні працюють 15 тис. робітників, 389 бригад, 71 дільниця, 20 цехів і шість підприємств. Серед них БУ-7 тресту «Укрзахіднафтогазбуд», БУ-14 «Укртрубопровід», БУ-екскавації, заводи електроосвітлювальної арматури, автотракторних запчастин, шкіргалантерейна і овочева фабрики, підприємство «Південьтехенерго». Понад тисячу робітників виконали завдання чотирьох років п'ятирічки.

Дальший розвиток соціалістичного змагання є невід'ємною частиною всієї організаторської і політичної роботи міськкому, райкомів партії, первинних партійних, профспілкових і комсомольських організацій. Виконуючи постанову ЦК КПРС «Про вдосконалення організації, практики підбиття підсумків соціалістичного змагання і заохочення його переможців», партійні організації покликані і далі постійно турбуватися, щоб трудове суперництво сприяло успішному виконанню планів і зобов'язань, ідейно-моральному вихованню трудящих, широкому залученню їх до управління виробництвом.

При активній участі вчених Західного наукового центру і Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР ведеться робота по інтенсифікації виробництва, більш повному використанню наявних резервів, вдосконаленню організації праці і управління. Розроблено перспективний план розвитку народного господарства міста Львова до 2010 року, цільові, комплексні програми підвищення якості і технічного рівня продукції ВО «Автобус», «Автонавантажувач», «Конвейєр — робот і маніпулятор», «Телевізор», «Взуття», що стало важливим кроком у дальшому вдосконаленні управління науково-технічним прогресом, випуском якісно нової продукції.

Цілеспрямована організаторська і політична робота міськкому, райкомів партії, первинних партійних організацій по виконанню планів економічного і культурного будівництва дозволила з початку п'ятирічки збільшити обсяг промислового виробництва на 13,8 %, досягти 9,4 % темпів росту продуктивності праці, реалізувати понад план продукції на 96,1 млн. крб.

За порівняно короткий строк у виробничому об'єднанні «Кінескоп» розроблено і впроваджено у виробництво новий кінескоп, який за своїми параметрами і споживчими характеристиками не поступається кращим зарубіжним аналогам. На базі кінескопа у виробничому об'єднанні «Електрон» створено новий телевізійний приймач третього покоління, який має понижене у 2—2,5 раза споживання потужності і матеріаломісткості і підвищені споживчі параметри. В даний час ці два об'єднання проводять спільну підготовчу роботу по атестації нових кінескопа і телевізора на державний Знак якості.

Прискорено розробку і впровадження у виробництво нових дизельних автобусів, автонавантажувачів, конвейєрів та іншої техніки, збільшено обсяг випуску і розширено асортимент товарів народного споживання. Здійснено технічне переозброєння окремих підприємств, знижено втрати робочого часу, підвищено рівень трудової дисципліни...

У місті впроваджено дворічне планування будівництва об'єктів житла, соцкультпобуту, комунального господарства, впроваджено систему єдиного замовника, проектувальника і генпідрядчика. Підвищилась роль райкомів партії, первинних парторганізацій, міськрайвиконкомів в орга-

нізації будівельних робіт, контролю за будівництвом і своєчасним введенням об'єктів. Велика увага приділялась поліпшенню побутових умов будівельників.

Усе це дозволило за два роки і одинадцять місяців освоїти всі виділені кошти на будівництво житла, об'єктів соцкультпобуту, комунального господарства. За 1981—1982 роки понад план споруджено 22,5 тисячі квадратних метрів житла. Перевиконано план освоєння капіталовкладень на будівництво об'єктів охорони здоров'я, народної освіти, комунального господарства, культури...

За три роки введено в дію 45 магазинів, понад 60 підприємств громадського харчування, 10 підприємств побутового обслуговування, реконструйовано 183 підприємства цієї сфери. У відповідності з побажаннями трудящих вдосконалено режим роботи підприємств побутового обслуговування, торгівлі, медичних і дитячих дошкільних установ. Продовжувалась робота по створенню у місті сучасної бази медичного обслуговування. Побудовано поліклініку на 863 відвідування на зміну і стоматологічну поліклініку по вулиці Артема, дитячу поліклініку у Сихівському масиві, багатопрофільну лікарню на 1000 ліжок, завершено реконструкцію стаціонарного відділення шостої міськлікарні, пологового будинку по вулиці Мечникова...

У звітному періоді проводилась цілеспрямована робота по реалізації завдань, висунутих Продовольчою програмою СРСР. Вдосконалювались форми шефської допомоги селу, здійснювалось будівництво кормоцехів і кормокухонь у колгоспах і радгоспах області, підсобних господарств підприємств, технічне переозброєння і застосування безвідхідної технології на підприємствах харчової і переробної промисловості. Зусилля колективу виробничого об'єднання «Львівхімсільгоспмаш» і його ГСКТБ зосереджені на розробці і випуску якісно нових машин для сільського господарства. Розширюється, набуває дальшого розвитку тепличне господарство Львівської овочевої фабрики...

У полі зору партійних організацій особливе місце займали питання класового загартування, безкомпромісної боротьби проти буржуазної ідеології, питання поліпшення якісного складу педагогічних кадрів, підвищення ефективності навчально-виховного процесу, підготовки молоді до праці. Секретарі, члени бюро міськкому і райкомів партії регулярно виступали перед учнями і студентами, зустрічались з партійним активом, учителями шкіл, майстрами профтехучилищ, з викладачами суспільних наук вузів...

Такий підхід дає позитивні результати. У місті в основному успішно забезпечується середній всеобуч молоді, виконуються плани підготовки кваліфікованих робітничих кадрів і спеціалістів народного господарства. Практично всі старшокласники охоплені поглибленою трудовою підготовкою на базі міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, таборів праці і відпочинку. Щорічно збільшується контингент випускників шкіл, які поступають на навчання в систему профтехосвіти...

У звітний період міськком значну вагу приділяв вдосконаленню стилю роботи, підвищенню ролі райкомів партії як органів політичного керівництва, посиленню бойовитості первинних партійних організацій, їх впливу на економічну і соціальну діяльність трудових колективів.

За звітний період створено 49 первинних і 75 цехових парторганізацій і 172 партійні групи, що дало можливість розширити партійний вплив на важливих ділянках виробництва і комуністичного виховання. У сфері матеріального виробництва міста працює понад 56 процентів комуністів від їх загальної кількості...

Вільна Україна, 1983, 13 грудня.

№ 326

ІЗ ЗВІТУ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО РОБОТУ ЗА 1984 р.— ПРО РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА МІСТА

20 вересня 1984 р.

...Протягом звітного періоду міськвиконком продовжував реалізацію наказів виборців, даних депутатам міської Ради під час підготовки та проведення виборів до місцевих Рад в червні 1982 р. До здійснення було прийнято 47 наказів, з яких 42 повністю реалізовано.

На виконання постанови секретаріату обкому партії та наказів виборців по задоволенню зростаючих запитів населення міськвиконком у 1984 р. посилену увагу приділяв вирішенню таких актуальних проблем, як розвиток сфер обслуговування трудящих, поліпшення водопостачання, благоустрій міста.

Вирішується відселення з підвалів, ведеться спорудження другої черги Стрийського водоводу, уточнено ліміти використання води промисловими підприємствами і закриваються канали перевитрати ними її, продовжується будівництво пологового будинку, розпочато спорудження госпіталю інвалідів Великої Вітчизняної війни, завершується будівництво Палацу піонерів у мікрорайоні масиву «Сихів», розпочато будівництво нової АТС, завершується реконструкція театру опери і балету.

Зараз у Львові діє 7 підземних переходів, найближчим часом намічено ввести в дію такий перехід на вулицях Любінській — Зорге, передбачається розпочати будівництво підземних переходів на вулицях Жешівська — Патона, Любінська — Терешкової, 1 Травня. Після капітального ремонту в цьому році відновлено рух транспорту по вул. Стрийській, Сталінградської битви, ведеться будівництво вул. Хуторівки та інших магістралей...[314]

У 1984 р. більш результативною стала діяльність міської Ради, її виконавчого комітету у напрямі збільшення виробництва і поліпшення якості товарів широкого вжитку. Чимало робиться для реалізації постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про додаткові заходи по поліпшенню забезпечення населення товарами народного споживання в 1983—1985 роках».

Постійна комісія міської Ради по випуску товарів народного споживання виступила з почином працювати у 1984 р. під девізом «Якості товарів — депутатську увагу». Ініціатива була схвалена виконкомом міської Ради.

15 серпня нинішнього року в газеті «Правда Украины» група депутатів місцевих Рад м. Львова виступила із статтею «Все это для людей», у якій порушено ряд питань збільшення кількості, підвищення якості та розширення асортименту товарів для народу на підприємствах міста. По матеріалах статті у міськвиконкомі проведено розширене засідання з участю керівництва, постійних комісій міської Ради, районних Рад та виробничих депутатських груп, завідуючих окремими відділами міськвиконкому. Вирішено рекомендувати райвиконкомам внести на розгляд чергових сесій питання про створення в районних Радах постійних комісій по випуску товарів народного споживання...

Міськрайвиконкоми у звітному періоді продовжували роботу по впровадженню методів комплексного і поточного житлово-цивільного будівництва. Розроблено проект плану будівництва об'єктів житла і соцкультпобуту на 12-ту п'ятирічку, впроваджено дворічне планування в будівництві, яке дозволяє запровадити єдину систему контролю за ходом проектування, підготовки майданчиків і будівництва.

Успішно здійснюється забудова житлового масиву «Сихів», завершується забудова мікрорайонів в районі вулиць Димитрова, Науковій, Кульпарківській, Терешкової...

Як і в попередні роки, у 1984 р. міськвиконком спрямував увагу райвиконкомів, відповідних служб на проведення благоустрою міста, залучення до цього трудових колективів і громадськості.

Дольова участь підприємств складає близько 1,5 млн. крб. За ці кошти споруджено підпірні стінки по вул. Ярославенка, Круп'ярській, павільйони на зупинках пасажирського транспорту по вул. Печ, Батальній, автостоянки по вул. Космонавтів, Ботвіна, Торфяній, реконструйовано Холм Слави і пл. Центральну, фонтани по вул. 700-річчя Львова та інші об'єкти. Капітально відремонтовано ряд вулиць міста, на 15 км збільшилась мережа зовнішнього освітлення, створено понад 14 гектарів нових зелених насаджень...[315]

Серед заходів по підвищенню добробуту мешканців міста чільне місце у діяльності міськвиконкому зайняла робота по дальшому розвитку торгівлі, громадського харчування. Протягом звітного періоду відкрито універсам по вул. 700-річчя Львова, овочевий магазин в смт. Брюховичі, їдальні на інструментальному виробничому об'єднанні та мотозаводі, інші об'єкти. Дальшого впровадження набули нові форми торговельного обслуговування. Нині в місті діють магазини за попереднім замовленням покупців, за зразками, по доставці товарів додому, обслуговуванню інвалідів війни і праці, хворих цукровим діабетом...

Як і в попередні роки, міськвиконком приділяв увагу дальшому розвиткові охорони здоров'я. Робота ведеться в напрямі поліпшення діяльності первинних ланок — поліклінік, жіночих та дитячих консультацій, диспансерів, здоровпунктів, санаторіїв-профілакторіїв. Введено поліклініку по вул. Добролюбова, дитячу поліклініку на 480 відвідувань в Сихові.

Міськрайвиконкоми домагаються зміцнення структурних підрозділів охорони здоров'я зрілими і компетентними кадрами. Останнім часом за упущення звільнено ряд головних лікарів медустанов, 15 медпрацівників, 150 чоловік понесли дисциплінарні стягнення, 48 лікарям знижено атестаційні категорії.

В серпні нинішнього року міськкомом Компартії України обговорено звіт про роботу відділу охорони здоров'я (т. Гук П. І.), відмічено ряд недоліків в справі медичного обслуговування населення, вироблено шляхи до їх усунення...

Нинішній рік — особливий для установ народної освіти, рік впровадження в життя Основних напрямків реформи загальноосвітньої і професійної школи, яка займе видатне місце в історії радянської школи. Міськвиконком спрямував діяльність установ народної освіти на підвищення якості навчально-виховного процесу, зміцнення матеріальної бази, впровадження нових форм ідейно-політичного виховання.

З початку року вступили в дію дві середні школи на 1176 і 1300 учнівських місць, збудовано дві дошкільні установи на 560 місць, відкрито 56 класів для дітей шестирічного віку. В середніх школах № 18, 22, 31, 43, 64, 79, 84, школі-інтернаті № 1 створено ідеологічні комплекси. Для роботи з батьками в усіх школах міста та на 6 промислових підприємствах створено університети педагогічних знань, а в 19 дошкільних установах — лекторії для батьків...

Міськрайвиконкоми у 1984 р. здійснили ряд заходів по зміцненню матеріально-технічної бази культосвітніх установ, розширенню сфери їх впливу...

В 1984 р. на виконання рішень партійних і державних органів місцевими Радами м. Львова, їх виконавчими комітетами здійснено ряд

заходів по посиленню боротьби з розкраданням соціалістичної власності, хабарництвом і спекуляцією. Ці питання обговорено на сесіях місцевих Рад, засіданнях виконавчих комітетів...

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1349, арк. 31—35. Копія.

№ 327

З ДОПОВІДІ ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ Я. О. ХОМ'ЯКА НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ПІДСУМКИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ МІСТА ЗА 1980—1984 рр. І ЗАВДАННЯ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З РІШЕНЬ КВІТНЕВОГО (1985 р.) ПЛЕНУМУ ЦК КПРС

11 червня 1985 р.

...Підсумки роботи за 4 роки свідчать, що комплексний план економічного і соціального розвитку міста по основних техніко-економічних показниках виконано. Обсяг промислового виробництва за цей період зріс на 21 % проти 19,4 %, передбачених планом. Зараз більше 80 % приросту промислового виробництва забезпечується за рахунок росту продуктивності праці [316].

Багато промислових підприємств Львова успішно нарощують темпи випуску продукції з державним Знаком якості. Завдяки зусиллям провідних підприємств Львова доля продукції вищої категорії якості в загальнім обсязі промислової продукції в 1984 р. склала 20,7 % при плані 19 %. Так, на ВО «Полярон» доля продукції з державним Знаком якості зросла з 7,3 % до 28,7 %, на заводі «Електропобутприлад» з 18,2 % до 42,7 %, на мебельній фабриці «Карпати» з 27,8 % до 66,3 %, на ВО «Іскра» з 44,3 % до 63,2 %, на ВО «Прикарпатпромарматура» з 48,4 % до 64,2 %.

Відрадно відмітити, що ВО ім. 50-річчя Жовтня, на якому освоєно 25 нових важливих виробів, по підсумкам роботи за 1984 р. висунуто на присудження диплому ВЦРПС і Держстандарту «За досягнення найкращих результатів по випуску продукції з державним Знаком якості»...

Виконанню планів по освоєнню нових видів товарів народного споживання та збільшення питомої ваги виробів з державним Знаком якості значно сприяла робота постійних комісій міської і районних Рад по товарах народного споживання. Приємно відзначити, що ініціатива депутатів Львівської міської Ради «Товарам народного споживання — депутатська увага» схвалена Президією Верховної Ради УРСР...

За роки XI п'ятирічки цілеспрямовано здійснювалося технічне переозброєння підприємств з впровадженням нової прогресивної технології, велося будівництво і установка пило-газо-водоочисних споруд, завершено будівництво і введено в експлуатацію 10 пило-газоочисних установок, споруджено систему оборотного водопостачання на автобусному заводі, заводі гумотехнічних виробів, ВО «Конвейєр», «Біофізприлад», на керамічному заводі та здійснено ряд інших природоохоронних заходів...

Відповідальний час переживають місцеві Ради нашого міста — у Львові все ширше розгортається ділова підготовка до XXVII з'їзду КПРС. Вона вимагає дальшого посилення організаційної та масової роботи всіх ланок місцевих Рад. Постійні комісії, депутатські групи і пости, кожний народний обранець покликані домогтися, щоб всі трудові колективи прийшли до найвищого форуму комуністів з добрими результатами, щоб кожний депутат вніс особистий вклад у цю справу. Вимоги

квітневого Пленуму про надання всій роботі активної, ділової і в той же час критичної спрямованості повинні знайти у всіх депутатських формуваннях, кожного народного обранця відгук і повне розуміння...[317]

Державний архів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1, спр. 1349, арк. 36—39. Копія.

№ 328

З ВИКЛАДУ ПОСТАНОВИ БЮРО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ, МІСЬКВИКОНКОМУ, ОБЛПРОФРАДИ І МІСЬКОМУ ЛКСМУ ПРО РОЗГОРТАННЯ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ СЕРЕД ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ МІСТА НА ЧЕСТЬ XXVII З'ЇЗДУ КПРС І XXVII З'ЇЗДУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ

3 липня 1985 р.

Бюро Львівського міськкому Компартії України, виконком міської Ради народних депутатів, президія обласної ради профспілок і бюро міськкому ЛКСМУ прийняли постанову, якою зажадали від райкомів партії і райвиконкомів м. Львова, обкомів профспілок і райкомів комсомолу, первинних партійних, профспілкових і комсомольських організацій, господарських керівників широко розгорнути соціалістичне змагання серед трудових колективів на честь XXVII з'їзду КПРС і XXVII з'їзду Компартії України під девізом «П'ятирічці — ударний фініш, XXVII з'їзду КПРС — гідну зустріч», спрямувати його на забезпечення вирішального повороту у переведенні народного господарства на рейки інтенсифікації, прискорення науково-технічного прогресу[318], успішне виконання планів і соціалістичних зобов'язань одинадцятої п'ятирічки кожним колективом і відпрацювання у 1985 році не менше двох днів на зекономлених сировинних, матеріальних і паливно-енергетичних ресурсах.

Зорієнтовано провести передз'їздівські трудові декади під гаслом: «XXVII з'їзду КПРС — 27 ударних декад!», місячники-огляди: у вересні — по впровадженню досягнень науки і техніки у виробництво, освоєнню нових видів продукції, у жовтні — по підвищенню якості продукції (робіт), у листопаді — по економному використанню матеріальних, сировинних і паливно-енергетичних ресурсів, у грудні — по розвитку колективних форм організації і стимулювання праці, у січні 1986 року — по реалізації соціально-побутових завдань, підвищенню культури виробництва. На підприємствах і в організаціях районів Львова провести естафету трудової доблесті під девізом «Від з'їзду КПРС до з'їзду КПРС».

Головними критеріями при визначенні переможців передз'їздівського соціалістичного змагання вважати: виконання підвищених зобов'язань по зростанню продуктивності праці, випуску продукції і зниженню її собівартості, відсутність порушень трудової дисципліни і громадського порядку, випадків крадіжок соціалістичної власності. Визначати переможців у змаганні серед цехів, дільниць, змін, бригад один раз на декаду, в бригадах підсумки змагання підбивати щоденно.

Для нагородження переможців змагання встановлені: для районів — два дипломи, колективів підприємств промисловості, транспорту, зв'язку, сфери обслуговування, будівельних організацій, закладів науки і культури — 27 дипломів, для передовиків — 27 дипломів і 27 туристських путівок по Радянському Союзу, 27 пам'ятних фотографій і 27 туристських путівок у соціалістичні країни...

Вільна Україна, 1985, 3 липня.

№ 329

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ПЕРЕМОЖЦІВ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ЗМАГАННЯ НА ЧЕСТЬ XXVII З'ЇЗДУ КПРС

22 лютого 1986 р.

Трудящі Львова, ставши на трудову вахту на честь XXVII з'їзду КПРС, достроково виконали п'ятирічні плани по темпах випуску товарної продукції — за чотири роки і п'ять місяців, по продуктивності праці — за чотири роки і вісім місяців. За п'ятирічку понад план реалізовано продукції на 252,8 млн. крб.

Вперше будівельники міста виконали п'ятирічне завдання по введенню і освоєнню загального обсягу капіталовкладень на будівництво житла, об'єктів соцкультпобуту, народної освіти і комунального господарства.

Бюро Львівського міськкому Компартії України, виконком міської Ради народних депутатів, президія обласної ради профспілок і бюро міськкому ЛКСМУ визнали переможцями у соціалістичному змаганні за гідну зустріч XXVII з'їзду КПРС і XXVII з'їзду Компартії України:

серед районів міста — Червоноармійський і Ленінський райони, нагороджені дипломами міськкому Компартії України, міської Ради народних депутатів, облпрофради і міськкому ЛКСМУ.

Серед колективів підприємств промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку, сфери обслуговування, закладів науки і культури виробничі об'єднання: ім. В. І. Леніна, «Конвейєр», «Полярон», «Кінескоп», ім. 50-річчя Жовтня, «Райдуга», «Весна», «Промінь», «Світанок»; будуправління № 1 Дорбудтресту, друга дистанція сигналізації і зв'язку Львівської залізниці, заводи «Електропобутприлад» і «Реактив», автотранспортні підприємства № 31402, 31421, 31422, оптово-роздрібне об'єднання «Спорттовари», домобудівний комбінат, облкниготорг, середня школа № 84, спеціалізоване управління № 14 тресту «Укртрубопровідбуд», науково-дослідний радіотехнічний інститут, 1-а міська дитяча лікарня, фабрика по виготовленню і ремонту художніх меблів, інститут «Дніпроспецавтотранс», пересувна мехколона № 1 «облагробуду», хлібокомбінат.

Вони нагороджені дипломами міськкому Компартії України, міської Ради народних депутатів, міськкому ЛКСМУ.

Такої ж нагороди удостоєні 27 колективів цехів, дільниць, змін і бригад.

Серед робітників, інженерно-технічних і наукових працівників, службовців переможцями змагання визнано 54 трудівники. Вони нагороджені дипломами, пам'ятними фотографіями, безплатними туристськими путівками по Радянському Союзу і в соціалістичні країни.

Вільна Україна, 1986, 22 лютого.

№ 330

З ВИСТУПУ ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬККОМУ ПАРТІЇ В. В. СЕКРЕТАРЮКА НА ПЛЕНУМІ ОБКОМУ ПАРТІЇ ПРО ЗАВДАННЯ У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ XXVII З'ЇЗДУ КПРС

29 березня 1986 р.

...Одним з головних уроків минулого з'їзду партії, сказав він, є вимога чесно дивитися в обличчя конкретним фактам, не перекручувати правди, не примазувати, не пристосовувати її на догоду тій або іншій посадовій особі.

Правда — не тільки вимога нашої партійної людської моралі, правда вигідна економічно. Перекручена картина стану справ у тому чи іншому трудовому колективі, так звані окремі недоліки, які приховуються, не дозволяють рухатись уперед, розвивати прискорення, модернізувати виробництво.

У нас є чітка наукова стратегія розвитку, вироблена колективним розумом партії, підтримана всім народом. Усім нам ясний шлях дальшого розвитку, необхідність докорінного перелому в економіці, революційних зрушень в науково-технічному прогресі.

Зрозуміло, що подолання застарілих підходів, інерції стереотипів, міцної бюрократичної рутини — це складний процес. В нових умовах різко підвищується роль центральних економічних органів, міністерств. Тут треба прямо сказати, що повільність у деяких з них перебудови своєї роботи у дусі вимог ЦК партії гостро відчувається на місцях. Ми не можемо не враховувати неминучі труднощі, що виникають у процесі формування нового господарського механізму, який зробив нормою максимальне використання виробництва нового потенціалу, досягнення науки і техніки, всемірної економії ресурсів.

Нещодавно працівники міськкому поцікавились, як використовується величезне інформаційне багатство, що його має наш центр науково-технічної інформації. Тут і нова техніка, і найновіша радянська і зарубіжна технологія, є на кого рівнятися, до чого прагнути. Виявляється, абсолютна більшість промислових підприємств міста проявляє сталу байдужість до цього багатства. У такому підході до наукової інформації є чимала провина міського комітету партії, райкомів, парткомів. Ми часом занадто щедрі на гасла, заклики, але у нас нема часу, терпіння всебічно проконтролювати реальний стан справ, грунтовно перевірити професійну і політичну культуру наших кадрів, своєчасно вказати їм на упущення і прорахунки.

Ще в ході підготовки до з'їзду партії міськком нагадав комуністам, керівникам про необхідність виробити чітку стратегію науково-технічного прогресу на кожному підприємстві, в кожній установі визначити першорядні завдання і назрілі проблеми, шляхи їх розв'язання. На жаль, робота ця ведеться вкрай повільно.

Далі доповідач докладно спинився на питаннях роботи партійних організацій підприємств міського транспорту, будівництва, комунального господарства. Особливо — на поліпшенні водопостачання населення Львова та будівництві підземного трамвая.

Якщо раніше архітектори, проектувальники, господарники, місцеві власті не задумувались про наслідки бурхливого індустріального зростання Львова, то зараз ці питання знаходяться в центрі уваги партійних, радянських, господарських органів.

Не можна, наприклад, миритися з постійними втратами води, електроенергії, металу та інших ресурсів, з надмірною часткою ручної праці на наших підприємствах, з відставанням технічної думки, багатомільйонними наднормативними затратами, простоями устаткування, низькою виробничою і технологічною дисципліною.

П'ятирічка розпочалась. Перед нами — багато складних економічних і технічних завдань. І одразу ж даються взнаки допущені раніше прорахунки — непродуманість окремих рішень.

Ми можемо і будемо працювати краще. Кожному з нас треба рішуче піднятися на висоту сучасних вимог, діяти в дусі рішень з'їзду, зробити все можливе для швидкої реалізації поставлених завдань.

Вільна Україна, 1986, 1 квітня.

№ 331

З ВИСТУПУ ДИРЕКТОРА ФІЗИКО-МЕХАНІЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. Г. В. КАРПЕНКА АН УРСР В. В. ПАНАСЮКА НА XXVII З'ЇЗДІ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО ЗАВДАННЯ ВЧЕНИХ У ПРИСКОРЕННІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

8 лютого 1986 р.

У проекті Основних напрямів поставлено великі завдання по дальшому розвитку науково-технічного прогресу, прискоренню впровадження досягнень науки і техніки в практику. Їх успішне розв'язання вимагає розвитку сталих зв'язків наукових і виробничих колективів. Ця робота ведеться тепер в усій країні.

У Львівській області, наприклад, сформувалась чітка система взаємодії науки і виробництва на базі створених при Західному науковому центрі Академії наук УРСР міжвідомчих науково-виробничих комплексів. Вони є складовою частиною республіканської системи управління науково-технічним прогресом. Така структура взаємодії науки і виробництва виявилась у наших умовах досить ефективною, сприяє розв'язанню в стислі строки важливих науково-технічних завдань. Наприклад, у результаті спільних зусиль нашого колективу і Дрогобицького долотового заводу створено породоруйнуючий інструмент для вугільної промисловості, який за технічними характеристиками відповідає рівню кращих зарубіжних зразків.

Міністерства допомагають нам у створенні необхідної експериментально-виробничої бази, що дасть змогу швидко довести наукові розробки до матеріального втілення, випуску продукції. Однак слід прямо сказати, що так стоїть справа далеко не завжди. Вчені Академії наук, галузевих інститутів і вузів республіки розробили в минулій п'ятирічці ряд нових ефективних засобів захисту металів від корозії. Вони не гірші від імпортних, але виробництво їх у невеликих обсягах для діючих підприємств невигідне. Внаслідок цього впровадження потрібної народному господарству новинки зволікається.

Було б доцільно організувати міжгалузевий інженерний центр по виробництву таких протикорозійних засобів, скажімо, на базі Львівського, Дрогобицького, Бердянського нафтопереробних заводів та інститутів, що працюють у цьому напрямі. Просимо Раду Міністерств республіки розглянути це питання. Очевидно, слід передбачити в найбільш металомістких галузях народного господарства — Мінвуглепромі, Мінчорметі, Міненерго УРСР — організацію спеціальних служб по захисту металофонду від корозії.

В опублікованих сьогодні відповідях товариша М. С. Горбачова на запитання газети «Юманіте» ще раз підкреслено, що тепер нам належить у найкоротший період зробити дуже багато, в тому числі у галузі прискорення науково-технічного прогресу.

Вчені Західного наукового центру Академії наук УРСР наполегливо працюватимуть у цьому напрямі.

Радянська Україна, 1986, 9 лютого.

№ 332

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ МІСЬКВИКОНКОМУ В. Ю. ПЄХОТИ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ЗАВДАННЯ МІСЦЕВИХ РАД МІСТА У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ XXVII З'ЇЗДУ КПРС І XXVII З'ЇЗДУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ

15 квітня 1986 р.

...На предсъездовских партийных собраниях, конференциях, проходивших во Львове, во время встреч с избирателями, в трудовых коллективах в последнее время справедливой критике подвергались многие

стороны управления хозяйственной и социально-культурной жизнью города. Речь шла прежде всего о разрыве между словом и делом, между решениями и практическими результатами их осуществления. Действительно, годами повторяющиеся ошибки, недостатки, упоминания о которых кочевали из решения в решение, не подвергались должному, взыскательному анализу, а их виновники всякий раз выдвигали в свою защиту обойму «объективных» причин. Это — настроение вчерашнего дня. С ним нельзя двигаться в день завтрашний.

Мы отдаем себе отчет в том, что сейчас главное внимание всех Советов города и их подразделений должно сосредоточиться на практическом выполнении решений съезда партии, реализации плановых заданий текущего года и новой пятилетки в целом, на совершенствовании организаторской и политико-воспитательной работы органов народной власти, стиля и методов руководства государственным, хозяйственным и социально-культурным строительством...

Отделы и управления горисполкома, райисполкомы еще недостаточно занимаются привлечением долевых средств предприятий и организаций на развитие городского хозяйства, разумным их распределением, что отрицательно сказывается на сбалансированности развития города.

Сегодня мы подсчитали все заявки на новое строительство и получилась удивительная картина: общая заявка в три раза превышает возможности строителей, из них только переходящих объектов промышленности, незаконченных в 11-й пятилетке, набирается 169 млн. руб., т. е. полная программа.

Все это свидетельствует о том, что перестройка в экономике города идет медленно, техническое переоснащение предприятий, внедрение прогрессивной технологии, полное использование мощностей, повышение фондоотдачи и качества продукции выпали с поля зрения местных Советов, депутатских групп на предприятиях.

Кроме того, имеется ряд руководителей, которые, стремясь завоевать показной авторитет у коллектива и чем-то обнадежить его, зачастую выдают людям несбыточные проекты строительства. Мы же, принимая их намерения всерьез, несмотря на огромный дефицит земли в городе, выделяем земельные участки, которые потом десятками лет не застраиваются.

Так долго продолжаться не может. Горисполком обязывает архитектурно-планировочное управление на протяжении первого полугодия с. г. разобраться со всеми подобными случаями и представить материалы об отмене ранее принятых наших решений и передачи земельных участков тем предприятиям и организациям, которые в этом действительно нуждаются...

Необходимо больше заниматься управлением экономикой. Именно для этой цели в райисполкомах созданы плановые комиссии, их руководители возведены в ранг заместителей председателей...

Хотелось, чтобы с первых дней райпланы стали настоящими центрами всей экономической работы, взяли на контроль долевое участие предприятий в развитии социальной структуры районов — источники доходной части бюджетов и особенно выполнение предприятиями и организациями планов по прибыли, выпуску товаров народного потребления с индексом «Н», экономии сырья, материалов и энергоресурсов, снижение трудозатрат и численности; умело координировали деятельность отделов по труду, финансовых, инспекций госстатистики, других служб.

Для ускорения и усовершенствования развития города нужна автоматизированная система. Скажу прямо: руководство исполкома и я, как председатель, мало занимаемся этим вопросом. Несмотря на то, что уже несколько лет осуществляется разработка АСУ-город, на сегодняшний

день по существу нет ни одной устойчивой эксплуатируемой задачи. В настоящее время отделы, управления должны утрясти все вопросы по АСУ, чтобы горисполком располагал нужной информацией для принятия управленческих решений.

Многое предстоить сделать в капитальном строительстве, особенно в вопросах наращивания мощностей, ввода жилья, общеобразовательных школ, детских дошкольных учреждений, медицинских объектов...

На XXVII съезде Компартии Украины Владимиром Васильевичем Щербицким в докладе высказана озабоченность по поводу водоснабжения г. Львова, что нашло отражение в резолюции съезда, где нам поставлена задача в текущем пятилетии решить эту проблему...

Уже в этом году несколько увеличены объемы на объектах водоснабжения, продолжается строительство водоканалтрестом второй нитки водопровода из подземных источников р. Стрый; ПО «Электрон» — водопровода из подземных источников с. Гологоры; ПО «Кинескоп» — водозабора р. Зубра; начато строительство водопровода «Ольшаница» и т. д.

В Госплане СССР и Госплане УССР согласовано проектирование и строительство Верхнебугского водозабора мощностью 90 тыс. м^3 в сутки, общей стоимостью 32,7 млн. руб., а также проектирование схемы водоснабжения города на период до 2005 года...

Перестройку экономики, общественной жизни,— требует партия, надо начинать каждому с себя, с обновления собственного отношения к порученному делу. Процесс этот во многом сложный, подчас болезненный, но все же он должен происходить.

Одним словом, всем нам надо перестраиваться всерьез. И чем быстрее мы это сделаем, тем лучше будут претворяться в дела решения XXVII съезда КПСС и XXVII съезда Компартии Украины.

Архів Львівського міськвиконкому. Стенограма V сесії 19-го скликання. 15.04.86, арк. 4—9, 22.

№ 333

ВИСТУП МУЛЯРА БУДІВЕЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТРЕСТУ «ЛЬВІВЖИТЛОБУД» І. Г. КУНИНЦЯ НА СЕСІЇ МІСЬКРАДИ ПРО ЗАВДАННЯ ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ XXVII З'ЇЗДУ КПРС

15 квітня 1986 р.

Товариші!

У виконанні планів економічного і соціального розвитку м. Львова вагомий внесок будівельників. Ми законно пишаємось новими мікрорайонами, красивими школами, лікарнями. Трудовий ентузіазм, викликаний підготовкою до гідної зустрічі XXVII з'їзду КПРС, не припиняється серед будівельних організацій.

Управління, в якому я працюю, успішно справилося з завданням I кварталу 1986 р. Напружені завдання і на II квартал, але ми взяли зобов'язання раніше на місяць до Міжнародного дня дитини здати дитячий садок на 320 місць.

Основне наше завдання, що випливає з рішень XXVII з'їзду партії,— це виконувати планові завдання, домогтися високої якості об'єктів, які споруджуються. Для цього всі, хто забезпечує будівництво, мусять сумлінно працювати. Але, на жаль, мають місце випадки бракоробства. Так, наша бригада працювала в корпусі на сихівському масиві. Сантехніки поставили браковані батареї і, як результат,— декілька поверхів були затоплені. А це додаткові матеріальні і людські ресурси.

Ще повільно впроваджуються індустріальні методи будівництва. Якість будівельних робіт залежить і від строків будівництва. Якщо об'єкт будується більше як одну п'ятирічку і стоїть законсервований, відкритий під дощем і снігом, то тут не буде якості.

Надто довго будують ЦУМ.

Ще одна проблема турбує нас, депутатів-будівельників. Це збереження старої частини міста і, в першу чергу, території історико-архітектурного заповідника. В цих питаннях є в кого повчитись. Це — Москва, Прибалтика.

В місті відреставровано ряд будинків, благоустроєні сквери, нові функції з користю для мешканців виконують пам'ятники архітектури. Проте не вирішено основні питання. Великий рух електро- і автомобільного транспорту руйнує заповідник. Гази, вібрація, неякісний ремонт, знищення окремих елементів декору будинків — все це те, що з часом зруйнує заповідник. Вже пора остаточно закрити рух автомобільного транспорту в заповіднику, а при першій можливості із вводом нової трамвайної лінії по вул. Суворова обмежити рух до мінімуму електротранспорту в заповіднику.

І якщо сьогодні ми бачимо, що окремі приміщення руйнуються як пам'ятники архітектури, то це вина в першу чергу дирекції заповідника, архітектурно-планувального управління та міськрембудтресту і ЖЕО, що підпорядковані міськжитлоуправлінню.

Архів Львівського міськвиконкому. Стенограма V сесії 19-го скликання. 15.04.86, арк. 39—41.

№ 334

З ІНФОРМАЦІЇ ГАЗЕТИ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ПЛАНИ РОЗВИТКУ МІСТА НА 1986—1990 рр.

2 серпня 1986 р.

На 28,7 % зросте у дванадцятій п'ятирічці обсяг товарної продукції промислових підприємств Львова, роздрібний товарооборот — на 32,7 %. Новоселам буде передано 254 тис. м² загальної площі житла, стануть до ладу шість загальноосвітніх шкіл і чотири дошкільні дитячі установи, дитяча лікарня по вулиці 60-річчя СРСР. Закінчиться реконструкція телецентру і розпочнеться спорудження будинку радіо. Буде прокладено 55 км дублюючої нитки водопроводу «Стрий — Львів»; 7,5 км трамвайної лінії по вул. Боженка і 6,8 км тролейбусних ліній у сел. Жовтневому. На розвиток сфери послуг виділяється понад 2 млн. крб. капіталовкладень...

Вільна Україна, 1986, 2 серпня.

№ 335

З ІНФОРМАЦІЇ В ГАЗЕТІ «ВІЛЬНА УКРАЇНА» ПРО ПРИСУДЖЕННЯ МІСТУ ПЕРЕХІДНОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА РАДИ МІНІСТРІВ УРСР І УКРПРОФРАДИ У ЗМАГАННІ ЗА БЛАГОУСТРІЙ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І САНІТАРНИЙ СТАН

10 серпня 1986 р.

Рада Міністрів Української РСР і Українська республіканська рада профспілок розглянули підсумки республіканського соціалістичного змагання міст Української РСР за краще проведення робіт по поліпшенню благоустрою, озеленення та санітарного стану у І півріччі 1986 р. і визначили переможців.

По першій групі міст перехідним Червоним прапором Ради Міністрів Української РСР і Укрпрофради з першою грошовою премією нагороджено м. Львів...

Вільна Україна, 1986, 10 серпня.

НАУКОВО-ДОВІДКОВИЙ АПАРАТ

ПРИМІТКИ

[1] Галицько-Волинський літопис — визначна пам'ятка давньоруського літописання XIII ст. Найстаріший його список зберігся у складі Іпатіївського літопису початку XV ст. Перша згадка про Львів міститься в тій частині літопису, яка була складена в м. Холмі при дворі галицько-волинського князя Данила Галицького. У первісному тексті літопису цей запис, як і більшість інших, не датований і вимагає відповідних хронологічних корективів (*Білецький С. Т.* Перша історична згадка про місто.— В кн.: Нариси історії Львова. Львів, 1956, с. 18—20).— Док. № 1.

[2] Куремса — золотоординський воєначальник.— Док. № 1.

[3] Данило Романович, Данило Галицький (1201—1264) — князь Галицько-Волинської землі. У другій половині 40-х рр. XIII ст. (ймовірно, 1247 р.) заснував поблизу існувавшого раніше ремісничо-землеробського поселення нове місто, яке назвав Львовом на честь свого старшого сина Льва Даниловича.— Док. № 1.

[4] Василько Романович (бл. 1199—1271) — володимиро-волинський князь, брат Данила Галицького.— Док. № 1.

[5] Бурундай — золотоординський воєначальник, учасник завойовницьких походів Батия.— Док. № 2.

[6] Лев Данилович (бл. 1228 — бл. 1301) — галицький князь. Після смерті свого батька Данила Романовича Галицького (1264) успадкував Перемишльське князівство і Львів.— Док. № 2.

[7] Шумськ (суч. смт Шумське Тернопільської області). Перша письмова згадка в Іпатіївському літопису з 1149 р. У XII—XIII ст.— одне із великих міст Володимиро-Волинського князівства, з 1170 р. перебувало у володінні дорогобузького князя, а з 1208—луцького.— Док. № 2.

[8] Як показали дальші події, рішення Василька Романовича і Льва Даниловича виконати вимогу Бурундая було в тих умовах єдино можливим, оскільки дозволило уникнути воєнного конфлікту з Золотою Ордою. Укріплення м. Львова незабаром були відбудовані і стали неприступними для золотоординських військ (див. док. № 3).

Данилів, Стожок, Крем'янець (Кременець), Лучеськ (Луцьк) — міста-фортеці у Волинській землі.— Док. № 2.

[9] Зиморович Йосиф Варфоломій (1597—1677) — польський письменник. З 1620 р. займав різні посади при Львівському магістраті, був обраний бургомистром, мав безпосередній доступ до міського архіву. Для написання хроніки міста Львова у 1665—1672 рр. латинською мовою «Leopolis Triplex» («Потрійний Львів») Зиморович використав чимало документів та історичних праць, що не дійшли до нас, тому «Хроніка» має джерелознавче значення. Розповідь про будівництво двох замків у Львові князем Львом Даниловичем цілком вірогідна, хоч і не позбавлена літературно-художнього домислу (*Котляр М. Ф.* Данило Галицький.— К., 1979, с. 156—159).

В літературі є відомості про те, що рукопис «Хроніки» зберігався у міському архіві Львова до кінця XVIII ст. З того часу його доля невідома. Пропав також зроблений у львівському Онуфріївському монастирі в 1765 р. список, який бачив російський вчений П. І. Кеппен, будучи у Львові (див. док. № 86). З названого списка було зроблено декілька (більше п'яти) списків.

«Хроніка» вперше була опублікована в 1835 р. Її підготував до друку у польському перекладі з списку Онуфріївського монастиря М. Півоцький. У 1899 р. «Хроніка» опублікована латинською мовою за т. зв. краківським списком, який окремі дослідники вважають найдосконалішим.

У Львові зберігається зараз два списки «Хроніки» Зиморовича. Перший — в ЦДІА УРСР у м. Львові (ф. 52, оп. 2, спр. 1157). Автентичність цього списку підтверджена міськими писарями 8 липня 1812 р. Другий список (тобто список з списку, зроблений в 1822 р.) зберігається в рукописному відділі Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР (ф. Оссолінських, № 1876). Крім цього окремі списки зберігаються нині в ПНР.— Док. № 3.

[10] Дата спорудження львівського замку 1270 р. умовна, основана на традиції. Очевидно, в цьому році або близько цього року проходила його відбудова, після того як Лев Данилович «розібрав Львів» у 1259 р. (див. док. № 2). Археологічні дослід-

ження, які проводилися в радянський час на Замковій горі, дали підстави для висновків, що тут вже в XI—XII ст., а можливо й раніше, існувало давньоруське поселення (*Ратич О. О.* Давньоруські матеріали з розкопок 1955—1956 рр. на Замковій горі у Львові.— Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині, 1961, вип. 3, с. 125). Знайдені там матеріали свідчать про те, що давньоруський Львів у XII—XIII ст. був поселенням міського типу з розвиненою торгівлею (*Багрій Р. С.* Археологічні дослідження ранньосередньовічного Львова.— Київська Русь: Культура, традиції.— У кн.: Зб. наук. пр. К., 1982, с. 31).— Док. № 3.

[11] Повідомлення про одруження Тройдена з дочкою мазовецького князя і народження у них сина Римонта невірогідне. Насправді з мазовецьким князем Болеславом II була одружена дочка Тройдена Софія.— Док. № 4.

[12] Лев Мстиславич — очевидно, на увазі мається Лев з роду Мстиславичів, тобто Лев Данилович, правнук князя Мстислава Ізяславича. Уявлення про навчання при дворі Льва сина литовського князя, очевидно, склалося на підставі відомих літописцеві фактів про політичні та культурні взаємини Литви з Галицько-Волинським князівством та відомостей про традиції Львова як культурного центра, де можна було навчитися руської мови.— Док. № 4.

[13] Літопис Археологічного товариства — один з литовсько-білоруських літописів XVI ст. Названий так, оскільки рукопис входив до колекції рукописів Археологічного товариства у Петербурзі.— Док. № 4.

[14] Телебуга, Талабуга (р. н. невідомий — п. 1291) — золотоординський воєначальник, з 1287 р. хан Золотої Орди.— Док. № 5.

[15] Ногай (пом. 1300) — золотоординський темник, син хана Джучі.— Док. № 5.

[16] Юрій (Болеслав) Тройденович, Юрій II — князь Галицько-Волинського князівства(бл. 1324—1340).— Док. № 6.

[17] Роман, Роман Мстиславич (р. н. невідомий — п. 1205) — князь. З 1170 князював у Волині, в 1199 об'єднав Галицьке князівство з Волинським і став першим галицько-волинським князем.— Док. № 6.

[18] Юрій, Юрій Львович — син Льва Даниловича, який князював у Галицько-Волинському князівстві приблизно з 1301 і по 1308 рр. Сприяв зміцненню політичних та культурних зв'язків галицько-волинських земель з Північно-Східною Руссю.— Док. № 6.

[19] Андрій, Андрій Юрійович — син Юрія Львовича, разом з братом Львом Юрійовичем (Львом II) князював у Галицько-Волинському князівстві приблизно з 1308 і по 1323 рр.— Док. № 6.

[20] Дмитро Детько, Дмитро Дядько — перемишльський боярин, близький сподвижник Юрія Тройденовича, а після його смерті «правитель і староста» Галицької землі приблизно з 1340 і по 1349 рр.— Док. № 6.

[21] Казімір — Казімір III (1310—1370), польський король з 1333 р.— Док. № 7.

[22] Свою розповідь про опір населення Львова і про присягу Казіміру III не порушувати віросповідання львів'ян Длугош датує 1340 роком. Однак похід 1340 р. мав характер короткочасного набігу. Після відходу Казіміра в Галицькому князівстві правив Дмитро Детько, про що зберігся док. 1341 р. (див. док. № 8). Лише з 1349 р. Казімірові вдалося укріпитися у Львові. 1350 р. він звернувся до папи з проханням увільнити його від дотримування присяги львів'янам (див. док. № 9).— Док. № 7.

[23] Розповідь про пограбування скарбниці галицько-волинських князів Длугош запозичив з польської хроніки XIV ст. Траски, який був сучасником і почасти учасником цих подій.

За словами Мартіна Груневега (див. № 52), скарби галицько-волинських князів ще в кінці XVI ст. зберігалися у Кракові.— Док. № 7.

[24] Йдеться про повстання міського населення Львова після смерті в 1340 р. останнього галицько-волинського князя з роду Романовичів Юрія II Тройденовича. Під час заворушення було розгромлено двори багатих іноземних купців.— Док. № 8.

[25] Йдеться про останнього галицько-волинського князя Юрія II, сина мазовецького князя Тройдена і Марії, дочки князя Юрія Львовича. Прийнявши православну віру, він змінив ім'я Болеслава на Юрій (див. прим. 16). Питання про обставини смерті Болеслава-Юрія Тройденовича остаточно не вияснене. Твердження, що він був отруєний за сприяння католикам, використовувалось для того, щоб зобразити напад військ Казіміра як законний акт помсти «за кривду, заподіяну християнській вірі».— Док. № 9.

[26] Тобто Дмитро Детько (див. прим. 20).— Док. № 9.

[27] Частина істориків вважає, що тут мається на увазі Дмитро Детько. Деякі історики, звертаючи увагу на те, що в інших документах Детько не називає себе князем, вважають даний текст доказом його васальної залежності від волинського князя Дмитра (Любарта) Гедиміновича.— Док. № 9.

[28] Дзвін Якова Скори — найстаріша пам'ятка майстерності львівських ремісників-ливарників. Зберігається в дзвіниці львівської церкви Юра. Розміри дзвона: висота разом з короною 85 см, нижній діаметр 71 см, вага 415 кг. Напис про відлиття дзвону розміщено в два ряди на вінці дзвона, підпис Якова Скори — косим рядком приблизно посередині плаща дзвона (див. *Жолтовський П. М.* Художнє лиття на Україні XIV—XVIII ст.— К., 1973, с. 6—8).— Док. № 10.

[29] Цей привілей — найстаріший документ, що засвідчує існування у Львові певних форм міського самоврядування відповідно до норм так званого магдебурзького права (див. прим. 30).— Док. № 11.

[30] Магдебурзьке право — середньовічне міське право. Виникло в XIII ст. у м. Магдебурзі (Східна Німеччина), торкалося багатьох сторін суспільного життя міст. На Україні м. п. вперше одержали міста Галицько-Волинської землі наприкінці XIII ст.— в першій половині XIV ст. Тут воно сприяло посиленню німецької і польської колонізації, обмеженню прав некатолицького населення — українців, вірмен та ін. М. п. на Україні під впливом місцевих умов і звичаєвого права відрізнялося від права німецьких міст. У Львові застосування м. п. було припинено 1786 р.— Док. № 12.

[31] Документ є одним з найстаріших актів, що висвітлює характер міського самоврядування, яке на той час захопили найбагатші католицькі міщани. Норми, спрямовані на «підтримання порядку», мали на меті охорону привілеїв міської верхівки, збереження її засилля в місті.— Док. № 13.

[32] Грамота є однією з найстаріших пам'яток української актової мови другої половини XIV ст. Вона відбиває головні загальноукраїнські мовні особливості, зокрема читання «ѣ» як «і», м'якість шип'ячих.

Згаданий у документі В'ятслав Дмитровський мав земельний маєток у підльвівському селі Дмитрові. Також й інші особові назви походять від назв сіл: Тихно Великопольський з Великополя (тепер Великопілля), Голко Заліский з Залісся. Названий також львівський староста Ота Пілецький, згадки про якого є в документах 1353—1369 рр. Очевидно, даний документ є ствердження акту купівлі-продажу, здійсненого в період правління даного старости (див. *Maleczynski K.* Urzędnicy grodzcy i ziemscy w latach 1352—1783.— Lwów, 1938, s. 25). У тексті є відомості про типово давньоруські форми землеволодіння (дворища) і правові звичаї (присутність при підписанні акту бояр, містичів, тобто міщан, дяків, попів, бортників, «об'їзд» земельних ділянок при їх передачі від одного власника іншому). Графіка документа засвідчує, що львівські писарі користувалися традиційними формами давньоруського півуставного письма.— Док. № 14.

[33] Наведені записи відкривають збережений фрагмент судової книги львівського магістрату за 1382—1388 рр.— найстарішої на Україні книги запису судових актів. Усі попередні міські книги загинули в полум'ях пожеж. У «Хроніці» В. Зиморовича (див. примітку до док. № 3) говориться про те, що у 1381 р. місто охопила велика пожежа, у якій згорів міський архів (ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 1157, с. 52).

Найстаріша збережена книга, писана латинською мовою, містить короткі протокольні записи про судові засідання, в яких брали участь війт, лавники і радники. Засідання проводилися щотижня або раз на два тижні, переважно по середах. Зміст більшості записів стосується майнових угод, в тому числі позик, застав нерухомого майна, купівлі й продажу, надання повноважень для ведення майнових справ. Акти засвідчують, що провідні позиції у міському управлінні на цей час вже захопили католицькі патриції, переважно німецького походження. З матеріалів книги видно також значне майнове розшарування у всіх етнічних групах міського населення. Крім католицьких патриціїв, у актах згадуються представники заможної верхівки українського населення (Ходорець, Яцко золотар, Михалко та інші), вірменські багатії (зокрема перекладач Качерис, монетні майстри Богдан та Іванис), будівельний майстер Дорінг. Всього на сторінках книги фігурують представники 23 ремісничих професій, в тому числі 10 кушнірів, 10 кравців, 10 слюсарів, 3 золотарі, мечник, гончар, ливарник та ін. (*Кісь Я. П.* Промисловість Львова у період феодалізму (XIII—XIX ст.).— Львів, 1968, с. 50—51; *Гронський Й. С.* Будні середньовічного Львова.— Жовтень, 1981, № 10, с. 115). Судова книга є також важливим джерелом про територіальний розвиток і топоніміку середньовічного Львова, зокрема в ній названі вулиці Галицька, Татарська (пізніше Краківська), Єврейська, напроти лазні, брама Галицька і Татарська.— Док. № 15.

[34] Найстаріша збережена ухвала Ради одного з міст України. В ній йдеться про мури, що розмежовували земельні ділянки у центральній частині міста. У Львові, як і в інших середньовічних містах, садиби були видовженими і виходили вузькою стороною до вулиць або ринкової площі.— Док. № 16.

[35] Даний документ відбиває зростаючу роль в управлінні містом Ради, до складу якої входили найбагатші купці — патриції. Ухвали про обмеження кількості гостей на весільних бенкетах — типовий приклад середньовічних міських «законів проти розкоші». Головна їх мета — прагнення не провокувати обурення народних низів, незадоволених зростаючим збагаченням міської верхівки. Одним з мотивів було також прагнення, щоб кошти спрямовувалися в ремесло і торгівлю, що сприяло б збільшенню прибутків міста.— Док. № 17.

[36] Документ засвідчує важливу роль Львова у транзитних торговельних зв'язках країн Центральної Європи з Балканським півостровом і країнами Близького Сходу. Даються відомості про товари, якими торгували, про торговельні шляхи, про економічні зв'язки Львова з українськими і молдавськими містами (див. *Подградская Е. М.* Торговые связи Молдавии со Львовом в XVI—XVII вв.— Кишинев, 1968).

Документ написано українською актовою мовою, яка в той час вживалася в офіційній документації молдавського князівства (див. *Гумецька Л. Л.* До питання про

мовну основу молдавських грамот.— В кн.: Восточнославянско-восточнороманские языковые, литературные и фольклорные связи: Тез. докл. и сообщений межвуз. научн. конф. Черновцы, 1966, с. 15—16; К вопросу о языке молдавских грамот XIV—XV вв.— В кн.: Otazky dejin Stredni a Vychodni Evropy. Brno, 1971, s. 25—36; Словник староукраїнської мови XIV—XV ст. т. 1, К., 1977; т. 2, К., 1978.— Док. № 18.

[37] Записи зроблено у найстарішій лавничій книзі, яка є пам'яткою міського судочинства. Вони інформують про торговельні зв'язки львівських купців з купцями різних міст, в тому числі з містами Росії — Смоленськом і Новгородом.— Док. № 19.

[38] Зубрицький Денис Іванович (1777—1862) — український історик реакційного напряму, архівіст, етнограф.

У даному уривку з його «Хроніки міста Львова», подано переказ архівних документів, які не збереглись. В тексті йдеться про вежі, які стояли на внутрішньому (високому) мурі. В кінці XV ст. місто було оточено низьким муром, а в XVI ст. зі сходу й півдня було споруджено вал (*Гронський Й. С.* Оборонні споруди середньовічного Львова.— Жовтень, 1979, № 7, с. 123—125).

Перелік веж, закріплених за окремими цехами, важливий також тим, що дає певні відомості про цехову організацію у Львові. Перша згадка про існування у Львові цеху є у документі від 15 серпня 1386 р. (AGZ, 1876, t. 6, № 1), яким староста Андрій від імені правителя Галичини князя Володислава Опольського надав шевцям Перемишля такі права, які мали шевці Львова. Звідси можна зробити висновок, що шевці Львова були об'єднані в організацію з певними правами, тобто цех. У 1462—1483 рр. у Львові було 14 цехів, які об'єднували ремісників 50 різних фахів, а в 1579 р.— вже 20 цехів (*Кісь Я. П.* Промисловість Львова у період капіталізму (XIII—XIX ст.).— Львів, 1968, с. 52—53).— Док. № 20.

[39] Казімір IV (1427—1492) — великий князь литовський (з 1440), король польський (з 1447).

Більшість істориків вважає, що затверджена Казіміром IV грамота Льва Даниловича не є автентичною, однак складена на основі автентичних документів. Згадані у грамоті назви вулиць, гір, полів — цінне джерело про топографію ранньосередньовічного Львова. Церква Миколи (Миколаївська) — найстаріша зі збережених споруд у Львові, збудована у другій половині XIII ст. за правління Льва Даниловича.— Док. № 21.

[40] Найстарішим відомим нині є статут ткацьких підмайстрів м. Львова 1469 р. (AGZ, 1878, t. 7, N 61). Місце зберігання його оригіналу невідоме. Найстаріший статут збережений в оригіналі — це публікований тут статут кушнірського цеху 1470 р. У фонді магістрату м. Львова зберігається багато справ з історії львівських ремісничих цехів (ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 313—356; оп. 2, спр. 957—1049). Це книги запису протоколів засідань цехів, засідань з приводу прийняття учнів, їх визволення, касові книги, статути тощо. Найбільше документів відноситься до кінця XVI—XVIII ст. Матеріали до історії цехів зберігаються також у Львівській Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника (ф. Оссолінських, спр. 2941/III; ф. АСП, спр. 34 та ін.). Ці матеріали використані в ряді історичних досліджень (*Кісь Я. П.* Промисловість Львова у період феодалізму.— Львів, 1968; *Charewiczowa L.* Lwowskie organizacje zawodowe.— Lwów, 1929.).— Док. № 22.

[41] Це перший збережений інвентарний опис Високого замку. В ньому немає відомостей про зовнішній вигляд будівлі, натомість досить докладно описані запаси зброї та харчів. На час першої публікації (1896 р.) документ зберігався в архіві Комісії Скарбу коронного у Варшаві.

У документі йде мова про Високий замок, збудований після загарбання Львова феодальною Польщею у 60-х рр. XIV ст., який служив бастіоном польського королівства на українських землях. Цей замок був побудований на місці давньоруського княжого замку, закладеного у XIII ст. князем Львом Даниловичем (див. док. № 3, 50) і знищеного під час завойовницьких навал іноземних феодалів під кінець XIII ст.— в першій половині XIV ст.

Наприкінці XVIII ст. почалося розбирання мурів замку і його матеріал використовувався для будівництва нових споруд. Замкова гора докорінно змінила свій вигляд після 1869 р., коли в польських буржуазно-шляхетських колах виникла ідея насипання пагорба на честь 300 роковин Люблінської унії 1569 р., що знаменувала собою акт об'єднання Литовського великого князівства з шляхетською Польщею і встановлення панування польсько-шляхетських загарбників на правобережній і лівобережній Україні. Під час насипання пагорбу було знищено рештки Високого замку (крім невеликого відрізка стіни, який зберігся до наших днів), але під його фундаментами розкопано обгорілі дубові підвалини могутньої давньоруської споруди, знайдено багато предметів того часу (*Czołowski A.* Wysoki zamek.— Lwów, 1910).— Док. № 24.

[42] Крім Високого замку у Львові був так званий Низький, або Нижній замок, який служив житлом князів, а згодом львівських старост, тимчасовим житлом королів. В ньому знаходилась також канцелярія шляхетських гродського і земського судів (*Markowski F.* Niski zamek we Lwowie.— Kwartalnik architektury i urbanistyki, t. XVII, zesz. 3. Warszawa, 1972, s. 177—208. В статті як додаток опубліковані два описи Низького замку 1570 і 1765 рр. Про другий з них див. док. № 79).— Док. № 24.

[43] Повідомлення В. Зиморовича про спробу втечі кравецьких підмайстрів — важли-

вий документ про соціальний антагонізм між підмайстрами і цеховими майстрами.— Док. 25.

[44] Документ відображає нерівноправне становище корінного українського населення Львова після загарбання Галичини феодальною Польщею. У центральній частині міста православним (українцям, грекам) дозволялося мати власні будинки лише в межах невеликого кварталу (вул. Руська і прилеглі провулки), тому основна частина українського населення проживала на передмістях, особливо в найстарішій дільниці міста — Підзамчі. Некатоликів, в тому числі українців, не допускали до більшості цехів, забороняли роздрібний продаж тканин («на лікті»). Звертання зі скаргами до королівської адміністрації не тільки не допомагало, але й навпаки, призводило до юридичного закріплення утисків, впроваджених католицьким патриціатом міста.— Док. № 26.

[45] У документах ЦДІА у Львові є згадки про численні пожежі міста. За підрахунками хроністів та істориків від 1381 до 1734 р. нараховано 14 великих пожеж. (Див.: *Łoziński W*. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wiekn.— Lwów, 1892, s. 7; MRPS, Pars IW, N 15274; *Tomkiewicz W*. Dzieje obwarowań miejskich Lwowa.— Kwartalnik architektury i urbanisryki, Warszawa, 1971, t XVI, zesz. 2—3, s. 104— 105; *Zimorowicz J. B*. Pitma do dziejów Lwowa odnoszace się. — Lwów, 1899, s. 116; *Zubrzycki D*. Kronika miasta Lwowa.— Lwów, 1844, s. 52, 122, 150; *Charewiczowa Ł*. Klęski zaraz w dawnym Lwowie.— Lwów, 1930, s. 48—49; *Гронський Й*. Будні середньовічного Львова.— Жовтень, Львів, 1981, № 10, с. 124). В архіві зберігається окрема справа під назвою «Пожежі від 1340 до 1772 року» (ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 41).

Однак найдосконалішим є опис пожежі 1527 р., який публікується у збірнику. Ця пожежа дощенту знищила пам'ятки готичної архітектури і стала межею двох епох у будівництві Львова — готичного і ренесансного (*Вуйцик В. С*. Львівський історико-архітектурний заповідник.— Львів, 1979, с. 11).— Док. № 27.

[46] Частина сучасної Вірменської вулиці.— Док. 27.

[47] Сучасна вулиця Народної Гвардії ім. Івана Франка.— Док. № 27.

[48] Сьогодні не існує. Знаходився там, де сучасна площа Івана Підкови.— Док. № 27.

[49] Відповідає сучасним вулицям М. Фрунзе, І. Федорова або Арсенальській.— Док. № 27.

[50] Мається на увазі Успенська церква на Руській вулиці. На місці давньої Успенської церкви в кінці XVI — першій половині XVII ст. споруджено новий ансамбль: вежу Корнякта (1578), каплицю Трьох святителів (1590), Успенську церкву (1591—1630). Цей ансамбль — визначна пам'ятка української ренесансної архітектури (Вуйцик В. С. Львівський історико-архітектурний заповідник.— Львів, 1979, с. 11).— Док. № 27.

[51] Мова йде про латинський кафедральний собор, збудований у 1360—1481 рр. — єдину пам'ятку готичного Львова, яка збереглася до наших часів. Під час реставрації у 1760—1778 рр. деякі готичні форми уступили місце модним тоді барокковим.— Док. № 27.

[52] З містом нерозривно були зв'язані селяни п'ятнадцяти львівських міських сіл. Залежні від міста, міських патриціїв, орендарів вони відбували феодальні повинності у формі відробітної грошової і натуральної ренти (Соціальна боротьба в місті Львові в XVI—XVIII ст.: Зб. док. / Під ред. Я. П. Кіся.— Львів, Вид-во Львів. ун-ту, 1961. Передмова, с. 6).— Док. № 28.

[53] Цехові статути нормували виробничу діяльність ремісників, якість і кількість продукції, збут продукції, купівлю сировини, права і обов'язки майстрів, ставлення до підмайстрів і учнів, визначали робочий час, оплату, процес і час навчання, нормували громадську діяльність, втручалися у побутові справи. Суворі регламентації статутів часто суперечили новим соціальним тенденціям, суспільно-господарському розвиткові міста.— Док. № 29.

[54] Раєцька ухвала виникла у зв'язку зі скаргою столярського цеху, за яким визнавалося монопольне право на виконання пов'язаних з столярством робіт. Скарг цеху та інших документів цієї справи у судових книгах не виявлено. Цей запис є першим відомим документом про проживання Івана Федорова у Львові, і про те, що він приїхав сюди раніше, бо встиг вже розгорнути в місті активну діяльність. На основі інших фактів дослідники встановили, що І. Федоров прибув у Львів восени 1572 р. (*Ісаєвич Я. Д*. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні.— Львів, 1975, с. 49).— Док. № 30.

[55] Запис міститься в книзі, де реєстрували збір податків (королівського і міського шосу) з міського населення. З інших записів у цій книзі відомо, що будинок, в якому жив Іван Федоров, мав назву «Кулганківської кам'яниці» і був розташований між Ринком і Вірменською вулицею, на місці сучасного будинку № 4 на вул. Краківській. Власником будинку був бондар Адам Торик з Мостиськ (*Ружицький Е*. До біографії Івана Федорова.— Архіви України, 1971, № 4, с. 81—83).— Док. № 31.

[56] «Апостол» Івана Федорова це перша друкована книга на Україні, а післямова до неї (уривок якої публікується) — це талановитий автобіографічно-публіцистичний твір, цілком світський за своїм змістом. Видавнича марка в кінці включає герб міста Львова (лев у відкритій брамі на фоні міського муру з трьома баштами) і герб самого друкаря, подібний до тогочасних емблем ремісників та купців.

Крім «Апостола» у 1574 р. Іван Федоров видав у Львові ще одну книжку — «Буквар», що було пов'язане з піднесенням освітнього руху серед українського населення міста. — Док. № 32.

[57] Скарга — один з численних документів, що засвідчує боротьбу міського населення проти патриціанської верхівки, яка захопила в свої руки міське управління і використовувала його для експлуатації міських низів.— Док. № 33.

[58] Іван Підкова (р. н. невідомий — п. 1578) — герой визвольної боротьби українського і молдавського народів проти султанської Туреччини. На чолі загону запорізьких козаків Підкова, спираючись на підтримку широких кіл населення Молдавії, визволив м. Ясси і був проголошений господарем Молдавського князівства. Під тиском переважаючих сил турків і молдавських бояр був змушений відступити на Україну, де його по-зрадницьки захопив польський магнат Я. Збаразький.— Док. № 34.

[59] У Львові в XVI—XVII ст. було 10 крамниць, що називались багатими, і 30 «бідних крамниць». Власників їх називали відповідно «багатими» і «вбогими» купцями. Але різниця між цими категоріями купців була умовною і деякі з «убогих» купців насправді належали до числа найзаможніших міщан. Декрет ради важливий насамперед тим, що дає уявлення про асортимент товарів на львівському ринку.— Док. № 36.

[60] Як видно з даного документа, Іван Федоров користувався друкарським верстатом, що мав ряд металевих деталей і, отже, був на рівні кращих досягнень поліграфічної техніки свого часу. Після смерті Івана Федорова його обладнанням протягом тривалого часу користувалася друкарня львівського братства (*Исаевич Я. Д.* Преемники первопечатника.— М., 1981. Про видавничу діяльність цієї та інших львівських друкарень див.: *Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д.* Пам'ятки книжкового мистецтва: Кат. стародруків, виданих на Україні.— Львів, 1981, кн. 1).— Док. № 37.

[61] Грамота антіохійського патріарха Іоакима містить офіційне визнання ним статуту Львівського Успенського братства, розробленого українськими міщанами центральної частини Львова. Найстаріші документи про діяльність братств на Україні — статути братств, що діяли на передмістях Львова — Благовіщенського (1542), Миколаївського (1544) і братства при Успенській церкві у центральній частині міста — об'єднання опікунів церковного майна (1586). З середини 80-х рр. XVI ст. Успенське братство розгорнуло широку громадську діяльність, поступово перетворюючись в суспільно-політичну організацію українського міського населення. Братство відіграло велику роль у боротьбі проти експансії католицизму та унії, за розвиток української культури і зміцнення російсько-українсько-білоруських зв'язків. Протягом тривалого часу при братстві діяли друкарня і школа — один з найважливіших на той час навчальних закладів України.— Док. № 39.

[62] Юрій та Іван Рогатинці — ремісники-сідлярі, громадські діячі, керівники Львівського Успенського братства. На думку ряду дослідників, Юрій Рогатинець — автор «Перестороги», визначної пам'ятки української антикатолицької публіцистики.— Док. № 41.

[63] Статут Львівської братської школи був розроблений львівськими міщанами. Затвердження його патріархом і єпископом мало формальний характер. Статут — визначна пам'ятка педагогічної думки кінця XVI ст.— Док. № 42.

[64] Северин Наливайко (р. н. невідомий — п. 21.IV.1597) — керівник одного з перших великих виступів селянсько-козацьких мас проти соціального і національного гноблення, що поклали початок визвольній боротьбі українського народу за возз'єднання України з Росією. Повстання Наливайка (1594—1596) охопило значну частину України і Білорусії. Під час облоги повстанського табору на р. Солонці біля Лубен угодовська частина козацької старшини організувала змову і видала керівників повстання — С. Наливайка, М. Шаулу та інших командуючому коронного війська С. Жолкевському. Після страшних тортур Наливайка було страчено у Варшаві.— Док. № 44.

[65] Григорій Лобода (р. н. невідомий — п. 1596) — запорізький гетьман з заможного реєстрового козацтва, один з організаторів таємних переговорів з коронним гетьманом С. Жолкевським. Звинувативши Лободу у зраді, повстанці вбили його У наведеному документі про смерть Лободи сказано невірно.— Док. № 44.

[66] Виступи підмайстрів (челядників) проти майстрів були однією з основних форм соціальної боротьби в середньовічному Львові. Збережені численні документи про заворушення підмайстрів, про різні форми їхньої боротьби за поліпшення умов праці, проти зловживань і знущань з боку майстрів і цехової верхівки (Див. Соціальна боротьба, № Док. 9, 20, 23, 29, 36, 49, 123 та ін.; *Купчинський О. А., Ружицький Е. Й.* Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові, 1233—1799.— К., 1972, № 197, 333, 874, 914 та ін.).— Док. № 45.

[67] Реєстр шевців охоплює 73 прізвища. Далі четвертий реєстр був поданий від цеху кушнірів і охоплював 12 прізвищ; п'ятий — від ковалів, слюсарів, мечників і охоплював 10 ковалів, 7 слюсарів і 5 мечників; шостий — від золотарів — 7 прізвищ; сьомий — від кравців — 33 прізвища; восьмий — від ткачів — 21 прізвище; дев'ятий — від столярів та бондарів — 4 і 11 прізвищ; десятий — від лимарів та сідлярів — 5 і 2 прізвища; одинадцятий — від чинбарів — 4 прізвища; дванадцятий — від малярів — 9 прізвищ; тринадцятий — від цирульників — 6 прізвищ.

Наведені реєстри ремісників є дуже цінною пам'яткою про особовий склад цехів, про особові назви мешканців Львова.— Док. № 49.

[68] Груневег Мартин (1562—р. см. невідомий) — мандрівник, автор спогадів. Народився в м. Гданську. В 1582—1588 рр. був на службі у львівських вірменських купців. Ставши ченцем домініканського ордена, до 1602 р. жив у Львові, пізніше — в різних містах Південної Польщі і Сілезії. Протягом 1601—1606 рр. написав німецькою мовою спогади, до яких увійшла родинна хроніка і описи відвіданих Груневегом міст. На полях спогадів вміщено схематичні плани міст та їх кварталів, малюнки будівель. Його малюнки львівських архітектурних пам'яток є найстарішими документальними зображеннями, що дійшли до наших днів.

Пишучи про історію Львова, Груневег спирався не лише на власні спостереження і інформації знайомих львів'ян, але й на історичні документи.

Твір Груневега для нас важливий тим, що показує, в якому обсязі тогочасні львів'яни знали історію свого міста, як вони пов'язували події локальної історії з загальноісторичними. Груневег більш об'єктивний, ніж пізніші хроністи, він ширше пише про давньоруські традиції Львова, про автохтонність його українського населення. Львів він неодноразово називає «руським Львовом» (reusche Lemberg), «головним містом Русі» (тобто Галицької Русі — Галичини). Характерно, що тогочасні львів'яни всі найстаріші місцеві пам'ятки відносили до епохи Київської Русі. На думку Груневега, «давньоруською» була також зброя, що зберігалася у Високому замку. Насправді ця зброя пізнішого часу (хоч частина її й могла бути виготовлена за давньоруськими зразками). Автор цілком слушно підкреслює східнослов'янський характер ряду пам'яток мистецтва Львова — храму в Низькому замку, образів на брамах міста.

Про біографію М. Груневега (докладніше див.: *Ісаєвич Я. Д.* Нове джерело про історичну топографію та архітектурні пам'ятки стародавнього Києва.— В кн.: Київська Русь: Культура, традиції. К., 1982, с. 113—114; *Його ж.* Мартин Груневег і його опис Києва.— Всесвіт, 1981, № 5, с. 204—205.— Док. № 50.

[69] Йдеться про печеру, біля якої, за словами Груневега, князь цього краю, вбивши хижого звіра, прийняв його ім'я. Ця розповідь відбиває поширені на той час серед львів'ян легенди про походження імені князя Льва Даниловича.— Док. 50.

[70] Як засвідчує дзвін 1349 р. з церкви св. Юра (див. док. № 10), ця церква раніше була монастирською. Ймовірно, спершу вона була дерев'яною і лише в XIV ст. змуровано кам'яну церкву, яка наприкінці XVI ст. була перебудована і тоді ж споруджено єпископську резиденцію (див. *Ісаєвич Я. Д.* Невідома пам'ятка української історіографії другої половини XVII ст.— Український історичний журнал, 1970, № 2, с. 69).— Док. № 50.

[71] Ймовірно, йдеться про видатного українського маляра Федора Сеньковича, який походив з м. Щирця (див. *Жолтовський П. М.* Художнє життя на Україні в XVI—XVIII ст.— К., 1983, с. 161—162).— Док. № 50.

[72] Костьол Іоанна Хрестителя, за переказами, споруджений Львом Даниловичем для його дружини Констанції — дочки угорського короля Бели IV. Під час археологічних досліджень пам'ятки виявлено елементи готичної архітектури.— Док. № 50.

[73] Ймовірно, йдеться про церкву Онуфріївського монастиря. У її приміщенні 1972 р. відкрито музей Івана Федорова — відділ Львівської картинної галереї.— Док. № 50.

[74] Див. документ № 24 і примітку до нього.— Док. № 50.

[75] Йдеться про костьоли парафіяльний (кафедральний) і домініканський. Перший з них збудований в кінці XIV—XV ст. у готичному стилі, під час реставрації 1760—1778 рр. перебудований у стилі барокко. Готичний домініканський костьол, який згадує Груневег, розібрано у 1745 р. і на його місці споруджено нині існуючий костьол (у його приміщенні в 1972 р. відкрито експозиції Музею історії релігії і атеїзму).— Док. № 50.

[76] Йдеться про вежу Корнякта, збудовану в 1572—1578 рр.,— визначну пам'ятку ренесансної архітектури.— Док. № 50.

[77] Будівництво нової Успенської церкви на місті тієї, що існувала раніше, було розпочате 1591 р.— Док. № 50.

[78] Йдеться про вірменський собор. Найстаріша його частина споруджена у XIV ст.— Док. № 50.

[79] Тут маються на увазі лише школи вищого рівня (типу гімназій). Крім них, були ще й початкові школи. Зокрема, українці крім школи при Успенському Ставропігійському братстві (див. примітку до док. № 42), здавна мали початкову школу при Богоявленській церкві у Галицькому передмісті — в районі сучасних вулиць Ватутіна (колишня Гончарська) і Гаврилюка.— Док. № 50.

[80] Альнпех (Альнпек, Алембек) Іоанн — львівський аптекар і громадський діяч (р. н. невідомий — п. 1636 р.). 1603—1607 рр. був одним з керівників виступів міського населення проти засилля патриціату (див. док. № 55). У архіві зберігся його опис виступу 1603 р. населення Львова проти Ради міста, а також різні виписки з джерел. На прохання Георга Брауна (Брюйна), географа з м. Дортмунда, склав опис Львова під назвою «Topographia civitatis Leopolitanae» («Топографія міста Львова»), який був в скороченому вигляді опублікований у книзі 6-й другого видання шеститомника «Міста світу» (книга 6 вийшла у Кельні 1618 р. латинською мовою під назвою «Civitates orbis

terrarum». Опис Львова було ілюстровано гравюрою Гогенбергера, виконаною, ймовірно, на підставі малюнка інженера Ауреліо Пассаротті).— Док. № 51.

[81] Йдеться про те, що місто Львів мало привілей на «право складу», яке полягало в тому, що кожний купець із країн Сходу був зобов'язаний зупинитися у Львові і тут виставити свій товар для продажу. Щойно після двох тижнів, цей товар, що ще залишився, купець міг везти далі. В наслідок того всі найцінніші товари Сходу Польща та сусідні західні країни отримували через Львів. (Про окремі привілеї Львова, зв'язані з його «правом складу», див.: *Купчинський О. А., Ружицький Е. Й.* Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові, 1233—1799.— К., 1972, № 112, 166, 262, 299, 346.— Док. № 51.

[82] У той час коли Альнпех писав свою працю, у Львові діяли друкарня Львівського братства (заснована 1591 р. на базі друкарні Івана Федорова, заснованої 1573 р.) і невелика польська друкарня, заснована в 1592 р. (у 1600 р. її власником був Ян Желязо, у 1601—1603 р.— Андрій Мондрович) (див. *Запаско Я., Ісаєвич Я.* Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні.— Львів, 1981, кн. 1, с. 121, 127). Папірня, що належала Раді м. Львова, діяла у Брюховичах в 1599—1609 рр., її орендарем і технічним керівником був В. Кмеллер. Папірня була одним з перших у Львові підприємств мануфактурного типу (див. *Мацюк О. Я.* Папір та філіграні на українських землях.— К., 1974, с. 27—28).— Док. № 51.

[83] «Грецькою» тоді називали православну церкву на відміну від «латинської» — римо-католицької.— Док. № 51.

[84] Могила Єремія — господар Молдавського князівства в 1595—1606 рр., батько Петра Могили.— Док. № 53.

[85] Про Юрія Рогатинця — див. примітку № 62. Визволення в ремеслі — переведення з підмайстрів (товаришів) у майстри. Юрій Рогатинець був змушений здійснити цей акт без участі цеху, оскільки він був смертельно хворим, а цех відкладав засідання до наступної неділі.— Док. № 54.

[86] Андрій Стратин (Стратиній, Стратинський) — генеральний возний (судовий виконавець) львівського гродського суду.— Док. № 54.

[87] Документ відображає один з епізодів боротьби широких кіл міського населення проти засилля патриціату, який захопив у свої руки Раду міста. Поспільство (так називали основну частину членів міської громади) скаржилося на кривди з боку патриціату, відмовлялося виконувати незаконні податки і повинності; І. Альнпех був одним з керівників виступів поспільства проти патриціату, однак пізніше перейшов на бік патриціїв, які надали йому місце в Раді міста (див. примітку № 80).— Док. № 55.

[88] Інструкція містить виклад позиції Львівського братства у судовому процесі, який вівся в королівських судах між представниками української громади м. Львова і католицького патриціату. Братство прагнуло домогтися королівської грамоти, яка гарантувала б українському населенню певні права в цехах і забороняла б національно-релігійні утиски. На підтвердження того, що в минулому українці обиралися на посади цехмістрів, наведено уривки записів про обрання цехмістрів кравецького цеху (латинською мовою, в транскрипції кирилицею). В додатку подано проект промови-скарги (ламенту), з якою представники братства мали звернутися до короля.— Док. № 56.

[89] Мається на увазі після битви під Пилявцями.— Док. № 65.

[90] Румелія — історична область на території сучасних Румунії і Болгарії.— Док. № 65.

[91] Костьол босих кармелітів на Гончарській вулиці.— Док. № 65.

[92] Згаданих листів Б. Хмельницького не виявлено.— Док. № 65.

[93] Евлія Челебі (1611—80-і рр. XVII ст.) — турецький мандрівник, автор «Книги подорожувань», в якій подано описи багатьох українських міст. Поряд з вірогідними фактами цей твір містить чимало вигадок і перебільшень.— Док. № 69.

[94] «Могильовська хроніка» — книга пам'ятних записів, яку вели в м. Могильові (Білорусія) міщани Трохим Сурта і Михайло Трубницький (кінець XVII — перша половина XVIII ст.).— Док. № 73.

[95] Розділ із «Діаріуша» «Нещасливий Львів у 1704 році або щоденник захопленого шведським королем Карлом XII Львова 6 вересня 1704 р.», в якому докладно описано загарбання та пограбування міста шведським військом. Поданий розділ свідчить про велике нагромадження багатства монастирями та іншими культовими установами.— Док. № 74.

[96] Меншиков Олександр Данилович (1673—1729) — російський державний і військовий діяч, один з найближчих сподвижників Петра I в роки Північної війни. Документ складений у військовій канцелярії князя, генерала кавалерії російських військ, які стояли табором у Жовкві біля Львова. Це був період російсько-шведської Північної війни, коли восени 1706 р. цар Петро I направив 20-тисячний кавалерійський корпус під командуванням О. Д. Меншикова, який у Любліні повинен був з'єднатися з союзними військами Речі Посполитої. Але в цей час польський король Август II уклав зі шведами сепаратну мирну угоду. Втративши союзника, російські віська перебували в Галичині до зими, аж поки в грудні на військовій раді в Жовкві було вирішено відходити в глиб Росії, не приймаючи генерального бою зі шведською армією.— Док. № 75.

[97] Аналогічними були селянські повинності у львівських підміських маєтках у громадах Брюховичі, Замарстинів, Волиця, Поріччя (див. Держархів Львівської області, ф. 3, оп. 5, спр. 4, с. 64—66).— Док. № 84.

[98] Йдеться про Львівський університет.— Док. № 85.

[99] Заснування Львова в науковій літературі прийнято датувати 1256 роком.— Док. № 85.

[100] Мається на увазі Галицька Русь.— Док. № 85.

[101] Йдеться про дружину галицько-волинського князя Льва Даниловича Констанцію.— Док. № 85.

[102] Йдеться про облогу Львова селянсько-козацькими військами Б. Хмельницького у 1648 р.— Док. № 85.

[103] Кеппен Петро Іванович (1793—1864) — російський і український вчений в галузі статистики, географії та етнографії.— Док. № 86.

[104] «Європейський готель» — тепер готель «Україна», пл. А. Міцкевича, 4.— Док. № 86.

[105] *Зиморович Й. В.*— див. прим. № 9.— Док. № 86.

[106] Гриневецький Модест (1756—1823) — галицький український вчений, збирач пам'яток вітчизняної історії, професор і ректор Львівського університету.— Док. № 86.

[107] Оссолінський Юзеф Максиміліан (1748—1826) — польський просвітитель, бібліограф, літературознавець та історик, засновник культурно-освітньої установи — Львівського інституту Оссолінських.— Док. № 86.

[108] Лодій Петро Дмитрович (1764—1829) — вітчизняний просвітитель, юрист, філософ, професор Львівського, Краківського і Петербурзького університетів. Народився в с. Збой на Закарпатті.— Док № 86.

[109] Гарасевич Михайло (1763—1836) — галицький уніатський церковний діяч, історик, автор праць з історії церкви.— Док. № 86.

[110] Т. зв. Йосифінський університет у Львові як світський вищий навчальний заклад заснований австрійським імператором Йосифом II у 1784 р. замість колишньої єзуїтської академії, закритої із скасуванням ордену єзуїтів (1773 р.). Складався з філософського, юридичного, медичного і теологічного факультетів. Містився в приміщенні колишнього монастиря тринітаріїв, яке згоріло під час артилерійського обстрілу Львова 2 листопада 1848 р. Викладання проводилось латинською, німецькою і частково польською мовами.— Док. № 86.

[111] Патерик печерський — збірка житійних оповідань про Києво-Печерський монастир, його окремих діячів. Найдавніші рукописні збірки датуються XV ст.— Док. № 86.

[112] Раїч Йоган (1726—1801) — сербський історик, навчався в Київській академії. Автор праці «Історія різних слов'янських народів, найбільше ж болгарів, хорватів і сербів, з темряви забуття вилучена і на світ історичний виведена», ч. 1—5.— Відень, 1794—1795; Російське видання — Спб., 1795.— Док. № 86.

[113] Яворський Стефан (1658—1722) — український і російський церковний діяч, виразник реакційного світогляду феодальної аристократії. Головний твір — «Камінь віри» (1718) — спрямований проти лютеранства.— Док. № 86.

[114] У 1783 р. припинили свою діяльність гродські і земські суди на території колишніх Руського і Белзького воєводств. Вся їх документація була звезена з різних міст цієї території та з приміщень Нижнього замку у Львові і складена в залі давньої бібліотеки бернардинського монастиря. На цій документальній базі було створено державну установу під назвою «Цісарсько-королівський уряд давніх гродських і земських судів Галичини і коробораційних документів». Усі ці документи входять в ЦДІА УРСР у м. Львові.— Док. № 86.

[115] Йдеться про грамоту, писану від імені князя Льва перемишльському єпископу Антонію, якою князь підтверджує заснування Онуфріївського монастиря у Лаврові. Грамота датована за старою ерою візантійського літочислення 6800 року жовтня 8, що відповідає 1292 р. жовтня 8. На час приїзду П. Кеппена документ зберігався в архіві Онуфріївського монастиря у Львові, де й за сприянням М. Гриневецького оглядав його російський гість. На жаль, визначення П. Кеппеном грамоти автентичною (думка про автентичність цієї і інших княжих грамот простежувалася не лише у щоденнику, але й у листі П. Кеппена своєму другові К. Калайдовичу, писаному 8 лютого 1822 р. (ДПБ, ф. 328, спр. 383, арк. 14 та ін.) не підтверджує аналіз документа. Найбільш правдоподібно, що вона була створена у XVI ст., проте не виключено, що під час її складання використовувались невідомі нам сьогодні давні автентичні документи. Про дану та інші грамоти з іменем князя Льва, що зберігались у Львові, див. також матеріали П. Кеппена (Архів АН СРСР у м. Ленінграді, ф. 30, оп. 1, спр. 51, 137—139).— Док. № 86.

[116] Блюменбах Венцель-Карл-Вольфганг — австрійський географ і статистик (1791—1867 рр.). У 1830—1833 рр. вийшла у Відні його праця в трьох частинах «Neustes Gemälde der Österreichischen Monarchie».— Wien, 1830—1833. «Найновіший опис Австрійської монархії», в якому (частина 3) вміщено опис Львова.— Док. № 87.

[117] Полтва — ріка, ліва притока Західного Бугу, бере початок на північних схилах Гологір в околиці м. Львова, протікає через центральну частину міста. В часи пізнього середньовіччя води Полтви омивали південно-західні, західні і північно-західні оборонні

мури міста. Протягом XIX — на початку XX ст.— заключена в колектор під містом і виконує сьогодні роль каналізації.— Док. № 87.

[118] Вірменський собор, одна з найцінніших пам'яток архітектури міста, споруджений у 1363 р. львівським архітектором Дорінгом. Ця пам'ятка, як і всі інші, протягом сторіч обновлялася, обростаючи прибудовами і різностильовими нашаруваннями. Найстаріша, східна частина походить з XIV, середня — з XVII ст., найновіша, західна — поч. XX ст.— Док. № 87.

[119] Мається на увазі церква св. Юра — цілісний барочний ансамбль — один з найкращих не тільки на Україні, а й в Європі. Збудована у 1746—1764 рр. на місці кам'яної церкви, спорудженої в XIV ст. Дорінгом. Будівничим був архітектор Бернард Меретіні (Меретин, Мердерер). Скульптури роботи Й. Пінзеля і М. Філевича. Над оздобленням храму працювали Ю. Радивілівський, Ф. Смуглевич, Л. Долинський та ін. (*Овсійчук В.* Архітектурні пам'ятки Львова.— Львів, 1969, с. 81—82).— Док. № 87.

[120] Див. прим. 75.

[121] Домініканський костьол — пам'ятка барочного стилю, одна з найграндіозніших споруд у Львівській архітектурі XVIII ст. Костьол збудований за проектом архітектора Яна де Вітте на місці готичного, який розібрали у 1745 р. Будівельними роботами керував Мартин Урбанік, після його смерті — К. Мурадович, фасад закінчував К. Фесінгер.— Док. № 87.

[122] Торвальдсен Бертель (1768—1844) — датський скульптор, видатний представник класицизму в Європі.— Док. № 87.

[123] Каррара — місто в Італії (Тоскана), центр видобутку і обробки високоякісного білого скульптурного мармуру.— Док. № 87.

[124] Колегія єзуїтів — навчальний заклад, заснований у Львові монахами єзуїтського ордену, прибулими в XVI ст. до Галичини з метою прискорення покатоличення і ополячення місцевого українського населення. У 1661 р. перетворена в академію (університет) — один з найстаріших вищих навчальних закладів у Східній Європі. Будинок колишньої колегії, перебудований у 1723 р. з барочною брамою, знаходиться на вул. Театральній. Учнями цього навчального закладу були Б. Хмельницький і відомий мандрівник В. Григорович-Барський.— Док. № 87.

[125] Див. док. № 24.

[126] Станова Терезіанська академія (1784—1843), призначена для навчання виключно шляхетської молоді.— Док. № 87.

[127] Мається на увазі пристосування у 1789 р. костьолу ліквідованого монастиря францисканців (вул. Театральна) під так званий Зимовий театр. Після побудови у 1842 р. театру Скарбка приміщення Зимового театру перетворено в концертний зал, який згорів під час пожежі 2 листопада 1848 р.— Док. № 87.

[128] Гехтівський, або Єзуїтський сад — назва найстарішого парку у Львові, заснованого у XVI ст. До 1799 р. належав єзуїтському монастиреві, згодом міщанину Яну Гехту.— Док. № 87.

[129] Йдеться про поширювану серед учасників таємних організацій Львова в 30-х рр. революційну відозву під заголовком «Народе руський!», в якій містився заклик до українського населення єднатися з польським та іншими народами з метою вигнання імператорів, королів, магнатів і шляхти, визволення Польщі та забезпечення свободи і рівності усіх людей.— Док. № 90.

[130] Ламене Гуго Фелісіте (1782—1854) — один з представників утопічного християнського соціалізму у Франції 30-х рр. XIX ст., автор книги «Слова віруючого» (1834), в якій виклад демократичних і республіканських ідей поєднано з проповіддю класової гармонії в суспільстві, самовдосконалення особи на основі християнських догм і моральних постулатів, покликаних сприяти побудові суспільства миру і справедливості. Книга Ф. Ламене поширювалась серед учасників таємн. х антикріпосницьких організацій 30-х рр. XIX ст. у Львові.— Док. № 90.

[131] Йдеться про виявлену у студентів Львівського університету революційну відозву «Листи до приятелів миру», автором якої був учасник антикріпосницького підпілля Ю. Горошкевич. Відозву вперше опублікував І. Я. Франко (Житє і слово, 1895, кн. 6, с. 324—337), вважаючи її помилково «Інструкцією для учителів руського народу» К. Ценглевича.— Док. № 90.

[132] Гославський Маврикій (1802—1834) — польський поет-демократ, представник «української школи» в польській літературі. Автор поем «Поділля» (1826), «Дума про Нечая» (1827), в яких правдиво відтворив панораму звичаїв і уявлень народних мас Поділля. З великим пієтетом ставився до декабристів, присвятивши їм вірш «На смерть Пестеля, Муравйова та інших мучеників російської свободи» (1826). Брав участь в Листопадовому повстанні 1830—1831 рр. в Королівстві Польському, після поразки якого оселився в Галичині. У Львові в друкарні інституту Оссолінських видав нелегально збірку «Поезії польського улана» з вигаданим позначенням місця видання: Париж, 1833. Схоплений австрійськими властями, помер у в'язниці в м. Станіславі, захворівши на тиф (див. док. № 93).— Док. № 91.

[133] Мова йде про революційні пісні, автором яких був учасник антикріпосницького підпілля в Галичині 30-х рр. XIX ст. К. Ценглевич. Написані українською мовою, вони були призначені для поширення серед селянства Східної Галичини. В них з використан-

ням засобів українського пісенного фольклору в яскравих фарбах змальовувалось важке становище кріпаків і звучали заклики до боротьби проти царів і поміщиків, проти соціального і політичного гноблення. Пісні набули значного поширення серед учасників антикріпосницького підпілля у Львові.— Док. № 91.

[134] Гощинський Северин (1801—1876) — польський поет-романтик і публіцист демократичного напряму, представник «української школи» в польській літературі. В своїх творах відображав становище українського народу та його боротьбу проти польської шляхти, царизму, з революційно-демократичних позицій оцінив гайдамацький рух на Україні (поема «Канівський замок», 1828). Народився в с. Іллінцях на Вінничині. Брав участь в польському визвольному повстанні 1830—1831 рр., після поразки якого в 30-х рр. деякий час перебував таємно у Галичині, зокрема у Львові, ведучи пропаганду революційних антикріпосницьких ідей.— Док. № 91.

[135] Інформується про видану видатним польським поетом і революціонером А. Міцкевичем «Книгу польського народу і польського паломництва» (1832), в якій під релігійно-містичною оболонкою містився рішучий протест проти існуючого суспільного ладу та заклик до загальної революції пригноблених народів Європи. Книга була популярною серед учасників таємних антикріпосницьких організацій Львова 30-х рр.— Док. № 91.

[136] Ланкастер Джозеф (1778—1838) — англійський педагог, один із засновників системи взаємного навчання і відповідних шкіл, які згодом набули поширення в різних країнах В 1818 р. декабрист М. Ф. Орлов відкрив школу подібного типу в Києві.— Док. № 93

[137] «Співи Януша» — збірка поезій польського поета Вінцентія Поля (1835).— Док № 93.

[138] Шашкевич Маркіян Семенович (1811—1843) — видатний український поет-демократ. Найдіяльніший учасник прогресивного громадсько-літературного угруповання «Руська трійця». Головний ініціатор, організатор і автор альманаху «Русалка Дністровая» (1836). Оспівував боротьбу проти соціального і національного поневолення (вірші «Хмельницького обступлення Львова», «О Наливайку», оповідання «Олена»). Автор ліричних поезій, байок. перекладів з слов'янських літератур.— Док. № 94.

[139] Вагилевич Іван Миколайович (1811—1866) український письменник і вчений, один з організаторів «Руської трійці», брав участь у виданні альманаху «Русалка Дністровая». В 1862—1866 рр. працював над упорядкуванням матеріалів Львівського міського архіву. Опублікував документи з історії Львова, брав участь у виданні «Актів гродських і земських», у складанні і редагуванні словника польської мови С. Лінде (*Гуменюк М. П., Кравченко Є. Є.* М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Бібліографічний покажчик.— Львів, 1962).— Док. № 94.

[140] Головацький Яків Федорович (1814—1888) — поет, етнограф, історик, фольклорист, педагог. У 1849 р. перший професор української мови і літератури у Львівському університеті та його ректор. В студентські роки — член гуртка «Руська трійця». Автор праць з історії, археології, етнографії і філології. Переклав на українську мову сербські та хорватські народні пісні. Найважливіша праця «Народні пісні Галицької і Угорської Русі», кн. 1—4.— М., 1878. У 50-х рр. перейшов у табір реакції. У 1867 р. виїхав у Вільно, де був головою Археографічної комісії.— Док. № 94.

[141] Верещинський Микола Миколайович (1793—1882) — культурно-освітній діяч в Галичині, багато років працював директором школи у Коломиї, підтримував діяльність «Руської трійці», дав кошти на видання альманаху «Русалка Дністровая».— Док. № 94.

[142] Офен — німецька назва угорського міста Буда, об'єднаного в 1872 р. з містом Пешт в одне місто під назвою Будапешт.— Док. № 94.

[143] Листування І. Вагилевича з цими вченими опубліковане. Див.: Письма к М. П. Погодину из славянских земель (1835—1861). Вип. 3.— М., 1880, с. 622—651; *Свенцицкий И. С.* Материалы по истории возрождения Карпатской Руси, [I].— Львов, 1905, с. 145—154; Матеріали до історії українсько-чеських взаємин в першій половині XIX ст.— Львів, 1921, с. 1—65 (Укр.-рус. архів. Історико-філологічна секція НТШ, т. 15).— Док. № 94.

[144] Горошкевич Юліан (1816—1900) — учасник антикріпосницького підпілля, з осені 1836 р. працював у Львові. Автор революційної відозви «Листи до приятелів миру» і пісні «Думка» (укр. мовою).— Док. № 95.

[145] Йдеться про революційну пісню «Думка», відбиту Ю. Горошкевичем нелегально на власному літографічному апараті (*Стеблій Ф. І.* До питання про антикріпосницьку агітацію польських буржуазних демократів у Східній Галичині в 30-х роках XIX ст.— Українське слов'янознавство, 1972, № 6, с. 147—150).— Док. № 95.

[146] Семенський Люціан (1807—1887) — польський поет, представник романтизму, прихильник культурного єднання слов'янських народів, автор ряду перекладів українських народних пісень, учасник антикріпосницького підпілля у Львові 30-х рр. XIX ст. Підтримував творчі зв'язки з діячами «Руської трійці».— Док. № 96.

[147] Йдеться про слідство, вчинене 1834 р. австрійською поліцією над групою учнів львівської гімназії у зв'язку заснуванням ними Товариства галицьких старожитностей, очолюваного К. Шайнохою, А. Шашкевичем (брат М. Шашкевича) та ін.— Док. № 98.

[148] Мова йде про таємну антикріпосницьку організацію «Союз друзів народу», що діяла у Львові в 1833—1835 рр. і була підпорядкована організації польських карбонаріїв у Галичині. До складу її входили представники інтелігенції, студенти університету

та ін. Керівним органом Союзу була декастерія, якій підлягали низові групи — роти. До однієї з рот входило 12 студентів-українців (І. Сілецький, Р. Крижановський, М. Мінчакевич, Т. Кульчицький, К. Слоневський, С. Мійський, Й. Охримович, І. Покинський, І. Станчак та ін.). Метою організації було повалити абсолютистську монархію шляхом збройного повстання, утворити на землях колишньої Речі Посполитої федеративну демократичну республіку, ліквідувати станові привілеї і звільнити селян від панщини і передати їм земельні наділи. В 1835 р. «Союз друзів народу» влився в новозасновану організацію «Співдружність польського народу». У 1838 р. за доносом Д. Гречанського колишніх учасників «Союзу друзів народу» було викрито і засуджено до різних строків тюремного ув'язнення.— Док. № 98.

[149] Коль Йоганн-Георг (1808—1878) — німецький мандрівник, географ і письменник. В книгах «Мандрівка в Південну Росію» (1841), «Мандрівка по Росії і Польщі. Україна. Малоросія» (1841), «Мандрівка по Росії і Польщі. Буковина, Галичина. Краків, Моравія» (1841) вмістив багато відомостей про природні умови, економіку, історію і культуру України. Підкреслював етнічну єдність українського народу Наддніпрянщини, Галичини, Буковини, Закарпаття.— Док. № 99.

[150] Мається на увазі Високий замок у Львові.— Док. № 99.

[151] Йдеться про львівську ратушу, збудовану у 1835 р., яка згоріла під час збройного повстання 1848 р. після артилерійського обстрілу міста. Раніша, ренесансна ратуша XV—XVI ст. завалилася у 1826 р.— Док. № 99.

[152] Мається на увазі площа Ринок у Львові.— Док. № 99.

[153] Йдеться про реорганізацію Львівського ліцею в університет у 1817 р.— Док. № 100.

[154] «Зоря» — фольклорно-літературний збірник, підготовлений до видання «Руською трійцею» у 1834 р., але не допущений вищим уніатським духовенством і австрійською цензурою до друку.— Док. № 101.

[155] Левицький Венедикт — професор богословського факультету Львівського університету, у 1835—1848 рр.— цензор книг, що видавались українською та російською мовами, реакціонер, противник впровадження в літературу народнорозмовної мови. Своїми негативними рецензіями сприяв недопущенню до друку збірки «Зоря» та альманаху «Русалка Дністровая», укладених діячами «Руської трійці».— Док. № 101.

[156] У документі йде мова про визвольне повстання проти Габсбургів, підняте в лютому 1846 р. польськими шляхетсько-буржуазними демократами в Краківській республіці і в Галичині, яке на самому початку зазнало поразки. У Львові агітацію за участь в повстанні серед ремісничих підмайстрів, міського плебсу та студентів наприкінці 1845 — на початку 1846 рр. проводив комітет, створений революційним демократом Е. Дембовським. Представники комітету поширювали серед робітників міста ідеї утопічного комунізму — ідеї «спільної праці і спільного споживання». До середини січня 1846 р. їм вдалося завербувати до участі в повстанні понад 500 чоловік. Проте масові арешти, проведені в місті австрійською поліцією в ніч з 13 на 14 лютого, обезглавили організацію та зірвали збройне повстання у Львові.— Док. № 102.

[157] У зізнанні натякається на ідею утопічного комунізму про створення внаслідок практичної революційної боротьби трудящих мас суспільного ладу, основаного на принципах соціальної і політичної рівності та запровадження спільності майна.— Док. № 102.

[158] «Pszonka» — щомісячний журнал, що видавався Польським демократичним товариством в Страсбурзі і Парижі (Франція) в 1839—1845 рр. Редактори: С. Гощинський, Т. Вишньовський, Л. Зенкович.— Док. № 102.

[159] Йдеться про буржуазно-демократичні завоювання трудящих Відня, досягнуті внаслідок революційного повстання 13 березня 1848 р. та повалення реакційного уряду К. Меттерніха.— Док. № 103.

[160] Йдеться про звільнення в Кракові 17 березня 1848 р. під впливом народних рухів політичних в'язнів — учасників визвольного повстання 1846 р.— Док. № 103.

[161] Мається на увазі петиція на ім'я австрійського імператора, складена представниками польської ліберальної буржуазії та поміщиків 18 березня 1848 р. і подана на підписання населенню Львова. Петиція, що була по суті програмою польської ліберальної буржуазії і ліберальних поміщиків, зводилась до здійснення буржуазних реформ та перетворення Галичини в польську автономну провінцію Австрійської монархії.— Док. 103.

[162] Мова йде про т. зв. громадський комітет, утворений у Львові 21 березня 1848 р. представниками польської ліберальної буржуазії з метою відвернення народних мас від активної боротьби. Комітет проводив переговори з губернатором Ф. Стадіоном щодо формування національної гвардії. На вимогу останнього саморозпустився того ж дня.— Док. № 103.

[163] Йдеться про декрет австрійського імператора Фердинанда від 15 березня 1848 р., який скасував цензуру і дав дозвіл на створення у містах національної гвардії.— Док. № 103.

[164] Мова йде про донесення губернатора Галичини Ф. Стадіона австрійському імператору Фердинанду від 21 березня 1848 р. про становище в Галичині у зв'язку з початком революції в монархії.— Док. № 103.

[165] Альманах «Русалка Дністровая», виданий «Руською трійцею» наприкінці 1836 р.

в Буді в обхід львівської цензури, був наскрізь пройнятий мотивами антикріпосницької визвольної боротьби, засуджував реакційну асиміляторську політику правлячих кіл і панівних класів на західноукраїнських землях, пропагував ідеї єдності всіх українських земель, спорідненості українського і російського народів, єднання всіх слов'янських народів, спрямовані проти австрійського абсолютизму. Це стало основною причиною суворої розправи над книгою з боку правлячих кіл Австрії, які за допомогою цензурних утисків намагалися не допустити поширення передових ідей. Конфісковані поліцією 600 примірників альманаху, надісланих Я. Головацькому до Львова, не були, однак, знищені і знаходились у Львівській цензурі під арештом до квітня 1848 р. Після скасування цензури їх було передано бібліотеці Львівського університету, звідки вони були видані Я. Головацькому на його клопотання від 31 липня 1849 р. на адресу намісника Галичини А. Голуховського.— Док. № 107.

[166] «Зоря Галицька» — українська ліберально-буржуазна газета, яка виходила у Львові в 1848—1857 рр. До 1851 р. була органом Головної руської ради.— Док. № 109.

[167] Устиянович Микола (1811—1885) — український письменник і громадський діяч, послідовник «Руської трійці», ініціатор скликання першого з'їзду діячів освіти, науки і культури у Львові (1848), на якому, пропагуючи ідею єдності Галичини з Наддніпрянською Україною, закликав набиратися сили «у громкого Шевченка».— Док. № 109.

[168] Мова йде про «Галицько-руську матицю» — культурно-освітнє товариство, засноване у Львові в 1848 р. з метою видання популярних книг для народу.— Док. № 109.

[169] Левицький Йосиф (1801—1860) — український письменник, педагог, культурний діяч, автор першої друкованої в Галичині граматики української мови (1830, нім. мовою).— Док. № 109.

[170] Мох Рудольф — український письменник, послідовник «Руської трійці», автор гумористичних драматичних творів на теми з життя кріпосного галицького села першої половини XIX ст.— Док. № 109.

[171] Яблонський Генріх — польський поет-демократ, автор надрукованих у Львівській газеті «Дневник руський» віршів: «Мученикам вольності з року 1847», присвяченого репресованим царизмом кирило-мефодіївцям, та «Думка в степах», в якому пророкував велике майбутнє українському народові у братній сім'ї слов'янських народів. З останнім віршем виступав перед учасниками першого з'їзду діячів освіти, науки і культури у Львові.— Док. № 109.

[172] «На милування нема силування» — назва здійсненої І. Озаркевичем переробки п'єси «Наталка Полтавка» І. Котляревського, поставленої 26 жовтня 1848 р. у Львові для учасників першого з'їзду діячів освіти, науки і культури.— Док. № 109.

[173] 1—2 листопада 1848 р. у Львові спалахнуло збройне повстання міських низів, спрямоване проти наступу контрреволюції. На головних вулицях виникли барикади. 2 листопада за наказом командуючого австрійськими військами в Галичині генерала Гаммерштейна місто було піддано артилерійському обстрілу, внаслідок якого було вбито 55 і поранено 75 чоловік, згоріли будинок університету, театр, технічна академія, ратуша. 3 листопада в місті оголошено стан облоги. Кількасот учасників повстання віддано до військового суду, заборонено збори, політичні товариства, закрито газети.— Док. № 110.

[174] Названий міністерський декрет був виданий у відповідь на клопотання Головної руської ради у Львові (див.: ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 2935, арк. 1—12).— Док. № 112.

[175] Незважаючи на те, що безпосередніх фактів поширення соціалістичних ідей в Галичині на початку 1851 р. не виявлено, позиція австрійських властей не випадкова. Вже під час революції 1848—1849 рр. та й в 50-ті рр. галицька преса вміщувала окремі матеріали про діяльність К. Маркса і Ф. Енгельса. Після поразки революції австрійський уряд вживав всіх заходів, щоб ліквідувати будь-які зародки передової суспільно-політичної думки. В 1851 р. указом Франца-Йосифа було скасовано конституцію 1849 р., розгромлено революційно-демократичний гурток Ю. Госляра. У соціалізмі панівні класи вбачали смертельну небезпеку для існуючого ладу.— Док. № 113.

[176] Очевидно, мова йде про стрілецьке товариство, яке виникло у Львові ще в середньовіччя. Щороку товариство проводило змагання. Знаходилось воно на вул. Курковій (тепер М. Лисенка, 23).— Док. № 113.

[177] Можливо, йдеться про хорове товариство, яке виникло на базі музичної школи, заснованої у Львові А. Моцартом, сином В. А. Моцарта.— Док. № 113.

[178] Данкевич Лука (1791—1866) — український письменник. У своїх творах висміював австрійські порядки, зокрема конституцію 1849 р., закликав до об'єднання народних сил у боротьбі з загарбниками (Історія української літератури. Т. 2.— К., 1967, с. 366). Позитивно оцінений І. Франком.— Док. № 114.

[179] Шашкевич Володимир Маркіянович (1835—1881) — український письменник «народовського» напряму.— Док. № 114.

[180] Заснування постійного українського театру у Львові розглядалося австрійськими властями на прохання культурно-освітнього товариства «Руська бесіда» в 1861 р. і було вирішене негативно. Натомість «Руська бесіда» одержала дозвіл на певну кількість вистав на 1864 р. і наступні роки. 29 березня 1864 р. у Львові в приміщенні «Народного дому» відбулася перша вистава «Маруся» за однойменною повістю

Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. Так був створений перший в Галичині професійний український театр. Однак він перебував у Львові лише взимку, а влітку внаслідок важких матеріальних умов змушений був подорожувати по усій Галичині та Буковині. В його творчому доробку були «Наталка Полтавка» і «Москаль Чарівник» І. Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Назар Стодоля» Т. Шевченка та ін. На його сцені виступали видатні українські актори.— Док. № 115.

[181] Відкритий лист був підготовлений і розповсюджений страйковим комітетом під час першого страйку у Львові, який розпочався 24 січня 1870 р. і охопив близько 100 робітників-друкарів. Під впливом успішної боротьби друкарів Відня, Брно, Будапешта правління «Прогресивного товариства львівських друкарів», яке було засноване восени 1869 р., приступило до підготовки страйку. На зборах львівських друкарів було обрано комісію, яка виробила проект колективного договору, що передбачав підвищення заробітної плати і скорочення робочого дня. І коли власники друкарень відмовилися задовольнити вимоги робітників, останні розпочали страйк. Підприємці намагались перешкодити розгортанню страйку, погрожували арештами, викликали поліцію. Але страйкуючі виявили стійкість і солідарність, не припинили боротьби. 27 січня 1870 р. було випущено Відкритий лист, в якому роз'яснювались причини страйку. Страйк тривав тиждень і закінчився перемогою робітників, яким була підвищена заробітна плата, частково скорочено робочий день. Страйк друкарів Львова був першим організованим виступом робітничого класу західноукраїнських земель.— Док. № 117.

[182] «Просвіта» — культурно-освітнє товариство на західноукраїнських землях, засноване в 1868 р. «народовцями» у Львові з метою поширення освіти серед народу. В містах і містечках Галичини діяли її філії. Видавала твори українських письменників, шкільні підручники, популярні брошури тощо. Склад «Просвіти» не був однорідним. У ньому постійно точилася боротьба між реакційними, буржуазно-ліберальними і буржуазно-націоналістичними угрупованнями, з одного боку, та прогресивними демократичними (з 30-х рр. XX ст.— комуністичними) колами, що мали значний вплив на низові організації «Просвіти» — з другого.— Док. № 118.

[183] Йдеться про оперу «Купало» українського композитора, письменника, громадського діяча ліберально-буржуазного напряму Анатоля (Наталя) Климентовича Вахнянина (1841—1908).— Док. № 118.

[184] «Правда» — літературно-науковий і громадсько-політичний журнал буржуазно-ліберального і буржуазно-націоналістичного напряму, орган «народовців». Виходив у Львові з перервами в 1867—1898 рр.— Док. № 118.

[185] «Торбан» — львівське музичне і співоче товариство, засноване у 1870 р. А. К. Вахнянином.— Док. № 118.

[186] «Академічний кружок» — львівський гурток студентської молоді москвофільського напряму, заснований 1871 р. У травні 1876 р. формально об'єднався із студентським «народовським» гуртком «Дружній лихвар». У 1874—1877 рр. «Академічний кружок» видавав у Львові журнал «Друг», з 1876 р.— за участю І. Франка. Очолювана І. Франком демократична група і редакція журналу вели гостру боротьбу проти «москвофілів» і «народовців». Після арешту в 1877 р. І. Франка, М. Павлика, О. Терлецького в 1877 р. «Академічний кружок» знову набрав москвофільського напряму.— Док. № 119.

[187] Див. прим. № 186.— Док. № 119.

[188] «Дзвін» — художньо-публіцистичний збірник революційно-демократичного спрямування, виданий 1878 р. у Львові М. І. Павликом та І. Я. Франком як продовження літературного і громадсько-політичного журналу революційно-демократичного напряму «Громадський друг» (1878).— Док. № 120.

[189] Йдеться про заборону австрійськими властями збірника «Дзвін», який був розповсюджений у Львові і поза його межами.— Док. № 120.

[190] «Народний дім» — культурно-освітня організація, заснована у Львові 1849 р. Головною руською радою. З 60-х рр. XIX ст. «Народний дім» перейшов під керівництво «москвофілів».— Док. № 121.

[191] Мишуга Олександр Пилипович (1853—1922) — відомий український оперний співак і педагог.— Док. № 121.

[192] Йдеться про «Заповіт» М. Лисенка, який був написаний на прохання львів'ян і вперше прозвучав на першому Шевченківському вечорі у Львові в 1868 р.— Док. № 121.

[193] Праця О. Терлецького «Робітницька плата і рух робітницький в Австрії в послідних часах» повністю була надрукована в двох номерах журналу «Світ» за 1881 р.: 10 березня, № 3, с. 57—59 і 10 квітня, № 4, с. 76—79.— Док. № 122.

[194] «Czas» — інформаційно-політична газета краківських консерваторів, виходила в 1848—1934 рр.— Док. № 122.

[195] Мова йде головним чином про представників найбідніших верств селянства, яке змушене було шукати заробітку у місті, поповнюючи тим самим ринок дешевої робочої сили. Вихідці із села наймалися передусім на поденну роботу за низьку плату. Селянство було основним джерелом формування робітничого класу Галичини.— Док. № 122.

[196] 26 червня 1881 р. відбулися збори 700 робітників Львова, які були скликані з ініціативи редакційного комітету робітничої газети «Праца», що виходила в 1878 — 1892 рр. На цих зборах і було обрано комітет з метою підготовки з'їзду робітників

усієї Галичини, головним завданням якого було б обговорити питання про створення робітничої партії. Важливу роль у поширенні ідей наукового соціалізму серед робітників, їх згуртуванні відіграли перші програмні документи західноукраїнського робітничого руху — «Програма галицьких соціалістів» і «Програма галицької робітничої партії», виданих в 1881 р. Перша з них була складена І. Франком, Б. Червенським і Л. Інлендером наприкінці 1880 р. і надрукована в Женеві в січні 1881 р. У цих програмах, на яких позначився вплив марксистських ідей, були викладені основні принципи соціалізму і завдання робітничого руху в Галичині. Проте програми містили ряд помилкових положень, зумовлених впливом лассальянських ідей, що стосувалися питання про визначення рушійної сили революційного руху в краї, про владу і шляхи її завоювання.— Док. № 123.

[197] Насправді збори галицьких робітників відбулися не 30 жовтня, а лише 4 грудня 1881 р., в яких взяли участь понад 1 тисяча чоловік. Це пояснюється тим, що австрійські власті тривалий час не давали згоди на їх проведення. Дозвіл було дано з умовою, що на зборах не буде розглядатися питання про організацію робітничої партії. Незважаючи на попередження властей, збори проходили бурхливо. Промовці в своїх виступах викривали капіталістичний лад, закликали до боротьби проти панівних класів. Поліція розігнала збори. Таким чином, створити робітничу партію в Галичині на початку 80-х рр. не вдалося.— Док. № 123.

[198] «Марія Мати Ісусова» — йдеться про поему Т. Г. Шевченка «Марія», яку видав латинським шрифтом у Женеві в 1882 р. М. П. Драгоманов і яка поширювалась в Галичині. З числа надісланих М. П. Драгомановим примірників поеми «Марія», 30 примірників розійшлося в Дрогобичі, і по 10 у Львові та Стрию. Поширення поеми І. Я. Франко підпорядкував пропаганді соціалістичних ідей серед бориславських і дрогобицьких робітників. 16 червня 1884 р. Львівський крайовий суд заборонив розповсюдження поеми «Марія» в Галичині (Держархів Львівської області, ф. 350, оп. 1, спр. 2396, арк. 55). Проте це рішення не могло припинити дальше її поширення. В 1886 р. «Марію» разом з «Маніфестом Комуністичної партії» та іншими творами соціалістичного змісту читали члени нелегальних гуртків учнівської молоді у м. Львові (ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 4, спр. 3689, арк. 107).— Док. 124.

[199] Судовий процес над М. Павликом продовжувався ще 1 і 2 вересня 1882 р. Виступи М. Павлика на судовому процесі в кінці серпня — початку вересня 1882 р.— це пристрасні звинувачення існуючого ладу.— Док. № 125.

[200] Наприкінці листопада — на початку грудня 1882 р. австрійська поліція заарештувала більшість членів трьох нелегальних соціалістичних гуртків у Львові, які очолили робітники Михайло Драбик і Ян Козакевич і студент університету Казимир Тиховський. До складу цих гуртків входило близько 40 членів — переважно представників робітничої і студентської молоді української і польської національностей. Гуртківці були знайомі з окремими працями К. Маркса і Ф. Енгельса, проводили значну пропагандистську діяльність серед робітників Львова та його околиць. Вони поширювали нелегальні соціалістичні видання, випускали прокламації. Львівські гуртки підтримували тісні зв'язки з соціалістами Кракова, з першою польською соціалістичною партією «Пролетаріат», створеною і очолюваною Л. Варинським. Відозва «Соціалістична громада Львів до робітників», надрукована одним із нелегальних гуртків, розповідала про тяжке становище робітників, закликала їх до боротьби проти капіталістів за прикладом трудящих Росії, країн Західної Європи і Америки (Держархів Львівської області, ф. 314, оп. 1, спр. 4848, арк. 94).— Док. № 126.

[201] Йдеться про судовий процес над членами трьох нелегальних соціалістичних гуртків Львова (див. прим. 200).— Док. № 127.

[202] Очевидно, тут мова йде про російських і польських революціонерів, соціалістів, які починаючи з середини 70-х рр. XIX ст. встановили тісні зв'язки зі Львовом. Цим шляхом транспортувалась нелегальна література в Росію, переправлялись політичні емігранти. Ці зв'язки посилились на початку 80-х рр., особливо починаючи з 1883 р., коли в Швейцарії була створена перша російська марксистська група «Визволення праці».— Док. № 128.

[203] «Робітниці!» — перша відозва галицьких соціалістів, адресована спеціально до робітниць. Серед її творців був М. Павлик. Активну участь в її поширенні брала його сестра — Ганна Павлик. Австрійські власті заборонили її поширення.— Док. № 129.

[204] Мова йде про страйк пекарів Львова, який почався 1 липня 1888 р. і тривав майже до кінця місяця, охопивши 300 робітників міста. Організатором страйку був львівський робітник М. Ф. Рудикевич. Робітники вимагали скорочення робочого дня до 12 годин, підвищення заробітної плати, надання вихідного дня, заборони нічної праці учнів до 16 років та ін. Незважаючи на стійкість робітників, страйк закінчився для них невдало.— Док. № 130.

[205] У документі йдеться про робітничий комітет на чолі з А. Маньковським і Й. Данилюком, який був створений з метою підготовки святкування 1 травня 1890 р. у Львові. Підготовча робота комітету проходила в умовах шалених виступів буржуазної преси та урядових переслідувань. Незважаючи на це, агітаційна діяльність комітету сприяла поширенню соціалістичних ідей серед робітників і дала хороші наслідки.— Док. № 133.

[206] Насправді у день 1 Травня 1890 року у Львові на подвір'ї міської ратуші зібралось близько 4 тисяч робітників.— Док. № 132.

[207] Герман Шульц-Деліч (1808—1883) — представник німецької вульгарної буржуазної політекономії; намагався відвернути робітників від революційної боротьби шляхом організації кооперативних товариств.— Док. № 132.

[208] Видавцем і відповідальним редактором газети були відповідно М. Павлик та І. Франко.— Док. № 133.

[209] Б. Лімановський — Лімановський Болеслав (1835—1935) — польський соціаліст, історик, соціолог, журналіст.— Док. № 133.

[210] При газеті «Праца» був створений інтернаціональний за своїм складом редакційний комітет, в який ввійшли І. Франко, М. Павлик, Й. Данилюк, А. Маньковський. Комітет пропагував серед робітників ідеї наукового соціалізму, організовував робітничі гуртки і вечірні школи. Протягом 1878—1880 рр. у робітничих гуртках самоосвіти І. Франко викладав політекономію, пропагував основи марксистського вчення. З цією ж метою він опублікував на сторінках газети «Праца» ряд статей. Газета «Праца» виховувала робітників в дусі інтернаціональної єдності, знайомила з революційним рухом у Росії, Європі і Америці, сприяла утворенню робітничої партії в Галичині.— Док. № 133.

[211] «Robotnik» — двотижнева робітнича газета, виходила у Львові в 1890—1899 рр., з 1892 р.— орган соціал-демократичної партії Галичини.— Док. № 133.

[212] Мова йде про прогресивну селянську «Русько-українську радикальну партію», створену в Галичині в 1890 р. Засновниками і керівниками її були І. Франко, М. Павлик, С. Данилович, Є. Левицький. Радикали видавали у Львові журнали «Народ» і «Хлібороб» та газету «Громадський голос». Вони висунули ряд вимог, здійснення яких привело б до ліквідації залишків феодалізму, швидшого розвитку капіталізму і певної демократизації країни. У партії йшла непримиренна боротьба двох напрямків: лівого на чолі з І. Франком і М. Павликом та правого крила на чолі з С. Даниловичем. Ліве крило радикалів розгорнуло роботу серед селянських мас, закликало їх до революційних виступів, до союзу з робітниками, зв'язувало визволення українського народу з перемогою соціалізму.

В 1899 р. частина членів радикальної партії разом з «народовцями» об'єдналася в українську національно-демократичну партію проавстрійської орієнтації. На початку XX ст. в зв'язку з проникненням у ряди Русько-української радикальної партії сільської буржуазії вона перетворилася в буржуазно-націоналістичну партію.— Док. № 133.

[213] 15 листопада 1890 р. у Львові був створений єдиний комітет з представників соціалістичних гуртків, який став представляти одну соціал-демократичну робітничу партію. З 31 січня по 2 лютого 1892 р. у Львові відбувся І з'їзд галицьких соціал-демократів, на якому було проголошено створення соціал-демократичної партії Галичини й Сілезії як складової частини австрійської соціал-демократичної партії, створеної на з'їзді в Гайнфельді 1889 р. Створення партії було визначною подією в робітничому русі, сприяло його пожвавленню. Ця партія проводила певну роботу серед робітників, організовувала збори, демонстрації, очолила масовий рух за загальне виборче право. Проте в кінці 90-х рр. її керівництво перейшло на опортуністичні позиції. Єдина, побудована за принципом інтернаціоналізму, соціал-демократична партія Галичини і Сілезії розпалася на окремі національні організації. Проте ліві елементи партії чимало робили для пропаганди марксистських ідей серед широких мас трудящих.— Док. № 133.

[214] «Зоря» — літературно-громадський двотижневий журнал. Виходив у 1880—1897 рр. у Львові під наглядом і редагуванням «народовців» (О. Патрицького та ін.), з 1884 р.— орган Літературного товариства ім. Шевченка. З 1882 р. у «Зорі» співробітничав І. Я. Франко, який прагнув демократизувати журнал. У 1886 р. він вийшов зі складу редакції. Тільки в 1890—1897 рр., коли журнал виходив за редакцією В. Лукича, в ньому друкувались твори І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського та інших українських революційних демократів.— Док. № 134.

[215] У 1890 р. лідери «народовців» О. Барвінський, Ю. Романчук та інші уклали угоду з австрійським урядом і верхівкою польської шляхти, згідно з якою за дрібні подачки (надання «народовцям» кількох місць у парламенті, відкриття української гімназії тощо) зобов'язалися підтримувати Австро-Угорську монархію. Свою зрадницьку політику вони проголосили «новою ерою». У боротьбу проти «новоерівців» активно включилася Леся Українка, приєднавшись до І. Франка і М. Павлика.— Док. № 135.

[216] Романчук Юліан (1842—1932) — український буржуазно-націоналістичний діяч, один з лідерів «народовців», організатор антинародної «нової ери».— Док. № 135.

[217] «Москвофіли» — суспільно-політична течія на західноукраїнських землях у другій половині XIX — початку XX ст., що об'єднувала частину духовенства, консервативної інтелігенції і сільської буржуазії, які орієнтувалися на реакційні сили царської Росії. Всупереч демократичним силам західноукраїнських земель, які вбачали шлях до визволення українського народу в розвитку російського революційно-визвольного руху, лідери «москвофілів» вислужувалися перед російським царизмом. Вони не визнавали права на вільний розвиток українського народу і його культури. Реакційну суть «москвофілів» викривали М. Г. Чернишевський, І. Я. Франко, М. І. Павлик та інші російські й українські прогресивні діячі. В. І. Ленін у статті «Як поєднують прислужництво реак-

ції з грою в демократію?» піддав нищівній критиці «москвофілів», вказавши, що вони були підкуплені однією з найреакційніших партій Росії — кадетською партією (*Ленін В. І.* Повне зібр. творів, т. 26, с. 257—258).— Док. № 135.

[218] Тут Леся Українка помилялася. Згодом вона сама переконалася в тому, що лише частина членів студентського товариства «Січ» була причетна до демократичного руху.— Док. № 135.

[219] За старою польською легендою пан Твардовський продав душу чортові, але коли той ніс його до пекла — перехрестився, і чорт випустив його з лабет. З того часу Твардовський висить між небом і землею.— Док. № 135.

[220] «...Соціалізм утопічний і науковий» Фрідріха Енгельса...» — під такою назвою І. Франко і М. Павлик друкували в «Народній друкарні» В. Малецького у Львові окремою брошурою розділ з «Анти-Дюрінга» Ф. Енгельса — «Розвиток соціалізму від утопії до науки». Оскільки переклад на українську мову був зроблений ними з женевського видання цієї брошури польською мовою, яка була заборонена в Галичині, задум не вдалося реалізувати. Частина перекладу була опублікована в трьох номерах додатку до журналу «Народ», але і їх конфіскувала прокуратура.— Док. № 136.

[221] Незважаючи на докази прокурора, що український переклад розділу з праці Ф. Енгельса «Анти-Дюрінг» зроблений був з польського перекладу, І. Франко на суді твердив, що переклад робився з німецького, не конфіскованого видання. Можливо, це вплинуло на вирок суду, який був порівняно м'який. І. Франко, М. Павлик і В. Годак повинні були сплатити штраф у розмірі 10 гульденів і відбути по 24 години арешту кожний.— Док. № 136.

[222] Страйк робітників-будівельників Львова розпочався 3 вересня 1893 р. і тривав десять днів. У ньому взяли участь 5—6 тисяч робітників.— Док. № 138.

[223] Насправді страйкарі виявили організованість і стійкість, щоденно влаштовували збори, демонстрації, приймали рішення, обговорювали хід страйку. В результаті власники підприємств змушені були погодитись задовольнити більшість вимог страйкуючих. Зокрема, скорочено робочий день до 10-ти годин, підвищено заробітну плату.— Док. № 138.

[224] Йдеться про господарську і етнографічну виставку 1894 р. у Львові, яка була розташована на території Стрийського парку.— Док. № 139.

[225] Район міста, що прилягав до Личаківської вулиці (тепер вул. В. І. Леніна).— Док. № 139.

[226] Див. прим. № 224.— Док. № 140.

[227] Мова — псевдонім українського співака і драматичного актора Петрова Дениса Михайловича (р. н. невідомий — 1922).— Док. № 140.

[228] На вічі у Львові, присвяченому 30-річному ювілею літературної діяльності М. Драгоманова, виступили, крім М. Павлика, який головував на ньому, представники від галицьких селян і робітників (див. Народ, 1895, № 1/2, 1 і 15 січня, с. 1—6).— Док. № 141.

[229] Мова йде про вибори до австрійського парламенту в 1897 р. У зв'язку з виборами Русько-українська радикальна партія розгорнула широку виборчу кампанію. На місцях радикали стали організовувати численні віча та передвиборні збори. Селяни пов'язували з перемогою демократичних сил на виборах вирішення ряду своїх вимог. Австрійський уряд на чолі з графом Бадені хотів за всяку ціну зберегти позиції польської шляхти в Галичині. Це призвело до гострого конфлікту, який вилився у криваві бої на виборах. Такий виступ селян відбувся в с. Давидові. Всього в Галичині відбулося близько 100 виступів селян. Під час кривавих Баденівських виборів 1897 р. вбито 8, поранено 50 і заарештовано близько 1000 чоловік (Торжество історичної справедливості. Львів, 1968, с. 266—267).— Док. № 142.

[230] Страйк цеглярів охопив 1242 робітника цегельних заводів Львова, почався 24 червня 1895 р. і тривав 10 днів. Після впертої боротьби робітники добилися підвищення заробітної плати, скасування з неї примусових відрахувань, скорочення робочого дня та покращення умов праці.— Док. № 143.

[231] Наукове товариство ім. Т. Шевченка (НТШ) — організоване у 1892 р. у Львові групою діячів буржуазно-ліберального напряму внаслідок реорганізації Літературного товариства ім. Шевченка, заснованого в 1873 р. Мало три секції: історико-філософську (з правовою комісією у ній), філологічну (з комісіями мовознавчою, археографічною) і математико-природничо-лікарську. Вони об'єднували вчених різних профілів. Видавало «Записки наукового товариства ім. Шевченка», «Етнографічний збірник», «Збірник історико-філософської секції», «Збірник математично-природописно-лікарської секції», «Збірник філологічної секції», «Пам'ятки українсько-руської мови та літератури», «Матеріали до української бібліографії», «Матеріали до української етнології та антропології», «Літературно-науковий вісник» та ін. Членами НТШ за час його існування були видатні представники української науки: І. Франко, О. Терлецький, І. Кревецький, В. Гнатюк, І. Горбачевський, М. Возняк,, Ф. Колеса, В. Шурат, К. Студинський, І. Крип'якевич, І. Свєнціцький, В. Левицький, І. Пулюй. До членів НТШ належали також всесвітньовідомі вчені, такі, як А. Ейнштейн, А. Йоффе, М. Планк, З. Неедли, Бодуен де Куртене, О. Брікнер, В. Ягіч, А. Шахматов, А. Мазон та ін. НТШ проводило широкий

обмін науковою літературою з університетами Росії та багатьох інших країн, існувало до 1939 р.— Док. № 145.

[232] Характерною рисою робітничого руху 90-х років XIX ст. в Галичині було те, що в ньому активну участь все більше почали брати безробітні робітники. Так, наприклад, в червні 1894 р. у Львові відбувся мітинг 500 безробітних, які у прийнятій резолюції вимагали праці, встановлення 10-годинного робочого дня та ін. Заворушення безробітних Львова 10 травня 1898 р. продовжувалися і наступного дня. Міські власті змушені були, щоб припинити заворушення, частину безробітних забезпечити роботою, зокрема при упорядкуванні території міста.— Док. № 146.

[233] Садловський Владислав (1869—?) — архітектор, професор Львівського політехнічного інституту. Проектував ряд будівель у Львові. Зарицький Ян (1882—?) — архітектор, до 1907 р. студент Львівського політехнічного інституту, після закінчення якого виїхав у Краків.— Док. № 149.

[234] Бонч-Бруєвич Володимир Дмитрович (1873—1955) — професійний революціонер, радянський і партійний діяч, в 1897 р. установив зв'язки з І. Франком і М. Павликом, листувався з ними, висилав революційну літературу, зокрема газету «Искра», праці В. І. Леніна. В. Д. Бонч-Бруєвич переклав на російську мову деякі праці І. Франка.— Док. № 150.

[235] Вітик Семен (1876—1930) — один із лідерів української соціал-демократичної партії.— Док. № 152.

[236] Австро-угорський уряд жорстоко придушив страйк 5 тисяч робітників-будівельників Львова, який тривав з 26 травня по 5 червня 1902 р. Під час масової демонстрації страйкуючих на Стрілецькій площі у Львові 2 червня 1902 р. було вбито і померло від ран 5 чоловік, поранено 50 (Торжество історичної справедливості.— Львів, 1968, с. 268).— Док. № 152.

[237] Йдеться, очевидно, про книжкову крамницю НТШ, яка знаходилась у Львові на площі Ринок, 10, з працівниками якої встановив зв'язок член групи сприяння газеті «Искра» І. Б. Басовський (1874 — д. см. невід.) — Док. № 153.

[238] Ганкевич М. (1869—1931) — один з діячів українського соціал-демократичного руху в Галичині. З початку 1900-х років, будучи редактором соціал-демократичної газети «Воля» у Львові, сприяв транспортуванню «Искры», у 1902—1903 рр. в приміщенні типографії газети по вул. Ліндого (тепер М. Руднева) знаходився один із складів іскрівської літератури. Згодом Ганкевич відійшов до правого крила соціалістів.— Док. № 154.

[239] У приміщенні будинку НТШ на вул. Чарнецького, 26 (тепер Радянська) був склад іскрівської літератури. Цей факт засвідчений у документах: ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 146, оп. 4, спр. 5730.— Док. № 155.

[240] Гарматій Лука (1866—1924) — український просвітній діяч у Галичині, вчитель, збирав зразки гуцульської народної творчості, які передав Науковому товариству ім. Т. Шевченка.— Док. № 156.

[241] «Революционная Россия» — газета виходила з січня 1901 р. по грудень 1905 р.— центральний орган об'єднаної партії, створеної після злиття «Союзу соціалістів-революціонерів» з «Партією соціалістів-революціонерів» у 1902 р.; зазнавала критики на сторінках «Искры» і в працях В. І. Леніна.— Док. № 156.

[242] Мається, очевидно, на увазі діяльність групи сприяння газеті «Искра» і організації переправи іскрівської літератури через Львів у Росію. У ЦДІА УРСР у м. Львові зберігаються акти слідства в справі викриття цієї діяльності (ф. 146, оп. 4. спр. 5730).— Док. № 156.

[243] Петрицький Михайло (1865—1919) — український громадський і політичний діяч в Галичині, член національно-демократичної партії проавстрійської орієнтації, редактор газети «Гайдамаки», що виходила у Львові в 1902—1907 рр.— Док. № 156.

[244] Мова йде про проект статуту Наукового товариства ім. Т. Шевченка, який був складений наприкінці 1903 р. «Статутовою комісією» в складі М. Павлика, С. Дністрянського і В. Шухевича. До цього проекту статуту НТШ цілий ряд зауважень зробив І. Франко, які стосувалися головним чином науково-організаційної діяльності товариства.— Док.— № 157.

[245] «Літературно-науковий вісник» — щомісячний журнал, заснований 1898 р. Науковим товариством ім. Т. Шевченка на зміну журналу «Зоря». В перший період свого існування (виходив у Львові 1898—1906 рр.) відіграв значну роль в історії літературного процесу і розвитку суспільної думки.— Док. № 157.

[246] Йдеться про найбільший виступ робітників Львова під час революції в Росії в 1905—1907 рр.— страйк будівельників, що проходив з 10 до 31 липня. Робітники вимагали підвищення заробітної плати, скорочення робочого дня тощо, з самого початку страйк набув політичного значення. В перший день страйку відбувся мітинг робітників, що пройшов під лозунгами солідарності з російською революцією: «Геть з царизмом!», «Хай живе революція!» (Див. док. 152). Виступ закінчився перемогою страйкуючих, значними поступками підприємців.— Док. № 160.

[247] «Комітет для будови народного руського театру» був створений в 1904 р. і розгорнув збір коштів серед населення Львова і Галичини на будівництво будинку українського театру. Будинок театру мав бути збудований на сучасній пл. Мельничука, рядом

з Музичним товариством ім. М. В. Лисенка (з 1907 р.). Але задум не вдалося здійснити через фінансові труднощі. Зібрані кошти були використані на інші культурно-освітні заходи.— Док. № 161.

[248] Йдеться про проект виборчої реформи Австро-Угорщини, що мав грунтуватись на принципі загального виборчого права, був опрацьований урядом Гауча і поданий на затвердження парламенту. Це була серйозна уступка з боку уряду, на яку той змушений був піти під впливом масової політичної боротьби трудящих, яка значно посилилась після оголошення царизмом «Маніфесту 17 жовтня». У 1905 р. В. І. Ленін про ці події писав: «Як тільки 30 жовтня 1905 року до Відня прибула телеграма про конституційний маніфест царя, ця звістка відіграла вирішальну роль в остаточній перемозі загального виборчого права в Австрії» (*Ленін В. І.* Повне зібр. творів, т. 30, с. 308). Опортуністичне керівництво УСДП, як і інших соціал-демократичних партій Галичини, розглядало парламентську боротьбу як основну форму діяльності, поширювало ілюзії про мирну перебудову суспільства, не закликало до дальшої економічної і політичної боротьби, що сприяло б розгортанню революційного руху трудящих. Новий виборчий закон, який був затверджений у січні 1907 р., проголошуючи деякі свободи, не розширив політичних і громадських прав українського трудящого населення міста. Нова виборча реформа стосувалася лише виборів до парламенту, і не внесла змін у порядок виборів до крайових сеймів та інших місцевих органів влади. Було встановлено високий віковий ценз і ценз осілості та ін., від чого страждали передусім трудящі (див. док. 165) (*Макарчук С. А.* Этносоциальное развитие и национальное отношения на западноукраинских землях в период империализма.— Львів: Вищ. шк., 1983, с. 78—79).— Док. № 163.

[249] «Kolejarz» («Залізничник» — польськ.) — газета львівських залізничників, виходила у Львові в 1905—1914 рр. з перервами.— Док. № 165.

[250] Мова йде про масову страйкову боротьбу сільськогосподарських робітників, яка розпочалася весною 1906 р. в Сокальському повіті і поширилася на цілий ряд повітів Галичини. Найбільшого розмаху набула під час жнив, охопивши понад 380 сіл у 35 повітах (*Свежинський П. В.* Аграрні відносини на Західній Україні в кінці XIX— на початку XX ст.— Львів, 1966, с. 164).— Док. № 165.

[251] Адам Коцко (1889—1910) — студент юридичного факультету львівського університету, один із керівників українського прогресивного студентства. До вступу в університет працював робітником, два роки був в еміграції в Америці. Під час зборів студентів університету був смертельно поранений шовіністично настроєними студентами (у документі: «групою вшехпольської молодіжи»). Збори студентів відбулися у зв'язку з відмовою ректорату і властей надати українським кафедрам автономію, як першого кроку до створення окремого українського університету. Австрійський уряд, підтримуючи «польське коло» в рейхсраті відмовився вести переговори про український університет. Серед студентів розпочались арешти. 127 українських студентів були віддані під суд. Рівно через рік 99 з них були засуджені на різні строки тюремного ув'язнення (*Макарчук С. А.* Вказ. праця, с. 92—93).— Док. № 169.

[252] Сабат-Свірська Марія Володимирівна (1895—1984) — українська співачка і педагог.— Док. № 172.

[253] Мова йде про один з найбільших виступів західноукраїнського пролетаріату на початку XX ст., яким був страйк 1350 будівельників Львова. Страйк тривав з 26 травня по 5 червня 1902 р. Робітники вимагали 9-годинного робочого дня, підвищення заробітної плати та ін. 2 червня 1902 р. на Стрілецькій площі відбулася масова демонстрація страйкуючих, до якої приєдналися безробітні. Проти демонстрантів було кинуто військо, яке вчинило жорстоку розправу, 5 чоловік було вбито, 50 поранено, сотні заарештовано. Щоб припинити виступ робітників, підприємці змушені були підвищити заробітну плату. Виступ львівських будівельників мав великий вплив на робітничий рух трудящих різних галузей промисловості, а також на страйк сільського пролетаріату Східної Галичини, що продовжувався протягом липня — серпня 1902 р. і охопив 100 тис. чоловік у 250 різних селах (Торжество історичної справедливості, с. 268—269).— Док. № 173.

[254] Львівський гурток «Інтернаціональної революційної соціал-демократії» (ІРСД) був створений прогресивною молоддю в 1915 р. Подібні гуртки були організовані також в Станіславі, Перемишлі, Тернополі, Стрию, Камінці-Струмиловій. ІРСД об'єднувала молодь різних національностей, виступала проти війни, за справедливий демократичний мир, проповідувала ідеї інтернаціоналізму. Львівський гурток ІРСД, як це видно із тексту документа, не був однорідним, у ньому йшла боротьба між лівими і правими елементами. Хоч ІРСД не була справжньою марксистською організацією, все ж її діяльність мала важливе значення. Під впливом ідей лютневої революції в Росії і особливо Великої Жовтневої соціалістичної революції ІРСД перетворилася в політичну силу, що стала одним із джерел комуністичного руху на Західній Україні (*Ярошенко А. Д.* В. І. Ленін і революційний рух на західноукраїнських землях.— Львів, 1969, с. 67—68; *Макарчук С. А.* Этносоциальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма.— Львів, 1983, с. 102—103).— Док. № 179.

[255] Комуністична партія Східної Галичини (КПСГ) організаційно оформилась на першій конференції комуністичних гуртків і груп, яка відбулася у лютому 1919 р. в Станіславі. На II конгресі Комінтерну (липень—серпень 1920 р.) КПСГ ввійшла у Ко-

муністичну партію Польщі (КПП) як автономна організація. II з'їзд КПП (серпень 1923 р.) поширив сферу діяльності КПСГ на всю Західну Україну і перейменував її в Комуністичну партію Західної України (КПЗУ). Комуністична партія Західної України проводила свою діяльність нелегально і жорстоко переслідувалась. В середині 30-х років КПЗУ у своїх рядах нараховувала близько п'яти тисяч членів. Теоретичним органом КПЗУ був журнал «Наша правда», який видавався нелегально. Видавались також нелегальні журнали і газети «До наступу», «Walka mas» («Боротьба мас»), «Геть з нападом на Радянський Союз», «Комсомолець З.У.», «Досвітні вогні», «Прапор комунізму», «Політичний в'язень» та ін. До легальних видань відносились «Наш голос», «Сяйво», «Світло», «Боротьба», «Гарт», «Ілюстрована газета», «Знання», «Сила». Компартія Західної України здійснювала керівництво нелегальними організаціями «Сельроб», «Українське селянське об'єднання» (УСО), керувала боротьбою робітників і селян проти гніту капіталістів і поміщиків, за соціальне і національне визволення і возз'єднання з Радянською Україною. Партія існувала до липня 1938 р.— Док. № 185.

[256] Українська соціал-демократична партія (УСДП) — соціал-реформістська партія, заснована в 1899 р. У 1923—1924 рр. співробітничала з КПСГ. У 1924 р. УСДП була ліквідована окупаційними властями, а її революційні елементи перейшли в ряди КПЗУ.— Док. № 186.

[257] 30 жовтня 1921 р. в приміщенні приватної школи ім. Б. Грінченка на території собору св. Юра у Львові розпочав свою роботу I з'їзд КПСГ. За доносом провокатора всі учасники з'їзду були заарештовані. Арешти були проведені також у ряді міст і сіл Східної Галичини. Після тривалого слідства до судової відповідальності в «святоюрській справі» було притягнуто 39 чоловік. Суд проходив у Львові з 22 листопада 1922 р. по 11 січня 1923 р. Це був перший великий процес над комуністами Західної України, який ввійшов в історію під назвою «святоюрського процесу». Обвинувачені комуністи використали судову трибуну для революційної пропаганди. 14 учасників було засуджено до різних строків ув'язнення.— Док. № 187.

[258] Студинський Кирило Йосипович (1868—1941) — український радянський літературознавець, академік АН УРСР (1929). Досліджував давню українську літературу («Пересторога», 1895), літературний рух у Галичині («Генезиса поетичних творів М. Шашкевича», 1896; «І. Франко в соціалістичному процесі 1878 р.», 1926; «Галичина і Україна в листуванні з рр. 1872—1884», 1930 тощо), польсько-українські літературні зв'язки. Особистий фонд К. Студинського зберігається в ЦДІА УРСР у м. Львові.— Док. № 188.

[259] Гнатюк Володимир Михайлович (1871—1926) — український фольклорист і етнограф демократичного напряму, академік АН УРСР (1924), член-кореспондент Петербурзької академії наук (1902). Автор досліджень в галузі матеріальної культури; опублікував ряд літературознавчих і мовознавчих статей. Особистий фонд В. Гнатюка зберігається в ЦДІА УРСР у м. Львові та в Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН УРСР.— Док. № 188.

[260] 12 травня 1929 р. у Львові відбулась нарада західноукраїнських пролетарських письменників, на якій було створено літературну організацію «Горно». В декларації, яку підписали 28 письменників (В. П. Бобинський, С. Тудор, О. Я. Гаврилюк, П. С. Козланюк, І. А. Михайлюк та ін.), викладена революційна програма організації. «Горно» входила до складу Міжнародної організації пролетарських письменників у Москві. Літературним органом організації «Горно» був журнал «Вікна», який виходив у Львові. Організація «Горно» і журнал «Вікна» були заборонені окупаційними властями у 1932 р.— Док. № 194.

[261] «Вікна» — щомісячний громадсько-політичний, літературний, мистецький журнал, орган літературної групи пролетарських письменників «Горно». Виходив у Львові в 1927—1932 рр. Об'єднував прогресивні культурні сили Західної України.— Док. № 194.

[262] Видавнича спілка «Книжка» — нелегальне видавництво КПЗУ, яке існувало у Львові в 1929—1936 рр.— Док. № 195.

[263] Товариство робітничих університетів (ТУР) — культурно-освітня робітнича організація, яка існувала у Польщі з 1923 по 1939 роки. Знаходилась під впливом ППС. Ряд місцевих організацій ТУР співробітничали з комуністами в боротьбі проти наступу фашистської реакції.— Док. № 197.

[264] «Przecz z napadem na ZSRR («Геть з нападом на СРСР») — антивоєнний бюлетень Комуністичної партії Західної України. Видавався нелегально у Львові в 1932 р. українською і польською мовами.— Док. № 197.

[265] Міжнародна організація допомоги борцям революції, МОДР, Міжнародна Червона допомога — масова організація трудящих різних країн, яка надавала допомогу революціонерам, політв'язням, політемігрантам та іншим жертвам білого терору та фашизму.— Док. № 198.

[266] «Спартак» — газета, орган Центрального Комітету Комуністичної спілки молоді Західної України. Видавалась у Львові у 1933 р. нелегально.— Док. № 200.

[267] «Праця» — газета, видавалась у Львові з 1927 по 1934 рр.— Док. № 201.

[268] «Робітничий театр» — кооператив, виник у Львові у 1927 р. З 1928 р. був членом «Міжнародного об'єднання робітничих театрів». «Робітничий театр» був легальною

організацією КПЗУ, пропагандистом ідей революційно-визвольної боротьби. В «Робітничому театрі» працювали актори-аматори А. Матулівна, Й. Завадка, М. Вовк, Й. Макарук, Д. Вербовий, С. Граничка, М. Стецівна та ін. «Робітничий театр» мав свої друковані органи, газети «Жива сцена» і «Масовий театр», які видавались як безплатні додатки до журналу «Вікна» і газети «Сила». В. 1934 р. «Робітничий театр» був закритий, а його керівники А. Матулівна, Й. Завадка, М. Вовк заарештовані.— Док. № 202.

[269] На противагу намаганню українських буржуазних націоналістів скликати так званий «всеукраїнський» національний конгрес, який мав проходити під антикомуністичними і антирадянськими лозунгами, КПЗУ виступила з ініціативою організації в червні 1934 р. у Львові робітничо-селянського конгресу. КПЗУ діяла через Українське селянське об'єднання (УСО) і Загальну єврейську партію праці (ЗЄПП). У Львові при ЦК УСО був створений Центральний ініціативний комітет по підготовці конгресу, до складу якого входили представники ЦК УСО, ЦК ЗЄПП, кооперативу «Робітничий театр» у Львові, профспілок будівельників в Дрогобичі, повітового союзу кооперативу у Ковелі, селян села Береги Самбірського і Залісся Золочівського повітів, інтелігенції Львова, Стрия та ін. Конгресова кампанія охопила 108 місцевостей 35 повітів Західної України, було проведено понад 100 різних мітингів, зборів і нарад. Їх учасники прийняли резолюції на підтримку конгресу, про необхідність створення єдиного антифашистського фронту, за звільнення політв'язнів, вимагали створення українських шкіл на державні кошти, ліквідації надмірних податків, надання допомоги безробітним робітникам і голодуючим селянам, резолюції на захист СРСР тощо. Хоч через жорстокі репресії властей скликати робітничо-селянський конгрес комуністам не вдалось, проте підготовка до нього відіграла важливу роль в зміцненні робітничо-селянської єдності, в згуртуванні демократичних сил на боротьбу проти фашизму і загрози імперіалістичної війни Провалилась також ідея скликання «всеукраїнського» національного конгресу.— Док. № 202.

[270] «Czerwona pomoc» («Червона помоц») — прогресивний журнал, орган Центрального комітету МОДРу («Червоної помочі») Західної України. Виходив нелегально у Львові в 1933—1935 рр.— Док. № 204.

[271] «Trybuna robotnicza» — громадсько-політична щотижнева газета, виходила у Львові. В 1934—1935 рр. офіційний орган ППС. Протягом 1936— березня 1937 років була органом народного антифашистського фронту, очолюваного комуністами. Заборонена поліцією як комуністичне видання. Останній номер вийшов 13 березня 1937 р.— Док. № 205.

[272] «Ліга захисту прав людини і громадянина» («Liga obrony praw człowieka i obywatela») — легальна прогресивна громадська організація, яка діяла у Польщі в 1921 — 1937 рр. Виступала на захист демократичних свобод, політв'язнів, проти національного гніту. В 1935—1937 рр. співпрацювала з КПП. В той час «Лігою захисту прав людини і громадянина» керували відомі діячі Польщі А. Струг, Г. Крагельська, В. Василевська, В. Борціковський, Т. Дурач та ін. В 1937 р. була заборонена.— Док. № 207.

[273] В документі повідомлення про вбивство М. Середи помилкове. Під час сутички з поліцією М. Середа був тяжко поранений.— Док. № 208.

[274] Ендеки («Стронництво народове») — реакційна шовіністична партія польської буржуазії і поміщиків. Засновником та ідеологом ендеків був Р. Дмовський.— Док. № 208.

[275] Польська соціалістична партія (ППС) («Polska partia socjalistyczna») — реформістська націоналістична партія, створена в 1893 р. Виступала під лозунгом боротьби за незалежну Польщу шляхом національного повстання. ППС, очолювана Пілсудським і його прихильниками, вела сепаратистську націоналістичну пропаганду серед польських робітників, намагалась відвернути їх від спільної з російським пролетаріатом боротьби проти самодержавства. В 1900—1904 рр. в ППС посилилась ліва течія і в 1906 р. вона розкололась на ППС-лівицю, яка становила більшість, і так звану ППС-правицю («революційну фракцію»).

ППС-лівиця поступово перейшла на революційні позиції і в грудні 1918 р. об'єдналась з Соціал-демократією королівства Польського і Литви (СДКП і Л) і утворили Комуністичну робітничу партію Польщі (з 1925 р.— Комуністична партія Польщі).

ППС-правиця («революційна фракція»), керована Пілсудським, у 1909 р. прийняла назву ППС і робила наголос на збройну боротьбу за незалежність Польщі, відриваючи її від класової боротьби пролетаріату. ППС брала участь у створенні буржуазно-поміщицької Польщі, схвалила загарбання українських і білоруських земель, підтримувала політику полонізації українського і білоруського народів, не визнавала їх прав на самовизначення.

У травні 1926 р. ППС підтримала військовий переворот Пілсудського, а з листопада 1926 р. формально знаходилась в опозиції до уряду. Вела боротьбу проти комуністів, відкидала їх пропозиції про єдиний фронт, вела антирадянську пропаганду. Реакційна політика правих лідерів ППС викликала незадоволення прогресивних робітників — членів ППС, окремих керівників її місцевих організацій, які співпрацювали з комуністами в боротьбі проти фашизму, за демократичні свободи. В червні 1926 р. у ППС відбувся розкол, створилась Польська соціалістична партія-лівиця (ППС-лівиця), яка

співпрацювала з КПП. ППС-лівиця була заборонена польським буржуазним урядом в 1931 р. ППС існувала до 1939 р.— Док. № 208.

[276] Всесвітній конгрес миру відбувся 3—6 вересня 1936 р. у Брюсселі. В його роботі взяли участь 4 531 делегат із 35 країн світу. Конгрес закликав трудящих до боротьби проти загрози імперіалістичної війни, на захист миру. На конгресі був створений постійний міжнародний центр по координації дій прихильників миру — Генеральна рада, в якій кожний національний комітет і кожна національна організація мали по одному представнику, виконком у складі 20 членів і Секретаріат, куди ввійшли 5 політичних секретарів. Конгрес розробив широку програму дій: проводити щорічно у всіх країнах у визначений день демонстрації на захист миру, пов'язувати соціальну боротьбу з діяльністю на захист миру і проводити бойкоти перевозок зброї для агресорів та ін.— Док. № 210.

[277] Береза Картузька — концентраційний табір, створений пілсудчиками за гітлерівським зразком 17 червня 1934 р. Якщо у методах масового вбивства Береза Картузька не досягла масштабів гітлерівських концтаборів, то у масових катуваннях не поступалася їм. Береза Картузька була розрахована на фізичне знищення борців проти фашизму. Адміністративні власті, старости, воєводи, без суду і слідства направляли в Березу Картузьку діячів робітничих і селянських партій та організацій, учасників революційного та національно-визвольного руху. Видатний український письменник О. Гаврилюк, який двічі був у цій катівні, писав, що це був останній передсмертний твір «великого маршала» (Ю. Пілсудського.— *Ред.*) і «твір цей відразу виріс до значення символу здичавілого і умираючого світу».— Док. № 214.

[278] У вересні 1939 р., коли буржуазно-поміщицька Польща зазнала поразки у війні з фашистською Німеччиною і перебувала у стані розвалу, Радянський уряд прийшов на допомогу населенню Західної України і Західної Білорусії, якому загрожувало фашистське поневолення. 17 вересня 1939 р. за розпорядженням уряду СРСР радянські війська перейшли польський кордон і взяли під свій захист життя і майно населення Західної України. Трудящі радісно вітали воїнів Червоної Армії. 20 вересня 1939 р. ордена Леніна червонопрапорна 3-я кавалерійська дивізія ім. Г. І. Котовського підійшла до Львова. 22 вересня дивізія оволоділа містом. Того ж дня тисячі львів'ян дивилися звуковий кінофільм «Ленін у 1918 році». 24 вересня газета «Комуніст» повідомила про створення у Львові Тимчасового міського управління. Після довгої перерви відкрилися магазини, школи. 25 вересня вийшов перший номер газети «Вільна Україна». У ті дні в місті відбувалися демонстрації, мітинги, робітничі конференції. Робітники обирали робітничі комітети. «Інтелігенція міста,— писала газета «Вільна Україна» 30 вересня 1939 р.,— зустріла Червону Армію надзвичайно радісно. А тимчасове управління безперервним потоком йдуть артисти, інженери, письменники, музиканти. Утворюються профспілки. Вже почала роботу Рада професійних спілок».

30 вересня відбувся мітинг інтелігенції міста, в його резолюції, зокрема, говорилося: «Ми горді тим, що приєднуємось до великої армії радянської інтелігенції і зобов'язуємось прикласти всі свої сили, все вміння та знання для широкого розвитку нашої творчої роботи на користь звільнених трудящих мас Західної України та всього великого Радянського Союзу» (Радянський Львів, с. 20, 27, 74).— Док. № 217.

[279] В наступні дні Тимчасове управління міста прийняло постанови про налагодження торгівлі в місті (5 жовтня), виділення приміщень для поліклінік, відкриття дитячих садків (18 жовтня). 4 жовтня опубліковано відозву Львівського тимчасового управління до Станіславського, Тернопільського і Луцького тимчасових управлінь утворити Комітет для організації виборів до Народних Зборів Західної України. Під час виборів в місті з 268 382 виборців брало участь у голосуванні 256 802 чоловіка (95,58 %). За виставлених кандидатів голосувало 240 068 чоловік (93,4 %).

27 жовтня Народні Збори Західної України ухвалили декларації про державну владу на Західній Україні і про прийняття Західної України до складу СРСР з включенням її до складу УРСР. 28 жовтня ухвалено декларації про націоналізацію банків та великої промисловості та про конфіскацію поміщицьких земель (Радянський Львів, с. 31—33, 55—64, 75, 81—82).— Док. № 217.

[280] На 5 січня 1940 р. у Львові було 15 578 будинків (80 062 квартири, в яких 118 715 кімнат), житлова площа становила приблизно 2 млн. 800 м². Будинків з електричним освітленням було 9 896, з водотягом — 7 416, з газовим устаткуванням — 4 500 (14 тис. квартир), з центральним опаленням — 302. Решта квартир огрівалася твердим паливом: 80 % вугіллям і 20 % деревом (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 2а, арк. 31).— Док. № 219.

[281] На 1 січня 1940 р. у Львові в робітничих районах вже прокладено 4 км нової трамвайної колії, 6 км водопровідної магістралі, збудовано додатковий каналізаційний колектор довжиною 1,3 км, прокладено 12 км високовольтного кабеля, закінчено будівництво 8 будинків в середньому на 10 квартир, закладено 6 нових скверів, заасфальтовано вул. Чарнецького (тепер вул. Радянська) і площу біля великого театру, укладено до 50 тис. м² бетонних плиток, організовано ряд закладів і підприємств побутового обслуговування (Державний архів Львівської області, ф. Р-164, оп. 1, спр. 125, арк. 1—2).— Док. № 219.

[282] Відкриття першого українського радянського театру ім. Т. Шевченка у Львові відбулося 3 листопада 1939 р. Перша його вистава — «Хмара» Суходольського. Творчий колектив Київського державного театру ім. І. Франка висловив бажання взяти шефство над львівським театром. В 1940 р. франківці були на гастролях у Львові. На той час тут уже організовано театр опери і балету, працювали польський і єврейський драматичні театри, українська хорова капела, театр мініатюр, філармонія (Вільна Україна, 1939, 4, 14 листопада).— Док. № 220.

[283] Тут враховано й невеликі музейні зібрання. В 1939 р. у Львові було 4 українських музеї. Відповідно до постанови РНК УРСР від 8 травня 1940 р. «Про організацію музеїв і бібліотек у західних областях України» у місті організовано: державний обласний історичний музей, державний обласний етнографічний музей, державну обласну картинну галерею, державний обласний музей мистецького промислу, державний обласний меморіально-літературний музей ім. І. Франка (Радянський Львів, с. 138; Культурне будівництво в Українській РСР, т. 1, К., 1959, с. 213).— Док. № 220.

[284] 2 січня 1940 р. Раднарком УРСР ухвалив постанову «Про організацію наукових установ в західних областях УРСР». Президії Академії наук УРСР доручено організувати в м. Львові відділи таких наукових установ: інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, інституту мовознавства, інституту фольклору, інституту історії України, інституту археології, інституту економіки. Вирішено організувати в місті філіал бібліотеки Академії наук УРСР, а також науковий природничий музей (Радянський Львів, с. 144).— Док. № 220.

[285] На 26 грудня 1939 р. у Львові націоналізовано 178 заводів і фабрик. З числа передових робітників директорами підприємств і їх заступниками висунуто 117 чоловік. У січні 1940 р. в основному завершено націоналізацію промисловості (Радянський Львів, с. 88; Львівщина індустріальна, с. 24, 26).— Док. № 220.

[286] «...Бюджет на 1940 р., перший радянський бюджет міста становив суму 71 млн. крб. Цей бюджет майже в 3,5 раза перевищував бюджет львівського магістрату при панській Польщі. Основне місце в бюджеті займають видатки на соціально-культурні потреби населення в сумі 45,4 млн. крб., або 63,8 % загального обсягу бюджету. Видатки на комунальне господарство становили понад 20 млн. крб. В цілому видатки на задоволення культурно-соціальних і побутових потреб населення в бюджеті радянського м. Львова на 1940 р. досягли суми понад 65 млн. крб., або 96,5 % загального його обсягу.

Львівська міськрада утримує 95 шкіл загального навчання, у яких навчається понад 43 тис. учнів. В цих школах працює до 1960 учителів. В 56 дитячих садках виховуються понад 3000 дітей дошкільного віку. Утворено також курси по ліквідації неписьменності та малописьменності. Широко розгорнулась мережа медичних закладів для надання безплатної кваліфікованої медичної допомоги (в її розпорядженні 900 ліжок в загальних лікарнях, 200 — в пологових будинках, понад 200 — в туберкульозних лікарнях). Утворено туберкульозний санаторій для дорослих, тубсанаторій для дітей, близько 400 ясельних ліжок, 9 дитячих і жіночих консультацій, 5 дитячих поліклінік, дитячі лікарні на 160 ліжок, 6 молочних кухонь. В поліклініках і в амбулаторіях міста працює понад 400 лікарів та велика кількість середнього і молодшого персоналу. В цих медичних закладах, що утримуються на міському бюджеті, працює 765 лікарів.

По лінії соціального забезпечення трудящих по бюджету 1940 р. було передбачено на видачу пенсій пенсіонерам і на утримання будинків для інвалідів по м. Львову 2 млн. 300 тис. крб., а в цілому по області 5 млн. 400 тис. крб.» (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 301, арк. 46—48).— Док. № 222.

[287] Поділ міста на райони вперше було проведено наприкінці 1939 р. Спочатку райони мали назву: Центральний міський (з 1940 — Сталінський), Залізно-дорожний (з 1940 р. Залізнодорожний; потім Залізничний), Червоноармійський, Шевченківський (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 1, спр. 7, арк. 1—4; ф. Р-164, оп. 1, спр. 16, арк. 3).— Док. № 222.

[288] «Убивства проводилися за наперед розробленим планом, за вказівкою уряду гітлерівської Німеччини, для їх здійснення був створений відповідний апарат. Щоб винищувати мирне населення, гітлерівці створили спеціальні табори: Янівський табір, табір для військово-полонених у «Цитаделі», гетто для євреїв і Личаківський табір у Лисиницькому лісі поблизу Львова. В ці табори гітлерівці завозили людей не тільки з міст і районів Львівської області, але і Станіславської та Тернопільської областей. Гітлерівський уряд встановив у таборах особливу систему масового знищення радянського населення, в першу чергу інтелігенції, військовополонених, євреїв, а також громадян інших країн, зокрема французів, італійців.

Одним з головних організаторів масового винищування населення та інших звірств у м. Львові був рейхсміністр Німеччини Гіммлер, який неодноразово приїздив сюди для інспектування і перевірки діяльності закладів смерті. Керівниками цього розгалуженого апарату по знищенню громадян і вчиненню інших злочинів у м. Львові були генерал-губернатор доктор Франк, губернатор «дистрикту Галичина», один з основних учасників убивства прем'єр-міністра Австрії Дольфуса доктор Вахтер, бригадефюрер СС і генерал-майор поліції Кацман...

Гітлерівські загарбники, додержуючись програми винищення мирного населення в окупованих районах, систематично проводили так звані «акції». Під час акцій велику кількість громадян хапали на вулицях, у будинках, сховищах і т. д. Всі вони знищувались. У вересні 1941 р. проведено першу «акцію», присвячену роковині смерті зрадника українського народу Петлюри. Тоді було арештовано і знищено до 15 тис. чоловік єврейського населення. Другу «акцію» проведено в кінці 1941 р., арештовано і знищено 12 тис. чоловік. Цій «акції» передувало збирання німецькими окупантами через організовану ними єврейську раду «Юден рат» контрибуції з єврейського населення в сумі 2 млн. крб. золотом.

У серпні 1942 р., за три дні до приїзду у Львів Гіммлера, проведено «акцію», яка за своїми масштабами перевищувала всі попередні. Арештовано було майже 55 тис. чоловік, значну частину з них німецькі загарбники загнали у загони і відправили на «фабрику смерті» в м. Белзец, а решту знищили у м. Львові...» (Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941—1945 рр.).— Львів, 1968, с. 140—155).— Док. № 228.

[289] Шифром М-1 позначено картину «Вершник», шифром М-2 — картину «Баторій під Псковом» польського історичного живописця і портретиста Яна Матейка. Фашисти вивезли із Львова колекцію оригінальних рисунків Дюрера, яка щодо кількості вважалася сьомою у світі. Великих втрат зазнали бібліотеки — вивезено 5 113 рукописів, 3 139 стародруків, 2 346 рідкісних гравюр, пропали всі книги-унікуми XVI століття, рідкісні книги з колишніх королівських бібліотек та багата збірка дисидентних друків, пограбовано 40 тис. томів наукових творів, багато літератури мовами східних народів (Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні, с. 391; Радянський Львів, с. 223).— Док. № 229.

[290] У червні 1944 р., на початку визволення Львівської області від гітлерівсько-фашистських загарбників депутати Верховних Рад СРСР і УРСР від Львівщини В. Садовий, І. Кравець, Г. Кузьмінська листівкою звернулися до трудящих Львова і області із закликом: «Піднімайтесь на боротьбу проти цих ворогів! Допомагайте героїчному наступу Армії Червоної, вступайте в партизанські загони! Підривайте мости та шляхи, пускайте під укіс німецькі ешелони! Завдаючи удару з тилу, ви цим наблизите день свого визволення. Дорогі друзі! Чекайте нас! Червона Армія незабаром прийде і принесе навіки свободу і мирне життя! До скорої зустрічі у вільному і рідному нашому Львові! (Львівщина у Великій Вітчизняній війні.— Львів, 1968, с. 113—115).— Док. № 231.

[291] У грудні 1944 р. у Львові відбувся місячник допомоги родинам військовослужбовців та інвалідам Вітчизняної війни. Було взято на облік 311 родин. За 15 днів місячника 167 родинам завезено паливо, відремонтовано 102 квартири, 20 квартир замінено на кращі, 200 фабрик і заводів перерахували у фонд допомоги родинам військовослужбовців та інвалідам Вітчизняної війни 139 тис. крб. (Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 1, арк. 153).— Док. № 233.

[292] З 157 підприємств міста, що були до війни, зруйновано 33, частково — 41. Сама тільки львівська залізниця зазнала шкоди на 817 791 тис. крб. Були зруйновані львівський вокзал, паровозоремонтний завод, паровозне депо, вагонне депо, всі станційні будівлі і все шляхове господарство (Радянський Львів, с. 229; Соціалістичні перетворення в західних областях Української РСР.— К., 1980, с. 146).— Док. № 234.

[293] 13 грудня 1944 р. Державний комітет оборони СРСР прийняв постанову «Про відбудову і розвиток промисловості, транспорту та міського господарства міста Львова», 10 січня 1945 р. РНК УРСР і ЦК КП(б)У ухвалили постанову «Про заходи по розвитку республіканської і місцевої промисловості міста Львова», 7 травня 1945 р.— «Про заходи по відбудові та дальшому розвитку господарства у Львівській, Станіславській, Дрогобицькій, Тернопільській, Ровенській, Волинській і Чернівецькій областях УРСР на 1945 рік», а 10 травня 1945 р.— «Про відбудову і розвиток промисловості, транспорту і міського господарства м. Львова» (Львівщина індустріальна, с. 8, 44—48; Радянський Львів, с. 249—258).— Док. № 238.

[294] Вже на той час значну частину робочої сили міста становили жінки. Від часу встановлення Радянської влади до середини червня 1946 р. до роботи в промисловості і установах залучено до 11 тис. жінок, більшість з яких за короткий час освоїли найскладніші професії. Індивідуальним та бригадним навчанням підготовлено на підприємствах 5 619 робітниць. В перші дні після визволення міста жінки-робітниці і домогосподарки відпрацювали понад 50 тис. робочих днів на відбудові промисловості і міського господарства. Жіночі ради зібрали у фонд допомоги сім'ям загиблих воїнів 1 млн. 163 тис. крб. (Партійний архів Львівського обкому Компартії України, ф. 4, оп. 1, спр. 173, арк. 74).— Док. № 243.

[295] У 1948 р. річний план промисловість міста виконала достроково, а в підсумку — на 109,7 %, дала продукції на 52,2 % більше, ніж 1947 р., і забезпечила надпланове нагромадження 6,1 млн. крб. (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 344, арк. 243—244).— Док. № 244.

[296] В 1952 р. у Львові відкрито першу лінію тролейбусного сполучення. Спочатку було 5 тролейбусів, довжина лінії — 8,4 км. У 1960 р. вже налічувалося 55 тролейбусних машин, довжина лінії — 35 км, в 1964 р.— 100 машин, довжина лінії — 44 км. З 1960 р. швидко розвивалося також автобусне сполучення: 1961 р.— 43 автобуси, 15 маршрутів; 1962 г.— 49 автобусів, 17 маршрутів; 1963 р.— 87 автобусів; 1964 р.—

110 автобусів, 18 маршрутів, на яких перевезено 23 млн. чоловік (Державний архів Львівської області, ф. Р-1701, оп. 1, спр. 277, арк. 1—2).— Док. № 255.

[297] Відповідно до Указу Президії Верховної Ради УРСР від 5 квітня 1951 р. у місті утворено Ленінський район за рахунок Сталінського, Залізничного та Червоноармійського районів. За рішенням Львівського облвиконкому від 27 квітня 1955 р. до території міста включено земельні площі понад 1200 га, зокрема хут. Лисеничі (продовження вул. Леніна) з автобазою, дріжджевим заводом, с. Козельники Винниківського району (88,8 га), хут. Боднарівка Пустомитівського району, частину території Брюховицького району. Остаточно включення цих населених пунктів в межі міста було закріплене рішенням облвиконкому від 2 квітня 1958 р. До 1956 р. до території міста приєднано також хут. Богданівка Пустомитівського району (Відомості Верховної Ради УРСР, 1951, № 2, с. 9; 1958, № 6, с. 138; Державний архів Львівської області, ф. Р-221, оп. 2, спр. 3146, арк. 382—383; спр. 4142а, арк. 214).— Док. № 255.

[298] Відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР від 21 лютого 1951 р. у Львові організовано філіал Академії наук УРСР в такому складі: Інститут суспільних наук, Інститут геології корисних копалин, Інститут агробіології, Інститут машинознавства і автоматики. (Радянський Львів, с. 471).— Док. № 257.

[299] Згідно з рішенням Політбюро ЦК КП(б)У від 13 квітня 1950 р. у місті відкрито філіал Центрального музею В. І. Леніна (22 квітня 1950 р.). У створенні філіалу велику допомогу подав Центральний музей В. І. Леніна. 20 січня 1952 р. у місті відкрито пам'ятник В. І. Леніну (Соціалістична культура Львівщини.— Львів, 1964, с. 89—90; Вільна Україна, 1952, 21 січня).— Док. № 255.

[300] За даними облстатуправління ріст населення міста характеризується такими цифрами: у 1939 р. (в межах території міста на 01.01.60) — 340 тис. чоловік, у 1951 р.— 341,7, у 1956 р.— 387, у 1958 р.— 392,9, на 15.01.59 — 410,7, на початок 1960 р.— 420,8 тис. чоловік.— Док. № 265.

[301] Указом Президії Верховної Ради УРСР від 17 липня 1956 р. Ленінський і Сталінський райони міста об'єднано в один Ленінський, від 13 червня 1958 р.— ліквідовано Червоноармійський, а його територію передано до складу Залізничного і Ленінського, від 6 червня 1957 р. місту підпорядковано Брюховицьку селищну раду, а рішенням облвиконкому від 26 вересня 1959 р. підпорядковано м. Винники, від 2 квітня 1958 р. приєднано населені пункти Гори, Кам'янка, Нові Збоїща, Колонія, від 17 червня 1958 р.— Голосівку (Державний архів Львівської області, ф. Р-221, оп. 2, спр. 3448, арк. 49; Відомості Верховної Ради УРСР, 1958, № 6, с. 122; Там же, 1957, № 5, с. 123—124; Там же, 1958, № 5, с. 103, 139; Там же, 1959, № 30, с. 912—913).— Док. № 266.

[302] Гургаль В. Й.— новатор виробництва в машинобудуванні, один з ініціаторів руху за комуністичне ставлення до праці, Герой Соціалістичної Праці (1960 р.). Член КПРС з 1958 р. В 1945—1966 рр., працюючи токарем на Львівському машинобудівному заводі, одним з перших застосував швидкісне і силове різання металу, розробив і запровадив у виробництво багато раціоналізаторських пропозицій і винаходів. У 1966 р. закінчив без відриву від виробництва Львівський лісотехнічний інститут, у 1974 р. захистив дисертацію на вчений ступінь кандидата технічних наук. З 1975 р.— начальник центральної лабораторії вимірювальної техніки Львівського заводу штучних алмазів і алмазних інструментів. Автор книг про досвід токарної обробки металів.— Док. № 268.

[303] Рішеннями Львівського облвиконкому від 13 червня 1952 р. в межі міста включено населені пункти Скнилівок, Підсегнівка, Сихів Пустомитівського району, Старі Збоїща, Великі Кривчиці, Малі Кривчиці Новояричівського району; від 10 січня 1963 р.— Рудненську селищну Раду підпорядковано Залізничній райраді (Відомості Верховної Ради УРСР, 1962, № 45, с. 825; 1963, № 6, с. 219).— Док. № 270.

[304] На початку 1958 р. у Львові почато транслювання телепередач з пересувної станції. Перша черга львівського телецентру стала до ладу на початку травня 1958 р. З 1966 р. запроваджено другу програму. Наприкінці 1967 р. кожна друга сім'я у місті мала телевізор. (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1606, арк. 20; Львовская правда, 1958, 7 травня).— Док. № 277.

[305] «Індустріалізація Львова істотно вплинула на зміну соціальної структури населення. Якщо в 1939 р. у Львові було близько 25 тис. робітників, то зараз їх нараховується більше 200 тис. В місті працюють 35 тис. спеціалістів з вищою освітою, близько 40 тис. з середньою» (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1606, арк. 17).— Док. № 280.

[306] Йдеться про фестиваль дружби чехословацької і радянської молоді, який відбувся у Львові з 4 по 9 липня 1967 р. У фестивалі молоді взяли участь 400 чехословацьких юнаків і дівчат.— Док. № 284.

[307] Протягом 1966—1969 рр. у розвиток народного господарства міста вкладено 281,5 млн. крб. проти 276 млн. крб. за минулу п'ятирічку (Державний архів Львівської області, ф. Р-6, оп. 2, спр. 1886, арк. 15).— Док. № 292.

[308] В 60—70-х рр. у місті відкрито ряд пам'ятників, серед яких: М. Кузнецову (1962), І. Франку (1964), монумент бойової Слави (1970), В. Стефанику (1971), Я. Галану (1972,) І. Федорову (1977), С. Тудору (1979). (*Островський Г.* Львов.— Л., 1982, с. 214—220).— Док. № 297.

[309] Червоноармійський район утворено за Указом Президії Верховної Ради УРСР від 23 травня 1969 р. за рахунок території Ленінського і Шевченківського районів. 12 квітня 1973 р. утворено Радянський район за рахунок території Залізничного і Ленінського районів (Відомості Верховної Ради УРСР, 1969, № 22, с. 203; 1973, № 17, с. 148).— Док. № 299.

[310] 15 серпня 1975 р. опубліковано виклад постанови ЦК КПРС «Про роботу партійних організацій і колективів передових підприємств промисловості Львівської області по розробці і впровадженню комплексної системи управління якістю продукції». В ній, зокрема, зазначено, що на передових заводах Львова розроблена і впроваджується комплексна система управління якістю, в якій акумульований досвід роботи промислових підприємств Саратова, Москви, Ленінграда, Свердловська, Горького, Ярославля, Кременчука. Дальший творчий розвиток цього досвіду дав змогу здійснити єдиний підхід до розв'язання проблеми підвищення якості на плановій основі, з'єднати галузеві і територіальні методи управління якістю. ЦК КПРС рекомендував вжити заходів до широкого впровадження цього досвіду в промисловість (Радянська Україна, 1975, 15 серпня).— Док. № 306.

[311] У червні 1976 р. у місті відбувся Всесоюзний семінар партійних працівників, керівників і спеціалістів промисловості з вивчення досвіду роботи львівських підприємств над впровадженням комплексної системи управління якістю продукції. У вересні 1980 р. у місті відбулася друга Всесоюзна конференція «Системні дослідження проблем управління якістю автоматизації процесів управління якістю» (Радянська Україна, 1976, 3 червня; Вільна Україна, 1980, 26 вересня).— Док. № 307.

[312] 27 березня 1980 р. Президія Академії СРСР обговорила питання «Про практику організації міжвідомчих науково-виробничих комплексів (за досвідом роботи Західного наукового центру АН УРСР)». Було відзначено, що за три роки діяльності об'єднань і комплексів впроваджено у виробництво 120 наукових розробок з економічним ефектом понад 80 млн. крб. Президія схвалила цей досвід і накреслила заходи до його поширення (Вісн. АН УРСР, 1980, № 8, с. 96—97).— Док. № 313.

[313] Указом Президії Верховної Ради УРСР від 27 квітня 1978 р. в межі міста включено: землі промислової зони площею 1266,8 га; с. Білогорщу Водянської сільради і земельну площу 790,8 га з Нестерівського, Пустомитівського і Яворівського районів, яку за генеральним планом розвитку міста передбачається використати під промислове і житлове будівництво (Відомості Верховної Ради УРСР, 1978, № 19, с. 306).— Док. № 314.

[314] Реконструкцію театру опери і балету закінчено наприкінці 1984 р., новий Палац піонерів відкрито 26 січня 1985 р., підземний перехід на вул. Любінська — Зорге збудовано. За чотири роки п'ятирічки реконструйовано кілька вулиць, збудовано 4 шляхопроводи, 3 підземні переходи, понад 30 павільйонів на зупинках громадського транспорту, діючий парк поповнився 40 новими тролейбусами, 70 трамваями, 256 автобусами. Збудовано Палац культури і техніки виробничого об'єднання ім. Леніна, реконструйовано Палац культури ім. Ю. Гагаріна, збудовано 39 і реконструйовано 26 спортивних споруд. За два останні роки збудовано поліклініку на вул. Артема, дитячу поліклініку в Сихівському мікрорайоні, багатопрофільну лікарню швидкої допомоги на 1000 ліжок, кілька великих магазинів. В 1984 р. реконструйовано аеропорт, створено можливості для прийому літаків Ту-154 і ЯК-42, здійснено транспортну розв'язку на під'їздах до міста. За чотири роки одинадцятої п'ятирічки на будівництво житла, соціально-культурних закладів і комунального господарства освоєно 282 млн. крб., або на 22 млн. крб. більше, ніж за чотири роки попередньої п'ятирічки (Вільна Україна, 1985, 6 січня, 27 січня; Львовская правда, 1985, 9 января).— Док. № 326.

[315] «З об'єктів комунального господарства введено в дію 30,7 км. міських водопровідних мереж, 14,4 км каналізаційних мереж, 22,6 км газових мереж, 23 км контактних електричних і кабельних ліній, 9,6 км теплових мереж...

Рядом підприємств і організацій міста, що виступають замовниками, збудовано і споруджуються: водопровід з підземних джерел с. Гологори (ВО «Електрон»), шляхопровід по вул. Т. Шевченка, каналізаційний колектор, дитяча установа в с. Рясне, поліклініка по вул. Залізничній. (ВО «Автонавантажувач»), школа по вул. Броньовій, дитячі дошкільні установи (трест «Львівсільбуд», домобудівний комбінат, ВО ім. 50-річчя Жовтня), підземний перехід по вул. Стрийській, кільцева теплотраса, вул. Хуторівка (автобусний завод), котельня в мікрорайоні Сихів, водовод р. Зубра (ВО «Кінескоп») та ін. В Рясненській промисловій зоні споруджуються нові потужності виробничого об'єднання «Львівхімсільгоспмаш» на 2 млн. крб. сільгоспмашин і запасних частин до них, виробничого об'єднання «Автонавантажувач» — на 1,5 тис. автонавантажувачів, будуються домобудівний комбінат № 2, міськмолокозавод». (З доповіді заступника голови Львівського міськвиконкому Я. О. Хом'яка на сесії міськради 18 грудня 1984 р.— Держархів Львівської області, ф. Р-368, оп. 1. спр. 1349, арк. 40; Вільна Україна, 1985, 6 січня.— Док. № 326.

[316] На пленумі міськкому партії, який відбувся 30 липня 1985 р., відзначено, що промисловість міста розвивається динамічно. За чотири роки план реалізації продукції виконано достроково, забезпечено запланований розвиток обсягів виробництва. Освоєно визначені на п'ятирічку ліміти капіталовкладень, виконано заплановані обсяги будівель-

но-монтажних робіт у житловій, соціально-культурній і комунальній сферах. Стабільно розвиваються й інші галузі. Характерно, що у 80-ті роки промислове виробництво країни зросло порівняно з довоєнним періодом більше ніж у 21 раз, Української РСР — 14,3 раза, Львівської області — в 62,5 раза, м. Львова — в 110 разів (Вільна Україна, 1985, 4 липня; Львовская правда, 1985, 9 января).— Док. № 327.

[317] Сесія міськради ухвалила рішення, в якому визначено конкретні заходи комплексного розвитку міста в світлі рішень квітневого (1985 р.) Пленуму ЦК КПРС, зокрема на 1986 р. і XII п'ятирічку передбачено забезпечити прискорений розвиток містообслуговуючих галузей народного господарства і особливу увагу звернуто на розвиток комунального господарства.— Док. № 327.

[318] В другій половині липня 1985 р. відбулися збори партійно-господарського активу області і міської парторганізації про заходи прискорення науково-технічного прогресу в світлі рішень квітневого (1985 р.) Пленуму ЦК КПРС, завдань, вироблених на нараді в ЦК КПРС з цього питання. Порушені на зборах проблеми обговорювалися у трьох секціях — промисловості, будівництва і сільського господарства. Відзначено практику господарювання виробничого об'єднання ім. 50-річчя Жовтня, де 82 % капіталовкладень спрямовують на технічне переозброєння цехів і дільниць. На зборах обговорено широке коло питань, пов'язаних з прискоренням науково-технічного прогресу. (Вільна Україна, 1985, 19 липня).— Док. № 328.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ АРХІВНИХ І БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ

Центральний партійний архів Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПРС (ЦПАІМЛ) *

ф. 24 — Редакція ленінської «Искры».

Центральний державний архів давніх актів СРСР (ЦДАДА)

ф. 79 — Відносини Росії з Польщею.

Центральний державний історичний архів УРСР у м. Львові (ЦДІА УРСР у м. Львові)

ф. 9 — Львівський гродський суд, м. Львів, Львівської землі Руського воєводства.
ф. 52 — Магістрат міста Львова.
ф. 129 — Львівський Ставропігійський інститут.
ф. 131 — Грамоти на пергаменті (колекція).
ф. 132 — Листи державних, громадських і церковних діячів України, Польщі та інших країн (колекція).
ф. 134 — Матеріали про шляхетські маєтки на території Руського, Волинського, Подільського та інших воєводств (колекція).
ф. 146 — Галицьке намісництво, м. Львів.
ф. 152 — Крайовий суд, м. Львів.
ф. 165 — Крайовий комітет, м. Львів (Виконавчий орган Галицького крайового сейму).
ф. 205 — Прокуратура апеляційного суду, м. Львів.
ф. 309 — Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів.
ф. 310 — Український університет у Львові.
ф. 514 — Театральне товариство «Українська бесіда», м. Львів.
ф. 663 — Павлик Михайло, публіцист, письменник, активний діяч демократичної преси.
ф. 694 — Матеріали до історії перебування російських військ на території Галичини в період першої світової війни.
ф. 699 — Товариство друкарів «Вогнище» («Ognisko»), м. Львів.
— Бібліотека. Колекція листівок, відозв, афішів.

Державний архів Львівської області (Держархів Львівської області)

ф. 1 — Львівське воєводське управління.
ф. 11 — Львівський окружний суд.
ф. 26 — Університет ім. Яна Казіміра у Львові.
ф. 102 — Повітові суди Галицького намісництва.
ф. 108 — Львівське повітове управління державної поліції.
ф. 110 — Львівське міське староство.
ф. 121 — Львівське воєводське управління державної поліції.
ф. 139 — Прокурор окружного суду у Львові.
ф. 193 — Приватна учительська жіноча семінарія сестер василіянок в Яворові.
ф. 256 — Матеріали до історії революційного руху трудящих Західної України (колекція).
ф. 350 — Дирекція поліції у Львові.
ф. Р-6 — Виконавчий комітет Львівської міської Ради депутатів трудящих.
ф. Р-164 — Відділ комунального господарства виконавчого комітету Львівської обласної Ради депутатів трудящих.

---

* У дужках подаються умовні скорочення назв архівів, які вживаються в легендах.

ф. Р-194 — Львівське відділення Спілки художників України.
ф. Р-221 — Виконавчий комітет Львівської обласної Ради депутатів трудящих.
ф. Р-283 — Статистичне управління Львівської області.
ф. Р-335 — Планова комісія виконавчого комітету Львівської обласної Ради депутатів трудящих.
ф. Р-368 — Державний архів Львівської області.
ф. Р-402 — Відділ народної освіти Львівської міської Ради депутатів трудящих.
ф. Р-424 — Відділ культури Львівської міської Ради депутатів трудящих.
ф. Р-1338 — Управління культури виконавчого комітету Львівської обласної Ради депутатів трудящих.
ф. 1701 — Плановий відділ Львівської міської Ради депутатів трудящих.

Партійний архів Львівського обкому Компартії України

ф. 4 — Львівський міськком Компартії України.

Державний архів Ростовської області

ф. Р-3823 — Ростовський культиваторний завод «Красный Аксай».

Центральна наукова бібліотека АН УРСР, м. Київ (ЦНБ АН УРСР), відділ рукописів

ф. VIII — Колекція Університету св. Володимира.

Державна ордена Трудового Червоного Прапора Публічна бібліотека ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, м. Ленінград (ДПБ), відділ рукописів

f. IV — Польські матеріали.
ф. 100 — Археологічне товариство.

Бібліотека АН СРСР, м. Москва (БАН СРСР), відділ рукописів

спр. 16.4.4 (осн. 1264)

Державний ордена Леніна Історичний музей, м. Москва (Державний Історичний музей СРСР), відділ рукописів і стародруків

ф. 17

Гданська бібліотека Польської академії наук, м. Гданськ (ПНР)

Рукопис 1300

Головний архів давніх актів, м. Варшава (ПНР)
(Archiwum główne akt dawnych, Warszawa)

ф. 10. А — Архів скарбу коронного.

Королівський державний архів м. Флоренції (Італія)

(R. Archivio di Stato. Flirenze)
Листи Строцціане (Carte Strozziane), filza 301, f. 144—146.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

АЗР — Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею, т. 1 (1340—1506).— Спб., 1846.

АрхЮЗР — Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов, состоящей при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе.— Киев, 1904, ч. 1, т. 10, 11.

АЮЗР — Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою комиссиею.— Спб., 1863, т. 1.

Болеслав-Юрий II — Болеслав-Юрий II, князь всей Малой Руси. Сборник материалов и исследований, собранных О. Гонсиоровским, А. А. Куником, А. С. Лаппо-Данилевским, И. А. Линниченком, С. П. Пташицким и И. Режабком.— Спб., 1907.

Бонч-Бруєвич — *Бонч-Бруєвич В.* Моє листування з Іваном Франком. Спогади про Івана Франка.— К., 1981.

Боротьба за возз'єднання — Боротьба за возз'єднання Західної України з Українською РСР, 1917—1939: Зб. документів та матеріалів.— К., 1979.

Боротьба трудящих Львівщини — Боротьба трудящих Львівщини проти німецько-фашистських загарбників (1941—1944 рр.): Зб. документів і матеріалів.— Львів, 1949.

Вісник — Вісник Драгоманівської організації.— Львів, 1917, вип. 1.

Гал.-Вол. літ.— Галицько-Волинський літопис.— Жовтень, 1982, № 7.

Глинка. Письма — *Глинка Ф. М.* Письма русского офицера.— М., 1815.

Головацкий — *Головацкий Я. Ф.* Памятники дипломатического и судебно-делового языка русского в древнем Галицко-Владимирском княжестве и в смежных русских областях в XIV и XV ст.— Львов, 1867.

Головацкий. Исторический очерк — *Головацкий Я. Ф.* Исторический очерк основания Галицкой матиці и справоздане первого собору учених руських и любителей народного просвіщения.— Львів, 1850.

Грамоти XIV ст. — *Пещак М. М.* Грамоти XIV ст.— К., 1974.

Документи Богдана Хмельницького.— Документи Богдана Хмельницького, 1648—1657. Упорядники І. Крип'якевич та І. Бутич.— К., 1961.

Жерела — Жерела до історії України-Руси.— Львів, 1898, т. 4.

Жолтовський — *Жолтовський П. М.* Художнє лиття на Україні XIV—XVIII ст.— К., 1973.

Запаско, Ісаєвич — *Запаско Я., Ісаєвич Я.* Видання Івана Федорова.— Львів, 1983.

З історії революційного руху у Львові — З історії революційного руху у Львові (1917—1939) : Документи і матеріали.— Львів, 1957.

ЗНТШ — Записки Наукового товариства ім. Шевченка.— Львів, 1896, т. 12; 1901, т. 40.

Зубрицкий — *Зубрицкий Д.* Критико-историческая повесть временных лет Червоной, или Галицкой Руси [Додаток]: Подлинные бумаги, относящиеся к этому сочинению.— М., 1845.

Ипат. лет.— Летопись по Ипатьевскому списку.— Спб., 1871.

Іван Франко. Документи і матеріали — Іван Франко: Документи і матеріали, 1856—1965.— К., 1966.

Ісаєвич — *Ісаєвич Я.* Найдавніший історичний опис Львова.— Жовтень, 1980, № 10, с. 109—114.

Исторические связи — Исторические связи народов СССР и Румынии в XV — начале XVIII в.: Документы и материалы.— М., 1965, т. 1.

Кеппен. Путевые заметки — *Кеппен П. И.* Путевые заметки 1821 и 1822 года.— В кн.: *И. С. Свенцицкий.* Материалы по истории возрождения Карпатской Руси. Львов, 1905, с. 126, 127, 129—131.

Кісь — *Кісь Я.* Найстаріший інвентар Замарстинова, Волиці і Поріччя — сіл м. Львова.— Науково-інформаційний бюлетень Архівного Управління УРСР, 1960, № 1, с. 67—70.

Крыловский — *Крыловский А.* Львовское Ставропигийское братство.— К., 1904. [Додатки].

Леся Українка — *Леся Українка.* Зібрання творів у 12 томах.— К., 1978, т. 10.

Леся Українка. Документи і матеріали — Леся Українка: Документи і матеріали, 1871—1970.— К., 1971.

Львівський літопис — Львівський літопис і Острозький літописець.— К., 1970.
Львівщина індустріальна — Львівщина індустріальна: Документи і матеріали.— Львів, 1979.
Науковий сб.— Науковый сборник галицко-русской матицы.— Львов, 1865, с. 42—46.
Немировский — *Немировский Е. Л.* Первопечатник Иван Федоров: Жизнь и деятельность.— М., 1964.
Нім.-фаш. окупаційний режим — Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні, 1941—1944 рр. (Зб. документів і матеріалів).— К., 1951.
Переписка В. И. Ленина и редакции газеты «Искра» — Переписка В. И. Ленина и редакции газеты «Искра» с социал-демократическими организациями в России, 1900—1903 гг. Т. 2, июнь — декабрь 1902 г.— М., 1969.
Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом — Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом: (1876—1895), т. 7 (1892—1893).— Чернівці, 1911.
Першодрукар Іван Федоров — Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні (XVI — перша половина XVII ст.): Зб. документів.— К., 1975.
Петрушевич — *Петрушевич А. С.* О начале книгопечатания на Руси вообще, а в городе Львове в особенности.— Временник Ставропигийского института с месяцесловом на год високосный (переступный) 1884.— Львов, 1884, с. 113—150.
Під прапором Жовтня — Під прапором Жовтня: Вплив Великої Жовтневої соціалістичної революції на піднесення революційного руху в Західній Україні: Документи і матеріали. Вип. I (1917—1920).— Львів, 1957; вип. II (1921—1928).— Львів, 1964; вип. III (1929—1939).— Львів, 1966.
Правда про унію — Правда про унію: Документи і матеріали.— Львів, 1981.
ПСРЛ — Полное собрание русских летописей, 1-е изд., т. 2 — М., 1843; 2-е изд., т. 2.— М., 1908 (фототипическое издание, М., 1962); т. 35, М., 1980.
Радянський Львів — Радянський Львів, 1939—1955: Документи і матеріали.— Львів, 1956.
Революційна діяльність — Революційна діяльність західноукраїнських пролетарських письменників: Збірка архівних документів.— Львів, 1959.
Романовський — *Романовський В. О.* Друкар Іван Федорович, його життя та діяльність.— У кн.: Українська книга XVI—XVII—XVIII ст. (Труди Українського наукового інституту книгознавства, т. 1).— К., 1926.
Русанівський — *Русанівський В. М.* Українські грамоти XV ст.— К., 1965.
Свистун — [*Свистун Ф.*] Русский первопечатник Иван Федоров в последнем году своей жизни.— Вестник Народного дома.— Львів, 1908, № 11.
Соломія Крушельницька. Спогади — *Соломія Крушельницька.* Спогади. Матеріали. Листування.— К., 1978, ч. 1; 1979, ч. 2.
Соціальна боротьба — Соціальна боротьба в місті Львові в XVI—XVIII ст.: Зб. документів.— Львів, 1961.
Становище трудящих Львова — Становище трудящих Львова, 1917—1939: Документи та матеріали.— Львів, 1961.
Укр.-рус. архів — Українсько-руський архів.— Львів, 1907, т. 3.
Устиянович — *Устиянович К. М.* Руська мова серед молодіжі гімназійної в 50-х роках.— Львів, 1895, т. 3.
Хрестоматія з історії Української РСР — Хрестоматія з історії Української РСР.— К., 1959, т. 1.
Челеби — *Эвлия Челеби.* Книга путешествий (Извлечения из сочинения турецкого путешественника XVII века).— М., 1961. вып. 1.
Щепкина — *Щепкина М. В.* Переводы предисловий и послесловий первопечатных книг: У истоков русского книгопечатания.— М., 1959.
Юбилейное издание — Юбилейное издание в память 300-летнего основания Львовского Ставропигийского братства.— Львів, 1886, т. 1.
AGZ — Acta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archivum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie. — Lwôw. 1870, t. 2; 1872; 1876, t. 6.
Badecki — *Badecki I. K.* Memoriał miasta Lwowa. — Lwôw, 1927.
Barącz — *Barącz S.* Pamiętnik dziejôw polskich. — Lwôw, 1855.
Bericht der Lemberger Handels — Bericht der Lemberger Handels und Gewerbekammer über den Handels und die Industrie so wie deren Beförderungsmittel in ihrem Kammerbezirke für die Jahre 1861 in 1865.— Lemberg, 1867.
Blumenbach — *Blumenbach W. C. W.* Neusten Gemälde der öesterreichischen Monarchie.— Wien, 1833, Teil 3.
Bostel — *Bostel F.* Przyczynek do dziejòw pierwszej ruskiej drukarni we Lwowie. — Pamiętnik literacki, rocz. 1. — Lwów, 1902.
CD Prussiase — Codex Diplomaticus Prussicus. Herausgegeben von Johan Voigt. — Königsberg, 1848, Band 3.
Costăchescu — *Costăchescu M.* Documentele moldoveneşti în ainte de Ştefan cel Mare. — Ясси, 1932, t. 2.
Diplomata Statutaria — Diplomata Statutaria a Patriarchis Orientalibus confraternitati Stauropigianae Leopoliensi a 1586—1592 data, cum aliis litteris coaevis et appendice. — Leopolis, 1895, t. 2.

Dlugossi — Joannis Dlugossi seu Longini canonici cracoviensis historiae Polonicae. — Cracoviae, 1876, libri 12.
Doc. Rom. hist. Ucr. — Documenta pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia, vol. I (1075—1700).— Romae, 1953.
Hurmuzaki — *Hurmuzaki B.* Documente privitoare la istoria Românilor. — Bucureşti, 1893, Supl. 2, v. 2.
Kohl — *Kohl J. G.* Reisen in Inneren von Russland und Polen. — Dresden und Leipzig, 1841, Teil 3.
Kowalczuk — *Kowalczuk M.* Cech budowniczy we Lwowie za czasów polskich (do r. 1772). — Lwów, 1927.
Księga ławnicza miejska 1441—1448 — Księga ławnicza miejska 1441—1448. Wydali Dr. Aleksander Czołowski i Franciszek Jaeworski.— Pomniki dziejowe Lwowa z archivum miasta.— Lwów, 1921, t. 4.
MCSL — Monumenta Confraternitatis Stauropigianae Leopoliensis ed. W. Milkowicz. — Leopolis, 1895, t. 1.
Najstarsza księka miejska 1382—1389 — Najstarsza księga miejska 1382—1389. Wydal A. Czołowski. Pomniki dziejowe Lwowa z. archivum miasta.— Lwów, 1892, t. 1.
Pawłowski — *Pawlowski B.* Zajecie Lwowa 1772 (roku).— Lwów, 1911.
Ptaszycki — *Ptaszycki S.* Iwan Fedorowicz, drukarz ruski we Lwowie z końca XVI wieku. — Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń wydzialu filologicznego Akademii Umiejętności.— Kraków, 1886, t. 2.
Rachwał — *Rachwał J.* Jan Alnpek j jego „Opis miasta Lwowa" z początku XVII wieku.— Lwów, 1930.
Skorowidz — Skorowids przemysłowo-handlowy Królestwa Galiciji. Wyd. 2. — Lwów, 1912.
Supplementum H R — Supplementum ad Historica Russiae monumenta. — Спб., 1848.
Zimorowicz. — Historia miasta Lwowa. Przez Bartlomieja Zimorowicza.— Lwów, 1835.
Zubrzycki. Historyczne badania — *Zubrzycki D.* Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicyi.— Lwów, 1836.
Zubrzycki. Kronika — *Zubrzycki D.* Kronika miasta Lwowa. — Lwów, 1844.
Zubrzycki — *Zubrzycki D.* Rys do historii narodu ruskiego w Galicji i hierarchii cerkiewnej w temze krolewstwie. Dokumenta.— Lwów, 1837.
Veress — *Veress A.* Dokumente privitoare la istoria Ardealului.— Moldovei si Tarii Rominesti. — Bucuresti.

Періодичні видання

Вікна (Львів), 1929, № 6—7 (червень—липень).
Альманах «Вінок русинам на обжинки».— Відень, 1847, Ч. 2.
Вісті ВУЦВК (Харків), 1924, № 34, 12 лютого.
Воля (Львів), 1901, № 16, 15 серпня.
Громадський голос (Львів), 1897, № 6, 15 березня.
Діло (Львів), 1881, № 15, 21 лютого (5 березня); 1883, № 48, 30 квітня (12 травня); 1888, № 196, 2 (14 липня); 1898, № 231, 16(28) жовтня; 1900, № 198, 1(14) вересня.
Земля і воля (Львів), 1910, № 36—37, 23 вересня; 1910, № 25, 1 липня; 1911, № 4, 28 січня.
Каталог. Видавнича спілка «Книжка» у Львові, 1932, № 3, січень.
Зоря Галицька, 1848, № 25, 31 жовтня.
Культура (Львів), 1930, № 6.
Літературно-науковий вісник (Львів), 1898, т. 4, кн. 11.
Москвитянин, 1841, ч. 6, № 11; № 12.
Народ (Львів), 1890, № 23, 1 грудня.
Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР (Київ), 1963 р., № 3.
Наша правда (Львів), 1923, № 3—4, 27 січня; 1934 р., № 2, квітень—червень.
Правда (Львів), 1872, № 4, 15(27) липня.
Праця (Львів), 1934, № 12, 25 березня.
Світ (Львів), 1881, № 3, 10 березня.
Więzień polityczny (Львів), 1925, № 3—4, 6—7.
Glos robotniczy (Львів), 1906, № 7, 17 luty.
Kurjer Lwowski 1894, № 147, 29 maj; 1895, № 183, 4 lipiec; 1917, 9 listopad (ранковий випуск).
Naprzód (Львів), 1905, № 187, 11 lipiec.
Praca (Львів), 1882, №15, 6 wrzesien; 1887, № 13, 7 październik.
Robotnik (Львів), 1890, № 5, 1 maj.
Trybuna Robotnicza (Львів), 1935, № 29, 21 lipiec. 1935, № 35; 1 wrzesien; 1936, № 5, 2 luty; 1936, № 17, 26 kwiecien.
Підпільна газ. «Czerwona pomoc» (Львів), грудень 1934 р.— січень 1935, № 1.
Підпільна газ. «Спартак» (Львів), 1933, квітень.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абрам 19
Август II 90, 368
Августинович Бенедикт 98
Августинович Ян 91
Аведик Гаврило 33
Авербах Юда 159
Авраам 16
Азбукин 258
Акимов 237, 240
Акопов 236, 240
Алембек (див. Альнпех Іоан)
Альберт з Жихліна (—) 26
Альнбек (див. Альнпех Іоан)
Альнпех Іоан (Алембек, Альнбек) 64, 67, 367, 368
Альтман 108, 109
Амен Іван 19
Ампилов 279
Ананьєв В. І. 337
Анастасій 92
Андрей 66
Андріевський 264
Андрій, краківський підкоморій 17
Андрій (Андрій Юрійович), князь 12, 306, 362
Андрій, князь Ярославський 26
Андрей, староста перемишльський 364
Андрій Юрійович (див. Андрій)
Андросов 277
Андрушко К. О. 325
Андрущенко Н. 353
Анна (донька Якова Довгого) (—) 19
Анна (див. Павлик Ганна)
Анниха вдова 34
Анпилогов 284
Ансерін Станіслав 45, 56, 60
Антоневич Микола 135
Антоній 369
Ареф'єв В. 276
Аркадьєв А. 353
Аркас М. 290
Арот Лея 197
Арцішевський Кшиштоф 79, 82
Аслан 19
Аугуст Л. 259

Бабенко Д. В. 212
Бабич Иван 68
Бабич Костянтин 119
Бабій Б. 325
Бабірецький 108
Бадені К. 147, 377
Баднер Станіслав 165
Бадюк П. С. 334
Базилевич 264
Базилевич Лев (див. Василевич Лев)
Базилевська 151
Бай 284
Балабан Гедеон (Гедеон, Гедеон Балабан, Болобан) 46, 47, 50, 57
Балабан Ісайя 70
Бальбасенко Д. Д. 212
Бальзам 91
Бандриевский Дмитро 352
Бандровський Г. Й. 299
Баньковський М. І. 296
Бар 146
Барановський 82
Баратынский П. 352
Барвінський О. 376
Барнич Ю .О. 296
20
Баронч Садок (Barącz) 20
Барткович Матвій 33
Басистюк В. П. 345
Басовський І. Б. 158, 378
Батий 9, 361
Баторій Стефан (Стефан) 40, 56, 57, 58
Бахтин 279
Башкевич Іван 85
Безверхий 258
Бекенгейм 120
Беліна 198
Белла 101
Белова М. Н. 285
Белоха 314
Белявский А. 340
Белякова А. Т. 308, 345
Бем Ігнатій 98
Бенедикт XII 14
Бенуа 93
Березин 223
Березняк 245
Берман 319
Бернатович Аведик 76
Бернатовичка 64
Бертольд 15
Бетховен Л. 268
Бєльська 226
Бистриця М. 334
Бич 183
Бичуя Нина 352
Біганич Л. Д. 302
Білдага Іван 45
Білдагович Андрей 71
Білецький С. Т. 361
Білогорський Андрій 74, 75
Білоусова С. Г. 308
Бідьрот 147
Бінерт 168
Блажей 34
Бліох Яків 34
Блотишевський Якша 18
Блюменбах В. (Blumenbah W. C. W.) 103, 105, 369

Бобинський В. П. 187, 380
Бобрик Ян 38
Бобринський Г. 173, 174
Богдан, монетний майстер 363
Богдан, селянин 34
Богдані 126
Богуш 64
Бодуен Куртене І. О. 377
Боженко В. Н. 221
Божко Л. 353
Бойко В. І. 268, 336
Бойко П. В. 226, 231, 235
Бойченко І. В. 267
Бойченко Петро 165
Бойчук 314
Болеслав (див. Болеслав-Юрій II)
Болеслав-Юрій II (Болеслав, Юрій (Болеслав) Тройденович, Юрій Тройденович, Юрій, Юрій II) — 11—14, 362

Болобан (див. Балабан Гедеон)
Бондар 319
Бондар Адам 38
Бондаренко С. 290
Бонч-Бруєвич В. Д. 156, 378
Бончик 280
Бордоло 126
Борейко 302
Борецький І. 65
Борисенко В. 291, 302
Борисикевич І. 126
Бориско Кракула (див. Кракула Бориско)
Борисовець В.— 267, 268
Борканюк О.— 302
Борович Валентин 93
Борода Іван 33
Борсук 34
Борсук Андрій 93
Борціковський В. 381
Брагінець А. С. 274, 302
Брагнович Юрій 88
Бранюк 316
Братунь Ростислав 352
Братяй 22
Браун Георг (Брюйн) 367
Брдовський Мартин 85
Брежнєв Л. І. 318
Бриж Т. М. 302
Бринк 319
Брігер Микола 18
Брікнер О. 377
Брюйн (див. Браун Георг)
Будьонний С. М. 313
Булка Ю. 352
Булычева Ангелина 352
Бунов В. Л. 267
Бураков О. П. 316, 325
Бурдейний А. Е. 212
Бурундай 9, 361
Бучинський 120

Вавринець 33, 34
Вагилевич І. М. 112, 118, 130, 371
Вадяк Кузьма 85
Важинський Порфирій 102
Вайдилович Григорій 84
Валентин 34
Валько 34
Варинський Л. 375
Василевич (Базилевич) Лев 135, 136
Василевська В. 381
Василенко 151
Василик 259
Василишин Д. 259
Василуста Василь 94, 95
Василь 53, 66, 67
Василько (див. Василько Романович)
Василько, селянин 33, 34
Василько Романович (Василько) 9
Василькова 34
Васько 26
Васько русин 59
Вахнянин Анатоль Климентович (Вахнянин Наталь) 133, 137, 374
Вахнянин Наталь (див. Вахнянин Анатоль)
Вахтер 383
Вахула М. Г. 308
Великий Матис (Матис Великий) 59
Великопольський Тихно 18, 363
Величко Г. Т. 264
Вербицький М. 155, 265
Вербовий Д. 381
Верді Джузеппе 171
Вереніцин 280
Верещинський М. М. 112, 371
Верзьсть Ханис (Ханис Верзьсть) 22
Веторяк 259
Ветренко 282
Веттер 225
Вецль Антон 120
Вечорек 191
Вибрановський 126
Виззяк М. 232
Вимер І. 265
Винницький Ізидор 107
Виноградов 240
Виправний Севастіян 85
Витрнаум 261
Вышемирская В. 262
Вишинський Григорій 85
Вишневецькі 91
Вишневецький Я. 80, 81, 84
Вишньовський Т. 372
Вікторин 26
Вільчек, каштелян сандомирський 17
Вільчек Блажей 84
Вінтер 193
Вітик С. 157, 378
Вітте , де, Ян 370
Вітковський Яків 96
Владіслав IV 80
Вовк, майстер 263
Вовк М., актор 381
Вовк, партизан 223
Водягін 248
Возний Вінцентій 191
Возняк М. І. 377
Войтенко 212
Войтіх 59
Войтіховський Іван 94
Войцеховський 96
Волынский И. 352
Володин 304
Володимир, князь 23
Володислав Опольський (див. Опольський Володислав)
Волотович 258
Волошин 206
Волчко з Дороговижа 17
Вольський Франтішек 84
Вольф 116
Вондрачек О. Л. 345
Воробйов В. 276
Воробкевич Сидір 155
Вороненко 317
Воронка 74, 75
Вуйцик Вацлав 85
Вуйцик В. С. 365
Вус 34

Габерман Давид 183
Габіхт Іван 94, 95
Габинський 317
Габсбурги 119, 372
Гавош 258
Гаврилів Процик 74, 75
Гаврилюк О. Я. 206, 207, 380, 382
Гаганова В. 285
Гагарін Ю. 307, 324, 386
Гадзинський 114
Гадік А. 97
Гай О. Д. 353
Гайда, другий син Чупила 33
Гайда Іванко 33
Гайдер 82
Галан Я. 187, 206, 207, 246, 268, 294, 302, 353, 385
Галикбаров 258
Галушко 214, 276
Гамал Іван 59
Гаммерштейн 121, 373
Гандзльовчик Петро 76
Ганинчак 137
Ганкевич М. (Hankewicz M.) 158, 378
Ганкевич Юліан 126
Гарасевич Михайло 102, 369
Гаргаль В. 232
Гардейг 106
Гаркавенко 212
Гарматій Лука 159, 378
Гартлеб Тадеуш 162
Гас Валтасар 59
Гауч 163
Гвоздій Іван 196
Гебус-Баранецька С. М. 267
Геворк-Коваль 19
Гедеон (див. Балабан Гедеон)
Гедеон Балабан (див. Балабан Гедеон)
Геланина Т. 345
Гембалінський 34
Генріх 16
Генц Броніслава 197
Георгадзе М. 318
Герасим 260
Герасимова 263
Герасимчук Дмитро 352
Герман 16
Герцен О. І. 135
Герчин Павло 34
Герчук 261
Герштальь 196
Гехт Ян 370

Гибель Георгій 28
Гіжовська Марія 179, 180
Гінко 18
Гладкий 302
Глазов Григорій 352
Глінка Ф. М. 101
Ґловацкий 258
Гловінський 134
Гломбінський 168
Глотов Василий 352
Гнатовський Петро 92, 93
Гнатюк В. М. 182, 377, 380
Гнеушева 316
Гняздушка Павло 85
Гоблон 19
Годак В. 148, 149
Гойденко Б. М. 310
Голговский Ян 67
Голенков 261
Голковський Григорій 95
Головко І. 259
Головацкий (див. Головацький Яків)
Головацький (див. Головацький Петро)
Головацький Петро (Головацький) 79, 82
Головацький Яків (Головацький) 22, 112, 117, 118, 124, 125, 127, 130, 371, 373
Голубович 91
Голубович Григорій 76
Голуховський А. 373
Гольдберг 65
Гомолька 34
Гонтар П. П. 274
Гопник В. М. 329
Горбачевський І. 377
Горбенко М. М. 212
Гордоступ Федько 34
Горжицький 146
Горелов 279
Горлицький Христоф 57, 58
Горошкевич Юліан 112, 370, 371
Горчичин 59
Горшевич 319
Горький М. 290
Гославський Маврикій (Гославський Мирослав) 108, 111, 370
Гославський Мирослав (див. Гославський Маврикій)
Госляр Ю. 373
Гостинецький 314
Гощинський (Козловський Северин) 108, 109, 111, 371, 372
Грабовський М. В. 308
Грабовський Петро 197
Гранда Іван 19
Граничка С. 381
Гребінський С. О. 275
Грегорійчук П. 266
Гречанський Дезидерій 114, 372
Григоренко В. С. 354
Григорій, львівський архієпископ 26
Григорій, загородник Замарстинова 34
Григорій, намісник церкви Успенія 45
Григорова вдова 34
Григорович-Барський В. 370
Гриневецький М. 102, 103, 369
Гринець Д. М. 267
Грищенко М. В. 311
Гришин 267
Гром Л. 291
Гронський Й. С. 363—365
Гросс Кароль 175
Гроссерова Ольга 179
Грот Ян 14
Гроховський Станіслав 74, 76
Грудер 152
Грудзінський Мартин 94
Грудзінський Степан 96
Грузберг С. Б. 267, 353
Груневег Мартин 61, 362, 367
Грушецький І. 235
Грушин 223
Грушка Мартин 85
Грушкевич Т. 249
Грюдкович Іван 18
Губа Лукаш 54
Гудец Юзеф 144, 146
Гуз 263
Гуйн 177
Гук П. І. 358
Гулінський Каспар 45
Гуляй Іван 151, 152
Гуляев Г. М. 316
Гумецька Л. Л. 363
Гуменюк М. П. 371
Гургаль В. Й. 259, 262, 286, 385
Гуркевич Іоанн 126, 127, 128
Гурладі Мирослава 352
Гурська Галина 196
Гутлубій 54
Гуторов І. Ф. 267, 353
Гушалевич І. 130
Гущак Иван 352
Давидов 282
Далявський Микола 16
Данило (див. Данило Романович)
Данило Галицький (див. Данило Романович)
Данило з Смоленська 22
Данило Романович (Данило, Данило Галицький) 9, 12, 23, 101, 361
Данилович С. 376
Данилюк Йосип (Данилюк Юзеф) 138, 143, 144, 146, 290, 375, 376
Данилюк Юзеф (див. Данилюк Йосип)
Данкевич Лука 130, 373
Дашинський Ігнат 146
Дашкевич Блажей 85
Дверницький 177
Двинський 238
Деліч 143, 376
Дементьев 158
Дембовський Е. 372
Деревенко С. М. 345
Дерегус М. Г. 266
Дернер Бальцер 85
Дехтярева З. 353
Джучі, хан 362
Дзекевич 212
Дзержинський 162, 302
Дзиндра Є. 268, 302
Дзюра Н. Т. 311
Дзьоковський Андрій 93 94
Дикий І. 333
Димидецкий Ян 68
Димитров Г. М. 194
Діденко А. 349
Дідик Т. 353
Длугош Ян (Długosz J.) 12, 13, 362
Дмитрій [див. Дмитро (Любарт) Гедимінович]
Дмитро (Любарт) Гедимінович (Дмитрій) 362
Дмитро Детько (Дмитро Дядько) 12—14, 362
Дмитро Дядько (див. Дмитро Детько)
Дмитро, русин 59
Дмитровський В'ятслав 18, 363
Дмовський Р. 381
Дністрянський С. 378
Добеслав з Серадза 17, 26
Добрянский Миколай 68
Довбошинский Д. 302, 353
Довбуш О. 265, 267, 268
Довгий Яків 19
Долинський Л. 370
Дольфус 383
Домінік 81
Дорінг 363, 370
Дорогунский Михайло 22
Дорошенко І. І. 274, 352
Дорфман И. 340
Досаєв 277
Доценко Н. 353
Драбик Михайло 138, 375
Драганович Г. К. 89
Драгоманов М. П. 134, 135, 136, 138, 139, 147, 150, 152, 176, 375, 377
Дренгевич 196
Дренкель Йоган 120
Дроб'яг 74
Дродзіцький Григорій 85
Дроздова Ю. П. 310
Дрофа 231
Друкар Іван (див. Федоров Іван)

Дубльовський Йосиф 99
Дудикевич Б. 294
Дума 259, 319
Дунаєвський 108
Дунаєвські 108
Дуневич 139
Дунін-Борковська 104
Дурач Т. 381
Духнин 68
Дюрер 384
Дячок Мартин 34
Дьомін М. А. 345

Едерер Михайло 19
Еліяшевич П. 146
Ельрік 19
Ейнштейн А. 377
Енгельс Ф. 148—150, 373
Енцендорфер, фон 105
Ерадек 59

Євфимій 14
Єжик Амвросій 72
Єнджейкович Яків 85
Єременко Ф. 212
Єрмолаєва Є. К. 355
Єронім 45

Жайківський 234
Желинский 318
Желязо Ян 368
Желяшкевич Корнило 154
Жельдецький Симеон Іванович 25, 26
Жижка Федаш 34
Жинчин 259
Жімерин 235, 240
Жовтий О. Б. 325
Жолкевський С. 59, 366
Жолтовський П. М. 14, 362, 367
Жук 316, 318
Жуковський 125, 126
Журовський Павло 94
Жюржь 22

Завадка Й. 180, 212, 294, 381
Завадовский 314
Загайко Симко 34
Задор Дезидерий 352
Залеський Ремігій 74, 76
Заліский Галко 18
Зальцман 126
Замойський Ян 54
Заньковецька М. К. 151, 164, 290, 353
Запаско Я. П. 39, 366, 368
Заревич 120
Зарицький 155
Заровський 280
Зарудський Хома 73
Заруцький 56
Зарянский 258
Засухін В. 327
Затиркевич Г. П. 151
Захарія 264
Захарчишин Я. М. 302
Захер 109
Захнович Христоф 81, 82
Зашихін 234
Збаразький Я. 366
Зборовчик 74, 75
Зверніцький Йосиф 143, 145
Звонарев 259
Зьядзінський 34
Здохлий Іван 59
Зенкович Л. 372
Зенько 59
Земба Матвій 85
Зимирстан Ханис (Ханис Зимирстан) 22
Зиморович Йосиф Варфоломій (Zimorowicz J. W.) 10, 11, 28, 30, 31, 54, 102, 361, 363—365, 369
Зиткевич 95
Злий Станіслав 37
Знак 319
Знак Е. С. 308
Зотов 238
Зубик 206
Зубін М. О. 92
Зубрицький Денис (Zubrzycki D.) 23, 26, 47, 364, 365
Зулік Роман 210
Зьолецький 144
Зьоло Войтіх 59
Иваничук Роман 352
Иванова 319, 345
Игнатий 102
Иліяш 22
Ильницкий Микола 352
Инякин 314
Исаевич Я. Д. (див. Ісаєвич Я. Д.)

Іван, братанич — 67
Іван (див. Федоров Іван)
Іван з Рогатина (див. Рогатинець Іван Козьмич)
Іван Козьмич Рогатинець (див. Рогатинець Іван Козьмич)
Іван, кушнірчик 53
Іван Лой (див. Лой Іван)
Іван Москвитин (див. Федоров Іван)
Іван Підкова (див. Підкова Іван)
Іван, русин 59
Іван, свящ. храму Миколи 23, 26
Іван, син Дроб'ячів 74, 75
Іван, слюсар 67
Іван Федоров (див. Федоров Іван)
Іван Федорович (див. Федоров Іван)
Іван, холмський єпископ 9
Іванис 369
Іванкевич Федір 93
Іванко, пекар 59
Іванко, учень кушнірського цеху 53
Іванов О. 275
Ігнатко, русин 22
Ільницький, префект семінарії 107
Ільницький Ярослав 137
Ільченко А. 258
Імунс 274
Інлендер Л. 375
Іоаким (див. Йоаким)
Іоанн 17
Іон Н. І. 308
Ісаєвич Я. Д. (Исаєвич Я. Д.) 39, 64, 366—368

Йоаким (Іоаким) 47, 48, 50
Йорданський Тиміш 96
Йосип 45
Йосиф II 102, 126, 369
Йосиф з Крилоса 26
Йоффе А. 377

Кабанов 237, 240
Кабачковський Кшиштоф 77
Кавка Іван 45
Кадзідловський Альберт 84
Казаков 237
Казановський 77
Казімір, королевич 82
Казімір III 12—18, 362
Казімір IV 23, 364
Калайдович К. 369
Калиничук М. 187
Калиновский 318
Калько Л. Н. 285
Каменкович Златослава 352
Канчир 259
Капустка Хома 56, 73
Карамзін М. М. 102
Карандеєв 264
Карась Станіслав 59
Караффа-Корбут С. 291
Карбов'як Михайло 197
Каримов П. 291
Карл XII 368
Кармазин 212
Кармалюк П. 353
Карнаусова 319
Кароль 77
Карпенко-Карий І. К. 151
Карпо 60
Карпінський 34
Карпов А. К. 354
Карт В. 340
Касмура Петро 37
Каспринович 34
Катрушенко І. Г. 291, 306, 353
Катря 59
Кацман 383
Качан 264
Качерис 363
Качановський Казимир 165, 166
Квітка-Основ'яненко Г. Ф. 374
Келлер В. С. 310

Кемпка Лоренс 94, 95
Кендзеравий Іван 59
Кеппен П. І. 101—103, 361, 369
Кереведир Іван 19
Кецало З. Є. 302, 306, 353
Кипріян М. 155, 353
Кириченко, керуючий трестом 235
Кириченко С. 185
Кириченко, член Тимчасового управління Львова 212
Кисиль 314
Кисіль 74, 75
Кишакевич І. 155
Кияшко Р. 313
Кісь Я. П. 35, 363, 365
Клемме Гейнц 19
Клімко 196
Клімова А. Г. 311
Клімув 189
Клюскевич Йосип 85
Ключевський В. 153
Кляйн 108, 109
Кмеллер В. 368
Кміта Добеслав з Вишнич 26
Кнефль Михно 18
Кнозеф 152
Кныш Георгий 352
Князьков 258
Кобузовський Чеслав 115
Коваленко В. 289
Коваль Сенько 73
Ковальов 238, 240
Ковальський І. 232
Ковальчук 316
Ковинев 226
Козак Є. Т. 265
Козак Владислав 196, 199, 201, 202, 203
Козакевич 210
Козакевич Іван, депутат парламенту 154
Козакевич Ян, робітник 375
Козаков О. О. 263
Козаченко 280
Козий 259
Козирев 236, 239, 241
Козланюк П. С. 187, 221, 380
Козловська 151
Козловський Северин (див. Гощинський)
Козьмичі (див. Рогатинець Іван Козьмич, Рогатинець Юрій Козьмич)
Колесса Николай 265, 352
Колесса Філарет 155, 275, 377
Колодий Василий 352
Колосов В. 263
Коль Йоганн (Kohl J.) 115, 116, 372
Комаров 264
Комлев 304
Конецький Франтішек 85
Коновалова В. П. 345
Конотоп А. 352
Константинова В. І. 310, 312
Константинович 114
Констанція 367, 369
Копернік М. 145
Коперняк (див. Максимович Гаврилко)
Кордашевський 115
Корендевич Георгій 89
Коржов 316
Корнер 19
Корнякт Константин 64
Коропчак С. Г. 302
Корунка Сенько 45
Кос-Анатольський Анатолій 352
Косач Лариса (див. Українка Л. П.)
Косач Ольга Петрівна (див. Пчілка Олена)
Космин В. 335
Костюкевич Р. В. 311
Кот Лесько 59
Котацьов 280
Котельчук С. 275
Котляр М. Ф. 361
Котляревський І. П. 155, 373, 374
Котов 304
Котович Станіслав 85, 407
Коцко Адам 168
Коцюбинський М. М. 376
Кочевых 316
Кочмар 259
Кошевой 318
Кравець 384
Кравець Валек 34
Кравець Станіслав 34
Кравченко Є. Є. 371
Кравчук А. 353
Крагельська Г. 381
Краєвський Ф. 206, 207
Крамарчик 144
Кракула Бориско (Бориско Кракула) 12
Крапивко 226
Красовський, львівський передміщанин 73
Красовский Іоан 71
Красовский Семион 68
Красовский Станислав 67
Красовський Дмитро 54, 55
Красовський Михайло 56
Кратохвиля-Відимська Ю. Б. 267
Краузе 121
Крашаниця 248
Крвавич Д. П. 266, 268, 291, 353
Кревецький І. 377
Кренглік Ян 38
Крепишевич Юрко 18
Крепка 34
Кречмер Густав 119, 120
Кривальд 108
Кривицька 248
Кривоніс М. 80, 82, 221, 265
Кривошеев 313
Кривущий Петро 34
Крижановський Ромуальд (Кшижановський Ромуальд) 114, 372
Крип'якевич І. П. 377
Кріг Ф. 105—107, 110—115, 118
Крігсейзен 136
Крілик 179, 180
Кронаветтер 145
Кронвальд фон 121
Кронгауз 302
Кропивницький М. 290
Кротов Ю. В. 345
Кротофіля Франциск 38
Крохмаль В. 158
Крупа 304
Крупа Я. 333
Крутіков 237
Крушельницкая Люба 235
Крушельницька Соломія 153, 170, 171, 302
Крыжановский А. 289
Крылов 174
Крыловский 71
Кубланов В. 291
Кудеравець Іван 34
Кудлык Роман 352
Куземський (див. Куземський Михаїл)
Куземський Михаїл (Куземський) 125—127
Кузмич Іван 18
Кузнич Іван 139
Кузьма 58
Кузьмінська 384
Кузьмич В. І. 308
Кузнецов М. 385
Кули 316
Куликовський Мичко 22
Куліга 144
Кульчицька О. Л. 266
Кульчицький Т. 114, 372
Куник А. 13
Кунтуй 319
Купич Яків (Купич Якуш) 19
Купич Якуш (див. Купич Яків)
Кунійович Франтішек 85
Куприянов 317
Купчинський О. А. 366, 368
Куремса 9, 361
Курендаш 264
Курилас Й. 291
Куроносик Михайло 25
Кусько Д. Д. 308
Кутасевич А. 276
Кутенко 277
Кутень Иван 352
Кутковець К. Т. 274
Кутузов М. І. 221
Кухта Леонід 206, 207
Кухта Надія 207
Куцевич Мелентій 18
Куцевол В. С. 286

Куцишин 317
Кучеренко Є. М. 330
Кушевич Самійло 77, 78, 81
Куший 120
Кушко 34
Кушнир А. И. 285
Кушнір В. В. 302
Кущикевич 114
Кущинський 248
Кшачковський В. 147, 154
Кшижановський Ромуальд (див Крижановський Ромуальд)

Лаба Іван 59
Лаврівський 152
Лавринив 261
Лавришевич Павло 81
Лавровський 126
Лазарович Андрій 76
Лазеба С. І. 267, 302
Ламене (див. Ламене Гуго Фелісіте)
Ламене Гуго Фелісіте (Ламене) — 107, 370
Ланкастер (див. Ланкастер Дзозеф)
Ланкастер Джозеф (Ланкастер) — 111, 371
Ланцетний Каспар 85
Лясковський Стефан 89
Лассаль Фердінанд 142, 143
Латинюк Михайло 197
Лебіга М. Д. 311
Лев (див. Лев Данилович)
Лев Данилович (Лев, також помилково Лев Мстиславич) 9—12, 15, 23, 61, 62, 101, 103, 125, 162, 259, 306, 361, 362, 364, 367, 369,
Лев Мтиславич (див. Лев Данилович)
Левицький Бенедикт 118, 372
Левицький В. 377
Левицький Є. 376
Левицький Йосиф 126, 151, 373
Левицький Л. І. 266, 267, 306
Левінський 120
Левкова, пекарка 59
Левкович Семен 85
Левчак П. 333
Лелів 28
Лелікова Л. 327
Лемель В. 290
Лемперт 193
Ленін В. І. 156, 158, 182—188, 220, 251, 293, 302, 310, 312, 313, 345, 354, 352, 354, 376—379, 385, 386
Лентвійтова стара 34
Леонов Г. А. 267
Леонов О. 307
Лесик В. В. 274
Лесько з Канонічного 59
Леськова 34
Лещенко 226
Лилик Г. 325
Лис Петро 34
Лисак 264
Лисенко М. 137, 155, 161, 171, 374
Литинская М. 340
Лібкнехт К. 186
Лімановський Б. 145, 376
Лінде С. 371
Лісовський Войтех 85
Ліхтенштейн 145
Ліщинер М. І. 267
Лобковська 280
Лобода, директор 36-ї СШ 257
Лобода Григорій 54, 366
Логвинов Б. 276
Лодій П. Д. 102, 369
Лоєвич Ходко 18
Лозинська І. 327
Лозинський 126
Лозинський И. К. 316
Лознева 255
Лой Іван 18
Лопатинська Ф. 155
Лопатинський Л. 155
Лопатинський Я. 171
Лопатіно 313
Лопухов 240
Лорен І. 232
Лоренсі 108, 112, 113
Лотоцький Іоанн 126, 127
Лубкивский Роман 352
Лукаш Кравець 73
Лукаш Кушнир 73
Лукич В. 376
Лукін 237, 240
Лукомський 162
Луцик 258
Лучко М. В. 292, 293
Лучук Владимир 352
Лушецький О. С. 296
Лысик Є. М. 353
Любарт див. Дмитро (Любарт) Гедемінович
Любомирський А. 173
Любчик В. О. 267
Людер 11, 12
Людкевич С. 154, 265, 290, 302
Люксембург Р. 186
Люшня Станіслав 59
Лянгенау 105, 106
Лясковський Йосиф 99
Лятинович Григорій 85
Ляурек Іван 143
Ляш 222, 223
Ляшковський 93
Лящук Г. М. 263

Мазон А. 377
Мазур 319
Мазур Іван 74, 75
Мазур Войтіх 59
Мазур П. 353
Маєвський 108, 109
Майдзевич Яцко 85
Майко 302
Майовський Яків 94, 95
Макарук Й. 381
Макарчук С. А. 379
Маклашина 304
Максименко В. 353
Максимович Гаврило (Коперняк) 74, 75
Максимович М. Г. 264
Малаховський 154
Малецький Войцех 149, 377
Малиновський Олександр, революціонер 207
Малиновський М. 126
Малиновський, секретар парткому заводу газової апаратури 318
Малкут М. 259
Малхер Стибор 67
Мальцер Петро 19
Манастирський А. 266, 353
Манастирський В. 266
Манджар 318
Манджуло 226, 234
Мандичевський Іван 135
Маньковський (див. Маньковський Антон)
Маньковський Антон (Маньковський) 138, 142—144, 146, 375, 376
Марвський Вавринець 85
Маргарита, дочка Матія 15
Маргарита, нащадок Бертольда 15
Марія 362
Марко 26
Маркс К. 150, 186, 188, 373
Мартин 59
Мартинець 131
Мартиняк В. Г. 325
Мартович Лесь 153
Марцінковський Станіслав 58
Марченко О. П. 292
Маршаль 119
Масляк З. 353
Матвеєв А. С. 89, 236
Матвій з Смоленська 22
Матвійчук М. 291
Матвейко Ян 384
Матейчук 319
Матій 15
Матулівна Н. 187, 380
Матюк В. 171
Мацевич Іван 95
Мацістий Матвій 74, 75
Мацькова 34
Медвідь 264
Мелень Теофіл 165, 166
Мелехович Степан 18
Мельничук Ю. 302
Меншиков О. Д. 92, 368
Мердерер (див. Меретіні)
Меретин (див. Меретіні)
Меретіні (Мердерер, Меретин) Бернард 370
Меттерніх К. 372

Микитюк Л. 285
Микула Р. 353
Микуров 318
Микуш М. 259
Милобецький Аврелій 167
Милян Н. И. 316, 321, 328, 330
Мина 46
Миньо М. 259
Миронюк Владислав 197
Мисько Е. П. 302, 306, 353
Мих Р. М. 341
Михайленко 318
Михайло Єлизарович 12
Михайло з Закшева 26
Михайло Федорович, цар 89
Михайлов Борис 89
Михайлюк І. А. 187, 380
Михалко 363
Михальчишин 258
Михальчишин Андриан 340
Михальчук І. В. 192
Михальчук 264
Михась В. 290
Мицак 264
Мицко 258
Миць 19
Мичило Михайло з Бучача 26
Мишуга (див. Мишуга Олександр)
Мишуга Олександр (Мишуга) 137, 374
Мійський С. 114, 372
Міллер Й. М. 334
Мільнер Іван 85
Мінчакевич 114, 372
Мітровський А. 105, 106
Міцкевич Адам 371
Мнішек Станіслав Боніфатій 71—73
Мнішек Юрій 56, 58
Мова (див. Петров Д. М.)
Могила Єремія 66, 368
Могила Петро 368
Могильницький І. 130
Модлінська 144
Мокрський Андрій Гануль 80
Мондрович Андрій 368
Монцібович 107
Монюшко С. 165
Мопловський Казимир 154
Моравець Конвірш 80
Моруховський Іван Яцькович 71
Мосейчук Г. О. 310
Москатов 240
Мох Рудольф 126, 373
Мохнацький Дмитро 118
Моцарт А. 373
Моцарт В. А. 373
Мошенка Петр 18
Мошкін К. С. 212
Мошнич Юрко 18
Мстислав Ізяславич 362
Мстиславичі 362
Музика Є. 333
Муляк (див. Муляк М. Д.)
Муляк М. Д. (Муляк) — 296, 310, 317
Муравйов 370
Мурадович К. 370
Мутко 34

Надь Й. 338
Наливайко Северин 54, 366
Напонович Матильда 175
Натальченко 235
Наумова 316
Нашковський 196
Неборячок Ф. 274
Неєдли З. 377
Нейбавер 146
Немировський Є. Л. 45
Немченко 212
Нестеренко 212, 226
Нестор 59
Неувонер Берл 152
Никлюс (див. Рус Никлюс)
Никон 103
Нізюкович Семен 85
Нікітін І. 89
Ніколаєв О. 333
Ніколаєва-Терешкова В. (Терешкова) 307
Німанд 265
Нірод Ф. Ф. 268
Ніщинський П. 155
Новак Т. Ф. 330
Новак Ян 208
Новаківський М. 153
Новаківський Я. О. 306
Ногай 11, 362
Нойман 111

Оана 22
Обірек Юліан 145, 146
Облесний Іван 74, 75
Оверчук А. Ф. 267
Овсійчук В. А. 370
Огоновський І. 151
Огоновський Омелян 133
Одрехівський В. 302
Одровонж 28
Одудько Т. Р. 249
Ожга Петро 74, 76
Ожеховський 144
Озаркевич І. 373
Окаєвич А. Е. 212
Окуневська О. 155
Олекса, пекар 59
Олекса, різник 59
Олександр Добрий 20
Олександр Молдайович 12
Олексій Михайлович 89
Оленко 18
Олесько 34
Олієвський 208
Омельчук 284
Онисим 18
Онишко 212
Онищенко 236
Опольський Володислав 364
Орел Є. І. 310, 311
Орлов М. Ф. 371
Оссолинський (див. Оссолінський Юзеф Максиміліан)
Оссолінський Юзеф Максиміліан (Оссолинский) 102, 369
Остапчук 314
Остапчук Я. 155
Остап'як Р. О. 345, 354
Остафій 81
Островський О. М. 165
Островський Г. 385
Ота (див. Пілецький Ота)
Отанський 120
Отто 225
Охримович Іван 107
Охримович Й. 372
Охримович Осип 168

Павленко 226
Павлычко Дмитро 352
Павлив Микола 196
Павлив П. 329
Павлик 294
Павлик Ганна (Анна, сестра М. Павлика) 135, 375
Павлик Михайло 134, 135, 136, 139, 148, 149, 150, 152, 153, 156, 265, 374—378
Павлишин С. 352
Павло зі Спрови 26
Павлов С. 307
Павлович 114
Панас 33
Панасенко С. 258
Панін С. І. 325
Паньків Іван 207
Пархоменко О. 221
Пархоменко М. М. 274
Паршін 237
Паршик 280
Пасаневич Михайло 94, 95
Пастух Іван 34
Патик В. 291, 353
Патрицький О. 376
Пашко 18
Паук 302
Пачовський Ф. І. 274
Педан 304
Педіан Альберт 15
Пейт Генріх 19
Пекар Іван 74, 75
Пелехатий К. 206, 207
Первухін 237
Перфецький Є. 171
Передірій П. Г. 212
Пестель 370
Петранчиха-Искорка 59
Петрашко 263
Петренко Микола 352
Петрицький Михайло 159, 378
Петро, війт 34
Петро з Шамотул 26
Петро, єпископ 17, 32
Петро, русин 59
Петро, Чижів зять 34

Петров Д. М. (Мова) 151, 325, 377
Петрушевич А. С. 47
Печифіра Іван 59
Печковський 59
Пеше 126, 127
Пехота В. Ю. 345
Пилип 59
Пилев 302
Письменний 230
Півоцький М. 361
Підвойський 59
Підкова Іван (Іван Підкова) 41—43
Підлісний Андрій 38
Пілецький Ота (Ота) 18, 363
Пілсудський Ю. 194, 381
Пінзель Й. 370
Піцковський Адам 38
Піч К. 131
Пйонтек Юзеф 191
Пйотровський Павло 100, 101
Планк М. 377
Погодін М. П. 112, 371
Погорецький Іполіт 135
Подградская Е. М. 363
Подольський В. 353
Подольчак 144
Покинський І. 114, 372
Половчак В. 192
Полуб'як 223
Полян Гейнц (Полян Генріх) 19
Полян Генріх (див. Полян Гейнц)
Понамиров С. М. 212
Понахидич Семен 18
Попайло 318
Попара Юрій 89
Поповський Лесько 34
Портыкевич 285
Порфір'єв В. Б. 264
Пославський В. 327
Пославський М. 333
Потоцький А. 59, 60, 136, 137, 138, 139
Потоцький Ігнатій 58
Похвала Юзеф 197
Прандота 16
Присташ 319
Прокіп 59
Проскурницький Микола 107
Прохаска А. 115
Процик І. 333
Пташник В. М. 354
Пулюй І. 377
Пчілка Олена (Косач Ольга Петрівна) 147
Пшеворський Іван 59
Пшедзецький Каспар 60
Пшийомський Йосип 154
Пылев А. 353
Пышняк 319

Рабінович 264
Равський 136
Радзивілл 97
Радзивілли 77
Радивілівський Ю. 370
Раич (див. Раїч)
Раїч Йоган (Раич) 102, 369
Ракас 59
Ракоці Дєрдь 82, 87
Расін 302
Ратич О. О. 362
Рафаїл 17
Ревюк 168
Рей Петро 71
Рейслер 195, 196
Репетюк Р. 327
Рехвиашвили Н. 315
Рибінський 82
Рижов 212
Римонт 11, 362
Робсон П. 268
Рогалінський Вінцент 108
Рогатинец Георгий Козмич (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Рогатинец Юрей Козмич (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Рогатинець Іван Козьмич (Іван з Рогатина, Козьмичі) 49, 366
Рогатинець Юрій Козьмич (Георгий Козмич Рогатинец, Козьмичі, Юрей Козмич Рогатинец, Юрій Козьмич з Рогатина, Юрій Рогатинець) 49, 53, 66, 67, 366, 368
Роговський Михайло 197
Розбосицький Іванко 58
Розенцвейг 319
Роїк В. М. 325
Роман (див. Роман Мстиславич)
Роман Мстиславич (Роман) 12, 362
Романицький Б. В. 353
Романишин О. 340
Романовський 47
Романченко Микола 353
Романчук Ю. 148, 376
Романюк 279
Рошкевич Михайло 133
Рошкевич Ярослав 136
Руденко І. С. 212
Рудикевич М. Ф. 375
Рудницький М. І. 274
Ружицький Е. Й. 365, 366, 368
Румянцева М. С. 285
Руперт, нащадок Бертольда 15
Руперт, син Матія 15
Рурикович Андрій 85
Рус Никлюс (Никлюс) 22
Русанівський В. М. 22
Русин Станіслав 85
Рутський В. (Руцкій) 71
Руцкій (див. Рутський В.)
Рябінін М. Л. 267, 268
Сабат Андрій 207
Сабат-Свірська М. В. 170, 379
Савенков 280
Савицкий 317
Савич Михайло 93
Савін Г. М. 264
Савін В. М. 291
Садловський 155, 378
Садовий В. 226, 227, 384
Садовский И. 353
Садовський 236
Садковський М. К. 151, 164, 165
Сайкова Лесько 59
Сакс 19
Саксаганський П. К. 151
Салтиков 238, 240
Салуха І. 258
Сахарова 318
Сацько 45
Сварник Иван 352
Сварник І. М. 280
Свенцицкий И. С. (Свєнціцький І. С.) 371, 377
Свєжинський П. В. 379
Свєнціцький І. (див. Свенцицкий И. С.)
Свита Яків 93, 94
Свідовський 232
Севера І. 266
Северина Янина 232
Седльніцький Й. 107, 109, 111, 114, 118
Секретарюк В. В. 335, 350
Сельський В. О. 264
Семенський Люціан 113, 371
Семенська 113
Семінський В. К. 263
Сенделяж 232
Сеник 179, 180
Сенкевич Юзефа 113
Сенявський 79, 82
Сенькович Федір (Федько) 62, 367
Серба К. 276
Серветник С. 291, 302, 353
Сергійчук 239
Середюк И. 353
Середа М. 196, 199, 381
Середовський 149
Серетський Влад 22
Сероштан 319
Сесевка Іван 59
Сивчиков 318
Сігізмунд І 31, 99
Сігізмунд III 67
Сидоренко О. 212
Сидорович Ф. 66
Сикст Тома 45
Сильвестров Р. В. 267
Сильвестрович Йосип 94
Симкова 34
Симонович 33, 34
Сингаївський П. П. 302
Сингаївський П. Ф. 339
Синявська Н. 327
Синявський Єронім 33, 35

Сипливий 318
Сирота Данило 59
Ситницький 264
Сігніо де, Іоанн 98
Сікорський Мечислав 197
Сікорський Франциск Мруз 96
Сілецький І. 108, 109, 114, 115, 372
Сіпер В. Ф. 267
Сірак І. І. 275
Сірков 97
Скальмінський Андрій 85
Скарбек С. 23, 130, 155, 171
Скибич Василь 18
Скібель 282
Скобало І. 302
Сколоздра В. 266, 267, 268
Скора Яков 14, 362
Скубік Каспар 59
Следь 317, 319
Слимак Гресько 74
Слинько Д. Г. 212
Слоневський К. 372
Слунчко 17
Смєшек Станіслав 45
Сментек Валентин 84
Смирнов 234, 238
Смирнов В. И. 316
Смоковський 146
Смольський Г. 353
Смуглевич Ф. 370
Смялковський 119
Снопек Петро 76
Собанський Станіслав 58
Собінський 182
Соболєва І. В. 267
Соболяк 143
Соболь М. О. 329, 345, 349, 354
Солтис А. М. 265
Солтис, підданий Замарстинова 33
Сокольницький Павло 57
Соснін 239, 240
Сосновський Лев 127
Софія 362
Соха 207
Стадіон Ф. 120, 123, 372
Сталін И. В. 248
Станіслав, золотар 59
Станіслав з Остророга 26
Станіслав з Ходеча 26
Станіслав, король 90
Станіслав, купець 34
Станіслав, син Якова 33
Станицкая Е. Л. 316
Станкевич Каєтан 107
Станчак І. 114, 372
Старицький М. П. 151
Старчевый 319
Стахера Станіслав 33
Стеблій Ф. І. 371
Степанович Олександр 56
Степер Францішек 138
Стефан (див. Баторій Стефан)
Стефаник Василь 185, 268, 385
Стефаник С. В. 290, 292
Стефанович Тимофій 93
Стефанчук 268
Стеценко К. 290
Стецівна М. 681
Стецько 34
Стратин (Стратиній, Стратинський) Андрей 67, 368
Страгиній (див. Стратин)
Стратинський (див. Стратин)
Страх Мартин 38
Стрембаш Іван 57
Стригун Ф. 353
Стрижовський Войтех 85
Стриїнський Єронім 76
Строїч Лука 66
Строціано 42
Струг А. 381
Струє І. 232
Студинський К. Й. 182, 377, 380
Субович Войтех 85
Суворов О. В. 221
Сурков Ф. П. 292
Сурта Трохим 90, 368
Сухарева 318
Суходольський 383
Сухоробський 71

Тааффе 106
Табачковський Казимир 143
Талабуга (див. Телебуга)
Талдуччі Філіпп 41
Танк Максим 352
Тарик Станіслав 59
Тарміт 212
Тарнавський 207
Тарновський Микола 352
Татко Яків 34
Твардовський 377
Телебуга (Талабуга) 11, 362
Телішев В. 268
Телішевський Т. Д. 340
Тельман Е. 194, 195
Темницький Микола 159
Терехов 304
Терешкова (див. Ніколаєва-Терешкова В.)
Терлецький О. 374, 377
Тер-Ованесян 277
Тесельчик Петро 58
Тесля Стеценя 34
Тетліна 34
Тимович Грицько 56
Тимофєєва Р. В. 328
Тиховський Казимир 139, 375
Тичка Анна 197
Тітко 302
Ткач 34
Ткачук 304
Токар М. 302
Токар Мисько 34
Токар Хома 34
Толстых 317
Томашевський Ф. 274
Томчиковський Валентин 96
Торвальдсен Бертель 104, 370
Торвінський 180
Торик Адам 365
Траска 362
Трещаковський 125
Трипачук Валерій 352
Тройден 11, 362
Трофимов А. 289
Трубницький Михайло 90, 368
Трунова 319
Труш І. 267, 268
Тугай-бей 79, 81, 82, 83
Тудор С. 187, 380
Туліє 177
Тюрмани, брати 108
Тюрман Фердинанд 108, 109

Уейський К. 172
Узбек 14
Украинка Леся (див. Українка Л. П.)
Українка Л. П. (Косач Лариса, Украинка Леся) 147, 352, 376, 377
Ульріх 225
Урбан 316
Урбанік Мартин 370

Усов В. М. 339, 353
Устиянович Корнило 129, 133
Устиянович Микола (Никола) 125, 126, 130, 133, 373
Устиянович Никола (див. Устиянович Микола)
Федір 59

Федорив Роман 352
Федоров, заступник голови Шевченківської райради депутатів трудящих 226
Федоров Іван (Друкар Іван, Іван, Іван Москвитин, Іван Федоров, Іван Федорович) 38, 45—48, 291, 306, 365—367, 385
Федорчак 259
Федорченко 319
Федько (див. Сенькович Федір)
Фелісів 182
Фердинанд 97, 110, 372
Фессінгер К. 370
Філевич М. 370
Філіпова Н. В. 310
Фірлей 70
Фірман Тарас 34
Фірман Труш 34
Фішер Йосиф 175
Флинта З. 353
Флоріан 17
Фомичев 258

Фоци Н. 329
Франк 222, 383
Франків Й. 276
Франко Іван 134, 136, 148—150, 153—156, 160, 161, 175, 206, 223, 267, 268, 274—276, 290, 291, 293—295, 302, 352, 370, 373—378, 385
Франц-Йосиф I 117, 126, 373
Франчкова 34
Фрічкон зі Смотрича 19
Фролов Т. І. 312
Фурманець 220
Фуярник Крисько 59

Халімончук А. 291
Ханин 314
Ханис, писар 22
Ханис Верзьсть (див. Верзьсть Ханис)
Ханис Зимирстан (див. Зимирстан Ханис)
Харкевич 264
Харченко С. 290
Хижняк А. 249
Химчич Панас 34
Хмельницький Б. 78—84, 101, 221, 260, 265, 277, 368—370
Хмельницький Захарій 83
Ходкевич А. Г. 39
Ходкевич Г. О. 39
Ходкевич О. Г. 39
Ходор, галицький епископ 12
Ходор, загородник з Замарстинова 34
Ходорець 363
Ходорів Юрко 34
Хоменко 212
Хомич Стефан 68
Хом'як Я. О. 345, 359, 386
Хоросницкая Мария 352
Хотько 12
Христофор 59
Хрычиков 280, 318
Хробак Владислав 209
Худий Грицько 74, 75
Хшонстовський 115

Царук В. О. 325
Царук В. П. 355
Царюк 316
Ценглевич К. 370
Цетвінський П. 137
Ціковський Андрій 78

Чайка Я. 266, 268, 291, 302, 353
Чапаєв В. І. 221
Чарнецький С. 81
Часовських 280
Чацький 99
Челеби Эвлия (див. Эвлия Челеби)
Чеолчич Ходор 18
Червенський Б. 375
Червинский Е. 289
Червоняк Бартко 159
Чередниченко В. М. 212
Череховський 277
Чернишевський М. Г. 376
Чернобай 277
Черняк Ф. 353
Чехович Андрій 81
Чечевич Казимир 98
Чешек Себастіан 38
Чиж 34
Чиж В. 258
Чиж Павло 71
Чижевич Антон 119
Чикі Андрій 111
Чіріков 165
Чукарін В. 277
Чупило 33
Чухлібова О. 325
Чучмай 284

Шайноха К. 114, 371
Шалайський Н. И. 316
Шанковський 135
Шараневич О. 137
Шатан 33
Шаула М. 366
Шафарик П. 112
Шафранець Рох 38
Шахматов А. 377
Шаховський С. М. 275
Шахурін 240
Шашкевич А. 371
Шашкевич Володимир 130, 373
Шашкевич Маркіян 112, 118, 129, 133, 170, 171, 371
Шашкевич Мартин (див. Шашкевич Маркіян)
Шверник М. М. 240
Шевцов 624
Шевченко Т. Г. 137, 138, 155, 265, 290—293, 374, 375, 383
Шепетько О. 325
Шептицький 109
Шерба Грицько 75
Шеретило 257
Шершеневичева, вдова 99
Шехтель 145
Шехтер 143, 144
Шилович 318
Шимкевич 196
Ширбич 70
Шиян 318
Шкляр Петро 93
Шкурко А. 276
Шкурлят 74, 75
Шлаер 153
Шлегель Альбін 108
Шмельц 114
Шнауферт 113, 119, 120
Шнейдерман А. 274
Шолтис Григорій 32
Шостак 258
Шпрехерова 152
Штейн 167
Штехер Петро 19
Штірк 168
Шуварт Хома 93
Шульце 143, 376
Шуман 119
Шумлянський 89
Шурпо 257
Шуст Я. І. 275
Шустаковський Степан 96
Шустяк 316
Шухевич В. 378

Щасливий Себастіан 37
Щербатенко Ю. В. 267
Щепанкевич 264
Щепкина 39
Щепкін 290
Щербак 319
Щербаков В. 353
Щербатенко 267, 302
Щербицький В. В. 334
Щирек Я. 196
Щорс М. 221
Щурат В. 377

Эвлия Челеби (Челеби Эвлия) 87, 88, 368

Юзвін Юзеф 208
Юзефович Ян 90
Юрей Козьмич Рогатинец (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Юрій (див. Болеслав-Юрій II)
Юрій (Болеслав) Тройденович див. Болеслав-Юрій II
Юрій Козьмич з Рогатина (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Юрій Козьмич Рогатинець (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Юрій Лисий 12
Юрій Львович (Юрій) 12, 362
Юрій, нащадок Бертольда 15
Юрій Рогатинець (див. Рогатинець Юрій Козьмич)
Юрій, син Матія 15
Юрій Тройденович (див. Болеслав-Юрій II)
Юрій (див. Юрій Львович)
Юсім 214
Юсько 53
Юшко 34

Яблонський Генріх 126, 373
Яворський Стефан 103, 369
Ягіч В. 377
Яків, підданий Замарстинова 59
Яків, різник 33

Якубяк Я. 352
Якунін І. В. 268
Ямпольський 196
Ян з Гнезна 17
Ян Казимир 83, 84
Ян зі Струтян 26
Ян Юра — 17
Яненко І. Г. 212
Янівський Б. 339, 352
Янович 258
Яремчук Д. А. 352
Яровой 262
Ярославський 265
Ярош 258
Ярошенко А. Д. 379
Ясевич Данило 85
Ясенський Г. 133
Ясінський Моріц 111
Яцко, золотар 363
Яцко, зять Івана 75
Яцко, чашник 22
Яцько, підданий Замарстинова 33
Ященко М. А. 355

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Авіньйон, м. 14
Австрійська монархія (див. Австрія)
Австрія (Австрійська монархія) 103, 127, 150, 156, 372, 373, 379, 383
Австро-Угорська монархія (див. Австро-Угорщина)
Австро-Угорщина (Австро-Угорська монархія) 264, 376, 379
Азія 65, 264
Академічна, вул. 199
Америка 375, 376
Антіохія (Велика Антіохія) 47, 48, 50
Аравія 87
Арсенальська, вул. 365
Артема, вул. 271, 326, 386
Афганістан 313

Баків, м. 21, 22
Балканський півострів 363
Баня, м. 21, 22
Бар, м. 77
Бараня, м. 338
Бараня, обл. 339
Барська, вул. 210
Батальна, вул. 342, 347, 358
Баторія, вул. 183
Белз, м. 61
Белзець, с. 167, 384
Белзьке воєводство 369
Белосток, м. 242
Бема, вул. 237
Бенедиктинів, пл. 157
Бережани, м. 214
Береза Картузька, м. 204, 208, 382
Берислав, м. 258
Берладь, м. 21
Берлін, м. 158
Бернардинська вежа 23
Бернардинська, пл. 262
Бесараби (див. Бесарабія)
Бесарабія (Бесараби) 21
Білий город 20
Білогорський ліс 255
Білогорша, с. 98, 386
Білорусія (Західна Білорусія) 89, 183, 211, 366, 368, 382
Біляни, с. 224
Більче, с. 269
Більчевського, пл. 210
Близький Схід 363
Богданівка, частина Львова 191, 271, 281, 385
Боднарівка, с. 385
Боженка, вул. 282, 288, 348
Божнича, вул. 228
Бой-Желенського, вул. 300
Болгарія (НРБ) 340, 368
Борщовичі, с. 270
Ботвіна, вул. 255
Брайлово, м. 21
Браунтвейг, м. 12
Брашов, м. 21
Брест, м. 313
Брно, м. 374
Броди, м. 116, 214, 238
Бродівське передмістя 104
Броньова, вул. 386
Брюссель, м. 382
Брюховичі, с. 78, 98, 214, 217, 270, 281, 282, 283, 301, 312, 326, 358, 368, 369, 385
Брюховицький район 385
Буг, р. 65
Буда, м. (див. Будапешт)
Будапешт, м. (Буда, Офен, Пешт) 112, 118, 371, 373, 374
Будельнича гора 24
Буковина 372, 374
Буськ, м. 65
Бучач, м. 26

Валова, вул. 174
Варшава, м. 30, 42, 54, 71, 77, 81, 82, 90, 102, 113, 115, 116, 167, 179, 198, 207, 242, 366
Варшавська, вул. 282, 288, 342
Васильківці, з. станція 159
Ватутіна (Гончарська), вул. 367, 368
Велдіж, с. 135
Велика Антіохія (див. Антіохія)
Велика Сигнівка, с. 210
Велика Хорватія 117
Великая Россия (див. Росія)
Великі Кривчиці, с. 385
Великі Кунчиці, с. 58, 72, 73
Великі Мости, с. 203
Великопілля, с. (див. Великополе)
Великополе (Великопілля), с. 363
Венеція, м. 61
Верхня Зелена, вул. 271, 288
Винники, м. 105, 281, 283, 326, 327, 348, 385
Винниківський район 385
Винницька, вул. 210
Висока брама 62
Високий Замок 10, 12, 24, 28, 30, 33, 80, 82, 222, 224, 225, 272, 364, 367, 372
Вишничі, м. 26
Відень, м. 61, 97, 102, 104, 105, 106, 116, 117, 121, 131, 133, 137, 147, 168, 195, 196, 369, 372, 374, 379
Вільно, м. 22, 116, 371
Вільсона, пл. 210
Вільшаниця, с. 348
Вінничина 370
Вінніпег, м. 332, 333
Вірменська, вул. 32, 64, 365
Вісла, р. 81
Вовча гора 79
Волинська вул. 24
Волинська земля (див. Русь)
Волинська обл. 384

Волинське князівство (див. Русь)
Волинь 24, 77, 180, 362
Волиця, підміське село 33, 34, 369
Волиця, с. 269
Володимир, м. (див. Володимир-Волинський)
Володимир-Волинський (Володимир), м. 13, 77, 302
Володимиро-Волинське князівство (див. Русь)
Волощина 61, 69
Воля Добростанська, с. 229
Воронеж, м. 345
Ворошиловград, м. 262
Вчительська, вул. 255
Вярусів, вул. 209

Гаврилюка, вул. 367
Гайдара, вул. 300
Галиция (див. Галичина)
Галицька брама 23, 62, 363
Галицька, вул. 32, 363
Галицька Русь (див. Галичина)
Галицьке князівство (див. Русь)
Галицьке передмістя 97, 98, 104, 367
Галицько-Волинська земля (див. Русь)
Галицько-Волинське князівство (див. Русь)
Галич, м. 103
Галичина (Галиция, Галичина Західна, Галичина Східна, Галицька Русь) 98, 101—103, 106, 120, 123, 129—131, 137—138, 140, 142, 145—148, 165—166, 173, 179—181, 364—365, 367—380 (див. Русь)
Галичина Західна (див. Галичина)
Галичина Східна (див. Галичина)
Гвінея 313
Гданськ (Данціг), м. 22, 81
Гдиня, м. 189, 242
Гейдельберг, м. 115
Гетьманська, вул. (Коломия) 150
Гетьманська, вул. (Львів) 151
Гехтівський (Єзуїтський) сад 105, 370
Глинна Наварія (див. Наварія)
Глиняни, м. 25, 270
Гловацького Бартоша, вул. 210
Гловацького, парк 229
Гнезно, м. 17, 116
Головсько Велике (див. Голосько Велике)
Гологори 348, 369, 386
Голосько Велике (див. Голосько)
Голосько (Головсько Велике, Голосько Велике) 74, 75, 98, 204, 254, 288, 326—327
Голосько Мале, с. 75, 98
Гончарська вул. (див. Ватутіна)
Гори, с. 385
Городецька, вул. 165, 174, 193, 203, 255
Городок, м-ко 26, 68, 84, 105
Горький, м. 331, 385—386
Госевського, пл. 203—204
Греція 61
Грималів, м. 145
Гродно, м. 87
Грузинська РСР 329
Гусятин, м. 159

Давидів, с. 152, 377
Данилів, м. 9, 361
Данилівка, с. 264
Данціг, м. (див. Гданськ)
Дашава, с. 213, 229
Дашинського, вул. 237
Дембіца, м. 339
Дзержинського, вул. 348
Дзялинських, вул. 210
Димитрова, вул. 358
Дніпропетровськ, м. 279
Дністер, р. 272
Добролюбова, вул. 358
Домбровського, вул. 229
Дорогинь, м. 21
Дортмунд, м. 367
Дрезден, м. 116
Дрезденський ринок 116
Дрогобицька обл. 239, 384
Дрогобич, м. 135, 183, 302, 354, 375
Дроговиж, с. 17
Друга частина кварталу, вул. 32
Дубляни, с. 333
Дуліби, с. 135
Дунай, р. 42, 61
Дунін-Борковських, вул. 237

Ельблонг 23
Естонія 92

Єврейська, вул. 32
Європа (Європа Східна, Європа Центральна) 61, 65, 181, 242, 363, 370—371, 376
Європа Східна (див. Європа)
Європа Центральна (див. Європа)
Єзуїтська, вул. 119, 363
Єзуїтський сад (див. Гехтівський сад)
Ємелин, с. 18
Женева, м. 139, 149, 158, 205—206, 375
Жешів, м. 339
Жешівська, вул. 357
Жешівське воєводство 338—339
Жидачівський район 354
Жирардів, м. 242
Житомир, м. 147
Жихлін, м. 26
Жовква, м. 92, 167, 192, 194, 214, 368
Жовківська, вул. 191, 223, 228, 237
Жовківське передмістя 104
Жовтнева, вул. 191, 255, 311
Жовтневе, с-ще 282, 326—327, 342
Жулінського, вул. 202

Закарпаття 369, 372
Закшев, м. 26
Залізна Вода, парк 272
Залізнична, вул. 386
Залізничний район (Залізнодорожний) 226, 283, 296, 383, 385—386
Залізнодорожний район (див. Залізничний район)
Залісся, с. 363
Замарстинів, частина Львова 33—34, 93—94, 98, 186, 369
Замарстинівська, вул. 221
Замкова гора 362, 364
Замостя, м. 78, 82—83
Западная Украина (див. Україна)
Западные области Украины (див. Україна)
Зарванська, вул. 32
Західна Білорусія (див. Білорусія)
Західна Галичина (див. Галичина)
Західна Україна (див. Україна)
Західні області України (див. Україна)
Західний Буг 369
Збоїська, с. 79, 288
Збой, с. 369
Здолбунів, м. 270
Зелена, вул. 119, 151, 311, 342
Земля Руська (див. Руська земля)
Зиблікевича, вул. 151
Змієва яма 62
Знесіння, с. 33, 100
Золота, вул. 300
Золота Орда 361
Золотницька вежа 23
Золочів, м. 214, 225
Зорге, вул. 357, 385
Зубра, с. 98

Іверія 47—48
Іллінці, с. 371
Інгрія 92
Іран 313
Іспанія 65, 206
Італія 61, 370

Йемен 313
Йосафата, вул. 210

Кавказ 265
Казимирівська, вул. 200, 202
Кальварія, гора 24
Каменка, вул. 288
Каменобрід, с. 254
Каменопільський брід 25
Камінка Струмилова, м. 77, 214, 379
Кам'янець, м. (див. Кам'янець-Подільський)
Кам'янець-Подільський (Кам'янець), м. 9, 21, 46—47, 50, 69, 83
Кам'яний (Мохнатий) горб 25
Канада 332
Карачинів, с. 228—229
Кароля Людвіка, вул. 161
Карпати 115, 329, 339
Каррара, м. 370
Каховська, вул. 300
Каштелянська, вул. 210
Кельн, м. 367
Кельци, м. 242
Киевская Русь (див. Русь)
Київ, м. 89, 103, 108, 147, 161, 183, 270, 302, 313, 331, 367, 371
Київська Русь (див. Русь)
Киргизька РСР 329
Китайська, вул. 342
Кишинев, м. 363
Кілікія 47—48
Кілінського, вул. 151
Клепарів 32, 204, 210, 238
Ковель, м. 270
Ковельська, вул. 282
Козельники, с. 385
Коломия, м. 112, 150, 165, 371
Комсомольське озеро 271
Константинополь, м. 42
Коперника, вул. 161, 229
Копиткова, пл. 209
Корнякта вежа 367
Корнякта, вул. (Korniaktergasse) 158
Королівство Польське (див. Польща)
Королівство Русь (див. Русь)
Королівська вежа 23
Корона (див. Польща)
Коротка, вул. 209—210
Кортумова гора 208
Космонавтів, вул. 358
Кохановського, вул. 229
Кошиці, с. 108
Краків, м. 11, 13, 18, 19, 41, 115—116, 120—121, 137, 145, 149, 196—197, 203, 205, 262, 372, 375, 378
Краківська брама (Краківські ворота) 23, 28, 60, 62, 72, 99
Краківська вежа 33
Краківська, вул. 32, 221, 255, 365
Краківська дільниця 30
Краківська земля 16, 23
Краківська, пл. 153, 157
Краківська республіка 372
Краківське передмістя 67, 71—73, 80, 97—98, 103—104
Краківські ворота (див. Краківська брама)
Красне, с. 214
Кременчуг, м. 386
Кременець, м. (див. Крем'янець)
Крем'янець (Кременець), м. 361
Крехів, с. 82
Кривий Потік, ур. 25
Кривчиці, с. 301
Кросненське воєводство 338
Круп'ярська, вул. 358
Кукурудзяна, вул. 301
Кульпарків, с., частина Львова 65, 98, 204, 217
Кульпарківська, вул. 288, 347, 358
Кульчицької, вул. 326
Куркова, вул. (див. Лисенка, вул.)
Кутузова, вул. 300
Куявія 15
Куявська земля 16, 23

Лаврів, с. 103, 369
Ланцут, м. 339
Левандівка, частина Львова 209, 254, 271, 348
Левандівський парк 272
Легіонів, вул. 197
Лежайськ, м. 339
Леніна В. І. (Личаківська), вул. 342, 377, 385
Ленінград (Петроград, Петербург, Санкт-Петербург), м. 331, 362, 369, 386
Ленінський район 283, 296, 385—386
Ленінського Комсомолу проспект, вул. 342
Ленчиця, м. 15
Ленчицька земля 23
Лещинського К., вул. 209
Лисенка (Куркова), вул. 373
Лисиницький ліс 383
Лисиничі с. 81, 342, 385
Литва 349, 362
Личаків (Личаківський простір), частина Львова 151
Личаківська, вул. (див. Леніна В. І., вул.)
Личаківське кладовище 173, 200—201
Личаківський простір (див. Личаків)
Ліндого, вул. (див. Руднева вул.)
Лодзь, м. 242
Лолин, с. 135
Лопушна, урочище 25
Лубни, м. 366
Луг, урочище 25
Луцьк (Лучеськ) м. 9, 77, 361
Лучеськ, м. див. Луцьк
Любінська, вул. 348, 357, 386
Люблін, м. 61, 368
Льва, вул. 206
Львів-Головний, з. станція 270
Львів-Клепарів, з. станція 270
Львів-Личаків, з. станція 270
Львів-Підзамче, з. станція 159, 238, 270
Львівська земля 203
Львівська обл. 212, 214, 219—221, 231—232, 244—245, 248, 257, 268, 273—275, 277—278, 283, 289, 292—293, 339, 383—384
Львівське воєводство 222
Львівське передмістя 15
Львівщина 223—224, 268, 275, 295, 385

Магдебург, м. 116, 363
Мазовецький повіт 42
Майорівка, частина Львова 342
Майський район 276
Малехів, с. 98
Малий Винник, с. 15, 16
Малі Кривчиці, с. 385
Мар'яцька, пл. 161—162
Мелець, м. 339
Мельничука, пл. 378
Мервичі, с. 192
Мечникова І., вул. 355
Михайла св., вул. 186
Міколяша пасаж 161
Мінськ, м. 289
Місіонерська, вул. 229
Могильов, м. 368
Молдавія (Молдавська земля, Молдавське князівство) 20, 41, 42, 61, 363, 366, 368
Молдавська земля (див. Молдавія)
Молдавське князівство (див. Молдавія)
Молдовиця, м. 21
Монреаль, м. 302

Моравія 131
Москва, м. 61, 89, 189, 248, 249, 263, 284, 301, 331, 352, 386
Московська держава 42
Московська земля 46
Мостиська, м. 270, 365
Мотлавська брама 62
Мохнрогйбаит
Мохнатий горб (див. Кам'яний горб)
Наварія (Глинна Наварія), с. 105, 282, 301
Наддніпрянщина див. Україна
Напроти лазні, вул. 19
Народної Гвардії ім. Ів. Франка, вул. 365
Наукова, вул. 347—348, 358
Немировича-Данченка, вул. 300
Нестеров, м. 167
Нестеровський район 386
НДР (Німецька Демократична Республіка) 331, 339—340
Нижній замок (див. Низький замок) Низький замок (Нижній замок) 10, 12, 24, 28, 30, 33, 62, 96, 364, 367, 369
Німецька Демократична Республіка (див. НДР)
Німеччина (Німеччина Східна) 21, 206, 223—224, 241—242, 363, 382—383
Німеччина Східна (див. Німеччина)
Німчиська, урочище 25
Новгород, м. 364
Новий Львів, район міста 288
Нові Збоїща, с. 385
Ногайськ, м. 258
Норвегія 313
НРБ (див. Болгарія)
Нюрнберг, м. 116
Одеса, м. 331, 351
Олика, с. 77
Освеца, вул. 236
Осса, м. 74, 76
Остророг, м. 26
Оток, м. 74, 76
Офен м. (див. Будапешт)
Павлов, м. 331
Паневежіс, м. 349
Панєнська, вул. 237
Париж, м. 113, 196, 370, 372
Парохіальна, вул. 210
Пасіки, с-ще 282, 288
Пасіки Галицькі, с. 254
Пасічна, вул. 255
Патона, вул. 357
Пекарів, вул. 32
Пекарська вежа 23
Пекарська, вул. 202
Пелехатого, К., вул. 301
Пелтевна, вул. (див. Полтвяна вул.)
Перемишль, м. 165, 205, 214, 339, 364, 379
Перемишльське воєводство 338
Перемишльське князівство 361
Пересади, вул. 342
Персенківка, з. станція 98, 208, 236, 270
Першого Травня, вул. (див. Травня 1)
Петербург (див. Ленінград)
Петроград, м. (див. Ленінград)
Печ, м. 338
Печ (Топольна), вул. 342, 358
Пешт, м. (див. Будапешт)
Перацького, вул. 209—210
Перед Малим замком, вул. 19
Пилявці, с. 81, 368
Підберізці (Підпреськ), хутір 15
Підгороддя, с. 59
Підзамче, частина Львова
Підкарпаття 193
Підкови Ів., пл. 365
Підпреськ, хутір (див. Підберізці)
Підсигнівка, хутір 385
Піонерське озеро 271
Піша, вул. 207
Піярів, вул. 229
ПНР (див. Польща)
Погулянка, частина Львова 254
Поділля 61, 180, 370
Подільська земля 22
Познань, м. 190, 203
Полісся 193
Полтва, р. 25, 62, 65, 103, 255, 369
Полтвяна (Пелтевна), вул. 229, 255
Польна, вул. (див. Тургенєва, вул.)
Польська держава (див. Польща)
Польська Народна Республіка (див. Польща)
Польська Річ Посполита (див. Польща)
Польща (Королівство Польське, Корона, ПНР, Польська держава, Польська Народна Республіка, Польська Річ Посполита, Польща Південна, Річ Посполита) 13—16, 23, 32, 40—41, 56, 64—65, 70, 73, 78, 80, 82, 89—90, 103, 113, 116, 146, 180, 182—184, 189—190, 195, 205, 208, 220, 222, 241—242, 264, 331, 338—340, 364—365, 367—368, 370, 372, 380—382
Польща Південна (див. Польща)
Померанія 15, 23
Поморська земля 16
Поморя 190
Поріччя, с. 33, 34, 369
Потутори 270
Прага, м. 162
Прикарпаття 362
Промислова, вул. 348
Пруссія (Пруська земля) 12—13, 61
Пруська земля (див. Пруссія)
Пустомити, м. 270
Пустомитівський район 385—386
Рава, м. 42
Рава-Руська, м. 194, 214, 270
Радгоспна, вул. 342
Радехів, м. 214, 270
Радом, м. 242
Радянська (Чарнецького), вул. 158—159, 191, 202, 382
Радянська Росія (див. Росія)
Радянська Україна (див. Україна)
Радянський район 386
Радянський Союз (див. СРСР)
Раймонта, вул. 229
Рига, м. 274, 303, 331
Ринок, пл. 64, 68, 79, 103, 116, 174, 365, 372, 378
Рівне, с. 111
Річ Посполита (див. Польща)
Робертівська пасіка 81
Ровенська обл. 384
Розбор'є, с. 17
Розточчя, урочище 255
Романів, м. 21
Росія (Великая Россия, Радянська Росія, Россия) 89, 98, 101, 116, 118, 147, 152, 156, 158—159, 161, 167, 176, 188, 208, 260—262, 265, 364, 366, 368, 375, 377—379
Россия (див. Росія)
Ростов-на-Дону, м. 331, 351
Ростовська обл. 279
РСФСР 270—271
Руда, болото 25
Рудне, с-ще 312, 326
Руднєва (Ліндого), вул. 378
Румелія 368
Румунія 240, 368
Русская держава (див. Русь)
Русь (Волинська земля, Волинське князівство, Воло-

димиро-Волинське князівство, Галицьке князівство, Галицько-Волинська земля, Галицько-Волинське князівство, Киевская Русь, Київська Русь, Королівство Русь, Русская держава, Руська земля, Русь Північно-Східна) 9—10, 13—17, 22—23, 56, 61, 77, 81, 101, 127, 153, 162—163, 353, 361—363, 367, 369
Русь Північно-Східна (див. Русь)
Руська, вул. 32, 365
Руська земля (див. Русь)
Руське воєводство 369
Рясне, с. 342, 386

Сакраменток, вул. 202
Самбір, м. 108, 207, 210, 214, 270
Сандомир, м. 17, 19
Сандомирія (див. Сандомирська земля)
Сандомирська земля (Сандомирія) 15, 16, 23
Санкт-Петербург (див. Ленінград)
Санч, м. 108
Сапіжанка, з. станція 214
Сапогів, с. 135—136
Саратов, м. 386
Свенськ, м. 88
Свердловськ, м. 386
Сенкевича, вул. 229
Сечетвар, м. 338
Серадз, м. 26
Серадзька земля 16, 23
Сигнівка, частина Львова 271
Сиреть, м. (див. Сірет)
Сирять, м. (див. Сірет)
Сихів, с. 348, 357—358, 385—386
Сілезія 61, 131, 367, 376
Сільський кут, млин 15
700-річчя Львова, вул. 300, 312, 342, 358
Сінай, гора 62
Сірет (Сиреть, Сирять), м. 21, 22
Сірія 47, 48, 313
Скарбківська, вул. 166, 191
Скарги Петра, вул. 179
Скаришев, м. 17
Скнилів, з. станція 201, 204, 270
Скнилівок, с. 98, 385
Славсько, с. 329
Смоленськ, м. 22, 364
Смотрич, м. 19
Снятин, м. 107
Собинського, вул. 229
Советский Союз (див. СРСР)
Сокаль, м. 77, 214, 270
Сокальський повіт 379
Соколина, вул. 342
Солонка, р. 366
Соняшна, вул. 180
Сочава (Сучава), м. 20—22, 66
СРСР (Радянський Союз, Советский Союз, Союз, СССР) 187, 189, 190, 193, 204, 211—212, 221, 233, 235, 241, 247—248, 250, 261—262, 264, 270—273, 276—277, 290, 292—293, 295, 304, 329
СССР (див. СРСР)
Сталіна, вул. 255
Сталінград, м. 259
Сталінградської битви, вул. 357
Сталінський район 226, 383, 385
Станіслав (Станіславів), м. 108, 116, 164—165, 193, 214, 270, 370, 379
Станіславів, м. (див. Станіслав)
Станіславська обл. 383—384
Станіславське воєводство 222
Станіславський округ 108
Старий Львів 271
Старий Ринок, пл. 157, 255
Страсбург, м. 372
Стрий, м. 165, 210, 214, 270, 375, 379
Стрийська, вул. 236, 300, 325, 348, 357, 386
Стрийський парк 272, 377
Стрілецька, пл. 153, 156—157, 172, 229, 378—379
Струмилова, вежа 23, 33
Струтяни, с. 26
Судан 313
Сучава, м. (див. Сочава)
Східна Галичина (див. Галичина Східна)
Східна Малопольща 179, 207
Східна Україна (див. Україна)
Сцілла, скеля 78
Сяноцький округ 111

Тарнівський округ 108
Татарська, брама 363
Татарська, вул. 19, 363
Театинська, вул. 229
Театральна, вул. 370
Терешкової, вул. 210, 300, 312, 357—358
Тернавка, частина Львова 80
Тернопіль, м. 165, 270, 379
Тернопільська обл. 361, 383, 384
Тернопільське воєводство 222
Тисцельова Дебря, болото 25
Тібр, р. 65
Токажевського, вул. 209
Томашів, м. 242
Топольна, вул. (див. Печ. вул.)
Торжок, м. 11
Торунь, м. 13, 19, 62
Торфяна, вул. 358
Тоскана, обл. 370
Тотруш, м. 21
Травня 1, вул. 255, 326, 357
Тракт Глинянський, вул. 342
Тургенева І. (Польна), вул. 180
Турецька, вул. 180
Туреччина 65, 366
Тягнянкеч 20

Угорська Народна Республіка (див. УНР)
Угорщина (Угри) 21, 61, 108, 115—116, 131, 264
Угри (див. Угорщина)
Україна (Западная Украина, Западные области Украины, Західна Україна, Західні області України, Наддніпрянщина, Радянська Україна, Східна Україна, Украина, Україна Велика, Україна Наддніпрянська, Українська Радянська держава, Українська Радянська Республіка, Україна-Русь, УРСР, УССР) 77, 162—163, 179—185, 187, 189—190, 192—193, 204, 211—212, 221, 224, 236—243, 246, 248—249, 251—252, 260—262, 264, 268, 270—274, 276—277, 292, 295, 302, 332, 341, 363—364, 366—367, 370—373, 378—380, 382—384, 387
Украина (див. Україна)
Україна Велика (див. Україна)
Україна Наддніпрянська (див. Україна)
Українська Радянська держава (див. Україна)
Україна-Русь (див. Україна)
Ульяновськ, м. 331, 351
Ульяновська обл. 351
УНР (Угорська Народна Республіка), 331, 338—339
Ургал, м. 333—334
Устилуг, м. 302

Федорова Ів., вул. 365
Флоренція, м. 42
Фоша алея, вул. 209—210
Франка Ів., парк 272
Франкфурт-на-Майні, м. 116
Франція 114, 120, 370, 372
ФРН 313
Фрунзе, вул. 365

Хабаровський край 333
Харібда, скеля 78

Харків, м. 183, 188
Хелмінська земля 23
Хмельницького Б., вул. 326
Ходеч, м. 26
Ходорів, м. 214
Холм, м. 9, 361
Холмець, горб 25
Холмиці, пагорби 25
Холм Слави 234, 255, 272, 326
Холмщина 180
Хотин, м. 21
Хотинська, вул. 210
Хуторівка, вул. 348, 357, 386

Центральна, пл. 358
Центральний район 383
Цлова, вул. 180
Цюрупинський район 276
Чарнецького, вул. (див. Радянська, вул.)
Ченстохова, м. 196
Червоноармійський район 226, 255—256, 383, 385—386
Чернівецька обл. 384
Чернівці (Черновцы), м. 21, 363
Черновцы, м. (див. Чернівці)
Чехословацька Соціалістична Республіка (див. Чехословаччина)
Чехословаччина (Чехословацька Соціалістична Республіка, ЧССР) 184, 208, 242, 331, 339, 340
ЧССР (див. Чехословаччина)

Шамотули, с. 26
Швейцарія 375
Шевців, вул. 32
Шевченка Т., вул. 386
Шевченківський район 221, 226, 256, 283, 296, 383, 386
Шидлівці, с. 159
Шкло, с. 228—229
Шпитальна, вул. 202
Штадфурт, м. 331

Щумськ (Щумське), м. 9, 361
Щумське, м. (див. Щумськ)
Щирець, м. 367

Яворів, м. 89, 214, 270
Яворівський район 386
Ягелонська, вул. 229
Янів, м. 105, 214
Янівська, вул. 173, 203
Янівське кладовище 200, 202
Янівські оболоні 209
Ярослав, м. 339
Ярославенка, вул. 358
Ярославль, м. 386
Ясло, м. 339
Ясси, м. 20, 366
Яструбовичі, с. 302

Корніактергасse (див. Корнякта, вул.)

СЛОВНИК ЗАСТАРІЛИХ ТА РІДКОВЖИВАНИХ СЛІВ

адверсатор — противник
академік — студент університету
алун — хімічна речовина з дезинфікуючими властивостями
алебарда — старовинна зброя, сокира на довгій палиці
апеляція — оскарження якої-небудь постанови до вищої інстанції, що має право переглянути справу
аркебуз — вогнепальна зброя
асесор — засідатель королівської судової колегії
асесорський суд — королівський суд за участю членів королівської судової колегії

баліста — метальна зброя для кидання каміння та колод
бальцесор — старший майстер, відповідальний за організацію і проведення банкетів
барвір — фельдшер
бастея — частина оборонних споруд
безмін — міра ваги, що дорівнювала 1 фунтові або 1 лібрі
бесмер — міра ваги, що дорівнювала 12 фунтам
бомбарда — один з видів старої артилерійської зброї
бруствер — земляний вал для охорони від куль; окоп, шанець
бурггграф — управитель старостинського замку, старостинських маєтків; заступник старости
бурмистр — голова міського управління
бурнус — рід плаща або накидки

вздати — див. уздати
війт — голова міської лави (судового органу); до 1378 р. посада війта у м. Львові спадкова, з 1378 р.— вибірна
вічевик — учасник віча
возний — судовий виконавець; забезпечував явку сторін на суд, давав свідчення перед судом
вшехпольський — всепольський, загальнопольський

гайний суд — міський, або магдебурзький, кримінальний суд, скликуваний для розгляду невідкладних кримінальних справ
гаківниця — тяжка рушниця з гаком спереду
глейт — (охоронний лист) — документ, який забезпечував вільний прохід, проїзд або перебування на даній території
гривня — монета, що дорівнювала 48 грошам; грошова кара
гуфниця — короткоствольна гармата великого калібру

даскал — вчитель
даскал — вчитель братської школи
діймаючо — відчутно
дримба — струнний губний музичний інструмент
дружина — театральна трупа

екзекуція — виконання вироку
замиловане — любов
заряд — управління

калитка — ремінний мішечок
камінь — міра ваги, що дорівнювала 32 фунтам, тобто приблизно 13 кг
камха — узорчаста турецька шовкова тканина
кантар — одиниця ваги, що дорівнювала 50 кг
катехит — священик, вчитель основ християнського віровчення
каштелян (кастелян) — високий державний сановник, член сенату
квота — сума
клафтер — сажень
колода — міра сипних тіл, що дорівнювала 8 півміркам або 16 мацам
копа — 60 шт.
копиниця (копійниця) — ратище від списку
корд — меч, палаш
креовання — створення
куна — дерев'яний стовп з залізним засувом чи висунутою рейкою; знаряддя середньовічних тортур
кучма — висока бараняча шапка
лентвійт — війт передмістя чи підміського села
лімітація — обмеження
лібертація — звільнення від податку чи інших повинностей
лібра — 24 аркуші паперу, в друкарстві — 25 аркушів
логофет — придворний писар, завідуючий канцелярією

магерка — низька, округла суконна шапка, обшита вгорі кольоровими шнурками; угорський головний убір

магістрат — міська управа
мазниця — посуд для дьогтю
майоризування — використання більшості голосів для відхилення пропозицій меншості
малмазія — високосортне солодке вино, імпортоване з середземноморських островів та Греції
маніпулярій — наручна пов'язка, вживана священиком під час богослужіння
маса — міра сипучих тіл, що дорівнювала 62,5 літра або близько 50 кг
метці — восьмушка, восьма частина ваги і площі
мортира — короткоствольна гармата
музикалія — предмети, зв'язані з музикою (ноти, нотний папір, інструменти)

обичаї — побиття посторонками, різками
оборіг — повітка на чотирьох стовпах для зберігання сіна, збіжжя і т. ін.
обруб — межа
октройований — наданий верховною владою
отуха — бадьорість
офіціал — духовний урядовець при єпископі, що виконує від його імені юридичні та деякі інші функції

партач — ремісник, що не належав до цеху
педель — університетський возний
пертрактації — переговори
півгуфниця — гуфниця меншого калібру
півтарасниця — тарасниця меншого калібру
піксида — метальна зброя, за допомогою якої кидали горщики, наповнені гарячою смолою
пленіпотенція — уповноваження, довіреність
плюральна система — право виборця користуватися на виборах кількома голосами, що створює нерівність голосів
поворозники — ті, що виробляють поворози — мотузки, тонкі вірьовки
позем — рівень
понеділкувати — відзначати понеділки після недільного пияцтва
понтифікат — влада, діяльність і період правління папи римського
попружники — ті, які виробляють попруги (частина кінської збруї — широкий ремінь для закріплення сідла)
поспільство — простонароддя, простолюд
постав — міра сукна, 32 лікті
посторонок — міцний ремінь або мотузок, що з'єднує в упряжці хомут з орчиком
постулат — вимога
правники — юристи
представлення — театральна постановка
президент — у XVIII ст. голова міської ради
протопоп — священик вищого чину
пряслице — металеве, глиняне, шиферне, скляне і т. ін. кільце, що надягається на веретено для надання йому ваги

радний — член ради міста
райця — радник, член ради міста
реальність — нерухоме майно
регіментар — заступник коронного гетьмана, командуючий військами
реляція — письмове донесення
референдар — королівський радний, що приймав скарги і прохання, доповідав про них канцлеру, брав участь у розгляді судових справ
риза — верхній одяг священика, вживаний під час богослуження
рогатина — вид зброї, що вживалася до XVI ст.
ротул — згорток судових актів
рундук — 1) ганок; 2) легка споруда, що являє собою відкритий або критий прилавок для роздрібної торгівлі; 3) невелика споруда для ремонту, лагодження чого-небудь (напр. взуття); 4) великий ящик з кришкою для зберігання чого-небудь

сагайдак — шкіряний футляр для луку і стріл
саджавка (сажалка) — копанка
сеймик — з'їзд шляхти одного воєводства
сипанка — дерев'яна тара для зберігання зерна
скребниця — металева щітка для чищення коней
справоздане — звіт
стихар — богослужебний одяг дияконів і дяків
стоваришення — товариство, об'єднання
суранний — невичинений, сирий (про шкури худоби)
суфраган — помічник єпископа
сухозлітка — дуже тонкі пластинки золота або срібла для покривання, оздоблювання чогось

тайстра — волосяна торба для корму коней
таляр — срібна монета
тарасниця — гармата, що пристосована для оборони фортець і міст
табанка — шкіряна прикраса на кінському сідлі
темьян — пахуча смола
терх — товар
тинф — срібна польська монета вартістю 18 грошей
товариш — челядник, підмайстер
товкач — товстий дерев'яний стрижень, ударами, натискуванням якого ущільнюють яку-небудь масу або подрібнюють, розтирають що-небудь
товмач — перекладач
трен — шлейф
трит — ринок для торгівлі дрібними речами
трункаль — плата за приватні позацехові роботи
трунок — міра рідини і сипучих тіл
туркус — дорогоцінний камінь, бірюза
тягло — 1) робоча худоба; 2) лямка для тягнення невода, порома і т. ін.

уздади — дати, віддати

фаска — (кадібець, цебер діжка)
фасцикул — в'язка документів
фертон — четверта частина гривни, 12 грошів

фунт — міра ваги, що дорівнювала приблизно 400 г
фут — міра довжини, яка коливається від 28,3 до 32, 48 см

хоругва — відділ кінноти

цехгауз — складське приміщення для зберігання запасів зброї, спорядження, обмундирування, продовольства тощо
цехмистр — виборний керівник цеху
цирульник — лікар

чауш — гонець або слуга турецького султана
чашник — почесний титул
черес — старовинний широкий шкіряний пояс з порожниною для грошей та інших речей
чинш — орендна плата

шафран — рослина, в сухому вигляді вживається як приправа до страв
шематизм — вид довідкового видання
шпихлір — комора
штуба — кімната, клас
штука — шедевр, майстерний виріб ремісника для одержання звання майстра; 2) мистецтво; 3) п'єса
шкіц — твір (переважно мистецтва)

юрисдикція — територія, на яку поширюється компетенція якоїсь особи або установи

яничарка — частина кінської упряжі
яскиня — печера
ярчак — вид сідла, обтягнутого шкірою з високою лукою
ятка — ларьок
яшма — різноколірна, тверда гірська порода, використовується для виготовлення предметів побуту

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АН — Академія наук
АСУВ — автоматизована система управління виробництвом
АТС — автоматична телефонна станція
бл. — близько
бл. п. — блаженної пам'яті
б. р. — біжучий рік
БУ — будівельне управління
від. рук. — відділ рукописів
в. м., м. п. — ваша милість, милостивий пане
ВО — виробниче об'єднання
в. р. — власною рукою
ВТО — виробничо-технічне об'єднання
ВУЦВК — Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ГЭС — гидроэлектростанция
др. — доктор
ДРЕС — Державна районна електростанція
ДСО — добровольное спортивное общество
ЖЕК — житлово-експлуатаційна контора
зв. — зворотній бік листа, сторінки
инф. — инфекционный
ИТР — инженерно-технический работник
ї. мм. пп. — їх милості пани
ї. мл. — їх милість
й. к. м. — його королівська милість
й. м. — його милість
КЕУ — квартирно-експлуатаційне управління
КНС — каналізаційно-насосна станція
КСУЯП — комплексна система управління якістю продукції
ЛПВРЗ — Львівський паровозо-вагоноремонтний завод
МК — міський комітет
н. е. — наша ера
ОБНТ — Обласний будинок народної творчості
ОБХСС — отдел борьбы с хищениями социалистической собственности
оо. — отці
опубл. — опубліковано
ПВРЗ — паровозо-вагоноремонтний завод
п. — пан
пп. — пани
преп. — преподобний
ПТО — профессионально-техническое училище
ПШ — початкова школа
р. б. — року божого
РЕМА — радіоелектронна медична апаратура
РК — районний комітет
СКА — спортивный клуб армии
скм — світлий королівський маєстат
спр. — справа
с. р. — сего року
СШ — середня школа
ф. — фонд
ФЗО — фабрично-заводское обучение
УСДП — Українська соціал-демократична партія
ц.-к. — цісарсько-королівський
я. в. й. м. — ясне вельможний його мості (милості)
я. м. к. — ясне милостивий король
я. м. п. — ясне милостивий пан

ПЕРЕЛІК ПЕРЕЙМЕНОВАНИХ ВУЛИЦЬ І ПЛОЩ м. ЛЬВОВА, ЯКІ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ В ЗБІРНИКУ

Стара назва	*Нова назва*
Академічна, пл.	Т. Шевченка, просп.
Барська, вул.	Челюскінців, вул.
Баторія, вул.	М. Ватутіна, вул.
Бема, вул.	Я. Мудрого, вул.
Бенедиктинів (Бенедиктинська), пл.	Вічева, пл.
Бернардинська, пл.	Возз'єднання, пл.
Більчевського, пл.	М. Кропивницького, пл.
Божнича, вул.	Санська, вул.
Винницька, вул.	Винниця, вул.
Вільсона, пл.	Вокзальна, пл.
Вярусів, вул.	Сміливих, вул.
Гетьманська, вул.	В. І. Леніна, просп.
Гловацького Б., вул.	Я. Головацького, вул.
Городецька, вул.	1 Травня, вул. (частина)
Госевського, пл.	О. Марченка, вул.
Дзялинських, вул.	І. Тобілевича, вул.
Домбровського, вул.	Н. Крупської, вул.
Дунін-Борковських, вул.	М. Залізняка, вул.
Єзуїтська, вул. (до 1871 р.)	М. Горького, вул.
Жовківська, вул.	Б. Хмельницького, вул.
Жулінського, вул.	В. Філатова, вул.
Зиблікевича, вул.	І. Франка, вул. (частина)
Йосафата, вул.	Піонерська, вул.
Казимирівська, вул.	1 Травня, вул. (частина)
Кароля Людвіка, вул. (до 1917 р.)	В. І. Леніна, просп.
Каштелянська, вул.	В. Перова, вул.
Коротка, вул.	М. Міклухо-Маклая, вул.
Кохановського, вул.	В. Маяковського, вул.
Краківська, пл.	300-річчя Возз'єднання, пл.
Легіонів, вул. (після 1917 р.)	В. І. Леніна, просп.
Лещинського, вул.	Московська, вул.
Мар'яцька, пл.	А. Міцкевича, пл.
Михайла, св., вул.	Ремісничa, вул.

Місіонерська, вул.	Д. Детька, вул.
Паневська, вул.	Заводська, вул.
Парохіальна, вул.	Каховська, вул.
Пасічна вул.	Ленінського Комсомолу, просп.
Пелтевна, вул.	див. Полтв'яна, вул.
Перацького, вул.	Залізнична, вул.
Пізрів, вул.	М. Некрасова, вул.
Полтв'яна (Пелтевна), вул.	700-річчя Львова, вул.
Польна, вул.	І. Тургенева, вул.
Реймонта, вул.	С. Тудора, вул.
Сакраменток, вул.	В. Чкалова, вул.
Сенкевича, вул.	К. Тімірязєва, вул.
Скарбівська, вул.	Л. Українки, вул.
Скарги П., вул.	М. Пирогова, вул.
Скарбківська, вул.	О. Радіщева, вул.
Софії, вул.	І. Франка, вул. (частина)
Стрілецька, пл.	Данила Галицького, пл.
Театинська, вул.	М. Кривоноса, вул.
Токажевського, вул.	1 Травня, вул. (частина)
Турецька, вул.	С. Крушельницької, вул.
Фоша, алея	Привокзальна, вул.
Цлова, вул.	М. Гастелло, вул.
Чарнецького, вул.	Радянська, вул.
Ягеллонська, вул. (1871—1939 рр.	М. Горького, вул.
Янівська, вул.	Т. Шевченка, вул.

ЗМІСТ

Передмова 3

Львів дорадянський 9
Львів радянський 211

Науково-довідковий апарат 367
Примітки 367
Перелік використаних архівних і бібліотечних фондів 394
Умовні скорочення використаної літератури 396
Іменний покажчик 399
Географічний покажчик 410
Словник застарілих та рідковживаних слів 416
Список скорочень 419
Перелік перейменованих вулиць і площ м. Львова, які зустрічаються в збірнику 420

Академия наук Украинской ССР
Институт общественных наук
Центральный государственный исторический архив УССР
в г. Львове
Государственный архив Львовской области

ИСТОРИЯ ЛЬВОВА В ДОКУМЕНТАХ И МАТЕРИАЛАХ

Сборник документов и материалов

Составители
УЛЬЯНА ЯРОСЛАВОВНА ЕДЛИНСКАЯ,
ЯРОСЛАВ ДМИТРИЕВИЧ ИСАЕВИЧ,
ОЛЕГ АНТОНОВИЧ КУПЧИНСКИЙ и др.

(На украинском языке)

Киев Наукова думка 1986

Затверджено до друку вченою радою
Інституту суспільних наук АН УРСР

Редактор *А. С. Грожин*
Оформлення художника *Г. М. Балюна*
Художній редактор *І. М. Галушка*
Технічний редактор *О. М. Капустіна*
Коректори *Л. М. Творковська, П. С. Бородянська*

ІБ № 7864
Здано до набору 03.03.86. Підп. до друку 15.09.86. БФ 01147
Формат 70×100/16. Папір друк. № 1. Літ. гарн. Вис. друк.
Ум друк. арк. 34,45. Ум. фарбо-відб. 34,45. Обл. вид. арк. 35,81.
Тираж 16 350 пр. Зам. 6-83. Ціна 1 крб 80 к.

Видавництво «Наукова думка».
252601 Київ 4, вул. Репіна, 3.

Книжкова ф-ка ім. М. В. Фрунзе,
310057 Харків 57, вул. Донець-Захаржевського, 6/8.

1 крб. 80 к.

«НАУКОВА ДУМКА»

ІСТОРІЯ ЛЬВОВА в ДОКУМЕНТАХ І МАТЕРІАЛАХ